

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

.....
87.112

OSZK

VIKÁR

Kalevala

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

N. M.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KALEVALA

JUBILEUMI KIADÁS

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST
LA FONTAINE IRODALMI TÁRSASÁG KIADÁSA
1935

Országos Széchényi Könyvtár

A rajzolt díszit intézte és bővítette :
JORMA GALLEN-KALLELA (Helsinki)

A nyomdai munkát végezte :
KAPISZTRÁN-NYOMDA VÁC
Felelős üzemvezető : FARKASS KÁROLY

Sajtó alá rendezte :
FARAGÓ JÓZSEF magister
Budapest

KALEVALA

19

35

A kliséket készítette :
WESSELY LIPÓT fotokémigrafiail műintézet r.-t.
Budapest, V., Dorottya-utca 11.

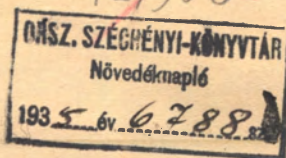
KALEVALA

Országos Széchényi Könyvtár

E. N. SETÄLÄ
emlékének

87112

KALEVALA

a finnek nemzeti hőskölteménye

A finn eredetiből fordította és a summázó versikéket írta:

VIKÁR BÉLA

A. GALLEN-KALLELA

képeivel

Országos Széchényi Könyvtár

MÁSODIK, JUBILEUMI KIADÁS

Budapest, 1935

is tágasabbnak * Lám pedig lehettem

volna * Különb hely

nek is lakója * Udvarnak is urasabb

nak * P allónak

ELŐHANG.

Summája: Mi van a dalládkóban?
 Biz ott mindenféle jó van,
 Több mint némely házikóban:
 Szövőszék, mult és jövő
 Képeit, nő tön-nővő
 Szépség szállait szövő.

Mostan kedvem kerekedik,
 Elmém azontöprenkedik,
 Hogy ím dalra kéne kelni,
 Ideje volna énekelni,
 Nemek nótáit dudolni,
 Fajok énekeit fújni;
 Szavaim szétolvadnak számban,
 Beszédim buzognak bátran,
 Nyelvemre sűrűn sietnek,
 Fogaimra folyton folynak.

Édes játom, jó barátom,
 Gyermeckori gyöngy korácsom!
 Jer ide, énekeljünk együtt,
 Kettesben a kántust kezdjük,
 Most hogy újra összejöttünk,
 Két felől ide kerültünk,
 Ritkán is jövünk így össze,
 Látjuk egymást szemtül-szembe
 Mi szegény hazánk határán,
 Pusztaságos Pohja táján.

Kéz a kézbe, kössünk öszve,
 Ujjat ujjal egybefűzve,

Dalaink javára gyujtsunk,
 Legis-legszépiből nyújtsunk,
 Kedveseink hadd hogy hallják,
 Tudnivágyók hadd tanulják
 A törekvő zsenge népben,
 A növekvő nemzedékben
 Mind a szót, amit szereztünk,
 Mind a verset, amit vettünk
 Öreg Vejnő vert övéről,
 Ilmár tűzhelye tövéről,
 Kaukomieli kardhegyéről,
 Joukahajnen jó ivéről,
 Pohja földje legvégiről,
 Kalevala térségiről.

Még atyám ezeket fújta,
 Fejszenyel-faragva, fúrva
 Ebbe oktattot anyuskám,
 Míg orsója pörgött ujján,
 Én poronty pedig a pallón
 Térde előtt forgolódtam,
 Tejesképű rosszasága,
 Nyálasszájú aprósága.

Szampo se volt szavak szükiben,
 Louhi se bezzeg bűbáj nélkül :
 Lám szavakon Szampo vénül,
 Bűv-igéken Louhi megdül,
 Verseken Vipunen pusztul,
 Lemminkejnen játékoktul.

Varázs-szó vagyon még más is,
 Több tanultam bűvmondás is,
 Téptem őket útmentiben,
 Szakítottam hangás helyen,
 Tördeltem a törpe fákról,
 Gyűjtöttem a gyöngye ágról,
 Fűszálakról leszemeltem,
 Falunk útján fölemeltem,
 Bojtárkodva ahogy hajtám,
 Fiúcska, füvellő falkám.
 A méztermő dombok mentén,
 Az aranyos halmok hátán,
 Barna Bojtosunk nyomában,
 Mi cifra Cibók üszönkkel.

Dalt nékem a fagy is mondott,
 Éneket az eső ontott,
 Más dalaim szél terelé,
 Tenger habja hozta elé,
 A madár is szókat szerzett,
 Fák teteje varázsverset.

Göngyölítém egy gumóba,
 Csavarítám egy csomóba;
 Gumót szán mögibe dobtam,

A csomót kasomba csuktam,
 Szánkón haza szállítottam,
 A pajta elé kasomban ;
 El is tettem csűrhéjába,
 Rejtettem a rézvékába.

Dalaim rég a fagyon állnak,
 Hű lakói hűs homálynak ;
 Hagyjam-e hidegben nótám,
 Kihúzzam-e fagyról kótám ;
 Hozzam-e a házba végre,
 Ládikámat lócavégre,
 Híres ház fedele alá,
 Tisztos lak teteje alá,
 Föltárjam-e dallos táskám,
 Kinyissam-e verses ládám,
 Fölfejtsem-e gumóm bokrárt,
 Megoldjam-e csomóm csokrát ?

Így mondhatok aztán jó dalt,
 Gyönyörűket fújhatok majd
 Egy falatka rozsfélétül,
 Valamicske árpalétul :
 Árpalét ha nem kínálnak,
 Még csak gyengeszort se szánnak,
 Szomju szájjal reákezdem,
 Víz mellett is megeresztem,
 Ránk hogy vidám este jöjjön,
 Nagy napunknak dísze nőjjön,
 Holnap is hogy kedvünk teljen,
 Új napunk hogy korán keljen !

ELSŐ ÉNEK.

Summája :

Víz előbb volt, mintsem föld,
S lám egy kácsa mit nem költ!

Ime így hallám, s mondják,
Így értém az ének módját:
Egymaga éraz éj hozzánk
Egymaga köszönt a nap ránk,
Egymaga termett Vejnemőjnen,
Nőtt a nótafa oly fönnen
Kave asszony kebeléből,
Ilmatár anya öléből.

Vala ím egy szűz, ég leánya,
Kave szép teremő tündér,
Nagy szentségben élt az égben,
Mind szüntelen szüzességben,
Égi szérüs udvarokon,
Egyarányos avarokon.

Idejét már únja igen,
Egész élte oly idegen,
Olyan egyedüli, árva,
Örök szüzességre szánva
Égi szérüs udvarokon,
Pusztá széles parlagokon.

Immár alább ereszkedik,
A habokra helyezkedik,
Le a tenger tág terére,
Végzetlen víz ölére;
Ihol szélvész támad elő,
Keletről kegyetlen idő,

Az a tengert fölkeveri,
Nagy habokkal hányja teli.
Szél a szűzet elringatja,
Víz a némbert viszi, hajtja
Környül a kéklő víz mezején,
Tajtékzó habok tetején;
Szélfuvás teherbe ejti,
Tenger dombossá teremti.

Hordja méhe magzatterhét,
Nagy hasának nehéz teljét,
Hordja hétszáz álló évig,
Kilenc emberöltőn végig,
Mégse szülhet, nem fiazhat,
Nem lesz meg a létlen magzat.

Vízanyaként forog úszva
Napkeletre, napnyugotra,
Úszva éjen, úszva délen,
Valamennyi világszélien,
Tüzes baj a méhebeli,
Teste kemény kínnal teli;
Mégse szülhet, nem fiazhat,
Nem lesz meg a létlen magzat.

Dosza sírni, kezd szepegni,
Szóval mondja, így enjti:
Jaj nékem bús fejemnek,
Én póruljárt gyászszos gyermek!

Most jutottam jó vég alá,
Mindéig a mennyég alá,
Hogy a szelek ringáljanak,
Hogy a habok himbáljanak
Világszéles víz mezején,
Temérdek özön tetején“.

„Jobb maradtam volna bárcsak
Levegő ég leányának,
Mintsem most a vízen járjak,
Vízanyának irongáljak:
Oly hideg van itten élnem,
Vajmi bajos itt henyélnem,
Itt a habok hátán hálnom,
Itt a vízen irongálnom“.

„Oh te fölső isten, Ukkó,
Te az egész eget tartó!
Jövel hozzám én nagy jómrá,
Hajolj hozzám hívó szómra,
Szabadítsd a szűzet szükségétől,
Hajadont hasa hevétől,
Kelj hamar, siess ugyancsak,
Sietőbben rád szorútlak!“

Telt az idő egy darabig,
Egy picinyke pillanatig,
Kacsa jött, kecses madárka,
Kóvályogva, karingálva,
Földet néz, hol fészkelhetne,
Helyet, hol lakása lenne.

Száll keletre, napnyugtára,
Száll éjszaki, déli tájra,
Fészekföldet csak nem kaphat,
Helyet bárha legrosszabbat,
Fészkét ahol felüthesse,
Lakát hova helyeztesse.

Ott szálldogál, repdesődik,
Tanakodik, tépelődik:

„Szobámat ha szélen rakom,
Habokon ha lészen lakom,
Szél szobámat feldöntheti,
Hab a házam elöntheti“.

Hát ekkor a Vízasszonya,
Vízasszonya, ég leánya,
Térdit tengerből emelé,
Lapockáját hullám fölé,
Hogy a réce ott fészkelne,
Lakóhelyre jóra lelne.

A kecses kacsamadárka
Ott repesve, szálldogálva,
Észreveszi kék víz tükrén
Vízasszonya térdit tüstént,
Véli: pástos emelkedő,
Gyepesedő kis dombtető.

Csak repesget, csak szálldogál,
A térdőre lassan leszáll,
Fészkit rajta meg is rakja,
Arany tojást tojik abba,
Arany tojást hat darabot,
Hetediket vasbul valót.

Kotlik, ül, tojásit költve,
Azt a térdőt melengetve,
Ül egész nap, másnap is ül,
Harmadnap is azonfölül;
Már akkor a Vízasszonya,
Vízasszonya, ég leánya
Érzi, hőség jön reája,
Parázs minden porcikája,
Véli, térde lángra lobban,
Minden íze olvadóban.

Itt a térdén egyet rándit,
Minden tagján egyet rázint;
Tojás mind a vízbe szédül,
Tenger habjai közé dül,
Cserepekre hull csörögve,
Száz darabra zúzik össze.

Ám iszapban helyük nincsen
Nem vesznek a csorbák vízben;
Mutatnak a morzsák szépet,
A cserepek csinos képet:
Tört tojásnak alsó fele
Válik alsó földfenékké,

Tört tojásnak felső fele
 A felettünk való éggé,
 Sárgájának felső fele
 Fényes nappá fenn az égen,
 Fehérjének felső fele
 A halovány holddá lészen ;
 Tojáson mi tarka rész volt,
 Égen csillag lesz belőle,
 Tojáson mi fekelés volt,
 Lesz belőle ég felhője.

Az idők így múlton múlnak,
 Öreg évek elvonulnak,
 Nap fiatal fényeskedvén,
 Hold fiatal ékeskedvén ;
 Úszik ám a Vízasszonya,
 Vízasszonya, ég leánya
 Ama csendes nagy vizeken,
 Homályos habok hegyiben,
 Előtte a vékony víz-ség,
 Megette a merő mennyég.

Eszteendő kilenc már telve,
 A tizedik nyárra kelve
 Fölüti fejét a vízből,
 Homlokát a habok közzül,
 Akkor alkotásit kezdi,
 Teremtéseit teremti
 A sík tenger tág mezején,
 A temérdek víz tetején.

Hol kezét kanyarította,
 Földfokot szakajt ki ottan,
 Ahol lába földet ére,
 Halas vermet vájt helyére ;
 Hol alá-alábukott volt,
 Oda mélységeket módolt.

Földnek fordul oldalaslag,
 Alacsony martok ott maradnak,
 Lába földnek fordultába
 Lazacos hely lesz ott utána,
 Fejjel föld felé jutottan
 Kis öblöket alkot ottan.

Úszik el a földtől aztán,
 Majd megáll a tenger síkján,
 Szirtezi a tenger színét,
 Zátonyokat szór szanaszét
 Hajók tönkre tételéül,
 Hajósok haló helyéül.

Szigetek immár megteremtve,
 Szirtek téve tengerekbe,
 Rakva oszlopi az égnek,
 Földek és terek im készek,
 Mind a kőlapok beírva,
 Kirovázva mind a szikla,
 Mégse lesz meg Vejnemőjnen,
 Az ős költő nincs jelenn.

Komoly öreg Vejnemőjnen
 Anyja méhét rójja régen,
 Harminc nyara, hogy azt rójja,
 Éppen annyi télszak óta
 Ama csendes nagy vizeken,
 Homályos habok hegyiben.

Tanakodik, tépelődik,
 Mi lesz véle, hogy lesz élte
 Sötét rejtekhely zugában,
 Itt e szörnyű szűk szobában,
 Hol a holdra sohse néz fel,
 Napvilágot sohsem észlel.

Fölemelé szóra száját,
 Megereszté mondókáját: [nap,
 „Hozz ki, hold, szabadíts, óh
 Jer, göncöl, kijuttatómnak
 Ez idegen aj'ók közzül,
 E különös kapuk közzül,
 Inci-finci fészekhából,
 Szörnyű szűk szobák zugából !
 Tedd a földre már az útast,
 Emberfiat fényre juttasd,
 Ég holdját szemügyre venni,
 Napvilágon vígan lenni,
 A göncölt kikémlelgetni,
 Ég csillagit észlelgetni“.

Hogy a hold se hozta volt ki,
 Nap se jött el szabadítani,
 Már idejét idegennek,
 Érzi éltét kietlennek,
 Ujjával a vár kapuján
 Nagyot lök a nevendékkel,
 Ama csoda csontlakaton,
 Bal lábujja rést üt azon,
 A küszöbön átkel körme,
 Tornácajtón térde tör be.

A tengerbe dől be arccal,
 Keze harcol a habokkal;
 Marad tenger ótalmában,
 Hős a habok hatalmában.

Ott evezve öt esztendő,

Vagy ötöt, vagy hatot eltölt,
 Hét esztendő, nyolcat is tán,
 Oszd' megáll a tenger síkján,
 Névtelen kis félszigeten,
 Fáttalan kis földszeleten.

Földről legitt föl is térdel,
 Kapaszkodik két kezével,
 Kél a holdat szemre venni,
 Napvilágon vígan lenni,
 A göncölt kikémlelgetni,
 Ég csillagot észlelgetni.

Ez vala Vejnemöjnen lette,
 A legkülönb költő kelte
 Kave asszony kebeléből,
 Anyja, Ilmetár öléből.

MÁSODIK ÉNEK.

Summája:

Magot bár a földbe hints,
Áldás nélkül nőtte nincs.

Doszaitt most Vejnemöjnen
Gyalog a mezőre megyen
Tengerháti szép szigetre,
Fátalan kis földszeletre.
Ott van egy-két esztendőn át,
Tovább éli ott világát
Ama szóltan szögeleten,
Fátalan kis földszeleten.

Tanakodik, tépelődik,
Azon föl a feje váltig:
Ki fog földjén magot vetni,
Vetést sűrűt rá vezetni?

Pellervojnen, mezőn termett,
Szampsza nevű pici gyermek,
Az fog földjén magot vetni,
Vetést sűrűt rávezetni.

Hajladoz a magot hintve,
Hint mezőre, lápra szinte,
Hint a porló parlagföldbe,
Hint kopár köves helyekre.

Felföldekre vet im fenyvet,
Halmokon szömörkét elvet,
Hint homokmezőbe hangást,
Horhásokba gyöngé hajtást.

Nvírfát vet a nyirkos völgybe,
Égerfát meg könnyű földbe,
Vizenyősbe zelnicét vet,
Friss földbe meg kecskefűzet,
Berkenyefát szent helyekre,
Fűzfát rendel rakott-földbe,
Gyatra földbe gyalogfenyvet,
Tölgyet folyók mentiben vet.

Már a fa mind szálasodik,
Gyenge hajtás gyarapodik,
A bokrétás szömörke nő,
Borul a telepe fenyő,
Kél a nyírfa nyirkos völgyben,
Égerfa is könnyű földben,
Friss földben a barkóca nő,
Gyatra földben gyalogfenyő,
Gyalogfenyőn szép kis bogyó,
Zelnicének gyümölcse jó.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Most megindul, látni mén
Veteménye mint állt!
Pellervojnen hogyan munkál;
Látja, fejlett mindenik fa,
Gyöngé hajtás gyarapodva,

Meddõn csak a tölgy maga van,
Isten fája meg nem fogan.

Kényére a gonoszt bízza,
Töltse kedvit, ahogy bírja,
Vár még vele három éjig,
Éppen ennyi napestéig.
Jár azután tölgynézőben
Egy hét múlva legkésőbbben :
Hát biz a tölgyfa mégis úgy van,
Isten fája fogatlan.

Lát legitt leánykát négyet,
Vízbeli öt fejércselédet ;
Füvet vág az öt fejérnép,
Pusztítják a harmatperjét
Párás földszületnek orrán,
Ködös félszigetnek ormán ;
Kaszaalját gerebenre,
Gyűjti gyorsan szerbe-rendbe.

Tengerből im Turszász jó fel,
Hab közül a hős előkel ;
Az a szénát tűzbe nyomja,
Lángra szítja, lobogóra,
Elhamvasztja ízre-porra,
Felpörköli végig sorra.

Hamu ottan negy halomban,
Száras por egész egydomb van ;
Reá szálla gyöngylevélke,
Gyöngylevélke, tölgymakkvéle,
Abból szép csemete zsendül,
Viruló zöld vessző serdül,
Kél a földből mint eperje,
Két sudárba szökken egybe.

Ágasodik-bogasodik,
Terebélye tornyosodik,
Már teteje tör az égre,
Messzi terjed terebélye,
Futó felhőt feltartóztat,
Burhanyókat bolyongókat,
Elfedi a napnak fényit,
Holdvilágnak veti végét !

Öreg Vejnemőjnen pedig
Tépelődik, töprenkedik :
Ki dönti le majd e tölgyet,
Győzi le a fát, e gyöngyet !
Únj ember ön életét,
Úszó hálnak a víz setét,
Nap fénye ha el van fedve,
Holdvilágnak vége velve.

Sehol olyan igazi hős,
Sehol ember, olyan erős,
Azt a tölgyet hogy elejtse,
Száz tetejét elveszejtse.

Már az öreg Vejnemőjnen
Szónak ered, szól esennen :
„Kave, én anyám, nevelőm,
Teremtőszűz, lelkem szülőm !
Vedd elő a víz erejét,
Van erő a vízben elég,
Ezt a tölgyet megdönteni,
Gonosz fát legörbíteni,
Hogy napos nap legyen újra,
Holdvilágnak szabad útja !”

Tengerből egy ember jó fel,
Hab közül a hős előkel ;
Nem nagyon nagy volt a fickó,
Nem is éppen aprón apró :
Emberhüvelyk hosszaságú,
Asszonyarasz magasságú.

Réz süvege vállán villog ;
Réz csizmája lábán csillog,
Réz a kesztyűje kezének,
Réz a rajza kesztyűjének,
Réz öv oldalára öltve,
Réz öve mögött a fejsze,
Egy hüvelyknyi hosszú nyéllal,
Egy körömnnyi magas éllel.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Tépelődik, töprenkedik :
Férfiúra vall a képe,
Hősre vall a szeme-fénye,

Álló-hüvelyk hosszú maga,
Oly magas, mint ökörpata.
Immár szót fogott emelni,
Maga mondja, így en ejti:

„Milyen emberfajta vagy te,
Milyen hősök alja vagy te,
Holt embernél kissé ha jobb,
Kiszenvedtnél szemrevalóbb?”

Szól a törpe tengerbeli,
A hab hozta hős feleli:
„Ember volnék, éppen kellős,
Vízi népből való kis hős,
Jöttem ide tölgydönteni,
Törékeny fát eltörteni”.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóval mondja fönnen:
„Arra téged alig szültek,
Alig szültek, avagy küldtek,
Hogy ledöntsed e nagy tölgyet,
A temérdek fát letörjed”.

Alig ennyit elmondhatott,
Még csak egyet pillanthatott,
Emberét im változottan,
Látja hősét újhodottan:
Lába földön tib-láb neki,
Feje fenn a felhőt szegi,
Térdig ér le a szakállá,
Sarkát söpri hajaszála,
Szemeköze ölnyi téres,
Nadrágszára egy öl széles,
Térdefején van vagy másfél,
Kitesz kettőt csipejénél.

Fejszóját im fenni kezdi,
Síma élet élezgetni
Kemény hátú hat fenőbe,
Hét köszörű kovakőbe.

Tova lendül lóbálózva,
Lép hosszúkat himbálózva
Nagyszabású nadrágjában,
Bőséges bugyogójában,

Egy léptével uccu libben
Szép finom fővényes térre,
Más léptével russzan egyben
Messzi májszín föld terére,
Harmadikkal ott van éppen
A tündevény tölgy tövében.

Hozzávág a fejszójával,
Nekisujt a síma éllel,
Vág egyszerit, másodszerit,
Megkisérti harmadszor is;
Szikrát szór a fejsze belé,
A tölgyfából tűz tör elé;
Kezd immár a tölgy terülni,
Töméntelen törzsök dülni.

Harmadszor is vágja most hát,
Úgy teremti le a tölgyfát,
Töméntelen törzset törvén,
Száz fejét a földhöz vervén;
Tövel dönti támadatnak,
Csúcsát ejti napnyugatnak,
Terebélyét tágas délnek,
Ága-bogát éjszak-félnek.

Ha ki vette bár egy ágát,
Vette örök boldogságát;
Aki tetejéből tört le,
Büverőt bírt mindörökre;
Ki leveles lombját tépett,
Szerzett örök kedvességet.
Ami belőle forgács hullott.
Szereszéjjel szálla szállott
A sík tenger tág terére,
Tornyos hullám tetejére,
Azt rengeti szelek szárnya.
Terelgeti tenger árja,
Viszi mint vizen a sajkát,
Mint hajót a habok hajtják.

Vitte a szél föl Pohjolába,
Pohjolai kis leányka
Keszkenőt mos, ütögeti,
Öltözetét öblögeti

Mosókövön, mart szegélyén,
Jó hosszúkás földfok szélén.

Forgácsot a vízbe' látja,
Teszi nyírhéj tarsolyába,
Tarsolyban haza is hozza,
Födelesben udvarukra,
Bűbajosnak nyilhegyeül,
Vadásznak lövő szeréül.

Mihelyt megdőlt a remek tölgy,
Féktelen fa mihelyt megtört,
Napos nap lett nyomban újra,
Szabad lett a holdnak útja,
Felhő bátran futkozhatott,
Égnek íve boltozhatott
Párás félszigetnek partján,
Enyhe földszeletnek ormán.

Dísznek ered minden berek,
Örömet nő minden erdő,
Fára levél, földre fű kél,
Fára madár, dalcsicsergő,
Szól a rigó vig füttye már,
Kakukkol a kakukkmadár.

Pompáz a föld bogyócskákkal,
Aranyos a rét virággal,
Mezőn minden fűszál kihajt,
Megered a sok fajta rajt.
Meddön csak az árpa van meg,
Drága dugvány nem fogan meg.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Lépdelődik, tépelődik
Kék szín tenger martja mentén,
Világbíró víz vonultán ;
Hát ím hat szemecskét lel ott,
Hét igen szép életmagot
Tenger martja lementében,
Finom földön a fővényben,
Teszi nyestnek irhájába,
Nyári mókus lábszárába.

Tér immár a magot vetni,
Megy szétszórni a szemet ni

Kalev kútja környékére,
Oszmo földje ormójára.

Im a fán egy cinke cseveg :
„Nem nő Oszmo árpája meg,
Nem zöldel Kalevnek zabja,
Földje míg be nincs aljazva,
Irtása míg sorra nem dől
S el nem hamvad égő tűztől“.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Éles fejszét rendel itten,
Végig a nagy irtást vágja,
Messze földön megaljázza,
Fák szebbjein sem könyörül,
Csak egy nyírfát hagy egyedül
Menedékül madaraknak,
Dalló székül a kakukknak.

Száll egy sas a mennyen átal,
Szép madár az égen szárnyal,
Jött e munkát megnéznie :
„Mi végre van itten hagyva,
Letöretlenül a nyírfá,
Ez a szép szál ki nem irtva ?“
Válaszolt az öreg Vejnő :
„Avégre van itten hagyva,
Menedékül madaraknak,
Ülőszékül égi sasnak“.

Szól a szép sas, ég madara :
„Bíz a tőled jó tett vala,
Ezt a nyírfát le nem törnöd,
A szép szálát tovább tűrnöd
Menedékül madaraknak
Ülőszékül jó magamnak“.

Tűzet támaszt ég madara,
Lángot lobbant irtására,
Éjszak fuj az irtástűzre,
Északkelet szítja szinte,
Fölégeti fáját porra,
Egy üszökké elhamvasztja.

Itt az öreg Vejnemőjnen
Fogja mind a hat magocskát,

Szedi mind a hét szemecskét
Az egy nyestnek irhájából,
Nyári evet lábszárából,
Hölgymenyét harisnyájából.

Megyen földjeit bevetni,
Szemet széjjel hintegetni,
Maga szóval így szólal :
„Görnyedve a gabnát hintem
Ujjaid között, Uristen,
Kezettel, oh mindenható,
Én televény tisztásomba,
Iperedő irtásomba.

„Te alsóvilági néne,
Föld asszonya, Száraz vénje !
Fakassz immár pástot, zöldet,
Úzd immár az erős földet ;
Föld ereje sohse vész el,
Míg világ világul lészen,
Ha kijut adók kegyelme,
Teremtőnk engedelme“.

„Föld, fektedből kelj föl végre,
Nyugvásodból, Isten rétje,
Füremítsd a fűfakadást,
Veteményem szárba bocsásd,
Ezrivel emeld a szálat,
Szelessz ágat száz meg százat
Én szántásom-vetésemért,
Véle volt vesződségemért.“

„Oh Ukkó, te fölső isten,
Avagy agg apó a mennyben
Futó föllegek királya,
Bolygó burhanyók birája !
Tégy törvényt a felhők felül,
Bölcs tanácsot mennyégben ül,
Keletről a felhőt kergesd,
Éjszokról is támassz terhest,
Küldj hozzá még napnyugtáról,
Futtass egyben déli tájról,
Hullass nedvet nagy egedből,
Csurgass mézet föllegedből,

Hogy a gabna lábra kapna,
Sűrű vetés jól suhogna !“

S íme Ukkó fölső isten,
Mi urunk atyánk a mennyben,
Lát törvényt a felhők felül,
Bölcs tanácsot mennyégben ül,
Napkeletről felhőt gerjeszt,
Éjszokról is indít terhest,
Küld hozzá még napnyugtáról,
Futtat egyben déli tájrul,
Oldalukkal összelöki,
Széllel egymás közé szegi,
Hullat nedvet nagy egeből,
Csurgat mézet föllegéből,
Hogy a gabna lábra kapna,
Sűrű vetés jól suhogna ;
Meg is nőtt a soktöviskű,
Fölzsendült a fatő szín fű
Puha porló szántóföldben,
Melyet munkált Vejnemőjnen

Hát im másod napra kelve,
Éj is kettő-három telve,
Egy hét mulva legkésőbb
Komoly öreg Vejnemőjnen.
Ment a munkát megnéznie
Szántására, vetésire,
Volt vesződsége helyire,
Lám vetése virít vala,
Egy kalásznak hat oldala,
Egy-egy száron csomó három.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Nézelődik, forgolódik,
Hát kakuk jó, szép tavaszi,
Ama nyírfát észreveszi :
„Mi végre van itten hagyva,
Letörtlen ez a nyírfa ?“

Válaszolt az öreg Vejnő :
„A végre van itten hagyva,
Letörtlen ez a nyírfa,
Dalló székül te számodra ;

Kedves kakuk, itt kiáltgass,
 Zengj, homokszín mellű szár-
 Itten szólj ezüstsavaddon, [nyas,
 Hallasd cínhangod szabadon,
 Itt kakukkolj reggel-este,

Délben is szólj néha-közbe,
 Hadd váljék világom szebbé,
 Mind ez erdők kedvesebbé,
 Mind e partok pénzzel bővé,
 Mind e földek dústermővé !

Országos Nyelvhányi Könyvtár

HARMADIK ÉNEK.

Summája :

Többet ésszel mint erővel —
Helyes-e? Im itten dől el.
Ige, szó, dal — mit tud a,
Most meglátod : kész csuda

ejnemő, a komoly öreg,
Éldegélvén ideileg
Ott Vejnöle írtásain,

Kalevala tisztásain,
Verselgetett, dalolgotott,
Bűvölgetett, bájolgatott.

Nap-nap után dalol hiven,
Éj ivadán egyvégtiben
Emlékezik ős időkrül,
Kezdetbeli mély kútfőkrül,
Miket nem dall minden gyer-
Férfiak se mind ismernek [mek,
Ez inséges esztendőkbén,
E veszendő vég időkbén.

Hét országra szolt a híre,
Tudósítás ment messzire,
Milyen a Vejnemöjnen dala,
Hősök hőse mit tud vala ;
Tudósítás ment ki délig,
Híre futott éjszakkélig.

Vala egy vézna lapp legényke,
Fiatal Joukahajnen névre,
Ez is egyszer vendégsorral
Csudálatos híreket hall,

Hogy különb dal terem máshol,
Ékesebb az ének százszor
Ott Vejnöle írtásain,
Kalevala tisztásain,
Mint amiket ő tud vala,
Apjától tanult valaha.

Eszi őt a méreg ezen,
Arra irigy mind szüntelen,
Hogy im Vejnö különb költő,
Jobb énekes volna, mint ő ;
Megy iziben anyja elé,
Fölkeresi agg szülejét,
Indul egyben, azt ígéri,
Nincs nyugta, míg el nem éri
Vejnöhoni házak táját
És Vejnővel nem ví pályát.

tyja tiltja fiát tőle,
Nem javalta jó szülője,
Vejnöhönba hogy be-
Pályavívni Vejnö ellen. [menjen,

„Ledalolnak, gyöngö gyermek,
Ledalolnak, lebüvölnek,
Szádat, fődét friss porhóba,
Körmöd fagyba, csikorgóba,

Hogy kezed is kővé mered,
Hogy a lábad sem emeled“.

Szólt a fiatal Joukahajnen :
„Jó tudása van atyámnak,
Anyámnak még annál is több,
De magam tudása legfőbb ;
Ha személyem mással mérem,
Bárki fiát én fölérem,
Dallóimat dallal győzőm,
Igézőim leigézem.

Ledallom a legjobb dallót
Legis-legrosszabb dalossá,
Két lábára kőbakancsot,
Kőbugyogót csipejére,
Kőkoloncot kebelére,
Kőtáblát a két vállára,
Kőkesztyűt a két kezére,
Kőkalapot a fejére !“

Avval indul, nem fogad szót,
Hozza ím lovát, a pejkit,
Tüzet hány a lónak orra,
Lábaszára szikrát szóra ;
Befogja szilaj csikáját
Szép aranyos szán elibe,
Maga ül a szán farába,
Fölkap ülő kosarába,
Fürgét vesszővel legyinti,
Gyöngyvégű csapóval inti,
Fut a Fürge, hamar fölívág,
Elporoszkál a friss jószág.

Hajt szaporán, mormol a szán,
Hajt egész nap, másnap osztán,
Harmad nap is hajt előre,
Harmad napra im elérte
Vejnöhona irtásait,
Kalevala tisztásait.

Komoly öreg Vejnemöjnen,
Örök táltos mindétiglen
Éppen úti jártában volt,
Szán szerivel kinn barangolt

Vejnöhona irtásain,
Kalevala tisztásain.

Jött a fiatal Joukahajnen,
Hajt az úton véle szemben,
Rúd a rúddal összeakad,
Sziój a szíjjal egyberagad,
Lóiga lódul lóigának,
Egy rúdív a másikának.

Erre ottan ámmolyognak,
Ámmolyognak, gondolkodnak ;
Csuronvíz a rúdiceik,
Rúdjaikról gőz gyöngyözik.

Öreg Vejnő megkérdezte :
„Hát minémű szerzet vagy te,
Nekem jössz ily bolondjában,
Rám rohansz ily rakoncátlan,
Kampós fámat : lóigámat,
Tőhajtásos rúdívemet
Széttördeled száz szilánkká,
Izzé-porrá gyenge szánkám ?“

Most a fiatal Joukahajnen
Szóval mondja, fölfeleli :
„Nevem fiatal Joukahajnen,
Jó magadét monddsz menten,
Kik közül vagy nemed nézve,
Milyen hadnak rongy lendéje ?“

Komoly öreg Vejnemöjnen
Magát mindjárt megnevezte ;
Avval ilyen szóba kezde :
„Hát fiatal Joukahajnen,
Állj kicsinyég félre innét,
Kisebb vagy te korra, mint én!“

Ott a fiatal Joukahajnen
Szóval mondja, fölfeleli :
„Férfiúban nem oly nagy sor
Fiatal kor avagy agg kor,
Tudásban amelyőnk jobb lesz,
Elmében aki nagyobb lesz :
Úr az úton az maradjon,
A másik meg utat adjon ;

Ha te vagy öreg Vejnemöjnen,
Örök dallos mindétiglen,
Nosza keljünk dalra már most,
Énekeljünk itten párost,
Férfit férfi hadd bíráljon,
Egy a mással szembeszálljon!”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, így en ejti:
„Hogyan válnék én be annak,
Éneklőnek vagy javasnak,
Itt éltem időm örökkön
E magános tér mezőkön,
Honni földön, honni mesgyén
Honni kakuk szavát lesvén;
Ámde mégis, mindazáltal
Mond fülemnek hallatára,
Ha miben tudósabb volnál,
Észre másokon kifognál?”

Szólt a fiatal Joukahajnen:
„Tudok hol-mit, nincs különben,
Azt ugyancsak tisztán tudom,
Kellőképpen megfoghatom:
Födélhez közel a füst-lik,
Góchoz a láng közel van mindig.

„A fókának gyöngy a dolga,
Vízi ebnek vickándozva,
Mellette lazachal, enni, [nyi”.
Szomszédjában szemling meny-

„Szemling síma földet szeret,
Lazachal meg lapos teret;
Nyálos szájú csuka fagyban,
Rossz időben ívik nagyban;
Görbenyakú, gyáva sigér
Őszkor úszni mély vízbe tér,
Nyáron ívni szárazra száll,
Mart mentibe' vígan ugrál”.

„Ennyit ha kevésbe vennél,
Tudok többet is még ennél,
Más egyebet mondok ím el:
Rénszarvassal szántott éjszak,

Anyalóval a nagy délszak,
Felső Lapphon jávorgímmel.
Tudom a fákat Písza ormán,
Fenyőket a sziklás Hornán”,
Hosszúk a fák Písza ormán,
Szál fenyők a sziklás Hornán”.

„Vizesésből három nagy van,
Tóból három irgalmatlan,
Három magas hegyláncolat
E világnak ege alatt:
Hellepüöre van Hemében,
Kátrakoszki Karjalában,
Víz a Vuoksit egy se győzi,
Nagy Imatrát nem előzi”.

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Gyermekek-elve, nő értelme,
Nem szakállas férfi szava,
Nős emberhez illő dana;
Mondd a mély eredetszókat,
Öröktől való igéket!”

Most a fiatal Joukahajnen
Szóval mondja, így en ejti:
„Tudok a cinke származtárul,
Tudok a cinkéről madárul,
Zöld vipera tudom csúszó,
Sérinc halfaj, vízben úszó,
Tudom a vaskó török hamar,
Fekete földnek íze fanyar,
Forró víz fogós fölötte,
Gonosz seb a tűz ütötte”.

„Víz a javas írók apja,
Bűvszereké zúgó habja,
Temető a táltosoké,
Maga Isten orvosoké”.

„Hegyből víznek származata,
Égből tűznek támadata,
Rozsdából a vas veleje,
Sziklából a réz eleje”.

„Földek közt a nedves bucka,
Fák közt első volt a fűzfa,

Házak őse fenyőtő volt,
Rossz fazéké odvas kő volt.“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal : [tig,
„Tudsz-e többet, no mondd vál-
Vagy végezted bolondságid ?“

Szólta a fiatal Joukahajnen :
„Emlékezem másra is még,
Értem oly időket is rég,
Hogy a tengert szántogattam,
Horpadásit hántorgattam,
Halas vermeit kivájtam,
Mélylő mélyeit megájtam,
Tóvizeket helyre tettem,
Hegymókat hengergettem,
Kösziklákat készítettem“.

„Meg aztán hatod magammal,
A hét hőssel én is voltam
E világot építőben,
Mennyet-földet készítőben,
Ég karóit lerakóban,
Égnek ívét hordozóban,
Holdat helyre hurcolóban,
Napot égre iktatóban,
Göncölszekér-szállítóban,
Ég csillagit állítóban“.

Szólta az öreg Vejnő legott :
„Most hazudtál még csak nagyot!
Téged ugyan nem láttak ott,
Hol a tengert szántogatták,
Horpadásit hántorgatták,
Halas vermeit kivájták,
Mélylő mélyeit megájták,
Tóvizeket helyre tették,
Hegymókat hengergették,
Kösziklákat készítették“.

„Ott se látott senki téged,
Nem hallották egy igédet
E világot építőben,
Mennyet-földet készítőben,

Ég karóit lerakóban,
Égnek ívét horhozóban,
Holdat helyre hurcolóban,
Napot égre iktatóban,
Göncölszekér szállítóban,
Ég csillagit állítóban“.

Most a fiatal Joukahajnen ;
Szóra fakad, szóla fennen :
„Hogyha nekem nincsen eszem,
Itt a kardom, őt kérdezem ;
Már most hát, oh öreg Vejnő,
Te nagyszájú nótaszerző,,
Állj ki vélem kardot mérni,
Szállj ki szablya-megszemlélni !“

Válaszolá öreg Vejnő :
„Mitsem félek én ezektől,
Sem kardodtól, sem eszedtől,
Sem dárdádtól, sem cseledtől,
Ámde mégis, mindamellet
Nincskedvem hogykardra keljek
Magadíle rongy legénnyel,
Ilyen szánandó szegénnyel“.

Ott a fiatal Joukahajnen
Száját rágja, fejét rázza,
Rágja fekete szakállát,
Szóra így emeli száját :

„Kardot vélem aki nem mér,
Szablya-szemlélőre nem kél,
Azt én dallom rút disznóvá,
Tészem orra-leállóvá,
Lesujtom az ily legénykét
Egyet így, amaszt egyébként,
Dugom trágyadomb közibe,
Szorítom akol szögibe“.

Vejnöt bizony e beszéden
Bántja bosszú, bántja szégyen,
Maga indul éneklésre,
Reákezd a regölésre ;
Nem volt ám az gyermeknóta,
Gyermeknóta, nők vihogta,

Dala volt szakállas hősnek,
Mit nem minden gyermek győz
Fiúknak fele hada sem, [meg,
Házasodók harmada sem
Ez inséges esztendőkben,
E veszendő végidőkben.

Zengett az agg Vejnő, zengett,
Tó kicsapott, a föld rengett,
Réz hegyek is megreszkettek,
Szétrobbantak roppant szirtek,
Nagy kőszálak szerte szálltak,
Parti kövek kettéváltak.

Dallja vala Joukahajnent,
Rúdivére sarjat rittyent,
Fűzfa-bokrot az igára,
Kecskefűzet szán farára ;
Aranyszélű szánját dallja,
Tócsába fatővé dallja ;
Gyöngyvégű suhogójából
Tengerparti nádist bájol ;
Hókalovát zúgószerű
Kösziklává elregéli.

Aranymarkolatú kardját
Égre villámmá bővölte,
Szép írásos nyelű íját
Szivárvánnyá víztükörre,
Tollal ékes nyílve sszejét
Sólyommá, siringelővé,
Konyaállú kis kutyáját
Földbe dallja, földi kővé.

Fején ki volt, kalapjából
Peckes felhődúcot bájol,
Kezén ki volt, a kesztyűből
Tóra tündérrózsát bővöl,
Égre föl a kék köntösét
Burhanyókká búbájolta,
Derekáról drága övét
Csillagokká égi boltrá.

Magát Joukahajnent pedig
Mély mocsárba dallá övig,

Kastos rétbe köldöktájig,
Homokföldbe hónaljáig.

Jaj, a fiatal Joukahajnen
Bezzeg tudja, érzi most már,
Tudja bizony, mely uton jár,
Mely ösvényre vitte lába
Versengtébe, daloltába
Öreg Vejnő ellenében.

Húzza lábát, de hiába,
Nem mozdulhat meg a lába,
Másikat is megkísérti,
Kőcipő van rajt is, érzi.

Jaj, a fiatal Joukahajnen
Szűk világot lát legitten,
Ellankadott, hamvába holt,
Megjuházott, juházva szólt :
„Oh világnak bölcse, Vejne,
Táltossággal bőves elme,
Viszald vissza szent szavaid,
Bontsd fel bűvös mondataid,
Szabadíts meg e nyomorbul,
Ments ki eme súlyos sorbul,
Fizetséget jót fogadok,
Váltásgdíjat bízto st adok !“

Válaszolja öreg Vejnő :
„Mondd s za, mit vagy fizetendő,
Szent szavaim ha nem állom,
Bűvigéim ha vizsgálom,
Ha kihúz lak a hinárbul,
Kimentelek a mocsárbul ?“

Felel fiatal Joukahajnen ;
„Két szép íjam vagy on nekem,
Drágalátos két ké zivem,
Egyik se bten fölajzható,
Másik bizton célba ható,
Vedd, amelyik néked tetszik!“

Szólt az öreg Vejnemőjnen :
„Nem kell íved, élhetetlen,
Íjad, árva, nemkülönben,
Nagy a bő ség ná lam ebben,

Minden fal telides-telve,
Minden fejszög felszerelve,
Maguk járnak erdőkön kint,
Napszámukat végzik önkint".
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még mélyebbre.

Szólt a fiatal Joukahajnen :
„Van otthon két kis sajkám,
Két csodaszép csónakocskám,
Egyik verset futni termett,
Másik elbír sok jó terhet,
Vedd, amelyik neked tetszik!"

Szólt az öreg Vejnemöjnen :
„Sajkáidra semmi kedvem,
Csónakidra nemkülönben,
Nagy a bőség nálam ebben,
Minden ászkot elfoglalnak,
Minden öblöm csupa csolnak,
Egyik szélszerint megy szépen,
Másik szélnek ellenében".
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még mélyebbre.

Szólt a fiatal Joukahajnen :
„Van még otthon ménem kettő,
Két lovacskám, gyöngyen lejtő,
Egyike sebes futásra,
Vonó szíjra jó a társa,
Vedd, amelyik neked tetszik!"

Szólt az öreg Vejnemöjnen :
„Nem törődöm ménjeiddel,
Kapcás lábú hókád nem kell,
Nagy a bőség nálam ebben,
Minden jászlam jól lekötve,
Minden aklom teletömve,
Hátuk hosszán víz van tiszta,
Vékonyukon zsírtavacska".
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még mélyebbre.

Szólt a fiatal Joukahajnen :
„Oh jaj öreg Vejnemöjnen,

Viszáld vissza szent szavaid,
Bontsd föl bűvös mondataid,
Aranyt adok egy sisakkal,
Új ezüstöt egy kalappal,
Mit apám harácsolt hadban,
Viadalban vett el hajdan!"

Szólt az öreg Vejnemöjnen :
„Nem törődöm ezüstöddel,
Aranyod, éhenkórász, tedd el,
Nagy a bőség nálam ebben,
Minden tár teli van véle,
Minden véka megtetézve,
Aranyam egyidős a holddal,
Ezüstöm korács a nappal".
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még mélyebbre.

Szólt a fiatal Joukahajnen :
„Oh jaj öreg Vejnemöjnen,
Szabadíts meg e nyomorbul,
Ments ki eme súlyos sorbul,
Honn asztagim néked hagyom,
Minden földem általamod,
Csak fejem szabad lehessen,
Csakhogy enmagamat mentsem!"

Szólt az öreg Vejnemöjnen
„Asztagaid nem irigylem,
Gyarló féreg, földjeid sem :
Jó magam is bírok bőven
Földeket mindenik dülőben,
Kazlakat mindenik mezőben,
Magam földje jobb, is szebb is,
Magam kazla kedvesebb is".
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még alábbra.

Már a fiatal Joukahajnen
Szorultságba esett szörnyen,
Íme iszapba ér az álla,
Rossz helyre szorult szakállá,
Mocsár moha száját marja,
Fogait fatőnek alja.

Szólt a fiatal Joukahajnen :

„Oh világnak bölcse, Vejne,
Táltossággal bőves elme,
Vedd viszáját dalaidnak,
Még egy cseppnyi éltet adj csak,
Engedj innen engemet ki,
Lábam már a folyó fogja,
Szemem szúrja föld homokja!”

„Szent szavaid ha viszálod,
Bűvigéid ha nem állod,
Ajnót adom, testvérkémet,
Anyám lányát én tenéked,
Hogy szobáid portul ójja,
Legyen pallód sikálója,
Csebred-vödröd áztatója,
Takaróid tisztítója,
Arany ágyfutód kötője,
Te mézes pitéd sütője”.

Itt az öreg Vejnemöjnen
Bezzeg van most nagy örömben,
Joukahajnen hűgát ime
Nőül kapja vénségire.

Örömköre ül legitten,
Helyet fog az énekszírtén,
Dalol egyet, dalol úfien,
Dalol ismét harmadizben :
Szent szavait visszamondja,
Bűvigéi bogját bontja.

Jött a fiatal Joukahajnen,
Jött iszap közül az álla,
Jött rossz helyről a szakálla,
Lova zúgó víz kövéből,
Szánja parti fa tövéből,
Suhogója parti nádból.

Szánkóját ő rendbeszedi,
Úri magát beleveti,
Haza indul rosszkedvűleg,
Bús a szíve, úgy közeleg
Szülője színe elébe,
Őn öregjének ölébe.

Hajt hazáig egyhuzomban,
Csuda mód behajt azonban,
Szánja szétmegy csűroldalban,
Hidláson a rúdja hibban.

Eltűnődik ezen anyja,
Szóval így szólal atyja :
„Készakarva téssz-e tönkre,
Szántszándékkal szánt, rudakat,
Hogy csudának így köszönt be
Fejevesztett úri magad ?”

Hát a fiatal Joukahajnen
Csak elfakad sírva itten,
Feje lesütve, rossz a kedve,
A süvegje félreütve,
Ajka meg nagyon meredve,
Orra szájáig esett le.

Anyja kérdezi előre,
Tudakolja nevelője :
„Mit sírdogálsz fiam, gyöngyöm,
Mit mormojálsz ifjan szültöm,
Miért az ajkad megmerevedve,
Orrod szádig mért esett le ?

Szólt a fiatal Joukahajnen :
„Oh anyám, én fölnevelöm,
Vagyon immár okom nékem,
Megesett a csuda vélem,
Okom, melyért sírdogáljak,
Csuda, melyért mormojáljak !
Azt siratom mindétiglen,
Bánom teljes életemben :
Általadtam Ajno vérem,
Anyám lányát elígértem
A vén Vejnő kedveseül,
A dalszerző hitveseül,
Támaszul a tántorgónak,
Védelmül a vánszorgónak”.

Összecsapja kezét anyja,
Dörzsöli tenyerét rajta,
Szóval mondja, így ejti :
„Ne sírdogálj, én fiacskám,

Nincs ezen mit sirdogálnod,
Oly fölötte búra válnod :
Azt reméltem mindétiglen,
Vártam teljes életemben
A nagy embert én nemembe,
A hatalmas hőst hadamba,
Vártam Vejnemöjntent vőmül,
Lányomnak a dallost férjül“.

Fiatál Joukahajnen húga
Sírni kezd, igen nagy búba,
Sír napestig, másnap újra,
Sírva sír a hídlásfélen,
Sír keserve nagy voltában,
Ő szívének búsultában.

Szóval anyja előfogja :
„Ne sírj fiam, édes Ajnóm,
Hiszen a kérőd nagy nembeli,
Háza nagy ház, főemberi,
Ablakában fogsz csücsülni,
Lócáin locsogva ülni“.

Felel rája leánykája :
„Oh anyám, én hű dajkálóm,
Van nekem mit sirdogálnom,
Siratom szép hajamnak végét,
Hajadon fejem sűrű ékét,
Fínom fűrtim veszteségét,

Kis korukban hogy befödik,
Zsengéjökben hogy bekötik“.

„Azt siratom síromiglan,
Víg napomnak vége mostan,
Oda a szép hold édessége,
Világ minden ékessége,
Ha ily ifjan el kell mennem,
Fiatalon elfelednem
Bátyámnak szijó-helyeit,
Atyám ablaka eleit“.

Szól szüléje most a lánynak,
Anyja mondja magzatának :
„Menj a búval, botor kis lány,
Hadd a sírást abba, hitvány !
Hisz dehogy van ok sírásra,
Dehogy van a bűnnek tárgya :
Isten napja süt, világol
E föld színén szintűgy bárhol,
Mint atyádnak ablakiban,
Bátyád kertje ajtaiban ;
Minden domb szamócatermő,
Mindenik mezőn eper nő,
Szedhetsz bőven, ágrul szakadt,
Messzebb is a mennyég alatt,
Mint atyádnak hegyén-völgyén,
Testvérbátyád irtásföldjén“.

NEGYEDIK ÉNEK.

Summája :

Nagy kalán, szűk edény,
Fiatal lány, vén legény :
Vége mi ? Csapás, kemény.

Tiszta kis szűz Ajno maga,
Fiatal Joukahajnem huga
Vesszővágni a berekbe.
Kiment gallyért a ligetbe,
Vág egy vesszőt atyjának itt.
Anyjának is egyet szakít,
Harmadikul egyet ahhoz
Piros-pozsgás bátyjának hoz.

Ahogy immár hazamenet
Az égerfa-erdőn siet,
Jön az öreg Vejnemöjnen,
Lát egy lányt im a ligetben,
Szép szegélyút a fűnőttén,
Szóval mondja, így en ejti :

„Senki másnak, kis hajadon,
Csak én nékem, kis hajadon,
Viselj gyöngyöket nyakadon,
Tűzz kebledre kis keresztet,
Fond be fűrtjeid fejedén,
Köss hajadba selyem szálát !“

Szóval ím a lányka mondja ;

„Sem neked, se másnak nem fog
Keblemen kereszt fityegni,
Selyem szál fejemet fedni,
Hajód hozta zubbonykára,
Nem vágyom buzakalácsra,
Szűk ruhába öltözök én,
Kenyérhéjon felnövök én
Jó apámnak hajlékában,
Édsanyámnak árnyékában.“

Kebléről keresztjét kapja,
Gyűrűit ujjáról lecsapja,
Gyöngyöket letép nyakából,
Piros pántlikát hajából,
Hagyja földön, föld javának,
Ligetben, liget javának,
Mén hazáig nagy zokogva,
Sírva-ríva udvarukba.

Alak alatt ül im atyja,
Fejszenyelét cifrázgatja :
„Mit sirdogálsz, te kis ár-
Te kis árva, gyenge lányka?“ [va,

„Van okom sírás-rívásra,
Bajom bőven búsulásra,
Azt siratom, én atyuskám,
Azt siratom, az a bajom,
Keblemről a kereszt lepattant,
Övemről az ék lecsattant,
Keblemről ezüst keresztet,
Remek réz rojtok övemről.“

Bátyja ím a kapualjba
Lójáromfáját faragja :
„Mit sirdogálsz húgom árva,
Húgom árva, gyenge lányka?“

„Van okom sírás-rívásra,
Bajom bőven búsulásra,
Azt siratom, édes bátyám,
Azt siratom, az a bajom :
Ujjamról a gyűrű lepattant,
Nyakamról a gyöngy lepottyant,
Ujjamról arany gyűrűim,
Ezüst gyöngyeim nyakamból.“

Hidlás szélén húgocskája
Aranyos övét csinálja :
„Mit sírsz néném, te kis árva,
Te kis árva, gyenge lányka?“

„Van oka bíz a sirónak,
Baja könnyezni birónak,
Azt siratom, gyászos hugom,
Azt siratom, az a bajom :
Arany ék a homlokomrul,
Ezüst eltűnt én hajambul,
Képemről a kék selyem szál,
Piros pántlikám fejemről“.

Kamra lépcsőjén szüleje
A tejet fölözgette le :
„Mit sírsz lánykám, te kis árva,
Te kis árva, gyenge lányka?“

„Oh anyám, én gondviselőm,
Én szoptató édes szülöm,
Bizony annak zordon oka
Búbánatnak fölös soka,

Azt siratom gyászos szülöm,
Az a bajom én nevelőm :
Seprűért a sűrűn voltam,
Vesszővégért a bozótban,
Vágtam vesszőt atyuskámnak,
Törtem ágat anyuskámnak,
Harmadikul egyvet a kis
Piros-pozsgás bátyámnak is,
Egyengetem visszajövet
A mezőn át lépteimet,
Hát Oszmói szól a völgyből,
Kalevfi az irtásföldről “:

„Senki másnak, bús hajadon,
Csak én nekem, bús hajadon,
Viselj gyöngyöket nyakadon,
Tűzz kebledre kis keresztet,
Fond be fűrtjeid fejedem,
Köss hajadra selyemszálat!“
„Keblemről a keresztet kaptam,
Gyöngyöket nyakambul ottan,
Képemről a kék szalagot,
Piros pántlikát fejemről,
Hagytam földön, föld javának,
Ligetben, liget javának,
Magam szóval fölfelelém :
Sem neked, se másnak nem fog
Keblemen kereszt fityegni,
Selyem szalag fejem fedni,
Hajód hozta zubbonykára,
Nem vágyom buzakalácsra,
Szűk ruhába öltözök én,
Kenyérhéjon felnövök én
Jó apámnak hajlékában,
Édsanyámnak árnyékában“.

Anyja szóval fölfeleli,
Vénség mondja magzatának :
„Ne pityeregj, lányom lelkem,
Ne szepegj én ifjan szültöm!
Élj egy évig tiszta vajon,
Úgy lesz termeted telibbé,

Még egy évig sertés-sültön,
Formád úgy leszen delibbé,
Harmadévig héjas pitén,
Attól megszépülsz kicsikém.
Menj a csűrbe dombhátára,
Térj be ama legjobb tárba,
Ott szekrény a szekrény hátán,
Ott láda hever a ládán,
Ott a legjobb ládát nyisd föl,
Födelét, a cífrát üsd föl,
Benne hat aranyos öv van,
Hét kékszínű szoknya ottan,
Hold tündére fonta, szötte,
Naptündér keze kötötte“.

„Hajdan még hajadontomban,
Szűz koromban oda voltam
Eprészgetni künn az erdőn,
Málna-szedni lenn a lejtőn,
Hallom, holdtündér szövöget,
Naptündérke fon, kötöget
Kékszínű csalitnak szélén,
Gyönyörű liget szegélyén“.

„Közelítek hozzá bátran,
Elejökbe oda álltam,
Könyörgésre szót emelek,
Ilyeténkép esdekelek :“
„Adj, Holdtündér, aranyadból,
Naptündér, ezüst javadból
Ennek a szegény leánynak,
Könyörgő kisasszonykának“.
„Hold tündére hát aranyat,
Naptündér adott ezüstöt ;
Aranyat homlokomra tűztem,
Ezüstöt hajamba fűztem,
Mentem mint virág hazáig,
Nagy vígan atyám lakáig“.

„Egy nap, másnap fel is tettem,
Harmadnap bizony levettem
Az aranydísz homlokomról,
Új ezüstöket hajambul,

Dombra föl a tárba vittem,
Szekrény alján elrejtettem ;
Ott maiglan hevertettem,
Soha meg se tekintettem.“

„Kösd képedre már a selymet,
Aranyat homlokodra felszedd,
Nyakadba gyönyörű gyöngyöd,
Kebledre arany körösztd,
Vedd föl gyenge gyolcs ingedet,
Hozzá habos lenszövetet,
Ékes posztóruhád öltsd fel,
Szorítsd át a selyem övvel,
Húzz föl szép selyem harisnyát,
Hegyibe csinos bőrös csizmát,
Fond be finoman hajadat,
Fűzz belé selyem fonalat,
Ujjodra arany gyűrűket,
Kezedre arany kösöntyűt !“

„Így jössz onnan be a házba,
Térsz a tárból a szobába
Mint rokonságod reménye,
Az egész had szeme-fénye,
Mint virágszál mégy az utcán,
Málna módra sétálgatván,
Formásabban, hogysen voltál,
Sokkal szebben a szokottnál.“

Szóval ígyen szóló szüléje,
Lánya lelkire beszélve ;
Nem fogadott szót a leány,
Nem indult el anyja szaván,
Sírva mén az udvarra ki,
Házok táján zokogva rí,
Fölemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját :

„Mi kedve, ki boldog, annak,
Gondolatja gondtalannak ?
Az kedve, ki boldog, annak,
Gondolatja gondtalannak :
Víz sohasem pihenőben,
Hab, kit vizznek tekenőben.

S mi kedve a búra válnak,
 Gondolata jeges rucának?
 Az kedve az árvalálynak,
 Gondolata jeges rucának:
 Hókéreg a tetőelen,
 Víz a kútnak mélységében.“

„Bizony nekem búsnak immár,
 Bús leánynak egyre kinn jár
 Elmém ott az avarfűben,
 Elcsavarog a sűrűben,
 Réteken szomorún megszáll,
 Bokrok között búsan hálál,
 Kedvem kátránnyal felérő,
 Szívem, mint a szén, fehérlő.“

„Jobb lett volna biz énnékem,
 Jobb lett volna sohsem élnem,
 Nem születnem, föl se nőnöm,
 Nagy leánnyá nevelődnöm
 Ily rettentő rossz napokra,
 Örömtelen állapotra;
 Haltam volna hatodnapra,
 Nyolcadnapra veszttem volna,
 Nem igen sok kellett volna:
 Darab gyolcs, tán egy arasznyi,
 Egy picinyke pici mesgye,
 Kevés könyhullás anyámtól,
 Annál is kevesb atyámtól,
 Bátyámtól még kevés könnyse.“

Sír napestig, másnap újra,
 Tudakolja édes anyja:
 „Mit sirdogálsz, gyászos gyermek,
 Mit panaszolsz, búra termett?“

„Azt siratom, gyászos gyermek
 Azt panaszlom, míg lehellek:
 Általadtál veszni tétet,
 Önnön lyányod eligérted,
 Szántad vénnek védelmére,
 Ősz-öregnek örömére,
 Tántorgónak támaszául,
 Gyarlandónak gyámolául;

Szántál volna bárhová is,
 Mélységes habok alá is,
 Pisztrángoknak pajtásául,
 Víz halai közzé társul;
 Jobb ott lenn a tenger alján,
 Ott a hullámok közt lakván,
 Pisztrángoknak pajtásául,
 Víz halai mellé társul,
 Mint vén embert védelmezni,
 A tántorgót támogatni,
 Ki elbotlik botosában,
 Orra bukik sodrófában.“

Megy a dombra, hol a tár van,
 Megy, míg ott nincs bennatárban;
 Nyitja ki a legjobb ládat,
 Fölpattintja cifra hátát,
 Lel övet hatot, aranyost,
 Hét kékszínű szoknyát, habost,
 Szedi őket szép magára.
 Ölti őket derekára;
 Tűz aranyat homlokára,
 Fűz ezüstöket hajába,
 Kék selymet szeme fölébe,
 Piros pántlikát fejére.

Avval indul, messzi elmén,
 Mezőn által, mező mentén,
 Bolyog sáron, bolyog berken,
 Bolyog burkos rengetegben.
 Bolyongtában dalba fogott,
 Menetközben így zokogott:

„Szívem tombol oly szilajan,
 Fejem sajog, oly kinja van,
 Nem tombolhat szilajabban,
 Nem sajoghat ennél jobban,
 Ha én hitvány meghalok is,
 Szegény széjjelszakadok is
 Rettentő nagy keservemben,
 Ily kégyetlen bús kedvemben.“

„Ideje is lesz immáron
 E világtól végkép válnom,

Ideje Manához mennem,
 Tuonelába törekednem ;
 Siratni se fog atyuskám,
 Zokon sem veszi anyuskám,
 Húgom arca nem lesz nedves,
 Bátyám szeme könnyel teljes,
 Ha én immár vízbe veszek,
 Halas tenger holtja leszek,
 Mély habok alá borúlok,
 A fekete sárba fúlok“.

Ment egész nap, másnap újfent,
 Harmadnap, mikor tovább ment,
 Már a tenger tűnt eléje,
 Nádas part im szembe véle ;
 Itt szakadt az éj reája,
 Betakarta est homálya.

Ottan sír a lányka estve,
 Ott van éjten-éjjel nyögve
 Mosó-kövön, mart mentiben,
 Széles öböl legvégiben ;
 Reggel, még úgy hajnaltájba,
 Néz a félsziget fokára,
 Hát a fokon lány van három,
 Fürdenek a tengerháton,
 Negyedikül Ajno szökik,
 A virágszál mint ötödik.

Veti üngét fűzbokorra,
 Szoknyáit egy szép topolyra,
 Botosát a pusztá földre,
 Kis cipőjét vízi kőre,
 Gyöngyét part homokja közzé,
 Gyűrűit a murva közzé.

Benn a vízben cifra kő áll,
 Aranymódra fényes kőszál,
 Kezd a kő felé kiúszni,
 Szeretne a szírtre kúszni,
 Ide érkeztivel aztán
 Fel igyekezett im ülni
 Ama cífrás vízi kőre,
 Ama fényes szirt-tetőre ;

Ihol a kő a vízbe dül be,
 Szirt a mélységbe merül be,
 Kővel együtt a hajadon,
 Szűz Ajno a szirtoldalon.

Így veszett el a tyukocska,
 Szegény szűznek így lőn holta,
 Mondja végre elmúltában,
 Szól utolsó fordultában :
 „Tengerbe fürödni jöttem,
 Úszni a temérdek vízben,
 Odavesztem kis tyúk, árva,
 Szörnyet haltam bús madárka ;
 Jó atyám is azon legyen
 Egész világ-életiben,
 Sohse fogjon vízi halat
 E nagy tenger színe alatt !“

„Mosogatni martra mentem,
 Tengerre fürödni jöttem,
 Odavesztem kis tyúk, árva,
 Szörnyet haltam, bús madárka ;
 Jó anyám is azon legyen
 Egész világ-életiben,
 Kovászt ő sohase tegyen
 Széles öblünk sós viziben !“

„Mosogatni martra mentem.
 Tengerre fürödni jöttem,
 Odavesztem kis tyúk, árva,
 Szörnyet haltam bús madárka ;
 Jó bátyám is azon legyen
 Egész világ-életiben,
 Hadi mént hogy ne itasson
 Itt ezen a tengerparton !“

„Mosogatni martra mentem,
 Tengerre fürödni jöttem,
 Odavesztem kis tyúk, árva,
 Szörnyet haltam bús madárka ;
 Jó húgom is azon legyen
 Egész világ-életiben,
 Soha többé itt e parton
 Öblünk hidján meg ne mosdjon:

Ami víz a mély tengerbe,
Mind véremmel van keverve ;
S a tengerben ami hal van,
Az én húsom vagy on abban ;
Ami rözse van a parton,
Mind, mind az én oldalcsonatom ;
S a mart minden kis fűszára
Én lehorzsolt hajamszála !"

Ilyen volt a kis lány holta,
Így szállt el a szép tyúkocská.
Ki mond vajjon hírt felőle,
Üzenetet ki visz tőle
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába ?

Hírt a medve mond felőle,
Üzenetet ő visz tőle ;
De a medve megy hiába,
Tehénnyájba viszi lába.
Ki mond vajjon hírt felőle,
Üzenetet ki visz tőle
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába ?

Hírt a farkas mond felőle,
Üzenetet ő visz tőle ;
De a farkas megy hiába,
Juhfalkába viszi lába.
Ki mond vajjon hírt felőle,
Üzenetet ki visz tőle
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába ?

Hírt a róka mond felőle,
Üzenetet ő visz tőle ;
De a róka megy hiába,
Lúdkondába viszi lába.
Ki mond vajjon hírt felőle,
Üzenetet ki visz tőle
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába ?

Hírt a nyúlfi mond felőle,
Üzenetet ő visz tőle ;

A nyulacska bizton felel :

„Ember a szót nem veszi el“.

Indul a nyúlfi, sebtén halad,
Tapsifüles szökve szalad,
Elnyargal a görbelébű,
Fürgén fut a ferdeszájú
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába.

Fut a fürdő küszöbére,
Leguggol, oda elérve,
Fürdőbeli lányok hadja,
Keziben vessző, így fogadja :

„Jer kancsal, hadd főzünk meg,
Kerekszemű, hadd sütünk meg,
Lég a gazda estelije,
Háziasszony reggelije,
Lég leányuk ozsonája,
Délbe fiuk lakomája !“

Mond a nyúlfi, hírlentvén,
Szól az orsószemű hetykén :
„A manó fog ide jöni,
Hogy az üstbe dobják főni !
Hírmondó vagyok felőle,
Izenetet hozok tőle :
Kidőlt már a szép hajadon,
A cin-ékű oda vagy on,
Az ezüst-csatosnak vége,
A rézövű révbe tért be,
Habos tengerbe lőn hullta,
Mély özön alá borulta,
Pisztrángoknak pajtásául,
Víz halai mellé társul“.

Anyja bezzeg sírva fakad,
Könnye mint a zápor szakad,
Végezetre így szól
Szegény feje nagy jajszóval :

„Ne szorítsd szegény szülője
Soha világ-életiben
Leányod erőn-erővel,
Szülötted szigorú szívvel

Nem-szeretem-házasságra,
Amint én, szegény szüleje,
Szoritottam magzatomat,
Gyöngén tartott kis tyúkomat !“

Sír a szüle, perdül könnye,
Pergő könnyeinek árja
Kék szeméből leözönlik
Búbánatos orcájára.

Perdül könnye, perdül párja,
Pereg könnyeinek árja
Búbánatos orcájáról
Deli keble két dombjára.

Perdül könnye, perdül párja.
Pereg könnyeinek árja
Deli keble két dombjáról
Rokolyája szép aljára.

Perdül könnye, perdül párja,
Pereg könnyeinek árja
Rokolyája szép aljáról
Piros szélű botosára.

Perdül könnye, perdül párja,
Pereg könnyeinek árja
Piros szélű botosáról
Csinos bőrű csizmájára.

Perdül könnye, perdül párja,
Pereg könnyeinek árja,
Csinos bőrű csizmájáról
Földre lábai elé hull,
Hull a földre, föld javára,
Hull a vízbe, víz javára.

Könnyei hogy földre jutnak,
Mint folyók a földön futnak,
Folyó három nőtt im ebből
Az ő sírta sok, sok könnyből,
A fején fakadt özönből,
Homlokáról hullott árból.

A három folyó hegyibe
Zúgó három lett izibe,

Minden zúgónak zajára
Kerekedett szirtek hárma,
Mind a három szirt peremin
Aranyos kis domb terem im,
Minden dombnak tetejiben
Három nyírfa egyszeriben,
Minden nyírfa legcsúcsára
Aranyos kakukok hárma.

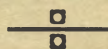
Szólni kezd a kakuksereg,
Egyik szólott : szeret, szeret!
Másik szólott: kérő, kérő!
Harmadik szólott: öröm, öröm!

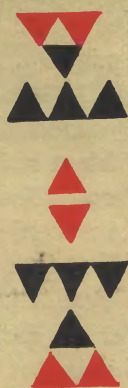
Amely mondja: szeret, szeret!
Három hónapig csevegett
A szerelmet nem találtnak,
A tengerben alvó lánynak.

Amely mondja: kérő, kérő!
Hat hónapig szólt ekkép ő
A jó kedve tűnt kérőnek,
Az epedve ülő vőnek.

Amelyik szólott: öröm, öröm!
Így kakukkolt örökösön
Az öröme szűnt szülőnek,
Sírni soha nem szünőnek.

Mond a szüle nemsokára
Kakuk szava hallatára :
„Valahol egy gyászos anya,
Csak kakukszót ne hallana :
Kakukmadár ha kakukkol,
Megdöbben a szívem attól,
Elfakad a szemem sírva,
Könny árad az orcáimra,
Borsószemnél nagyobb csep-
Öreg babnál öregebbek, [pek
Életem könyök-szám gyérül,
Termetem arasz-szám vénül,
Török testem mind apróra
Kikeleti kakukszóra !“

ÖTÖDIK ÉNEK.

Summája :

Nem kell annak vőlegény már,
Akit elborít a mély ár.

Járt immár a hír szanaszét,
Messzibbre menta beszéd
Hunytárol a gyöngö szűz-

Vesztéről a gyönyörűnek. [nek,

Komoly öreg Vejnemőjnen
Bíz ő búsul rajta szörnyen,
Sírt estén át, nappal szinte,
Legjobban sírt éjjelente,
Hogy szép szűze oda vagyon,
Lehanyatlott a hajadon,
Habos tengerbe lőn hullta,
Mély özőn alá borulta.

Megy tünődve, sóhajtozva,
Zordon szívvel szomorkodva,
Kékes tenger martja szélén
Szóval mondja, így beszélván :
„Mondsza most Untamói, ál-
Látomásod, földön fekvő, [mod,
Hol van Ahtola tanyája,
Vellamo lányai lakása ?“

Mondja Untamo az álmát,

Földön fekvő, látomását:

„Ott van Ahtola tanyája,
Vellamo lányai lakása
Párás földszeletnek orrán,
Ködös félszigetnek ormán,
Rejtve mély habok ölébe,
Fekete iszap fölébe“.

„Ott van Ahtola tanyája,
Vellamo lányai lakása
Egy szoroska szűk szobában,
Keskenyszerű kamarában,
Cifra kőnek oldalában,
Vaskos bércek hónaljában“.

Most az öreg Vejnemőjnen
Csónakrévbe indul innen,
Szigonyait szemlélgeti,
Horgait kikémlelgeti,
Ott egy horgot zsebre vágva,
Vaskampót téve tarsolyába,
Vig-evezve elkormányoz,
Ér egy félsziget fokához,

Párás földszelet csucsához,
Ködös félsziget zugához.

Itt horgászik hűségesen,
Szigonyt szegez mindszüntelen,
Hálójával forgolódik,
Kézi élt a vízbe lódít,
Horgászgatott, szorgoskodott,
Réz pálcika meg-megrezdült,
Ezüst szalag meg-megzördült,
Arany zsinór meg-megcsördült.

Hátbizony csak némelynapon,
Valamelyik virradaton
Horgába egy hal harapott,
Kampójába lazac kapott,
Sajkájába fölcepeli,
Fenekdeszkára emeli.

Nézegeti, megforgatja,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Furcsa kis hal ez a hal itt,
Nem ismerek fajabelit,
Zsemlehalnak síma volna,
Tói lazacnak fényes forma,
Csukahalnak csúf-halovány,
Aranyhalnak röpű híján,
Embernek alaktalan ez,
Szűznek ím szalagtalán ez,
Őv híján van vízi lánynak,
Fül híján van tyúkocskának,
Ám lazacra jobban e hal,
Mély vízbéli sügérré vall“.

Vejnemőnek kés övébe,
Ezüstnyelű tokba téve,
Fogja kését öve mellől,
Ezüstnyelűt a hüvelyből,
Azt a halat fölszelnie,
Lelt lazacát lékelnie,
Lakni mára éhomára,
Élni úri uzsonára,
Délbe lazac-lakomára,
Este vidám vacsorára.

Vágni a lazacot kezdi,
Halát késsel hasogatni,
Lazac lám a tengerbe dül,
Cifra hala elmenekül
Rőt naszádnak röjtökéből,
Vejnö kompja fenekéről.

Fölüti fejét ujonnan,
Jobbik vállát is azonban
Őt viheder végezttivel,
Hat gyalomfán túlhaladva,
Még jobb karját emelte ki,
Bal lába is látszott neki
A hetedik hullám árján,
Kilencedik hab határán.

Itten ím szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Oh, te öreg Vejnemőjnen,
Nem jöttem én, ahogy jöttem,
Hogy lazacnak szeljen bárki,
Halnak fel találjon vágni,
Lakjon mára éhomára,
Éljen úri uzsonára,
Délbe lazac-lakomára,
Este vidám vacsorára“.

Öreg Vejnő szóra szót ad:
„Hát mi végre jöttél, mondjad?“

„Nem jöttem én, csakis annak:
Kezedbeli kis tyúkodnak,
Ki örökké melletted ül,
Holtig való hitvesedül,
Hogy legyen ki ágyad vesse,
Fejed alját rendezgesse,
Házikód a portul ójja,
Legyen pallód sikálója,
Gunyhód tüze gerjesztője,
Szobád fénye terjesztője,
Lágy kenyered készítője,
Te mézes pitéd sütője,
Sörös kannád hordozója,
Lakomáid gondozója“.

„Ne higgy engem lazac-halnak,
Mélyvízjáró sigér-fajnak,
Asszony vagyok, ifjú nőcske,
Joukahajnen leányöccse,
Kit halálos holtig kívánsz,
Kit örökkön örökké bánsz“.

„Oh te öreg élhetetlen,
Vékonyeszű Vejnemöjnen,
Mért hogy jobban meg nem őrzéd
Vellamónak vízi hölgyét,
Ahto lányát, legkülönbjét!“

Mondja Vejnő most, az öreg,
Feje-lesütve, rosszkedvüleg:

„Jövel Joukahajnen húga,
Jövel még ez egyszer újra!“

De bizony csak nem jön elő,
Míg a világ, vissza se jő,
Már vonul, sikamlík messze,
Víz színéről nyoma-veszve
Rótt kőszikla rejtekébe,
Máj-szín szirtnek üregébe.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Tépelődik egyre itten,
Hogy s mint éljen, mit míveljen.
Kötözi már a selyem gyalmát,
Vonja vízen végig és át,
Szoros mentin, széltiben is,
Vonja csendes nagy vízen is,
Lazacos kövek közében,
Vejnöhonnak több vizében,
Kalevala sok földfokán,
Mord mélységek szurdokiban,
Tengerhádi nagy tagokon,
Joukolai folyók mélyén,
Lappországi öblök szélén.

Fog is más halat eleget,
Vízi halból nagy sereget,
Egy halacskát ki nem foghat,
Azt, akit fejében forgat,
Vellamónak vízi hölgyét,

Ahto lányát, legkülönbjét.

Már az öreg Vejnemöjnen,
Feje lesütve, rossz a kedve,
A süvegje félreütve,
Maga szóval így szól:

„Oh balgának, balga dolgom,
Féleszünek, férfivoltom!
Volt nekem eszem valaha,
Ötletem elég szapora,
Szívem nagyra termett nékem
Valamikor réges-régen;
Ámde most ez új időkben,
Ez inséges esztendőknben,
Eme korccsa kornyadt korban
Egész elmém hogy meghiiban,
Gondolatim mily csekélyek,
Minden dolgom milyen félszeg!“

„Lám, hogy vártam mindétíglén
Fiatalabb éveimben
Vellamónak vízi hölgyét,
Hableányok legkülönbjét
Önnön örök őrizőmül,
Holtig való hitese nőmül;
Horgomra akadt azonba',
Úgy cseppent a csónakomba,
Mégse tudtam megtartani,
Véle vígan elhajtani,
Engedém a vízbe vissza,
Tűnni újra mély habokkal!“

Mén az úton egy darabig.
Búsan lépdél, sóhajtozik,
Hazája felé haladva
Szóval mondja, fölfeleli:

„Kakukkolt a kakuk nékem,
Örömmadár egykor régen,
Hűn kakukkolt reggel, estve,
Deltájban is dallolt közbe;
Mi veszi most el hangos füttyét,
Szép szava merre szűnt el innét?
Bú veszi el hangos füttyét,

Gond szegi szegénynek kedvét,
Azért hallgat, nem kakukkol,
Nem nótázik napszállatkor
Én esteli örömökre.

Virradati víg kedvemre“.

„Azt se tudom már jelennen,
Hogy mint élnem, hova lennem,
Hogy lakoznom e világban,
Jártatnom e földön lábam;
Volna még anyám csak élvén,
Rám vigyázva, én szülécském,
Megmondaná mostan nékem,
Hol találom menedékem,
Búbánat hogy meg ne törjön,
Gond, halálos, ne gyötörjön,
Ilyen rossz napokra kelve,
Én kegyetlen bús kedvembe!“

Fölérez a sírból anyja,
Héb alól feelve mondja:
„Élvén vagyon még anyácskád,

Te szülőd bizony vigyáz rád,
Megmondhatja mostan néked,
Hol találod menedéked,
Búbánat hogy meg ne törjön,
Halálos gond ne gyötörjön,
Ilyen rossz napokra kelve,
Ily kegyetlen bús kedvedbe:
Menj Északra lánynézőbe,
Eladóknak ott a szépe,
Lányok kétszerte különbek,
Ötször-hatszor fürgébb hölgyek
Joukolai léhűtőknél,
Lappországi lomha nőknél“.

Onnan hozz, fiam, menyecskét,
Északi lányok legügyesbjét,
Kinek képe kellemetes,
Ki termetre tökéletes,
Lábaira fürgé folyvást,
Módjával tesz minden mozgást!“

HATODIK ÉNEK.

Summája:

Irigy ember, hosszú orral,
Több lesz-e, ha bosszút forral?

Tan az öreg Vejnemöjnen
Immár innen elmenőben
Fagyos Észak falujába,
Pusztaságos Pohjolába.

Fogja szalma paripáját,
Babszár testű pácikáját,
Táltosa száját fölzablázza,
Fékezi fejét a gyöngynek,
Oszt' hátára fölkap ottan,
Rugaszkodva lóra pattan;
Hajt szaporán, szűköl a szán,
Eligyekszik egymásután
Szalma szőrű szép lovával,
Babszár testű paripával.

Hajt Vejnöle irtásain,
Kalevala tisztásain,
Ló futóban, szán szökőben,
Ház tűnőben, út szünőben;
Hajt immár a tengerhátra,
Végzetlen vízhatárra,
Lova körme kastos sem lett,
Boka-tája be sem süllyedt.

Hát ama vézna lapp legényke,
Fiatál Joukahajnen névre,
Hosszú nagy haragot tart ám,
Régóta irigység marván
Öreg Vejnő ellenében,
Örök dallos ellen éppen.
Alkot íjat irtózatost,
Remek ívet cifrázatost,
Ívet vasveretűt készít,
Rézből önti hátsó részit,
Meg is szerzi arany füsttel,
Ékesíti új ezüsttel.

Hol szerezzen szíjat hozzá,
Ideget vajjon kiad hozzá?
Hísibéli szarvas ere,
Lempo ördög lenkötele.

Nyelbe sütvé immár íve,
Tisztára kész íja míve,
Gyönyörű ív ez alakjára,
Nincs ennek az íjnak ára:
Hátán néki lám egy ló áll,
Nyelén végig kis csikó száll,

Nő fekszik az íjon felül,
Feszítőjén nyulacska ül.

Farag nyilat tömérdeket,
Három ágút nagy sereget,
Nyelét tölgyfából kinyesi,
Szurokból fejét tesz neki;
Valahányszor eggyel megvan,
Nyilát feltollazza nyomban
Fecske finom tollaival,
Veréb szárnya szálaival.

Keményíti nyilvesszeit,
Edzi öldöklő szereit
Fekete féregfolyta lében,
Kígyónak kemény köpében.

Nyilainak semmi hija,
Kifeszítve immár íja,
Vejnemöjnt várja még csak,
Szuvantóit szánja célnak.
Várja reggel, várja este,
Nap derekán várja szinte.

Váltig várja Vejnemöjnt,
Váltig várja, el nem fárad
Ablaka előtt ülőben
Félszer végin örökdőben,
Figyelve karámok szélén,
Ólalkodva rét szegélyén,
Hátán tegze, nyilat víve.
Hónaljában jeles íve.

Kijebbre megy, ott is vár csak,
Más felén a másik háznak,
Tüzes földnyelv oldalában,
Tűz-szigetnek hónaljában,
Tövében tüzes zugónak,
Siringőjén szent folyónak.

Így azután némely napon,
Egyvalamely virradaton
Szegzi ám szemét nyugatnak,
Fordul fejjel napszállatnak,
A vizen feketeséget,
Habon lát valami kéket:

„Felhő az ott kelet fele,
Támadaton hajnal jele?”

Nem felhő volt kelet fele,
Támadaton hajnal jele,
Volt az öreg Vejnemöjnen,
Örök dallos mindvégiglen,
Most igyekszik Pohjolába,
Halad fel Homály-honába,
Szalmaszörű szép lovával,
Babszár testű paripával.

Ott a vézna lapp legényke,
Fiatal Joukahajnen névre
Tüzes íját ím ajozza,
Remek ívét íme hozza
Vejnemöjnen végvesztére,
Szuvantói megszüntére.

Anyja kérdi jó előre,
Tudakolja nevelője:

„Mire ajzod nyilipuskád,
Kire fened vas fegyvered?”

Felel fiatal Joukahajnen,
Szóval mondja, így en ejti:
„Arra ajzom nyilipuskám,
Arra fenem vas fegyverem:
Vejnemöjnen végvesztére,
Szuvantói megszüntére;
Meglövöm az öreg Vejnőt,
Megdöföm az örök költőt
Szíven által, máján néki,
Vállá húsán véges-végig”.

Anyja tiltja meglőnie,
Legott tiltja, tántorítja:
„Vejnemöjnt meg ne lőjed,
Kalevhonit el ne öljed,
Vejnő nagy nemből eredett,
Süvem nénjétől született”.

„Vejnemöjnt ha lelőnéd,
Kalevhonit ha elölnéd,
Vége világunk örömének,
Kivesz földünkről az ének;

Jobb az öröm itt a földön,
 Illendőbb a dal is itt fönn,
 Mint Manala birtokiban,
 Halál hona hajlokiban “.

Ott a fiatal Joukahajnen
 Tanakodik egy darabig,
 Valamelyest vonakodik ;
 Keze készíti őt a nyílra,
 Egyik készíti, másik tiltja,
 Eres ujjá rászorítja.

Végre szóval így szólal,
 Maga mondja, fölfeleli :
 „Múljon el bár, mit én bánom,
 Minden öröm e világon,
 Vesszen ki bár mind az ének,
 Mégis lövök, nincs mit féljek “.

Feszíti a tüzes ívet,
 Szegzi a réz remekmívet
 Baltérdének irányába,
 Jobbik lába legaljába,
 Nyilat von ki puzdrájából,
 Tollhegyet a háromlábból,
 Legsebesebb nyilát veszi,
 Legjobb tollát választja ki,
 Ráteszi a rovátkára,
 Helyezi a kenderszálla.

Igazítja tüzes ívét
 Jobbik válla tetejibe,
 Illeszkedik ellőnie,
 Vejnemöjnen lelőnie,
 Maga szóval mondja így :
 „Üss iziben, nyírfa-ívem,
 Fenyőhátas, sujts le híven,
 Kender-ideg igyekezzél ;
 Ha mit kezem mélyebbítne,
 Azt a nyilam fölebbítse,
 Ha mit kezem fölebbítne,
 Azt a nyilam mélyebbítse ! “

Billenti a puska-ravaszt,
 Nyilat elsőbb egyet szalaszt,

Nagy-fölnek az tova tér el,
 Feje fölött fel az égre,
 Fel a felhő-oszlásokig,
 Sürgő-forgó foszlányokig.

Újra lő hát, nem hederít,
 Lövi másod nyílvesszejét,
 Nagy-lenek az mén odáig :
 Le az alsó földanyáig,
 Tönkre akar a föld menni,
 Homokhalom megrepedni.

Harmadszor lő hamarjába,
 Harmadszorra nyila hatol
 Kékes gímnek vékonyába ;
 Öreg Vejnemöjnen alól
 Kilövi szalma lovacsakáját,
 Babszár testű paripáját,
 Szügye-csontja húsába lő,
 Bal hónalján keresztül ő.

Erre az öreg Vejnemöjnen
 Ujjal le a lébe löttyen,
 Kézze a hab közé települ,
 Marékkal a mélybe ledül
 Hátáról a kékes gímnek,
 Babszár testű paripának.

Szélvész támadt egyszeriben,
 Hatalmas egy hab a vizen,
 Vitte öreg Vejnemöjnen,
 Földtől véle messzi elment,
 Ki a tágas tengerekre,
 Világszéles vizekre.

Ott a fiatal Joukahajnen
 Maga nyelvén mondja fönnen :
 „Nem jutsz te öreg Vejnemöjnen
 Látó szemmel soha innen,
 Míg világ világul marad,
 Napnak, holdnak ege alatt
 Vejnöhona irtásira,
 Kalevala tisztásira ! “

„Henteregj itten vagy hat évig,
 Hét nyár hosszát evickélj itt,

Nyolc esztendőt nyargalj végig
Eme tágas tengereken,
Tornyos habok tetejiben,
Hat évet szömörke módra,
Hetet mint fenyő forogva,
Tuskó módra nyolcon túl még!”

Avval onnan csak betoppan,
Anyja kérdi azon nyomban :
„Úgy-e már megölted Vejnőt,
Eltörölted a Kalevfit?”

Felel fiatal Joukahajnen,
Szóra szót ad ilyenképpen :
„Vejnőt bizony már megöltem,
Kalevait eltöröltem,
Sikálni a tenger síkján,

Habkotorni megtanítám,
Tengervíznek tetejiben,
Habok kellős közepiben
Ujjaira dült az öreg,
Tenyerére terült bezeg,
Oldalára feküdt osztán,
Olykor hátára is, úszván,
Tenger habja hánya-veti,
Tenger zajja terelgeti”.

Anyja szóval fölfelelte :
„Balul tetted, inséges te,
Vejnemőjment hogy lelőtted,
Kalevhonit eltörölted,
Szuvantola nagy szülöttjét,
Kalevala legkülönbjét!”

HETEDIK ÉNEK.

Summája:

Csodamalom vagyis szampó
Jön mint életmentő kampó.

Vejnemő, a komoly öreg
Mély özönben hempereg,
Halad minthasábjegenye

Mint fenyőtő egyvégtibe
Nyári hosszú hat napiglan,
Hat éjtszaka egyhuzomban;
Előtte a vékony víz-ség,
Megette a merő mennyég.

Úszik újra két éjjelen,
Két egész nap mindszüntelen;
Hát kilenced éjjel immár,
Nyolcad napon mikor így jár,
Szorultságba jutott szörnyen,
Lett a dolga tűrhetetlen,
Körme se volt a két lábának,
Ujjinai már leválnak.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval fölfeleli:
„Oh én boldogtalan golyhó,
Én boldogtalanul bolygó!
Hazámból hogy estem imhol,

Önnön ősi országimból
Mindétig a mennyég alá,
Ily örökös lim-lom gyanánt,
Hogy a szelek ringáljanak,
Hogy a habok himbáljanak
Végzetetlen víz ölében,
Tornyos özön tetejében;
Oly hideg van itten élnem,
Igen bajos itt henyélnem,
Mindig a habok közt hálván,
Tengődve a tenger hátán“.

„Nem tudom, mit is reméljek,
Mihez fogjak, hogy-mint éljek
Ez inséges esztendőkbén,
E veszendő végidőkbén:
Rakjam-e szobámat szélre,
Faragjam-e gunyhóm vízre“.

Szobámat ha szélre rakom,
Szél oltalma nem oltalom;
Gunyhóm vízre ha fara-
Víz el fogja vinni lakom“. [gom,

Madár jöve Lapptelekről,
Égnek sasa éjkeletről;
Nem nagyon nagy volt a saskó,
Nem valami aprón-apró:
Fél szárnya tenger szélit méri,
Fele az égi boltot éri,
Farka víz színét sodorja,
Sziklák közt kopog az orra.

Fészkelődik, forgolódik,
Nézelődik, mozgolódik,
Észreveszi öreg Vejnőt,
A kék tenger hátán fekvőt:
„Ki vagy ember itt a vizen,
Hős a habok közepiben?”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Az vagyok ember itt a vizen,
Hős a habok közepiben:
Nőt akartam Pohjolából,
Lányt hozni Homályhonából“.

„Hajtok hát im nagy-sebtiben
A híg tenger tetejiben,
Mígegyszercsak némely napon,
Valamelyik viradaton
Érek öblös Luotolába,
Folyóvízes Joukolába,
Jó lovamat nyíl leütte,
Jó magamat elkerülte“.

„Legott én a vízbe dültem,
Ujjal a hab közé terültem,
Hogy a szelek ringáljanak,
Hogy a habok himbáljanak“.

„Szél kerekedett nyugatról,
Vihar, vészes, támadatról,
Meghordozott engem ez itt,
Földtől mindig messzebbre vitt;
Sanyarogtam sok napon át,
Végigúsztam sok éjszakát
Eme tágas tengereken,
Világszéles víztereken.

Föl se tudom ésszel érni,
Megítélni, megismérni,
Mely halálnak lesznek zsoldja,
Éltemet ki melyik oltja:
Éhség miatt kell-e múltom,
Vagy pediglen vízbe fúlnom“.

Szólt a sas, a menny madara:
„Ne legyen többet gondod arra,
Itt a hátom, hágj föl reá,
Szárnyam csontja végire állj,
Kisegítlek én a partra,
Valamerre kedved tartja;
Emlékezem még a napra,
Jobb időre, boldogabbra:
Kalev irtásait fejtven,
Oszmola erdeit elejtven,
Csak a nyírfát le nem gyűrted,
A sugárfát tovább tűrted
Menedékül madaraknak,
Ülő székül jó magamnak“.

Nosza öreg Vejnemőjnen
Emelinti fejét fönnen,
Tengerből az ember im kél,
Hős a habból kievickél,
Sasmadárra föltelepül,
Szárnya csontja végibe ül.

Itt a saskó, menny madara
Vitte az öreg Vejnemőjnent,
Szelek útján hordta nagy-fent,
Zimankónak ösvényin ment
Hosszú pohjai határig,
Zordon Szárjola fokáig,
Ott letette Vejnemőjnent,
Maga újfent égbe röppent.

Ott sírdogál Vejnemőjnen,
Ott sírdogál, búját bújja
Ott azon a tengerparton,
Kinek még nevét se tudja,
Oldalában száz seb sajog,
Ezret szabtak szélviharok,

Torzon-borz lett a szakállá,
Összeáll a hajaszála.

Két vagy három éjjel sített-rített,
Naphosszát is éppen ennyit,
Nem bír mégsem útra kelni,
Idegenül ösvényt lelni,
Hazájába hogy betérne,
Ismeretes földet érne,
Szép szülő helye határit,
Önnön ősi telke tájit.

Pohjabéli csepp cselédlány,
Szőke színű szolgálócska
Tett a nappal kötést loppal,
Mind a nappal, mind a holddal,
Hogy ezekkel együtt serken
S föl is fölkel velök egyben ;
Maga ért rá leghamarabb,
Előbb mint a hold meg a nap,
Korább mint a kakas kajált,
Tyúkfli zendíti a dalát.

Őt juhocskát legyapjazott,
Megnyírt bíz ő bárányt hatot,
Gyapjából darócot gyártva,
Mind ruhának megcsinálta,
Mielőtt a nap pirkadott,
A verőfény felvirradott.

Sok nagy asztalt megmosogat,
Törli a téres padlatokat
Ágas-bogas seprőjével,
Zöldleveles vesszővéggel ;
Hullójával, ami maradt,
Megtölti a réz kosarat,
Viszi ki az ajtón, elmén,
Udvaron a szántók mellé,
Le a szántók utoljába,
A legalsó szín aljába ;
Felállt ama hullóra ott,
Hallgatózott, hajladozott,
Sírást hall a víz partjátul,
Zokogást a folyón átul.

Fut hazáig egyhuzomban,
Mén a házba azon nyomban,
Mondja, itt megérkezttivel,
Jöttét így en intézi el :
„Sírást hallok víz partjátul,
Zokogást a folyón átul“.

Louhi, Észak úrasszonya,
Pohja gyérfogú banyája
Uccu már az udvaron van,
Kapuszadán terem nyomban,
Hallgatózik, fülel ottan,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Sír biz ott, de nem kis gyerek,
Nem is holmi nő pityereg,
Hős jajgat így, telt szakállú,
Férfi zokog, szőrösállú“.

Vizre veti kis ladikját,
Hab közé a háromdeszkát,
Legott a lapáthoz is lát,
Evez frissen, hajt ügyesen,
Evez Vejnemő elibe,
Síró hős közelletibe.

Hát im Vejnemőjnen sírt ott,
Uvantói bajnok bűgött
Fűzfabokros pici érnél,
Zelnice-erdő sűrűjénél,
Mozog szája, reng szakállá,
Csakhogy épp helyén az álla.

Mondja Észak úrasszonya,
Beszél hozzá íme szava :
„Oh inséges öreg ember,
Hol jársz itten idegenben !“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Fölemelé fejit fönnen,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Azt magam is tudom szintén,
Idegenben járok itt én,
Ismeretlen ország telkén ;
Magam földjén jobb volt nekem,
Több is otthon tisztesség“.

Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Hát szabad-e szóba hoznom,
Illendő-e tudakoznom :
Ki vagy nemzedetre nézve,
Hősök közül milyenféle ?“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli :
„Emlegettek hajdan engem,
Mondogattak jó régenten
Estelenkint örvendőnek,
Minden völgyet megzengőnek
Ott Vejnőle irtásain,
Kalevala tisztásain ;
Árva lettem mint a madár,
Nem ismerek magamra már“.

Louhi Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli :
„Lépj ki a lébül férfi végre,
Hősök hőse, új ösvényre,
Beszöld el, mi történt veled,
Mondd el minden élelményed !“

Kiveszi a férfit siralmából,
Hőst a bánat bíralmából,
Teszi onnan csónakába,
Ülteti ladik farába,
Maga fogta a lapátot,
Evezéshez hozzálátott,
Átevezett Pohja pusztán,
Vendégházba vitte osztán.

Étellel az éhit oltván,
Könyörült a kastos voltán,
Jó darabig dörzsölgeti,
Dörzsölgeti, göngyölgeti,
Gyógyulást hoz emberére,
Hozza hősit ép erőre ;
Kérdi tőle, szóvá teszi,
Maga mondja, így intézi :
„Minek sírtál Vejnemőjnen,
Üvöltöztél Uvantolajnen

Ott azon a hitvány helyen,
Tengerpartnak átaellenen ?“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli :
„Van okom sirás-rívásra,
Bajom bőven búsulásra ;
Tengervízben úsztam sokat,
Lapátoltam a habokat
Ama tágas tengereken,
Világ széles víztereken“.

„Azt siratom síromiglan,
Szánom-bánom szakadatlan,
Ide úsztam országimból,
Honi földről jöttem imhol
Ily idegen ajtók elé,
Ily különös kapuk közé ;
Engem mardos minden ág itt,
Minden tüske engem vág itt,
Ahány nyírfa, mind megtaszít,
Ahány éger, mind meghasít,
Az egy szél még jó barátom,
RéGINEK a napot látom
Ez idegen föld határin,
Ösmeretlen ajtók tájin“.

Louhi, Észak úrasszonya,
Erre választ ilyet ada :

„Ne siratozz Vejnemőjnen,
Ne üvölts Uvantolajnen :
Itt leszen csak úri dolgod,
IdőzéSED igen boldog,
Lakomád lazaclapocka,
Disznóhúsnak oldalassa“.

Erre az öreg Vejnemőjnen
Szónak ered, szava ilyen :
„Veszendő a vendégfalat
Akármi jó fedél alatt,
Több az ember maga földjén,
Tekintetesb otthon ülven ;
Boldog Isten bár segítsen,
Jó Teremtő rám tekintsen,

Honomba hogy jussak vissza,
Önnön ősi orszá gimba !
Jobb a magam honja táján
Pusztá víz fabocskorombul,
Mint idegen hon határán
Szinméz arany billikombul“.

Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Monddsa, mit vagy fizetendő,
Téged innen haza vinnem,
Hazád földje határára,
Házi fürdőd tájékára ?“

Felel az öreg Vejnemőjnen :
„Mit követelsz, monddsa hát,
Haza vinned engem innen,
Hazám földje határára,
Házi kakuk hallására,
Házi madár dallására ;
Kell-e arany, telt sisaknyi,
Vagy ezüst, egész kalapnyi ?“

Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Oh világnak bölcse, Vejnő,
Táltossági örök kútfő,
Aranyod én nem óhajtom,
Ezüstödet nem sóhajtom :
Arany gyermekjátékra jó,
Ezüstcsengő lóra való.
Ám ha nékem szampót ácsolsz,
Tarkatetöst ha kovácsolsz
Hattyú tolla tetejéből,
Egy meddő tehén tejéből,
Árpszemből, egyetlenből,
Bugabárányka-pehelyből,
Felajánlom saját lányom,
Dijadúl a szűzet szánom,
Hazaviszlek innen téged,
Házi madár dallására,
Házi kakuk hallására,
Hazád földje határára“.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli :
„Nem lehetek szampó ácsa,
Tarkatetősnek kovácsa ;
Vigy el engem haza innen,
Küldöm Ilmari kovácsot,
Szampót néked aki ácsol,
Tarkatetöst kalapácsol,
Kis leányod kibékíti,
Eladodat elégíti“.

„Az osztán a kovácsmester,
Ácsmunkára tudós egy szer,
Ki az eget kovácsolta,
Mennyi födelét fölácsolta ;
Kalapácsnyom nincsen rajta,
Sem ahol fogóval fogta.“

Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval mondja így enjti :
„Azé lesz a lelkem lányom,
Szülöttemet annak szánom,
Ki szampót nekem kovácsol,
Teteje-tarkát gyöngyen ácsol
Hattyú tollának hegyéből.
Egy meddő tehén tejéből.
Árpszemből egyetlenből,
Bugabárányka-pehelyből“.

Fogja lovát, szerszámozza,
Szán elé a sárgát hozza,
Öreg Vejnemőt vezetli,
Szánfogatba leülteti,
Avval ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli :
„Nehogy fejed fölemeljed,
Homlokodat fennhordozzad,
Mígcsak el nem fárad a ló,
Vagy az este nem ér utól ;
Fejedet ha fölemeled,
Homlokod ha fennhordozod,
Veszedelem könnyen várhat,
Nehéz nap fejedre szállhat“.

Erre az öreg Vejnemőjnen
Megindítja lovát tüstént,
Úzi a sörte-sörényes mént,

Hajt robogva hazafelé,
Ki a puszta Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

NYOLCADIK ÉNEK.

Summája:

Dolgot nagy mester is elvét,
Hogyha nem fékezi nyelvét
S ígér olyant, amibe
Orrát ördög üti be.

Pohja tündérszép leánya,
Földnek fénye, víz világa
Fennül ím az égnek ívén
Menny karéján tündökölvén
Tisztán-tiszta rend ruhában,
Fényesen fehér gunyában;
Arany gyolcsot sző, szövöget,
Ezüst végvásznat remeket
Aranyos vetélőjével,
Ezüst bordaeszközével.

Berreg ujján a vetélő,
Csörög ám kezén a csörlő,
Réz nyüstje csakúgy nyikorog,
Ezüst bordája csikorog,
Szűz a gyolcsát szödögelvén,
Ezüst vásznát remekelvén.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Hazafelé hajtat sebtén
A homályos Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából;
Hajt az úton kis darabig,
Egy picinyke pillanatig,
Hát vetélő surrog ottan

Fején fellyül a magosban.

Felüti fejét figyelve,
Föl is föltekint a mennyre,
Ékes ív az ég aljában,
Ívnek szélin szép leány van,
Arany gyolcsot sző, szövöget,
Ezüst végvásznat, remeket.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Megállítja ménjit menten,
Ő szavát is egyben kezdi,
Maga mondja, ígyen ejti:

„Gyere, kis szűz, a kasomba,
Fogj helyet a fogatomba!”

A szűzecske szóvá teszi,
Maga mondja, megkérdezi:
„Minek kis szűz a kasodba,
Fiatal lányka fogatodba?”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Arra szóval fölfeleli:
„Annak kis szűz a kasom-
Fiatal lányka fogatomba: [ba,
Mézes pitém mesterének,
Sőritalom szép szerének,

Minden lócán dalt zengőnek,
Ablakimon örvendőnek
Ott Vejnőle vidékein,
Kalevala környékein“.

Felel rá a hajadonka,
Maga szóval ígyen mondja :
„Én a galajföldön voltam,
Künn a sárga rétet róttam
Tegnap estére kelőben,
Éppen napszállat-időben :
Madár szólott a csalitban,
Egy cinke csicsergett vígan,
Leányoknak kedvit dalló
S a menyecske dolgát valló“.

„Én fakadtam ilyen szóra,
Madarat fogtam vallatóra :
Fenyőrigó, bölcs madárka,
Fujd el fülem hallatára,
Világát ki éli jobban,
Ki van különb állapotban :
A leány-e apja mellett,
Vagy menyecske ura mellett?“

„Hirt adott ám a cinege,
Fenyőrigó így fecsege :“
„„Világos a nyárszaki nap,
Leány sorja világosabb,
Hideg a vaskó, fagy ha fogja,
Hidegebb a menyecske sorja ;
Leány úgy van édsapjánál,
Mint jó földben a bogyószál,
Ura mellett a menyecske :
Mint a kutya láncra kötve,
Jó szót a rab néha-napján,
Menyecske kap soha-napján.““

Komoly öreg Vejnemőjnen
Maga szóval fölfeleli :
„Hadd a cinke hogy csevegjen,
Fenyőrigó hadd fecsegen ;
Csak gyermek a lányka otthon,
Ura után lesz kisasszony ;

Gyere kis szűz a kasomba,
Fogj helyet a fogatomba,
Nem vagyok én hősök alja,
Tunyább mint a többi dalja !“

Szűz a választ bölcsen szabja,
Szóval mondja, ígyen ejti :
„Akkor vallak férfiúnak,
Hősnek téged akkor tudlak,
Szórszálat ha kétfelé szelsz
Köszörűtlen tompa késsel,
Tyúktojást ha fűzöl bogra,
Hogy picit se lássék bokra“.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szórszálat im kétfelé szel
Köszörűtlen kés hegyével,
Tökéletes tompa éllel,
Tyúk tojását fűzi bogra,
Hogy picit se látszik bokra ;
Hívja hölgyét hintójába,
Szűzecskét a szánkójába.

Szűz a választ bölcsen szabja :
„Hozzád megyek úgy talántán,
Héjat hogyha kőből hánthatsz,
Sövényt hogyha jégből vágthatsz,
Egy csipet hogy el ne váljon,
Egy szemernyi el ne szálljon“.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Ettől ugyan meg nem döbben,
Héjat im a kőből hántott,
Sövényt im a jégből vágott,
Egy csipet hogy el nem vált,
Egy szemernyi el nem szállt ;
Hívja hölgyét hintójába,
Szűzecskét a szánkójába.

Szűz a választ bölcsen adja,
Ő szavát im ígyen szabja :
„Ahhoz mennék, senki máshoz,
Aki sajkát nékem ácsol
Motollámnak morzsájából,
Tilófámnak forgácsából,

Vízre a kisdéd sajkát dobja,
Új hajómat a habokra,
Reá sem tapodva térde,
Marka hozzája sem érve,
Még karját se nyujtva érte,
Vállát vetni sem kísértve“.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:
„Nincs a földön, e világon,
Mennyég alatt semmi tájon
Hajóács, ha én nem vagyok,
Faragó, ki rajtam kifog“.

Motollának morzsáibul,
Szed az orsó szálkáibul,
Kél a kompot készíteni,
Száz bordájut építeni
Acélas hegy oldalára,
Vasas kőszál ormójára.

Fogadkozva sajkát ácsol,
Hajót fából hegykén tákol;
Ácsol egynap, ácsol másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Követ nem is ér fejszéje,
Nem szegi a szirtet éle.

Hát bizony csak harmadnapra
Hiszi a végit félreccsapja,
Lempo sujt a baltaélre,
Rossz a fokát rántja félre,
Ím a fejsze kőhöz férve,
Szirtet szeg biz ott az éle,
Fejsze a körül visszavágva,
Hegyivel szalad a húsnak,
Térdibe a tisztas úrnak,
Vejnemőjnen lábujjába;
Lempo a hússal összeköti,
Hiszi erekekkel egyesíti,
Vér legottan folyni fogott,
Pirosság előbugyogott.

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Főfőtáltos mindvégiglen,

Erre már szavát emeli,
Ígyen mondja, fölfeleli:
„Oh te peckes orrú fejsze,
Síma élő szép szekerce,
Fába véltél-e harapnod,
Fenyő ágába ragadnod,
Vagy jegenyét falatoznod,
Avagy nyírfán nyalakodnod,
Mikor a húsba futamodtál,
Ereimbe iramodtál!“

Ígézésbe fog iziben,
Regölsbe rögtönösen,
Olvas rendre kútfejeket,
Sorra bűvszót egy sereget,
Ám eszében nincs a többi,
Vasat űző ígék főbbi,
Kikbül zárat lelne ímmost,
Vagy lakatot vetne biztost
E vas vágta repedésre,
Kékszín száj ütötte résre.

Bugyog vére már patakba,
Piros nedve zúg zuhogva,
Föld bogyoit mind befödte,
Mezők hangásait szinte,
Kis hoporcs ha volt még itt-ott,
Kit végkép el nem borított
A kiömlő vérfölösleg,
Piros nedv, amely körösleg
Kegyes úrnak térdiből hull,
Vejnemőjnen lábujjából.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Zuzmót körül hámoz bőven,
Mocsár mohát marcangolja,
Föld hoporcsát fosztogatja
Szilaj részére dugóul,
Csúf kapujára csukóul;
Nem segít az éppen semmit,
Nem csitít az egy csipetnyit.

Kínba volt felette nagyba,
Csaknem hamvába volt halva;

Komoly öreg Vejnemőjnen
Üvölteni kezdte újfenn,
Befogja hát jó csikáját,
Szán elé a pej paripát,
Felszökellik szánkójába,
Helyet foglal hintőjába.

Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngycsapóval csördít rája,
Fut a Fürge, fogy az ösvény,
Szánka csúszik, útja múlik;
Falu jön már nemsoká ott,
Út előtte három állott.

Komoly öreg Vejnemőjnen
A legalsó útra térve,
A legalsó házhoz érve,
A küszöbön kérdi fönnen :
„Van-e itt a házba lélek
Vas vágta seb nézőjének,
Bajnok baja értőjének,
Ütődések űzőjének ?”

Pallón egy gyerek van gyönge,
Kis fiú a padkán fönt, e,
Az meg erre fölfeleli :
„Nincsen itt a házba lélek
Vas vágta seb nézőjének,
Bajnok baja értőjének,
Kórja foglyul ejtőjének,
Ütődések űzőjének ;
Van biz egy a másik házba,
Hát eredj a másik házba”.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Vágja a Fürgét vesszejével,
Hajt előre, csakúgy porzik,
Hajtat ismét egy darabig
S a középső útra térve,
A középső házhoz érve,
Kérdi a küszöbön túlról,
Esd az ablakon alulról :

„Van-e itt a házba lélek,
Vas vágta seb nézőjének,
Vér zápora zárójának,
Ér zúgója gátlójának ?”

Vén banya volt, takaró rajta,
Fönn a padkán, nyelvesfajta,
Szólal a banya felelve,
Háromfogú, ráförmedve :
„Nincsen itt a házba lélek
Vas vágta seb nézőjének,
Vér kútfeje értőjének,
Kórság foglyul ejtőjének,
Van biz egy a másik házba,
Hát eredj a másik házba”.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Vágja a Fürgét vesszejével,
Hajt előre, csakúgy porzik,
Hajtat ismét egy darabig
S a legfelső útra térve,
A legfelső házba érve,
A küszöbön kérdi fennen,
Az eresz alól esennen :
„Van-e itt a házba lélek
Vas vágta seb nézőjének,
Dús özönöm dugójának ?
Csurgó vérem csukójának ?”

Volt egy vén a kályhapócon,
Ősz szakállú ült a gócon,
Mordul a vén a kályhasutbul,
Ősz szakállú így nyikordul :
„Nagyobbak is bécsukódtak,
Lebíródtak borzasztóbbak
Isten három ígéjével,
Mély eredet erejével,
Folyó torkán, tó szakáján,
Vad vízár tetőző táján,
Öblök félszigeti szélén,
Szorosok szűkületi félen”.

KILENCEDIK ÉNEK.

Summája :

Sebet könnyen ejt a kéz,
Orvost lelni rá nehéz !

Siet az öreg Vejnemőjnen,
Kosarábul fölkel egyben,
Száll a szánból szállítat-
Talpra áll im állítatlan, [lan,
Fölmegyén a házba onnan,
Födél alá hajtat nyomban.

Ott ezüst kupát kínálnak,
Arany kancsókat ajánlnak,
Nem fog rajta éppen semmit,
Nem csitít az egy csipetnyit
Öreg Vejnő vérhullásán,
Nemes úrnak érfolyásán.

Kályha megetta véním mordul.
Ősz szakállú így csikordul :
„Kiféle vagy nemed nézve,
Hősök közül melyikféle,
Vér legalább hét kis ladik,
Öreg kondér nyolc kitelik,
Térdedből, te gyászba borult,
Ami eddig pallómra hullt ;
Én az ígét mind ismérem,
Csak előlről föl nem érem :

Mi volt a vaskó megszüelője,
Silány salak nevelője“.

Erre az öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli :
„Tudom én a vas velejit,
Ösmerem az acél eleit :
Levegő az első anya,
Víz a vénebb testvér vala,
Vas az ifjabb ezek közzül,
Tűz a sorban esik közbül.

Amaz Ukko, főalkotó,
Égen-földön uralkodó,
Levegőből vizet választ,
Merevít a vízből szárazt,
Szegény vaskó még születlen,
Még születlen, készületlen.

Ukko isten mennyégbeli,
Markait megdörzsölgeti,
Két tenyerét összetevén,
Dörzsöli a bal térdefején ;
Így született szűzek háрма,
Természetnők hármul számra

Nemtelen vas nemzőivé,
Kék szájúnak szerzőivé.

Lépdelnek a lányok szépen,
Járnak a szűzek felhőszélen,
Mellükkel, a duzzadóval,
Csiklándozó csecsbimbóval,
Földre feji mind a tejit,
Bugyogtatja bő csecseit,
Fej a földre, fej mocsárra,
Fej a csendes vízhatárra.

Tejet az egyik fej feketét,
Lányok közt a legnagyobbik,
Másika ont fehér tejcskét,
Lányok közt ki közbül esik,
Harmadikból tej piros folyt:
Lányok közt ki legkisebb volt.

Aki tejet feketét fejt,
Puha vas lett abbul azhelyt,
Aki ontott szép fehéret,
Abbul aztán új acél lett,
Akiből pedig piros folyt,
Ebből aztán porló-vas volt.

Nem sok idő múlt el bele,
Hát bíz a vas fölkészüle
Testvérbátyját tűvé tenni,
Tűz lángjával ismerkedni.

Tűz azonban vajmi dőre,
Megnövekszik rémítőre,
Majd elégeti a gyöngét,
Szegény vaskót, önnön öccsét.

Bukkan a vas bűvő helyre,
Bűvő helyre, óvó helyre,
Dühös tűznek körme közül,
Lobogó lángnak szája elül.

Így a vaskó el volt bűva,
El volt bűva, meg volt óva
Ingoványnak fertőjében,
Fürge forrás fürdőjében.
Legnagyobbik láb mezején,
Nagy hideg havas tetején,

Hova tojni hattyúmadár,
Lúd a kotlós költeni jár.

Hever a vaskó a mocsárban,
Nyújtózkodik ím a sárban,
Esztendeig vagy kettőig,
Háromig is ott rejtőzik,
Két fatőnek közepette,
Nyírfa-gyökér három fedte;
Mind hiába, nem menekül
Tűz kegyetlen körme közül,
Másodszor is kellett menni,
Tűz tanyáin megjelenni,
Míg fegyverré művelődik,
Kardpengévé készítődik.

Farkas fut föl a mocsáron,
Medve száguld a kopáron,
Mocsár mozdul farkas futtán,
A kopár a medve útján,
Nemtelen vas támad tőle,
Rúdacél is rögtön nő, e,
Loncsos lába lépteiben,
Mackó marka lékeiben.

Ilmari kovács született,
Meggzűletett, növekedett,
Született egy szénrakáson,
Nőtt parázson, tűz-tisztáson,
Rézkalapács van kezében,
Kis fogóját fogja szépen.

Éjtszaka lett meg Ilmarinen,
Nappal legott műhelyt alkot,
Helyet néz a műhely végett,
Fujtatónak fekvőséget:
Mocsár ím a vízszorosban,
Nedves föld egy kis darab van,
Nosza megy hát, nézi, nézi,
Közelebbbrül kifürkészi,
Oda fundálja fuvóját,
Oda készíti kohóját.

Farkasnyomhoz már elérve,
Mackó sarka hült helyére,

Látja ott a vas virágát,
Az acélnak olcsóságát
Ordas nagy csapásaiban,
Mackó marka másaiban.
Mondja mostan ő szavával:
„Oh te szánandó szegény vas,
Állapotod mely siralmas,
Öltözeted milyen aljas,
Mackó mentin a mocsárban,
Mindig a medve nyomdokában!”

Tanakodik, tépelődik:
„Abbul vajjon mi fejlődik,
Ezt ha én a tűzbe teszem,
A kohóban elhelyezem?”

Szegény vaskó megdöbrent,
Megdöbrent ám, megszeppent,
Hogy a tűzről hall most hírül,
Tűznek durva tetteirül.
Szól vasverő Ilmarinen:
„Ne törődjél ezzel igen,
Tűz nem bántja önbarátját,
Nem teszi csúffá ön családját!
Térj tehát tlan tűz várába,
Lobogó lángnak szertárába,
Ott képződöl mégcsak széppé,
Nevelődöl nagyon éppé,
Férfikézbe jó fegyverré,
Nők szalagján fűzőheggyé”.

Mindjárt aztán egy nap mulva
Mocsárból a vas kitúrva,
Nedvessége jól kigyúrva,
Helyeződött vashámorba,
Itt a kovács tűzbe veti,
Kohójába kényszeríti.
Szítja egyszer, szítja újfenn,
Szítja ismét harmadízben,
Nyúlik a vaskó pempőképpen,
Salakképpen habzik éppen,
Megkel mint a búzatészta,
Mint rozskenyér bedagasztva

Kovácsnak kemény tűzében,
Égő láng keze ügyében.

Szegény vaskó ím üvöltö:
„Oh Ilmari, vasverő te,
Végy ki már e micsodából,
Piros tűznek kínzatából!”

Ilmari kovács reászól:
„Kivennélek tűz lángjából,
De tán rémitővé lennél,
Válnál szörnyű féktelenné,
Magad vérin ütnél csorbát,
Anyád fiát forgácsolnád”.

A szegény vas ott megesküdt,
Esküvék erős nagy esküt
A tűzhelyre, az ülőre,
A pörölyre, az ütőre;
Főlemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját:
„Van bizony fa, mit faragnom,
Kövek szíve, mit harapnom,
Magam vérit hogy ne vágjam,
Anyám fiát hogy ne rágjam:
Jobb lesz nékem így megélnem,
Illendőbb is éldegélnem
Járó-kelők társaképpen,
Fegyverül utas kezében,
Mintsem fajtámbélit ennem,
Encsaládom csúffá tennem”.

Ilmari kovács ím itten,
Fő vasverő mindvégiglen,
Tűzből a vasat kiveszi,
Az ülőre őt helyezi,
Megpuhítja ő kegyelmit,
Gyárt belőle éles holmit,
Dárdafélét, fejszefokot,
Mindennemű szerszámokat.

Kicsi híja van még néki,
Szegény vasnak egy szüksége:
A vas nyelve nincs kiszülve,
Az acélnak szája szülve,

Kemény vassá nem gyártódik,
Míg a vízbe nem mártódik.

Itt vasverő Ilmarinen
Mit nem forgat ő fejében,
Hamut készít egy halommal,
A hamuból lúgot forral
Acél edzető levéül,
Vas keményítő vizéül.

Izelinti nyelvvel, ínnyel,
Eszével is jól ráfigyel,
Maga szóval így szól :
„Mindezek lám mit sem érnek
Acél edzető vizének,
Vas merevítő szerének“.

Kis méhecske kél a földről,
Kék szárnyú jön dombtetőről,
Száll tétova, fordul-térül
Kovács-műhely tája körül.

A kovács ín így szól :
„Kis méhecske, friss emberke,
Szedj szárnyadra édes ízet,
Gyűjts a nyelvecskére mézet
Hat virágszálnak hegyérül,
Hét fűszálnak a fejrül
Acél edzésire jónak,
Vasmerevíteni valónak“.

A darázs meg, Hísz madara,
Nézegeti, hallja vala,
Nézdeli szélről házfödélről,
Kéreg alól kandi kémül,
A vasat hogy merevítik,
Az acélat ahogy edzik.

Dongva-bongva lerepüle,
Hísz rémségit hányja bele,
Hozza mérgit a kígyónak,
Fekete vérit a csuszónak,
Vereshangya viszkedésit,
Béka fondor föcskendésit
Acél edzető vizébe,
Vas merevítő szerébe.

Ilmari kovács pediglen,
Fő vasverő mindvégiglen,
Mit nem vélt, így ítél :
A méhecske visszatért,
Az hozott ím édes mézet,
Az szállított hím-por-ízét,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Mindezek lám sokat érnek
Acél edzető vizének,
Vasmerevítés ügyének“.

Új acélat abba gyártja,
Szegény vaskót abba mártja,
Hogy a tűzből őt kihozta,
Kohójából hogy kihúzta.

Lőn acéla ékteleenné,
Vált a vaskó fékteleenné,
Gyáva eskét elfeledte,
Ebül öndíszét fölette,
Véreit az aljas vágja,
Maga népit marja, rágja,
Készteni a vért buzogni,
Drága nedvet elcsurogni“.

Mordul a vén a kályhasutba,
Zeng szakállá, reszket búbjá :
„Tudom már a vas eleit,
Értem acél erkölcsseit :
Oh te szánandó, szegény vas,
Te szegény vas, hitvány hamvas,
Te varázslat verte acél,
Íme tehát így eredtél,
Így fejlődöttél végtelenné,
Nőttél nagygyá, ékteleenné !

Nem voltál te eleinte
Nem voltál nagy, sem kicsinke,
Sem valami szemre való,
Sem haragra könnyen hajló.
Míg feküdtél mint tej ottan,
Sorvadoztál vad voltodban
Hajadon hölgy emlőjébe,
Szűzlány hónaljába nőve,

Hosszú felhő partja búbján,
 Síma ég alatt aludván.
 Nem voltál nagy akkor szinte,
 Nem voltál nagy, sem kicsinke,
 Limbusképpen ott lebzselvén,
 Tiszta vízkép vesztegelvén
 Legnagyobbik láp mezein,
 Nagy hideg havas tetein,
 Földmorzsának ott beválván,
 Rozsdapornak ott beállván.

Nem voltál nagy akkor szinte,
 Nem voltál nagy, sem kicsinke,
 Mikor a lápon szarvas horzsolt,
 A tisztáson rénvad morzsolt,
 A toportyán körme nyomván,
 Mackó marka megtiporván.

Nem voltál nagy akkor szinte,
 Nem voltál nagy, sem kicsinke,
 Hogy kigyúrtak a mocsárbul,
 Előtúrtak föld sarából
 S vittek a vasverő elébe,
 Ilmarinen tűzhelyébe.

Nem voltál nagy akkor szinte,
 Nem voltál nagy, sem kicsinke,
 Míg salakként sutorogva,
 Forró vízként háborogva
 A kegyetlen tűz-torokba,
 Esküdtél erős nagy esket
 A tűzhelyre, az ülöre,
 A pörölyre, az ütöre,
 Kovács álló helyeire,
 Kalapáló tereire.

No bezeg nagyra növekedtél,
 Házsártossá fölgerjedtél,
 Esküd, aljas, elfeledted,
 Ebül tendiszed föletted,
 Nemednek hogy nekimentél,
 Fogat ten fajodra fentél!

Ki készített e káros tetre,
 Ki hajtott e hitvány hitre,

Az atyád-e, az anyád-e,
 Vagy éppen a vén bátyád-e,
 Avagy tán a tesivérhugod,
 Vagy főrendű más rokonod?

Nematyád volt, nemanyád volt,
 Éppen nem a vén bátyád volt,
 Nem is ám a testvérhugod,
 Sem főrendű más rokonod,
 Magad míve mind e rontás,
 Te vétked e rút vérontás.

Tudd meg mostan, mit vétettél,
 Hozd helyre, mi rosszat tettél,
 Míg anyádnak el nem mondom,
 Te szülednek fel nem hordom,
 Több a dolga te anyádnak,
 Te szülednek baj és bánat,
 Szülötte ha rosszat mivel,
 Fia balgán kárt követ el.

Szűnj meg, oh vér, fölbuzogni,
 Drága nedv előbugyogni,
 A fejemre föcskendezni,
 Csöcseimre csörgedezni,
 Állj, mint fal, oh vérnek árja,
 Piros nedv, sövény módjára,
 Állj mint kardfű tenger vizén,
 Mint a sás a moh közepén,
 Mező mesgyéjén a kőszál,
 Szörnyű zúgóban a szirt áll.

Vagy ha kedved olyan nagy
 Lótni-futni leggyorsabban: [van
 Van egyéb hús, kibe lóss-fuss,
 Vagyon csont, hol te csatangolj,
 Jobb tenéked ott székelned,
 Szebb a bőr alatt szökellned
 Az erekben kavargva,
 Csontok között csavarogva,
 Mint a földre lecsorogva,
 Szemétdombra szétloczogva.

Nem szabad, oh tej, jutnod föld-
 Ártatlan vér, pástba zöldbe, [be,

Férfiaknak dísze, fűbe,
Hősök kincse, hant hegyibe,
Szívben van a te szállásod,
Tüdő alatt jó hálásod,
Oda költözz egyszeribe,
Oda indulj im izibe;
Nem vagy forrás, hogy fuss-fáradj,
Sem tavacska, hogy eláradj,
Fertő-ér, hogy fölbugyogjál,
Rozzant csónak, hogy csurogjál.

Szünj már hullni, drága holmi,
Piros patak folyton folyni,
Hogyha nem szünsz, legitt fogyj
Szűnt im Túrje zuhogója, [ki!
Kifogyott Alvilág folyója,
Víz kiaszott, ég kiaszott
A nagy inség idejében,
Túrhetetlen tüzes évben.

Erre hogyha nem engednél,
Fogok tudni mást is ennél,
Leszek út-at-módot lelő:
Hisz fazekát hívom elő,
Vért akiben főzni lehet,
Forralni a drága levet,
Egy csipet hogy el ne hulljon,
Piros nedv hogy el ne folyjon,
Vér a földre ne omoljon,
Drága lé le ne csorogjon.

Vagy ha bennem nincs tuda-
Ukko-fiban hős hatalom [lom,
Eme dús árt elzárolni,
Ér zúgóját elgátolni:
Él amaz égi öregapó.
Isten, a felhők felett lakó,
Embernek az eleget nyom,
Telik tőle hős tudalom
Vér száját lelakatolni,
Ár elébe zárat tolni.

Oh Ukkó, te főalkotó,
Mennyégbeli uralkodó!

Jövel hozzánk nagy javunkra,
Hajtsd füled hívó szavunkra,
Dugd ki azt a dús kezedet,
Nyomd a vaskos hüvelykedet
Szilaj rés fölé dugónak,
Csúf kapu elé csukónak,
Gyöngylevelet vonj rá immost,
Tündérrózsát tűzz aranyost
Vér útjába írnak, jónak,
Gátjául az elfolyónak,
Bajszomat hogy be ne hintse,
Öltő ruhám el ne öntse!"

Vér száját im így lezárta,
Érfolyásnak útját állta.
Inast indít műhelyébe,
Javas írt csináltat véle
Szénaszálak tüskéiből,
Cickórónak csücskeiből,
Színméz földre föccsentébül,
Csipet balzsam csöppentébül.

Inas mégyen műhelyébe,
Javasírt csinálni tér be,
Egy tölgyfát előtalálva,
Tölgyfájától tudokálja:
„Van-e színméz ágaidon,
Kérged alján balzsam vajjon?"

Tölgyfa bölcsen fölfeleli:
„Éppen tegnap volt a napja,
Balzsam hullott ágaimra,
Színméz csurgott én csucsomra
Permetező föllegekből,
Párás felhőfoszlányokból”.

Szedi forgácsit a tölgynek,
Törékeny fa tördelékit,
Szed jóféle szénaszálat,
Füvek közzül többrendbélit,
Erre mivelénk amilyen
Bizony nem nő minden helyen.

A fazekat tűzre teszi,
Készti főztit fölforrani,

Telve tölgyfának hajával,
Jó füvek nem egy fajával.

Forr fazeka nagyropogva,
Három éjjel egyhuzomba,
Teljes három nap tavaszkor;
Nézi a kenőcsöt akkor,
Hogy kenőcsi béválók-e,
Írjai hogy helytállók-e.

A kenőcsök nem beválók,
Még az írok nem helytállók;
Szénaszálakat egyelit,
Füvet hozzá többrendbelit,
Miket hoztak más megyéből,
Száz útmenti hely mögéből,
Kilenc búbájostól vettek,
Nyolc nézőtől összeszedtek.

Három éjjel főz továbbra,
Kilenc éjjel egyfolytába,
Fazekát a tűzről veszi,
Kenőcseit nézegeti,
Hogy kenőcsi béválók-e,
Írjai hogy helytállók-e.

Volt egy ágasbogas nyárfa
Mező mesgyéjén magába,
Villám vésze azt levágta,
Éppenséggel megrongálta;
Keni a kenőccsel nyomba,
Javas írral orvosolja,
Maga szóval mondja mostan:
„E kenőcsök közt ha lenne
Gyógyítószer hibbant helyre,
Öntő szer akármi sebre,
Forradjon a nyárfa össze
A korábbinál különbre!”

Összeforradt ím a nyárfa
A korábbinál különbre,
Fölül megnőtt vajmi szépre,
Alul is egészen épre.

Kenőcsit tovább kísérti.
Írjait azért is nézi:

Kisérti kövek közein,
Szirtek szétválta helyein,
Íme kő a kőhöz állt,
Íme szirt a szirthez szállt.

Jön a műhelyből a gyermek
Kenőcsei készültével,
Zsiradéki épültével,
Általadja az öregnek:

„A kenőcsök már beválók,
Ím ez írok mind helytállók,
Bár hegyeket kívánsz kenni,
Szirteket mind egybe tenni”.

Kémli az öreg a nyelvén,
Pusztá szájjal izlelgetvén,
Kenőcseit érzi jónak,
Írjait ő hathatósnak.

Keni Vejnemőjment mármost.
Gyógyítja a rosszul jártat,
Alul kente, föllül kente,
Közepütt is kapta rendre.
Fölemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját:

„Én nem mozgok én husommal,
Teremtőnek húsa mozgat,
Én nem forgok én erőmmel,
Alkotóm ereje forgat,
Én nem szólok ennen számmal,
Szólok Isten szája által;
Én nekem ha édes a szám,
Isten szája édesebb ám,
Én kezem ha szép is bezzeg,
Teremtőm kezei szebbek”.

Hát ahogy megkente a zsírral,
A hathatós kantairral,
Gyötri ám az félaléltra,
Vejnemőjment szinte holtra,
Hánykolódik erre-arra,
Nem talál nyugodalomra.

Ott a vén a kórt kiűzi,
Keserves kint onnan küldi

Kórságdombnak közepére,
Kórsághegy meredekére
Köveket hasogatnia,
Szírteket szorongatnia.

Fölkap selymet egy nyalábba,
Szeletekre széjjelvágja,
Darabokra tépegeti,
Kötésül azt illegeti,
Köti a selyemkötéssel,
Pólyálja gyönyörű széppel
Tisztos férfiúnak térdit,
Vejnemőjnen lába sérvit.

Emelinti szóra száját,
Megereszti mondókáját :
„Kötésül Teremtőnk selyme,
Födésül Teremtőnk leple
Tökéletes térd fejire,
E hibátlan ujj hegyire !
Őrizd immár, ékes Isten,
Óvjad, oh bizony Teremtő,
Hogy baja nyomot se hagyjon,
Sebje sohase sajogjon !“

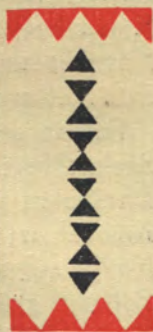
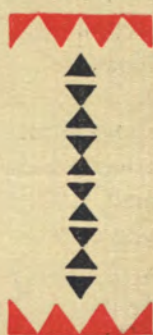
Öreg Vejnemőjnen végre
Eszmél ím igaz segédre,
Legott föllábadott újra,
Szépen összenőtt a húsa,
Alul teljes épre jóra,
Közbül kór-nélkül-valóra,
Szélrül szép hibátalanra,
Föllül forradástalanra,
Az előbbinél is szebbre,

A korábbinál különbre ;
Győz immár a lába lépni,
Tud taposni már a térdi,
Nem fájditja már seholsem,
Nem panaszkodik sehogysem.

Öreg Vejnemőjnen legitt
Magosbra szegi szemeit,
Szépségesen föl is nézve
Ő feje fölött az égre,
Emelinti szóra száját,
Megereszti mondókáját :
„Ottvagyon kelte minden kegynek,
Erős oltalmak erednek
Mindig csak a magos mennyből,
Mindenható Isten mellől.
Istenem, légy tehátlan áldva,
Teremtőm, tiéd a hála,
Hogy segédemül siettél,
Való védelmedbe vettél
Oly kemény kinomban, ebben
A vas éle vágta sebben“.

Akkor az öreg Vejnemőjnen
Ő szavát még így szabja :
„Senki, eljövendő népek,
Most növekvő nemzedékek,
Ne ácsoljon sajkát hetykén,
Avagy bókonyt büszkélkedvén ;
Isten intézi a pályát,
Teremtőnk a vég szabályát,
Nem hatalma holmi hősnek,
Ereje bármilyen erősnek !“

TIZEDIK ÉNEK.

Summája:

Ember alkot nagy-nagy művet,
S nagy alkotást nagy gond követ.

Tejnemő, a komoly öreg
Rőt ménjeért im megered,
Csikáját befogja ime,

A rőt színt a szán elibe,
Maga ül a szán farába,
Kapaszkodik kosarába.

Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyösvégűt csördít rája,
Fürgéje fut, halad az út,
Szánka csúszik, messzire jut,
Lenn a nyírfatalp nyikorog,
Berkenyejárom fönn csikorog.

Hajt szaporán hegyen-völgyön,
Hajt a lápon, hajt a földön,
Hajt irdatlan írtásokon,
Utaz egy nap, másnap újra,
Hát im harmadik nap mulva
Már egy hosszú hídhoz ére,
Kalevala térségére,
Oszmo rétje mesgyéjére.

Ő szavát im így intézi,

Maga mondja s űzi-űzi:

„Farkas edd az álmodóját,
Kórság leld a lapp legénykét!
Nem jutokel többé — mondta —
Látó szemmel én lakomba,
Míg világ világul leszen,
Míg arany hold süt az égen,
Vejnö honja írtásira,
Kalevala tisztásira“.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Csak dalolgat, varázsolgat,
Dall virágtetős fenyűfát,
Virágtetöst, arany lombját,
Tetejét az égig tolja,
Felhők fölé magasztalja,
Lombját szétteríti messzi,
Égen által elszéleszti.

Csak dalolgat, varázsolgat,
Dalol fényeskedő holdat
Aranytetős fenyűfára,
Dalol göncölt ágbogára.

Hegyen-völgyön hajt szaporán
Édes-kedves honja iránt,
Feje lesütve, rossz a kedve,
A süvege félreütve,
Hogy ime Ilmari kovácsot,
A mindétig főfő ácsot
Váltságúl oda ígerte,
Maga lelke mentségére
Pusztaságos Pohjolába,
Ama zordon Szárjolába.

Már a mén megállapodik
Oszmo új vetése végén,
Öreg Vejnemöjnen arra
Felüti fejét a szánbul,
A műhelybül dörgést hallott,
Csattogást szenes szobából.

Komoly öreg Vejnemöjnen
A műhelybe most bemegyén,
Ilmari kovács holottan
Veri a vasat, de nagyban,
Ilmari kovács ím szólal: (

„Óh te öreg Vejnemöjnen,
Hol időztél idegenben,
Ültél mind ez ideiglen?“

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóval mondja menten:
„Ott időztem idegenben,
Éltem mind ez ideiglen
Pusztaságos Pohjolában,
Ama zordon Szárjolában,
Jártam Lappsország csapáit,
Táltosságtudók határit“.

Itt a kovács Ilmarinen
Szónak ered, szól ím így: (

„Óh te öreg Vejnemöjnen,
Főfő táltos mindétiglen,
Útjaidról tán beszélnél,
Hogy ím hajlékomba tértél!“

Mondja öreg Vejnemöjnen:
„Van biz arrul mit beszélnem:

Egy leány van Pohjolában,
Egy hölgy a hideg hazában,
Kinek nem kell semmi kérő,
Férfi bármilyen sokérő;
A fél Észak népe vallja,
Hogy gyönyörű, magasztalja:
Hold fénylik a homlokáról,
Melléről a nap világol,
Válláról a göncölcsillag,
Hátáról hetevény csillog.“

„Te vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen,
Menj a szűzet megszerezned,
Fürtösfejűt szemre vened;
Szampót szépen ha kovácsolsz,
Tarkatetőst gyöngyen ácsolsz,
A lány lesz jutalmad érte,
A remek szűz munkád bére“.

Szólt a kovács Ilmarinen:
„Ohó, öreg Vejnemöjnen,
Hát engemet ígértél-e
Pusztaságos Pohjolába,
Jó magadnak mentségére,
Vén fejednek váltására?
Soha míg életem tart nékem,
Míg arany hold süt az égen,
Nem megyek Észak hajlékiba,
Szárjolának szurdékiba,
Férfiakat vesztő helyre,
Hősök elsülyesztő helyre!“

Itt az öreg Vejnemöjnen
Maga szóval fölfeleli:
„Még csodább a másik csoda.
A virágtetős fenyűfa,
Virágtetős, aranylombos,
Oszmo földje mesgyéjénél,
Tetején a hold tündököl,
Ágain álldogál a göncöl“.

Szólt vasverő Ilmarinen:
„Ezt valóra sohse vélem,

Míg én magam meg nem nézem,
Látó szemmel nem szemlélem“.

Szolt az öreg Vejnemöjnen :
„Hogyha nem hiszed sehogysem,
Nosza menjünk nézésére,
Való-e vagy füllentés-e?“

Nézésére nosza jönnek
A virágtetős fenyőnek,
Egy az öreg Vejnemöjnen,
Más a kovács Ilmarinen;
Oszti a kettő odaérve
Kalevala mesgyéjére,
A kovács közelébb álla,
Azt az új fenyőt csodálja,
Ágain ím a göncöl guggolt,
Fenyő tetején a hold volt.

Erre az öreg Vejnemöjnen
Maga szóval mondja menten:
„No öcsém, vasak verője,
Hágj a holdat hódítanod,
Kerítned a göncölt kézre,
A virágtetős fenyőre!“

Ím a kovács Ilmarinen
Fölhág a fa legcsúcsáig,
Magasságos égi tájig,
Hág a holdat hódítani,
Keríteni a göncölt kézre
A virágtetős fenyőrül.

Szól a virágtetős fenyőfa,
A borús szömörke mondja:
„Óh emberek oktalanja,
Igen dőre hősök alja!
Ágaimra hágsz te dőre,
Tacskozósszel én tetőmre
Hamis holdat hódítanod,
Megcsípned az ál-csillagot“.

Akkor az öreg Vejnemöjnen
Csak dalolgat, csak dudolgat,
Dalol szélvészt forgatagost,
Időt készít, nagy haragost,

Fölemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját:
„Szedd föl, szél, a dereglyédbe,
Csónakodba, óh csípőske,
Vinned isten igazába
Pusztaságos Pohjolába!“

Támad szélvész forgatagos,
Idő készül nagy haragos,
Ilmari kovácsot kapja,
Viszi, mintha szárnyon szállna,
Pusztaságos Pohjolába,
Ama zordon Szárjolába.

Így a kovács Ilmarinen
Halad bezzeg, szalad bezzeg,
Halad a szélnek útja mentén,
Csípőske csapái rendjén,
Hold fölött, a nap alatt el,
Göncöl válla közt haladt el;
Észak udvarába érve,
Szárjola bányaösvényére,
A kutyák sem kapták közre,
Ugatók se vették észre.

Louhi asszony Pohjolába,
Észak gyérfogú banyája
Ez meg udvarába térve,
Maga szóval vág elébe:
„Te is milyen szerzet lehetsz,
Mily hősök hadából eredsz,
Hogy szél útján jössz idáig,
Csípőskének szánccsapáin,
Kutyák szembe sem csaholnak,
Gyapjasfarkúak se szólnak!“

Mondja kovács Ilmarinen:
„Nem is jöttem én a végből,
Falud ebjeinek étkül,
Gyapjasfarkúak dühéül
Ez idegen ajtók elé,
E különös kapuk közé“.

Ekkor Észak úrasszonya
Kérdezi a jövevénytől:

„Jöttél tán, hogy ötet ösmerd,
Ötet halljad, tudakoljad:
A vasverő Ilmarinent,
Ácsok közt a főfő mestert?
Nagy ideje várjuk-lessük,
Jöttit régesrég epedjük
Ide Észak udvariba,
Új szampót megalkotnia“.

Ott a kovács Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nyilván ösmerkedni jöttem
Ilmari kováccsal itten,
Hisz magam Ilmarinen volnék,
Vasverők közt mester volnék“.

Louhi asszony Pohjolába,
Észak gyérfogú banyája
Bésiet a házba menten,
Maga szóval mondja fennen:
„Kisasszonykám, kisebb nálam,
Legarányosb virágszálam,
Nosza most ünneplődet öltözd,
Végý rád legfehérebb köntöst,
Kebledre a legkülömbet,
Melledre a legfénylőbbet,
Legis-legszebbet nyakadra,
Leggyöngyebbet homlokodra,
Pirosítsad orcáidat,
Úgy mutasd meg szép magadat!
Már vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Eljött szampó készíteni,
Tarkatetőst ékíteni“.

Legott Észak ékes lánya,
Földnek fénye, víz világa
Fogja legszebb rend ruháit,
Legis-legtisztább gunyáit,
Vetközödik, öltözödik,
Feje díszével törödik,
Réz övet övez magára,
Arany övet ölt csodára.

Tárból a szobába jön be,
Ház tájáról pöndörödve,
Szeme oly gyönyörűséges,
Füle oly fölötte ékes,
Szép a képe is hozzája,
Pirosodó két orcája,
Mellén sok aranyja csüngve,
Fejin fénylő új ezüstje.

Maga Észak úrasszonya
Kovács Ilmarit kíséri
Környül Észak hajlékiba,
Szárjolanak szurdékiba,
Ottan ötet jól lakatja,
Emberét itallal tartja,
Vígán váltig vendégeli,
Ő szavát ím így emeli:
„Oh vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen,
Tudsz-e te szampót építeni,
Tarkatetőst ékíteni
Hattyú tolla tetejéből,
Meddő tehénke tejéből,
Árpszemből picikéből,
Bugabirka pihéjéből?
A lány lesz jutalmad érte,
A remek szűz munkád bére“.

Ítt a kovács Ilmarinen
Maga szóval szól ím így:en:
„Tudhatok szampót építeni,
Tarkatetőst készíteni
Hattyú tolla tetejéből,
Meddő tehénke tejéből,
Árpszemből picikéből,
Bugabirka pihéjéből,
Mikor mennyet építettem,
Ég tetejét készítettem
Kezdet elkezdődte nélkül,
Egy fonálvég léte nélkül“.

Indul szampót építeni,
Tarkatetőst ékíteni,

Helyben műhelyet keresne,
Kovácsszerszámot szeretne;
Nincsen műhely ottan helyben,
Műhely sincsen, fúvó sincsen,
Kohó sincsen, üllő sincsen,
Nincs kalapács, nyele sincsen.

Itt vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Asszony évődjék hiába,
Hagyja dolgát holmi gyáva,
Nem a férfi, bár az alja,
Hős, akármilyen fajtája!”

Keres ágyat a kohónak,
Férőiséget a fúvónak,
Szerte szárazok vidékin,
Észak földjeinek végén.

Keres egy nap, másnap újra,
Harmad-nap is telve-múlva
Ím egy íratos kövecske,
Sziklatuskó jön elejbe,
A kovács megáll legott,
Vasverő tüzet rak ott,
Egy nap alkotja fúvóját,
Más nap készíti kohóját.

Ilmari kovács ím itten,
Fővasverő mindéiglen
Tűzbe dobja ő szereit,
A kohóba vasköveit,
Fúvót rabszolgákkal fujtat,
Nyomorodott néppel nyomtat.

Csak fujtatja sok rabszolga,
Sok nyomorult csak nyomkodja,
Három nyári nap belétel,
Három álló nyári éjjel,
Kövek nőttek sarkaikra,
Lábok ujjaira szikla.

Hát ím első napra kelve,
Ilmari, vasak verője.
Megnézelní véli jónak
Alsó részit a kohónak,

Hogy mi jődögél tűzébül,
A fehérbül hogy mi épül.

Kézij támad a kohóbül,
Arany ív az olvasztóbül,
Arany ív, ezüst a vége,
Réz a fája ékessége.

Jó a kézij külsőképen,
De hiba van erkölcsében:
Mindennap egy fejet kíván,
Két fejet is néhanapján.

A vasverő Ilmarinen
Nem örül biz ennek igen,
Ketté kéziját szakítja,
Tüstént tűzbe is taszítja,
Fúvót rabszolgákkal fujtat,
Nyomorodott néppel nyomtat.

Következő napra kelve,
Ilmari, vasak verője,
Megnézelní véli jónak
Alsó részit a kohónak;
Csónak támad a kohóbül,
Rőt naszád az olvasztóbül,
Eleje színarannyal írva,
Ezüstbül van öntve horga,

Jó a csónak külsőképen,
De hiba van erkölcsében:
Ok nélkül csatába menne,
Szükség nélkül ütközetbe.

A vasverő Ilmarinen
Ennek sem örül biz igen,
A csónakot porrá zúzza,
Löki tűz helyére vissza;
Fúvót rabszolgákkal fujtat,
Nyomorodott néppel nyomtat.

Harmadik nap telve-múlva,
A vasverő Ilmarinen
Megnézelní vélte jónak
Alsó részit a kohónak;
Üsző támad a kohóbül,
Arany-szarv az olvasztóbül,

Homlokán a göncölcskillag,
Fején nap kereke villog.

Jó üsző az külsőképen,
De hiba van erkölcsében:
Mind az erdőben heverne,
Tejét elfolyatja földre.

A vasverő Ilmarinen
Ezen sem örül meg igen,
A tehenet összevágja,
Aztán veti tűzbe, lángba,
Fúvót rabszolgákkal fujtat,
Nyomorodott néppel nyomtat.

Negyedik nap telve-múlva,
A vasverő Ilmarinen
Megnézelní véli jónak
Alsó részit a kohónak;
Eke támad a kohóbul,
Arany él az olvasztóbul,
Arany éle, rézbe ütve,
Szarva végén színezüstbe.

Jó eke az külsőképen,
De hiba van erkölcsében:
Falu földjét szántogatja,
Kertelésit fölforgatja.

A vasverő Ilmarinen
Ezen sem örül meg igen,
Ketté az ekét szakítja,
Kohójába kanyarítja;
Forgószéllel fúvót fujtat,
Fogas fürgeteggel nyomtat.

Fújtatják a forgószelek,
Fújja nyugot, fújja kelet,
Derekasán dúlja délszak,
Éktelenül fújja éjszak.
Fújja egy nap, másnap fújja,
Fújja harmadik nap újra,
Ablakon a tűz kicsapkod,
Ajtón a sziporka pattog,
A por égig emelkedik,
Sűrű füst a föllegekig.

A vasverő Ilmarinen,
Harmad nap hogy eltel ilyen,
Megnézelní vélte jónak
Alsó részit a kohónak:
Látja szampónak levését,
Tarkatetősnek növését.

Ilmari kovács ím itten,
Fő vasverő mindétíglén
Kalapálni kezd immáron,
Verni a vasat vidámon,
Szerkeszti a szampót szépen:
Lisztmalmot az egyik részen,
Sómalmost a másodíkon,
Pénzmalmot a harmadíkon.

Új szampója öröl bezzeg,
A tarkatetős ím berreg,
Egy hombárral este tájba,
Egygel öröl eleségre,
Mással öröl nyereségre,
Harmadikkal háztartásra.

Örül Észak vén banyája.
A nagy szampót fölvetíti
Pohjolának kőhalmára,
Rejti rézhegy belsejébe,
Kilenc zár alá helyezi;
Gyökerét is ottan mélyre,
Kilenc öltre ülteté le,
Egyet állós földbe fektet,
Víznek forgójába egyet,
Harmadikat honni hegyre.

Már vasverő Ilmarinen
Lánykérőbe el-kimegyen,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hát kisasszony, hozzám jössz-e,
Hogy ím szampót hoztam össze,
Tarkatetöst oly remekre?”

Legott Észak ékes lánya
Maga szóval ígyen szólal:
„Ki lenne majd itt esztendőre,
Még egy nyárba vagy kettőbe

Kakukkot kakukkoltatni,
Madárfütyöt szólaltatni,
Ha én elszakadnék innét,
Bogyó más hazába mennék!“

„Ha eltűnne a tyukocska,
E ludacska elcsábulna,
Anyaszülte eltévedne,
Piros áfonyácska menne,
A kakukk is mind eltűnne,
Víg madárka mind elszűnne
Csúcsairól e halomnak,
Dúcairól ím e dombnak“.

„Ráérőm sincs arra nékem,
Lányi sorral menedékem
Tenger végezni valótul,
Nyári sürgős sok dologtul;
Földeken a szeder szedetlen,
Öböl martja megdallatlan,
Irtoványok járdalatlan,
A ligetek játszodatlan“.

Ilmari kovács ím itten,
Fő vasverő mindétiglen
Feje lesütve, rossz a kedve,
A süvegje félreütve
Fontolgatja ő magába,
Fejibe végighosszat hánya,
Hogy lehetne hazatérni,
Ösmerős vidékre érni
Pusztaságos Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából.

Mondja Észak úrasszonya:
„Oh vasverő Ilmarinen,
Mért van kedved úgy lehűtve,
A süveged félreütve,

Tán mehetnéked van innen
Hajdani lakóhelyedre?“

Szolt vasverő Ilmarinen:
„Oda húz a kedvem innen
Hajlékomba haldokolni,
Örökömbe összerogyni“.

Észak úrasszonya arra
Étel-itallal hősét tartja,
Dereglyébe ülteti be,
Réz kormánylapát elibe,
Szól a szélnek, düljön-füljön,
Északinak, ujjon-fújjon,

Ilmari kovács ím ígyen,
Fő vasverő mindétiglen
Önnön országiba lendül
Kilenc tengeren keresztül;
Útaz egy nap, útaz másnap,
Hát bizony csak harmadik nap
A kovács haza is ére,
Önmaga szülőhelyére.

Öreg Vejnemöjnen ihol
Kérdi a kovács Ilmaritól:
„Kovács Ilmarinen testvér,
Fő vasverő mindörökké,
Új szampódnak kész-e műve
Tarkatetősöd nyélbesütve?“

Ilmari kovács feleli,
Ő szavát ím így emeli:
„Az új szampó öröl bezzeg,
A tarkatetős már berreg,
Egy hombárral este tájba,
Egygel öröl eleségre,
Mással öröl nyereségre,
Harmadikkal háztartásra“.

TIZENEGYEDIK ÉNEK.

Summája:

Erőszak, sikerül bár,
Előbb-utóbb bajjal jár.

Ahtiról is illik szólnunk,
A dévaj firől dalolnunk.
Szárbeli fi Ahti gyerek,
Léha fia Lemmikkinek,
Nevelődött neves házban,
Édes anyja oltalmában,
Széles öböl legvégiben,
Kaukoniemi szögletiben.

Hal módjára Kauko zsendült,
Sigérmódra Ahti serdült,
Ember lett a legjavából,
Olyan piros, majd kicsattan,
Tekintetes a személye,
Mindenkép nyomós a latban,
Csak egy kis baj történt véle,
Erkölc sének egy bibéje:
Asszonyokkal mulat váltig,
Minden éjjel éjszakázik,
A leányokkal cicázik,
Fürtösfejűekkel játszik.

Küllü, szárbeli leánya,
Szári lányka, Szár virága,
Nevelődött neves házban,

Fejledezett nagy pompában.
Ülve atyja szállásain,
Felsőpadka hajlásain.
Szépen felnő, elhíresül,
Kérők jönnek nagymesszirül
A leány híres lakába,
Világ szépe udvarába.

Fiának a Nap megkérte,
Biz ő nem megy Napföldre,
Hogy a nappal sütve járjon
Munkájára minden nyáron.

Fiának a Hold is kérte,
Biz ő nem megy Holdföldre,
Hogy a holddal fényeskedjen,
Ég tájékin ténferegjen.

Fiának a Csillag kérte,
Biz ő nem megy Csillag-rétre,
Hogy éjente pislákoljon
Télidött az égi bolton.

Tött a kéro Észtországból,
Mások ismét Ingridből,
Egyikre se néz a lány ott,
Maga velük ily szót váltott:

„Kár az aranyt fogyasztani,
Az ezüstöt apasztani!
Nem megyek én észt hazába,
Nem megyek, nem én, hiába
Evezgetni észt vizeken,
Csáklázgatni észt szigeten,
Élni Észtország halával,
Enni észt levest kalánnal“.

„És nem megyek Ingriába,
Partos-martos tartományba,
Hol az éhség közös éhség:
Fa éhe, sziaácsnak éhe,
Víz éhe, kalácsnak éhe,
Rozskenyérnek közös éhe“.

Az a léha Lemminkejnen,
A szépséges Messzikedvű
Megfogadta: maga mégyen
És megkéri Szár virágát,
Ezt a ritka-szép menyasszonyt,
A világszép fürtösfejét.

Édes anyja tiltja tőle,
Óvja-inti agg szülője:

„Ne ügyekezz én fiacskám
Különbekhez tenmagadnál,
Nem fogadnák téged abba,
Híres-neves szári hadba!“

Szól a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Házam hogyha nem jelesebb,
Hadam nem tekintetesebb,
Majd termetem választ nékem,
Hódít más minéműségem“.

Egyre tiltja édes anyja
Messzikedvűt a menéstül
Híres-neves szári hadba,
Nemes-nemzetes csapatba:
„Ott a lányok kigúnyolnak,
Menyecskék is megcsúfolnak“.

De mit bánja Lemminkejnen,
Maga szóval így szólal:

„Legyűröm nőcskék nevetését,
Lánykák loppal röhögését,
Kicsinyt küldök kebelükbe,
Karonűlőt az ölükbe,
Ügyes gúnyért az lesz a bér,
Szemen szedett szidalomér“.

Anyja szóval így szólal:
„Oh jaj én szegény fejemnek!
Szár asszonyit hogyha bántod,
Szent szüzeit bajba rántod,
Visszavonás válik abbul,
Háborúság nagy megindul,
Szárnak minden vőlegénye,
Szablyás ember száz is jőne,
Mindannyian rajtad ütnek,
Egymagadat bekerítnek“.

De mit bánja Lemminkejnen
Édes anyja intéseit,
Megy és fogja legjobb ménjét,
Legis-legcsinosb csikáját,
Indul nyomba, hajt robogva,
Híres-neves Szárfalvába,
Meggkérnie Szár virágát,
Azt a ritka-szép menyasszonyt.

Nők nevetik Lemminkejnt,
Véle szüzek tréfát űznek,
Hogy csudamód a karámnak,
Hajt furán az udvarházba,
Szánját földre zökkentette,
Kertkapunak zökkentette.

Ott a léha Lemminkejnen
Száját rágja, fejít rázza,
Rágja fekete szakállát,
Szóra így emeli száját:
„Ily szégyent még nem vallottam,
Nem is láttam, nem hallottam,
Nők hogy rajtam nevensenek,
Lányok csúfot tehessenek“.

De mit bánja Lemminkejnen,
Szóval mondja, fölleleli:

„Volna-é hely itten Száron,
Föld a szárbeli határon,
Hol vígan ficáncolhassak,
Szérű, ahol táncolhassak,
Szári szűzekkel cicázva,
Fürtösfejűekkel játszva?”

Szári szűzek válaszolnak,
Szigeti leányok szólnak:
„Van bizony hely itten Száron,
Föld a szárbeli határon,
Hol vígan ficáncolhassál,
Szérű, ahol táncolhassál,
Pásztorképp az irtásföldön,
Bojtárképp a megpörköltön;
Szárbeli lányok ösztövérek,
Csikók egy szálíg kövérek”.

De mit bánja Lemminkeinen,
Bojtárnak beáll biz itten,
Nappal bojtár, estig ott jár,
Este lányokkal cicázik,
Szűzecskékkel éjszakázik,
Fürtösfejűekkel játszik.

Biz a léha Lemminkeinen,
Maga a szép Messzikedvű,
Nők nevetésit már elűzte,
Szűzek gúnyját eltörülte.
Nem volt ottan lányka olyan,
Sem szűzecské még oly szent se,
Hogy ő hozzájuk ne érjen,
Hogy mellettük ne henyéljen.

Egy hajadonka volt csak ottan
Ama híres szári hadban,
Kinek nem kell semmi kérő,
Férfi, bármilyen sok-érő,
Kevély Küllikki nevére,
Szár virága, világ szépe.

Az a léha Lemminkeinen,
Maga e szép Messzikedvű
Száz pár csizmát elkoptatott,
Száz evezőt szétszaggatott,

E szűzet hogy megszerezze,
Küllikkit hogy elszeresse.

Küllí, a kevély kisasszony,
Szóra szót ad ilyen módon:
„Mit kerülgetsz, te mihaszna,
Üldözöl egyre, ebugatta,
Lányra itten mit leselkedsz,
Cín-övesre mit esenkedsz?
Innen én el nem szegődök,
Míg a kőből port nem örlök,
A törőt tövig nem nyúzzom,
Mozsárt morzsává nem zúzzom”.

„Nincs is gondom lézengőkre,
Lézengőkre, léhűtőkre,
Tetszős termetet kívánok
Magam tetszős termetéhez,
Formát délceget kívánok
Magam délceg formájához,
Ráadásul ékesb orcát
Magam ékes orcájához”.

Telt az idő egy darabig,
Tán valami félhónapig,
Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik alkonyaton
A kisasszonykák mulatnak,
Szépségesek játszadoznak
Fás félsziget földes felén,
Gyönyörű szép gyöpös helyén;
Küllí másoknál különben,
Szár virága leghíresben.

Jön a dévaj nagyvérmessen,
Hajt a léha Lemminkeinen,
Ülve önnön paripáján,
Legcsinosb csikója hátán,
Közibe a tánc helyének,
Hol a szűzek szökdicsélnek;
Kapja Küllit szán farába,
Rántja szűzét kosarába,
Teszi ötet bundájára,
Igazítja szán-aljába.

Lovát ostorheggyel inti,
A szalagossal legyinti,
Avval indul nagy sebesen,
Távozóban szól imígyen:
„Soha én rám, gyöngyalakok,
Míg a világ, ne valljatok,
Hogy valaha voltam itten,
Leányt közzületek vittem!”

„Szómra ti ha nem hajoltok,
Jajkeservesen lakoltok:
Vőlegénytek dallom harcba,
Ifjaitok ejtem kardra,
Hogy ne hallja senki lánya,
Világ végéig se lássa
Kis közökön járni őket,
Benyargalni a mezőket”.

Küllikki ugyan kesergett,
Szár virága csak pityergett:
„Engedj engem már szabadon,
Ereszd el a kis hajadont,
Menjen vissza hajlékába,
Édes anyja sír utána!”

„Ha nem engedsz hittel engem
Hajlékomba visszamennem,
Testvérim még öten vannak,
Hét fiai nagybácsimnak,
Nyúlfi nyomát megösmérik,
Lányka lelkit számon kérik”.

Hogy hiába, nem ereszti,
Hát a sírást nosza kezdi,
Szóval mondja, hangicsálja:
„Én szegényke mért születtem,
Mért születtem, növekedtem,
Mért is lettem a világra,
Szert tettem egy mákvirágra,
Semmit érő emberkére,
Kezére a hadűzőnek,
Mindig vad verekedőnek”.

Szól a léha Lemminkejnen
A szép Messzikedvű mondja:

Küllí kincsem, gyöngyvirágom,
Én bogyócskám, boldogságom,
Ezt a dolgot föl se vedd,
Nem lesz nálam rossz helyed:
Ölemben, hol ebédelek,
Karomon, hol járok-kelek,
Oldalomon, ahol állok,
És mellettem, hol én hálók!”

„De minek is bánkódásod,
Aggódva sopánkodásod,
Azon ügye bánkódásod,
Aggódva sopánkodásod:
Tehén hiján, kenyér hiján,
Más marhának szűke mián?

Ezt a dolgot föl se vedd,
Tehénkéim többen vannak,
Tejet nékem bőven adnak,
Ott a Málna láp tetején,
Domboldalba Eper-falka,
Irtásföldön Áfonyácska,
Nem etetjük, mégis épek,
Nem gondozzuk, mégis szépek,
Bekötözni sem köll este,
Oldozni se reggelente,
Nyaláb szénát sem vetsz nekik,
Sót, takarmányt föl nem élük”.

„Vagy azon-e bánkódásod,
Aggódva sopánkodásod,
Nemzetem hogy nem nemesebb,
Házam nem tekintetesebb?”

„Nemzetem ha nem nemesb is,
Házam nem tekintetesb is,
Arra tartom tüzes kardom,
Villogó vasamnak élet,
Vagyon annak főő hadja,
Nemes-nemzetes csapatja,
Kit Hísziek köszörültek,
Javas népek fényesgettek,
Avval én hadam növelem,
Nemesbítem önnön nemem,

Tüzes élű karddal jóval,
Vasammal, a villogóval“

Sóhajtozik a szegény szűz,
Maga szóval fölfeleli :
„Oh jaj Ahti, Lempi vére,
Vágyol fajtámbeli nőre,
Holtig való hitvesedül,
Ölbe való kedvesedül, —
Esküdjél nagy esküvéssel,
Hadat üzni sohse mégý el,
Sem aranyra óhajtozva,
Sem ezüstre sóhajtozva!“

Ott a léha Lemminkejnen
Maga szóval így szólal :
„Esküszöm nagy esküvéssel,
Hadat üzni sohse még el,
Sem aranyra óhajtozva,
Sem ezüstre sóhajtozva!
Te meg esküdj esküvéssel,
Falut üzni sohse mégý el,
Bár víg bábra óhajtozva,
Soros táncra sóhajtozva!“

Esküdtek tehát nagy esküt,
Fogadást örököszt egygyütt,
Isten előtt nyilvánosat,
Teremtőnek képe alatt:
Ahti nem fog hadat üzni,
Sem faluzni nem fog Külli.

Ott a léha Lemminkejnen
Vesszővel a Fürgét vágja,
Fék szárával húz lovára,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Isten áldjon, szári tájék,
Fagyökerek, szurtos tőkék,
Hol én nyáron nyargalásztam,
Télen annyit áztam-fáztam,
Fölhős éjjel rejtőzködtem,
Futtam szélben, fürgetegben,
Hogy elfogjam fajdocskámat,
Haza hajtsam kis kacsámat!“

Nagy sebesen tova vágta,
Meg is látni már a házat,
Kisasszony a szót elkezdi,
Mondókáját megereszti :
„Ott valami ház világlik,
Éhinség tanyája látszik ;
Vajh' ki fia házikója,
Mely nyomorult ember óla?“

Ott a léha Lemminkejnen
Szóval mondja, fölfeleli :
„Házak miatt te ne bánkódj,
Szobák miatt ne sopánkodj!
Házat újat építtessünk,
Különb fajtát készíttessünk
Rettenetes nagy szálfákból,
Legis-legjobb gerendákból“.

Az a léha Lemminkejnen
Haza ér ím hamarjába
Édes anyja oltalmába,
Agg szüléje otthonába.

Édes anyja mondja néki,
Ő szavát ím így intézi :
„Jót időztél, édes egygem,
Jót időztél idegenben“.

Szólt a léha Lemminkejnen,
Mondja mostan, fölfeleli :
„Le kellett a nőket tenni,
Szent szűzeket ráncba szedni
Csúfondáros bő beszédért,
Enmagam letételéért ;
Ezt a legkülönbet szánra,
Föltettem a bundácskámra,
Szán-aljába igazítván,
Takaróm alá taszítván,
Nők nevetése fejébe,
Lányok vígsága helyébe“.

„Oh anyuskám, én viselőm,
Édes szülőm, fölnevelőm,
Amért mentem, föl is leltem,
Akit kértem, meg is nyertem ;

Nosza vesd meg jól az ágyat,
Derékaljat hozz, de lágyat,
Hadd pihenjek itthon egyet
Fiatal leánykám mellett!”

Felel néki ő szülője,
Maga szóla, így beszélve:
„Istenem, tiéd a hála.
Én teremtöm, légy te áldva,
Hogy én nékem menyét adtál,
Tűzgerjesztőt jót fogadtál,
Derék vászonszövőgetőt,
Fonogatót nem kivetőt,
Deli szennyes-öblögetőt,
Fejérruha fejéritőt!”

„Te is jó szerencsét áldjál,
Jót szereztél, jót találtál,
Jót ígért a jó teremtőd,
Jót is juttatott kegyelme;

Tiszta a sármány hó tetején,
Tisztább szűz van oldaladon;
Fehér a hullám tenger színén,
Fehérből van birtokodban;
Szép a réce tenger vizén,
Százszor szebb van oltalmadban;
Fényes a csillag fenn a mennyen,
Fényesebb van véled jegyben!”

„Szerezz immár széles pallót,
Ablakot rakj ne oly aprót,
Új falakat építs egyben,
Egész házad alkossd szebben,
Küszöböt a ház elejbe,
Ajtót újat a küszöbre,
Hogy ily ifjú lányra leltél,
Ilyen szépségest szemeltél,
Sokkal jobbat tenmagadnál,
Előbbkelőt tenhadadnál!”

TIZENKETTEDIK ÉNEK.

Summája :

Olvasd ezt s el fogod hinni :
Könnyű-Katát táncra vinni.
De szerelmet szív nem szível,
Ha erőszak ülteti el.

Smármost Lemminkei Ahti,
Maga a szép Messzikedvű
Éldegélt, ahogyan tellett,
Fiatal leányka mellett,
Sohasem megyen hadúzni,
Sem faluzni nem jár Külli.

Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik virradaton
Maga Lemminkejnen Ahti
Im halívó helyre hajt ki,
Estelig nem érkezett meg,
Másnap éjjelre se jött meg,
Már faluzni jár a Külli,
Lányok játékaik üzni.

Ki visz vajon hírt hozzája,
Kinek jár el majd a szája ?
Anni, Ahti húgocskája
Az viszi a hírt hozzája,
Annak jár el im a szája :
„Édes kedves Ahti bátyám!
Külli már faluzni jár ám,
Idegenek házatáján

Falus lányokkal cicázik,
Fürtösfejűekkel játszik“.

Ahti úrfi, jeles úrfi,
Maga léha Lemminkejnen
Bezzeg búsúl, bezzeg dül-fül,
Bezzeg hosszú a haragja,
Ő szavát im ígyen szabja :
„Oh anyám, öreg szülém te,
Ingeimet immár mossad
Fekete kigyó köpébe,
Szaporán is szárogassad,
Megyek immáron csatába,
Észak ifjai tüzébe,
Lapp legények harchelyére,
Külli mert faluzni jár ám,
Idegenek házatáján
Falus lyányokkal cicázik,
Fürtösfejűekkel játszik“.

Tálaszol viszontag Külli,
A menyecske fölfeleli :
„Oh jaj, édes Ahti lelkem.
El ne indulj a csatába !

Álmod láttam, míg aludtam,
Mélységesen míg nyugodtam :
Tűz terjedett mint kohóban,
Láng csapongott lobogósan,
Egészen az ablakfáig,
Felső falnak toldatáig,
Onnét a szobába zúdult,
Zúgóképpel továbbra tódult,
Pallóról a padmalyiglan
És ablaktól ablakiglan“.

Ott a léha Lemminkejnen
Maga szóval így szólal :
„Nem hiszem álmaidat a nőknek,
Esküvésit asszonynépek.
Oh anyám, én édes dajkám,
Vedd elő vitézi gúnyam,
Hozd a harci köntösömet !
Mostan kedvem kerekedett
Harcnak sörét innom ismét,
Izlelnem a harcnak mézét“.

Anyja szóval így szólal :
„Oh jaj Ahti, én fiacskám,
El ne indulj a csatába !
Itthon sincs hiány a sörben
Ott az égerfa csöbörben,
Tölgyfa csapja bőven adja,
Hozok néked, hogyha tetszik,
Iddogálhatsz itt napestig“.

Mond a léha Lemminkejnen :
„Nem törődöm házi sörrel,
Jobb : vizet folyóbul innom
Kátrányos lapát hegyéről,
Abbul innom kissebb kínom,
Mint akármilyen házi léből ;
Vedd elő vitézi gúnyam,
Hozd a harci köntösömet !
Megyek Észak udvarába,
Lapp legények harchelyére,
Kincsaranyat kémlelgetni,
Ezüstöt előszedetni“.

Mondja Lemminkejnen anyja :
„Oh jaj Ahti, én fiacskám !
Van arany is itthon bőven,
Van ezüst is ott a csűrben ;
Éppenséggel csakis tegnap,
Pitymallatkor, ahogy pirkad,
Kígyós földet szánt egy kis rab,
Csúszó-mászós telket forgat,
Szekrény hátát ér ekéje,
Pénzt vet föl a hátsó része,
Száz meg száz van abba rejtve,
Ezernyi ezer betömve,
Szekrényt csűrbe szállítottam,
Csűr hajának végén hagytam“.

Szólt a léha Lemminkejnen :
„Nem törődöm házi szerrel !
Ha egy márkát szerzek hadban,
Megbecsülöm én azt jobban,
Mint akármilyen házi kincset,
Ekétől emelt ezüstöt ;
Vedd elő vitézi gúnyam,
Hozd a harci köntösömet,
Megyek északi csatára,
Lapp legényekkel tusára“.

„Mostan kedvem kerekedik,
Elmém azon töprenkedik,
Hogy meghalljam enfülemmel,
Lássam mind a két szememmel,
Volna-e szűz ott Északonban,
Homálylakban lányka olyan,
Kinek nem kell semmi kérő,
Férfi, bármilyen sokérő“.

Mondja Lemminkejnen anyja :
„Oh jaj Ahti, én fiacskám,
Van tenéked nőcskéd Külli,
Házi hölgyed főbbrendbéli ;
Kelletlenség asszony kettő
Egy embernek ágyán fekvő“.

Mond a léha Lemminkejnen :
„Küllü már a falut járja,

Csak hadd fusson minden bálba,
Háljon mindig más tanyákon,
Falus szűzekkel cicázzon,
Fürtösfejűekkel játsszon“.

Anyja tiltani akarja,
Óvja tőle agg szülője:
„Semmi áron, én fiacskám,
Ne menj Észak udvariba,
Táltosságban míg tudósabb,
Javasságban nem vagy jószabb,
Észak ifjai tüzéhez,
Lapp legények harcelyéhez!
Ott a lappok ledalolnak,
Turjabéliek benyomnak
Szájjal szérbe, fejjel sárba,
Kezed szárát pernye közzé.
Körmödet parázs homokba,
Forrómeleg kőlapokba“.

Igyen szólal Lemminkejnen:
„Ért már engem bűvös bája,
Bűvös bája, kígyók átka,
Megkísértett lappfi három
Egyetlenegy éjjel nyáron,
Alacsony kövön mezetlen,
Övezetlen, öltözetlen,
Fonalvéggel kötözetlen;
No de sokra mentek vélem,
Kaptak is a rongyok tőlem,
Mit szekerce haphat kőből,
Nagy fúró a sziklatőből,
Tuskó jégen síkosságból,
A halál üres szobákból“.

„Másképen ijesztgetének,
Más a vége a mesének,
Eltökéltek tenni engem,
Ijesztettek lesülyednem
Lápra talpaló bürűnek,
Pocsétára hídlásműnek,
Iszamóba tenni állam,
Gonosz helyre a szakállam;

Én azonban, talpig ember,
E miatt még nem szorongtam,
Fogtam magam, dalba fogtam,
Igézésbe kezdtem ottan,
Daloltam a bűvöst nyilával,
A lövöldözőt ijával,
Varázslót a késvasával,
Táltost egyben acelával
Tuoni szörnyű zúgójába,
Borzadalmas buzgójába,
Legmagasabb csorgó alá,
Leggonoszabb forgó alá:
Ott pihenjen a bűvölő,
Ott nyugodjon a gyülölő,
Amíg néki fű nem nő ki
A fején át, süvegén át,
Vállain át a bűvösnek,
Háta húsán végeşvéig
Én pihenő bűvölőmnnek,
Én nyugvó gyülölködőmnnek“.

Tartóztatja még szülője
Lemminkejnent a menéstől,
Fiát félti nevelője,
Nő a férfit tartóztatja:
„El ne indulj, oh te árva,
Innen oly fagyos világba,
Pusztaságos Pohjolába!
Romlás ér utól azalatt,
Romlás én szegény fiamat,
Vész a léha Lemminkejnent;
Száz szájjal is szólj bár nekem,
Nem hihetem semmiképen,
Nem való vagy te dalosnak
Észak ifjai közébe,
Turja nyelvéhez se tudnál,
Lapp beszédvel bajba jutnál“.

Ott a léha Lemminkejnen,
Maga a szép Messzikedvű
Fejit fészülgeti épen,
Üstökét keféli szépen,

Fésűjét a falhoz csapja,
Kefét kályhafához dobja,
Ő szavát im így emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Vész biz a léha Lemminkejnt,
Romlás ér szegény fiadat,
Majd ha fésűm vérrel csapzik,
Ha kefém pirosat habzik”.

Megy a léha Lemminkejnen
Pusztaságos Pohjolába
Anyja szava, agg szüleje
Intésinek ellenére,

Készülődik, kászolódik,
Vas ümöggel vértéződik,
Éles övbe öltöződik,
Maga szóval így szólal:
„Biztosabb ám, vért ha védi,
Vas ümögben több a férfi,
Tehetősb ám éles övbe,
Varázslók közé kerülve,
Hogy a hitványán kifogjon,
S a javától se szorongjon”.

Szablyáját kezébe kapja,
Tüzes élűt megragadja,
Kit köszörült Híszek népe,
Javasok körme fent ki szépre,
Köti azt a csipejére,
Helyhezteti hüvelyébe.

Hol fog hősünk gondoskodni,
Szilaj ember óvakodni?
Már kicsinyég gondoskodik,
Ott a szilaj óvakodik:
Pózna alatt ajtószádán,
Kunyhaja kijáró táján,
Udvaron az út elein,
Künn a külső kertkapuban.

Ott a férfi gondoskodik
Asszonynép ereje ellen;
Ily szerben még nincs erősség,
Nincs oltalom biztos ebben,

Gondoskodni kell tehát még
Férfinép ereje ellen
Útnak kettéválta helyén,
Kékes kőlapnak tetején,
Ingó-bingó kis ereknél,
Csörgedező csermelyeknél,
Zúgók szörnyű csorgójánál,
Víznek vészes forgójánál.

Ott a léha Lemminkejnen
Maga szóval így szólal:
„Föl a földből, szablyás népek,
Ti világkorács vitézek,
Kardos emberek kutakból,
Ijas emberek patakból,
Ébredj, erdő, emberiddel,
Rengeteg, roppant rendjeiddel,
Hegy öregje hadsergeddel,
Víz ördöge rémségiddel,
Vízanya erőddel egybe,
Hatalmaddal víz öregje,
Lánykák minden láp öléből,
Szépszegélyük minden érből,
Dicső férfi védelmére,
Híres fattyú oltalmára,
Bűvösök íja hogy ne érje,
Táltos töre ne találja,
Se boszorkány késpengéje,
Lövő ember vasa éle!”

„Ennyi ha nem elegendő,
Más módot leszek lelendő,
Magasabbra esdek mostan,
Föl amaz égi Ukkóiglan,
Fellegeket aki forgat,
Bírja mind a burhanyókat”.

„Oh Ukkó, te felső isten,
Öregapó fenn a mennyben,
Fellegek közül felelő,
Égen átal szót emelő!
Tüzes kardot küldjél nekem,
Hüvelye is tűzláng legyen,

Kivel aggságot elosszak,
 Kivel rontást fölbogozzak,
 Földi gyűlölöm legyőzzem,
 Víz boszorkányit elűzzem
 Előttem való egemből,
 Megettem való helyemből,
 Fejem fölől, magam mellől,
 Oldalamról mindkétfelől,
 Győzzek lűvösön nyilával,
 Boszorkányon késvasával,
 Táltosfélén törhegyével,
 Rossz férfiún fegyverével!”

Ott a léha Lemminkejnen,
 Maga e szép Messzikedvű
 Lovát füttyentve sűrűből,
 Aranyszőrűt avarfűből,
 Legott ő lovát befogja,
 Tulipirost közre fogja,
 Maga ül a szán farába,
 Fölkap íme kosarába,
 Vesszővel a Fürgét inti,
 Csörgős végűvel legyinti:
 Fut a fürge, messzi elmén,
 Száll a szánkó, fogy az ösvény,
 Ezüst homok csendül-pendül,
 Arany mező meg-megzendül.

Egy nap megy, másnap megy,
 Harmadik nap újra megy,
 Harmadik nap újra menve
 Im falu jó véle szembe.

Ott a léha Lemminkejnen
 Dérrel-dúrral nagyfelvágva
 Hajt a szélső út mentiben
 A szélső ház udvarába,
 Küszöbön át kérdi szóval,
 Ereszláb mögül beszólal:

„Van-e itt a házba lélek
 Szügyelőd leszedőjének,
 Rúdam lejjebbítőjének.
 Járom félretévőjének?”

Padlórul egy gyermek mondja,
 Lépcső mellől egy porontyka:
 „Nincsen itt a házba lélek
 Szügyelőd leszedőjének,
 Rúdad lejjebbítőjének,
 Jármód félretévőjének”.

De mit bánja Lemminkejnen,
 Vesszővel a Fürgét vágja,
 Gyöngysorossal csördít rája,
 Hajt sebesen dérral-dúrral
 A középső út mentiben,
 Középső ház udvarába,
 Küszöbön át kérdi szóval,
 Szárnyfödél mögül beszólal:

„Van-e itt a házba lélek
 Kantárszár kezelőjének,
 Szügyelő leöltőjének,
 Járomszíjat szétféjtőnek?”

Banya cseflet fönn a gócon,
 Nyelves ördög kályhapócon:
 „Hogyne kapnál itt a házban
 Kantárszárad kezelőjét,
 Szügyelőd leöltőzőjét,
 Rúdad lejjebb eresztőjét;
 Tízesével itt a házban,
 Lesznek hogyha tetszik százan,
 Kedvedért kik befogatnak,
 Alád jó lovat is adnak,
 Hogy haza menj gizgaz fattya,
 Országodba fuss ebadta,
 Gazdádna ülni helyére,
 Háziasszonyod elébe,
 Öcséd kertje ajtójáig,
 Húgod hídja utójáig,
 Mielőtt még este lenne,
 Mielőtt a nap lemenne”.

De mit bánja Lemminkejnen,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Le kéne a vént ijazni,
 A vasorrút vaknyilazni”.

Fürgéjét futásra inti,
Hajt szaporán, csakúgy csattog,
A legelső út mentébe,
A legfelső házba térve.

Ott a léha Lemminkejnen
Közeledtiben a házhoz
Szól im egy szót ilyen módra,
Mondókáját így mondja :
„Hísz, csahosnak csukd be száját,
Lempo, ebnek állkapcáját,
Tégy a szája ellen zárat,
Köss fogai közzé gátat,
Ne hallasson hang a nyelvén,
Mellette míg ember elmén!”

Az udvarba hogy becsörtet,
Ostorral veri a földet,
Köd kel ostora nyomában,
Kis ember a ködhomályban,
Szügyellőt az levetette,
Rúdat az lejobbította.

Ott a léha Lemminkejnen
Ő fülével figyel fönnen,
Senkitől nem is gyanítva,
Egy lélektől sem alítva ;
Verseket im hallott kívül,
Szókat a mohón keresztül,
Falon által játszódotkat,
Deszkán át dalolgotkat.

A szobába pillant nyomban,
Bekukucskál alattomban,
Szoba telve táltosokkal,
Lócák telve dallosokkal,
Falak oldalt játszódotkkal,
Ajtószáda javasokkal,
Fölsőpad tele tudókkal,
Góc melléke réültekkel ;
Lappok dallait dudolják,
Híszí versét cincogtatják.

Ott a léha Lemminkejnen
Nem fél bújni más bőrébe,

Át mer változni egyébre,
Szögleten át megy a szobába,
Zugolyon át tör útát lába,
Maga szóval így szólal :
„Jó a dal, ha jókor vége,
Rövidség a nóta éke ;
Jobb az ész, ha megmaradott,
Mint ha kétfelé szakadott”.

Maga Észak úrasszonya
Hidereszték koptatója,
Középpallón járva-kelve
Szóval mondja, fölfeleli :
„Volt nekünk ebünk idáig,
Vasderes kutyánk mind máig,
Hús-befaló, csontharapó,
Melegiben vért leszopó ;
Milyen emberfia már az,
Milyen hősök közzül származ,
Aki úgy jön a szobába :
Zugolyon át tör útát lába,
Hogy kutya se hallja, látja,
A csaholó bebocsátja!”

Szólt a léha Lemminkejnen :
„Nem is jöttem híján annak,
Bűvösségnek, tudalomnak,
Hatalomnak, értelemnek,
Apai tüzes hevemnek,
Szerei híján szüleimnek,
Hogy kutyáid fölfaljanak,
Csaholód szabdaljanak”.

„Megmosott az anyám engem,
Megmosott már zsendültömben
Nyári éjjel három ízben,
Kilenc ízben őszi éjjel,
Minden út ellen bűvösnek,
Minden országban erősnek,
Szülőföldemen dalosnak,
Bárhol jártomban javasnak”.

Ott a léha Lemminkejnen
Maga a szép Messzikedvű

Fogja magát, kezd bűvölni,
Indul immár énekelni;
Szikrát szór a bunda széle,
Csakúgy árad szemefénye,
Míg dalolgat Lemminkejnen,
Míg dalolgat, varázsolgat.

Legjobb dallost így dalol most
Legis-legrosszabb dalossá,
Lök szájukba szirtet éllel,
Rak követ lapos felével
Legis-legjobb dallosokra,
Legtudósabb táltosokra.

Így dalol le ilyen népet,
Egyet erre, mást odébb vet:
Sarjatlan kopár mezőre,
Fölszántatlan puszta földre,
Tengerszembe haltalanba,
Teljesen lazactalanba,
Rutja szörnyű zúgójába,
Tűzzel égő buzgójába,
Folyóvízbe tajtékfőnek,
Zúgók közepébe kőnek,
Tűznek, lánggal lobogónak,
Sziporkának, ropogónak.

Ott a léha Lemminkejnen
Dalol szablyás embereket,
Hősöket és fegyveröket,
Dalol ifjat, dalol aggot,
Közbülsőket is ledallott:
Dalolatlan egyet hágy csak,

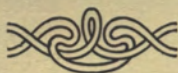
Hitvány őrzőjét a nyájnak,
Egy vén aggot, félig vakot.

Nedvessipkás, eme csordás,
Szóval így fordul feléje,

„Oh, te léha Lempi vére,
Dalolsz ifjat, dalolsz aggot,
Közbülsőket is ledallod,
Mért nem dallasz engemet le?”

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Hozzád érni semmi kedvem,
Mert undok vagy, már ha nézlek,
Nyomorult, bár nem ígézlek;
Már fiatalabb korodban,
Silány bojtári sorodban
Szüléd szültjét szeplőztetted,
Tennen húgod fertőztetted,
Láttuk ló-lidérc mivoltod,
Kis kancákkal kutyalzkodtad
Lápok hátán, föld siványán,
Iszapos víznek ingoványán.”

Nedvessipkás, ama csordás,
Nosza dúl-fúl és felindúl,
Ajtón által el-kiérve,
Udvaron át a mezőre,
Vágtat Alvilág vizihez
Szent folyónak örvényihez,
Ottan kémli Messzikedvűt,
Lesi, várja Lemminkejnt
Észak felől érkezőben,
Hazájába térte közben.

TIZENHARMADIK ÉNEK.

Summája :

Szép leányra érdemessé :
Tettekkel válj önnemessé.

Simhol léha Lemminkejen
Mondja Észak úrnőjének:
„Oh add ide nőcseléded,
Hamar hozd a hölgyecskédet,
Nősereged legszebb gyöngyét,
Lánycsapatod legkülönbjét!”

Arra Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölleli :
„Nem adom néked nőcselédem,
Lányom hozzád nem cserélem,
Sem a gyöngyét, sem csunyáját,
Sem különbjét, sem silányát :
Van már néked elvett nőcskéd,
Van már meghozott menyecskéd.”

Szólt a léha Lemminkejen :
„Kötöm Küllit falujához,
Faluban küszöb fokához,
Idegenek háztájához,
Jobb menyecskét szerzek innét ;
Hozd elő hát a leánykád,
Szűzek serge százszorszépjét,
Fürtös fejek fényességét!”

Mondja Észak úrasszonya :
„Nem adom leányom férjhez

Egy mihaszna emberkéhez,
Tűzrevaló vőlegényhez ;
Lányoknál te akkor aggass,
Fürtösfejűeket faggass,
Hísz szarvassát ha megűzöd
Hísz földjei véghatárin.”

Most a léha Lemminkejen
Lándsáit szereli sebtben,
Íjait azonnal ajzza,
Nyilvesszeit helyrehozza,
Maga szóval így szólal :
„Im a kopja felvasalva,
Minden nyilam készen volna,
Íjam rendesen fölajzva ;
Nincs fenyőtalp szöktetésre,
Lábtó, sarkkal döfködésre.”

Ott a léha Lemminkejen
Eltűnődik, tépelődik,
Hol szerezzen hókorcsolyát,
Lábi szánkót bármicsodást.

Kauppi udvarába lép be,
Megy Lülikki műhelyébe:
„Ó te bölcsem, Vuojá-táji,
Kedves Kauppi, lappországi,

Szerkessz nekem lábi szánkót,
Vájj ki alkalmas lábtót,
Hisz szarvasát hogy megűzzem
Hisz földjei véghatárin!

Lülikki lám szóval mondja,
Nyelvén Kauppi ezt forgatja :
„Kár te néked Lemminkejnen
Hisz szarvassát űzni menned :
Kapsz egy korhadt fadarabot,
Azt is üggyel-bajjal kapod“.

De mit bánja Lemminkejnen,
Szóra szót ad ilyenképen :
„Fenyőtalpat, szöktetni jót,
Készíts lábtót, lökni valót!
Bizony rajtok szarvast hajtok
Hisz földjei véghatárin.“

Lülikki, a talpak ácsa,
Kauppi, lábtók kalapácsa
Őszön a talpakat csinálja,
Télen át a lábtót vájja,
Egy napot faricskál botján,
Gyűrűjének egy napot szán.

Kész a talpacs, szöktetni jó,
Lábtó, sarkkal verni való,
Botja is már elkészülve,
Nyélbe sűtve a gyűrűje,
Vidra volt a botnak bére,
A gyűrűé róka bőre.

Lábszánkóját zsírral keni.
Rénfaggyúval dörzsölgeti,
Gondolkozik, ez a gondja,
Ő szavával így mondja :
„Van-e már az ifjú népben,
Növekedő nemzedékben
Talpam szöktetni tudója,
Lábtóm sarkkal rugtatója?“

Szolt a léha Lemminkejnen,
Válaszolt a vérmes fickó :
„Van biz itt az ifjú népben,
Növekedő nemzedékben

Talpad szöktetni tudója,
Lábtód sarkkal rugtatója“.

Hátára tegezét kötöte,
Íjat újat vállra vette,
Póznáját kezébe kapja,
Meglöki a lábi szánkót,
Sarkával veri a lábtót,
Maga szóval így szólal :
„Merre isten napja halad,
E világnak ege alatt
Hol lehetne az az erdön
Négy lábon futó teremtés,
Kit én ezzel nem előzők,
Gyönyörűen meg nem győzők,
Kalevfia lábtójával,
Lemminkejnen járójával?“

Hívatlan ezt Hiszek hallják,
Megneszelik Júdásfajták,
Hiszek szarvast építenek,
Rént Júdások készítenek,
Fejit tesznek redves fából,
Szarvát kecskefűz-villából,
Lábát parti suhogókból,
Lápról lábszárit karókból,
Hátát font sövény falából,
Inát száraz fűnyalábból,
Szemeit nimfa tányérjából,
Füleit nimfa leveléből,
Bőrit kéregből, fenyőből,
Más húsát rohadt fatőből.

Im szarvasát Hisz tanítja,
Rénjét szóval így szólítja :
„Szaladj immár Hisz szarvasa,
Nemes állat ügess tova
Rének kölykező helyére,
Lapp fiúk vivó terére,
Hajtó ember hadd lihegjen,
Legkiváltkép Lemminkejnen!“

Szalad immár Hisz szarvasa,
Bényargal a rénállata

Észak csűrjei közébe,
Lapp fiúk vivó terére,
Fölrúg csöbröt kisházbelit,
Tűzön feldönti a katlant,
Húst hamuval elegyelit,
Levest tűz fölibe loccsant.

Derekas dér-dúr verte fel itt
Lapp fiúk vivó helyeit,
Lapp kutyák nosza csaholni,
Lapp fiúk belé rivallni,
Lapp menyecskék mind kacagni,
Más egyéb hadak morogni.

Maga léha Lemminkeinen
Űzi ám a szarvast szörnyen,
Űzi lápon, űzi sikon,
Űzi pusztá parlagokon.
Tűz röpköd a lábszánkóbul,
Füst a póznavégről tódul,
De a szarvast nem láthatja,
Nem láthatja, nem hallhatja.

Síklík halmon, síklík völgyön,
Síklík tengermögi földön,
Hisz erdein űzi váltig,
Halál minden tisztásáig,
Űzi Sírnak szájaiglan,
Halál udvarházaiglan,
Sír a száját íme nyitja,
Halál ím fejét konyitja,
Hős férfiat elfognia,
Lenyelnie Lemminkejnt,
Nem találja, elvétette,
Semmiképen nem sérthette.

Egy csipet van még csuszká-
Erdő zúga vizsgálatlan [latlan,
Észak hosszú véghatárán,
Lappország teres lapályán ;
Azt is mégyen csuszkálgatni,
Erdő zúgát vizsgálgatni.

Hát ahogy közelget arra,
Derekas dér-dúr ím fogadja

Észak hosszú véghatárán,
Lapp fiúk vivó terein,
Hallja, hogy kutyák csaholnak,
Lapp fiúk belé rivallnak, [nak,
Lapp menyecskék mind kacag-
Többi lappok mind morognak.

Ott a léha Lemminkeinen
Az irányban űz ím menten
Kutyák szűkölő helyére,
Lapp fiúk vivó terére.

Mondja most megérkeztivel,
Tudakolja megjöttivel :

„Itt a nőcskék mit kacagnak,
Nők kacagnak, rínak ifjak,
Az öreg nép mit abajgat,
Cirmos ebek kit csaholnak ?“

„Nőcskék itt azért kacagnak,
Nők kacagnak, rínak ifjak,
Öreg nép azért abajgat,
Cirmosok azért csaholnak :
Ihol szalad Hisz szarvasa,
Símakörmű vágat tova,
Fölrúg csöbröt kisházbelit,
Tűzön feldönti a katlant,
Ételt összevissza forgat,
Pempőt tűz fölibe loccsant“.

Erre ím a dévaj kópé,
Az a léha Lemminkeinen,
Löki lábtóját a hóba,
Mint egy férget, fűben csúszót,
Szökkenti szömörkefáját,
Mint eleven kígyót, kúszót,
Maga mondja elrobogva,
Szól, keze a póznát fogva :
„Lappországban férfi mennyi,
Mind a szarvast fogja vinni,
Lappországban mennyi asszony,
Mind egy szálíg katlant mosson,
Lappországban mennyi gyermek,
Mind forgácsot fogjon szedni,

Lappországbán mennyi katlan,
Mind a szarvast főzzék abban!"

Acsarkodik, buzgólkodik,
Rugaszkodik, nyújtózkodik,
Első ízben rugaszkodik
Szemnek láthatatlan messze,
Másodízben ippaszkodik
Fülnek hallhatatlan messze,
Harmadízben rátalál a
Hisz szarvasa tomporára.

Fog egy jávorfa-cöveket,
Nyírfa-nyűgöt fog kezébe,
Hisz szarvasát nyugzi véle
Tölgyfakertnek közepére :
„Itt álldigálj, Hisz állata,
Itt rugaszkodj, rénszarvasa !“

Nosza simogatja hátát,
Veregeti bundácskáját:
„Jó is lenne itten élnem,
Illenék is itt henyélnem
Fiatal leányt ölelve,
Serdülő kis tyúkkal egybe“.

Haragszik a Hisz szarvasa,
Rugaszkodik rénállata,
Maga szólal így szóval ;
„Majd az ördög megy tehozzád,
Hogy fiatal lányt ölelgess,
Hajadonokkal hevergess“.

Nyújtózkodik, buzgólkodik,
Széjjeltépi nyírfa-nyűgjét,
Zúzza jávorfa cövekjét,

Tönkre teszi tölgyfakertjét,
Avval indul iramodva,
Megy a szarvas nagy robogva
Lápon által, földön által,
Cserjés halmon, völgyön által,
Szemnek láthatatlan messze,
Fülnek hallhatatlan messze.

Már akkor a dévaj kópé
Bezzeg búsúl, bezzeg dül-fül,
Mérgé forr, haragja felgyúl,
Űzi ám a szarvast rúttól ;
Egyszer rúgaszkodva egyget,
Ujj iránt a talp ím enged,
Láb helyén törik a lábszán,
Csuszkafa zúzik sarka táján,
Nyélkötés körül a lándsa,
Gyűrűalj iránt a pózna ;
Hisz szarvasa száguld messzé,
Fut, hogy szem ne lássa többé.

Ott a léha Lemminkeinen
Fejlesütve, rossz a kedve,
Holmiját csak nézi, nézi,
Ő szavát ím így intézi :
„Soha senki emberfia
El ne menjen vakmerően
Erdők ellen hajtania
Hisz szarvasát üldözõben,
Mint én mentem boldogtalan.
Kedves korcsolyám odavan,
Vesztettem egy póznát szépet,
Lándsámat, a legfürgébbet!“

TIZENNEGYEDIK ÉNEK.

Summája :

Apró ellenség is hozhat
Vészt fejünkre vajmi rosszat.

Sim a léha Lemmínkejen
Eltűnődik, tanakodik,
Milyen úton mendegéljen,
Milyen talpalatra térjen :
Ott hagyja-e Hisz szarvasát,
Haza induljon magába,
Vagy hogy újra megkisértse,
Űzze lassacskán továbbra,
Erdő asszonyának tetszön,
Liget lányaihoz illön.

Megereszti mondókáját,
Így emeli szóra száját :
„Oh Ukko, te felső isten,
Avagy agg apó a mennyben,
Adj most nékem lábi szánkót,
Rendes lábtót, könnyen szállót,
Űznöm rajta szép módjával
Lápon által, földön által,
Űznöm Hisz határvölgéig,
Észak tisztásain végig,
Hisz szarvasa járóira,
Rénállata gázlóira“.

„Megyekím ember, erdőt nézlő,
Külső dolgokban vitézlő,

Tapiola útja mentén,
Tapio lakási rendjén ;
Üdvözöllek, halmok, szirtek,
Üdvözöllek, hangos fenyvek,
Üdvözöllek, szürke nyárjas,
Üdvöz légyen üdvözlőtök !“

„Engedj erdő, szívelj szállás,
Térülj, egyetlen Tapio !
Vágásba vezesd az embert,
Ama dombikóra rendeld,
Hol zsákmánya jut kezére,
Cserkészői munka bére.“

Nűrikki, Tapio vére,
Piros sapkás tiszta férfi,
Rójj a földeken jegyeket,
Bélyegezd meg a hegyeket,
Hogy én bamba menni tudjak,
Ily járatlan, leljek utat,
Zsákmány nyomdokát ügyelve,
Erdő adtát esdekelve“.

Iielikki, te erdők anyja,
Tiszta, jó és ékesforma !
Indítsd ő el azt a kedvest,
A gyönyörűt nosza kergesd

Úző embernek elébe,
Az esengőnek kezébe!"

„Fogd aranyos kulcsaidat
Combodról a karikáról,
Tapió csűrét kinyissad,
Erdő várát megmozdítsad
Én napomra, vadűzőmre,
Zsákmányüldöző időmre!"

„Ha magadnak nincsen kedved,
Akkor szolgálóid engedd,
Béreseid nosza lódítsd,
Szófogadóidat szólítsd!
Úrasszony te hogy lehetnél,
Szolgálód ha nincs több egynél
Szolgálód ha száz nem volna,
Ezrivel is szófogadód,
Minden nyájra gondviselő,
Minden élésre ügyelők“.

„Erdő tündére, picinyke,
Tapió mézes szájú szüze!
Édes hangú síp, ha csengnél,
Méz-síp, vajha csicseregnél
Kegyes asszonyod fülbe,
Erdő jámbor asszonyának,
Hogy meghallja egyszeribe,
Esküvésit félbehagyja:
Mert reám sehogy se hallgat,
Föl nem érez órák hosszat,
Noha gyöngyen esdekelek,
Arany nyelven nyögdecselek“.

Ott a léha Lemminkejnen
Zsákmány nélkül mindszünetlen
Űz lápokon, űz tereken,
Űz kietlen rengetegen,
Istennek tüzes tetőin,
Hiszinek szenes mezőin.

Űz ím egy nap, űz ím másnap,
Hát bizony csak harmadik nap
Ér egy igen nagy halomra
Emelkedik nagy oromra,

Szemét szegzi napnyugotnak,
Lápokon át Északhonnak:
Látja Tapio lakását,
Arany ajtók villogását
Lápokon túl, észak táján,
Haraszt közül hegy lankáján.

Itt a léha Lemminkejnen
Az iránt megindul menten,
Lép mindjártást közelebbre,
Tapio ablaki elébe;
Le is hajlik, hogy benézzen
A hatodik ablakréser,
Adakozók ottan élnek,
Elfeküsznek vadas vénék
Hétköznapi köntösökben,
Szennyes ringy-rongy öltözetben.

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Erdők asszonya, mi végre
Bujtál hétköznapi bőrbe,
Fekszel sárba, melő mezben,
Fekete a képed szörnyen,
Tekinteted kellemetlen,
Csecseid felette csúfak,
Termeted is tetszik rútnak?“

„Azelőtt, hogy erdön jártam,
Várat az erdön hármát láttam,
Egyet fábúl, egyet csontbúl,
Egy kővárat harmadikúl.
Aranyos ablak hat volt épen
Minden várnak szögletében;
Betekinték mindeniken,
Ahogy álltam fal töviben:
Tapióék gazdaura,
Tapióék gazdasszonya,
Töllervo, Tapió szüze,
Más Tapió-nép is közte
Mind aranyban egymást űzte,
Csetlett-botlott új ezüstbe;
Maga erdő asszonyának,
Erdő kegyes asszonyának

Két kezén arany perece,
 Újjain arany gyűrűi,
 Fején színarany szalagok,
 Arany fürtjei hajában,
 Arany függői fülében,
 Drága gyöngyei nyakában.“

„Oh erdőnek jó asszonya,
 Vadaskerti kedves banya!
 Vesd le széna-szál saruid,
 Rázd le irtásjáró tutyid,
 Hánydelcsunya cséplőcsuhád.
 Tedd le hétköznapi üngöd,
 Végy reád szerencseruhát,
 Ölts ajándékosztó üngöt,
 Én napomra, cserkészőmre,
 Én vadüldöző időmre!
 Unalom fog rajtam győzni,
 Unalomnak kell ám jőni
 Ettől a nagy nincsenségtől,
 Mindszünetlen zsákmány nélkül,
 Hogy hellyel-közzel se juttatsz,
 De még gyérecskén se futtatsz;
 Unt az este, ha nem vidám,
 Hosszú a nap zsákmány híján“.

„Deres bajszerű erdővéne,
 Tügalysipkás, mohabundás!
 Vond be az erdőt tiszta gyolccsal,
 Posztóval borítsd a berket,
 Mínd a nyárfákat nemezzel,
 Égerfákat ékes mezzel,
 Takard fenyveid ezüsttel,
 Lucfáid arannyal lepd el,
 Rézövekkel agg fenyőket,
 Szömörkét ezüst övekkel,
 Nyírfákat arany virággal,
 Arany csengőkkel fatöket:
 Cselekedjél úgy, mint hajdan,
 Te boldogabb napjaidban:
 Holdkép fénylett fenyvek ága,
 Lucfatető nap módjára,

Erdőd mézzel illatozék,
 Édes márcsal berked, a kék,
 Tér meződ malátalével,
 Tér lápod csepegő vajjal“.

„Erdő tündére, szives szűz,
 Túlikki, Tapio lánya!
 Hajtsd az élest lankásidra,
 Legtágasabb tisztásidra;
 Futni hogy tán berzenkedne,
 Vagy vágatni rest lehetne,
 Vegyél vesszőt a berekből,
 Nyírfát erdő nyílásából,
 Avval horpaszát csikoljad,
 Vagy vakard meg hóna alját;
 Hadd szaladjon szép sebessen,
 Hamarosán hadd siessen
 Űző embernek elibe,
 Folyton járónak helyibe“.

„Ösvényre ha ér az élés,
 Tereld azt a hõshöz szépen,
 Tedd elé a két tenyered
 Kétfelől kerítésképen,
 Hogy az élés el ne szökjön,
 Útmellékre ne szegődjön;
 Ha netán az élés szökne,
 Útmellékre szegődjne,
 Fogd fülön s emeld az útra,
 Hozd ösvényre szarván fogva“.

„Tõke van útjain keresztbe,
 Szén van olykor ottan oldalt,
 Fa sokszor a földön fekvé,
 Azokat meg ketté vagdald!“

„Kerítés jön szembe véle,
 Fektesd a kerítést félre,
 Vesszőköznél minden ötnél,
 Egyszer minden hét cölöpnél!“

„Folyó fordulhat elejbe,
 Forrás, útjain keresztbe,
 Hidképen rá selymet rikkants,
 Piros posztót bürüképen,

Szállítsd át öbõlszoroson,
 Vízen át vezérelsd váltig.
 Pohjola folyóján által,
 Zúgóok zajlásin keresztül!“
 „Tapiónak házaura,
 Tapio háza úrasszonya,
 Deres bajszú erdõvénye,
 Erdõk aranyos királya,
 Erdõk asszonya, Mimerkki,
 Erdei kedves osztónéne,
 Kék kabátos agg nõ berki,

Piros kapcás láp-asszonya!
 Jöszte im aranycserélni,
 Ezüstválogatni jöszte;
 Aranyam holdnál nem újdunabb,
 Üstöm oly vén, akár a nap,
 Harcmezõn erõvel szedve,
 Fenyegelve ütközetbe,
 Erszény alján hervadoznak,
 Zacsók alján sorvadoznak,
 Hogy ime aranycserélõ,
 Ezüstválogató nem jó“.

gy a léha Lemminkejnen,
 Úz egy hétig szép szelíden
 Berek végén versit fújja,

Hármat rengeteg szögében,
 Erdõ asszonyát mulatja,
 Erdõ gazdurát is épen,
 Minden szüzét megbüvöli,
 Tapio lányit engeszteli.

Siettetik, fölkergetik
 Hísz szarvasát rejtekebõl,
 Tapio hegye mögébõl,
 Hísz vára közelletébõl,
 Úzó embernek elébe,
 Igésnek keze ügyébe.

Maga léha Lemminkejnen
 Veti pányváját legitten
 Hísz szarvasa válla közé,
 A csoda csikó nyakába,
 Nem is igen rúgkapála,

Míg a hátát megfésülé.

Ott a léha Lemminkejnen
 Maga szóval így szólal:
 „Berkek nagyja, föld gazdája,
 Tisztás élõ ékessége,
 Mielikki, erdõk úrasszonya,
 Erdei kedves osztónéne!

Aranyat jövel fogadni,
 Ezüstöt kiválogatni,
 Boríts földre gyolcs lepedõt,
 Teríts kedved-töltõ vásznat,
 Én aranyat fényest arra,
 Teszek tündöklõ ezüstöt,
 Hogy egy csöpp se hulljon félre,
 Szétszóródva szenny ne érjel!“

vval indul Északhonba,
 Oda érkezéssel mondja:
 „Hísz szarvasát im meg-
 Hísz földjei véghatárán, [üztem

Add, öreg, hát a leánykád,
Menyasszonyúl ifjú szűzem“.

Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval így en válaszola:
„Akkor szánom néked lányom,
Ifjú szűzem mint menyasszonyt,
Ha hozod a nagy heréltet,
Hisz lovát, a sárgát, féken,
Hisz habos fejű csikáját,
Hisz-föld véghatáraitól“.

Legitt léha Lemminkejnen
Aranyos fékit fogja menten,
Új ezüstös kantárszárát,
Legitt lódul lókeresni,
Az arany-sörényűt lesni
Hisz földjei véghatárán.

Ellépdégél, perdül, fordúl,
Nagy könnyedén íme indul
Legelőre, zöldelőre,
Szent mezőnek mesgyéjére,
A lovat hogy ott keresse,
Az arany-sörényűt lesse,
Övén egy-éves ló féke,
Vállára csikóhám téve.

Keres egy nap, másnap újra,
Hát ím harmadnapra kelve,
Hág egy nagy magas halomra,
Fölkúszik egy kőoromra.
Szemét szegzi napkeltének,
Fejét fordítja le délnek,
Lovat lát ím a homokon,
Sűrűben avarsörényest,
Szőre a szikrát csakúgy szórja,
Sörénye a füstöt fujja.

Ígyen szólal Lemminkejnen:
„Oh Ukko, te fölsőisten,
Ukko, fellegek királya,
Bolygó burhanyók bírāja!
Nyisd meg az eget szabaddá,
Mind a mennyet ablakokká,

Essél essőt vashullajtót,
Hozzál hűtő jégzimankót
Szőrére a jó csikónak
Csipejére hiszi hókalónak!“

Ukkó, az a főteremtő,
Isten felhőkből tekintő,
Vág az égen rácsos ajtót,
Menny födelét osztja kettő,
Esett szajjal, esett jéggel,
Esett essőt vashullajtót,
Nem akkorát, mint egy lófej,
Mint emberfej, nem oly aprót,
Szőrére a jó csikónak,
Csipejére hiszi hókalónak.

Legott léha Lemminkejnen
Ezt közelről látni mégyen,
Szemlélgetni szemtől szembe,
Maga szóval mondja fennen:
„Hisznek jófutó fakója,
Habos állú kis csikója,
Hozd a finom orrod már most,
Hajtsd fejed, a drágalátost
Én aranyos csüngőimbe,
Új ezüstös csengőimbe!“

Nem tartalak téged durván,
Nem hajtalak nagyon csúnyán,
Hajtalak rövid kis útra,
Egy csekély darabot futva,
Oda Észak udvaráig,
Szigorú napam lakáig;
Amit ostorral csapintok,
Vagy a vesszővel suhintok,
Azt is selyemmel csapintom,
Posztó szélével suhintom“.

Hisz sárgája, paripája,
Habos állú Hisz-csikaja
Dugja ím a kedves orrát,
Hajtja ím fejét, a drágát
Az aranyos csüngők közzé,
Új ezüstös csengők közzé.

Így a léha Lemminkeinen
Fékre a nagy heréltet hozza,
Fékit a kedves szájba dugja,
Drágalátos fejbe kantárt,
Szökken hátára a jónak.
Csipejére hiszi hókalónak,

Vesszővel a Fürgét vágja,
Megcsapintja fúzfaággal,
Hajt ím egy csekély darabot,
Hágókon át elkocogott,
Észak ellen egy halomig,
Havas hegységi oromig,
Észak udvarába érve,
Udvarról szobába térve,
Oda megjöttivel mondja,
Érkeztivel Északhonba :
„Féken lám a nagy heréltet,
Hozom hámban Hísz csikáját,
Legelőrül, zöldelőrül,
Szent mezőnek mesgyéjéről,
Hísz szarvasát is megűztem
Hísz földjei véghatárán;
Add, öreg, hát a leánykát,
Menyasszonyul ifjú szűzem!”

Louhi, Észak úrasszonya
Szóra szót ím így en ejte :
„Akkor szánom néked lányom,
Ifjan mint menyasszonyodat,
A vizen hattyút ha elejted,
A folyón a gyöngy madarat,
Tuoni vízén, a feketén,
Szent folyónak örvényletén
Egyetlenegy próbatétellel,
Egyetlenegy nyillövessel“.

Ott a léha Lemminkeinen,
A szépséges Messzikedvű,
Hattyúszóra el-kiméne,
Hosszúnyakú nézésére
Tuoni vízén, a feketén,
Manalának mély fenekén.

Ellépdegél nagy virgoncan,
Szép könnyedén íme russzan,
Tuoni vize környékéhez,
Szent folyónak örvényéhez,
Nemes kézij volt a vállán,
Teli tegez nyíl a hátán.

Nedvessipkás, ama csordás,
Vaksi véne Pohjolának,
Vár vizénél Tuonelának,
Szent folyónak örvényinél
Nézelődve, forgolódva
Lesi Lemminkeinen jöttét.

Hát bizony csak némely napon
Látja léha Lemminkeinent
Kelőben, közelgetőben
Tuoni vize környékihez,
Dühös zúgó mellékihez,
Szent folyónak örvényihez.

Vesz a vízből vízi kígyót,
Bogos бүркөт a habokbul,
Veti embere szívéig,
Lemminkeinen máján végig,
Balfelől a hónaljába,
Jobb vállán keresztül-áttal.

Már a léha Lemminkeinen
Érzi ám sebet sajogni,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Legrosszabb volt, amit tettem,
Megkérdezni elfeledtem
Viselőmet, én születtem,
Legfőlebb ha két szó végett,
Mert bajjal van három olyan:
Mit tegyek, miképen éljek,
Ily gonosz napok ha érnek,
Nem tom a vízi féreg vétkit,
A bogos бүрөк bibéjit“.

„Oh anyácskám, én viselöm,
Bajjal-búval fölnevelöm!
Tudnád csak te, éreznéd csak,
Holvoltát szegény fiadnak,

Mily rohanvást jönnél menten,
 Segédül sietnél sebtén,
 Fiadat szegényt kiváltó
 Ím ez útról a haláltól,
 Ilyen ifjan elhunyástól.
 Vérmesen alábukástól“.

Ott a vaksi pohjolai,
 Nedvessipkás, ama csordás,
 Löki a léha Lemminkejnt,
 A Kalevfiat veszíti
 Tuoni fekete vizébe,
 Leggonoszabb örvényébe ;
 Megy a léha Lemminkejnen,
 Megy a zúgóban zörögve,
 Víznek sodrában csörögve
 Tuoni háza tájékára.

Fia Tuoninak, a véres,
 Karddal sujtva emberére,
 Szablyával rá egyyet mérve,
 Ahogy villan s vág a szablya,
 Ötfelé az embert szabja,
 Lemminkejnt nyolc darabra,
 Alvilág vizébe bodja,
 Manalai mély folyóba :

„Ott heveréssz mindétiglen,
 Ljaddal, nyiladdal egyben,
 Lőjj a vízen hattyút már most,
 Part lejtőjén vízi szárnyast!“

Így lőn Lemminkejnen veszte,
 A jó kérő így végezte
 Tuoni vizén, a feketén,
 Manalának mély fenekén.

TIZENÖTÖDIK ÉNEK.

Summája:

Nincs a földnek oly jószága
Mint az anyaszív, a drága!
Szülöttjét ha szétszedték is,
Új életre kelti mégis.

Léha Lemminkejnen anyja
Oda haza mind ezt hajtja:
Hol lehet az a Lemminkej-
Merretűntel Kaukómeggyem, [nen,
Hogy hírül se hallik jötte
Útjairól messzi földre?”

Nem tudja szegény szülője,
Ő nyomorúlt viselője,
Húsa mely felé mozoghat,
Önnön vére hol foroghat,
Bolyong tűleveles halmon,
Hangafüves földön vajjon,
Avagy jár tán tenger hátán,
Tarajos habok tetején,
Vagy vészes viadalomban,
Rettentő riadalomban
Lába szárát vérbe mossa,
Térdig érőbe, pirosba.

Küllikki, kevély menyecske
Nézelődik, forgolódik
Léha Lempifi lakában.
Messzikedvű udvarában,

Nézi a fésűt minden este,
Kis keféjét reggelente,
Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik virradaton
Már a fésű vért virágzik,
A kefe pirossat játszik.

Küllikki, kevély menyecske,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Oda van már az én kis férjem,
Veszendőben Kauko szépem
Úttalan utakra kelve,
Ösmeretlen ösvényekre,
Fésűje immár vért virágzik,
Keféje pirosat játszik!”

Akkor, Lemminkejnen anyja
Maga nézi már a fésűt,
Maga így fakad el sírva:
„Oh jaj én szegény fejemnek,
Én inséges életemnek,
Oda ím árvának fiacskám,
Meggyötörtnek magzatocskám,
Ért íme gonosz napokat,

Romlást én remek szülöttem,
Vészt a léha Lemminkejnen,
Már keféje vért virágzik,
Fésűje pirosat játszik!

Fölfogja ruhája szélit,
Kézzel köntöse szegélyit,
Megyen futva messzi útra,
Mindig futva, messzebb jutva,
Mentin a dombok megdöndülnek,
Síkok kelnek, ormok dülnek,
Felső földek lelapulnak,
Alsó földek domborulnak.

Elér Észak udvaráig,
Fiát tudakolja váltig,
Tudakolja, szól a szava:
„Oh te Észak úrasszonya,
Hova tetted Lemminkejnt,
Mint ölted el magzatodat?”
Louhi, Észak úrasszonya,
Válaszul im ezt felelte:
„Nem tudom, fiad mi lelte,
Merre járt és hol lőn veszte;
Szánba ültetém lovasba,
Tüzes mén után a kasba,
Tán valami lékbe rogyott,
Tengeren a jégbe fagyott,
Vagy toportyánféreg torkán,
Szörnyű medve száján ment le”.

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Így beszél az, aki föllent!
Fiamat farkas föl nem falja,
Medve nem győz Lemminkejnt,
Farkasokat megbír újja,
Keze a mackót földre sújtja:
Hogyha meg nem mondod menten,
Hova tetted Lemminkejnt,
Rontom-bontom új csűrajtód,
Sarkából kivetem szampód”.

Mondja Észak úrasszonya:
„Én az embert jól lakattam,

Italt emberemnek adtam,
Töltöztem, míg bírta lába,
Ültettem ladik farába,
Küldtem zúgón őt leszállni,
El sem is tudom találni,
Hova tűnt a szegény árva,
Zúgóba-e, hullámozóba,
Vagy folyóba, csillámlóba”.

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Így beszél az, aki föllent!
Csak való igazat szólj hát,
Hazugságidnak utolját,
Hova tetted Lemminkejnt,
Veszejtetted a Kalevfit,
Avagy eljön szörnyű véged,
Halálod utolér téged”.

Mondja Észak úrasszonya:
„Immár a valót kimondom:
Küldtem ötet szarvasüzni,
Rendeltem a rént legyőzni,
Fékre a nagy heréltet hozni,
Csikót szépen szerszámozni,
Hívtam hatyút hajtania,
Szent madarat megfognia;
Mostan el se gondolhatom,
Milyen romlás érte vajon,
Mely akadály áll előtte,
Hogy hírül se hallik jötte
Mint menyasszonykérő vőnek,
Leányért esenkedőnek”.

Keresi a bolygót anyja,
Elveszettjét siratozza.
Fut mint farkas hegyvölgyeken,
Jár mint mackó rengetegen,
Vizeken mint vidra átkel,
Halmokon mint hangya jár-kel,
Mint darázs szigetek szélén,
Mint a nyúl tavak szegélyin;
Félrelódít nagy köveket,
Visszafordít fatöveket,

Rőzsét eltol útmellékre,
Tuskókat bürűvé lép le.

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi, nem találja;
Fiát kérdi minden fától.
Elveszettjét sirdogálja;
Szól a fa, fenyő sóhajtoz,
Bölcsen a tölgy fölfeleli:
„Van magammal gondom bőven,
Még fiaddal is vesződjem,
Fogtak úgyis bajra sokra,
Szántak oly nehéz napokra,
Ölfának hogy összetörjek,
Hasábnak szeletelődjek,
Csűrának csenevészüljek,
Irtásának földre düljek“.

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi, nem találja;
Útacska elejbe állá,
Lehajol az utacskára:
„Oh útacska, Isten adta,
Nem láttad-e magzatomat,
Én aranyos almácskám,
Ezüstből való botomat?“

Bölcsen az út fölfeleli:
Ő szavát ím így emeli:
„Van magammal gondom bőven,
Még fiaddal is vesződjem,
Fogtak úgyis bajra sokra,
Szántak oly nehéz napokra,
Minden kutya rajtam futkos,
Minden lovas rajtam rugdos,
Kemény patkó rajtam dobog,
Sarkaival rajtam robog“.

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi s nem találja;
Holdacska elejbe állá,
Lehajol a holdacskára:
„Szép holdacska, Isten adta,
„Nem láttad-e magzatomat,

Én aranyos almácskám,
Ezüstből való botomat?“

Az a hold az Isten adta,
Ő szavát ím bölcsen szabja:
„Van magamért gondom bőven,
Még fiaddal is vesződjem,
Fogtak úgyis bajra sokra,
Szántak oly nehéz napokra,
Járni éjente magamban,
Sütkérezni, hogyha fagy van,
Telet végigvirrasztani,
Nyár idejét mulasztani“.

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi, nem találja,
Napocska elejbe állá,
Lehajol a napocskára:
„Oh napocska, Isten adta,
Nem láttad-e magzatomat,
Én aranyos almácskám,
Ezüstből való botomat?“

Tud valamit ám az égi,
A napocska íme véli:
„Már szegénynek szíved gyöngyét
Elvesztették, beleölték
Tuoni-jóba, feketébe,
Manala örök vizébe,
Ment a zúgóban zörögve,
Folyó sodrában csörögve
Oda Tuoni térségire,
Manalának mélységire“.
Akkor Lemminkejnen anyja
Maga sírásra fakadva,
Megy kovácsnak műhelyébe:
„Oh vasverő Ilmarinen.
Minap verted, tegnap verted,
Verd ma is még egy kicsinyég,
Réz gerebent alkoss legitt,
Vas fogasba foglald nyelít,
Szabd fogait száz ölesre,
Nyelít nyujtsd ötszörösre!“

A vasverő Ilmarinen,
Fő kovács örökétiglen
Réz gereblyét alkot legitt,
Vas fogasba fogja nyelit,
Fogait szabja százölesre,
Nyelit nyujtja ötszörösre.

Maga Lemminkejnen anyja
Im a vasgereblyét foglya,
Repül Tuoni vízeiglen,
Esdekkel a naphoz ígygen:
„Oh napocska, Isten adta,
Világunk, teremő adta!
Süss egy percig rekkenően,
Tűzz le még egy percig hően,
Harmad ízben teljes tűzzel,
A szilaj hadat nyugoszd el,
Bágyaszd el Manala népit,
Tikkassz minden Tuoni-bélit!”

A napocska, Isten adta,
Teremő szülötte napja
Száll egy nyírfá hajlatára,
Libben görbe égerfára,
Süt egy percig rekkenően,
Még egy percig tűz le hően,
Harmad ízben teljes tűzzel,
A szilaj hadat nyugosztja,
Bágyasztja Manala népét,
Ifját kardmarkolatára,
Hajtja botvégre a vénjét,
Középkorút lándsanyélre,
Avval ernyedetten száll a
Magas égi rónaságra,
Előbbi ülő helyére,
Régi szállására térve.

Akkor Lemminkejnen anyja
Fölveszi a vasgereblyét,
Gereblyéli ő szülöttjét
Habbal zajló zuhogóban,
A fürgén fuló folyóban,
Gereblyéli, nem találja.

Akkor elvonul alábbra,
Megy a tengerbe magába,
Kapcakötésig a lébe,
Övedzőig víz ölebe.

Gereblyéli ő szülöttjét
Tuoni vízén végesvégig,
Ár ellen is húzigálja,
Húzza egyszer, húzza ismét,
Megléli fiának üngét,
Üngét önnön fájdalmára;
Húzza újfönn másod szerre,
Kapcát lel, kalapot erre,
Kapcát búra búbánatra,
Kalapot keserves jajra.

Lépdél annál is lejjebre,
Manalai mély helyekre,
Vonja egyszer vízmentiben,
Másod ízben át a vizen,
Harmadszor haránt a vizen,
Hát bizony csak harmadjára
Gabonára egy nyalábra
Vas gereblye rátalála.

Nem volt biz az gabna-nyaláb,
Léha Lemminkejnen inkább,
Maga a szép Messzikedvű,
Fennakadt gereblyefogba
Újjával a névtelennel,
Bal hüvelykujjánál fogva.

Kél a léha Lemminkejnen,
Kerül immár a Kalevfi
Rézgereblyétől emeltén
Ama téres víz fölibe:
Csakhogy volt egy kis hibája,
Fél a keze, fél a feje,
Sok másféle porcikája,
Hozzá lelke nincs niekie.

Anyja erre fontolgatja,
Maga sírva mondogatja:
„Lesz-e vajjon ebből ember,
Éled-e új hős még ez egyszer!..”

Hívatlan egy holló hallja,
 Válaszát im így adja :
 „Sohsem ember, aki az volt,
 Soha többet, aki megholt,
 Szemít szemling már kiszedte,
 Vállait csuka leette ;
 Hadd a tengernek te ímezt,
 Tuonela vizébe sülyeszd,
 Hátha dorzsgadóccá vedlik,
 Avagy cethallá növekszik“.

Az a Lemminkejnen anyja
 Nem sülyeszti ő szülöttjét,
 Inkább még egy ízben vonja
 Réz veretű gerebenjét
 Alvilági vízen végig,
 Vízen végig, át is rajta,
 Lel az egyik vállcsontjára,
 Lel kezire, lel fejire,
 Lel lapockája felire,
 Mindenféle porcikára ;
 Fiat ő belőlük épít,
 Léha Lemminkejnent készít.

Húst a húshoz helyhezteli,
 Csontot a csonthoz illegeti,
 Ínt az ínhoz, vért a vérhez,
 Ért az értörés helyéhez.

Az ereket elkötözi,
 Ereket végig úzi-fűzi,
 Ráolvass az érszalagra,
 Fakad íme ily szavakra :
 „Ereket ékes úrasszonya,
 Ereket anyja, ékes asszony,
 Te szépséges, aki ékes
 Faguzsalylyal fonsz ereket
 Amaz orsóval, a rézzel,
 A vasból való kerékkel,
 Jövel hozzám én nagy jómrá,
 Hajolj hozzám hívó szómra,
 Érgombolyag te öledben,
 Hártyagöngyöleg kezeden

Az ereket elkötözni,
 Ereket végig úzni-fűzni
 Tátongó törések között,
 Repedező rések között!“

„Ennyi hogyha nem lesz elég,
 Ott az ég fölött a szűz még
 Csónakján, a rézből valón,
 A piros fenekű hajón ;
 Jövel, oh szűz, túl az égről,
 Kisasszony a mennyközépről,
 Indítsd érrel dús ladikod,
 Hajtsd az innal dúsgazdagot,
 Evezd által csonttrészeken,
 Által inrepedéseken!“

„Az ereket helyre hozzad,
 Őket a régi rendbe oszszad,
 Nagy ereket szájjal szembe,
 Fő-ereket átellenbe,
 Finom ért a finom érre,
 Kis eret kis ér fejére!“

„Azzal fogd parányi tüdet,
 Tű fokán selyem fonalat,
 Tűzd meg a parányi tűvel,
 Varrogassad a cöntüvel,
 Ereket végig űzzed-fűzzed,
 Selyem szálakkal kötözzed!“

„Ennyi hogyha nem lesz elég,
 Magad mennyégbeli felség
 Szerszámozd föl jó csikóid,
 Nosza fogd be jó futóid,
 Hajts iratos szép szánkáddal
 Csonton át, izeken átal,
 Hibbant húsrészekeken átal,
 Ernyedő ereken átal,
 A csontot a csonthoz toljad,
 Ért az érvéghez csatoljad,
 Csonttörésbe önts ezüstöt,
 Értörésbe tölts aranyat!“

„Ahol hártya hasada,
 Nevelj hártyát ép oda,

Ahol érnek lön törése,
 Új eret kötözz helyére,
 Ahol vére buggyanék ki,
 Oda új vért futtass néki,
 Ahol csontja szét van zúzva,
 Oda csontot rikkants újra,
 Ahol húsa kimarjulva,
 Oda húsrészt illessz újra,
 Áldásoddal helyre hozdad,
 Őket a régi rendbe oszszad,
 Csont a csonthoz, hús a húshoz,
 Ér az érhez, vér a vérhez!"

Avval Lemminkejnen anyja
 Szerzi a férfit, hősét szabja
 Régi élte formájára,
 Ő korábbi képmására.

Olvasott ím az erekre,
 Erek végét elkötözte,
 Ám az embert szóra mégse,
 Fiát nem bírja beszédre.

Akkor ő szavát emeli,
 Maga mondja, fölfeleli:
 „Hol veszek mostan írt javasnak,
 Színmézet már hogy hozassak,
 Megkennem a holtra váltat,
 Gyógyítnom a rosszúl jártat,
 Emberem hogy nyissa száját,
 Megeressze mondókáját?"

„Kis méhecske, szép madárka,
 Ligetek virágkirálya,
 Nosza indulj mézkeresni,
 Fűszerszámizet szerezni
 Ama nyájas Erdőtájról,
 Ügyelő Tapiolából,
 Számtalan virág himéből,
 Számtalan füvek hegyéről,
 Kór tagra kenőcsnek jónak,
 Sebhelyekre gyógyítónak!"

Kis méhecske, gyors madárka,
 Tova száll, röpíti szárnya

Ama nyájas Erdővárba,
 Ügyelő Tapiolába.
 Rét virágit sorra szedi,
 Mézet a nyelvin főzőgeti
 Hat virágnak tetejéből,
 Száz füvecskének hegyéről;
 Akkor zümmög elpályázva,
 Útra kel im karikázva,
 Szárnya végig fűszerszámíz,
 Tolla meg merő egy színméz.

Maga Lemminkejnen anyja
 Legitt a kenőcsöt fogja,
 Megkeni a holtra váltat,
 Gyógyítván a pórul jártat;
 Segedelem abban sem volt,
 Szóra mégse jött a megholt.

Erre szót ím így en ejte:
 „Kis méhecske, szép madárka,
 Menj máshova messze tájra,
 Kilenc tengert átrepülve,
 Tengerháti félszigetre,
 Mézzel folyó szárazföldre,
 Tuuri új lakóhelyéig,
 Palvonen tetétlenéig,
 Dandárja van ott a méznek,
 Ott a jó kenőcs temérdek,
 Minden erre alkalmas,
 Minden ízre kíváncsú;
 Hát kenőcsöt onnan hozzál,
 Orvosságot olyant hordjál,
 Kór tagokra kötözgetnem,
 Hibbant helyre öntözgetnem!"

Kis méhecske, fürgenc ember
 Libben, szárnyal még ez egyszer,
 Kilenc tengert átrepülén,
 Kilencedfél tenger tükrén,
 Szárnyal má és másnap szárnyal,
 Szárnyal harmad napon által
 Egy fűszálon meg nem szállva,
 Egy levélen meg nem állva

Tengerháti félszigetre,
Mézze folyó szárazföldre,
Tüzes zúgónak tövéig,
Szent folyónak örvényéig.

Ottan főzik a sok mézet,
Kotyvasztják a zsírféléket
Apró-cseprő fazekakban,
Ici-pici katlanokban,
Hüvelykujjra férhetőkhben,
Ujj hegyével mérhetőkhben.

Kis méhecske, fürgenc ember
Hát kenőcsöt onnan rendel;
Múlt az idő kis darabig,
Egy picinyke pillanatig,
Hát im surrog visszafelé,
Iparkodva jó bíz a méh,
Hat csésziike az ölében,
Háta mögött hét van éppen
Tele mind javas irokkal,
Tele jóféle zsirokkal.

Maga Lemminkejnen anyja
Kenőcsivel kente sorra,
Kenőcsök kilenc nemével,
Kantairral nyolcfélével;
Segedelmet csak nem lelhet,
Bizony nem talál semillyet.

Akkor ő szavát emeli,
Mondókáját mondja ismét:
„Kis méhecske, menny madara,
Menj amoda harmadszorra
Föl a fölső ég ölébe,
Kilencedik ég fölébe,
Ott van ám csak fűszerszámíz,
Ott van bőséggel a színméz,
Kit hajdan kent Isten ujjá,
Teremtő, a tiszta, fújta,
Fiaira kente Isten
Rosszak rontásai ellen;
Mártsd fűszerszámízbe szárnyad,
Tollad merő mézbe mártsd,

Hozz szárnyadon balzsamízet,
Mentéden is hordjál mézet
Kenőcsül a kór helyekre,
Öntésül ím ily sebekre!”

Kis méhecske, gyöngy madár-
Ez meg ennyit mondott rája: [ka
„Hogy érek odáig én el,
Én kis ember csöpp erőmmel!”

„Jó szerin odáig érhetsz,
Szép módjával mendegélhetsz,
Hold fölött, a nap alatt el,
Ég csillagi közt haladsz el;
Szállasz egy nap szél módjára
Kaszácsillag homlokára,
Oszti' még egy nap szelelsz tova
Göncölcsillag vállaira,
Harmad nap meg fölhágsz lassan
Hetevénynek hátaiglan,
Oda már csekély utacska,
Ici-pici kis darabka
Szent Istennek orcájáig,
Boldog Isten portájáig“.

Méhecske a földről mozdul,
Mézes szárnyú a hoporcsrul,
El is szárnyal szél módjára,
Tovaszelel kicsi szárnya,
Száll a hold határi mentén,
A nap párkányin ügetvén,
Göncölcsillag válla között,
Hetevénynek háta mögött,
Száll az Isten pincéibe,
Teremtőnek fülkéibe;
Ott készülnek kantairók,
Kotyvasztódnak kenőzsirok,
Ezüst fazekakban ottan,
Fölnek arany katlanokban,
Méz forr a középső téren,
Merő vaj a szélső részen,
Csupa fűszerszámíz délen,
Zsiradékok éjszakfélen.

Kis méhecske, mennyi madara,
Fűszerízre most akada,
Mézre, mennyit ép akara;
Nem sok idő tellik belé,
Hát ím surrog visszafelé,
Lelkendezve jó biz a méh,
Ölében vagy száz szelence,
Ezer más egyéb bődönke,
Méz van ebben, víz van abban,
Legjobb fajta ír amabban.

Legott Lemminkejnen anyja
Mind szájába veszi sorra,
Teszi nyelve próbájára,
Ízről-ízre megvizsgálja:
„Ilyenek ím az írok főbbi,
Mindenhatónak kenőcsi,
Kikkel a teremő ken-fen,
Sérveket megönt az Isten“.

Keni hát a holtra váltat,
Gyógyítja a rosszúl jártat,
Keni csontközökön végig,
Ízeinek minden résit,
Alul kente, felül kente,
Középütt is kapta rendre,
Akkor ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Kelj föl immár fekvésedből,
Alvásodból emelkedj föl,
Menekülj e rossz helyekről,
Balszerencse ágya mellől“.

Fektéből az ember fölkél,
Alvásából íme eszmél,
Elő tudja már beszélni,
Megeredt a nyelve néki:
„Én silány soká nyugodtam,
Naplopó nagyot aludtam,
Édes álmodt álmodoztam,
Mélységeset szunnyadoztam“.

Mondja Lemminkejnen anyja,
Ő szavát ím így szabja:

„Még tovább is szenderegnel,
Hosszasabban is hevernél
Gyászos fölnevelőd nélkül,
Szegény gondviselőd nélkül“.

„Mondsza most fiam, te árva,
Szólj fülemnek hallatára,
Mi adott Mana kezére,
Lökött Tuonela vizébe?“

Mondja léha Lemminkejnen,
Anyjának felel ím így: „Nedvessapkás, ama csordás,
Untamónak vaksi vénje
Az adott Mana kezére,
Lökött Tuonela vizébe;
Vett a vízből vízi kígyót,
A habokból csipicsúszót
Én szegény fejem bajára,
Azt se tudtam hamarjába,
Nem tudtam Sikosnak vétkit,
A Bogos Bűrök bibéjét“.

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Oh emberek oktalanja,
Hogy' kérkedtél: bűvöst bájolsz,
Lappokat énekkel varázsolsz,
Nem tudod a sikosnak vétkit,
A bogos bűrök bibéjét:
Vízből volt a síkos véve,
A bogos bűrök habokból,
Jegesruca jó agyából,
Tengeri fecskefej javából,
Szüőjeter a vízre pökte,
Litty-lottyot habokra lökte,
Víz nyújtotta hosszúkásra,
Sütötte a nap puhára,
Azután a szél pólyálta,
Víznek lelke meglóbálta,
Víz hullámja partra űzte,
Tengerzaj terelte földre“.

Akkor Lemminkejnen anyja
Szerelmesét pólyálgatja.

Ő korábbi képmására,
Előbbeni formájára,
Még egy szikrányival szebbre,
A korábbinál különbre;
Azután beszél fiával,
Minek volna még hijával.

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Soknak is vagyok hijával,
Ott fekszik az én szívem,
Ott a vágyódásom híven
Észak fehérnépeinél,
Fürtösfejű szépeinél;
Penészes fülű banyája
Ő leányát nem bocsátja,
Míg a récét el nem ejtem,
A hattyút ki nem kerítem
Onnan Alvilág vizéből,
Szent folyónak örvényéből“.

Mondja Lemminkejnen anyja,
Ő szavát ím ígyen szabja:
„Hadd a hitvány hattyúdat,
Réce-ruca hadd lakjanak
Tuoni fekete vizében,

Buzgó-forró örvényében;
Te pedig hazádba ergye,
Te szegény szülőddel egybe,
Sőt áldd jó szerencséd már most,
Istened, a nyilvánásagost,
Hogy adott igaz segédet,
Új életre hívott téged
Tuoni ösmert ösvényéről,
Manaszállás legvégéről;
Tőlem semmisem telik ki,
Egymagamtól épen semmi,
Ha nincs alkotóm kegyelme,
Igaz Isten engedelme!“

Ott a léha Lemminkejnen
Már honába indul menten,
Édes anyja egyetemben,
Agg szülője nemkülönben.

Elhagyom Kaukót immár in-
Legittléha Lemminkejnen[nend,
Vetem versemben amarrébb,
Hajtom versemet hamarébb,
A dalt másfelé taszítom,
Újabb útra igazítom.

TIZENHATODIK ÉNEK.

Summája :

Ne menj szókért Alvilágba,
Ott reked az ember lába.
Isten legyen félig-meddig,
Aki onnan megmenekszik.

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Főfőtaltos mindvégiglen,
Csónakot akar kisütni,
Új dereglyét nyélbe ütni
Ködös félszigetnek orrán,
Párás földszeletnek ormán ;
Fája nincs ladikkovácsnak,
Deszkája dereglyeácsnak.

Ki fog néki fát keresni,
Ki fog tölgyet döntögetni
Vejnemőjnen csónakául,
A dalosnak talpfájául ?

Pellervojnen, mezőn termett
Szampsza nevű picí gyermek,
Az fog néki fát keresni,
Az fog tölgyet döntögetni
Vejnemőjnen csónakául,
A dalosnak talpfájául.

Útnak indul, el is lépdel,
Hajnalszaki táj felé kel,
Mén egy dombra, másra mégyen,
Harmadikra hág egyvögben,
Vállán színarany a fejsze,

A fejszébe réznyél ütve ;
Hát egy nyárfa kerül szemközt,
Három öl magasnál nem több.

Készül a nyárjat döntenie,
Fát fejszével döngetnie,
Megszólal a nyárfa nyomba,
Maga szóval sebtén mondja :
„Mit szánsz ember én belőlem,
Ugyan mit kívánsz felőlem ?”

Pellervói Szampsza gyermek
Arra szóval így felel meg :
„Te belőled aztat szánom,
Azt keresem és kívánom :
Vejnemőjnen csónaktatját,
Dalosnak dereglyedeszkát”.

Kurtán-furcsán szól a nyárfa
A százágú szaporázva :
„Csónak lennék, csorgós
Hadereglye sülyedeznék, [lennék
Odavagyok, többül odvasodván ;
Háromszor a nyár ivadján
Belem pondró eddegélte,
Gyökereim féreg élte !”

Pellervói Szampsza gyermek
Mendegélget onnan messzebb,
Gondolkodva, lassan lépdél,
Északféli táj felé kel.

Egy fenyő jön véle szemközt,
Hat ölnyi magosnál nem több,
Fát fejszével sujtja, sujtja,
Kampósával kopogtatja,
Kérdezgeti, szólogatja :
„Válna-e, fenyő, belőled
Csónaktatja Vejnemőnek,
Dalosnak dereglyefája ?“

Vaktában a fenyő szólal,
Maga förmed nagyfennszóval :
„Nem lesz én belőlem csónak,
Hordozója hat faboltnak,
Fenyű a fám, horonyos fajtám ;
Háromszor a nyár ivadján
Csúcsomon egy holló hintált,
Ágamon vakvarjú vakogott !“

Szampsza Pellervói gyermek
Mendegélget mindig messzebb,
Gondolkodva, lassan lépdél,
Nyárszakféli táj felé kel ;
Jön egy tölgyfa véle szemközt,
Körül csak kilenc öl, nem több.

Kérdezgeti, szólogatja :
„Válna-e belőled, tölgyfa,
Zsákmányvivő csónak talpa,
Hadbéli dereglye tatja ?“

Tölgye bölcsen válaszolja,
A makkos fa tudván tudja :
„Telik tán fa tőlem annyi,
Egy csónakhoz talpat rakni,
Nem horonyos fajtám, hórihorgas,
Sem pedig belül nem odvas ;
Háromszor a nyár ivadján
Víg tavaszutó virradtán
Fám köré a nap került,
Holdvilág tetőmön ült,

Ágamon kakuk kakukkolt,
Gallyamon madárka guggolt“.

Szampsza Pellervojnen gyer-
Válláról a fejszét kapja, [mek
Fát a fejszéjével csapja,
A százélűjével szabja,
Tölgyét sebtiben letörve,
Remek fáját hajtja földre.

Előbb szétosztja tetőben,
Vágja végighosszat tőben,
Tövéből farag fenékhát,
Szeri-száma nélkül deszkát
Dalosnak hajótatjául,
Vejnemőnek csónakjául.

Ott az öreg Vejnemőjnen,
Főfő táltos mindétiglen
Csónakot varázzsal készít,
Dereglyét dalával épít
Magános tölgy megdültébül,
Törékeny fa tördeltébül.

Dall egy verset, tatját dülleszt,
Dall egy újat, deszkát illeszt,
Dalol egyben harmadikat :
Horgait veri azalatt,
Boltvégeit béfejezi.
Eresztékít egyeztetí.

Hogy a csónak boltíves lett,
Deszkák széle összeillett,
Híja volt még három szónak,
Hol a karfák alkotódnak,
Az ortőkék ormozódnak,
Fara végződik hajónak.

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Főfő táltos mindétiglen
Szóval mondja, fölfeleli :
„Oh, jaj nékem szánandónak,
Vízre nem való e csónak,
Új hajócskám a habokra !“

Tanakodik, tépelődik,
Bűvigékre hogy hol akad,

Hol teremt hatószavakat,
Föcskék feje tetején-e,
Hattyúhad sora hegyén-e,
Vagy lúdkonda válla végén.

Szószerezni elvonul,
Hattyúkat rakásra dül,
Tesz ludakban kárt eleget,
Föcskékben is rengeteget,
Nem talál egy szál ígére,
Egy ígére, sőt egy félre.

Tanakodik, tépelődik :
„Szók százait ottan őrzi
Nyári rének nyelve tája,
Fehér mókusoknak szája“.

Szószerezni elvonul,
Varázsigéket tanul,
Réneket lesújt karámmal,
Mókusokat pózna számra ;
Került onnan szó temérdek,
Egy körömtényt sem értek.

Tanakodik, tépelődik :
Íge száz is őriződik
Ott alvilág háza tájin,
Manala örök tanyáin“.

Indul ígét Tuonelából,
Hozni bűbájt Alvilágból :
Ellépdegél fürge lábbal,
Bolyog egy hétig tüskön-bokron,
Megy más hétig zelnicésen,
Harmadszor gyalogfenyősön,
Már Mana szigetje látszik,
Tuoni-domb előviláglik.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Hajkurászik már most fönnen
Ottan Tuonela vizében,
Manalai mélyedésben :
„Hozz csónakot, Tuoni szűze,
Küldj kompot, Manala szülte,
A szoracson áterednem,
Magam vízen általvetnem!“

Tömzsi szűze Tuonelának,
Alvilág alacsony lánya
Szennyését szapulja szépen,
Ringyet-rongyot sujkol éppen
Tuoni fekete vizében,
Alvilágbeli csekében ;
Szónak ered, úzi-füzi,
Maga mondja s így intézi :
„Csónakot majd akkor adnak,
Ha okát bevallod annak,
Mi hozott Mana terére,
Kór csapásitól nem érve,
Illendő halált sem halva,
Más halállal sem lakolva“.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli :
„Tuoni volt ide lehozóm,
Mana házamból kihuzóm“.

Tömzsi szűze Tounelának,
Alvilág alacsony lánya
Ő szavát ím ighen váltja :
„Most leltem egy füllentőre !
Ide hogyha Tuoni hozna,
Hazádból Mana ha vonna,
Tuoni hozna jődögélve,
Manabéli mendegélve,
Tuoni sapkája fejébe,
Mana keztyűje kezébe ;
Vallj igazat Vejnemőjnen :
Mi hozott Mana terére ?

Komoly öreg Vejnemőjnen
Maga mondja, fölfeleli :
„Vas vetett Mana terére,
Tuonelába döntött éle“.

Tömzsi szűze Tuonelának,
Alvilág alacsony lánya
Szóval mondja, fölfeleli :
„Ebből tudlak füllentőnek !
Manalába vas ha vonna,
Éle Alvilágba hozna,

Vért virágozna visellőd,
Pirost permetezne öltöd ;
Vallj igazat, Vejnemőjnen,
Vallj igazat másod ízben !“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Maga szólal, fölfeleli :
„Víz vetett le Alvilágba,
Hullám húzott Tuonelába“.

Tömzsi szüze Tuonelának,
Alvilág alacsony leánya
Szól viszontag, ígyen váltja :
„Értem a hazudozóját !
Víz ha vetne Alvilágba,
Hullám húzna Tuonelába,
Visellőd csuromvíz volna,
Szegélye csöpögne-folyna ;
Vallj való igazat végre :
Mi hozott Mana terére ?“

Ott az öreg Vejnemőjnen
Bizony föllent még egy ízben :
„Tűz hozott le Tuonelába,
Láng vezetett Alvilágba“.

Tömzsi szüze Tuonelának,
Alvilág alacsony leánya
Ez meg így felel reája :
„Megismerem a hazugját !
Tűz ha hozna Alvilágba,
Lángja tenne Tuonelába,
Üstököd le volna égve,
Bajszod bezzeg pörkölődve“.

„Oh, te öreg Vejnemőjnen,
Csónakot ha kívánsz innen,
Vallj immár való igazat,
Hagyd abba hazugságodat :
Hogy jöttél Mana terére,
Kór csapásítól sem érve,
Illendő halált se halva,
Más halállal sem romolva ?“

Szólt az öreg Vejnemőjnen :
„Hazudoztam kissé bátor,

Füllentettem egyszer-másszor,
Vallom a valót is végre :
Csónakot varázsszal szerzék,
Dallal építék dereglyét,
Dallok egy nap, másnap újra,
Hát ím harmadik nap mulva
Szánkóm eltörik a dalba,
Igézésbe zúzik talpa ;
Kis fúróért Tuonelába,
Jöttem srófért Alvilágba,
Ujjá szerkeszteni szánkám,
Eltökélni dalkosárkám ;
Hozd ide hát csak azt a sajkát,
Közelbe a kompot készítsd,
A szoroson áterednem,
Magam vízen átalvetnem !“

Tuoni tündére leszidja,
Manala hölgye megpirítja :
„Oh dőre, a dőreséged,
Ember, elmegyöngeséged !
Ok nélkül jössz Tuonelába,
Kór nélkül Mana-tanyára ;
Jobb lenne bizony tenéked
Országidba visszatérned ;
Ide jött van ám temérdek,
Nem sokan a visszatértek“.

Szólt az öreg Vejnemőjnen :
„Asszony az útról visszamenjen,
Nem a férfi, bár az alja,
Hős, akármi tömpefajta ;
Hozz ladikot Tuoni lánya,
Kompot alvilágnak vére !“

Visz csónakot Tuoni vére,
Öreg Vejnemőjnent véle
A szoroson átszállítja,
Veti őt a vízen túlra,
Maga szóval így beszéle :
„Hej, a voltod Vejnemőjnen,
Alvilágba jössz öletlen,
Tuonelába meghalatlant !“

Tuonitündér, jó úrasszony,
 Mana tündérje, az agg-csont,
 Kannában sörét ím hozza,
 Kétfülűben híven hordja,
 Maga szóval így mondja:
 „Igyál öreg Vejnemőjnen!”

Komoly öreg Vejnemőjnen
 Néz a kannán végighosszat:
 Bizony békák ívnak abba,
 Oldalain férgek csúsznak;
 Ő szavát ím így szabja:
 „Nem jöttem én ide arra,
 Hogy igyam kelyhéből Manának,
 Tuoni-kannából lafáljak;
 Lerészegszik a sörívő,
 Veszni tér a kannaszívő”.

Mondja Tuoni úrasszonya:
 „Oh, te öreg Vejnemőjnen,
 Minek térsz Mana terére,
 Kerülsz Tuoni környékére,
 Amíg el nem rendel Tuoni,
 Mana földről nem fog híni?”

Felel öreg Vejnemőjnen:
 „Én csónakot építettem,
 Új dereglye dolgát tettem,
 Híján voltam három szónak,
 Farát végezve hajómnak,
 Orrtökéjét ormozgatva;
 Ott hogy nem leltem azokra,
 Nem találtam fölső földön,
 Tuonelába kellett jönnöm,
 Manai tanyára törnöm,
 Itt ama szavakra szoknom,
 Ama bűvigékbe oknom”.

Az a Tuoni úrasszonya
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Nem adogat Tuoni szókat,
 Nem oszt bűverőt Manala,
 És te nem fogsz innen soha,
 Míg világ világul léssen,

Hajlékidba vándorolni,
 Földjeidre vánszorogni”.
 Álomba az embert ejti,
 Le is fekteti az utast
 Tuoni ágya bundájára;
 Ott az ember szundikála,
 Álmot vesz a hős magára,
 Ember alszik, köntös virraszt.

Egy vénasszony Tuonelába,
 Kampós állú agg banyája,
 Vas szalagot szövögető,
 Rézfonalat öntögető,
 Százszemű hálót kötni elkezd,
 Ezerszeműt egybeszerkeszt
 Egy éjszaka, nyár idején,
 Egy vízikőnek tetején.

Egy vénember Tuonelába,
 Háromujjú aggastyánja,
 Vasvejszék kötögetője,
 Rézgyalmok remekelője,
 Százszemű gyalmot kezde kötni,
 Ezerszeműt tűzdelgetni
 Azon éjjel nyár idején,
 Azon vízikő tetején.

Tuoni fia, horgasujja,
 Horgasujja, vaskarmúja
 Vonja százszemű gyalomját
 Tuonela folyóvizén át,
 Vízen által, víz iránt is,
 Ráadásul még haránt is,
 Hogy ne hagyja Vejnemőjnent,
 Engedje Uvantolajnent,
 Míg világ világul léssen,
 Míg aranyhold süt az égen
 Onnét Tuoni oldaláról,
 Alvilági őstanyáról.

Komoly öreg Vejnemőjnen
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Hát már végromlásom int-e,
 Inség napja rám köszönt-e

Itten Tuoni házatájin,
Alvilágnak gyásztanyáin ?“

Hamar változik egyébre,
Búj sebtiben másik bőrbé,
A tengerbe mint fekete,
Vág mint vidra sás közibe,
Vasas féregképpen mászkál,
Csúszó kígyóképpen járkál
Tuonela folyója felett,
Tuoni vejszéi közepett.
Tuoni fia, horgasujja,
Horgasujja, vaskarmúja
Jó korán fogott kimenni
Vejszéit szemügyre venni,
Lel lazackát százon is túl,
Kis halat ezret anyjukostul,
Vejnemőjnent mégsem leli,
Az öreg uvantobelit.

Akkor az öreg Vejnemőjnen
Tuonelából visszajötten
Fölemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját:
„Soha olyant boldog Isten,

Soha olyant ne teremtsen,
Magától menőt Manába,
Töröt Tuoni tartományba !
Oda ért az van temérdek,
Kevesen, kik visszatértek
Ama Tuonelai tájról,
Manabéli őstanyákról“.

Ő szavát még így emeli,
Maga mondja, fölfeleli
A növekvő nemzedékhez,
A törekvő zsenge néphez :
„Sohse fogjon emberfia,
Míg világ világul leszen
Ártatlannak ártania,
Hibátlant hibáztatnia !
Busás bért fizetnek ottan,
Tounelai hajlékokban :
Ott vagyon az ártók helye,
Hibázóknak ágyok vetve,
Forró kő a fejealja,
Sziporkázva égő szikla,
Kígyókból van lepedője,
Tuoni férgeiből szőve !“

TIZENHETEDIK ÉNEK.

Summája : Két táltos ha egymást öli,
Mindkettő megkeserüli.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szótnem lel járta közben
Tuonelának házatájin,
Alvilág örök tanyáin
Mind csak azt az egyet üzi,
Fejiben végighosszat főzi,
Bűvigékre hogy hol akad,
Hol teremt hatószavakat.

Egy gulyás jön szembe véle,
Az megszólal, így beszélve :
„Ott lappog a szóknak száza,
Ezer bűvigének szála
Antero Vipunen ajkán,
A jeles javas jóhában;
Csakhogy menni kell odáig,
Ellépegetni csapáin.
Nem egészen jó az útja,
Nem is legrosszabbik fajta :
Első rendet kell szaladnod
Asszonyoknak tűhegyein,
Másodrendet kell haladnod
Férfiúi kardok késén,
Harmadrendet imbolyognod

Hősök harci bárdja élén“.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Mégis menne rögtönösen,
Tör kovácsnak műhelyébe,
Szóval hozzá így beszélve :
„Oh vasverő Ilmarinen,
Vas czipőt csinálj iziben,
Vas keztyűt kalapálj nékem,
Vasból való üngőt építs,
Vasból való rúdat készíts,
Verj acélból, ár fejibe.
Tedd aczélját belsejibe,
Lágy vasat vezess fölibe,
Megyek bűvyszókat szerezni,
Varázsigéket keresni
A jeles javas jóhában,
Antero Vipunen ajkán“.

Avasverő Ilmarinen
Szónak ered, szavailyen:
„Sok éve halott Vipunen,
Antero megszűnt jórégiben
Kivetni a sok kelepécét,
Telerakni török mentét,

Nem jutsz onnan egy igéhez,
Nem biz egy ige feléhez“.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Indul mégis, engedetlen,
Egy nap ellép nagy könnyedén
Asszonyoknak tüje hegyén,
Másnap ellép, ugra-bugrál
Férfiúi kardok késén,
Harmadikon imbolyogván
Hősök harci bárdja élén.

A varázstudó Vipunen
A jeles javas öregcsont
Csak henyél varázslatostúl,
Bűvigéstül hosszan elnyúl,
Fejin felvirúlt egy nyárfa,
Nyírfá nőtt halántékára,
Éger állkapcája szélén,
Fűzfabokor bajsza végén,
Mókusfenyő homlokára,
Tűgalyas fenyő fogára.

Már odaér Vejnemőjnen,
Kardot ránt, vasát ím vonja
Bőrhüvelyé belsejébül,
Ökörhátbeli övébül,
Fejéről a nyárfát irtja,
Vakszemén a nyírfát nyírja,
Álláról az ágas égert,
Fűzfabokrot bajsza végén,
Mókusfenyvet homlokárul,
Tűgalyas fenyőt fogárul.

A vasrúdat ím bedöfé
Antero Vipunen száján,
A vigyorgó ínye közé,
A csikorgó álla közé,
Szóla egy szót, ígyen szabja :
„Emelkedj föl, ember rabja,
Föld alatt feküvésedből,
Hosszú álmat alvásodból!“

Az a bűvigés Vipunen
Serken álmából iziben,

Érzi ám a kint gonosznak,
Fájdalmát felette rossznak,
Hát a vasrúdat harapja,
Fellyül lágy vasát lemarja,
Nem tudott vasat harapni,
Vasnak belsejét bekapni.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szájtul ottan állta közben
Félresíklík féllábával,
Belebotlík ballábával
Vipunen Antero fogába,
Csusszan állakapcájára.

Legott bűvigés Vipunen
Tágasabbra tátja száját,
Szétterjeszti állkapcáját,
Kardostúl a hőst befalja,
Torkán egyszuszra letolja
Amaz öreg Vejnemőjnent.

Ott a bűvigés Vipunen
Maga szóval ígyen szólal :
„Ettem én már elegecskét,
Ettem birkát, ettem kecskét,
Ettem már tehenet meddőt,
Kandisznót is egyet-kettőt,
Sohsem ettem ilyenformát,
E falatnál édesb fajtát!“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Maga szóval ígyen szólal :
„No, már végromlásom lészen,
Inség napja környülvészen
Itt e Híz karámzugában,
Itten e halál-hodályban“.

Tanakodik, tépelődik,
Hogy fog lenni, mit fog tenni,
Kés vagyon Vejnőnek övébe,
Fodorhabos kése vége,
Abból csónakot csinála,
Csónakot csinál varázsszal,
Ott evez, sikamlík végig
Egyik béltül másik béli,

Elevez minden rejtek útba,
Elirongál minden sutba.

Öreg bűvigés Vipunen
Nem törődik evvel igen ;
Hát az öreg Vejnemőjnen
Erre már kovácsnak állva,
Vasverőnek im beválva,
Üngét ülteti kohónak,
Ünge ujjait fuvónak,
Szűrkanokóját szíttatónak,
Nadrágszárát szellőcsőnek,
Harisnyáit csőnyílásnak,
Térdét üllőnek tökéli,
Pörölynek pedig könyökét.

Kalapálja nagykopogva,
Veri, vágja sebbel-lobbal,
Veri éjjel ernyedetlen,
Nappal szünős-szünhetetlen
A jeles javas johában,
Nagyhatalmúnak hasában.

Ott a bűvigés Vipunen
Maga szóval így szólal :
„Már te milyen szerzet lehetsz
S milyen hősök közül eredsz ?
Én ugyan eddig száz hőst ettem,
Ezer férfit eltemettem,
Ilyetént bizony nem ettem ;
Szén jődögél im a számba,
Nyelvemre üszök ütődik,
Torkomba vas alja tódul“.

„Igyekezz, undok, már utadra,
Futamodjál, földnek rossza,
Míg anyád elő nem vettem,
Agg szüléd elő nem szedtem !
Anyádnak ha megjelentem,
Szülédnél ha szóba ejtem,
Több a dolga te anyádnak,
Öregednek baj és bánat,
Hogy fia hibát követ el,
Gyermeke galibát művel“.

„Azt pedig nem is gyanítom,
Előlről nem is alítom,
Hísz, honnan csöppenhetél,
Reám, rontás, merről jöttél,
Hapdálni, rágicsálni,
Húsom falni, marcangolni ;
Vagy-e, óh kór, teremtöm műve,
Halál, istenemtől küldve,
Avagy tétemény vagy téve,
Másnak bűve, másnak műve,
Díj fejébe rám ragasztva,
Reám pénz fejébe rakva ?“

„Kór, ha vagy teremtöm műve,
Halál, istenemtől küldve,
Hát teremtőmhöz menekszem,
Istenem elibe fekszem,
Jót az úr sohasem ejt el,
Igaz isten nem veszejt el“.

„Tétemény ha volnál téve,
Sérülés ha mástól mérve,
Utulérem majd nemedet,
Meglelem szülőhelyedet“.

„Onnan eredtek hajdan sérvek,
Támadások onnan értek
Táltos népek tájékirul
Regős népek rétjeiről,
Gézengúzok házhelyérül,
Bűvös-bájosok terérül,
Halál tisztási tövébül,
Földbül, száraznak ölébül,
Holt embernek otthonából,
Elveszettnek udvarából,
Sárhalombul, porlandóbül,
Földbül, folyton forgandóbül,
Kerek löbül, gördülőbül,
Homokosbul, csördülőbül,
Nyirkos völgytorok szögébül,
Mohátlan mocsár mögébül,
Örökké folyó erekből,
Csergedező csermelyekből,

Erdő Híszze hambárjából,
 Hegynek ötnék barlangjából,
 Réz orom magaslatáról,
 Érc halomnak homlokáról,
 Zajgó, zúgó jegenyékből,
 Búsan bűgő bús fenyőkből,
 Redves lúdfa legcsúcsáról,
 Korhadó szömörkefáról,
 Ravasznak nyivó helyéről,
 Szarvasnak űző teréről,
 Mackónak kövi lyukából,
 Medve sziklaszurdokából,
 Északhoni távol tájról,
 Lappok lakta nagy határból,
 Sarjatlan sivó fenyérről,
 Fölszántatlan puszta földről,
 Rettenetes harcmezőről,
 Térről, férföldösőről,
 Suttogó sűrű füvekből,
 Vérből, párolgó melegből,
 Tágas tenger tetejéről,
 Véghetetlen víz színéről,
 Tenger fekete sarából,
 Ezer ölnél is alábbról,
 Főfolyókból, csobogókból,
 Örvényekből, lobogókból,
 Rutja szörnyű zúgójából,
 Vészes víznek forgójából,
 A legmesszebb lévő égből,
 Száraz fellegek mögéből,
 Csipőske szekérnyomából,
 Szélvész szántotta csapáról“.

„Te is nemde onnan tértél,
 Bűbáj úgy-e onnan értél
 Szívembe, az ártatlanba.
 Én hibátlan hasamba,
 Harapdálni, rágicsálni,
 Húsom falni, fölszabdalni?“

„Kotródj már, kopója Hísznek,
 Alvilág csahossa, vessz meg,

Pusztulj belsőmből, pimassza,
 Májamból, te föld gonossza,
 Ne fald föl szívem közepét,
 Lépemet ne túrd szanaszét,
 Ne hasogasd már hasamat,
 Ne tapodd tovább tudómet,
 Köldököm ne rágd, ne lyuggasd,
 Lágyékim ne tépd, ne szaggasd,
 Ne sarabold hátam csontját,
 Oldalam ne bántsd folyvást!“

„Ennen erőm ha mégse hasz-
 Főbbeket teszek magamnál [nál,
 Eme sérvek bontására,
 Iszonyúnak rontására“.

„Hívom földből föld anyóit,
 Mezők ős parancsolóit,
 Földből mind a szablyás férfit,
 Lovas hőst homokos helyről,
 Hatalmamra, oltalmamra,
 Védelmemre, oldalamra
 Ez ügyesbajos dologban,
 Én keserves kízzatomban“.

„Szót ha erre sem fogadnál,
 Semmivel se csillapodnál,
 Éledj, erdő, emberiddel,
 Borókás, te sergeiddel,
 Fenyves, minden fajzatiddal,
 Tengerszem, te magzatiddal,
 Szablyahordó száz emberrel,
 Hőssel, vasvivő ezerrel,
 Ezt a Híszet elgyötörni,
 Ezt a Judást összetörni!“

„Szót ha erre sem fogadnál,
 Semmivel se csillapodnál,
 Éledj vízyanyánk a vízből,
 Kék fejkötős, kelj a habból,
 Szép szegélyű, szállj patakból
 Tiszta képű, állj iszapból
 Vézna hősnek védelméül,
 Kis embernek emberségül,

Ártatlan hogy föl ne falják,
Kórtalan agyon ne csapják!”

„Szót ha erre sem fogadnál,
Semmivel se csillapodnál,
Kave, természet leánya,
Kave, szép aranyos asszony,
Ki vagy a nők közt legrégibb nő,
Magánvalók közt anya első,
Jér ide, ismerd inségemet,
Szüntesd szörnyű szükségemet,
Rontsd el rólam ezt a rontást,
Bontsd fel ezta bőszt ragadványt!”

„Szót ha mostan sem fogadnál,
Semmivel se távolodnál,
Ukko, ég tetejebéli,
Magad villámfelhő-széli,
Jövel hozzám én nagy jómra,
Kerekedj föl esdő szómra
E gatzettet fölbogozni,
Igézetet ostorozni,
Tüzes élű karddal jóval,
Szablyáddal, a szikrázóval!”

„Igyekezz, undok, már utadra,
Futamodjál, földnek rossza,
Nincsen itt helyed, hiába,
Szűkölködöl hely híjába’,
Máshol üsd fel sátorfádat,
Távolabbra tedd tanyádat,
Uradnak ülőhelyére,
Gazdasszonyod lépcsejére!”

„Oda érkeztedkor aztán,
Utad végeztekor jutván
Te tökéled tájékira,
Létadód legelőire,
Tanuság jelentse jöttöd,
Titkos jel tudassa térted,
Zúg menydörgős menykőhang-
Tűz villámaképen langalj, [gal.
Rúgd be a külsőház kapuját,
Nyisd az ablaknyílás nyitját,

Azon át eredj előbbre,
Szállj a házba forgószéllel,
A térdük kalácsát érd el,
Sarkukat a leghegyével,
Gazdáét a hátsó félen,
Gazdasszonyét ajtófélen,
Szedd ki a gazdának szemeit,
Gazdasszonynak verd be fejít,
Ujjuk öblösre kivájjad,
Fejök visszára vizsgáljad!”

„Ez ha kis haszonra válna,
Szállj kakasképp a karámba,
Tyúkliképp az udvarházba,
Rohanj a szemétrakásra,
Lovat a jászoltól zavard ki,
Marhát istállóból mard ki,
Trágyába keverjed szarvát,
Pallóra szegezve farkát,
Szemét összevissza forgasd,
Nyakát szerteszéjjel szaggasd!”

Ha óh kór, a szélvész küldött,
Szélvész küldött, özön úzott,
Csipőske ajándékozott,
Hús levegő hozván hozott,
Menj a szélnek útja mentén,
Csipőskének szánccsapáin,
Meg nem ülve semmi ágon,
Nem pihenve égerfákon,
Csúcsáig a rézhalomnak,
Tetejéig érc oromnak,
Ott a szél majd szépen ringat,
A csipőske elcsicsisgat!”

„Ha pediglen jöttél mennyből,
Száraz felhők széle mellől,
Hágj megint a mennyre innét,
Emelkedj az égre ismét,
Foszladozó felhők közzé,
Csillagokba csillámlókba,
Tűz gyanánt hogy ott lobogj,
Sziporka gyanánt ragyogj

A nap ösvényei rendén,
Hold karikája kerengtén!"

„Ha cudart a víz szalajtott,
Hogyha tenger habja hajtott,
Akkor menj, cudar, a vízbe,
A habok alá evez be,
Iszapvár közelletéig,
Vízi hágónak hegyéig,
Ott a hullám sodra hajtson,
Zordon árja rázogasson!"

„Ha jössz Kalma tisztásról,
Őshöz tértek szállásról,
Nosza lódúlj tenházadba,
Oda Kalma udvarába,
Sárhalomba porlandóba,
Földbe, folyton forgandóba,
Hova oly számos nemzet hajtott,
Tenger nép alá hanyatlott!"

„Ha te, kába, onnét hágol
Erdő Hisze hambárjából,
Tüleveles fészektájrol,
Fenyőgalyas gunyhójából,
Hát visszaigézek, kába,
Erdő Hisze hambárjába,
Fenyőgalyas gunyhájába,
Tüleveles fészektájra,
Ott éldegéld világodat,
Míg csak a palló el nem rohad,
Falgerenda gombát nem nő,
A tető fejedre nem dől."

„És oda igézek téged,
Oda ösztökéllek, kába,
Mackó bácsi hajlékába,
Medve néni udvarába,
Nyirkos völgytorok tövébe,
Lápra, föl nem engedőre,
Csergedező csermelyekbe,
Ingó-bingó kis erekbe,
Tengerszembe, haltalanba,
Teljesen lazactalanba."

„Ott helyed ha nem jut néked,
Hát oda igézek téged
Észak távol tájékára,
Lappok lakta nagy határba,
Sarjadéktalan fenyérre,
Fölszántatlan föld színére,
Hol se hold, se napnak éke,
Nincs időbe fényessége;
Víg világot élhetsz ottan,
Libeghetsz ha kedved szottyan,
Szarvasok függnek ott a fákön,
Java rének minden ágon,
Éhes ember jól lakozhat,
Falni vágyó falatozhat."

„És oda igézek téged,
Oda üzlek s ösztökéllek
Rutja szörnyű zúgójába,
Lánglobogós buzgójába,
Kibe fák fejükkel hullnak,
Aljukkál fenyők gurulnak,
Nagy jegenyék tövel dülnek,
Csúcsukkal terebély fenyvek;
Ott uszkálj, fene pogánya,
Zúgó szörnyű zajlatába',
Vágd a végtelen vizeket,
Szűk vizeken járd eleget!"

„Ott helyed ha nem jut néked,
Hát oda igézek téged
Tuoni fekete vizébe,
Alvilágnak ős erébe,
Honnan sohse lesz kijuttod,
Ez életben szabadultod,
Míg menteni el nem mennék,
Fölfejtteni nem sietnék
Kilenc egyforma ürüvel,
Egy anyajuh vemheivel,
Kilenc egyforma ökörrrel,
Egy tehénnek elletivel,
Kilenc egyforma csikóval,
Egy anyalótól valóval."

„Ha meg alkalomra vágynál
 És hámoslovat kívánnál,
 Szerzek im alkalmatosságot,
 Lovat hámost im ajánlok:
 Ott a jó ló Hísz porondján,
 Rőt sörényű a hegy ormán,
 Kinek szikrát szór a szája,
 Orra a tüzet okádja,
 Kinek vasból a patái,
 Acélból a rúgkapái,
 Könnyen mennek bármi hegynek
 Horhó lejtőjén ügetnek
 Jóravaló jártatóval,
 Keménykezű kaptatóval“.

„Ebből hogyha nem sok válik,
 Fogd a Hísz csuszkafáit,
 Lempo éger lábszánkóját,
 A gonosznak bunkós botját,
 Hísz földjein úgy irongálj,
 Lempo berkein bolyongjál,
 Hísz földjein végigtörtess,
 Földjén a gonosznak csörtess;
 Kő ha van utadon köröszttbe,
 Recsegve omoljon össze,
 Ha fatő van útmentiben,
 Szakadjon szét egyszeriben,
 Hős hogyha elődbe toppan,
 Utasítsd el őtet onnan!“ [ten,

„Menekülmár, mihaszna, men-
 Gonosz ember, fuss el innen,
 Meg ne várd az új viradtát,
 Isten hajnala hasadtát,
 Égi napnak földerültét,
 Kakukszónak fölzendültét!
 Ideje mozdulnod, mihaszna,
 Futamodnod, föld gonosza,
 Holdfényen tovább haladnod,
 Napvilágon vándorolnod“.

„Hogyha nem tágítasz egybe,
 Nem kotródsz, anyátlan ebje,

Majd én sasnak öltöm markát,
 Veszem vérivónak karmát,
 Húsfogóit az ölyűnek,
 Tépő körmit keselyűnek,
 Kivel megszorítlak, gazfi,
 Agyon foglak aljas zúzni,
 Hogy fejed sohase nyikkan,
 Lelked többé meg se mukkan“.

„Lám, lódult a lelkes Lempó,
 Az anyától szült is elszűnt
 Istenem ideje folytán,
 Alkotóm segéde nyiltán;
 S te, anyátlan, el nem múlnál,
 Létlén fajzat, nem lódúlnál,
 Tündértelen eb se tűnnél,
 Anyátlan dög el nem ülnél
 Ez időnek teljes voltán,
 Holdnak elhaladta folytán!“

Komoly öreg Vejnemőjnen
 Akkor szóval így szólal:
 „Jól elvagyok én idelenn,
 Elidőzőm kellemesen:
 Jó kenyér a májad nékem,
 Máj kövérje főzelékem,
 Te tüdeid vastag étkem,
 Zsírod ízletes ebédem“.

„Üllőmet teszem alábbra,
 Mélyebben szíved husába,
 Erősben a pörölyt szegve
 A legfájósabb helyekre,
 Hogy nem lesz szabadúlatod,
 Soha ez bajt nem múlhatod,
 Míg nem hallám büvigéid,
 Nem vallám varázsregéid,
 Bűvszók bőségit nem hallám,
 Bájoló ígét ezerszám;
 Nem veszhetsz el bűvszók titka,
 Résbe a regéknek nyitja,
 Táltosság nem jut föld lyukába,
 Táltosok letűnnek bárha“.

Ott a bővigés Vipunen,
 A jeles javas öreg csont,
 Kinek tudással szája telle,
 Merő bűbájjal a melle,
 Ím kinyitja igetárát,
 Fölfedi a verses ládát,
 Hogy a legjavát danolja,
 Szebbnél-szebjét szedje sorra,
 Eredetek mély igéit,
 Idők kezdődte regéit,
 Miket nem dall minden gyermek,
 Férfiak se mind ismernek
 Ez ínséges esztendőekben,
 E veszendő végidőkben.

Dall kútfőket okru-okra,
 Ős regéket fokru-fokra,
 Hogy teremtnék elszántára,
 Mindenható kívántára
 Levegő hogy lett önmagától,
 Levegőből víznek váltta,
 Vízre szárazföldnek ülte,
 Mind a fűnek-fának földre.

Dall a holdnak képeztrül,
 Napnak helyre tételirül,
 Ég oszlopi dúcoltárul,
 Mennynek fölcsillagoztárul.

Ott a bővigés Vipunen
 Dalol bezzeg, érti igen;
 Fül nem hallott, szem nem látott,
 Míg világ világul lészen
 Dicsőbbet eme dalosnál,
 Jelesebbet e javasnál;
 Veli ám a szókat szája,
 Nyelve a bővigéket hányja,
 Mint farát a másodfű ló,
 Nemes lábait a ráró.

Napestiglen dalol híven,
 Éj ivadján egyvégtiben,
 Oda áll a nap figyelni,
 Az aranyos hold ügyelni,

Hullámai tengerhátanak,
 Öböl árai megállnak,
 Folyók megszünnnek forogni,
 Rutja zúgója zuhogni,
 Áradni a Vuokszi árja,
 Szűn a Jordánnak futása.

Ott az öreg Vejnemöjnen,
 Hogy igéket hallott bőven,
 Szerzett számosan igéket
 És vallott varázsregéket,
 Fogott immár fölhaladni
 Antero Vipunen száján,
 A jeles javas johából,
 Nagyhatalmúnak hasából.

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
 „Oh te Antero Vipunen,
 Tátsd ki szélesebbre szádát,
 Terjeszd széjjel állkapcadat,
 Szeretnék kiszabadulni,
 Hajlékombá elvonulni!”

Ott a bővigés Vipunen
 Maga szóval így szólal:
 „Ettem, ittam én eleget,
 Pusztítottam ezereket,
 Álmomban sem ettem ilyent,
 Mint mikor ettem Vejnemöjnt:
 Jól csináltad jöttöd csínyjét,
 Jobb lesz, hogyha elmegy innét”.

Akkor Antero Vipunen
 Vicsoritja íme ínyét,
 Szélesebbre nyitja száját,
 Szétterjeszti állkapcáját,
 Öreg Vejnemöjnen szállván
 A temérdek táltos száján,
 A jeles javas johából,
 Nagyhatalmúnak hasából,
 A szájából kihengeredik,
 A tisztásra pöndörödik,
 Mint aranyos mókus módra,
 Aranymellű nyest ha volna.

Indul aztán jól ellépve,
 Megy kovácsa műhelyébe,
 Ilmari kovács ím szólal:
 „Hallottál-e hát igéket,
 Kaptál-e varázsregéket,
 Hogy fog a párkány peckelődni,
 Hátsó párkány illesztődni,
 Orrnak fája ormozódni?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
 Maga szóval így szólal:
 „Szedtem száz számra igéket,

Ezrivel bűvös beszédet,
 Fölfejtettem igék titkát,
 Regék rejtekinék nyitját”.

Avval csónakához tére,
 Táltossági gyárba ére,
 Csónakát be is fejezi,
 Peckes párkányt elhelyezi,
 Fara végit megfejeli,
 Orra fáit fölemeli,
 Kész a sajka nem faragva
 Hajó, forgácsot se fogva.

TIZENNYOLCADIK ÉNEK.

Summája:
Vén ember a fiatallal
Ritkán verseng diadallal.

Komoly öreg Vejnemöjen
Tanakodik, tépelődik,
Lánykérőbe kéne menni,
Fürtösfejűt szemre venni
Pusztaságos Pohjolában,
Ama zordon Szárjolában,
Észak lányát, híres hölgýt,
Ékes északi menyasszonyt.

Kékre a hajót befőstve,
A sajka felét vörösré,
Orrát színarannyal írja,
Új ezüsttel ím borítja;
Egyszer aztán virradaton,
Egy reggeli pirkadaton
Csónakát a vízre dobja,
Százbordást a hullámokra,
Héja-hántott hengerekről,
Gurító fenyőtövekről.

Fölemeli árbocfáját,
Fára vonja vitorláját,
Egy vörös vitorlát von rá,
Egy vitorlát kéket hozzá,

Maga úgy száll a naszádba,
Lépdegél alá a szálba,
Indul a tenger színét szelni,
A kéklőn suhogva kelni.

Ottan ő szavát emeli,
Maga mondja, főfeleli:
„Gyere be, Istenem, a szálba,
Nagykegyelmű, a naszádba,
Vézna hősnek védelméül,
Kis embernek emberségül
Tágas tenger sík mezején,
Tornyos hullámok tetején!”
„Ringasd szépen, szél, a sajkam,
Hajtsd el kis hajómat, hullám,
Egy ujjom evezte nélkül,
Víz tükrének törte nélkül
Tágas tenger sík terére,
Véghetetlen víz színére!”

Anni, jónevű leánya,
Éj szüze, homály leánya,
Este későn dolgot tévő,
Reggel jókor ébren lévő

Ott mossa mosógunyáit,
 Sulykolja fehérruháit
 Piros pallónak elején,
 A téres bürű tetején,
 Ködös félszigetnek orrán,
 Párás félszigetnek ormán.

Nézelődik, fordul-perdül
 A tiszta időbe környül,
 Néz feje fölé az égre,
 Marton el a tenger mentin :
 Felül fényessége napnak,
 Alul csillogása habnak.

Szemét szegzi tengerzajra,
 Fordítja fejét napaljra,
 El szádáján Szuomi-jónak,
 Túl vizein Vejnőhonnak,
 Lát a tengeren sötétet,
 Habok közt valami kékest.

Ő szavát ím így emeli,
 Maga mondja, fölfeleli :
 „Mi vagy, tengeren sötétlő,
 Ki vagy, hullámok közt kéklő ?
 Lúdsereg ha vagy netalán,
 Vagy remek jegesrucanyáj,
 Nosza föl, surranva szállj a
 Magasságos égi tájra !”

„Lazac lepte szirt ha volnál,
 Avagy más valamely halnyáj,
 Nosza sebbel-lobbal ússzál,
 Víznek belsejébe húzzál !”

„Köves szirt ha volnál bezzeg,
 Vagy fatő a vízben veszteg,
 A futó hab elöntene,
 Víz fölibéd föcskendene”.

Közelébb kerül a sajka,
 Új dereglye elhaladja
 Ködös félszigetnek ormát,
 Párás földszületnek ormát.

Anni, jónevű leányka
 Immár ismer a naszádra,

A száz szélű járatára,
 Szóval mondja, fölfeleli :

„Bátyámé ha vagy, te csónak,
 Vagy hajója éd'sapónak,
 Tehát térj meg tenhonodba,
 Indulj orral országodba,
 E mi révünkhez előddel,
 Más révek felé faroddal ;
 Ha idegen vagy, dereglye,
 Ússzál innen el kiebbre,
 Más révek felé igyekezz,
 Farral e partnak réveihez !”

Nem volt sajka onnanvaló,
 Sem merő idegen hajó,
 Volt hajója Vejnemőnek,
 A nagy nótafa naszádjá ;
 Immáron közelebb érve,
 Adja ím magát beszédre,
 Egy szót vinni, másat hozni,
 Harmadikat rája sózni.

Anni, jónevű leányka,
 Éj szüze, homály leánya
 Dereglyétől tudokálja :
 „Merre mégy el, Vejnemőjnen,
 Vágsz, oh völgyelet völgegye,
 Készülsz, oh világnak fénye ?”

Az az öreg Vejnemőjnen,
 Naszádjáru mondja menten :
 „Elmegyek lazacot fogni,
 Ivta közben elkobozni
 Tuoni fekete vizéből,
 Sásnevelő mély eréből”.

Anni, jónevű leányka
 Ez meg így felel reája :
 „Ne hazudozzál hiába !
 Ismerem halak ivását ;
 Nem így indult én atyuskám,
 Nem így én öregem egykor
 Útjára lazac-lefogni,
 Haliakat háborgatni :

Hálóval hajója telve,
Tőrrel dús volt a dereglye,
Ottan gyalmok, ottan madzag,
Ott zurbolók oldalaslag,
Ülőke alatt szigonyok,
Hajófarban hosszú rúdak;
Merre még el Vejnemőjnen,
Utazol Uvantolajnen?"

Szólt az öreg Vejnemőjnen:
„Megyek lúdkereskedőnek,
Szép szárnyúak hol kötődnek,
Nyálas szájúak szedődnek
Szász kalmárok mély szorosán,
Végzetetlen víz laposán“.

Anni, jónevű leányka
Szóval mondja, így intézi:
„Az igaz szót én elértem
S a hazugot utolérem;
Nem így indult én atyuskám,
Nem így én öregem egykor
Ludak üldöző helyére,
Piros szájúak ügyébe:
Íj vala tömérdek ajzva,
Ív feszítve ékes fajta,
Póráz végén eb fekete,
Íjhoz a póráz odakötve,
Bodri verset fut a parttal,
Kuvasz a köveken nyargal;
Mondj igazat Vejnemőjnen,
Mely felé igyekszel innen?"

Szólt az öreg Vejnemőjnen:
„Hátha mennék én is abba,
Rettenetes nagy hadakba,
Egyenletes ütközetbe,
Lábam szárát vérbe mosva,
Térdig erőbe, pirosba?"

Anni lány csak egyre mondja,
A cím mellű csak cincogja:
„Tudom én a hadnak módját;
Apám is ha indúlt egykor

Rettenetes nagy hadakba,
Egyenletes ütközetbe,
Száz ember volt ott evezve,
Egyéb ott ülőknek ezre,
Nyilak hegygel föl a tőkén,
Kardok éllel az ülőkén;
Mondj való igazat végül,
Bizonyt már hazugság nélkül:
Merre még el Vejnemőjnen,
Szándékszol Szuvantolajnen?"

Itt az öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Jöszte lányka én hajómba,
Csónakomba kisasszonyka,
Úgy igazat mondok végül,
Bizonyt én hazugság nélkül“.

Anni erre szóval mondja,
A cím mellű ezt morogja:
„Szél szálljon a szál hajódba,
Csípőske a csónakodba!
Még hajódat fölfordítom,
Elejét alákonyítom,
A valót ha meg nem hallom,
Merre kívánsz menni vajjon,
Nem hallom a szín-igazat,
Utolsó hazugságidat!"

Itt az öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hát igazat mondok mégis,
Noha némit füllenték is:
Megyek hősleni menyasszonyt,
Megkéretni a hajadont
Pusztaságos Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából,
Férfiakat vesztő helyről,
Hősök elsülyesztő helyről“.

Anni, jónevű leányka,
Éj szüze, homály leánya,
Hogy igazat hall ím olyat,
Hazugság nélkül komolyat,

Veti vásznait veretlen,
 Öltözőit öblítetlen
 Hosszú hídlásnak hegyire,
 Piros palló peremire,
 Öltőjét kezébe kapja,
 Szedi széleit marokra,
 Avval indul egyszeribe,
 Futva megered izibe,
 Ott terem kovácslakban
 A műhelybe maga dobban.
 Ilmari vasverő pediglen,
 Főkovács örökéiglen
 Vaslócát vereget vígan,
 Ezüstből valót egyenget,
 Korom a fején könyöknyi,
 Szén a vállai közt ölnyi.

Ált az ajtóba ím Anni,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Kovács bátyám, Ilmarinen,
 Fő vasverő mindétiglen!
 Nékem egy vetélőt verjél,
 Gyűrűt szebbnél-szebbet verjél,
 Két-három aranyt fülembe,
 Öt-hat övláncot övembe,
 Úgy igazat mondok olyat,
 Hazugság nélkül komolyat!”

Ilmari kovács ím szólal:
 „Híreket ha jókat hoznál,
 Hát vernék vetélőt néked,
 Gyűrűt készítnék gyönyörűt,
 Kebledre köröszött vernék,
 Megjavítnám fülbevalód;
 De ha rossz híreket hoznál,
 A régít is rontom öszve,
 Te rólad taszítom tűzbe,
 Kohóm mélységibe űzve”.

Anni, jónevű leányka,
 Ő meg szóval mondja rája:
 „Hej, vasverő Ilmarinen,
 Te is elveszed ám híven,

Kit jó multkor eljegyeztél,
 Mint menyecskét megszerezteél!
 Lám vasaid váltig verve,
 Csak kalapálsz folyton egyre,
 Nyár idején lóra patkót,
 Tél idején tákolsz vaskót,
 Szánjaid szereled éjjel,
 Nappal oldalas-szánt képzel,
 Hogy fölkerelkedj mint kérő,
 Északhonba légy elérő;
 Elviszik majd virgoncabbak,
 Fürgébbek előtted vannak,
 Te sajátod megszerezik,
 Szeretődöt elszeretik,
 Kit te két éve kinéztél,
 Harmad éve nőül kértél;
 Mostan mégyen Vejnemöjnen
 A kékellő tenger hátán,
 Aranyos orrtökének ormán,
 Réz kormánylapátja mellett
 Pusztaságos Pohjolába,
 Ama zordon Szárjolába”.
 Kín száll a kovács fejére,
 Terhes gond a vasverőre,
 Kifut markából fuvója,
 Kalapács kihull kezéből.

„Szól vasverő Ilmarinen:
 „Anni lelkem, én hugocskám,
 Verek én neked vetélőt,
 Verek gyűrűt szebbnél-szebbet,
 Két-három aranyt füledbe,
 Öt-hat övláncot övedbe,
 Csak melegíts fürdőt mézest,
 Fűts be nékem gőzlőt édest
 Legfinomabb vágott fával,
 Szép sziaácsnak aprajával,
 Kevéske hamut is kotyvassz,
 Lúgot, szappant szépen olvassz,
 Mellyel megmosom fejemet,
 Tisztogatom termetemet

Őszi ráragadt koromtul,
Téli vasverő soromtul!"

Anni, jónevű leányka
Suttyomban a fürdőt fűti
Fereteg letörte fával,
Ég villáma sujtottával,
Zúgóból köveket kifog,
Vitte gőzzel csapzaniok,
Szent forrásokból vizeket,
Viszen jó ízű erekből,
A harasztból vesszőt vagdal,
Szent vesszőcskét a berekből,
Érleli az édes vesszőt,
Édes kőnek tetejében,
Port is alkot aludt téjszint,
Szép kocsonyás szappant készít,
Csinál szappant csillogósat,
Csillogósat, villogósat,
Völegény fejét bekenni,
Testét tündöklővé tenni.

A vasverő Ilmarinen
Főkovács örökétiglen
Veri a sok női dolgot,
Fejdiszeket újjáalkot
Egy fürdőnek lette közben
Egy gőzlőnek jötte közben;
A lánynak kezébe adja,
Ő szavát a lány ím szabja:
„Füstöl már a gőzlő vígan,
Fűlik a fürdő szép finoman,
A vessző is megpuhítva.
Édes vessző felhajítva;
Fürödj, bátyám, bőségesen,
Vedelj váltig egyvégtiben,
Mosd fejed, mint len ha lenne,
Szemed hópihénél szebbre!"

A vasverő Ilmarinen
Maga most fürödni megyen,
Nagy fürdést visz ottan végbe,
Öntözi önmagát fejére,

Szemeit szikrázóra mossa,
Halántékát búbájosra,
Nyakát tyúktojás színére,
Testét talpig szép fejére:
Jön a fürdőből a házba,
Jön egészen elformázva,
Képe gyöngyen kivirúlva,
Orcái nekipirúlva.

Ő szavát ím így szabja:
„Anni, édes kis hugocskám,
Gyolcs inget izibe adj rám,
Hozz hibátlan rend ruhákat,
Termetem hogy az takarja
Völegényi vállalatba!"

Anni, jónevű leányka
A gyolcs inget hozza gyorsan,
Testére, a nedvtelenre,
Bőrére, a meztelenre.
Aztán alsót, ráfeszülőt,
Kit az édes varrt azelőtt,
A koromtalan csípőre,
Csontot nem éreztetőre.

Lágy harisnyát hoz hegyibe,
Kit szűzen kötött szüleje.
A bütöktelen bokára,
Csonttalan csupasz inára;
Cipőt is hoz finom formát,
Német varga varrta csizmát
Lágy harisnyája fölibe,
Kit lányfejjel, varrt szüleje;
Kikeres egy kékes zubbonyt,
Májszínnel szegetett, újdont
Hegyibe a gyolcs ümögnek,
Szemenszedett szálból szőttnek.
Azután egy gyapjúkaftánt,
Négy posztóval szegve széle,
A kék zubbonynak föléje,
Annak a vadonat újnak;
Ezerbolyhos bundát újat,
Száz cifrával cifrázottat

Gyapjúkaftánnak fölébe,
 Ama posztóval szegettnek;
 Aztán meg övet övére,
 Aranyhimes deréktévőt,
 Kit szűzen szövött szüléje,
 Fürtös fejjel zörgött véle;
 Azután kivarott keztyűt,
 Ujjadzót, aranyos szájút,
 Lapp legények mesterművét
 Mind a két kecses kezire;
 Aztán meg süveget peckest
 Haja finom fürtjeire,
 Kit hajdanta szerzett apja,
 Vőlegény korában kapta.

A vasverő Ilmarinen
 Kászolódik, készülődik,
 Ruházkodik, öltözködik,
 Oszt' rászól a rabszolgára:
 „Fogj egy fürge, fiatal mént
 Az iratos szán elibe,
 Hadd hajtok el egyszeribe,
 Hadd hajtok el Pohjolába!”

Szóval mondja rabszolgája:
 „Hat ménünk vagyon minékünk,
 Zabon hízó hat lovacskákn,
 Melyiket fogom be már most?”

Ilmari kovács ím mondja:
 „Legkülönb lovamat fogjad,
 Hámba legcsinosb csikómat,
 Szán elejbe azt a sárgát,
 Tégy föl hat kakuk madárcát,
 Kék rikkancsot hét darabot,
 Lóigámon hangicsáljon,
 Járomszijamon kiáltson,
 Hadd lássák a szép leánykák,
 A szűzecskék hadd csodálják;
 Hozz egy bundás medvebőrit,
 Amelyiken üldögéljek,
 Vigy mást, vízi vadnak bőrit,
 Ékes szánkóm ernyőjének!”

Az örökös rablegényke,
 Ura pénzen vett cselédje
 A lovat legott befogja,
 Szán elejbe azt a sárgát,
 Föltesz hat kakuk madárcát,
 Kék rikkancsot hét darabot,
 Lóigán hogy hangicsáljon,
 A járomszíjon kiáltson,
 Hoz egy bundás medvebőrit,
 Gazdája alá ülésnek,
 Visz mást, vízi vadnak bőrit,
 Ékes szánja ernyőjének.

A vasverő Ilmarinen,
 Főkovács örökétiglen
 Ukkót íme így kérleli,
 A mennydörgőt esdekeli:
 „Engedj, Ukko, új havazást
 Finom porkádat lebocsásd,
 Havat, hogy a szánkó csússzon,
 Porkát, hogy a hintó fusson!”

Enged Ukko új havazást,
 Finom porkát ím lebocsájt,
 Belepi hangafüvek szárát,
 Fedi föld bogyói szárát.

Ilmari kovács ím evvel
 Ül a vasveretű szánba,
 Emelinti szóra száját,
 Megereszti mondókáját: [rencse,
 „Gyere most gyeplőmbé, sze-
 Szállj, isten, a szekerembe,
 Gyeplőt nem szakít szerencse,
 Szánat Isten nem tör össze!”

Gyeplőjét kezibe kapja,
 Mással a csapót ragadja,
 Csapóval csikáját csapja,
 Ő szavát ím így szabja:
 „Rajta, hókaló, serényen,
 Iparkodjál, lensőrényem!”

Hajtja, szókteti szaporán
 Tenger lápos martja mentén,

Édes vízszalagok szélén,
Égerfás nyeregnek élén;
Hajt a partokon zörögve,
Park homokján nagy csörögve,
Murva szivárog szemibe,
Mellét tenger megpaskolja.

Hajt ím egy nap, hajt ím ismét,
Harmad nap is hajt előre.
Harmadik napot hogy így ment,
Ím eléri Vejemőjnent,
Fölemeli szóra száját,
Megeresztí mondókáját:
„Hej te öreg Vejnemőjnen!
Tegyünk szíves sort legitten,
Vetekedve lányt ha kérünk,
Hőslőben ha összemérünk:
Asszonyt nem viszünk erővel,
Kedve ellenire férjhez!”

Mondja öreg Vejnemőjnen:
„Szíves szert teszek én itten,
Asszonyt nem viszünk erővel,
Kedve ellenire férjhez;
A leány azé fog lenni,
Akihöz kedve lészen menni,
Tartós duzzogást se tartunk,
Hosszú haragot se hordunk”.

Hajtanak előbbre innen
Útjuk mentén mind a ketten,
Fut a csónak, partja föcskend,
Fut a mén, a föld dübörög.

Így haladnak egy darabig,
Egy picinyke pillanatig,
Már üvölt a Cirmos ebje,
Vár vizslája vakkant szembe
Pusztaságos Pohjolában,
A homályos Szárjolásban;
Előbb halkan föl-fölfortyan,
Néha mordul egyet-egyet,
Farát a gypűhöz verve,
Farkát meg a földre szegve.

Szóval mondja Észak ura:
„Menj ki lányom, nézd meg, mi a,
Mit ugat a Cirmos kutya,
Mit neszel konyhafülesünk?”

Bölcsen a leány feleli:
„Édesapám, én rá nem érek,
Nagy akolra kell ügyelnem,
A nagy nyáját szemre vennem,
Őrletnem az öreg kővel,
Szitálnom a finom lisztet;
Finom lisztje vastag kőnek,
Ereje nincs az őrletőnek”.

Csak csahol a vár fenéje,
Csak szűköl a szürke szőrű,
Szóval mondja Észak ura:
„Nézz ki anyjuk, mi lehet a,
Mit ugat a Bodri kutya,
Mit üvölt a vár csahosa?”

Szolt az anyjuk ilyen szóval:
„Nem érek rá, nem eszmélek,
Lenni kell a sok cselédnek,
A reggelit nyélbe ütni,
Kenyeret nagyot kisütni,
Bédagasztani a tésztát:
Finom lisztje nagy kenyérnek,
Ereje nincsen a sütőnek”.

Szóval mondja Észak ura:
„Nincs az asszony munka híján,
Dolog nélkül nincs a leány,
Bár napestig lócán lebzsel,
Vagy nyugoszik nyoszolyába;
Menj fiam, te nézz utána!”

Fia szólal ilyen szóval:
„Nem érek én rá kinézni,
Éleznem kell tompa fejszém,
Vaskos tőkét vagdosnom föl,
Nagy farakást szeldelnem föl,
Kis hasábba halmoznom föl:
Kis hasábja nagy fatőnek,
Ereje nincs a szeldelőnek”.

Csak csahol a vár csikassza,
Vár vizslája váltig vakkant,
Dühös ebje föl-fölzajdul,
Sziget őre föl-följajdul,
Farát a fvényhez vervén,
Farkát kunkorítva görbén.

Szóval mondja Észak ura:
„Nem ugat ok nélkül a Bodri,
Nem szól a heves hiába,
Nem beszél az bolondjába“.

Maga megy ki, nézni széjjel,
Udvaron át el ki lépdél
A legmesszibb lévő földig,
Karámok közt legkülsőbbig.

Néz szája eránt az ebnek,
Orra ormóját ügyeli
Szellős bucka búbján túlra,
Égeres hegyhát élén túlra;
Legott látja, mi fog lenni,
Mit ugatott úgy a Bodri,
Föld pompája mit panaszolt,
Mit búsult a gyapjas farkú:
Egy vörös hajó vitorláz
Ősöbölbe száraz ellen,
Egy iratos szán iramlík
Szépszorosnak belső szélén.

Maga Északhonnak ura
Legott önlakába léptet,
Házfödél alá behajtat,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Már vendégek vannak útban
A kék tenger tág tetején:
Irott szánkón iparkodnak
Azon a szélén Szépszorosnak,
Nagy hajóval ereszkednek
Ezen a részin Ősöbölnek“.

Mondja Észak úrasszonya:
„Hol teremtünk hát egy örvet
Az érkező vendégekről?“
„Hej, te kisebb szolgálányka,

Tégy a tűzre berkenyefát,
Varázssvesszőt vess a lángba:
Piros vért ha permetezik,
Harc és háború közelít.
Vizet hogyha permetezik,
Boldog békességben élünk“.

Északhonnak kised lány, Szelid szófogadó szüze,
Berkenyefát dob a tűzbe,
Varázssvesszőt vet a lángba;
Nem piros vért permetezett,
Nem piros vért, nem is vizet,
Merő mézzel permetezett,
Bizony balzsammal buzogott.

Szuovakko a sutból súgja,
Vén asszony, takaró rajta:
„Méz ha permetez a fából.
Ha balzsam bugyog belőle,
Akkor vendégünk lesz bőven,
Nagy násznép van érkezőben“.

Avval Észak úrasszonya,
Észak véne, Észak lánya,
Uccu, ugrik udvarába,
Pöndörödik portájára,
Szemét szegzi víz színére,
Fejét fordítja le délre;
Legott egyet jőni látott,
Vitorlázni új naszádot,
Szállani a százbordásat
Belső szélén Ősöbölnek;
Kékbe játszik a dereglye,
Vitorla viszont veresbe,
Hajófarban finom férfi
Réz kormánylapátot lendít;
A lovat is látja futni,
Piros szánt előre jutni,
Írott kast ím igyekezni
Belső szélén Szépszorosnak,
Hét arany kakukmadárkát,
Lóigán kakukkolókat,

Kék rikkancsot hét darabot,
Járomszíjon szépen szólót,
Délceg férfit szánkófarba,
Derék hőst a gyeplőt tartva.

Szólal Észak úrasszonya,
Maga mondja, fölfeleli:
„Melyikhez szeretnél menni,
Ha kívánna téged tenni
Holtáiglan kedvesévé,
Hón alatt való csibévé?”

„Aki a hajón evezget,
Piros sajkával közelget
Belső szélén Ősöbölnek,
Az az öreg Vejnemőjnen,
Ajándékot hoz naszádjá,
Kincsaranyat szállít szálja”.

„Aki hajt amott a kassal,
Iparkodik íratossal
Ezen a szélén Szépszorosnak,
A vasverő Ilmarinen,
Hoz hiú hazugságokat,
Bűvöt-bájt egész kosarat”.

„Majd ha bémegyünk a házba,
Hozz méhsört a kiskannába,
Készítsél a kétfülűbe,
Tedd a kannát az elibe,
A kihez akarnál menni;
Add a vejnöhoni aggnak,
Kinek kincset hoz naszádjá,
Sok jószágot szállít szálja!”

Északhonnak ékes lánya
Szóval így fogott felelni:
„Oh anyácskám, én viselőm,
Édes dajkám, fölnevelőm!
Nem mék osztálynak díszéhez,
Sem a férfinak eszéhez,
Megyek orcája díszéhez,
Maga minden szép neméhez;
Hajdan sem volt itt hajadon,
Kit eladtak kincsaranyon.

Hadd legyen leányod ingyen
Ilmarinen vasverőé,
Ki a szampót készítette,
Tarkatetőst építette”.

Mondja Észak úrasszonya:
„Oh te gyermek, oh te gyarló!
Elmégy Ilmar vasverőhöz,
Szenes homlokút hogy örözz,
Vasverőnek vásznát verjed,
Kovácsnak kobakját kenjed!”

A leány viszont feleli,
Ő szavát ím így emeli:
„Nem kell a vejnölaki vén,
Ős-öreget óvjak én?
Aggság lenne ám az aggal,
Kelletlenség a korossal”.

Öreg Vejnemőjnen arra
Elsőnek odáig ér,
A piros hajót ím hajtja
Szállítja szederszín szálját
Az acélas ászokfákra,
A rézzel ragyogós révbe,
Maga indul a szobába,
Házfödél alá behajtat,
Ott beszél a pallón állva,
Rúd alatt az ajtószádba.
Emelinti szóra száját,
Megereszti mondókáját:
„Eljössz-e, kisasszony, hozzám
Mint szeretőm mindétiglen,
Feleségem fogytomiglan,
Hón alatt való csibellém?”

Az az ékes Észak szüzi
Maga szóval így előzi:
„Faragtál-e sajkát vajjon,
Ácsoltál-e nagy naszádot
Orsóm nyele morzsáiból,
Lenvakaróm forgácsiból?”

Szólt az öreg Vejnemőjnen,
Maga mondja, fölfeleli:

„Ácsoltam már jó naszádot,
Derekas dereglyét vájtam,
Aki szélben állhatatos,
Rossz időben alkalmas
Hajókázni tenger hátán,
Végtelen vidéket járván;
Emelkedik hólyagképpen
Siklik tündérrózsaképpen
Északhon vizein végig,
Tarajos habok tetején“.

Az az ékes Észak szűzi

Ő szavát im űzi-lúzi:
„Nem dicsérek víz vitézit,
Hullámon húzódó férfit!
Szél szegi a vízen kedvét,
Zimankó zavarja lelkét;
És én el sem is mehetek,
Dehogy is mehetnék hozzád
Mint szeretőd mindétiglen,
Hón alatt való csibelléd,
Mint ágyad egyengetője,
Fejed alja felvetője“.

TIZENKILENCEDIK ÉNEK.

Summája:

Szépséges menyasszonyért.
Lám megadnak minden bért.

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Maga ím a házba indul,
A tető alá törekszik.

Hoztak méhsört egy kupába,
Mézet, kannában kínálva,
Ilmari kovács kezébe:
A kovács fog ily beszédbe:
„Soha, míg életem van nékem,
Míg arany hold süt az égen
Nem iszom italotokbul,
Míg sajátom meg nem látom,
Kész-e kincsem, kit vigyáztam,
Vigyázni valóm ha kész-e“.

Az az Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nagy a baj vigyázottadban,
Vigyázni-valóddal baj van,
Fél lábán cipő hibázik,
Még cipőtlenebb a másik;
Majd elkészül, kit vigyázol,
Igazsággal venni vágyol,

Ha fölszántod kígyós kertem,
Fölforgatod férges földem,
Hogy ekéd se fordul eggyet,
De csoroszlyafád se reszket;
Hísz szántott rajta régen,
Bizony Lempo is barázdált
Csoroszlyával, tiszta rézzel,
Tüzesélű jó ekével,
Még szegény fiam is hajdan
Félbehagyta felszántatlan“.

A vasverő Ilmarinen
Megymenyasszonyaelé
Maga indul ily beszédre:
„Éj szűze, homály leánya!
Jut-e oly idő eszedbe,
Hogy új Szampót hoztam öszve,
Tarkatetőst remekelve;
Te örök fogadást tettél
Igaz Istennek előtte,
A mindenhatónak arcul
Hitegetté, hogy majd eljössz
Hozzám férjhez kegyeshöz

Mint szeretőm mindétiglen,
Hón alatt való csibellém?
Most anyád nem enged hozzám,
Ő leányát nem bocsátja,
Kígyós kert míg föl nincs szántva,
Föl nincs forgatva a férges“.

A menyasszony ád segédet,
A kisasszony tart tanácsot:
„Oh, vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen!
Alkoss hát ekét aranyost,
Ezüstből valót egyengess,
Úgy szántod föl kígyós kertjét,
Forgatod föl azt a förgest“.

A vasverő Ilmarinen
Aranyt téve a kohóba,
Ezüstöt a tűzbe dobva,
Ekét abból ím kovácsol;
Vas tutyit kalapál ím most;
Alkot lábtevőt acélost,
Felöltözi őket sorra,
Lába szárára csatolja,
Vas üngöt vesz ím reája,
Éles övet derekára,
Veszi a vas ujjvédőt is,
Kőből készült keztyűt kapja,
Hozza még tüzes heréltjét,
Jófutó lovát befogja,
Megy a földet fölszántani,
Parlagot barázdálgatni.

Látja forgását fejeknek,
Koponyák ahogy zörögnek,
Fakad illetén szavakra:
„Hej te féreg, Isten adta,
Ki emelte úgy fel orrod,
Ki késztetett, bátorgatott
Fejed folyton fennhordanod,
Nyakad végít oly mereven?
Menj utamból most iziben,
Hatolj a harasztba hitvány,

Somfordálj le sás közibe,
Füremedve fuss a fűbe!
Ott fejed ha fölemeled,
Ukko eltöri fejedet
Nyílai szöges hegyével,
Ő vasból való jegével“.

Szántja föl a kígyós kertet,
Barázdálja férges földét,
Kígyókat kiebbre téve,
Férgeket a fordulóra,
Mondja onnan megjöttével:
„Fölszántottam kígyós kertet,
Barázdáltam férges földed,
Csúszómászózt megforgattam,
Bocsátod-e már leányod,
Egyetlenem hozzám szánod?“

Az az Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Majd akkor ajánlom lányom,
A hajadont elbocsátom,
Mana medvéjét ha bírod,
Alvilági farkast fékre
Tuoni erdőségeiből,
Manaszállás végeiről;
Százan fogták volna fékre,
Egynek sem volt visszatérte“.

A vasverő Ilmarinen
Megy menyasszonya elébe,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Most meg ilyen munkát szabtak:
Manai medvét kantároznom,
Tuoni ordasát kihoznom
Tuoni erdőségeiből,
Manaszállás végeiről“.

A menyasszony ád segédet,
A kisasszony tart tanácsot:
„Oh vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen!
Zabolát acélból építs,
Kötőféket vasból készíts

Egyetlen vízikő lapján,
Három zúgó zajlatában.
Úgy hozd a Tuoni-medvét,
Alvilági farkast fékre“.

Hát vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Alkot ím acél zabolát,
Vas féket legott kalapált
Egyetlen vízikő lapján,
Három zúgó habzatában.

Megy azután megfékezni,
Ő szavát ím így kezdi:
„Terheneter, ködkisasszony!
Szitálj szép ködöt szitával,
Ótalmazót hints ezekre
Az éléskező helyekre,
Hogy hírül se hallja jöttöm
És előlem el ne szökjön!“

Farkas száját fékre fogta,
A medvét meg vasra verte
Tuoni tisztási teréről,
Kékes erdő belsejéből.
Mondja onnan megjöttével:
„Add, asszony, a lányod végre,
Tuoni-medvét már behoztam,
Alvilági farkast fékre!“

Az az Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Úgy adom jegesrucámat,
Kötöm hozzád kék kacsámat,
Fogd el a nagy csukát, a pénzest,
Kullogó halat, kövéret,
Onnan alvilág vizéből,
Manalai mélyedésből,
Hogy még gyalmot sem terítesz,
Kézihálót sem kerítesz;
Százan mentek eddig érte,
Egynek sem volt visszatérte“.

Már fele se tréfa ennek,
Érzi dolgát véssesebbnek,

Megy menyasszonya elébe,
Maga indul ily beszédre:
„Ismétlen csak dolgot adtak,
Mindíg jobbat, mint a régi:
Hoznom a nagy csukát a pénzest,
Kullogó halat, kövéret
Tuoni fekete vizéből,
Manala örök eréből
Háló nélkül, vejsze nélkül,
Minden más kelepce nélkül“.

Ad segédet a menyasszony,
Tart tanácsot a kisasszony:
„Oh, vasverő Ilmarinen,
Ne törődjél evvel igen!
Te tüzes turult kovácsolj,
Fehér griffmadarat ácsolj!
Úgy a nagy csukát eléred,
Kullogó halat, kövéret
Tuoni fekete vizéből,
Manalai mélyedésből“.

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Hát tüzes turult kovácsol,
Fehér griffmadarat ácsol,
Kinek körmöt vasból képez,
Tépőket acélból alkot,
Csónak szélit szárnyainak,
Maga szökken szárnyaira,
Hág föl háta tetejébe,
Sasnak szárnyköze hegyébe.

Ottan oktatja turulját,
Griffmadarát így inti:
„Szép turulom, gyöngymadaram,
Szállj, amerre én akarom,
Tuoni fekete vizére,
Manalai mélyedésbe,
Sujtsd le a nagy csukát, a pénzest,
Kullogó halat, kövéret!“

Az ő délceg sasmadara
Elszáll, csapkod erre-arra,

Száll a nagy csukát leverni,
 A szörnyű fogút keresni
 Oda Tuonela vizére,
 Manalai mélyedésbe ;
 Egy szárnnyal a tengert szántva,
 Eggyel fenn az égen járva,
 Körme víz színét sodorva.
 Sziklák közt kopogva orra.

A vasverő Ilmarinen
 Gereblyélni megy iziben
 Alvilág folyóvizére,
 Vele a turul, mint öre.

Vízi ördög kél a vízbül,
 Ilmarinent kapja közbül,
 De nyakoncsípi turulja,
 Vízinek fejét csavarja,
 Fejét rúgja északabbnak,
 Közibe fekete iszapnak,

Már jön Alvilág csukája,
 Vonul ám a víz kutyája.
 Nem kicsinyke kis csuka volt,
 Nem is nagyon nagy csuka volt :
 Csak két fejszenyél a nyelve,
 Fogai hosszú sor gereblye,
 Torka három zúgó öble,
 Hátán elfér hét dereglye,
 A kovácsra készül csapni,
 Ilmari vasverőt bekapni.

Jön turulja, lassan laffog,
 Ég madara vágni vágyik,
 Nem valami aprón apró
 Nem is épp nagyon nagy saskó ;
 Szája néki száz öl lenne,
 Torka hat zúgónak öble,
 Nyelve dárdanyél hatával,
 Körme verseng öt kaszával ;
 Lel a pénzes nagy csukára,
 Kullogó kövér halára,
 A halra lecsap legottan,
 Pénzes oldalát püföli,

Hát a nagy csuka, a pénzes,
 Kullogó kövér hal ottan
 A tollas turult ím tolja
 Tükre alá a tiszta víznek.
 Bezzeg a sas berzenkedik,
 Föl az éig terpeszkedik,
 Fekete sárt emel ízibe
 Tiszta víztükrör fölibe.

Röppen erre, libben arra,
 Megkísérti mégis újra,
 Kap egy ízben karmaival
 A csuda csuka fejéhez,
 Víz ebe válla perecéhez,
 Kap más ízben karmaival
 Acélas hegy oldalához,
 Vaszól való bérc falához ;
 Lecsúszott a körül karma,
 Bércről ím alásikamla,
 Legott a csuka lebukhat,
 Menekül a víznek barma
 Turul tollas karmaiból,
 Griffmadárnak markaiból,
 Bordáin köröm jelei,
 Válla vágásokkal teli.

A vaskörmű sas legitten
 Erőlködik még egy ízben,
 Tűz módjára villog szárnya,
 Szemei láng gyanánt lobognak,
 A csukát körökre kapja
 A vízi kutyát marokra,
 Emeli pénzes nagy csukáját
 Vízi rémséget ragadja
 Mély habok alól magasra,
 Tükrös víz fölibe tartja,

A vaskarmú sas tehát
 Harmadszorra el-kifogja
 Azt az Alvilág csukáját,
 Kullogó halat kövéret
 Onnan Alvilág vizéből,
 Manalai mélyedésből ;

Nem volt víz színe a víznek
Pénztől a nagy csukának,
Nem volt ég szaga az égnek
Tollaitól a nagy turulnak.

A vaskarmú sas legottan
Viszi pénzes nagy csukáját
Aranyos tölgyfa ágaira,
Terebély fenyőtetőre,
Fölemészti annak gyomrát,
Csukabendőt végigvájja,
Ripotyánként melle búbját,
Fejit végig széjjelvágja.

Szól vasverő Ilmarinen :
„Oh, te semmiházi sasfi,
Mi fajta madár lehetsz te,
Mily vadak közül eredsz te,
Hogy emészted ennek gyomrát,
Csukabendőt végigvájod,
Melle búbját is lerágod,
Fejit főleg széjjelvágod ?“

A vaskarmú sas legottan
Tovaszárnyal elbúsultan,
A levegőbe röpülve,
Hosszú felhő szélén ül le ;
Felhő lengett, égbolt zengett,
Menny födele meggörbüle,
Elhasada Ukko íve,
Szarvas végfokai holdnak.

Ilmari kovács ezenben
Hordja ím fejét halának
Mint ajándékul napának,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Itt a szék örök időre
Északhoni ékes házba“.

Ő szavát tovább is fűzi,
Maga mondja s így intézi :
„Fölszántottam kígyós kertet,
Barázdáltam férges földed,
Manai farkast fékre fogtam,
Alvilági medvét láncra,

Pénzes nagy csukát kifogtam,
Kullogó halat kövéret
Onnan Alvilág vizéből,
Manalai mélyedésből ;
Adod-e immár a szűzecskét,
Bocsátod-e lányod innét ?“

Mondja Észak úrasszonya :
„De már mégis rosszul tetted,
Hogy fejét úgy széjjelszedted,
Csukabendő végig dülva,
Ripotyánkint melle búbja,
Fölemésztlve annak gyomra“.

Ilmari kovács azonban
Fölfelelve, szóval mondja :
„Zsákmány teljes sérületlen
A legjobb helyekről sincsen,
Nem hogy Alvilág vizéből,
Manalai mélyedésből ;
Kész-e, kit kívántam, végre,
Kívánni valóm ha kész-e ?“

Mondja Észak úrasszonya,
Szóval erre válaszola :

„Készen már, akit kívántál,
Kívánni valód ím készen,
Oda kell adni kis kacsámat,
Rendelni remek rucámat
Ilmarinen vasverőhöz,
Holtáiglan ott ülöl,
Fogytáig feleségül,
Hón alatt való csibéül“.

Egy poronty a pallón hallja,
Pallóruul poronty szavallja :
„Bizony megjött már e tájra
Egy szabad madár e várba,
Kukszéllal a sasmadárka,
Mennyen át a héja szálla,
Fél szárnya fölér az égis,
Más a habot söpri végig,
Farka víz színét törölve,
Fejét majd a mennybe ütve,

Nézelődik, mozgolódik,
Fészkelődik, forgolódik,
Röppen férfitár fölibe,
Orrával kopog izibe;
Férfitárnak vasfödele,
Abba nem juthat bele“.

„Nézelődik, mozgolódik,
Fészkelődik, forgolódik,
Röppen asszonyvár fölibe,
Orrával kopog izibe;
Asszonyvárnak rézfödele,
Abba nem juthat bele“.

„Nézelődik, mozgolódik,
Fészkelődik, forgolódik,
Röppen leányvár fölibe,
Orrával kopog izibe;
Leányvárnak lenfödele,
Abba hogyne jutna bele“.

„Száll leányvár kürtőjére.
Onnét padlatához térve,
Lök egyet a vár lemezén,
Ül leányvár ablakára,
Kéktollú a ház falára,
Száztollú a sutba áll“.

„Fürtös fejek: nézi őket,
Szemre veszi hajasi főket,
Legjavát a lánysereknek,
Szépjét a hajas fejeknek,
Gyönyörűjét gyöngyös főknek,
Főbbjét a virágos főknek“.

„Ott a sasfi megmarkolja,
Ott a héja húzza-vonja,
Csapat legjobbjára csap le,
Récehadban legkülönbre,
Legfényesbre, bájosabbra,
Vérmesbre, világosabbra,
Ég madara lecsap arra,
Hosszú körmű elkaparja,
Hogy fejetartására büszke,
Termetre tökéletes,

Tollacsáira oly zsenge,
Pelyhecskéire oly gyenge“.

Arra Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölleli:
„Hol tudtad meg, módos ember,
Hol hallottad arany alma,
E leánynak zendülését,
Lenhajúnak lendülését,
Lány ezüstje villogott-e,
Lány aranyja csillogott-e,
Mi napocskánk tündöklött-e,
Holdacskánk oda süttött-e?“

Pallón a poronty fecsegi,
A cseperedő csevegi:
„Módos ember onnan tudja,
Kincses úgy akadt az útra
E leány híres lakához,
Szépségesnek udvarához,
Jó neve volt az éd'sapónak,
Nagy hajót igazgatónak,
Még különb volt a szülőnek,
Kenyeret vastagot sütőnek,
Sütte jó buzakenyérnek,
Nagy vendégszeretetének“.

„Módos ember onnan tudta,
Sejtette a sült idegen
Fiatal lányod feltűnését,
A szüzcseke serdülését,
Egyszer az udvaron haladt el,
Lépdelt csűrötök alatt el
Reggelre viradva éppen,
Igazán kölyökidőben,
Korom mint a madzag lódult,
Vastagon a füst kitódult
A leány híres lakából,
Serdülőnek udvarából:
A leány javába örlet,
Mozog rúdjával a kőnek,
Kakukmódra szól a kőrúd,
Kő résfája mint a vadlúd,

Kő szilkéje csíz módjára,
A kő csengett gyöngy módjára“.

„Ment azután másodízbe’,
Mezőmesgye mentit üzve,
A galajföldön volt a lányka,
Sárga réten sürgölődött,
Piros bögréiben főzött,
Fazekakban füstékeket“.

„Ment azután harmadszorra
A lány ablaki alatt el,
Szőni a hajadont hallja,
Zörögni, kezében borda;
Vetélője szökdelt szépen,
Mint menyét kövek közében,
A korlátfogak kopogván,
Mint fa oldalán a harkály,
A zugoly meg úgy forogván,
Mint evet az ágbogas fán“.

Mondja Észak úrasszonya,
Szót emel, ím fölfeleli: [szony!
„Úgy kell, úgy kell, szép kisasz-
Nem megmondtam számtalan-
Ne kurjogass künn az erdön [szor
Ne danolász völgyön, lejtőn,
Ne mutasd nyúlánk nyakadat,
Kiváltkép fehér karodat,
Te fiatal melled dombját,
Többi rajtad lévő pompát“.

„Egész ősszel azt papoltam,
De a nyáron is dohogtam,
A tűnő tavaszkor éppen,
Sőt tavaly vetésidőben:
Szerezzünk búvólakocskát,
Pici búvó ablakocskát,
Vászonból a lányka szűjje,
Négyszer a nyüstöt nyűjje,
Finn legények hogy ne lássák,

Finn legények, honni hőslők“.

Pallón a poronyt pötyögi,
Kéthetes gyerek gügyögi:
„Lovat rejtegetni könnyűd,
Óvni a selyemsörényűt,
Bajos a lánynak titkolása,
Hosszú hajúnak dugdosása;
Készíttess bár kőből várát
Tenger kellős közepére
S a kisasszonyokra zárjad,
A cseperedő csibékre,
Ott se lesz a lányka rejtve,
Nem nőhet föl a szűzecske,
Nagy kérők hogy ott ne érék,
A nagy kérők, honni hőslők,
Férfiak hegyes süveggel,
Paripák szeges patával“.

Maga öreg Vejnemőjnen
Feje lesütve, rossz a kedve,
Hazája felé haladva
Szóval mondja, fölfeleli:
„Oh, én elrongyollott ember,
Hogy nem tudtam ezt az egyet,
Fiatal fejjel nőt szerezni,
Java éltemben keresni!
Mulasztja az minden dolgát,
Aki jókor házas voltát,
Gyermekül gyerek kapását,
Kis korban szaporúságát“.

Ott megtiltá Vejnemőjnen,
Ellenzé Uvantolajnen
Vénnek vennie fiatal,
Szépet szánnia magának,
Úszni versent eltiltotta,
Evezni vizen birokra,
Lányt hősleni fogadkozva
Más, ifjabbnak ellenében.

HUSZADIK ÉNEK.

Summája:

Lásd meg dolgát rét ökörnek
Lettjét-voltját fain sörnek.

ár miféle dalra gyujtsunk,
Hányféle verset fujjunk?
Ilyen dalragyujtsunkrája
Ilyenfajta verset fujjunk:
Északhoni áldomásról,
Javasnépek nagy soráról.

Hétszám szerzették a hérészt,
Halmozták a tenger holmit
Ottan Észak hajlékiban,
Szárjolának szurdékiban.

Mit nem hoztak össze ottan,
Mennyi mindent vittek vajjon
Északhoni áldomáshoz,
A nagy nászsereg torához
Táplálékul a tömegnek,
Étkül a sűrű seregnek?

Egy ökör nőtt fel Karjalában,
Bika hízott finn hazában,
Nem volt sem nagy, sem kicsike,
Borjúnak bizonynal bévált:
Farka míg Hemében lógott,
Feje a Kémfolyónál himbált,
Szarvai néki száz öl hosszak,
Orra másfél olyan vastag,

Egy menyétnek kell egy jó hét,
Míg befutja nyügje helyét,
Egész nap repült a fecske
Szarva közt a rét ökörnek,
Így is üggyel-bajjal győzte,
Seholsem pihenve közbe,
A mókusnak egy napi ut,
Míg marjától farkáig fut,
Legvégéig el sem is jut,
Még a másik hóra is jut.

Ezt a borzadalmas borjút,
Nagy bikáját Finnországnak
Kivezették Karjalából
Északhon hatáira,
Száz ember a szarvát fogta,
Ezer az orrát húzta-vonta,
Úgy kísérték a nagy ökröt,
Úgy hozták be Északbonba.

egy, mendegél adta ökre,
Szár vízszorossa szádján
A fertő fűvét legeli,
Háta a felhőket meszeli,
S nincs neki lesujtolója,
Föld félelminek bakója

Észak ifjai sorában,
Nagy nemének táborában,
A növekvő nemzedékben,
A vénség közt azonképpen.

Egy öreg ember más hazából,
Virokánász Karjalából
Jött és ilyen módon mondja:
„Hadd el, hadd, szegény kis ökre.
Csak buzogányommal bökjek,
Dorongommal egyet döfjek
Kupádra, különös dögje,
Bezzeg nem fogod a nyáron
Folyton fintorgatni orrod,
Sem fejed oly fenn nem hordod
E mezőknek mesgyéinél,
Szárjola szorossa szádján!”

Indul az öreg leütni,
Virokánász végít vetni,
Palvojnén pocsékká tenni:
Ökör a fejit fodorítja,
Fekete szemit felfordítja,
A vén egy fenyőre pattan,
Virokánász ill a berek,
Palvoinen nádak, erek!

Hát keresnek sujtolóját,
Nagy bikának lebíróját
Kellemetes Karjalában,
Finnországi nagy határban,
Messze muszka föld gyepén,
Merész Svédország mezein,
Lappok lakta síkon, völgyön,
Félelmetes Turja földön,
Tüvé tették Tuonelát is,
Föld alatt Manó lakát is,
Kerestek, de nem találtak,
Kutattak, sehol se láttak.

Hát keresnek sujtolóját,
Néznek ottan is bakóját
Tenger vize tág tetején
Hatalmas haboknak hátán.

Fekete fickó kél a vízből,
Hős a hullámgörgetegből,
Tágas térség tetejéről,
Végzetetlen víz öléből,
Nem volt épp nagyon nagy fickó,
Nem is éppen aprón-apró:
Kehely alá fér el fekve,
Sziita alá talpra szökve.

Ez a vasmarkú öreg volt,
Képén is a vas-szín megvolt,
Fején kőszikla süveg volt,
Lábán kőcipő kopogott,
Kezében a kés aranyos,
Nyele rézzel volt iratos.

Most megkapja sujtolóját,
Megtalálja taglalóját,
Finnus bika ő bakóját,
Föld félelme földöntőjét.

Mihelyt rápillant a vadra,
Tüstént torkon is ragadja,
Bikát térdre leszorítja,
Földre oldalát borítja.

Volt-e zsákmány sok belüle?
Sok bizony zsákmány nem kerüle:
Száz öreg csöbörrel húsa,
Száz öl hosszú kolbász, hurka,
Hét laddal lesz a vére,
Hája hat köből tetézve
Észak nagy lakozására,
Szárjolai tor számára!

Egy ház épült Pohjolába,
Ház temérdek, kunyhó széles,
Kilenc öl az oldalára,
Homlokára hét öl széles,
Padlatán kakas ha dallott,
Hangja földre nem hallatszott,
Mögében kuvasz ha nyikkan,
Nem hallik az ajtaiglan.

Ottan Észak úrasszonya
Hideresztéken csoszogva,

Középpallón ácsorogva,
Tanakodik, tépelődik:
„Hogy fogunk lakozni sörben,
Karcost készíteni bölcsen
Mai menyegző javára,
Útban lévő lakomára?
Nem tudom a karcos titkát,
Sör eredetének nyitját.”

Volt egy vén a góc mögiben,
Szólt a vén a góc mögibül:
„Árpából eredte sörnek,
Komlóból a nemes nedvnek,
Bár víz nélkül ez nem ered,
Szilaj tűz nélkül se támad”.

„Komlót, Kedvnek a fiát la,
Földbe dugták kis korába,
Mint kigyót a földbe tették,
Veszedelmest oda vitték
Kalev kútja környékire,
Oszmo rétje oldalába;
Lett belőle csepp csemete,
Kacs gyönyörű kelt belüle,
Egy kicsinyke fára kúszik,
Csúcsa tájaiglan csúszik”.

„Áldás ükje árpát vetvén,
Oszmo új ugarja mentén,
Gyönyörűen nőtt az árpa,
Kapot nagyszerűen lábra
Oszmo új ugarja mentén,
Kalevfia irtásföldjén”.

„Telt az idő egy darabig,
Hát a fán kiált a komló,
Árpa szól ugarja szélén,
Víz Kalevnek kútja mélyén:
„Mikor eggyesülünk már mi,
Fogunk egymásra találni?
Únt az élet így magában,
Kíváncosb ketten, hárman”.

„Oszmotar, a sör szakácsa,
Kapo, karcosok kovácsa,

Szedi árpácskának szemjét,
Hat szemjét az árpácskának,
Hét fejét a komlócskának,
Vizet nyolc merőkanállal,
Tűzre is teszi fazékját,
Felforralja kotyvalékját,
Főzi árpás söritalát
Nyári szorgos nagy napon át.
Ködös félszigetnek orrán,
Enyhe földszeletnek ormán
Új vödörnek válujába,
Nyírfá kádnak nyílásába”.

„Főzni már a sört kifőzte,
Megkeletni mégse győzte,
Tanakodik, tépelődik,
Szóval mondja fölfeleli”:

„„Ember ehhez mit emeljen,
Még mi a nyilát szemeljen
Élesztőjéül a sernek,
Karcosba kelesztő szernek?”“

„Kalevatár, szép kisasszony,
Az ujjaira oly ékes,
Mozgására mindig fürge,
Lábaira mindig lenge,
Híderesztéken csoszogva,
Középpallón kuncsorogva,
Egyetmást igazít éppen
A két katlan közt középen,
Egy sziaácsot lát a földön,
Sziaácsot a földről fogja,
Megszemléli, megforgatja”:

„„Vajjon válna-e valami
Szép Kapo kacsóján ebből,
Ujjhegyén a szíves szűznek,
Ha kerül Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére?”“

„Kerül im Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére;
Kapo lám kezébe tapsol,
Dörzsöli a két tenyerét

Combjaihoz jobbról, balról:
Fehér mokus lett im abból“.

„Fiacskáját így tanítja,
Evetkéjét igazítja:“

„„Kis evétke, dombnak éke,
Domb virága, földnek fénye,
Fuss el menten, merre mondom,
Merre mondom és óhajtom:
Ama nyájas Erdőtájra,
Ügyelő Tapiolába,
Ott egy kisdud fára szökkenj,
Kerek csúcsúra, de bölcsen,
Sasfi hogy reád ne csapjon,
Ég madara el ne kapjon,
Tördelj a fenyőről tobzát,
A tűlevelesről tokját,
Hordd haza Kapo kezébe,
Oszmotárnak új sörébe!““

„Tud a mokus mozgolódni,
Bolyhos farkú forgolódni,
Nagy utat hamar befutni,
Jó közön sietve jutni,
Sűrűn át, sűrű iránt is,
Harmadján kicsit haránt is
Ama nyájas Erdőtájra,
Ügyelő Tapiolába“.

„Lát fenyőfát hosszú hármat,
Négy jegenyét aprócskákat,
Felhág völgyben a fenyőre,
Mezőben a jegenyére,
Sasfi nem csapott le rája,
Ég madara meg nem vágta“.

„Tobzot a fenyőről szaglat,
Jegenyéről jócskán gallyat,
Tobzot rejti körme közzé,
Toppancsába göngyölíté,
Úgy adja Kapo kezére,
Szíves szűznek ujjhegyére“.

„Kapo karcosba keveri,
Oszmotár a sör közibe:

A sör egyre csak keletlen,
Íjú ital erjedetlen“.

„Oszmotár, a sör szakácsa,
Kapo, karcosok kovácsa,
Gondolkodik ő magába:“

„„Ember ehhez mit emeljen
Élesztőjéül a sernek,
Karcosba kelesztő szernek?““

„Kalevatár, szép kisasszony,
Az ujjaira oly ékes,
Mozgására mindig fürge,
Lábaira mindig lenge,
Híderesztéken csoszogva,
Középpalón kuncsorogva
Eggyetmást igazít éppen
A két katlan közt középen,
Egy forgácsot lát a földön,
Forgácsot a földről fogja,
Megszemléli, megforgatja:“

„„Vajjon válna-e valami
Szép Kapo kacsóján ebből,
Ujjhegyén a szíves szűznek,
Ha kerül Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére?““

„Kerül im Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére,
Kapo lám kezébe tapsol,
Dörzsöli a két tenyerét
Combjaihoz jobbról, balról:
Arany mellű nyest lesz abból“.

„Nyestjét íme így tanítja,
Árvácskáját igazítja: [madaram,

„„Szívem, nyestem, gyöngy-
Pénzes-bundás szép bogaram,
Menj el arra, merre mondom,
Merre mondom és óhajtom:
Medve kőodúja mellé,
Erdőn mackó házaiglan,
Hol a medvék dulakodnak,
Mackóék vadul lakoznak;

Marékba habot takaríts,
Kézbe tajtékot kaparíts,
Hordd haza Kapo kezébe,
Hozdd el Oszmotár serébe!“

„Biz a nyestfi tud sietni,
Arany mellű elszelelni:
Nagy utat hamar futott be,
Közökön jutott sietve
Vízen átal, víz iránt is,
Harmadján kicsit haránt is
Medve kőodúja mellé,
Mackó sziklakamrájáig;
Ott a medvék dúlakodnak,
Mackóék vadúl lakoznak
Vasas bérceknél oldalában,
Acél hegynek oltalmában“.

Hab a medve száján habzék,
A szörnyűnek torkán tajték;
Kézbe tajtékot haboztat,
Marékba habot kapargat,
Úgy viszi Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére“.

„Oszmotár a sörbe főzé,
Kapo önti karcos közzé:
A sör egyre csak keletlen,
Férfiúi nedv neszetlen“.

„Oszmotár, sörök szakácsa,
Kapo, karcosok kovácsa,
Gondolkozik ő magába:“

„„Ember ehhez mit szemeljen,
Élesztőjéül a sernek,
Karcosba kelesztő szernek?““

„Kalevatár, szép kisasszony,
Az ujjaira oly ékes,
Mozgására mindig fürge,
Lábaira mindig lenge,
Híderesztéken csoszogva,
Középpallón kuncsorogva
Eggyetmást igazít épen
A két katlan közt középen,

Lát a földön kányafüvet,
Fogja földről kányafüvét,
Megszemléli, megforgatja:“
„„Vajjon válna-e valami
Szép Kapo kacsóján ebből,
Ujjhegyén a szíves szűznek,
Ha kerül Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére?““

„Kerül ím Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére,
Kapo lám kezébe tapsol,
Dörgöli a két tenyerét
Combjaihoz jobbról, balról:
A méhecske lett ím abból“.

„Madárkáját ím tanítja,
Méhecskéjét igazítja:“

„„Kis méhecske, gyors madárka,
Pázsitok virágkirálya,
Szállj el arra, merre mondom,
Merre mondom és óhajtom:
Szigetkére, vízvilágba,
Tengerháti kősziklára,
Ott lelsz egy leánykát alva,
Rézövest alázuhanva,
Édes fű van oldalain,
Mézes fű ruhája szélén;
Szállíts szárnyaidon ízet,
Hozz köpönyegedbe mézet
Ama fényes fűhegyekről,
Aranyos virágkehelyről,
Hordd haza Kapo kezébe,
Hozdd el Oszmotár serébe!““

„Kis méhecske, gyors madárka
Tovaröppen, vitte szárnya,
Nagy utat hamar röpi be,
Közöket fogyaszt sietve
Tengeren át, tenger hosszant,
Harmadján haránt is russzant
Szigetkére, vízvilágba,
Tengerháti kősziklára,

Leli ott a lányt, az alvót,
Cínmellűt, aláhanyatlót
Nevezellen pást fűvére,
Méz-mezőnek mesgyéjére,
Csipőjén aranyos fűszál,
Övén im ezüstös fűszál“.

„Szárnyait az édes ízbe,
Merő mézbe mártja tollát,
Fényességes fű hegyibe,
Aranyos virág begyibe,
Úgy viszi Kapo kezére,
Szíves szűznek ujjhegyére“.

„Oszmotár a sör közé,
Kapo karcosba keveré,
A sör attól kezd im kelni,
Az ifjú ital tüzelni
Új vödörnek válujában,
Nyírfá kádnak nyílásában,
Kádak színéig kavargott,
Szélükön kibuggyant, csorgott,
Földre futni volna kedve,
Pallón áradni szeretne“.

„Telt az idő egy darabig,
Picinyke kis pillanatig,
Jött inni a férfi násznép,
Lemminkejen legkiváltkép,
Húzott Ahti, húzott Kaukó,
Húzott ez a vérmes lurkó
Oszmotárnak új seréből,
Kalevatárnak szeréből“.

„Oszmotár, sörök szakácsa,
Kapo, karcosok kovácsa,
Legitt szólal ilyen szóval:“

„„Oh, napomnak gyászos napja
Rossz sört készítettem bajra,
Gonosz karcost kotyvasztottam,
Csöbörből imé kicsapzott,
Ki a pallóra patakzott!““

„Fütyöl egy pirók a fáról,
Rigó rikkant eszterháról:“

„„Nem rosszra-serény serital,
Ez jóra-serény serital,
Hordóba kell hordódnia,
Pincében kell tartódnia,
Tölgyfa hordóba eresztve,
Réz pántok közé rekesztve““.

„Így volt im a sör eredte,
A kalevi karcos kelte,
Úgy tön szert a jó nevire,
Úgy lön halhatatlan hire,
Hogy mindig serény a jóra,
Józanoknak jó itóka,
Nőt nevetésre fakasztó,
Férfi kedvét megdagasztó,
Jámborokat megvigasztó,
Bolondokat bőgni készítő“.

Erre Észak úrasszonya,
Értvén im a sör eleit,
Vizet mer be nagy cseberbe,
Új cseberbe, félig telve,
Árpát abba jól elegyít,
Komló kelyhit nem keveset;
Főzni a söritalt kezdi,
Nagy, erős nedűt nevelni
Új vödörnek válujában,
Nyírfá kádnak nyílásában.

Hevül ott a kő havonta,
Forr is ám a víz nyaranta,
Fűtik váltig erdő fáit,
Kút vizét merítik váltig;
Erdők fája végít járja,
Vízforrásnak elfogy árja
Söritalnak fölte közben,
A karcosnak költe közben
Észak hosszú lakzijára,
Jó seregnek jó torára.

Szigeten a füst im lángol,
Tűz a földnyelvnek fokáról,
Sűrű füst magasan felhöz,
Égig tódul fel a nagy gőz

Szilaj égető helyekről,
Teméntelen tüzterekekről,
A fél Észak földje füsttel,
Karjala korommal megtel.

Nosza népek nézegetik,
Nézegetik, kérdezetik:
„Honnan száll a füst idébbre,
Pára honnan tódul égre?
Csatafüstnek apró volna,
Pásztortűznek im nagyocska“.

Az a Lemminkejnen anyja
Reggel jó kora időben
Forrásra vízért kimégyen,
Látja im a sűrű füstöt
Északi világvidéken,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ez csakis csatának füstje,
Ütközet tüzének üszke“.

Maga Szármelléki Ahti,
A szépséges Messzikedvű
Nézelődik, forgolódik,
Tanakodik, tépelődik:
„Kullogjak-e szemre venni,
Közelletből kémlelnem ki,
A füst honnan jó e tájra,
Levegőt betöltő pára;
Csakugyan csatának füstje,
Ütközötnék volna üszke?“

Kullog Kaukó szemre venni
Szülőföldjét im e füstnek,
Nem csatatüzek valának,
Nem is üszke ütközetnek,
Csupa sörtüzek valának,
Csupa karcosfőző lángok
Szárjola szorossa szádján,
Vékony földnyelv töve táján.

Nézelődik Kaukó arra,
Szem Kaukó fejébe sanda,
Szeme sanda, másik kancsal,
Száját lassan félrevonja,

Nézelőben mondja végre,
A szoroson átbeszélve:
„Aj, szerelmes anyósom,
Észak enyhe úrasszonya!
Siess főzni sört jeleset,
Készíts karcost kellemeset.
Hadd igyék a tenger násznép,
Lemminkejnen legkiváltkép
Maga menyegzője napján,
Fiatal leányod karján!“

Megkészült a sör szivásra,
Férrias ital ivásra,
Teszik a piros söritalt,
Küldik lám a kedves karcost,
Föld alá feküdni szépen
Kőpincének enyhelyében,
Tölgyfa hordónak öleiben.
Réz csapocskának mögében.

Erre Észak úrasszonya
Süti-főzi a sok ételt,
Üstjeit üvöltözteti,
Serpényöit sercegteti,
Nagy kenyeret süt eleget,
Nagy pempőket pall, vereget
Jámbor népnek jeles étkül,
Nagy seregnek eleségül,
Észak hosszú lakzijában,
Szári tájék nagy torában.

Kenyér számos meg van sütvé,
Pempő számos összeütve,
Telt az idő egy darabig,
Picinyke kis pillanatig,
Sör a hordóban csörömpöl,
Pincében a karcos bömből:
„Vajha már megivóm jönne,
Kihörpentöm készen lenne,
Én derekas daldudolóm,
Én érdemes énekmondóm!“

Keresik az énekmondót,
Az érdemes énekmondót,

A derekas daldudolót,
 A szépséges nótaszerzőt;
 Lazacot nézik nótafának.
 Csukát derék dallosának,
 Lazac nem lesz énekmondó,
 Csuka nem lesz nótaszerző,
 Lazacnak lelőgg az álla,
 Csukának fogai ferdék.

Keresik az énekmondót,
 Az érdemes énekmondót,
 A derekas daldudolót,
 A szépséges nótaszerzőt;
 Gyereket szánnak nótafának,
 Tacsót derék dallosának;
 Gyerek gyarló ének dalló,
 Nyálás nem nagy nótaszerző:
 Gyerek nyelve visszapattan,
 Nyelve töve meg se moccan.

Piros sör lám piszkolódik,
 Ifjú ital átkozódik
 Tölgyfa tonnácska ölében,
 Réz csapocskája mögében:
 „Ha nem küldik énekmondóm,
 Én érdemes énekmondóm,
 Én derekas daldudolóm,
 Én szépséges nótaszerzőm,
 Abroncsomat széjjelvetem,
 Kifeszítem a fenekem“.

Akkor Észak úrasszonya
 Meghívóit mind meneszti,
 Szóvivőit széteresztí,
 Maga szóval így szólal:
 „Oh te lány, én apróságom,
 Én örökös rab jószágom,
 Hívd a népeket rakásra,
 Férfiak hadát ivásra,
 Hívd a hitványt, küldd a koldust,
 Hívd a vaksit, küldd a kórost,
 Bénákat, nyomorékokat,
 Sajkán hozd el a vakokat,

Bénát hozd paripaháton,
 Nyomorékot szállítsd szánon!“
 „Hívd el Észak minden népét,
 Kaley minden nemzetségét,
 Hívd az öreg Vejnemőjment
 Épületes éneklőnek,
 Ne hívd meg a Messzikedvűt,
 Azt a Szármelléki Ahtit!“

Szolgalója, aprósága
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Mért ne hívjam Messzikedvűt,
 Épp a Szármelléki Ahtit?“

Erre Észak úrasszonya
 Szóval így válaszola:
 „Azért hagyd el Messzikedvűt,
 Azt a Léha Lemminkejment,
 Mert mindenhol torzsalkodik,
 Vajmi könnyen vagdalkozik,
 Már sok nászra szégyent hozott,
 Lakzin nagy hibát okozott,
 Csúfot tett a szent szűzeknek,
 Ünneplőbe öltöztek“.

Szolgalója, csepp cselédje,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Miről tudjam Messzikedvűt,
 Hogy oszt' hagyjam meghívatlan?
 Nem tom Ahti házatáját,
 Messzikedvűnek tanyáját“.

Szólal Észak úrasszonya,
 Maga mondja s ekkép ejti:
 „Jól isméred Messzikedvűt,
 Azt a Szármelléki Ahtit,
 Szigeten lakozik Ahti,
 Vizek közt a dévaj urfi,
 Széles öböl mellékiben,
 Kaukó-földfok hajlatában“.

Szolgalója, csepp cselédje,
 Dolgozója bér fejébe
 Hatfelé megy a hívással,
 Nyolcfelé a nőgatással,

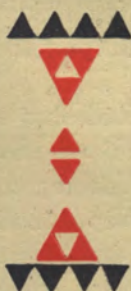
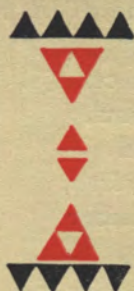
Hivja Észak minden népét,
Kalevának minden népét,
Mind a renyhe zsöllérekét,

Szűkköntösű böllérekét,
Egyedül egy Ahti úr van,
Csak ezt hagyja meghivatlan.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HUSZONEGYEDIK ÉNEK.

Summája:

Nagy lakziba sokan jönnek,
S böcsülete nagy a vőnek.
Van itt vendég, száz személy tán;
De hol a pap? kérded méltán.

Amaz Észak úrasszonya,
E vén szárjolai banya
Kinn a házon kívül for-
Végez holmi tévő dolgot, [gott,
Láp felől ím ostor durgott,
Szán a part felől csikorgott,
Szemít szegzi éjnyugatra,
Fejít délre fordította,
Eltűnődik, tépelődik:
„Mily sereg közelít kémnek
Partom szélein szegénynek,
Tán nagy hada ellenségnek?”

Laffog ezt ím meglátnia,
Közelebbről vizsgálnia:
Hát nem ellenséges had volt,
Vőlegényi nagy csapat volt,
Nép között a vő középen,
Jámbor kíséret közében.

Maga Észak úrasszonya,
E vén szárjolai banya,
Hogy vejének jöttit sejtí,
Szónak ered, így en ejti:
„Azt hittem a szél fuj, mordúl,

Nagy farakás földre fordul,
Tenger martja megdöndül,
Mind a murva megrendül:
Hát loholok látására,
Közről kikémlésre,
Bizony nem a szél fuj, mordúl,
Farakás se földre fordul,
Nem a tenger martja döndül,
Sem a murva meg nem rendül:
Vőm érkezik ő hadával,
Térül kétszázad magával“.

„Miről ismerem meg őtet,
Annyi nép között a vőmet?
Kiösmerszik vőm a nép közt,
Mint zelnice más egyéb közt,
Tölgyfa törpe tősarjak közt,
Hold az égi csillagok közt“.

Tőm, fekete paripáján,
Mint futamó farkas hátán,
Mint zsákmányemelő ká-
Repülő pacsirta szárnyán; [nyán,
Hat aranyos csizmadara
Fujja lötytyét löigáján,

Kék rikkancsok hetes kara
Szépen szól a járomszíján“.

Döngés hallik künn az utcán,
Rúdrobaj a kútnak útján,
Vő az udvarra beére,
Vősereg a ház terére,
Nép között a vő közében,
Jámbor kíséret közében,
Nem volt a legelső éppen,
Nem is lett a legutolsó.

„Fiúk föl, urak előre,
Hosszabb hősök udvarra ki,
Melledzőt megereszteni,
Járomszíjat eloldozni,
Rúdakat lejobbítani,
Vőmet a szobába hozni!“

Vágtat már a vőnek ménje,
Az iratos szán iramlík
Az apóslak udvarán át,
Mondja Észak úrasszonya:
„Oh te béren bírt rabocskám,
Falubéli szép kis szolgám,
Fogd a vőm lovát iziben,
Szedd le hókájáról híven,
Rézzel rakott szerszámaid,
Cínnel írott melledzőjét,
Bőrrel bővös járomszíját,
Vesszős ívű lóigáját,
Vidd el vőm lovát legottan,
Vezesd el vigyázva nyomban,
Selyem zabláját leszedve,
Ezüstvégű fékit egybe,
A síma henyélő helyre,
Határra, egyenletesre,
Frissen hullott porkahóra
Földre, tejszínt játszódóra!“

„Majd itasd meg vőm csikáját
Közelleti forráskútnál,
Amely váltig nyitva ott áll,
Savó módra csörgedezve

Gyöngy fenyők gyökere alján,
Boruló jegenye alján!“

„Hízald váltig vőm csikáját
Remekbe kötött kosárbul,
Rézveretű vékácskábul
Mosott árpán, jó kenyéren,
Nyáron főtt búzán, fehéren,
Ősszel örölt rozslepényen!“

„Vidd el aztán vőmnek ménjét
Szöglet mellé jászol elé,
A legfelső helyre szállítsd,
Legbelül az ólban állítsd,
Kösd azután vőmnek ménjét
Aranyos karikájával
A vasból való gyűrűbe,
Eres oszlopfa elibe;
Vigyél vőm lova elibe
Zabot teljes egy szuszékkal,
Másodikkal széna szépét,
Polyvaport a harmadikkal“.

„Vőm lovacskáját keféld meg
A rozomákcsont kefével,
Hogy ne szakadozzon szőre,
Sérüljön selyem sörénye;
Vőm lovacskáját takard be
Ezüstös takarómezzel,
Arany varrásos velezzel,
Réz ragyogványos nemezzel!“

„Nyalka ifjak a falubul,
Vigyétek be vőm a házba,
Fejetek kalaptalanul,
A kezetek kesztyűtlenül!“

„Hadd vizsgálom végig vőmet,
Befér-e a házba vőcském,
Ajtót míg ki nem emeljük,
Ajtófélfát szét nem szedjük,
Szemöldökfát míg fölebbre,
Küszöböt nem kötünk lejjebbre,
Előfalat el nem rontunk,
Algerendát meg nem bontunk!“

„Nem fér vőm uram a házba,
Jó jövevény a szobába,
Ajtót míg ki nem emeljük,
Ajtófélfát szét nem szedjük,
Szemöldökfát míg fölebbre,
Küszöböt nem kötünk lejjebbre,
Előfalat el nem rontunk,
Algerendát meg nem bontunk :
Hosszabb vőm uram fejével,
Főlebbre fölér fülével“.

„Szemöldökfa följobb szökjön,
Süveget fejről le se véve,
A küszöb lejjebbre csökjön,
Cipősarkat rá se téve,
Ajtófélfá elháruljon,
Ajtó önként feltáruljon,
Vőm uramnak házba értén,
Derék férfiú betértén!“

„Hála szép teremtmőm néked,
Immár vőm uram belépett!
Hadd vizsgálom meg a házat,
Pillantok a házba bévül,
Megmosva-e minden asztal,
Locsolva-e lócák lével,
A síma bürű surolva,
Palló deszkái porolva!“

„Nézem ezt a házat, nézem,
Nem ismerek rája mégsem,
Mi fából faragták viskóm,
Mely tájról került ki kunyhóm,
Miből rakták fel falait,
Hol szedték a hírlásdeszkát“.

„A mellékfal sülcsontokból,
A fenékfal réncsontokból,
Előfal rozomákcsontból
Szemöldökfa báránycsontból“.

„Almafából mind a pózna,
A bálvány: fodorhabos fa,
Tűzhely-deszka: tündérrózsa,
Pallás: durdahalnak pénzi“.

„Hosszú-székünk vasból épült,
Mind a lócák német lécbül,
Az asztal aranynyal írva,
Palló bársonnyal borítva“.

„Kályhánk rézből van kirakva,
Szikla szépiből a padka,
Tűzhely tengernek kövébül,
Cserény istenfából épült“.

Vőlegény a házba robban.
A tető alá betoppan,
Szól egy ígét, ígyyen ejti :
„Üdvöz légyen Isten által
E híres-neves fedél is,
E tekintetes tető is!“

Mondja Észak úrasszonya :
„Üdvöz légy te, üdvöz lépted,
E kis házba költözésed,
Ez alacsony alkotmányba,
Mi szegény fenyő-szobánkba,
Jegenyefa fészünk földjén!“

„Lánycselédem, én rabocskám,
Falubéli béres szolgám,
Tűzet hozzá! nyírfá héjján,
Tűzzed szurkosfa hegyibe,
Szemre vennem vőm uramat,
Néznem a vőlegény szemibe,
Kék-e vagy piros-e színe,
Vagy vászon fehérségű-e“.

Cseppnyi lánycselédje, rabja,
Falubéli béres szolgál
Tűzét nyírfá héjján hozza,
Tűzét szurkosfára tűzve.

„Nyírfahéj törös a tűztől,
Szurkosfa feketét füstől,
Csúffá tenné vőm szemeit,
Bekormozná gyöngyalakját ;
Gyere vissza gyertyalánggal,
Világíts viasz-világgal!“

Csepp leánycselédje, rabja
Falubéli béres szolgál

Jön im vissza gyertyalánggal,
Világít viasz-világgal.

Viasznak fehér a füsti,
Gyertyának a tüze tiszta,
Vő szemét világosítja,
Képit fényesebbre föszi.

„No már látom vőm szemeit:
Nem pirosuló, se nem kéklő,
Sem mint vászon oly fehérő,
Fehér, mint a tengerhabzás,
Mint tengeri fű, oly barnás,
Mint tengeri nád, oly formás“.

„Ti deli falus, legények,
Vőm uram nosza vigyétek
Föl a legnagyobb ülésre,
Legfelső helyen a székre,
Háttal a hupikék falnak,
Veres asztalunknak fejjel,
Homlokkal a hívott hadnak,
Mellel a mulató népnek!“

Arra Észak úrasszonya
Étet-itat vendéghadat,
Folyó vaj a szájuk széle,
Tejszínes kalács kezébe
Mind a vendégek hadának,
Legkivált veje urának.

Lazac tányérokra téve,
Disznóhús közelletébe,
Mind a csészék csordultiglan,
Mind a tálak tornyozottan,
Ennie hívottak hadának,
Legkivált veje urának.

Mondja Észak úrasszonya:
„Oh, te csöpp leánycselédem,
Hozz kannába sört iziben,
Kínálgasd a kétfülűben,
Mind a hívott vendéghadnak,
Legkiváltkép vőm uramnak!“

Ő cseppnyi leánycselédje,
Dolgozója díj fejébe

A kannát kaptja közre,
Az öt-abroncsosat bűnre,
Sör a sok szakállt szapulja,
Szakállat fehérít habja
Mind a hívottak hadánál,
Legkivált veje uránál.

Mit fogott a sör most vélni,
Az öt-abroncsos beszélni,
Hogy vala immár dalszerzője,
Nagyéremű éneklője,
Ott vala öreg Vejnemőjnen,
Versek fája mindétiglen
Épületes éneklőnek,
Táltossági fő kútfőnek?

Elsőbben a sört im fogja,
Erre ő szavával mondja:
„Sörítalka, gyöngyitalka,
Ne itasd az embert ingyen,
Bírd az embereket dalra,
Ékes ajkút éneklésre!
Gazdáék im álmélkodnak,
Gazdasszonyék gondolkodnak:
Talán vége már a dalnak,
Vidám nyelvek mind kihulltak,
Vagy silány sörítalt főztem,
Hitvány löre telt ki tőlem,
Hogy dalosunk nem dalolgat,
Nagy nótafánk nem dudolgat,
Kedves vendégünk im hallgat,
Víg madárkánk nem vigadoz!“
Hát ki hangicsáljon vajjon,
Énekszót ki nyelve fujjon
Északi ez áldomáson,
Szárjolai nagy lakáson?
Lóca biz itt nem dalolhat,
Hacsak nem a lócán lévőök,
Palló bizony nem pötyöghet,
Hacsak nem a pallón lépők,
S nem vigadoz itt az ablak,
Ha ura nem ablakoknak,

Asztal széli sem szavalhat
Asztal szélein ülők helytt,
Füstlyuk nótát nem füttyölhet
A füstlyuk alatt levők helytt“.

Egy poronty van a porondon,
Tejes bajszerű ül a padkán,
Poronty a porondról szólal,
Padkáról felel a fickó:

„Nem vagyok nagy én időmre,
Testem sincs degeszre növe,
Ámde mégis, mindazáltal,
Más kövér ha fujni áttal,
Derekabbak szépen tenni,
Virgoncabbak vígan lenni,
Én gyujtok rá gyöngye gyermek,
Görhes golyó én csicsergek,
Ösztövére husomból zenek,
Csupa-csont csipőmből csengek
Mai östénk örömhöz,
Nagy napunk dicséretre“.

Volt egy vén a kályha végén,
Az meg szóval ekképp szólal:

„Mit ér tacsókák tátogása,
Silányok siránkozása;
Hazug nótát fuj a gyermek,
Hiúk a leányi versek;
Bízd bölcsre a dalnak dolgát,
Lócán ülőre a nótát!“

Erre az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:
„Van-e itt az ifjú népben,
Mind e roppant nemzetségben,
Ki kezit kezembe kösse,
Hüvelyket hüvelykkel ös-sze,
S vélem együtt énekeljen
Dalra gyujtszon vélem egyben,
Múló nap multságára,
Dicső estének díszére?“

Szól a vén a kályha végén:
„Nem hallottak itt azelőtt,

Nem hallottak, nem is láttak
E világnak ege alatt
Többet érő énekelőt,
Reátermettebb regölőt,
Mint miket magam dudoltam,
Danolászta ifjabb korban,
Dallozta öböl vizein,
Hangozta hazám mezein,
Fenyvesekben fennen fujtam,
Erdőn, berken zúgtam-búgtam“.

„Hangom nagy és ékes vót ám,
Igen szépséges a nótám,
Mint folyó, az úgy hömpölygött,
Mint víz árja, olyképp csörgött,
Mint mint lábi szán havakon,
Vitorlás hajó habokon;
S most ki sem tudom beszélni,
Bizton nem bírok itélni,
Szép hangom mi lelta vajjon,
Mi húzta le kedves hangom,
Nem hömpölyög már folyamként,
Nem is ringatózik habként,
Olyan mint fatőn borona,
Hókérget a tűs fenyűfa,
Mint a szán sívóhomokon,
Ladik száraz kőlapokon“.

Erre az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:
„Hogyha nem jön éppen senki
Vélem együtt énekelni,
Magam állok nótafának,
Pedzem dolgát a danának,
Hisz a dallásra teremtem,
A szavallásra születtem,
Mástól kérdeném-e módját,
Vendégtől a vers mivoltját“.

Erre az öreg Vejnemőjnen,
Versek fája mindétígen
Vígás szerzeni leül,
Dal dolgára települ,

Víg versei véle vagynak,
 Bősége büvös szavaknak.
 Öreg Vejnemőjnen fujja,
 Versit fujja, bezzeg tudja,
 Nem öltődik szó a szóba,
 Folyvást sem fogy ki a nóta,
 Hamarébb a kő a hegyről,
 Tengerszemről tündérrózsa.

Ott énekel Vejnemőjnen
 Egész este víg örömben,
 Mind a nők nevető ajkkal
 A jókedvű férfiakkal,
 Úgy hallgatják, úgy csudálják
 Vejnemőjnen daltudását,
 Mert csuda volt a hallgatónak,
 Ámulat az ott valónak.

Szól az öreg Vejnemőjnen,
 Verse végeztivel mondja:
 „Hogy volnék én jóra való
 Énekmondó, bűbájoló,
 Semmisem telik ki tőlem,
 Mi sem válhatik belőlem;
 Isten a dalos ha volna,
 Édes szájjal ő ha szólna,
 Isten tudna dalt dalolni,
 Dalolgatni, elbájolni“.

„Tengert mézzé ő regölné,
 A tenger fővényét gyönggyé,
 Malátává tenger földjét,
 Sóvá tenger sok köveccsét,
 Tér ligetet termőfölddé,
 Irtás szélit búzafölddé,
 Minden halmot költ kalácsá,
 Minden sziklát tyúktojássá“.

„Dalolgatna és büvölne,
 Szavalgatna és regölne,

Dallana is e telekre
 Aklokat tehénnel telve,
 Karámba virágos főket,
 Parlagokra sok tejadót,
 Száz számra is szarvhordozót,
 Ezrivel is tőgyelőket“.

„Dalolgatna és büvölne,
 Szavalgatna és regölne
 Hiúzbundát gazd'uramnak,
 Asszonyának posztó öltöt,
 Lányoknak bevarrt cipellőt,
 Piros üngöt úrfiaknak“.

„Add meg, Isten, aztat mindég,
 Oh igaz teremő, ismét,
 Itten így en élhessenek,
 Több ilyen is érhessenek
 Északhoni áldomáson,
 Szárjulai nagy lakáson,
 Folyamként a sör buzogjon,
 Özönnel a méz csurogjon
 Itten Észak udvariban,
 Száriola szurdokiban,
 Hogy a nappal teljen dallal,
 Az este örömszivajjal
 E gazdának éveiben,
 E gazdasszony életiben“.

„Fizessen meg Isten érte,
 A teremő visszamérje
 Ház urának asztalvégre,
 Asszonyának éléstárba,
 Fiúknak a halfogásba,
 Szűzeknek a szövőszékre,
 Senki ezt hogy meg ne bánja,
 Esztendőre föl ne hanyja
 Hosszú lakzinak folyását,
 Nagy seregnek áldomását!“

HUSZONKETTEDIK ÉNEK.

Summája:

Vén asszonykák bölcs tanácsa
Menyasszonynak nem kalácsa.

ikor a nászban ittak untig,
Mikor meglakták a lagzit,
Észak udvarána hérészt,
Homályhonban a menyegzőt,
Mondja Észak úrasszonya
Ilmarinnek, a vőnek:
„Mit ülsz nagynemzetű itten,
Mért vagy, föld fénye, imetten?
Atyád jósága nyügző le,
Anyád kedvessége köt le,
Vagy e ház világos volta,
E násznépnek bájos volta?”

„Nem jósága tilt atyádnak,
Nem kedvessége anyádnak,
Nem is e háznak fényes volta,
Sem e násznép ékes volta;
Maraszt jósága szüzednek,
Ifjú lánykád édes volta,
Várt virágodnak világa,
A fűtös fejűnek bája”.

„Vőlegény fiam, szerettem,
Vártál eddig, várd ki végig;

Még virágod készületlen,
Örök társad öltözetlen,
Haja félig van befonva,
Más fele fonatlanul van”.

„Vőlegény fiam, szerettem,
Vártál eddig, várd ki végig;
Még virágod készületlen,
Örök társad öltözetlen,
Ruhaujja félig kötve,
Más felit csak most kötik be”.

„Vőlegény fiam, szerettem,
Vártál eddig, várd ki végig;
Még virágod készületlen,
Örök társad öltözetlen,
Fél cipője fel van húzva,
Fele felhuzatlanul van”.

„Vőlegény fiam, szerettem,
Vártál eddig, várjál végig;
Még virágod készületlen,
Örök társad öltözetlen,
Fél kezére kesztyű húzva,
Fele felhuzatlanul van”.

„Vőlegény fiam, szerettem,
Sokat vártál csüggedetlen,
Kész im várva-várt virágod,
Fel van öltözködve párod“.

„Menj el már, eladott lányka.
Megvett kis tyukocska, véle!
Közelít a költözésed,
Itt van im a válóidő,
Oldaladon áll a vivő,
Az ajtó előtt a vevő,
Ménje már a fékét rágja,
Szüzcsekére vár a szánka“.

„Voltál kész a vásárt csapni,
Kezes bárány, kézbe csapni,
Könnyűdös a jegyhez jutni,
Gyűrűvel a kapszot kötni:
Légy most kész a szánra szökned,
Cifra kasba ülni könnyed,
Kezes elköltöznöd innét,
Indulásra szép szelided“.

„Nem voltál, oh kis hajadon,
Szemfüles valami nagyon,
Túltekintő ten-orrodon,
Vásárod ha balra billen,
Siralmadra mindétiglen,
Jajra, bajra mindvégiglen,
Kimenvén apád lakából,
Te szülőhelyedtől távol,
Te kegyes anyád karából,
Dajkálódnak udvarából“.

„Mi volt ezidáig élted,
Atyád telkein te néked!
Nőtél, mint virág a mesgyén,
Mint eper az irtás földjén,
Nyoszolyádból vajra leltél,
Tejre, fektedből ha keltél,
Nyugtodból buzakenyérre,
Vackodból vajas lepényre;
Vajjal hogyha már beteltél,
Disznóhúsból szeleteltél!“

„Nem volt semmi búbanatod,
Koronként se gondolatod:
A gondot fenyőkre bízta,
Sövényre a gondolatot,
Búdat lápi lúcfenyőre,
Nyírfára homokmezőbe;
Magad mint levélke lengtél,
Mint a pillangó kerengtél,
Mint eper anyácskád földjén,
Mint málna hegyein-völgyén“.

„Elmég mostan im e házból,
Még más házba innen távol,
Más anyának jutsz kezire,
Idegen család közibe.
Más az ottan, más ez itten,
Másik házba más lesz minden:
Másképp zendül ott a kürtszó,
Másképp nyikorog az ajtó,
A kapu is másképp fordul,
Sarokvas sem úgy csikordul“.

„Nem tudsz járni ten-ajtódon,
Ten-kapud körül forogni
Ház hölgyéhez illő módon,
Tüzet sem tudsz gerjeszteni,
Tűzhely lángját éleszteni
Ház urának tetsző módon“.

„Azt vélted-e, szép kisasszony,
Azt hitted-e, vélted vajjon:
Vélted, elmég éjtszakára
S megjösz nappal nemsokára?
Nem egy éjtszakára még el,
Nem egy éjre, nem kettőre:
Válsz bizony sok esztendőre,
Eltűnsz ám örök időre,
Végképpen atyád-, anyádtól,
Mindétig szülőtanyádtól;
Lassú lesz a lábad lépte,
A küszöb magasb, mint kéne,
Ha tán visszajössz valaha,
Megállsz újra e kapuba“.

Szegény szűz im sóhajtozik,
 Sóhajtozik, sáppadozik,
 Szomorúság száll szívére,
 Könny szökik im a szemébe,
 Maga szóval így szólal:
 „Azt gondoltam, azt reméltem,
 Mostanáig mind azt véltem,
 Mondtam mindig, amíg éltem:
 Hiszte, lány, kisasszonysem vagy,
 Míg öregednek kezin vagy,
 Te atyuskádnak terein,
 Agg anyádnak enyhelyein;
 Kisasszony csak ezlán lennél,
 Amikor majd férjhez mennél,
 Fél lábad küszöbön állva,
 Fél a kérőnek kasába,
 Homlokoddal hosszabbodnál,
 Füleddel föllebb hatolnál“.

„Élten-éltig ezt reméltem,
 Amíg nőltem, így szemléltem;
 Mint jó évet vártam ezt én,
 Mint nyárjöttét, úgy tekintém;
 Betelik már reménykedésem,
 Közelít elkövetkezésem,
 Fél lábam küszöbön állva,
 Fél a kérőnek kasába“.

„Tudni most csak azt szeret-
 Mitől változott meg elmém: [ném,
 Nem megyek örömmel innen,
 Nem válok el vidám szívvel
 Ettől az aranyos háztól,
 Ez ifjúkori tanyától,
 Nagyra nőttem szép lakától,
 Atyám szabta élettájtól;
 Búval indulok el innen,
 Válok elkeseredetten,
 Mint egy őszi éj ölibe,
 Tavaszi jégtábla fölibe,
 A jégen topást se tudván,
 Lábnyomot a síkos utcán“.

„Lám milyen a kedve soknak,
 Kedve más menyasszonyoknak,
 Más bizony nem ismer bút-bajt,
 Nem hord szívet oly szomorút,
 Mint hordozok én nyomorúlt,
 Hordozom fekete búmat,
 Szénnel egyszínű szívemet,
 Komornál komorabb gondot“.

„Mi kedve, ki boldog, annak,
 Gondolatja gondtalannak:
 Mint tavaszi nap ha fölkel,
 Mint napos tavaszi reggel;
 Hát nekem a kedvem milyen,
 Az én keblem, a kietlen?
 Mint tónak alacsony partja,
 Mint felhő sötét szegélye,
 Mint ősznek sötétlő éje,
 Mint a tél fekete napja,
 Avagy annál is feketébb,
 Kietlenebb őszi éjnél“.

Volt egy vén cselédanyóka,
 Örökké a ház lakója,
 Ez meg illetéknépp szóla:
 „Úgy kell, úgy szép kisasszony!
 Emlékszel-e, hányszor mondtam,
 Nem egyszer, de százszor mond-
 Ne örülj a vőlegénynek, [tam,
 Kérőd száján egy igének,
 Ne bízz szemejárásába,
 Ne vakítson nemes lába:
 Illegeti száját szépen,
 Jártatja szemit szelíden,
 Bár Lempo van állkapcsában,
 Szája szélén a halál van“.

„Nem mondtam-e mindig, lány-
 Nem oktattam-e kis árvám, [kám,
 A nagy kérők majd ha jönnek,
 A nagy kérők, híres hőslők,
 Te felelj nekik fönne
 És beszélj magadért bölcsen,

Felelj illetén igéddel,
Beszélj illetén beszéddel :
Nem vagyok én arra való,
Nem vagyok, nem is lehetek
Menyasszonynak vinni való,
Rabszolgának venni való,
Kisasszonyka, magamfajta,
Nem fog lenni mások rabja,
Nem szokott szegődni máshoz,
Más kapcája lenni bárhol ;
Más ha egy szóra fakadna,
Én kettőt felelnék vissza,
Üstökömbe ha ragadna,
Ha kapaszkodnék hajamba,
Jól elütném üstökömtől,
Ellódnám fürtjeimtől“.

„Nem törődtél a tanáccsal,
Nem hajtottál én szavamra,
Tűzbe mentél készakarva,
Kátrányfüst közibe tudva.
Rókaszán után rohantál,
Medve sarkába suhantál,
Hogy a róka szánját húzzad,
Medvét messzi hordozgassad,
Mint uradnak rabja fogytig,
Mint napadnak rabja rogytig“.

„Iskolába még e házból,
Kínra őseid lakából :
Nehéz iskolát kell járnod,
Hosszú kinnak végét várnod.
Mevették már ott a kantárt,
A bilincset készen tartják,
Senki másnak kínzatjára,
Csak neked, nyomorúlt árva“.

„Megismered majd, szegényke,
Megismered, földnek férge,
Ipad csontos állkapcáját,
Te napadnak köves száját,
Süvednek hideg hívását,
Ángyod nyaka rándításit“.

Halld kisasszony, hadd beszéljek,
Hadd beszéljek, hadd mesélek !
Voltál itthon szép virágszál,
Udvarunk öröme voltál,
Atyád holdacskának hívott,
Anyád napfénynek nevezett,
Bátyád víz ragyogványának,
Húgod kék-karazsiásnak.
Elmégy másik házba ime,
Idegen anya kezire ;
Nem anyád lesz az idegen,
Más nő nem szüldnek mása :
Idegen ritkán szid szeliden,
Ritkán igaz oktatása.
Ipad túskegalynak tisztel,
Napad ringy-rongy nevezettel,
Süved a küszöb sarának,
Ángyod nők gyalázatának“.

„Jó lennél nekiök mindjárt,
Kellenél nekiök mindjárt,
Ha mint pára úgy jutnál ki,
Udvarra mint füst futnál ki,
Mint levélke úgy röpülnél,
Mint sziporka úgy szökellnél“.

„Nem vagy kis madár, repülő,
És levél se vagy lebegő,
Sziporka se vagy szökellő,
Füst se udvarra igyekvő“.

„Hej, kisasszonyka hugocskám,
Cserélni ugyan cserélsz ám :
Az édes apát cseréled
Igen rossz szívű ipadért,
Te kegyes szüld cseréled
Szörnyen szigorú napadért,
Elcseréled hív öcsédet
Te görbenyakú süvedért,
Szép hugocskád elcseréled
Egy kidülledt szemű ángyért.
Lenágyadat elcserélted
Kormos fáklyafüst helyével,

Tiszta tó vizét cserélted
 Iszamók saras vizével,
 Fövénypartod elcserélted
 Fekete iszapfenékkal,
 Bízott berkid elcserélted
 Hangafű-növő mezőkkel,
 Epres halmod elcserélted
 Irtási kemény fatövekkel“.

„Úgy gondoltad, kis hajadon,
 Növekedő szép tyukocska :
 Dolog vége, munka szünte
 Lészen ott-ülésed este ;
 Majd fekvőhelyedre visznek,
 Gyöngén álmra letesznek“.

„Nem visznek fekvő helyre,
 Senki álmra se tesz le,
 Most kell mégcsak virasztani,
 Most dől még a gond igazán,
 A gondolatokat osztják,
 Jó kedvetet jól megrontják“.

„Amíg kontytalan libegtél,
 Addig gondtalan libegtél ;
 Míg vászon nélkül forogtál.
 Fölös bú nélkül forogtál.
 Hoz a fejkötő majd gondot,
 A gyolcskendő komor kedvet,
 Fölös bánatokat kontyod,
 A len számtalan keservet“.

„Hej, mi a leányka otthon !
 Apja mellett a leányka
 Mint király királyi várba,
 Csak egy kard kell oldalára !
 Bezzeg más a meny, az árva !
 Ura mellett a menyecske
 Mint a fogoly muszka földön,
 Csak egy őr kell oldalára !“

„Dolgot tesz dologidőbe,
 Töri, ahogy tellik tőle,
 Teste egy veríték végig,
 Homlokán a hab fehérszik ;

Fordul az idő azonba,
 Hát már tűzre szánják nyomba,
 Vetik menten a kohóba,
 Küldik egyre a manóba“.

„Bírni kéne a szegénynek,
 Bírni búra szült cselédnek
 Lazac lelkit, sérinc nyelvit,
 Elméjét tavi sigérnek,
 Hóhal száját, szárhal gyomrát,
 Tengeri fajdnak eszetokját“.

„Nem tudja soha de senki,
 A kilencedik se sejtí
 Hajadon szűz anyaszülte,
 Akit úgy őrzött öregje :
 Hol születik felfalója,
 Hol nő majdan megmarója,
 Húsát élő, csontját vesztő,
 Haját szélnek széteresztő,
 Üstökét elosztogató,
 Csipőskének adogató“.

„Sírjál, sírjál, kis hajadon.
 Hogyha sírsz, hát sírjál nagyon,
 Sírd a könnyeid kezédbe,
 Bú vizét marékkal össze,
 Öntséd ősi udvarodba,
 Atyád pallóira tóba,
 Házát sírd tele habokkal.
 Pallódeszkáit patakkal !
 Mert ha nem sírsz, míg siratnak,
 Majdsírsz, hogyhajössz viszontag
 Megnézned az ősi házat
 És leled öreg atyádat
 Fürdő füstjébe fuladva,
 Keze a száraz seprőt fogja“.

„Sírjál, sírjál, kis hajadon,
 Hogyha sírsz, hát sírjál nagyon,
 Mert ha nem sírsz, míg siratnak,
 Majdsírsz, hogyhajössz viszontag
 Megnézned szülői házad
 S leled agg szülőanyádat

Az akol mögébe halva,
Holt ölébe száraz szalma!"

„Sírjál, sírjál, kis hajadon,
Hogyha sírsz, hát sírjál nagyon;
Mert ha nem sírsz, bár siratnak,
Majdsírsz, hogyhajössz viszontag
Meglátogatnod e házat
S leled virgonc bátyácskádat
Ól közepén hamvahodva,
Holtan dülve udvarodra“.

„Sírjál, sírjál, kis hajadon,
Hogyha sírsz, hát sírjál nagyon;
Mert ha nem sírsz, hogy siratnak,
Majdsírsz, hogyhajössz viszontag
Meglátogatnod a házat
S leled szép kis húgocskádat
Mosó útra leborulva,
Kis kezébe ócska sulyka“.

Szegény szűz ím sóhajtozik,
Sóhajtozik, sápadozik,
Maga indul íme sírni,
Könnyhullajtásait kezdi.

Tenyerébe könnyét sírja,
Bú vizét marékkal össze
Ősi tiszta udvarukra,
Atyja pallóit patakba.
Erre ő szavát ím kezdi,
Maga mondja s így en ejti:
„Haj, húgaim, lánybarátim,
Ti korábbi gyöngy korácsim
S akik egyidősök vélem,
Hallgassátok én beszédem!
Most én el se gondolhatom,
Mi ütötte nékem vajjon
E keserveket szívembe,
E gondot belé mi verte,
Ezt a bánkódást mi hozta,
E fájdalmat mi okozta“.

„Másképp tudtam, véltem,
Mindig másképp is reméltem:

Járok mint kakuk, dicsekvém,
Kurjogatok halmok hátán,
Majd ha e napokra szálltam,
E tanácsokra találtam.
Bizony mint kakuk se járok,
Halmok hátán sem kiáltok.
„Jegesruca lettem árba,
A széles öbölbe szárcsa,
Fagyos víz tetején forgok,
Jeges víz ölen kavargok“.

„Oh atyám, oh én anyuskám,
Oh szegény öreg szüleim,
Mire alkottatok engem,
Hogy hordoztatok keserverest
Ily siralmak sírására,
Ily bánatok bírására,
Ily gondokkal gondolásra,
Ilyen búval búsulásra!“ [dajkám,

„Jobb lett volna, gyászos
Én szépséges hordozgatóm,
Én édeskedves tejadóm,
Gyönyörű szép szoptatgatóm
Pólyálgatnod fatöveket,
Mosnod apró kis köveket,
Mikor magzatodat mostad,
Szépecskédet pólyálgattad
E borzasztó bánatokra,
E rettentő rossz napokra“.

„Azt mondhatja más valaki,
Sok bizony az hiheti:
Mit beszél a balga bajról,
Mit karattyol bármi gondról?
Ne mondjatok, jó emberek,
Ne mondjatok nékem ilyet!
Több bizony a gondom nékem,
Mint kő zúgónak vizében,
Fűzfa földben, vizenyősben,
Hangafű homokmezőben;
Egy ló el se tudná vinni,
Vas cipőjű húzni-vonni

Lóigája lebegetlen',
Görbe fája remegetlen'
Én szegény szívemnek gondját,
Sötét bánataim bokrárt“.

Szól a pallón egy kis vendég,
Cserény mellől egy növendék:
„Mit van, oh kisasszony, sírnod,
Oly borzasztón búslakodnod;
Bízd a gondokat a lúra,
Búdat a sötét heréltre,
Szomorgást a vas-szájúra,
Búgást annak nagy fejére:
Van is jobb feje a lónak,
Jobb feje, öregebb csontja,
Többet bír a hosszú lónyak,
Egész teste több a lónak!“

„Nincs miért úgy siratozni,
Oly borzasztón búslakodni:
Nem mocsárra fogsz te menni,
Patakpartra sem visz senki,
Visznek e viruló tájról,
Visznek még virulóbb tájra;
Tesznek sörrel dús e házból,
Tesznek sörrel dúsabb házba“.

„Szemed oldaladra vetve,
Pillantásod jobb feledre:
Vőlegényed véled vagyon,
Erős ember oldaladon,
Jó az ember, jó a ló is,
Minden házába való is,
Császárfajdok szárnya csattog
A lójármon játszadozván,
Rigók rikkantanak vígan,
Dalozván igája ormán,
Hat arany kakukmadara
Leng az igán erre-arra,
Kék rikkancia hét darabka
Hangicsál a szánka orrán“.

„Ne törődjél semmivel se,

Anya-szülte, más helyen se;
Dehogy tesznek rosszabb sorba,
Sőt helyeznek különb karba:
Szántó ember oldalára,
Kémlőnek köpönyegébe,
Kenyérszerzőnek kezébe,
Halfogónak hónaljába,
Szarvasűzőnek ölébe,
Medvegyőző fürdőjébe“.

„Nemes férfiat szereztél,
Hőst, nyalkábbat mindeneknél,
Nincs annál egy ij se vesztég,
Nem függnek szögön a tegzek,
Honn ebei nem hevernek,
Kutyák almon nem feküsznek“.

„Háromszor e nyár havában,
Kora reggelnél korábban
Kelt az erdön fákltyatűznél,
Ébredt tűleveles ágyban.
Háromszor e nyár havában
Szemít harmatcsöpp esé meg,
Fejít tügaly fészülé meg,
Testét söprű verdesé meg“.

„Urad nagy sereget sürget,
Hősöd nyájakat nevelget,
Erdein e vőlegénynek
Patán járó van temérdek,
Hegyhátain lábas jószág,
Völgyfenékre vágyó csordák,
Szarvasmarha száz megszázan,
Tőgyelő ezernyi számban,
Asztag mindenik mezőben,
Eleségtár minden éren,
Gabnatermő éger-erdők,
Árokszélek, árpatermők,
Zabtermő köves terek is,
Buzatermő árterek is,
Minden omladékban kincs van,
Érték mindenik kavicsban“.

HUSZONHARMADIK ÉNEK.

Summája:

Hej, mi vár a kis arára!
Égnek áll a hajaszála.
Sorsát feketére festik —
Nem lesz nyugsága napestig.

ost a lánykát megtanítjuk,
A menyasszonyt utasítjuk
Ki lesz lánykánk tanítója,
Szűzecskenk utasítója?

Oszmotár, a délceg asszony,
Kalevatár, szép szűzecske,
Az tanítja meg leánykánk,
Utasítja e mi árvánk,
Okosan mikép mozogjon,
Könnyen hogy legyen meg otthon
Okosan ura lakában,
Könnyen az anyósi házban.

Fölemeli szóra száját,
Megeresztli mondókáját:
„Haj hugocskám menyasszony-
Aranyalma, gyöngyömadta, [ka,
Hallj ide, míg én beszélek,
Más módon amíg mesélek!
Szép virág, ím indulsz innen,
Messze mégy, számóca, menten,
Posztó-pelyhes elporoszkálsz,
Bársonybőrű bizony elszállsz
E híres-neves hazából,

E szépséges szép tanyáról;
Ihol másik házba röppensz,
Idegen családba csöppensz,
Más világ van másik házban,
Idegenben, más hazában,
Lépegetni gondolkodva,
Cselekedni fontolgatva,
Nem ahogy apád terein,
Avagy édsanyád mezein:
Hegyen-völgyön danolászni,
Úton-útfelen hujázni“.

„Ha majd elhagyod e házat,
Vég eszedbe minden egy s más,
Hadd csak itthon ezt a hármat:
A napfényes hosszú álmot,
Szülédnek szives szavait,
Köpüléskor a vajostást“.

Égy eszedbe minden hol-
Álomtáskádat felejtsd itt,
Hagyd hazádbeli szűzek-
A kemencesutba vetve, [re,
Dalaid lócavégre vessed,
Ablakba te vidám versed,

Leányságod seprűtőre,
Vesd vadságod lepedőre,
Padkára te rosszaságod,
Pallóra te lomhaságod,
Vagy nyoszolyódnak uszoljad,
Nyoszolyód kezébe nyomjad,
Nyoszolyód vigye harasztba,
Hangafüves helyre hordja“.

„Új erkölcsöt kell követned,
Az előbbit elfeledned,
Atyád irgalmát tagadnod,
Ipad irgalmát fogadnod,
Mélyebben kell meghajolnod,
Ráadásul jó szót adnod“.

„Új erkölcsöt kell követned,
Az előbbit elfeledned,
Szülőd irgalmát tagadnod,
Naped irgalmát fogadnod,
Mélyebben kell meghajolnod,
Ráadásul jó szót adnod“.

„Új erkölcsöt kell követned,
Az előbbit elfeledned,
Bátyád irgalmát tagadnod,
Süved irgalmát fogadnod,
Mélyebben kell meghajolnod,
Ráadásul jó szót adnod“.

„Új erkölcsöt kell követned,
Az előbbit elfeledned,
Húgod irgalmát tagadnod,
Ángyod irgalmát fogadnod,
Mélyebben kell meghajolnod,
Ráadásul jó szót adnod“.

„Míg világ világul lészen,
Míg arany hold süt az égen,
Szokatlan ne házasodjék,
Járatlan ne menjen férjhez!
Minden ház szokásra oktat,
Jó ház is szokásra szoktat;
Férj a kedvet megkisérte,
Kedvedet a legjobb férfi;

Ott van szükség szemfülesre,
Hol hibás a ház szokása,
Ott szorúlnak az ügyesre,
Hol haszontalan az ember“.

„Ha ipad farkas a zugolyban,
Naped medve góc mögiben,
Süved kígyó a küszöbön,
Ángyod szög az udvar földjén,
Úgy kell böcsületbe fognod,
Sőt mélyebben meghajolnod,
Mint egykor anyád lakában,
Te atyuskád hajlokában
Atyuskád előtt hajoltál,
Szüléd böcsületbe fogtad!“.

„Legyen néked folytonosan
Fejed pontos, elméd biztos,
Gondolatod mindig kellő,
Értelmed igen egyenlő,
Szemed nyitva álljon este,
Tüzet gerjeszteni kell-e,
Füled reggel váltig lesse,
Kakas nem kukorékolt-e!
Elsőt hogyha szól a kakas
S még nem szólott másodikat,
Fiatalok fölkeljenek,
Aludjanak az öregek“.

„S a kakas ha nem kukorít,
Gazdamadár meg se mukkan:
Kakasnak fogadd a holdat,
A Nagy Medvét tanítódnak,
Menj és nézz körül odaki,
Menj a holdat megfigyelni,
Nagy Medvével ismerkedni,
A csillagot szemre venni!“

„A Nagy Medve hogyha jól fest,
Szarva délnek áll egyenest,
Farka éppen északfelnek,
Akkor üt az óra néked,
Ott hagynod fiatal férjed,
Fölkelned a vérmes mellől,

Hamuból parázsát szedned,
Tűzhely alján izzót vened,
Szikrát szítani a fába,
El nem hinteni hiába“.

„Hamuban parázs ha nincsen,
Tűzhely alján nincs sziporka,
Kedves kis uradat kérjed,
Ősztökéljed ifjú férjed:“

„Adj tüzet, én édes eggyem,
Én virágom, adj világot!“

„Kapsz is tűzkövet keveset,
Talán taplót is pirinyót,
Hát tüzet csiholj ki tüstént,
Csiptesd be a fáklya csücskét,
Eredj, szedd az aklot rendbe,
A tehénnek tégy elejbe!
Bőg immár anyósod barma,
Ipadnak lova nyerítez,
Süved barma fészkelődik,
Ángyod borja téged béget,
Hogy a széna szépít hozzad,
Lőhert számára kiozzad“.

„A hodályokat hajolva.
Guggolva az aklot jársz,
Étesd módjával a marhát,
Szép nyájasan a juhnyáját,
Adjál a tehénnek szalmát,
Szegény borjaiknak innya,
Csikóknak finom fűszárat,
Bárányoknak széna szépét,
A disznókra ne dühösködj,
Kis kocákat el ne gázold,
A disznók elébe válút,
Kis kocáknak tégy tekenőt!“

„Ne ácsorogj az akolba,
Ne ólálkodj a juhólba!
Az akol hogyha rendbe szedve,
Minden marha megtekintve,
Izibe iparkodj onnan,
Szaporán a házba dobbanj!

Ott benn sírdogál a gyerek,
Picikéd pólyában pityereg,
Nem szól magzatod szegényke,
Nyelv hiján hogy is beszélne,
Fázik-e vagy ehetnék-e,
Avagy más mi történt véle,
Míg be nem jön, akit esmér,
Anyja hangjára nem eszmél“.

„Ha bemegy a házba, légyen
Négy, aki a házba mégyen:
Vizes dézsát vigy kezvedbe,
Sűrű seprűt hónod alatt,
Fogad közt fenyőszilánkot,
Magad menj be, mint negyedik!“

„A pallót sikáld simára,
A deszkadobogót súrold,
Borítsd el a pallót vízzel,
Ne a kis gyerekre önts el;
Gyereket ha látsz a pallón,
S talán ángyodé a gyermek,
Tedd fel a picinyt a padra,
Szemét mosd meg, cirógasd meg,
Adj kacsójába kenyeret,
Vajat kenj a kenyerére;
Hogyha nincs kenyér a, háznál
Adj forgácsot a kezébe!“

„Asztalosni ha igyekszel
Hetenként legalább egyszer,
Szélit-hosszát megmosogasd,
Láss utána lábainak,
Lócákat locsold meg vízzel,
Falat tisztogasd meg tollal,
Lócán mind a deszkát végig,
Falak hosszú repedékit!“

„Asztalon ha porszemeket,
Ablakon ha látsz szemetet,
Töröld azt le szépen szárnnyal,
Vond végig vizes ruhával,
Por a padmalyt hogy ne érje,
A szemét ne szálljon széjjel!“

„Padmalyról a kormot vedd le,
Kéményből a szurkot szedd le,
Kályha lábát tartsd eszedbe,
Gerendákat sem feledve,
Hogy háznak ítélje bárki,
Lakásnak lehessen látni!” [lek,

„Halld meg, lányom, mit mesé-
Mit mesélek, mit beszélek!
Ne szaladgálj szoknyátlanúl,
Ne lófrálj ümögtelenül,
Ne is kószálj keszkenőtlen,
Ne cipekedjél cipőtlen:
Férjed felforrhatna rajta,
Íljú ember orrolhatna”.

„Azokra figyelj te félve:
Udvaron a berkenyékre!
Szentek az udvar berkenyéi,
Szentek ágacskái néki,
Szentek ágain a gallyak,
Még szentebbek a bogyói,
Kivel lánykát megtanítanak,
Árvát utba igazítanak
Fiatal férjek kedve szerint,
Szeretőnek szíve szerint”.

„Bírd egér finom füleit,
Nyúlfiúnak ürge lábát,
Íljú hátad hajtogassad,
Szép nyakadat nyujtogassad,
Mint gyenge gyalogfenyőcske,
Tölgy teteje, zsendülőbe!”

„Virasztanod kell violám,
Mind virasztanod, vigyáznod,
Ne feküdj farodra folyton,
Ne lebzselj a kályhapolcon,
Ne hidalod le a ruhádat,
Ne nyomd össze nyoszolyádat!”

„Szántásból süved ha térül,
Ipad a sövénykötésről,
Kis urad mezőről megjő,
Széped irtásmunka mellől,

Vigy vizes kosárt elibe,
Keszkenőt kínálj izibe,
Meghajolj előttük mélyen,
Nyájas szokat szád beszéljen”.

„Naped éléstárból térül,
Lisztes véka van kezibe,
Fuss az udvarra elibe,
Hajolj meg előtte mélyen,
Karjáról a vékát vedd el,
Hogy a házba vidd izibe!”

„Hogyha el nem tudnád vélni,
Önként meg sem is itélni,
Tennivalód mely felé hí,
Mikor milyen munkát mívelj,
Hát az aggnőtől tudakold:”

„„Oh én édes napamasszony,
Még miféle munka volna,
Lányodnak mi lenne dolga?”“

„Majd az aggnő fog felelni,
Anyósod azonnal kezdi:”

„„Hát biz itt elég a munka,
Sok dolog szakad nyakunkba:
Hol darálni, hol meg őрни,
Körudat körülkerülni,
Vinni be a vizes dézsát,
Megdagasztani a téstát,
Házba hordani hasábfát,
Melegíteni a kályhát,
Készíteni jó kenyeret,
Sütni pompost rengeteget,
Az edényt előblögetni,
Mosni mind a csöbröket ki”“.

„Az aggnőtől dolgozod tudva.
Napadtól, hogy mi a munka,
Szedj száraz szemet a körül,
Menj az őrlőházba mindjárt,
S mihelyest oda betértél,
Hogy az őrlőházba értél,
Ne szólj torkod szakadtából,
Ne hallassék hangod távol,

Szebb ha szól a kő helyetted,
A rúdág ha énekelget;
Ne fúkálj túlos-túlon-túl,
Ne liheg a rúdnál rútúl,
Hogy ipad ne gondolhassa.
Hogy napad ne mondogassa.
Haragodban fujsz oly fennen,
Tülekszel talán dühödben!”

„Szorgosan szítáld a lisztet,
Födélén a házba vinned,
Ügyelj a kenyérsütésre,
Gyúrd a tésztáját keményre,
Hogy ne légyen liszt a fele,
Merő szíjasság a bele!”

„A csöbör ha véknyan állna,
Vedd a csöbröt vígan vállra,
Hón alá a vizes puttont,
Sétálj le a vízhez véle,
A csöbröt cipeld vigyázva,
Dugd fülébe a durungot,
Vissza mint a szél ügyekezsz,
Mint a förmeteg füremedj,
Világért se várj a víznél,
A kútnál ne késlekedjél,
Hogy ipad ne gondolhassa,
Hogy napad ne mondogassa:
Képedet kívánod látni,
Te magadat megcsodálni,
Vérmes voltodat a vízben,
Szép személyedet a kútban!”

„Még a hosszú farakáshoz,
Hogy hasábokat huzigálj,
Egy hasábot el ne hányj ott,
Nyárfából valót is válaszszt,
Hajítsd a hasábot halkal,
Ne dobáljad dérrrel-durral,
Ipad azt ne gondolhassa,
Napad azt ne mondogassa,
Haragodban ütöd-véted,
Dühödben dobálod őket!”

„Éléstárba ha törekszel,
Lisztet hozni lépegetsz el,
Ne ülj ott az éléstárba,
Ösvényen ne igen ödöngj,
Ipad azt ne gondolhassa,
Se napad ne mondogassa:
Lisztes zsákját fosztogatod,
Falus nőknek osztogatod!”

„Ha szennyes edényt szapulni,
Puttonyokat mégis surolni,
Mosd el a kupát fülestül,
Rovátkostul mind a csészét,
Moss dézsát, surold le szélit,
Kanalat, surold nyelét is!”

„Kanalaid tartsad számon,
Eszed az edényre álljon,
A kutya ne kapja közre,
Cica el-ki ne cipelje,
Baromfi ne bökje-lökje,
Gyerekhad ne hányja össze;
Vannak fickók a faluba,
Kerül kisfejtű katona,
Ki a kannát elcipelné,
A kanalat kárba tenné”.

„Este gőzfürdő ha készül,
Vond a vizet, vidd a vesszőt,
Pálltsd meg a vesszőcskéket
A füsttelen fürdő végett
Hosszú halogatás nélkül,
Fürdőben mulatás nélkül,
Te ipad ne gondolhassa,
Te napad ne mondogassa,
Hogy a fürdőlócán fekszel,
Pad hosszában henteregsz el!”

„Onnat oszt a házba jöve,
Hívd ipad a feredőbe:”

„„Óh, én édes jó apósom,
Fülik már a finom fürdő,
Víz vedelve, seprű pállva,
Polcok símára síkálva,

Nosza, menj fürödni mostan,
Kényedre lubickolj ottan,
Én várlak a vesszőcskével,
Polcok alatt posztón állok!”

„Fonómunka hogyha fordúl,
Szövőmunka ha megindul,
Ne fuss a faluba észért,
Tanórok mögé tanácsért,
Mások házába dologért,
Idegenhez bordafogért!”

„A fonált magad fonogasd,
Ontokot önujjaidal,
Gyapjú szálát nem szorosra,
Lenfonalat összébb fogva;
Kemény gombolyagot készíts,
Motollára gombolyítsd fel,
Szugolyfára szépen szedd fel,
Szövőszékre szépen tedd fel,
Üsd a bordát istenesen,
Emeld a nyüstöket ügyesen,
Szójj daróc subát meleget,
Gyapjú szoknyát szabj eleget,
Egy juh gyapja fél feléből,
Téli bürgének hajából,
Tavaszi bárány bundájából,
Buga birka pihéjéből”. [szélek,

„Hallgasd még, hogy mit be-
Másodszorra mit mesélek;
Főzz árpából sört jeleset,
Malátaitalt nemeset
Árpszemből egyetlenből,
Fél hasábfa amíg elfül!”

„Az árpát ha édesítéd,
Malátát ha ízesítéd,
Ne keverd soha lapáttal,
Ne forgasd fenyőfa ággal,
Mindenkor marékkal mozgasd,
Tennen tenyereddel forgasd;
Füllesztőbe gyakran nézz be,
A csira ne jusson vészbe,

A csirát cica ne lakja,
Malátán ne háljon macska,
És ne tarts toportyánoktól,
Ne félj erdei vadaktól,
Ha füremedsz füllesztőbe,
Útnak indulsz éjidőbe!”

„Hozzátok ha vendég tér be,
Ne haragudj a vendégre!
Tisztességes háznál mindég
Talál egyet-mást a vendég,
Hol húsos harapnivalót,
Hol remekbe készült cipót”.

„Kínáld vendéged üléssel,
Szólítsd őt szíves szavakkal,
Tartsd a vendéget beszéddel,
Míg megérkezik az étel!”

„Ha ismét a házból indul,
Elkövetkezik tetőled,
Ne kísérd a látogatót
Messze még az ajtón is túl,
Férjed felforrhatna rajta,
Széped elszomorodhatna!”

„Néked meg ha kedved támad
Máshová betenni lábad,
Szó nélkül ne menj el máshoz,
Híradatlanul ne távozz;
Ottanlétedkor pediglen
Intézd a beszédet bölcsen,
Magad fészkét ne gyalázd le,
Anvósodat ne alázd le!”

„Kérdik falvadbéli nénék,
Vagy faludban más fejérenp:
„Adott-e vaját anyósod,
Mint egykor anyuskád otthon?”
Soha ígéd így ne szóljon:
„Nem adott vaját anyósom!”
Váltig mondd, hogy nem kimélte,
Sőt merőkanállal mérte,
Ha egy nyáron egyszer adtak,
Azt is téliről maradtat!”

„Figyelj rám, hogy mit beszélek,
 Másodszorra mit mesélek!
 Ha elhagyod ezt a házat,
 Másik házba térsz tanyádul,
 Ne feledkezz el anyádrul,
 Ne szégyeld szegény szülődet!
 Lám anyád nevelt föl téged,
 Lám, szép mellén tartott téjjel,
 Saját szépséges magából,
 Liliom teste legjavából;
 Nem volt álma sok, sok éjjel,
 Sok ételét felejté el,
 Mikor téged ringatgatott,
 Pici pólyást ápolgatott“.

„Aki anyját elfelejti,
 Szégyelli szegény szülőjét,
 Az ne menjen majd Manába,
 Jó lélekkel Tuonelába:
 Megfizet Manala búsan,
 Tuonela megtorolja dúsán,
 Aki elfelejti anyját,
 Szégyelli szegény szülőjét;
 Tuoni lányai leszidják,
 Mana szűzei szorítják:
 „Hogy feledhetéd anyádat,
 Hogy szégyelhetéd szülődet,
 Volt anyádnak kinja jó nagy,
 Sok keserve dajkálódnak
 Ott a fürdő földjén fekve,
 Ott a szalmán henteregve,
 Míg tégedet szült világra,
 Míg hordozott, hitvány árva!“

Egy anyóka ült a pallón,
 Vén banya, lebernyeg rajta,
 Küszöbök körül kopogó,
 Úton-utfélen topogó,
 Ez a szót ím így intézi,
 Mondókáját űzi-fűzi:

„Kakas kurjant kedvesének,
 Tyúkfi szól szerelmesének,

Varjú dalol hó havában,
 Kikelet havában kárál;
 Hozzám illik a dal, ének,
 Dal nélkül is ők megélnek,
 Kedvesük van nekik otthon,
 Közéletben kincsük folyton,
 Nekem sem tanyám, se kincsem
 Szeretöm napestig sincsen“.

„Hallgasd húgom, mit mesélek!
 Hogyha férjhez mégy is innét,
 Ne kövesd uradnak kedvét,
 Mint követtem én nyomorult
 Uram kedvét. álnok nyelvét,
 Drágalátos férjem lelkét!

„Virág voltam lánykoromban,
 Hangafű hajadontomban,
 Zsenge sarjú serdültömben,
 Ifjú hajtás zsendültömben,
 Szó közben: a ,mézbogyócska',
 „Az aranyos“ — sutkolózva,
 Atyám udvarin ,a réce',
 Anyám padlóin ,pipécske',
 Bátyámnak ,vizi madara',
 Húgocskámnak ,csizmadara';
 Mint virág valék az utcán,
 Mezőkön mint málna nyitván,
 Porozva homokos parton,
 Lengve a virágos dombon,
 Minden völgyön danolásztam,
 Minden halmon hangicsáltam,
 Játékom a berket, tisztást,
 Kedvem fölverte az irtást“.

„Rókát törbe csalta szája,
 Nyelve a legyecskét léphez,
 Kedve a kisasszonyt férjhez,
 Erkölcsse idegen házba:
 Hát a szűzet annak szánják,
 Annak nevelik a lánykát,
 Ura mellé asszonykának,
 Napa mellé rabszolgának“.

„Más földre juték, bogyócska,
Zelnice más vidék vizére,
Áfonyát csak átok ére,
Szamócat szidalmak bére,
Minden ág-bog megátkozott,
Minden éger megjátszodott,
Minden nyírfa rám rivallott,
Minden nyárfa én rám vallott“.

„Engemet hogy férjhez adtak,
Anyósom kezére adtak,
Mondogatták: ott lesz ám jól,
Ha menyecske lessz a lányból,
Fenyőfából hat szobája,
Kettesével kamarája,
Irtásszélén fészereződök,
Út szélén virágos földek,
Forrás szélén árpaföldek,
Zabföldek a tisztás szélén,
Vadas vermek ölt vadakkal,
Más vermek ölövel rakva,
Száz bankó van megkapottban,
Még száz megkapatlanul van“.

„Rá is álltam, boldogtalan,
Kezet adtam, gyámoltalan:
Hát a házon hat a gyámfa,
Hét oszlop az oldalába,
Minden irtás oly kietlen,
Liget mind oly szeretetlen;
Minden utca gondot termő,
Rossz kedvvel teli az erdő,
Vadas vermek nyílt haraggal.
Más vermek alattomossal,
Száz szidalom megkapottban,
Másik száz van megkapatlan“,

„Még ezt mindannyit megáll-
Jó viseletre vigyáztam, [tam,
Becsületbe fognak, — véltem,
Megszeretnek majd, remeltem:
Házba tüzet hordogattam,
Fáklya végét oltogattam,

Homlokom ajtóba ütöttem,
Ajtóféllába fejemet;
Szúrós szem az ajtószádán,
Görbe szem a góc mögiben,
A középső pallón kancsal,
Hátsó falnál néz haragos;
Szája tűztől lángolóba,
Nyelve a sziporkát szórja,
Szája én dühös ipamnak,
Nyelve a kegyetlen úrnak“.

„Még ezt mindannyit megálltam,
Csakhogy meglegyek, vigyáztam,
Hogy kegyelmökben maradjak,
Szép szelíden szót fogadjak;
Nyúlfi lábával szokelltem,
Légylábakon jártam-keltem,
Kései volt szegénynek fekttem,
Árvának korai keltem,
Böcsületbe mégse fogtak,
Szerencsétlent meg sem szoktak,
Bár hegyeket mozdítnék el,
Szirteket szakítnék széjjel“.

„Hasztalan őrlém durva lisztjét,
Kínnal korpáját kicsinynyé,
Szigorú napam hogy enné,
Tüzes torkába temetné
A fenyőla asztal végén,
Aranyszélű csészéiből;
S én, szegény menyé, mit ettem,
Malomkőről lisztet szedtem,
Tűzhely padján terítettem
S a főzőkanállal ettem“.

„Én gyászba borult gyakorta
Uram mellett mint menyecske
Mohért a mocsárhoz mentem,
Mohából kenyeret süttem,
Kút vizét kupával mertem,
Vizzel szomjamat elüttem;
Halat, inséges, ha ettem,
Rozmárhúst ha rágtam, rongyos,

Száritó körül kerengtem,
A ladik közepin lengtem :
Olyan halban nem volt részem
Anyósom ajándékából,
Kivel egy napra beérjem,
Egyszer csillapítsam éhem “.

„Nyáron a takarmányt hordtam,
Télen a trágyavillát vontam,
Mint akármilyen napszámosuk,
Béren tartott rab cselédjük ;
Napam mellett mindétiglen
Én reám szakadt de minden :
Csűrben a cséphadarók nagyja,
Füldőben fogóknak főbbje,
Part mellett a sulykok sulyka,
Ólban az öreg trágyavilla,
Nem hitték, hogy elmerülök,
Nem gondolták, hogy kidülök,
Bár emberek elmerültek,
Csikó-csödörök kidültek “.

„Én szegény leány csak tettem
Dolgomat dologidőben,
Törtem, ahogy tellett tőlem ;
Majd csak jönnek jobb napok is,
Hát akkor a tűzre szántak,
Hisz körme közé kívántak “.

„Ártatlan a szitkot szórták,
Rút nyelvüket nyujtogatták
Én tisztességem fölibe,
Jó hírem-nevem hegyibe ;
A szavak fejemre folytak,
A beszédek hullton-hulltak
Mint szilajan szálló szikrák,
Vagy mint izzó vasdarabkák “.

„Még ezt elviseltem volna,
Még tovább is tűrtem volna
Mint a bős banya segédje,
Tüzes torkúnak cselédje ;
Akkor más baleset ére
Bokros bűm növekedtére,

Férjem farkassá finomúlt,
Mackóvá szelidült szépem,
Oldalt ett, hanyattég fekvék,
Dolgot is hanyatt cselekvék “.

„Ezt magamban síratozám,
Csűrömben csak elgondolám,
Múlt napokon bolygott elmém,
Régi állapotom rendjén,
Atyám téres udvarain,
Szépséges szülém szűrűin “.

„Avval szónak így eredtem,
Így fujtam keseredetten :
„„Meg tudott szülém szerezni,
Meg ám engem almácskáját,
Föl is fölnevelt kis ágát,
Nem jól ültetett el árvát ;
Ültette az ékés ágat
Haszontalan, hitvány helyre,
A legrosszabb földbe tette,
Kemény nyírfa-gyökerekre,
Ott siránkozzék örökre,
Holtáiglan nyöszörögve ““.

„„Lám pedig lehettem volna
Külömb helynek is lakója,
Udvarnak is urasabbnak,
Pallónak is tágasabbnak,
Tetszőbb természetűnek társa,
Piros-pozsgásabbnak párja ;
Bukkantam ily bumfordira,
Leltem ilyen lelketlenre,
Varjútól van teste váltva,
Hollótul orozva orra,
Falánk farkastól a szája,
Medvétől egész mivolta ““.

„„Kaptam volna én illeténi
Egy toppra egy domb tetején,
Uton tőkét szurkost véve,
A ligetben égartuskót,
Orrát fűből összetéve,
Dib-dáb zuzmóból szakállát,

Fejét sárból, száját kőből,
Szemét szénparázsból, hőből,
Fülét nyírfa-gyömbörüből,
Lábát kecskefűz-vesszőből“.

„Gáncs alatt ezeket hajtám,
Sok siralmim közt sohajtám,
Meghallotta gyöngymadaram,
Fal mellékén állt az uram;
Hát amint az jó fel onnan,
A csűr pallójára dobban,
Érzem ígyen érkeztriből,
Legott látám lépteiből:
Üstöke szél nélkül is szétvan,
Haja hogy lobog fuvatlan,
Fogát hogy viczoritgatja,
Szemeit hogy elforgatja,
Fog egy berkenyefa fütyköst,
Keze bunkós botot, bütyköst,
Avval hátamon hegedül,
Engemet csunyán lecsepül“.

„Hát még hogyha érünk estét,
Mikor ágyba teszi testét,
Veszi a vesszőt melléje,
A szegről a szij suhogót,
Bizony senkinek se másnak,
Mint én nékem nyavalyásnak“.

„Én magam is mikor mentem
Este ágyba tenni testem,
Hát uramhoz heveredtem,
Uram engedett is engem,
Sőt sűrűn könyökét adta,
Ő gyűlölt kezét gyakorta,
Vastag fűzfa-vesszejével,
Rozmár csontú ostornyéllal“.

„Fölkeltem hideg helyemről,
Fagyos ágyból férjem mellől,
Férjem nosza fut nyomomba,
Ajtón át kifelé ronta,
Keze kap legott hajamba,
Esik egybe üstökömnek,

Hajam szórja mind szanasztét,
Csipős szélnek körme közé“.

„Már most mily tanácsra térjek,
Tanácsot kitől is kérjek?
Acél bocskort készítettem,
Réz szíjat reá tettem,
Abban álltam fal mellékén,
Füleltem az utcák végén,
Míg a mérges megcsendesül,
A szigorú míg szelidül,
Csak nem csendesült meg sohse,
Szikrát sem szelidült szíve“.

„Hideg is lett, amint ottan
Eltaszítva forgolódtam,
Falak mellett ácsorogtam,
Az ajtók megett szorongtam;
Tépelődtem, gondolkodtam:
Nem lesz bizony én miattam
Sem harag felette hosszú,
Sem sokáig bántó bosszú
Itt e Lempó-járás völgyén,
Ördögfiak fészekföldjén“.

„Ott hagyám a szép szobákat,
Én édes lakó tanyámat,
Én gyöngé, világgá mentem,
Földön-lápon lépegettem,
Mentem tér vizeken végig
Mentem bátyám mezejéig;
Ott száraz szömörkék szóltak,
Terepély fenyők daloltak,
Varjak váltig hajtogatták,
Azt csörögték mind a szarkák:
„Nincsen itten menedéked,
Szülőhelyed nincs itt néked““.

„Nem hederítettem rája,
Mentem bátyám udvarába,
Itt a kis kapu kesergett,
Mind a szántóföldek szántak:“

„Mit keresel itthon, árva,
Minek jöttél hallására?

Te atyád halott sok éve,
Szép dajkálód sírba téve,
Bátyád meg sem ismer téged,
Neje muszka nő lesz néked“.

„Nem hederítettem rája,
Mentem mégis a szobába,
Kezet adtam a kilincsnak,
Hideg a kilincs kezemnek“.

„A szobába léptem bátran,
Ajtószádába megálltam,
Benn a házba dölyfös asszony
Bizony nem borúl ölembe,
Nem csapja kezit kezembe;
Dölyfös vagyok én magam is,
Nem borúlok az ölébe,
Nem csapom kezem kezébe;
Kályhába dugom kezemet,
A kályhakövek hidegek;
Kezemet a tűzre tűzöm,
Hideg a parázs a tűzön“.

„Bátyám lócán terpeszkedik,
Padka végén bámészkodik,
Ölnyi szén vagyon a vállán,
Arasznyi a többi testén,
Kobakján hamu könyöknyi,
Van kemény korom egy kártyú“.

„Bátyám kérdi vendégétől,
Tudakolja a betértől:“

„„Honnan vízen túli vendég?““

„Én gyászos viszont felelém:“

„„Hát nem ismered hugodat,
Anyád gyermekét azelőtt?

Hiszen egy anyától lettünk,
Egy madárka hintált bennünk,
Egy anyalúd költött rajtunk,
Egy fajd fészkealja voltunk““.

„Bátyám sírva kezd fakadni,
Szeméből a könny szakadni;
Mondja bátyám ő nejének,
Súgja szép szerelmesének:“

„„Adj hugomnak holmit enni!““

„Bátyám düledt szemű szépe,
A kisházból káposztát hoz,
Zsírját eb szedé le róla,
Bodri étke lett a sója,
Fürgenc falta föl ebédre“.

„Mondja bátyám ő nejének,
Súgja szép szerelmesének:

„„Hozz a vendégnek sörítalt!““

Bátyám düledt szemű szépe
Vízitalt hoz vendégének,
Vizet nem valami tisztát,
Húgai szemének piszkát,
Ángyai kezének mocskát“.

„Búcsuzok bátyám birtokától,
Tágítok szülőtanyámtól,
Juték, árva, bujdosásra,
Kezdek, árva, kóborolni,
Én rongyos a partot róni,
Boldogtalan, bódorogni,
Mindig más kilincset fogni,
Más komor kapun kopogni,
Gyermekeim koldusrészen,
Árváim idegen kézen“.

„Találkozik több, mint várnám,

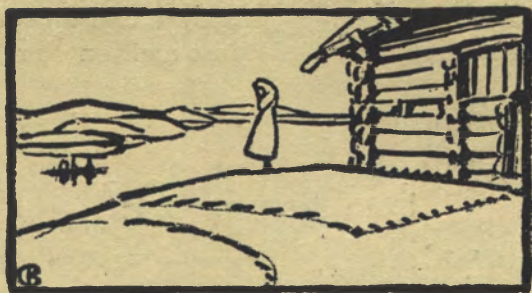
Jut is nékem most akárhány,
Ki haragos hangon fogad,
Szilaj hangon rám riogat;
Bár csak olyan több akadna,
Ki egy nyájas szót is adna,
Jó szívet a nyájas szóhoz,
Küldene a kandallóhoz,
Ha esőről érek házba,
Bevergődöm ázva-fázva,
Szoknyám széle zuzmarával,
Bundámé tele darával“.

„Hej, azelőtt ifjontomba
Álmodni se mertem volna,
Még ha száz is váltig vélje,
Ezer nyelv noha beszélje,

Hogy én jussak ilyen sorra,
Keljek ily nehéz napokra,

Amily napra mostan keltem,
Most amilyen sorra leltem“.

HUSZONNEGYEDIK ÉNEK.

Summája:

Im a vőlegényi leckék!
Tanuljatok, új férjescsék.

Már a meny megtanítva,
Az új asszony utasítva,
Immegmondomaférjnek,
Szavam szól a vőlegénynek:
„Vőlegény öcsém, szerettem,
Öcsémnél is nékem többem,
Dajkám gyermekénél drágább,
Atyám gyermekénél gyönygebb,
Hallgass rám, hogy mit mesélek,
Mit mesélek, mit beszélek
Kis jércédről, kit kerestél,
Kenderikédéről, kit kaptál“.

„Te vőlegény, áldj szerencsét,
E jó zsákmányt hogy megejtéd,
Ha áldasz, nagyon is áldjál,
Jót szereztél, jót találtál,
Jót igére jó Teremtőd,
Jóhoz juttatott kegyelme!
Atyjának is hálát adjál,
Anyjának is annál inkább,
Hogy ilyen derék leánykát,
Dajkált ily derék menyasszonyt!“

„Tiszta lány a te kegyesed,
Szeplőtelen szűz jegyesed,

Hófehér van hatalmadban,
Ékes alak oltalmadban,
Friss leányka oldaladon,
Piros-pozsgás szép hajadon,
Friss lány csép mellé a csűrbe,
Szénapüfölésben fürge,
Deli szennyes-öblögető,
Virgonc vászonfehérítő,
Finom szálfonásban dolgos,
A szövőszék mellett szorgos“.

„Bűg bordája olyan hangon,
Mint kakuk kiált a halmon,
Csürlője csakúgy cikázván,
Mint a hölgymenyét rakásfán,
Vetelője úgy forogván,
Mint toboz a mókus torkán,
Felzavarta mind a falut,
A vár népe nem jól aludt
Nőd bordája bűgásától,
Csürlőjének zúgásától“.

Vőlegény, fiatal férfi,
Szép dalia embersorba,
Jó éles kaszát kovácsolj,
Nyelet jóravalót ácsolj.

Faricskárd a kapuszádán,
Kalapáld fatőke hátán;
Fordul majd a nap verőre,
Vidd ki nőcskéd a mezőre,
Majd recseg a széna meglásd,
Erős széna dül ropogvást,
A sarabolt sás suhogva,
Sóskafű hogy hull ropogva,
Hogy megy a hoporcs utána,
Szakad szét a sarjú szára“.

„Másodnapra úgy igyekezz,
Csürlőt szerezz szép egyenest,
Bordaládát legjobb fajtát,
Tisztességes szép zugolyfát,
Csinálj lábitót csinosat,
Szövőszéket építs teljest,
Szövőszékhez nődet ülted,
Zugolyfáját rendbe hozva,
Bezzeg berreg majd a borda,
Csattog-pattog a szövőszék,
Falut fölvet a nagy zörgés,
Messze szól a bordacsörgés,
Vén asszonyok majd evődnek,
A falusi nők tűnődnek;

„Ki szó vajjon vásznat ottan?“
Illick így felelned nyomban:

„Az én édesem szövöget,
Szépem csörgeti a csürlőt;
Szálás lett-e vajjon vászna,
Bordafog ha tán hibázna?
Dehogy szálkás az ő vászna,
Bordafog hogyis hibázna,
Hold-leány ha szó hasonlót,
Nap-leány ha fonhat oly jól,
Göncöllány ha tudhat ilyet,
Csillaglány ha teljesíthet“.

„Vőlegény, fiatal férfi,
Szép dalia embersorba,
Most amikor el kell menned,
Hogyha majd megindulsz innét,

Íljú lányka oldaladon,
Csipőd mellett szép csibelle,
Ne döntsд ezt a kis verebet,
Föl ne fordítsд kenderikéd,
Ne döntsд ároknak ölibe,
Ne borítsд karám szögibe,
Ne vigyed fatő fölibe,
Ne lökjed kövek közibe!
Eddig az apai háznál,
Szép szüléje tágas telkén,
Nőd árokba sem boríták,
Karámszögletbe se dönték,
Nem vitték fatő fölibe,
Nem lökték kövek közibe“.

„Vőlegény, fiatal férfi,
Szép dalia embersorba,
Ne küldd ám kisasszonykádat,
Ne tuszkold ám szép tubádat
Settenkedni a sarokba,
Súgni-búgni zugolyokba!
Eddig apjánál se jára,
Volt anyai otthonába
Settenkedni a sarokba,
Súgni-búgni zugolyokba,
Az ablakba csücsült otthon,
Padközépen hintált folyton,
Apjának öröme este,
Reggel anyjának szerette“.

„Vőlegényke, te szegényke,
Ne fogd ezt a kis tyukodat,
Mocsári virág törésre,
Ne zavarjad cserzuzásra,
Se szalmacipó sütésre,
Kéregkenyér készítésre!
Eddig apjánál se ment im,
Soha szép szülője telkin
Mocsári virág törésre,
Nem zavarták cserzuzásra,
Sem szalmacipó sütésre,
Kéregkenyér készítésre“.

„Küldözd kis tubádat máshoz,
Küldd a gabna-harmadához,
Rozshambárból megrakodni,
Árpahambárból kiadni,
Nagy köpcös kenyeret sütni,
Sörnek dolgát nyélbe ütni,
Jó búzakenyért keletni,
Jó dagadó tésztát tenni“.

„Vőlegény öcsém, szerettem,
Sohse hajtsd e kis csibellét,
Szép zsibánkat, ezt a zsenget
Keserviben könnyhullásra!
Rossz kedv ha reája szállna,
Keserv a kis asszonykára,
Fogd a Sárgát rúd elibe,
Nyergeld föl a pejt izibe,
Vidd a lányt szülő lakába,
Édes anyja hajlokába“.

„Soha ezt a kis csibellét,
Mi kenderike-madárkánk
Ne tartsd úgy, mint ten rabodat,
Béren bírt cselédleánykád,
Ne tiltsd el a pincét tőle,
Ne zárd el a csürt előle!
Apjánál sem bántak véle,
Soha szép szülőjénél se,
Mint valami rabszolgával,
Béren bírt cselédleánynyal,
Nem tiltották pincétől se,
Nem zárták a csürt előle,
Váltig a kalácsból vágott,
Tyúktojáshoz vígan látott,
Tejes bocskta táján tett-vett,
Sörös féltonna fenekén,
Reggel a csűröket nyitotta,
Este pallásokat csukta“.

„Vőlegény, fiatal férfi,
Szép dalia embersorba!
Ha jól tartod ezt a lánykát,
A jót jóval megsejgálják ;

Mikor eljössz majd ipadhoz,
Egy napon te jó napadhoz,
Itt magadat jól lakatnak,
Jól lakatnak, innod adnak,
Lovadat leszerszámazzák,
Istállóba helyre hozzák,
Megetetik, megitatják,
A zabot eléje adják“.

„Ne mondd ezt a mi leánykánk,
Kis kenderike-madárkánk
Nemzetség nélkül valónak,
Hitvány hadba tartozónak!
Nagy nemből való e nőcske,
Nagy nemből, hatalmas hadból,
Vékával babot ha vetnek,
Jutna egy szem egynek-egynek,
Lent ha vetnek egy vékával
Egynek-egynek jut egy szállal“.

„Vőlegényke, te szegényke,
Ne bántsod ám kis asszonyodat,
Ne fogd rá rabostorodat,
Bőrostorral meg ne bégesd,
Virgács végivel ne rikasd,
Fészter sutjában ne síkasz!
Eddig apjánál se szokták
Bántani a kis asszonykát,
A rabostort rá nem fogták,
Bőrostorral nem bégették,
Virgácsvéggel nem ríkátkák,
Fésztersutba nem síkátkák“.

„Falmódra előtte állván,
Maradj, mint a kapubálvány,
Ne engedd, hogy napa verje,
Ipa korholgatni merje,
Idegen székenbe keverje,
Szomszéd háznép becsmérelje.
Csalárod ha kér, hogy csapd meg,
Rokon rád esik, hogy rakd meg,
Csak nincs képed a kis árvát,
Lelked bántani, a drágát,

Akit három évig vártál,
Kit kecsegtetve kívántál“.

„Vőlegény, a nőcskét szoktasd,
Arany almácskádát oktasd,
Neveld ágyadon a kis nőt,
Az ajtó megett tanítsd őt,
Mind a két helyt egy esztendő,
Egy kis évig szád szavával,
Másik évig szemjárással,
Harmadikban toppantással!“

„Ha még erre sem hajolna,
Szófogadó még sem volna,
Hozz a nádasból egy nádszált,
Mezőről suhogó surlót,
A lányt avval engeszteljed,
Negyedik évben nőd neveljed,
A surlófüvel suhintsd meg
A sásosnak szélén intsd meg,
Ne nyúlj hozzá ostornyéllal,
Ne verd meg a lányt kötéllel!“

„Ha még akkor sem hajolna,
Szót fogadni még sem fogna,
Vágj vesszőt a sűrűségben,
Nyírfát ballang belsejében,
Hozd a bundád alatt bévül
A szomszédok tudta nélkül,
Menyecskédnek azt mutasd meg,
Fenyeged meg, nefenyítsd meg!“

„Hogyha erre sem hajolna,
Szót fogadni még sem szokna,
Hát a vesszővéggel szoktasd,
Nőd a nyírfáaggal oktasd,
A négyszögűben neveljed,
A mohos szobában mosdassd,
Ne a pázsiton puhítsd,
Szántó széliben szelidítsd:
A hadd-el-hadd messzi elhat,
A hűhó a másik házig,
Szomszédba az asszonysírás,
Erdőbe a nagy neszelés!“

„Csak a vállait veregesd,
A fara husát kenegesd,
A szemit ne bántsd nekie,
Fülein ne szánts nekie;
Hólyag nő halántékára,
Szeme szögletébe árpa,
Süve nyomban kérdezhetné,
Ipja fontolóra venné,
Falut járók észre vennék,
A falusi nők nevetnék:
„Ez csatában csörtetett-e,
Ütközetben ügetett-e,
Vagy toportyánféreg marta,
Erdő medvéjének marka,
Avagy farkas-e a párja,
Medve a kenyeres társa?“

Egy vén koldus ült a gócon,
Kujtorgó a kályhapócon,
Szólavénemberagócról,
Kujtorgó a kályhapócról:

„Vőlegényke, te szegényke,
El ne indulj asszony kedvén,

Asszony kedvén, álnok nyelvén,
Mint legényül, én nyomorúlt!
Vettem húst, kenyeret vettem,
Vaját vettem, sört is vettem,
Halat hoztam hetvenfélét,
Főzeléket mindenfélét,

Sárga sört szülőházamból,
Búzáat messzi más országból“.

„Jóért jót hiába vártam,
Tisztességre nem találtam,
Hitesem a házba lépve,
Majd csaknem hajamat tépte,
Magát egyre hánytorgatta,
Szemét szörnyen elforgatta,
Haragjában csakúgy dúlt-fúlt,
Mérgében nagyokat mordúlt,
Púpos hátúnak nevezett,
Tuskó névvel tisztelgetett“.

„Tértem akkor új ösvényre,
Másik útra csaptam végre :
Kezdem a nyírfáagat nyesni,
Kezd kincséhez közelgetni,
A boróka végét hántom,
Már hívéhez hajlik, látom ;
Hogy még fűzfagallyal vágom,
Hát nyakamba hull virágom“.

Szegény kis szűz sóhajtozik,
Sóhajtozik, sáppadozik,
Siránkozik ott magába,
Szóval mondja, sírdogálja :
„Kora még másnak elmenése,
Közel másnak elkötése,
Még korább az én menésem,
Még közelebb az én kötése,
Fáj pediglen el-kimennem,
Terhes gond lesz válnom innen
E híres-neves határtól,
E szépséges szép tanyáról,
Ahol nőttem ilyen szépre,
Iperedtem ilyen épre
Én időmnek elfolytában,
Életemnek gyöngykorában“.

„Nem is véltem volna máig,
Nem hittem soha idáig,
Nem véltem, hogy elszakadok,
Nem hittem, hogy elmaradok

E halomnak széleitől,
Ez oromnak éleitől ;
De már vélem, el is válok,
Hiszem már, tova is szállok,
Kiürült a való serleg,
Vége van a való sernek,
Úti szánunk megfordúla,
Fara bé, kifele rúdja,
Oldalvást a nagy akolnak,
Harántúl a baromólnak“.

„Mint fizessem meg menőben,
Én gyászos, tovatünőben
Azt a jó tejét anyámnak,
Azt a jó szivét atyámnak,
Én bátyámnak édes voltát,
Kis hugomnak kedves voltát?“
„Köszönöm, atyám, te néked
Vélem való vesződséged,
Ételemet, italomat,
Legis-legjobb falatimat“.

„Köszönöm, anyám, te néked,
Ifjontomban hogy neveltél,
Kis koromban dédelgettél,
Saját emlődből etettél“.

„Most köszönet még ti néktek,
Kis bátyámnak, lányöcsémnek,
Köszöntöm egész családom,
Valamennyi lánybarátom,
Kikkel együtt nevelődtem,
Zsendültömben együtt nőttem“.

„Immár, én kegyes apuskám,
Én szerelmes jó anyuskám,
Avagy mások nagy nememből,
E díszes rokonseregéből,
Amiatt ne bánkódjatok,
Ne igen sopánkodjatok,
Ha én más megyébe szállok,
Bár akárhová is állok !
Isten napja süt ragyogva,
Tündököl teremtőnk holdja,

Fénylik fenn a csillagsereg,
A göncöl csak úgy tekereg
Távol is az ég lapályán,
E világnak minden táján,
Ahogy itt atyám mezein,
Szép szülötanyám terein“.

„Elmegyek, el bizony ma innét,
Elhagyom e kedves fészket,
A szobát, atyám szerezvét,
Az anyai vendégpincét,
El a lápot, el a földet,
El az udvart, fűvel zöldet,
El a tündöklő tavakat,
El a murvás martok mentét,
Falusnők ahol fürödnek,
Csordapásztorok vedelnek“.

„Hagyom a lápot lábalókra,
Hagyom a földet fáradókra,
Égerest az enyhülőkre,
A hangást henyén menőkre,
Sövény szélit sétálókra,
Utca hosszát utazókra,
Udvart végig vágtatókra,
Falak szélit ácsorgókra,
Hidlásdeszkát súrolókra,
Pallót a sikárolókra,
Szántót száguldozni rénnék,
Ballangot hiúz helyének,
Irtást lúdak otthonának,
Ligetet madártanyának“.

„Elmegyek, el biz immár innen,
Másik elmenővel egyben,
Őszi éjtszaka ölibe,
Tavaszi jégtábla fölibe,
Nyomom sem marad a jégen,
A csuszamón lábam lépte,
Köntösöm jegye a kérgen,
Szélinek szele a hóban“.

„Visszajövén egyszer aztán,
Újra otthonomba jutván,

Szülém szóm se hallja meg majd,
Atyám sírásomra sem hajt,
Bár szemöldökénél zúgok,
Feje fölött bárha bűgok,
Már fiatal fű befödte,
Boróka-bokor benőtte
Én tejadómnak tetemét,
Dajkámnak feje tetejét“.

„Egyszer aztán visszatérve
E nagy udvarház terére,
Meg sem ismer engem itten,
Más egyéb, mint ezek ketten :
A gypűn az alsó vessző,
A szántón cölöp, a felső,
Kit ültettem kis koromba,
Metszettem mint hajadonka“.

„Anyám meddő tehénkéje,
Akit ifjan én itattam,
Kis böccének enni adtam,
Bődül egy-kettőt szegényke ;
Udvarszerzte a szemeten,
Téli köntösű tereken
Ez ha ismer engem annak,
E házbéli hajadonnak“.

„Atyám régi-régi ménje,
Akit én etettem ifjan,
Tápláltam leánykoromban,
Nyerít egy-kettőt szegényke ;
Udvarszerzte a szemeten,
Téli köntösű tereken
Ez ha engem ismer annak,
E házbéli hajadonnak“.

„Bátyám régi hű kutyája,
Akit én etettem ifjan,
Tanítottam leánykoromban,
Vakkant egy-kettőt szegényke ;
Udvarszerzte a szemeten,
Téli köntösű tereken
Ez ha ismer engem annak,
E házbéli hajadonnak“.

„Senki más nem ismer én rám,
Újra otthonomba jutván,
Noha megvan régi révem,
Minden hely, hol egykor éltem,
Szemlinges öböl se szűnt el,
Hálólúzó hely se tűnt el“.

„Köszöntelek immár kunyhó,
Kunyhó, deszkafödeleddel,
Jaj de jó lesz visszajönnöm,
Igen szép lesz itt időznöm“.

„Köszöntelek immár pitvar,
Pitvar, deszkahídjaiddal!
Jaj de jó lesz visszajönnöm,
Igen szép lesz itt időznöm“.

„Köszöntelek immár udvar,
Udvar, berkenyéddel együtt!
Jaj de jó lesz visszajönnöm,
Igen szép lesz itt időznöm“.

„Legyenek köszöntve mind ők,
Epreikkel rétek, erdők,
Útszélek virághimükkel,
Mezők hangafűveikkel,
Tavak száz szigetjeikkel,
E mély öblök szemlingjükkal,
Jó halmok jegenyéikkel,
Ballangzúgok nyíresükkal!“

Itt vasverő Ilmarinen
Kapja szűzét a kosárba,
Vesszővel a Fürgét vágja,
Szóval mondja, így beszéle:
„Isten áldjon, tő szegélye,
Tő szegélye, szántó széle,
Fenyők fenn a halmok hátán,
Sugár fák a sűrűségben
Zelnicés a ház mögében,
Borókás a kútösvényen,
Bogyók szára mind a réten,
Bogyók szára, fűvek szála,
Fűzbokor, fenyőgyökérke,
Éger lombja, nyírfá kérge!“

Itt vasverő Ilmarinen,
Indul Észak udvariból;
Ott gyermekek dalt kezdenek,
Dalt kezdenek, úgy zengenek:
„Egy madár röpült fekete,
Csapott erdön át im ide,
Rászedett egy kis rucácskát,
Bolondított egy bogycskát,
Egy almát közülünk elvett,
Egy almát vizünkből elvitt,
Apró pénzzel elbódított,
Új ezüsttel elhódított;
Ki visz most a vízre minket,
A folyóra ki vezetget,
Állhatnak a csöbrök, vedrek,
A rúdák csörömpölhetnek,
A hídlások tisztítatlan,
A pallók takarítatlan,
Pohárszélek egy pizsokban,
A korsófülek koromban“.

Ilmari kovács pediglen,
A kis szűzzel egyetemben,
Hajt előre, csakúgy csattog,
Ama pohjolai partok,
Vidám víz-szorosok szélén,
A homokos hegyhát élén;
Homok csengett, murva zengett,
Szánkó szállott, útja rengett,
Vasas hám csakúgy csikorgott,
Nyirfatalp csakúgy nyikorgott,
Sustorgott a szálas borda,
A zelnice ív remegett,
Karika szűkölt, a vesszős,
Reszkettek a rézgyűrűcskék
A jó ló szaladta közben,
Jó hóka haladta közben.
Hajta egy nap, hajta másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Fél keze a kantárt fogja,
Másik a leányt karolja,

Szán szélén az egyik lába,
A pokróc alatt a másik.

Fut a Fürge, fogy az ösvény,
A nap száll, az út rövidül,
Hát im harmadnap letelvén,
Alkonyat időre kelvén,

A kovácslak már világít,
Ilmár háza immár látszik,
A korom fonálként fölszáll,
Vastagon a füst menekül,
Szobából a füst kavarog,
Föl a felhőkig csavarog.

HUSZONÖTÖDIK ÉNEK.

Summája:

Anyós győzi szép szóval . . .
De mi lesz a szánkóval?

Immár régen várakoztak,
Várakoztak, vizsgálódtak
Jön-e már a nőhozó had
Ilmari kovács lakába;
Aggok szeme kezd csorogni
Ültökben az ablakoknál,
Íljak térde kezd inogni,
Kuncorogva kertkapuknál,
Fázik a gyereknép lába,
Falmelléken álldigálva,
Feslik felnőttek sarúja,
Hogy a martok mentit rójja.

Hát egyszer csak, idő telve,
Valamelyik napra kelve
Zaj hallik az erdőszélről,
Szánzörgés a rétmellékről.

Lokka, lelkes háziasszony,
Kalevatár, kedves képű,
Mondja most, kiszól szavából:
„Fiam szánja száguld erre,
Most érkezik Pohjolából,
Mellette a kis menyecske.
Határunk felé halad már,
Telkünkhez ime közel jár,
Atyja adta birtokokhoz,

Szüléi szerezte lakhoz!”

A vasverő Ilmarinen
Odaére egyszeriben
Atyja adta birtokokhoz,
Szüléi szerezte lakhoz;
Fajmadarak füttyöt fújnak
Vesszős lóigája ívén,
Kakukok kakukolgatnak
Az iratos szánkas ormán,
Mókusok fel-alá futnak
Végiben a jávor-rúdnak.

Lokka, lelkes háziasszony,
Kalevatár, kedves képű,
Ottan ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Holdat vár a város újat,
Napviradtát vének-ifjak,
Epres földet a gyereknép,
A víz kátrányos dereglyét;
Én ingyen se hold újultát,
Világért sem nap viradtát,
Vőm uramat várom váltig,
Vőm uramat, kis menyemet,
Néztem nappal, néztem este,
Nem tudtam, hová lőn veszte,

Kis lánykát növel-e nagyra,
Vagy soványkát hízzal nagyba,
Hogy hírül se hallik jötte,
Bárha biztosan fogadá,
Azon nyomban itt fog lenni,
Megjő, még nyoma se hűl ki“.

„Váltig néztem reggelente,
Nappal forgattam fejembe,
Öcsém szánkója zörög-e,
Befordúl-e bátyám kassa,
Én aprócska udvaromra,
Én picike portáimra :
Bár szalmán sanyargó lóval,
Jönne csak teherszánkóval,
Szánfogatnak hínám aztat,
Nevezném nagyúri kasnak,
Ha öcsémet adja vissza,
Szépemet előmbe hozza“.

„Így sóvárogtam sokáig,
Néztem-váltig napnyugtáig,
Fejem fordult féloldalra,
Hajtekercsem hajlott hajsza,
Szemem rendesből szűkebbre,
Úgy vártam öcsémnek jöttét
Ez aprócska udvarokra,
Én picinyke portáimra ;
Jön hát vissza valahára,
Érkezik ime sokára,
Mellette virító lányka,
Piros-pozsgás éltepárja“.

„Vőlegény öcsém, szerettem,
Menj a hódas homlokúval,
Juttasd el a jó lovacskát,
Ahol rendes étke várja,
Szokott zabja, szénájára ;
Köszöntésed hozd el nékem,
Hozd el nékem, hozd e háznak,
Hozd el mindenkinek másnak!“

„Köszöntésed végeztével
Dolgaidat mind meséld el,

Vándorlásod jóra vált-e,
Egészséggel útag járt-e,
Te anyósodhoz beszállva,
Te nyájas ipad lakába ;
Lányt nyerve, hadát veréd-e,
Védett várkaput bevéve ?
Ledöntéd-e lányod várát,
Lerontád a büszke bátyát ?
Naped hídján lépdeltél-e,
Ültél-e a gazdaszékbe ?“

„Már azt látom, nem is kérdem,
Nem tudakolva is értem :
Vándorolt maga javára,
Útján egészséggel jára,
Ludat megnyert, hadat megvert,
A védett kaput bevette,
Megvívta a deszkavárat,
Megbírta a hársfa bátyát,
Betérve napa lakába,
Édes ifjak hajlokába ;
Már kezében kis kacsája,
Körme közt van tyúkocskája,
Oldalán a tiszta lányka,
Hófehér van oltalmába“.

„Ki koholta oly hazugúl,
Ki költé a hírt gonoszúl,
Hogy hasztalan járt a hőslő,
Hijába futott a Sárge?“

„Nem járt hasztalan a kérő,
Lova nem futott hiába ;
Van mit vonni a kis ménnek,
Lendíteni a lensörénynek ;
Egy veríték volt a hóka,
Csupa hab csinos csikója,
Hogy cipelte a csibellét,
Hozta e piros menyecskét“.

„Szállj ki a szánból immár,
Korbélyból ajándék édes, [ékes,
Szállj a szánból szállítatlan,
Állj előnkbe állítatlan,

Mikor szép szál ember szállít,
Büszke ifjú ide állít“.

„A kasból kiemelkedve,
Szán farából talpra szökve,
Lépj e barna ösvénykére,
E májszínű föld színére,
Kit sertéssereg surolgat,
Kis kocáknak körme koptat,
Egyenget juhocskák lába,
Lósörény söpör simára“.

„Liba lépteivel járdalj,
Kácsalábon kelj im által
E mi telkünkön, a tisztán,
Ezen az egyarányos portán
Ipam hagyta udvarokon,
Napam szerzette szűrűkön,
Öcsémnek faragó földjén,
Hugom kékvirágos kertjén;
A pitarba téve lábad,
Hágj a pítvar pallójára,
Kedves pítvarunkon járva,
Húzódjál a belső házba,
E hires házfödél alá érj,
Itt e szép tető alá térj“.

„Itten már tavaly is télen,
A most elmúlt nyáron épen
A rucacsont palló pendült
A pallón parádézónak,
A szép mennyezet is zendült
Mennyezet alatt menőnek,
Az ablakok örvendének
Ablakok előtt ülőnek“.

„Itten már tavaly is télen,
A most elmúlt nyáron épen
Kilincsek kiáltva szóltak
A gyűrűs kezű csukónak,
Küszöb megnyikkant előre
A szép szoknyás lépdelőre,
Egyre nyílt az ajtó, várva
Az ajtó kinyitójára“.

„Itten már tavaly is télen,
A most elmúlt nyáron épen,
Felfordult a ház fenékből,
Seprős házi hölgyre várva,
A pitar kiment helyéből,
A pitar porolójára,
Csilingelt a félszer földje
Félszeresi vesszős hölgyre“.

„Itten már tavaly is télen,
A most elmúlt nyáron épen
Titokban az udvar fordult
A sziács-szedővel szembe,
Az éléstár lejjebb mozdult,
Éléstárba lépőt lesve,
Rúd rendült, szarufa lendült,
Új asszony-ruha elejbe“.

„Itten már tavaly is télen,
A most elmúlt nyáron épen
Utak mind ugyancsak rítták
Az úton járó-kelőt,
Aklok mind közelebb hítták
Az akolbeli etetőt,
Karámjaink fartolának
Karámbeli kis kacsának“.

„Itten már tavaly is télen,
Első napra kelve épen,
A vén Bimbó jókor bőgte
Virradti nyaláb-vivőjét,
A csikó nyerítve nyögte
Szénaporció vetőjét,
Nyári báránynak nyafogta
Jobb falattal etetőjét“.

„Itten már tavaly is télen,
Első napra kelve épen
Ablakban a vének ültek,
Gyermekek a partra gyűltek,
Nők a falmelléken álltak,
Pitarajtóban ifjak vártak,
Mindnyájan az új menyecskét,
A menyasszony jöttét lesték“.

„Udvar, üdvöz légy hadastul,
Ház tájéka, férfiastul,
Félszer, üdvöz légy hadastul,
Félszer alja, vendégestül,
Pitvar, üdvöz légy hadastul,
Te kéregfödél, fiastul,
Hajlék, üdvöz légy hadastul,
Száz deszkájú, magzatostul,
Üdvöz hold, király légy üdvöz,
Üdvöz légy, fiatal násznép!
Nem volt itt soha azelőtt,
Se tegnap, se tegnapelőtt
Csapat oly gyönyörűséges,
Vendégsereg olyan ékes“.

„Völegény öcsém, szerettem,
Bontsd fel mind a piros burkot,
Lebbentsd föl a selyem fátylat,
Mutasd meg a nyestet mármost,
Öt évig kit kéregettél,
Nyolc kis évig nézegettél“.

„Hát hozod-e, kit kívántál,
Kívántál kakukot hozni,
A földről fehérét fogni,
Vizekről virítót venni“.

„Már azt látom, meg se kérdem,
Tudakozatlan is értem,
Jössz bizony kakukot hozva,
A kis kék kacsát karolva,
A leggyöngyebb vesszővéget
Gyöngyvesszők sűrű sorából,
Legüdébb ükörkelombot
Az üde ükörkefárol“.

Egy poronty ül ott a pallón,
Pallón a poronty petyegé:
„Hej barátom, mit huzigálsz,
Szépet, mint egy szurkos tőke,
Hosszút, mint egy szurkos mérő,
Magast, mint motolla lába?“

„Várjcsak, várjcsak völegényke,
Nem mindéig azt hívéd-e,

Nem mondad-e: százat szerzel,
Kapsz egy lányt, fölér ezerrel;
No hát kaptál szép egy százat,
Ezerszeres vaksi vázat,
Lápról lápivarjú farkát,
Sövényről ijesztő szarkát,
Mezőről madárszalajtot,
Szántóról fekete hollót“.

„Mit is tett ez életiben,
A múlt nyáron min nyavalygott,
Mikor nem kötött egy keztyűt,
Egy kapcával el nem készült!
Semmitelen jött a házhoz,
Ajándék nélkül napához,
Egér zörgött ládájában,
Hegyesfülű a táskájában“.

„Lokka, lelkes háziasszony,
Kalevatár, kedves képű,
Hallja e badar beszédet,
Mondja most, kiszól szavából:
„Mit kotyogsz, ebadta kölyke,
Mit hordasz, bitang itt össze?
Másra mondj badarságokat,
Kenj ilyen cudarságokat,
Nem pedig ez ifjú nőre,
Sem pedig e háznépére!“

„Gonosz szódat már kimondád,
Kibökted a szót, a rondát,
Egy-éjjes boci beszédjét,
Egy-napos kölyök kutyáét:
Jó lányt lelt a völegényke,
Földnek fénye jött im véle,
Mint áfonya félig érten,
Mint eper a domb tövében,
Mint kakuk az ágon állva,
Berkenyén a kis madárka,
A szép tollú fenn a nyírfán,
Fényes mellű a juharfán“.

„Nem hozhatna német földről,
Nem találna Ész-t-hazába

Kisasszonyban ily kecseset,
Kis kacsában ily kezeset,
Orcácskában ilyen ékest,
Formában ily fényességest,
Karbon ily finom fehéret,
Nyakban ily nemes nyulánkot“.

„Nem is jött lánykánk semmitem,
Hozott bundát bőségesen, [len,
Ágybelijét mostan várja,
Posztófélét szánkószámra“.

„Van ennek a szűznek szépen,
Mit orsóján maga munkált,
Mit guzsalyán gombolyított,
Pici ujján pöndörgetett,
Van fehér ruhája tiszta,
Téli nagymosásból hozta,
Nyári nap fehéritette,
Szép tavasz hó szárította :
Lepedője legjobb fajta,
Fejaljai duzzadoznak,
Selyemkendői suhognak,
Gyapjú dunnái dagadnak“.

„Szép virágszál, jó virágszál,
Szép fehér-piros virágszál,
Otthon becsületben álltál
Atyád mellett mint hajadon,
Állj mindétig becsületbe
Urad mellett mint menyecske!“

„A gondnak helyet ne adjál,
Gondokról ne gondolkodjál,
Nem vittek mocsárvidékre,
Nem tettek ki útmellékre,
Gabnatermő földről vettek,
Bizony még termőbbre tettek;
Sörrel dús tanyáról vettek,
Bizony meg dúsabbra tettek“.

„Jó leánya, szép virágszál,
Azt kérdezem én te tőled,
Mikor jöttél, nemde láttál
Szép karikás asztagokat,

Petrencéket vastagokat?
Hát ez mind ezé a házé,
Vőlegényed fáradt véle,
Ő szántá fel, ő veté be“.

„Kisasszonyka, hajadonka,
Azt az egyet mondom néked :
Ha e házba tudtál jönni,
Tudj e házban meg is lenni,
Virágszál itt vígan élhetsz,
Menyecske itt nagyra nőhetsz,
A tejes köcsög kezedre,
Vajas bödön rád van bízva“.

„Jó dolga van itt a lánynak,
Gyöngyélete tyúkocskának,
A fürdőben széles deszka,
Benn a házban téres padka,
Gazdák, mint atyád, olyanok,
Mint anyád, oly gazdasszonyok,
Fiúk, mint öcséid, oly jók,
Szűzek húgodhoz hasonlók“.

„Ha kívánság kel te benned.
Hogyha kedved szottyan enned
Te atyácskád hozta halból,
Te kis bátyád fogta fajdból,
Süvedet azon ne űzd-hajtsd,
Ángyod-asszonytól ne óhajtsd,
Egyenest uradtól kérjed,
Meg fogja szerezni férjed !
Nincs az erdőn, ballangokban
Négy lábon futó vad olyan,
Sem madár, levegőjáró,
Két szárnyon kiáltva szálló,
Sem pediglen a vizekben
Hal akárhol a javából,
Akit kéröd meg ne fogna,
Meg ne fogna, el ne hozna“.

„Jó dolga van itt a lánynak,
Gyöngyélete tyúkocskának,
Nem siet malom kövéhez,
Mozsárral is könnyen végez,

Búzánkat a víz megőrli,
Rozsunkat a zúgó főzi,
Edényünket hullám mossa,
Tenger habja tisztogatja“.

„Oh fölséges egy falucska,
Világszerte szép zugocska!
Lenn a pázsit, fenn a földek,
Közte a falu közében,
Remek part falunk tövében,
Kedves víz a partvidéken,
Úszni van hol a kacsának,
Húzni a vízi madárnak“.

Ottan nagy lakomát csaptak,
Ételből-italból kaptak,
Húsfalatot sok feleset,
Szép kalácsot nem keveset,
Árpanedves sört eleget,
Gabonás malátalevet.

Volt eledel ott de mennyi,
Volt mit innya, volt mit ennyi,
Sok piros tekenő telve,
Még több megrakott medence,
Jó béles, belőle szelni,
Írós vaj, kenyérre kenni,
Szemling sűrűn sarabolni,
Lazac dúsan darabolni
Ezüstös veretű késsel,
Aranyos bugyli pengéjével.

Folyt a jó sör véghetetlen,
Méz márkával mérhetetlen,
Finom sör az ászokfárol,
Édes íz a káforkából,
Sör az ajkat öblögetni,
Méz a kedvet költögetni.

Ki lesz most az énekmondó,
Egy derekas dalra gyűjtő?
Komoly koros Vejnemőjnen,
Nagy nótafa mindétiglen,
Maga indít ím egy nótát,
Tökéli a dalnak dolgát,

Szóla illetén szavával,
Mondja ilyen mondókával:
„Szívem szerint szép öcséim,
Ékes szájjal kik kísérték,
Beszédbeli bajtársaim,
Hát halljátok, mit mesélek!
Gyéren jön össze lúd a lúddal,
Lánytestvérek, néne húggal,
Fiúk, bátya mellé öccse,
Egy anya szülötti egybe
Mi szegény hazánk határán,
Pohjolai pusztá hátán“.

„Ne indítsunk hát egy nótát,
Ne tegyük hát a dalnak dolgát?
Költő dolga, hogy daloljon,
Kakuké, hogy kakukoljon,
Szineteré, hogy szinezzen,
Kankahatáré, hogy kössön“.

„Lapp legények is dalolnak,
Széna-kapcások dudolnak,
Szarvashústól, száraz szűktől,
Rongyos rénpecsenyéjüktől;
Hát én hogyan gyujtanék rá,
Mi fiaink hogyan fujnák
Rozsos étken hízott hassal,
Ilyen jól lakott ajakkal?“

„Lapp legények is dalolnak,
Széna-kapcások is szólnak
Vizes kancsóból vedelve,
A kéregkenyérből szelve;
Hát én hogyan gyujtanék rá,
Mi fiaink hogyan fujnák
Ily gabnás itóka mellett,
Szürcsölgetve árpanedvet?“

„Lapp legények is dalolnak,
Szénakapcások is szólnak,
Kormos rőzsetűznél ülve,
Szurtos almon elterülve;
Hát én hogyan gyujtanék rá,
Mi fiaink hogyan fujnák

Híres házfödél alatt im,
Tetszetős tető alatt im?”

„Jó bizony itt a férfiaknak,
Asszonyok is vígan laknak
Sörös féltonna fenekén,
A mézeskádak mezein,
Szemlinges szorosok szélén,
Lazacos hálóhely vidékén,
Nem fogy étünk, bár fogyasszuk,
Itókánk se szűn, bár isszuk“.

„Jó bizony itt a férfiaknak,
Asszonyok is vígan laknak,
Itt nem búval falatozunk,
Nem mogorván mulatozunk,
Itt bú nélkül esszük étünk,
Itten gondtalanul élünk,
Valamíg e gazda itt él,
E gazdasszony köztünk jár-kél“.

„Hálát előbb kinek mondjak,
Gazdának vagy gazdasszonynak?
Egykor elsőben a vendég
A gazdának mondott mindég,
Ki a lápról szállást szerzett,
Lakot a rengetegből rendelt,
Szál fenyőket hordott tőstül,
Lebotolt lúcfákat tetőstől,
Helyre jóra szállította,
Erős lábra állította,
Hatalmas hadának házúl,
Családi csinos tanyául,
Falait vette a vadonból,
Szarufáit szörnyű dombról,
Födélleceit a bércről,
Gerendáit epres térről,
Nyirfa haját ükörkekőről.
Mohát meg merő mocsárról“.

„Szobáját szépen szerkesztette,
Lakát legjobb helyre tette,
Száz ember ácslá szögleiteit,
Ezer is toldozá tetejét,

Hogy e házat rendbe hozza,
Pallatait pallérozza“.

„Biz ennek a jó gazdának
Kunyhókészítése közben
Haja hány zimankót látott,
Üstöke cudar világot;
Sokszor biz e jó gazdának,
Keztyűje kő közé repüle,
Kalapja tülevél fölibe,
Kapcája mocsárba mélyedt“.

„Biz e jó gazda gyakorta,
Kora reggelre viradva,
Mások még mind mélyen alván,
Falu népe mit se hallván,
A rőzsetűz mellől felkelt,
A tügaly-tanyáról serkent,
Fejít tügaly fészülgette,
Szép szemeit harmat este“.

„A jó gazda innenfogva
Lát is vendéget e lakba,
Lóca dallosokkal rakva,
Éneklők az ablakokba,
Hídlás deszkáin dudolók,
A cserény mögött regölők,
Fal mellékin vesztegelők,
Gyepű szélén lépdegelők,
Udvarhosszat jődögelők,
Földjén végig mendegelők“.

„A gazdának már köszöntem,
Most a nyájas gazdasszonynak
Köszönöm a víg vacsorát,
Hosszú asztal éteksorát,
Sütött sok kenyeret dombost,
Derekas tésztákat dagasztott
Ő takaros tenyerével
Ügyes tíz ujja hegyével.
Kenyerit kedvesen kínálta,
Vendégeit vígan várta
Teméntelen disznóhúsrá,
Pompás pécpitére, dúsra ;

Kicsorbúlt a késünk éle,
Bicskánk pengéje potyogott,
A lazacfejeket lakván,
Csukáknak fejít faragván“.

„Sokszor biz a jó gazdasszony,
Ez az elmés háziasszony
Kakasnál is kelt korábban,
Tyúklinál előbb felérzett,
Míg e hérész körül forgott,
Míg elvégzett minden dolgot,
Míg mesterkedett a márcsal,
Míg serénykedett a sörrel“.

„Ez a gondos gazdaasszony,
Ez a pontos háziasszony
Érti ám a sörnek dolgát,
Készített is jó itókát
Szaladból, az erjedőből,
Malátából, mézizűből,
Nem is fával forgatá meg,
Nem rúddal kavargatá meg,
Hanem markával hadará,
Kis kacsójával kavará
A füsttelen fürdő földjén,
Simára sikált padokon“.

„Ez a gondos gazdaasszony,
Ez a pontos háziasszony
Csirát nem hagy elsenyedni,
Sem malátát földesedni,
Fürdőházba sűrűn sírül,
Éjnek évadán egyedül,
Nem fél farkasok hadától,
Nem tart a vadon vadától“.

„Asszonyunknak hálát mondtam
Násznagyunknak mondok mos-
Násznagyúlnokitfogadtunk, [tan!
Vezért milyent választottunk?
Násznagyunk a falu nagyja,
Vezetőnk a népnek atyja“.

„Van is a mi násznagyunkon
Hajó hozta helyes zubbony,

Testihez tapad szorosan,
Derekához takarosan“.

„Van is a mi násznagyunknak
Ügyes köntöse ugyancsak,
A földet veri a széli,
Hátulja a földet éri“.

„Ünge kissé fémlik-bámlik,
Csipetnyit előcsillámlik,
Holdleány remekbe szőtte,
A cínkeblű fonta, kötöte“.

„Van is a mi násznagyunknak
Öve páratlan ugyancsak,
Napleány remekbe szőtte,
Az iratos körmű kötöte
Tűz előtt való időben,
Tüzet még nem ismerőben“.

„Van is a mi násznagyunknak
Bokáján selyem botossa,
Botossán selyem bogocska,
Térdén atlasz szallagocska,
Színarany nyal van diszítve,
Üj ezüsttel ékesítve“.

„Van is a mi násznagyunknak
Német csizmái csinossak,
Valamint folyón a hattyúk,
Tószögben a vízi fajdyúk,
Vagy ludacska tülevélen,
Vándorszárnyas a fenyéren“.

„Fején a mi násznagyunknak
Aranyfürtök kondorodnak,
Szakálla arany fonatba,
Fejibe hegyes sisakja,
Fellegek felé figyelő,
Erdőn által tündöklő,
Százért azt oda nem adják,
Ezer márkán meg nem kapják“.

„Anásznagynak hálát mondtam,
A násznőnek mondok mostan!
Hát a násznőt honnan hoztuk,
A szerencsést hol szereztük?“

„Onnan hoztuk ím a násznőt,
A szerencsést ott szereztük,
Tanikkai vár tövében,
Az új vár közelletében“.

„Még onnan sem voltaképen,
Még arra felé sem épen,
Onnan hoztuk ím a násznőt,
Ott szereztük a szerencsést
Dvinán túl a víz végiről,
Tágas tenger térségiről“.

„Még onnan sem voltaképen,
Még arra felé sem épen;
Földön felnőtt egy számóca,
Mezőn egy piros bogycska,
Szántón egy kis fűszál szépen,
Aranyos virág a réten:
Onnan hoztuk ím a násznőt,
Ott szereztük a szerencsést“.

„A násznőnek formás szája
Finom finn vetélő párja;
Ragyogós a násznő szeme,
Mint csillag az égnek ívén,
Szép a násznő szemöldöke,
Mint a hold a tenger színén“.

„A násznőben nincsen hiba,
Nyakán színarany karika,
Fején színarany szalagok,
Kezén új arany perecek,
Arany gyűrűk ujjaiba,
Arany függőcskék fülébe,
Homlokán arany szemecskék,
Szempillája szőrén gyöngy-ék“.

„Véltem, holdnak villanása
Arany csattja csillanása;
Hittem, napnak tündöklése,
Úgy tündökölni ünge széle;
Hittem, hajó himbálása,
Fején süvegje úgy himbála“.

„A násznőnek hálát mondtam,
Násznépünket nézem mostan,

É nász népe vajjon szép-e,
Vajjon vállas-e a vénje,
Hát az ifja ildomos-e,
Az egész csapat csinos-e?“

„Már a népet megtekintém,
De hiszen előre sejtém:
Sohse láttak itt idáig,
Nem is látnak jó sokáig
Sem csapatot ily csinosat,
Sem násznépet ilyen szépet,
Ilyen vállas vén urakat,
Ily ildomos ifjurakat;
Zubbony az egész seregen,
Mint hóharmat rengetegen,
Alól mint hasadó hajnal,
Felül mint derengő nappal“.

„Az ezüstöt adták könnyen,
Az aranyt a hívók ingyen:
Pénzestáska térségeken,
Pénzeserszény útszéleken,
A sok vőfély úgy vitte szét
Híres e menyegző hírét“.

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Nóták nagyja mindétiglen,
Ott felszökik szánkójába,
Indul onnan otthonába;
O dalait dudorászsa,
Dudorászsa, fujdogálja,
Fúj egy verset, fúj egy másat,
Harmadikat ráadásnak,
Im a talp egy köre zökkent,
Szánborda fatőre szökkent,
A dalosnak szánja szétment,
A táltosnak talpa tönkre,
Szán bordái ketté váltak,
Deszkái szanaszét szálltak.

Szólt az öreg Vejnemőjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Van-e itt a zsenge népben,
Növekedő nemzedékben,

Vagy ebben a vén seregben,
A fogyatkozó öregben,
Aki Tuonihoz eredne,
Manai majorba menne,
Kérne Tuonitól kis-árat,
Mana magzatitól fúrót,
Szánom újra építenem,
Kosaramat készítenem?”

Mind az ifjak válaszolnak,
Mind pedig az aggok szólnak:
„Nincs ebben a zsenge népben,
Sem az aggok seregében,
Nincs e nagy nemesi hadban
Vitézkedő férfi olyan,
Hogy az Tuonihoz lemenjen,
Manai majorba merjen,
Kérjen Tuonitól kis-árat,
Manai majorból fúrót,
Szánad újra építened,
Kosaradat készítened”.

Ott az öreg Vejnemöjnen,
Nagy nótafa mindétiglen
Tuonelába utaz újfent,
Manai majorba elment,

Hoz is Tuonelából árat,
Manai majorból fúrót.

Most az öreg Vejnemöjnen
Ballangerdőt bájol bölcsen,
Ballangba terebély tölgyet,
Burkos berkenyefát bűvöl,
Szánja őket szánkójának,
Kanyarítja talpfájának,
Bordáit belőlük toldá,
Lóigát is hajlít hozzá,
Így kosarát készre kapja,
Új szánkóját szépre szabja,
Csikáját befogja erre,
A pirost a szán elejbe,
Maga ül a szán farába,
Felkapaszkodik kasába;
Ostor nélkül fut a Fűrge,
A ló, gyöngyöstől sem üzve,
Megy minapi éte mellé,
Előbb volt ebéde mellé,
Véle öreg Vejnemöjnen,
A földallos mindétiglen,
Ér ön ajtaja elibe,
Ön küszöbje közelibe.

HUSZONHATODIK ÉNEK.

Summája:

Vérmes bajnok szóra nem hajt,
Szerez is teméntelen bajt.

Ahti csakéldégéltszigetjén,
Kaukókok kajmójában,
Földjét fölszántani ment
Mezőségít megnézelní, [ki,
Füleit egértől vette,
Hallása finom felette.

A falu felől ím zörgést,
Tavakon túlról hall dübörgést,
Illangáról lábdobogást,
A fenyérről szánrobogást;
Esze rosszat sejdít gyorsan,
Agyában egy ötlet villan:
Pohjolában lakzit ülnek,
Nagy menyegzőt sunyi sergek.

Száját rágja, fejít rázza,
Rágja fekete szakállát,
Vére csordul nagy szilajul
Ő nyavalyás orcáirul;
Hamar ott hagyja vetésit,
Mező közben kémlelésit,
A földről lovára pattan,
Hazafele tart legottan
Édesanyja otthonába,
Agg szüleje oltalmába.

Mondja most oda megérve,

Szól szülőlakába térve:
„Oh én agg szülő anyácskám,
Ételkészítéshez láss ám,
Éhes embert jóllakatnod,
Falni vágóyt csillapítnod;
A fürdőt is fűtsd el egyben,
Melegítsd a viskót menten,
Hogy az ember tisztálkodjék,
Férfiaknak fénye mosdjék!”

Arra Lemminkäjnen anyja
Iziben az ételt adja,
Éhes embert jóllakatni,
Falni vágóyt csillapítani,
Egy fürdő míg elkészülne,
Egy gőzbánya míg befülne.

Legitt léha Lemminkejnen
Afaláshoz fog, de frissen,
Megy mindjárt a gőzbá-
Fordul bé a fürdőházba; [nyába,
Ott a pintymadárka mosdik,
Havas sármány habzik, fürdik,
Fejit len-nyaláb színére,
Nyakát tündöklő fejérre.
Jön a fürdőből a házba,
Mondja mostan, szól szavából:

„Oh, öreg szülő anyuskám,
Menj a dombra tárházunkba,
Hozd el ékes öltözetem,
Rakd elém remek ruháim,
Őket hogy reám vehessem,
Termetemre hogy tehessem!”

Kérdi anyja jó előre,
Tudakolja agg szülője:
„Hova mégy, fiam, a házból,
Tán hiúz vadászni vágyol,
Vagy szarvast üzőbe venni,
Vagy evet lövője lenni?”

Szolt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Oh anyuskám, én dajkálóm,
Nem hiúzt vadászni vágyom,
Sem szarvast üzőbe venni,
Sem evet lövője lenni:
Megyek nászba Pohjolába,
Sunyi serge nagy torába;
Hozd el ékes öltözetem,
Rakd elém remek ruháim,
Hadd lengetem a lakomán,
Viselem a vídám nászba!”

Tiltja ím fiát az anyja,
Nő a férfit tartóztatja,
Tartóztatja tündér kettő,
Tiltja három Természetnő,
Lemminkejnen hogy ne menjen
Pohjolába vídám nászba.

Fiát ím az anya feddi,
Gyermevét az aggnő inti:
„Oh ne menj el, én szülöttem,
Én szülöttem, Kaukó lelkem
Pohjolai népes nászba,
Nagy sereg lakomájára;
Nem hitt oda téged senki,
Alig is akartak híni.”

Az a léha Lemminkejnen
Mondja mostan, szól ím fennen:

„Hitvány ember megy hívásra,
Bétoppan bizony a bátra;
Itt a holdnál vénebb hívó,
Az örökös hírhordozó
Tüzesélű kardom szélén,
Villogó vasamnak végén!”

Az a Lemminkejnen anyja
Váltig tiltani akarja:
„Ne menj el, szegény szülöttem,
Pohjolai népes nászba!
Csodák útadon elérnek,
Nagy rémségek ott kísérnek,
Ott kemény halálok háрма,
Ott embervész három vár ma.”

Szolt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Sok veszélyt szagol az asszony,
Halált minden utcasarkon,
Nem tart ám a hős ilyentül,
Sem fölöttébb meg nem rendül,
Ámde mégis, mind hiába,
Mondd fülemnek hallatára,
Melyik lészen első vészem,
Első vészem, végső vészem?”

Mondja Lemminkejnen anyja,
Válaszúl az aggnő adja:
„A vészeket mind elmondom,
Másnak kedvit bárha rontom,
Első vésznek mondom eztet,
Ez a vész lesz első vesztet:
Még az úton nem is többet,
Téssz egynapi járóföldet,
Egy tüzes folyó ím törtet,
Utadon keresztül csörtet,
Tüzes zúgó a folyóba,
Tüzes szirt a zuhogóba,
Fenn a sziklán tüzes ormó,
Az ormón tüzes keselyű,
Éjjel az feni fogait,
Nappal körmét köszörüli

A vendégül érkezöre,
Jövevény kísértgetöre.”

Szolt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Ez a vész csak asszony vésze,
Nem férfihalálnak fészke,
Majd lelek én ott arra módot,
Tudom ezt a jó kis dolgot:
Dallok égerfa lovacsát,
Dallok égerfa uracsát,
Mellettem hogy elvonuljon,
Elöttem hogy vándoroljon;
Magam mint kacsza kelek át,
Jegesruca ruszsanok át
Karma közt a körmös sasnak,
Ujjai között a griffnek;
Oh anyám, én édes dajkám,
Mondd, milészen másod vészem!

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Ez a vész lesz másod veszted:
Mégy az úton nem is többet,
Még egy napi járóföldet,
Egy tüzes verem ott feljő,
Utadon keresztbe fekvő,
Nincsen annak vége, hossza
Sem keletre, sem nyugotra,
Telis-tele forró kövel,
Sziklával, lobogó hővel,
Százan is oda kerültek.
Ezren abban elmerültek,
Száz ember, kezibe szablya,
Ezer ménlő megvasalva.”

Szolt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Ez sem férfiúnak vésze,
Sem hősnek halála fészke;
Tudok én arra elmés dolgot,
Elmés dolgot, magvas módot:
Bűvölök egy férfit hóból,
Hőst hozok ki jégcsomóból,

Azt a tűz közé kerítem,
A parázsba kényszerítem
Forró fürdőben forogni,
Rézseprűvel ott suhogni;
Magam oldalt elvonulok,
Tűzön át toványomulok,
Szakállam sem ég el tőig,
Hajam meg se pörkölődik;
Oh anyuskám, édes dajkám,
Mondd, mi léssen végső vészem!”

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Ez a vész lesz végső vészed:
Mégy tovább, de azt se többet,
Még egy napi járóföldet
Pohjai kapuszádáig,
Legis-legszorosabb tájig,
Farkas fog reád rohanni,
Medve melléje ugorni
Pohjolai kapuszádban,
A legszűkebb szűkutcában;
Férfiak százait megette,
Hősök ezrit csúffá tette,
Téged meg ne tudna enni,
Gyámoltalant csúffá tenni?”

Szolt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Bárányt faljanak föl nyersen,
Szaggassanak széjjel frissen,
Nem férfit, akármily vékonyt,
Hőst, akármily aluszékonyt!
Öveztek engem férfi-övvel,
Fölszereltek férfi-tővel,
Férfi-boglárral bogoztak,
Egykönnyen hogy mégse jussak
Untamo farkasa fogára,
Bűvös vadja potrohába.”

„Tudok én fortélyt farkas ellen,
Medvére is mondok módot:
Farkas-szájba dallok zablát,
Mackóra meg vasbilincset,

Vagy polyvának porrá pallom,
Szilánkra szanaszét szórom,
Mégis onnat megmenekszem,
Utam végihez igyekszem.“

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Nem vagy ám a végin véle;
Ez odamenet fog lenni,
Nagy rémség utadon ennyi,
Ily kemény csodák csapása,
Hősök három ily halála;
Oda érve lesz még ilyen,
A legrosszabb rémség helyben:
Mégy az úton nem sokáig,
Érsz im Észak udvaráig,
Vasból van a rácsa öntve,
Kerítés acél körötte,
A földtől az égig érő,
Az égtől a földig érő,
Dárdákkal körül karózva,
Fűzve földnek férgeivel,
Csúszó-mászókkal csomózva,
Gyíkokkal kötözve-fonva,
Farkuk lengve ottan vannak,
Buzogány fejükkel falnak,
Bunkós fejjel szembe fujnak,
Fejük kívül, farkuk bévül.“

„Más férgek a földön fekve,
Kígyók, csúszók ösvényt szegve,
Nyelvük fölnek sisteregve,
Farkuk földnek lógva, lengve;
Egy van, szörnyebb minden más-
A kapu előtt keresztbe, [nál
Hosszabb ház gerendájánál,
Vastagabb utca oszlopánál,
Nyelve fölnek sisteregve,
Szája fölfelé sziszegve,
Senki másnak romlására,
Csak neked, nyomorult árva.“

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:

„Ez a vész gyönggyermek vésze,
Nem hősnek halála fészke;
Tudok én tüzet igézni,
A lobogót láncra fűzni,
Tudok férget is büvölni,
Csúszót csúfúl visszaűzni;
Csak a tegnap történt éppen,
Kígyós földet szántogatók,
Férges földet fordítgatók
Teljességgel pusztá kézzel;
Körmömmel a férget fogtam,
Kezembe a kígyót kaptam,
Tizével az orvot ortám,
Százával a férget fojtám,
Körmömre kígyóvér fagyva,
Kezemre a féreg faggya;
Hát talán csak nem terülök,
Még egykönnyen nem kerülök
Fogára fene csuszónak,
Körme közé a kígyónak;
Magam markolom a hitványt,
Szorítom agyon az ocsmányt,
Kiebbre a kígyót dallom,
Út iránt a férget hajtom,
Érek Észak udvarán át,
Hatolok a házba mindjárt.“

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Oh szegény fiam, szülöttem,
Ne menj Észak hajlokiba,
Száriola szurdokiba!
Várnak ottan kardövezve,
Hősök, harcra fegyverkezve,
Sok féleszű férfi, részeg,
Italtól vadult vitézek,
Dallanak szegényt izibe
Tüzesélű kard hegyire;
Derekabbat is ledalltak,
Külömbeken is kifogtak.“

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:

„Voltam én is már valaha
 Ottan Észak udvariba,
 Lappfi engemet le nem dall,
 Holmi turjai le nem pall;
 Lapp fiat magam ledallom,
 Turjait pocsékká pallom,
 Végesvéig dallom vállát,
 Keresztül igézem állát,
 Inge gallérát is ketté,
 Melle védőjét szemetté.“

Mondja Lemminkejnen anyja:
 „Oh jaj, én szegény szülöttem,
 Még a multat mondogatod,
 Ott jártodat hánytorgatod:
 Voltál te is már valaha
 Ottan Észak udvariba,
 Minden csepp tavat megúsztál,
 Keresztül-kasúl kutattál,
 Jártál zúgókon zörögve,
 Víz alámentin sűrögve,
 Ismered Tuoninak zugóit,
 Megmérte Mana folyóit;
 Ott is volnál mindvégiglen,
 Te szegény szülőd ha nincsen.“

„Emlékezz anyád szavára:
 Érsz ím Észak udvarára,
 Ott egy domb tele karóval,
 Udvar teljesen cölöppel;
 Mind emberfejekkel rakva,
 Fejtelen csak egy cölöp van,
 Ennek a cölöpnek csúcsát,
 Azt a te fejedbe húzzák.“

Szolt a léha Lemminkejnen,
 A szép Messzikedvű mondja:
 „Cenk fázik a gondolattól,
 Csak hitvány húzódik attól:
 Harcos évtől öttől-hattól,
 Hét nyár hosszat tartó hadtól,
 A hős rája sem hederít,
 Kutyába se vesz ilyesmit;

Hozd el harci köntösömet,
 Régi bajvivó ruháim,
 Én hozom atyámnak kardját,
 Megnézem az ősi szablyát,
 Hosszasan hevert hidegben,
 Sokáig sötét sarokban,
 Ott siratozott magába,
 Viselő vitézre vágyva!“

Harci köntösét ím hozták,
 Régi bajvivó ruháit,
 Az öröklött ősi kardot,
 Atyjának vitézlő társát;
 Azt a hídlásnak hajítá,
 Éllet a padlónak taszítá,
 Kard kezében megfordúla
 Mint zelnice csúcsa, gyenge,
 Vagy gyalogfenyőfa, zsenge;
 Szolt a léha Lemminkejnen:
 „Alig lesz Éjszak udvariban,
 Száriola szurdokiban,
 Ki e kardot elbűvölje,
 Ki e szablyát szemmel verje“.

Iját falról ím lerántja,
 Erős ívét ím a szegről,
 Fölemeli szóra száját,
 Megereszti mondókáját:
 „Férliúnak azt itélem,
 Hősnek azt az egyet vélem,
 Ijamat aki felajzza,
 Ki felhúzza fegyveremet
 Ottan Észak udvariban,
 Száriola szurdokiban“.

Ott a léha Lemminkejnen,
 A szépséges Messzikedvű
 Öltözik harci köntösébe,
 Bujik bajvivó ruhába,
 Maga szól a szolgáljának,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Oh, én áron vett rabocskám,
 Pénzen szerzett szorgos szolgálom,

Hajtsd hamar hadi lovacsám,
Nyergeld föl csatacsikómat,
Hadd megyek a mennyekzőbe,
Lempo népe lakzijában!

Szófogadó, jámbor szolgál
Uccu, udvarra ugorva,
A lovat legott befogja,
Piros-barnát szerszámozza,
Mondja onnan visszatérve:
„Dolgomat immár véghez vittem,
Ménlovacsád rendbe szedtem,
Pejparipád fölnyergeltem“.

Már a léha Lemminkejnen
Útra készen áll im itten,
Keze készti, másik tiltja,
Eres ujjá rászorítja;
Mégis mégyen, úgy kívánja,
Bizony elmegy, mit ő bánja.

Fiát anyja inti egyre,
Óvja gyermekét öregje,
Rúd alatt, az ajtószádán,
Tűzhely mellékén megállván:
„Én fiacsám, édes eggyem,
Én zsenge magom, szülöttem!
Lakziban ha osztzkodol,
Vendégeskedel valahol,
Idd ki a pohárt csak félig,
Kelyhedet csak közepéig,
Hagyd másnak a többi részit,
Rosszabbnak a rosszabb részit:
A kehelyben kígyó lészen,
Pondró a pohárfenéken!“

Gyermekét tovább tanítja,
Fiát fogytig utasítja
A legvégső szántó szélén,
Utolsó gyepű szegélyén:
„Lakziban ha osztzkodol,
Vendégeskedel valahol,
Érd be fél helyen üléssel,
Fél lépésnyi lépdeléssel,

Hagyd másnak a másik részit,
Rosszabbnak a rosszabb részit,
Úgy fogsz emberül megállni,
Valódi vitézzé válni,
Törvényben tanácsot tudni,
Csávából csapára jutni
Dali hősök táborában,
Férfiak sűrű sorában!“

Indul Lemminkejnen immár,
Lovas-szánkójába ül már,
Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyösvégűt csördít rája;
Fut a Fürge nagyporozva,
Vágtat vígan a lovacska.

Hajt előre egy darabot,
Jó ideig hintázgatott,
Lát az úton fajdcsapatot,
Fölburran a fajok serge,
Madárkonda megriada
Im a lótól, száguldótól.

Némi pelyhe széjjelhulla,
Uton fajdmadárnak tolla,
Lemminkejnen összeszedte,
Táskájába el is tette,
Nem tudni, mi van még hátra,
Mi történik útjártába:
Jó a háznál mindenféle,
Szükség hasznót húz belőle.

Hajt előre még egy cseppet,
Még egy darab utat megtett,
Hát a hóka horkan eggyet,
A konyafülű ficánkol.

Az a léha Lemminkejnen,
Maga a szép Messzikedvű
Kikecmeredik kasából,
Nyakát nyujtogatva szétnéz,
Úgy van, mint szüleje mondta,
Önnön anyja állította:
Im tüzes folyó türemlik
A ló lábánál keresztbe,

Tüzes zúgó a folyóba,
 Tüzes szikla a zugóba,
 Fenn a sziklán tüzes ormó,
 Ormón tüzes saskeselyű,
 Torka tűzzel tüsszköl annak,
 Lángok szájából kicsapnak,
 Tollai tüzet lövellnek,
 Sziporkázva szétrepülnek.

Kaukót messziről már látja,
 Lemminkejnent túlhan állva:
 „Merre készül Kaukó menni,
 Hova lépdelsz Lempi vére?”

Szólt a léha Lemminkejnen,
 A szép Messzikedvű mondja:
 „Megyek nászba Pohjolába,
 Sunyi serge lakzijába,
 Fordúlj hát valamit félre,
 Kissé útból kitérve,
 Engedd, hogy az útas menjen,
 Legkiváltkép Lemminkejnen,
 Oldaladon elhaladjon,
 Melletted tovább vonuljon!”

A keselyű szólni fogott,
 Tüzes torkú így susogott:
 „Engedem, az útas menjen,
 Legkiváltkép Lemminkejnen,
 Számon át szabadon szálljon,
 Torkomon át somfordáljon;
 Innen indul ime útat,
 Ez majd szépen el is juttat,
 Hol a hosszú menyegzőbe
 Üldögélhetsz mindörökre.”

De mit bánja Lemminkejnen,
 Ettől még ő meg se hőkken,
 Tapint ime tarsolyába,
 Lenyúl erszény legaljába,
 Veszi a fajdtollakat onnan,
 Dörzsölgeti lassan-lassan
 Két tenyere közzé kapva,
 A tíz ujját összefogva;

Abból fajdnyáj lett izibe,
 Nöstény fajok nagy serege,
 Szöknek mind a sas szájába,
 Jutnak ő falánk fogára,
 Tüzes karvaly álla közzé,
 A mohó madár inyére;
 Avval onnan elmenekült,
 Első napja így sikerült.

Vesszővel a Fürgét vágja,
 Gyöngyössel csapint reája,
 Megy a ménló iramodva,
 Gyöngyen lépked a lovacska.

Hajt az úton egy darabot,
 Kis ideig így kocogott,
 Hát a mén ím ágaskodik,
 A lovacska meghorkanik.

Kievickél a kosárbul,
 Húzakodva széjjelbámul,
 Hát úgy van, mint anyja mondta,
 Jó szülője megjósolta:
 Tüzes verem áll elejbe,
 Kerül útjával keresztbe,
 Nincsen annak vége-hossza
 Sem keletre, sem nyugotra,
 Tele van az forró kövel,
 Sziklával, lobogó hővel.

De mit bánja Lemminkejnen,
 Ukkót így imádja menten:
 „Oh Ukkó, te fölső Isten,
 Mi atyuskánk fenn a mennyben,
 Északról a felhőt kergesd,
 Nyugatról is indíts terhest,
 Keletről föléje futtass,
 Fél-észak felől is juttass,
 Oldalaslag egybelökve,
 Csapjad őket széjjel öszve,
 Essél póznaszárnyi havat,
 Hullass dárdanyél magasat
 E forró kövek fölibe,
 Égő sziklák tetejibe!”

Az az Ukkó, fölső Isten,
 Mi atyuskánk fenn a mennyben
 Északról im felhőt kerget,
 Nyugatról is indít egyget,
 Keletről is essőt érlel,
 Futtat félészaki széllel,
 Őket egybe űzi-fűzi,
 Oldalukkal összeüti,
 Esik póznavégnyi havat,
 Hullat dárdanyél magasat
 A forró kövek fölibe,
 Égő szirtok tetejibe :
 Havas tengerszem így támad,
 Híves tó ahajt elárad.

Az a léha Lemminkejn
 Jéghidat dalol legitten,
 A havas tavon keresztül,
 Szélétől a széleiglen ;
 Így lett üszkőn átkelése,
 Másodnap menekülése.

Vesszővel a Fürgét vágja,
 Gyöngyösvégűt csördít rája ;
 Fut a Fürge füremedve,
 A lovacska nagy ügetve.

Fut a Fürge félmérföldet,
 Föld java előre törtet,
 Hirtelen megáll helyében,
 El nem mozdul semmiképen.

Maga léha Lemminkejn
 Felszökik, hogy széttekintsen :
 Ordas áll a gypűszádban,
 Medveazutcánszemtől szemben,
 Pohjola gypűszádáját,
 Nagy utcáit im elállják.

Ott a léha Lemminkejn,
 Maga a szép Messzikedvű
 Tapint egyget tarsolyába,
 Nyúl erszénye legaljába,
 Kivesz bugabárány pelyhit,
 Gyöngén dörzsölgeti ezt itt

Két tenyere közzé téve,
 A tíz ujját összetéve.

Egyszer ráfuj tenyerére,
 Birka fut ki nyakrafőre,
 Egész nyájjal bárányocskák,
 Nagy sereggel kis juhocskák ;
 Azt az ordas megrohanja,
 Mind a medve marcangolja,
 Maga léha Lemminkejn
 Tovább hajta sérületlen.

Hajt az úton egy darabot,
 Ér im Észak udvarára ;
 Vas sövény van ott emelve,
 Kerítés acélból verve,
 Száz öl mélyen le a földbe,
 Föl az égnek ezer öltre,
 Dárdákkal körülkarózva,
 Földnek férgeivel fűzve,
 Kígyókkal befonva, szöve,
 Gyíkokkal körülkötözve,
 Farkuk lengve ottan lógnak,
 Buzogány-fejükkel fálnak,
 Vaskos fejjel lóbálóznak,
 Fejük kívül, farkuk bévül.

Az a léha Lemminkejn
 Immár ottan elgondolja :
 „Anyácskám igazán mondta,
 Én dajkálóm elzokogta :
 Ott a jókora sövény im,
 A földtől az égig ér im ;
 Lenn szokott a kígyó mászni,
 Lejebb tették a kerítést,
 Fenn szokott a szárnyas szállni,
 Feljebb tették a kerítést“.

Ámde ottan Lemminkejn
 Még fölöttébb meg se retten,
 Húzza kését hüvelyéből,
 Ő szilaj vasát helyéből,
 Sűrűn a sövényt faragja,
 A kerítést ketté szabja,

Ott a vas sövényt kinyitja,
 Kígyós kertet elfordítja,
 Az ötödik vesszőköznél,
 Hetedik hegyes cölöpnél,
 Maga hajt előre váltig,
 Ér Pohjola portájáig.

Hát az úton kígyó fetreng
 A kapu előtt keresztben,
 Hosszabb ház gerendájánál,
 Kapubálványnál degeszebb,
 Száz szeme van a csuszónak,
 Ezer nyelve a kígyónak,
 Nagy szeme szitával ér fel,
 Nyelve hossza dárdanyéllal,
 Fogai csupa gereblye,
 Háta hét egész dereglye.

Ott a léha Lemminkejnen
 Dehogy mer kezét emelni
 A száz szemű szörnyetegre,
 Ezer nyelvű csúszó dögre.

Szólt a léha Lemminkejnen,
 A szép Messzikedvű mondja:
 „Fekete féreg, földben forgó,
 Tuoni színű szörnyű pondró,
 Te haraszt alatt haladó,
 Te Lempo-levél-lakozó,
 Te hoporcson át suhanó,
 Fagyökéren fickándozó!
 Ki hozott ki a harasztból,
 Ki zavart fel fű tövéről,
 Hogy a földön csússzál-másszál,
 Az utakon ugrabugrálj?
 Ki emelte fel az orrod,
 Ki rendelte, ki engedte,
 Hogy fejed oly fennem hordod,
 Nyakad oly merőn kinyujtod,
 Az atyád-e, az anyád-e,
 Vagy a vénebb bátyád vajjon,
 Vagy talán a kisebb húgod,
 Vagy főrendű más rokonod?”

„Zárd be szádat, fejed fedd el,
 Fürge nyelved, uccu, rejtse el,
 Görbülj össze gömbölyegbe,
 Bogozódjál össze bogba,
 Engedj utat, fele utat,
 Vándor ember hol kijuthat,
 Vagy fartolj az útból félre,
 Lódulj a ligetbe, férge,
 Hamar tűnj a hanga közzé,
 A mohába elrejtőzzél,
 Mint gyapjunyaláb huzódjál,
 Mint topolyhasáb továbbállj!
 Dugd fejedet fű közibe,
 Bujj hoporcsonak belsejibe,
 Fű között keresd szobádat,
 A hoporcs alatt tanyádat;
 Onnan ha fejed felütöd,
 Ukkó széttöri fejedöt,
 Acelas hegyű szegével,
 Vaszól való nagy jegével!”

Igyen szólott Lemminkejnen;
 Nem fogadott szót a féreg,
 Csak sziszereg folyton egyre,
 Nyelve fölfelé kiöltve,
 Szája fölfelé sziszegve
 Lemminkejnen lelke ellen.

Ott a léha Lemminkejnen
 Ráeszméle régi szókra,
 Anyjától örökölt jókra,
 Szülejétől származókra;
 Szólt a léha Lemminkejnen,
 A szép Messzikedvű mondja:
 „Szót ha erre sem fogadnál,
 Ily kevesre mit sem adnál,
 Még kínodban meg is pukkadsz,
 Fájdalmidban fel is puffadsz,
 Ketté fogsz, kutya, fakadni,
 Bitang, háromra hasadni,
 Te anyádat ha idézem,
 Hatalmas szülőd ígézem;

Tudom, szörnyű, származatod,
Földnek férge, támadatod:
Szüőjeter szüöld te néked,
Vetehinen volt viselőd“.

„Szüőjeter köpött a vízbe,
Löttyét a habokra lökte,
Szél azt szépen pólyálgatta,
Víznek lelke lóbálgatta,
Pólyálta hat álló évig,
Hetedhét nyár elteltéig,
Tágas tenger tér mezején,
Domború habok tetején;
Víz nyujtotta hosszúkásra,
Sütötte a nap puhára,
Tengerzaj terelte földre,
Víz viharja martra vette“.

„Vala Természetnők háрма,
Zúgó tenger szélit járva,
Tengerzaj tövében állva;
Meglátják a marton eztet,
Ime ilyen szóba kezdtek:

„„Hát ebből ugyan mi lenne,
Teremtő ha lelkit tenne,
Szegénynek szemet szerezne?““

„Titkon a Teremtő hallja,
Szóval mondja, ígyen szabja:
„„Rossz lenne a rosszból nyilván,
Hitványnak köpéből hitvány,
Ennek hogyha lelkit tennék,
Számára szemet szereznék““.

„Hivatlan ezt Hízi hallja,
Gonosz ember veti latra,
Teremtőnek felcsap egyben;
Hízi ád ím lelket annak,
Aljas dög lehellte lottynak,
Szüőjeter kiköpte kosznak;
Ottan az kigyóvá görbül,
Fekete csuszóvá ferdül“.

„Miből lett a lelke néki?
Lelke Hízi hő tűzéből;

Szívét honnan szedte-vette?
Szívét Szüőjeter szerezte;
Hát agyát a rombolónak?
Fodrából erős folyónak;
Hát esztét az ártalomnak?
Tüzes zúgó verte habból;
Hát fejét a rossznak honnat?
Fejitarosznak egyszembabból“.

„Hát szemét miből teremtett?
Lempo lenje magjaiból;
Hát fülét a gaznak hol vett?
Lempo nyírfa-lombjaiból;
Hát szája miből van szabva?
Szája Szüőjeternek csatja;
Hát bősz szájában a nyelve?
Kejtolajnen lándzsájából;
Hát fogai a szilajnak?
Tuoni zabja szálkájából;
Hát ínye az átkozottnak?
Halál hölgyének inyéből“.

„Hát a háta milyen fából?
Hízi tűzvonigójából;
Miből hajlították farkát?
A gonosznak font hajából;
Beleit miből csavarták?
Halál öve holmijából“.

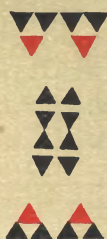
„Ítt van ím a nemzetséged,
Ítt a híred-neved néked;
Fekete féreg, földben forgó,
Tuoni színű szörnyű pondró,
Földszín, hangafű színű te,
Egész égkaréjszín nyű te!
Pusztulj már, az útból térj ki,
Hadd haladhasson a férfi;
Utas ember hadd mehessen,
Lemminkeinen lépegessen
A nagy nászba Pohjolába,
Jámor népe lakzijába!“

Már a kigyó tűnedezik,
A száz szemű szűnedezik,

Fordul már a vaskos férgé,
Térül ím az útból félre,
Hagyja, hogy az útas menjen,

Lemminkejnen lépegessen
A nagy nászba Pohjolába,
Sunyi serge lakzijába.

HUSZONHETEDIK ÉNEK.

Summája:

Nem jó vendég, aki karddal
Vendéglátót összevagdál.

Kaukót immár általvittem,
Szárbeli Ahtit elvezettem
Sok halálnak szája mel-
Vész nyelvefulánkja mellett [lett,
Oda Észak udvarára,
Sunyi népe birtokára;
Most elő kell még beszélnem,
Magam nyelvin elmesélnem,
Hogy a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű maga
Hogy ért Észak hajlokiba,
Száriola szurdokiba,
A nagy lakziba hivatlan,
Menyegzőbe szólítatlan.

Az a léha Lemminkejnen,
Ez a vérmes dévaj fickó
Mihelyest a házba tére,
Hág a palló közepére,
Hársfa palló reng alatta,
Fenyő viskó döng alatta.

Szólt a léha Lemminkejnen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Legyen üdvöz érkezésem,
Az üdvözlő üdvöz légyen!
Hallod, pohjolai gazda,
Van-e itten hajlékodbá

Zab a ménnek ropogtatni,
Sör a hősnek szopogatni?”

Maga pohjolai gazda
Ül a hosszú asztal végén,
Válaszát legott megadja,
Maga mondja, így szabja:
„Lesz talán ez udvarházba
Hely odakint lóállásra;
Tégedet se tiltanak el,
Hogy magad meghúzd a szobába
Ott az ajtószádán állva,
Ajtószádán, pózna táján,
Két katlan közepe táján,
A három horog határán.”

Ott a léha Lemminkejnen
Rágja fekete szakállát,
Azt a katlan-színű szőrét,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Majd az ördög jár e tájon,
Ajtószádában hogy álljon,
Karmolássza kormotokat,
Piszkálgassa piszkotokat!
Nem kellett az én apámnak,
Soha én öreg szülémnek
Ilyen helyen ácsorogni,
Ajtószádán, pózna táján;

Adtak jó helyet magának,
 Istállót pedig lovának,
 Sikált ház a hőst fogadta,
 Karmantyúját sutba tette,
 Keztyűjét a szögre kötötte,
 Kardját falra függesztette;
 Mért ne lenne vélem mostan,
 Amint volt atyámmal hajdan?”

Avval indul ím elébbre,
 Fürgén asztalfőhöz lépe,
 Lóca legvégén leüle,
 Fenyőpadka főhelyire;
 Csikordúl a lóca míve,
 Hajlik a fenyőpad íve.

Szolt a léha Lemminkejnen:
 „Nem vagyoklám kedves vendég;
 Hogy sörrel se kedveskednek
 A vendégül érkezettnek.”

Ilpotar, a jó gazdasszony,
 Szóval mondja, így en ejti:
 „Ohó, ifjú Lemminkejnen,
 Furcsa vendég vagy te itten!
 Jöttél én fejemre hágni,
 Én agyamat megalázni;
 Hát a mi sörünk még árpa,
 Izes italunk maláta,
 Búzapomposunk keletlen,
 Húsunk főtelen, sületlen;
 A mult éjjel jöttél volna,
 Vagy pediglen egy nap mulva.”

Ott a léha Lemminkejnen
 Száját rája, fejét rázza,
 Rája fekete szakállát,
 Szóra így emeli száját:
 „Minden ételt itt megettek,
 Lakzit laktak, nászt megültek,
 Rész szerint a sört fogyaszták,
 Mézet fej szerint feloszták,
 Korsók mind halomra hordva,
 Kupák mind rakásra róva.”

„Oh Pohjola úrasszonya,
 Te Homályhon nagyfoguja!
 Hérészt hitvány módon tartál,
 Lakzit eb módjára laktál,
 Nagy kenyereket sütöttél,
 Árpából sörítalt főztél,
 Hajtál hat felé hívókat,
 Kilenc tájra szólítókat,
 Hittál hitványt, koldusfaját,
 Hittál giz-gaszt, rablóbandát,
 Mind a lusta léhütöket,
 Vékonypénzü béres népet,
 Mást mindenkit meghívattál,
 Hivatlan csak engem hagytál.”

„Mért maradjak én ily árván
 Magam küldte árpa árán?
 Mások mind kanállal küldtek,
 Csak csészével csöpögtettek,
 Magam mérő szám odadtam,
 Féltonnánként fogyasztottam
 Saját árpatermésemet,
 Magam vette gabnaszemet.”

„Hát ne legyenek Lemminkejnen,
 Ne jónevű vendég itten,
 Ha nem hoznak sört izibe,
 Tűzre nem tesznek fazekat,
 Főlni a fazék levibe
 Disznó húsát nagy darabot,
 Ennem, innom az eléig,
 Hogy megtettem utam végig!”

Ilpotar, a jó gazdasszony,
 Az meg szóval így en szólal:
 „Hej, te cseppnyi kis cselédem,
 Én örökös rabszolgálóm,
 Tégy fazékba eleséget;
 Kináld sörrel a vendéget!”

Kis leányka, gyarló gyermek,
 Silány konyhaszer-suroló,
 A kicsiny kanálkaparó,
 A merőedény-vakaró,

Tesz fazékba eleséget,
Húsnak csontját, hálnak rongyát,
Régi száradt répaszárat,
Kérgeit kemény kenyérnek,
Avval sört hoz a kupába,
Kanna lörével kínálja,
Igyék léha Lemminkejnen,
Sörre vágyó hős vedeljen,
Maga szóval mondja néki:
„Tőled vajjon kitelnék-e
Ezt a sört hogy ím meginnád,
Kiürítnéd ezt a kannát?”

Lemminkejnen, léha fickó,
Belenéze a kupába:
Kukac van a kupa fenekén,
Kígyók úszkálnak közepén,
Szélin férgek csúsznak-másznak,
Fene gyíkok futkorásznak.

Szólt a léha Lemminkejnen,
Messzikedvű zúgja fennen:
„Kupakínálók kutyába,
Kannaküldők mind Manába,
Mielőtt a hold kisütne,
Mai napnak vége lenne!”

Arra szóval így szólal:
„Oh te gyászos sörítóka!
Most jutottál bezzeg jóra,
Jutottál siralmas sorra:
Számmal a sört én felhörpintem,
Szemetjét a földre öntöm
Ujjammal, a nevendékkel,
Balkezemnek hüvelykével.”

Tapint íme tarsolyába,
Benyúl bugyellárisába,
Vesz egy horgot táskájából,
Vaskampót a tarsolyából,
A kupába dugja ezt ím,
Sörben horgászgatni kezd ím,
Akad féreg a horogra,
Vaskampóra kígyó mérges,

Százával a békát fogja,
Ezrivel fekete férget,
Földhöz vágja föld javára,
Mind a pallóra bocsátja;
Előhúzza éles kését,
Hüvelyből heves acélát,
A férgek fejit levágja,
A csúszók nyakát nyiszálja,
Vidáman a sört vedeli,
A fekete lét lenyeli,
Szóval mondja, fölfeleli: [nyilván,
„Nem vagyok kedves vendég
Hogy ez a sör ilyen hitvány,
Jobb itókát nem szolgálnak,
Dúsabb kézzel nem kínálnak,
Még nagyobb edényt se szánnak,
Egy ürüt is le nem ütnek,
Jókora bikát nem ölnek,
Ökröt nem hoznak a házba,
Hasadtkörműt a szobába.”

Maga pohjolai gazda
Szóval mondja fölfeleli:
„Mit is jössz ide s mi végett,
Ki hívott közibénk téged?”

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Szép a vendég meghívottban,
Szebb annál is meghivatlan;
Hallod-e, Pohjolai sarja,
Magad pohjolai gazda,
Adj sört, megfizetek érte,
Hozz italt a pénzemér' te!”

Az a pohjolai gazda
Fölgerjed, haragra lobban,
Gerjed szörnyű nagy haragra,
Pallóra egy tócsát dalla
Lemminkejnennek elejbe,
Szónak ered, szót így ejte:
„Itt a víz, ihatol mostan,
A tó, szürcsölheted nyomban.”

De mit bánja Lemminkejnen,
Szónak ered, mondja fennen :
„Nem vagyok én böccebörjű
És ökor sem hosszúfarkú,
Hogy vizét igyam folyónak,
Habját habzsoljam egy tónak.“

Fogja magát, kezd regölni,
Maga indul énekelni,
Pallóra bikát bűvölget,
Aranyszarvú ökröt eggyet,
Az a tó vizét beszívja,
Vígan a folyót felissza.

Pohjolai, nyurga fickó,
Szájából szalajt egy farkast,
Ezt a pallóra bűvöli,
Az a nagy bikát megöli.

Lemminkejnen, léha fickó,
Most fehér nyulat varázsol,
A pallón ficánkoltatja,
Farkasnak fogára adja.

Pohjolai, nyurga fickó,
Ebet bűvöl, horgas állút,
A nyulacskát az bekapja,
Kerekszeműt széjjelszabja.

Lemminkejnen, léha fickó,
A rúdra evetet bájol,
Rúdon az evetke játszik,
A kutya ugatja váltig.

Pohjolai, nyurga fickó,
Aranymellű nyestet bájol,
Evetkét a nyest eléri,
Pózna végén széjjeltépi.

Lemminkejnen, léha fickó,
Barna rókát bűvöl-bájol,
Küld az aranyos mellű nyestre,
A szép szőrű szét van szedve.

Pohjolai, nyurga fickó,
Szájából tyukot varázsol,
Tyukot pallón táncoltatja,
Rókának fogára adja.

Lemminkejnen, léha fickó,
Sólymot szájából szalajt,
Nyelvéről kegyetlen körműt,
Halált hoz a tyúkra szörnyűt.

Mondja pohjolai gazda,
Maga szólal, fölfeleli :
„Nincs multság itt szívesebb,
Míg vendégből nincs kevesebb ;
Ház dologra, vendég útra
Legis-legjobb lakziból is !
Indulj innen, Híszí fattya,
Nincs helyed az emberhadba,
Hát siess haza, ebadta,
Országodba fuss, mihaszna !“

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja :
„Nem szokott a férfi sohse,
Férfiak közt még a rossz se
Szidalomtól megszabadni,
Helyéből eliramodni“.

Akkor pohjolai gazda
Falról szablyáját lekapja,
Tüzesélűjét ragadja,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Oh, te Száribeli Ahti,
Te szép Messzikedvű urfi !
Állj ki vélem kardot mérni,
Szállj ki szablya-megszemlélni,
Hogy az én kardom különb-é,
Vagy Szárbeli Ahti úré !“

Szólt a léha Lemminkejnen :
„Mi haszon volna én vasambul,
Csontokon amely kicsorbult,
Sok kemény koponyán tompult !
Ámde mégis, mindazáltal,
Ugyse jobbul a multság,
Nézegessük, méregessük,
Melyikünknek kardja készebb !
Hisz atyámnak kedve tellett,
Kardkisérteni ha kellett,

Fia más ivású volna,
Gyermeke tán gyengébb fajta ?“

Kardot ránt, vasát ím vonja,
Kapja ím a tüzes élüt
Finom hártyahüvelyéből,
Hátbőrbeli jó övéből;
Összemérik, végignézik
A két kardnak hosszát-széleit;
Hát egy kissé hosszabb fajta
Pohjolai gazda kardja,
Egy körömfeketényivel,
Egy ujj ízének felivel.

Szólt Szárbeli Ahti urfi,
A szép Messzikedvű mondja:
„Hosszabb a te kardod, hékás,
Tied ím az első vágás.“

Ott a pohjolai gazda
Üti-véti, vágja váltig,
Arányozza, nem találja
Lemminkeinen fehebűbját;
Egyszer csak a póznát csapja,
Szemöldökfát sújt a szablya;
Pózna egyet nagyot reccsent,
Szemöldökfa ketté röppent.

Szólt Szárbeli Ahti urfi,
A szép Messzikedvű mondja:
„A póznák mi bajt okoztak,
Szemöldökfa mit tett rosszat,
Hogy a póznát célozgatod,
Szemöldökfát szuttyongatod?“

„Hallod-e, Pohjolai sarja,
Magad pohjolai gazda!
Bajjal bírjuk benn a vívást,
Házban nők közt a kihívást,
Az új házat tönkre tesszük,
A pallókat vérbe vesszük:
Az udvaron üssünk össze,
Szántó szélén szálljunk szembe,
Mező mesgyéjén csatázzunk;
Udvaron a vér is illőbb,

Téres telken sokkal tetszőbb,
Helyesebb az kinn a hóban!“

Ott az udvarra kimentek,
Egy tehénbőrt kerítettek,
Az udvarra terítették,
Lábukat ím arra tették.

Mondja Szárbeli fi Ahti:
„Hallod-e te, Észak ifja!
Te neked van hosszabb kardod,
Kezedben a szörnyebb szablya,
Szükséged is lesz most arra,
Mielőtt a válás itt van,
Mielőtt nyakad lenyisszan;
Üss elsőnek Észak ifja!“

Üt elsőnek Észak ifja,
Üt ím egyszer, üt ím újra,
Harmadszor is sebtén sújtja,
De csak nem talál fejére,
Húsához közel se fére,
Bizony bőréhez sem ére!

Szólt Szárbeli Ahti urfi,
A szép Messzivágyó mondja:
„Most magam is megkisérttem,
Ugyis rajtam a sor éppen!“

Az a pohjolai gazda
Erre még nem igen hajta;
Üti-véti, nem is kétli,
Célba fogja, el nem éri.

Szikrát szór szilaj acéla,
Tüzet tüszköl annak éle
Léha Lemminkeinen markán;
A verő odább vonula,
Nyaka táján megvillana
Pohjolai úrfiúnak.

Mondja a szép Messzikedvű:
„Hej, te pohjolai gazda,
Olyan a nyakad, ebadta,
Mint a hajnal, hogyha pirkad.“

Az a Pohjolai sarja,
Maga pohjolai gazda

Szaporán szemét szegezi,
 A saját nyakát keresi;
 Az a léha Lemminkeinen
 Uccu, hozzávág legitten,
 Szablyával az embert szabja,
 Kemény karddal kaszabolja,
 Egyszer vág vadul feléje,
 Fejit válláról üté le,
 Nyakáról kobakját nyeste,
 Mint a répa szárát szelte,
 Avagy mint kalászt tövéről,
 Uszószárnyat hal testéről;
 Udvarra a fej gurula,
 Telkére a hős koponya,
 Így esik le, nyiltól ölje,
 A fajdjerce fáról földre.

Száz cölöp volt a domb tetején,
 Ezer az udvaron merevén,
 Száz cölöpön száz fej kuksolt,
 Fejtelen csak egy cölöp volt;
 Az a léha Lemminkeinen
 Jeles úr fejét ím fogja,
 Koponyát a térről kapja,
 A cölöp hegyére húzza.

Ott Szárbeli Ahti urfi,
 A szépséges Messzikedvű
 Visszatérve ím a házba,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Hozz vizet, dühös cselédlány,
 Hadd mossam le két kezemről
 Galád gazdád vérhullását,
 Hitvány hősnek érfolyását!”

Felforr Észak vén banyája,
 Felforr, dül-fül haragjába,
 Dalol szablyás embereket,
 Fölfegyverzett hős sereget,
 Száz férfiat szablyaöltöt,
 Hőst ezeret karddal küzdőt
 Lemminkeinen végvesztire,
 Messzikedvű megszűntire.

Bizony itt van már ideje,
 Közel napja, elmennie,
 Már igazán bajba jönne,
 Aligha öröme lenne,
 Ahti úr ha ott maradna,
 Lemminkeinen még mulatna
 A nagy nászba Pohjolába,
 Sunyi serge lakzijába.

HUSZONNYOLCADIK ÉNEK.

Summája :

Véres test nagy árnyékot vet.
Jó, a tettes hogy megszökhet.

Száribeli Ahti úrfi,
Az a léha Lemminkeijnen
Buzdúl bizott bujdosásra,
Mozdúl mindjárt menekvésre
Pusztaságos Pohjolából.
Homály szállta Szárjolából.

Mint förmeteg ment a házból,
Udvarra mint füst futott ki,
Rossz tette elől rohanó,
Bűne miatt bujdosoló.

Az udvarra így kiérve,
Nézelődik, forgolódik,
Régi ménjét keresgéli,
Sehol sincs a mén, a régi,
Szántó szélin csak egy sziklát,
Fűzfabokrot mesgyén meglát.

Mily tanácsra fanyalodjon,
Tanácsot ugyan ki adjon,
Feje hogy balúl ne járna,
Haja szertesztét ne szállna,
Finom fürtje le ne válna
Itten Észak udvarába?
Már zajong a falu messze,
Hangzik a többi háznak nessze,

Faluközben fegyver csillan,
Szem villan az ablakokban.

Ott a léha Lemminkeijnen,
A Száribeli Ahti úrfi
Kénytelen volt mássá lenni,
Idegen képet kölcsön venni;
Sas képiben fölszárnyala,
Égig szállni szándékola,
Két orcája naptól lángolt,
Szemöldökén hold világolt.

Ott a léha Lemminkeijnen
Ukkónak könyörög fennen :

Aj, jóságos Ukko isten,
Bölcs ember vagy az ég-
Égiháborúkirálya, [ben
Bolygó burhanyók bírāja!
Intézz ím időt ködöset,
Támassz felhőt bár keveset,
Hogy haladjak oltalmába,
Iparkodjak én hazámba,
Én nyájas anyám elébe,
Hatalmas szülém ölébe!"

Himbálózva szárnya kele,
Pillant egyszer hátrafele,

Hát egy szürke sólymot láta,
Szeme égett tűz módjára
Mint Pohjolai fiának,
Észak egykori urának.

Szólt a szürke sólyommadár:
„Hej, öcsém, te Ahti urfi,
Emlékszel a régi harcra,
Egyenletes ütközetre?”

Szólt Ahti, a szári urfi,
A szép Messzikedvű mondja:
„Hej, karvalykám, kis madárkám
Fordulj szépen vissza, drágám,
Mondd el, majd ha megtérsz ismét
Pusztaságos Pohjolába:
Könnyü-e sást karomra kapni,
Körömmel a körmöst enni”.

Egyszeriben otthon termett
Az ő nyájas anyja mellett
Szánalomra hívó szájjal,
Zordon szívbeli homállal.

Anyja jődögél elejbe
Az utcán át lépegetve,
Az élestár mellől jöve;
Kérdi anyja jó előre:
„Én gyermekem, kisebb korra,
Fiacskám, erősebb karra,
Mért a kedved olyan vackor,
Pohjolából érkeztedkor,
Billikommal tán lebírtak
A nagy nászban Pohjolában?
Billikommal ha lebírtak,
Billikomot kapsz te jobbat,
Atyád melyet hadban szerzett,
Véres viadalban elvett”.

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Oh anyám, én édes dajkám!
Ki bírna le billikommal?
Magam bírnám le a gazdát,
Hősök százát én lebirnék,
Ezer emberen kifognék”.

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Mért a kedved olyan vackor,
Tán hogy ménnel rajtad győztek,
Csikóval csunyán lefőztek?
Ménlóval ha győztek rajtad,
Ménlovat szerezhetsz jobbat
Atyádtól örökölt pénzen,
A szülői szerzeményen!”

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Oh anyám, én édes dajkám!
Ki csufolna meg csikóval,
Ki győzne le engem lóval,
Magam csúfolnám meg őket,
Győzném le a ménüzőket,
Vas vitézeket csikóستul,
Hős hadakat ménlovastul”.

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Mért a kedved olyan vackor,
Szíved mért oly szörnyű zordon
Pohjolából megjöttödkor?
Nők között lefőztek vajjon,
Lányok közt legyőztek vajjon?
Nők között ha tán lefőztek,
Avagy lányok közt legyőztek,
Máskor mást magad legyőzől,
Lányokat magad lefőzől”.

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Oh anyám, én édes dajkám!
Nők között ki fog lefőzni,
Avagy lányok közt legyőzni,
Magam főzöm le a gazdát,
Legyőzöm leányok hadját,
Lefőzők én száz menyecskét,
Más menyasszonyoknak ezrét”.

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Mi ütött beléd, fiacskám?
Valami bajod esett tán
Pohjolában jártod közben,
Vagy túlontúl ellegettél,
Ellegettél, illogattál,

Éjszaka ahol mulattál
S rossz álmokat láttál aztán?”

Ott a léha Lemminkejnen
Erre szóval így szólal:

„Vén banyák beszélnek arról,
Éji álomlátásokról!

Éji álmom van eszemben,
A nappali nem különben;
Oh, öreg szülő anyácskám,
Eleséggel töltsd meg táskám,
Tégy kását a gyoics közibe,
Sót ruhába köss izibe;

Fiad el kell menjen távol,
Útra készüljön honából,
El erről a kedves helyről,
E gyönyörű gyöngy telekről;
Hősök kardot köszörülnek,
Vad vitézek lándsát fennek“.

Kérdi anyja jó előre,
Firtatja szegény szülője:
„Miért köszörülik kardjuk,
Mért fenik a lándsát vajjon?”

Szolt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Annak köszörülik kardjuk,
Avégett fenik a lándsát,
Én szegény fejem bajára,
Nyomorult fiad nyakára;
Baj esett, baleset történt
Ottan Észak udvarába:
Pohjolai-fit megöltem,
Magát Pohjolai gazdát;
Most Pohjola haddal felkel,
A vész-tő vonúl sereggel
Szegény jó magammal szemben,
Egy magános ember ellen“.

Anyja mondja magzatának,
Szól szüleje ő fiának;
„Nem megmondtam-e te néked,
Nem óvtalak tőle téged,

Nem tiltottam folyton-folyvást
Azt a pohjolai bolygást;
Illett volna itt maradnod,
Te anyád szobáit laknod,
Te öreg szüléddel lenned,
Dajkád telkein telelned,
Mostan háború se folya,
Ütközet se támadt volna“. [kám,
„Hova mégy most szegény fiacs-
Magam hordta magzatocskám,
Te bűnödtől bujdosóra,
Rossz tetteid elől futóra,
Hogy fejedet le ne üssék,
Szép nyakadat le ne nyessék,
Hajad szélnek ne eresszék,
Finom fürtöd el ne vesszék?”

Szolt a léha Lemminkejnen:
„Nem tudok én helyet olyat,
Hova rejtőzködni tudjak,
Bűnömtől ahova bujjak;
Oh anyácskám, édes dajkám,
Mondd, hogymennek meneküljek?”

Mondja Lemminkejnen anyja,
Maga szólal, fölfeleli:

„Mit tudom én, merre mondjam,
Merre mondjam és mutassam;
Bár fenyőnek menj a dombra,
Bár mezőre, mint boróka,
Ott is várhat végveszélyed
Balszerencséd föllel téged:
Dombháti fenyőt gyakorta
Szelnek fáklyaforgácsokra,
Mezei boróka ágát
Cöveknek sűrűn kivágják“.

„Mélyvölgybe ha nyólsz mint
Vagy mint éger a csalitba, [nyírfa,
Ott is várhat végveszélyed,
Balszerencse ott is érhet:
Mélyvölgybeli nyírfát bezzeg
Gyakorta hasábra szelnek,

Égerfa csalit csak olyan :
Kivágják vetésül gyakran “.

„Bár epernek a tetőre,
Áfonyának menj mezőre,
Mi földünkre mint szamóca,
Más határba mint bogycska,
Ott is várhat végveszélyed,
Balszerencse ott is érhet :
Leszednének ifjú lányok,
Cínkeblűek szagatnának “.

„Tengerbe csukának menj bár,
Mint szemling szelíd vizet járj,
Ott is várna végveszélyed,
Utolérne gyászos véged :
Halászkunyhós ifjú ember
Hálóját a vízre vinné,
Gyalommal az ifja fogna,
Vejszével a vénje vonna “.

„Erdőbe mint ordas menj be,
Ballang mélyibe mint medve,
Ott is várhat végveszélyed,
Balszerencse ott is érhet ;
Kormos képű ifjú dalja
Élezi a lándsát egyre,
Ordasokat hogy leszúrja,
Erdő medvéit megölje “.

Ott a léha Lemminkejnen
Szóval mondja, fölfeleli :
„Tudok én is több ily rosszat,
Sejtek oly helyet gonosszat,
Ahol szája les halálnak,
Balszerencsék rám találnak :
Oh anyám, én életosztóm,
Oh szülöm, én tejjel tartóm !
Merre mondod menekülnöm,
Merre mondod és mutatod ?
Már a sír fogja számnak szélit,
Halál én szakállam szőrit,
Egy nap van fejemnek hagyva,
Teljesen az is aligha “.

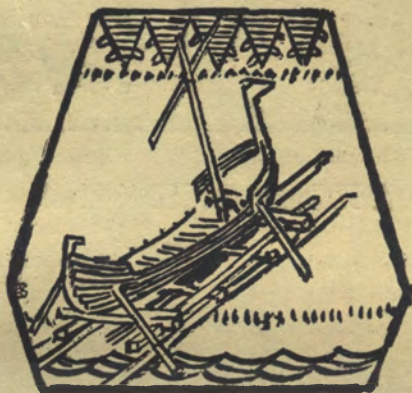
Akkor Lemminkejnen anyja
Szóval mondja, fölfeleli :
„Mondok mostan jó helyet is,
Ajánlok egy édest olyat,
Hova rontó rejtezhetik,
A bűnnel borított bujhat ;
Tudok egy picinyke pontot,
Egy falatka földet mondok,
Irthatatlant, bírhatatlant,
Hősi karddal vívhatatlant ;
De fogadd nagy esküszóval,
Hazugság nélkül valóval,
Hogy hat nyárig, sőt tiziglen
Nem fordulsz meg ütközetben
Sem ezüstre óhajtozva,
Sem aranyra sóhajtozva “.

Szólt a léha Lemminkejnen :
„Fogadom nagy esküvéssel,
Első nyáron nem is mék el,
Másodikon még kevesebbé
Semmiféle nagy csatába,
Kardbeli kemény tusába ;
Még vállamon vágás vagyon,
Mély seb tátong oldalamon
A multkori mulatságból,
Minap történt víg tusákból
A nagy harcoló helyeken,
Vitézi vívó tereken “.

Akkor Lemminkejnen anyja
Szóval mondja, fölfeleli :
„Ott van im atyád hajója,
Azon menj el bujdosóra
Kilenc tengeren keresztül,
Felin túl a tizediknek
A nagyvízbeli szigetre,
Tengerháti szögeletre ;
Atyád egykor oda bújt el,
Oda bújt el, nem is múlt el
Heves háborúk havában,
Kemény küzdelmek korában,

Jó is vala ott nekie,
Kedvesen télék ideje:
Élt egy évet, kettőt ottan,

Hazatért a harmadikban
Ösmert ősi örökébe
Az atyai régi rébe!"

Országos Széchényi Könyvtár

HUSZONKILENCEDIK ÉNEK.

Summája:

Itt nem szablya szel le főket,
Szilaj vér buktat el nőket.

Lemminkejnen, léha fickó,
Maga szép Messzikedvű
Eleséget tesz a zsákba,
Nyári vajat vékájába,
Egy évig hogy vajjal éljen,
Disznóhússal másik évben;
Avval indul rejtőzködni,
El is indul, már is mozdul,
Mondja most, a szót így ejti:
„Már megyek is, már futok is,
Három teljes nyáridőre,
Öt rövid kis esztendőre;
Hagyom, a földet féreg falja,
Ligetet hiúz hidalja,
Rén heverje le mezőim,
Liba lakja legelőim“.

„Isten hozzád, jó anyuskám!
Majd ha eljön Észak népe,
Homályhon a hosszú haddal
S én fejemet fogja kérni,
Mondd meg, elköltöztem inset,
Vándoroltam messze földre,
Csak kivágtam azt az irtást,
Amely immár le van döntve!“

Vízre vonja ím a sajkat,
Hab közé löki ladikját
Az acélos ászokfáról,
A rézzel ragyogó révből,
Vitorlát a fára húzza,
A ruhát az árbócrúdra;
Maga ül hajó farába,
Hajtani húzódik hátra
Nyírfa orrtőke elébe,
Köpcös kormány közelébe.

Szónak ered, így intézi,
Maga mondásígyen tész:
Fújd, szél vitorlavásznak
Szállítsd el csipőske, szállam,
Hadd, a fadereglye fusson,
A fenyőhajócska jusson
Ama szótalan szigetre,
Névtelen kis földszeletre!“

Szél a sajkat elringálja,
Tenger zajja elhimbálja
Végzetetlen víz mezején,
A temérdek ár tetején;
Ringálgatja két kis hóig,
Szinte harmad hóútíig.

Ottan a szigeti szűzek
A kék tenger martján ülnek,
Nézelődnek, forgolódnak,
Szemet a kéklő vízre vetnek,
Ki testvérjét várja vissza,
Ki meg atyját óhajtozza,
Hanem az vár igazába,
Aki vőlegényét várja.

Oda látszik Kauko messze,
Kauko sajkája kiebbre,
Mint parányi foltos felhő,
Víz és ég közt amely feljő.

A szigeti lányok látják,
Száríbeli szűzek szólnak:
„Mi jön a vízen amoda,
Habok hátán milyen csoda,
Ha magunk hajója volnál,
Száríbeli vitorlás sajka,
Hát hazafelé hajolnál,
A száríbeli révbe hajtva,
Hadd halljuk a hírharangot,
Más országból halljunk hangot,
Békében a parti népek,
Avagy háborúban élnek!”

Vitorláját szél dagasztja,
Hullám a hajócskát hajtja,
Immár léha Lemminkejnen
Partra lendíti ladikját,
Sziget szélihez a sajkát,
Földszelet fokához hajtá.

Mondja ott megérkezttel,
Tudakolja térülttel:
„Van-e hely itt Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Hajócskámat partra tennem,
Szárazra dereglyém vinnem?”

A szigeti szűzek szólnak,
Földfoki lányok válaszolnak;
„Van hely itten Szári táján,
Föld a félsziget határán,

Hajócskád hol partra tenned,
Szárazra dereglyéd vinned:
Remek rév van rengeteg sok,
Ászokfával teljes partok,
Noha száz hajóval jönnél,
Ezer csónakkal eveznél”.

Ott a léha Lemminkejnen
Hajócskáját helyre húzza,
Dereglyét az ászokrúdra,
Maga szóval mondja fennen:
„Van-e hely itt Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Hova egy bászli ember bujjon,
Hamvába holt hős vonuljon
Szörnyű háborúk zajából,
Éles karddal vitt tusákból?”

Száríbeli szűzek szólnak,
Szigeti lányok válaszolnak:
„Van hely itten Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Hova egy bászli ember bujjon,
Hamvába holt hős vonuljon:
Vannak váraink felesek,
Udvarházaink jelesek,
Száz férfi noha betérne,
Ezer ember szállást kérne”.

Szólt a léha Lemminkejnen,
Mondja mostan, így en ejtí:
„Van-e hely itt Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Nyíres egy csekély sarokba,
Egyéb föld is egy falatka,
Ahol irtóványt elejtsek,
Jó televény földet fejtsek?”

Száríbeli szűzek szólnak,
Szigeti lányok válaszolnak:
„Nincs hely itten Szári táján,
Föld a félsziget határán
Hátad fértényi zugocska,
Kapavágásnyi darabka,

Ahol irtóványt elejtsél,
Jó televény földet fejtsél:
Sziget földje szét van osztva,
Szántók szeletekre szabva,
Mezők nyíl alá kerültek,
Legelőkre törvényt ültek“.

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű kérdi:
„Van-e térség Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Hol dalaim eldaloljam,
Verseimet végig fujjam?
Szók a számban szétolvadnak,
Ínyemen kisarjadoznak“.

Száribeli szűzek szólnak,
Szigeti lányok válaszolnak:
„Van térség itt Szári táján
Föld a félsziget határán,
Hol dalaid eldaloljad,
Jó verseid végig fujjad,
Liget, hol ficánkolhatol,
Tágasság, hol táncolhatol“.

Ott a léha Lemminkejnen
Fogja magát, fog a dalba,
Udvarokra berkenyefát,
Tölgyet dall karámközépre,
Tölgyfára temérdek ágat,
Minden ágra egy-egy almát,
Almára meg arany labdát,
Aranylabdára kakukot:
A kakuk meg kezd kotyogni,
Szájából arany bugyog ki,
Álláról ím réz patakszik,
Gyöngyöző ezüstlé habzik
Aranyból való hoporcsra,
Ezüstből való halomra.

Még dalolgat Lemminkejnen,
Még dalolgat és bűvölget,
A murvából gyöngyöt bájol,
Minden kőből fényest bűvöl,

Festi a fákat mind pirosra,
Virágokat színaranyra.

Ott dalolgat Lemminkejnen,
Dalol kútat házterekre,
Kút fölé arany födelet,
Födélre aranyos vedret,
Abból ifjak vizet isznak,
Szűz leányok szemet mosnak.

Dalol kis tavat a térre,
Kék kacsát a tó vizére,
Szeme arany, ezüst a feje,
Minden ujja réz nekik.

Szári hölgyek hűledeznek,
Szigeti szűzek elképednek
Lemminkejnen daltudásán,
Daliának táltosságán.

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Még jobb éneket is tudnék,
Verset finomabbat fujnék,
Ha földel alá kerülnék,
A nagy asztal végén ülnék;
Szobát hogyha nem kínálnak,
Még egy padlatot se szánnak,
Szavaim erdőnek ereszttem,
Verseim ligetbe veszttem“.

Száribeli szűzek mondják,
Szigeti lányok tudtúl adják:
„Vannak itt szobák felesek,
Udvarházak is jelesek,
Fagyról verseid bevinned,
Igéd eljuttatnod innét“.

Ott a léha Lemminkejnen,
Belépve a házba menten,
Dallja mind a csészét letről
A nagy asztal legvégibe,
A csészéket tele sörrel,
A kannákat édes ízzel,
Mind a tálakat rogyásig,
A csészéket csordulásig;

Hoztak is sok sörös csészét,
Kínáltak is kannák mézét,
Vajat is eleget adtak,
Hozzá disznóhúst is hoztak,
Egyék léha Lemminkejnen,
Messzivágyó torkig teljen.

Büszkélkedik Kauko szörnyen,
Evéshez hogyan is kezdjen,
Ezüstnyelű kés ha nincsen,
Aranyozott bicska nincsen.

Kapott kést, ezüstös végűt,
Aranyozott bicskát bővölt,
Avval az eléig éle,
Ivott sört egészségére.

Ott a léha Lemminkejnen
Járja végig a falukat,
Szárnak szűzeivel mulat,
Fürtös fejűekkel vigad;
Ahová fejével fordul,
Ott a száj a szájra cuppan,
Ahová kezét kinyújtja,
Kész a kézszorítás nyomba.

Jár im éjjel éjszakázva,
Suttyomban sötét homályba;
Nem volt olyan falu egy se,
A falunak tíz oly telke,
Nem volt egy telek se ottan,
Tíz leány a telken olyan,
S nem volt az a lányka egy se,
Asszony méhének gyümölcse,
Hogy ő ne húzódna mellé,
Hogy karjával ne ölelné.

Hajadonnal hált ezerrel,
Özvegy asszonyt százat vett el,
Tizből kettő nem került ki,
Kerek százból hitvány három
Lány, akit ő meg nem próbált,
Özvegy, kivel együtt nem hált.

Így a léha Lemminkejnen
Éldegéli ő világát

Három álló nyárszakán át
Sziget széles falvaiban,
Szeretgeti Szár szűzeit,
Engeszteli özvegyeit;
Egy volt meg nem engesztelve,
Csak egy jámbor aggszüzecke,
Hosszú földfok fölső végén,
A tizedik falu szélén.

Már az út vala eszében,
Honába hogy visszatérjen,
Jött a jámbor aggszüzecke,
Maga szóval így esenge:
„Édes Kauko, szép uracsám,
Ha nem fogsz hajolni hozzám,
Amikor majd elmégy innét,
Kőnek futtatom dereglyéd“.

Kakas nem kiált, hogy keljen,
Tyúkfi nem szól, hogy siessen
Azt a szűzet is szeretni,
Árva nőcskét nevetetni.

Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik alkonyaton
Eltökéli, fölkel jókor:
Holdkeltekor, kakasszókor.

Előbb kelt, mint eltökélte,
A föltett időt előzve,
Indul egyben, utaznia,
Faluszerre vándolnia,
Azt a szűzet is szeretni,
Árva nőcskét nevetetni.

Éjjel így magában menve,
Faluhosszat lépegetve
Ama hosszú földfok felé,
A tizedik falu felé,
Nem lát telket olyant egyyet,
Ahol nincsen ház vagy három,
Nem lát házat olyant egyyet,
Ahol nincsen férfi három,
Férfit olyant egyyet sem lát,
Aki nem köszörül szablyát,

Csatabárdot aki nem fen
Lemminkejnen élte ellen.

Ott a léha Lemminkejnen
Mondja mostan, így en ejti :
„Bezzeg most napos nap virradt,
Gyönyörű szép hajnal pirkadt
Én reám szegény legényre,
Nyomorult nyakam fölébe !
Lempo véd meg egy leventét,
Köntösét köré kerítve,
Köpönyegét ráterítve,
Bundáját fölé borítva,
Mikor egyre százan vannak,
Ezren is reá rohannak !“

Öleletlen hagyja hölgységét,
Karolatlan az öleltjét,
Indul az ászkok tájékára,
Csónakja felé az árva :
Hát a csónak porrá égve,
Teljesen üszökké téve.

Érzi már, hogy jön veszélye,
Gonosz nap borul föléje ;
Kezde sajkát készíteni,
Új dereglyét szerkeszteni,
Nincs fája hajókovácsnak,
Deszkája dereglyeácsnak ;
Szerez fát, de csak szemernyit,
Deszkát is, de csak csipetnyit
Öt fonószer forgácsából,
Hat orsónak hullójából,

Avval ácsolja hajóját,
Szerkeszti az új dereglyét ;
Sajkát ácsol bővigékkal,
Táltossági mesterséggel ;
Vágja egyszer, kész a széle,
Vágja újfenn, megvan éle,
Vágja ismét harmadszorra,
Készen lett a csónak arra.

Csónakját a vízre vonta,
Hajóját a habra húzta,

Szóval mondja, így en szabja,
Maga indul ily szavakra :
„Vízre csónak, mint a hólyag,
Habra, mint a tündérrózsa !
Hozzál, karvaly, három tollat,
Karvaly hármát, holló kettőt
Csekély csónak oltalmául,
Kis hajónak karfájául !“

Lép szálljába sebbel-lobbal,
Dereglye farába dobban,
Rossz kedvvel, feje lesütve,
A süvegje félreütve,
Hogy több éjet el nem tölthet,
Sem nem élhet napot többet
Szári szűzekkel cicázva,
Fürtös fejűekkel játszva.

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja :
„El kell a legénynek menni,
Útra kelni e tanyákról,
E lányokkal játszódástól,
Szépekkel ficáncolástól ;
Hej, ha egyszer elszakadtam,
Innen végkép elmaradtam,
Nem örülnek majd a hölgyek,
Fürtös fejek nem nevetnek
Itt e hitvány háztájakon,
Ez unalmas udvarokon“.

Szári szűzek sírni fognak,
Szigeti szépek ím zokognak :
„Mért is mégy el, Lemminkejnen,
Hősök hőse, mért hagysz itten,
Tán nagyon sok szent leány volt,
Vagy menyecskében hiány volt?“

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja :
„Nem mék szent leányok mián,
Sem pedig menyecskek híján :
Száz asszony is volna könnyen,
Ezer lány is, hogy szeressen ;

Megyek biz én Lemminkejnen,
Hősök hőse válok innen
Nagy epedés mert utolért,
Epédés enországimért,
Én országom epreiért,
Én hegyeim málnáiért,
Én szigetem szűzeiért,
Én udvarom tyúkjaiért“.

Ott a léha Lemminkejnen
Hajóját előbbre hajtja ;
Jött a szél, az fujja szépen,
Jött a hab, viszi ölében
A kék tenger mezejére,
Végzetlen víz terére ;
Maradt marton a sok árva,
Víz mosta kövön kesergő,
Szár szűzei sírdogálva,
Édes-kedvesek pityergőn.

Zokognak sziget szűzei,
Földfok minden lánya sí-rí,
Míg az árbóc oda látszik,
A vashorgú kékbe játszik ;
Nem sírnak az árbócfáért,
Nem a vashorgúra vágnak.
Az árbóc alattit bánják,
A zsinéfgógót kívánják.

Sírt maga is Lemminkejnen,
Sírva búsult mindvégiglen,
Sziget széle míg csak látszott,
Szigeti hegyhát kékbe játszott ;
Nem siratta sziget szélét,
Nem sziget hegyére vágyott,
Sziget szűzecskéit szánta,
Hegy libácskáit kívánta.

Ott a léha Lemminkejnen
Száll a kéklő tenger színén,
Szálla egy nap, másnap újra,
Hát bizony csak harmadnapra
Kezd a szél felette fújni
Levegőég széle zúgni,

Küld nagy szelet északnyugot,
Erős szelet északkelet,
Fog egy párkányt, fogja párját,
Feldönti az egész bárkát.

Ott a léha Lemminkäjnen
Fordul kézzel a víz ellen,
Kezd evezni ujjaival,
Lapátolni lábaival.

Egy éjjel és egy nap úszván,
Kézzel-lábbal kormányozván,
Egy kis felhőt megpillantott,
Éjnyugaton fellegfoltot,
Az ím átváltozik földdé,
Formálódik félszigetté.

A földfokra lép egy házba,
A gazdasszony süt javába,
Kenyeret dagaszt leánya :
„Ah, te nyájas háziasszony,
Hogyha látnád éhségemet,
Megvizsgálnád én ügyemet,
Futva mennél kamarádba,
Sebbel-lobbal sörösházba,
Hoznál sörrel teli csészét,
Disznóhúsnak némi részét,
Oda tennéd sülni sebtén,
Megöntöznéd vajjal menten,
Lankadt hősnek jóllakásul,
Úszott ember italául ;
Eleget úsztam éjt, napokat
Tenger síkján a habokat,
Szél vett mindég oltalmába,
Tenger habja irgalmába.“

Ott a nyájas háziasszony
Tárba fel a dombra lábol,
Vajat vág az éléstárból,
Disznóhúst is hoz darabkát,
Oda teszi sülni sebtén,
Éh embernek jóllakásul,
Hoz még sörrel teli csészét
Úszott hősnek italául ;

Ad neki újdонат-új sajkát,
Kész csónakot finom fajtát,
Menni a hősnek más hazába,
Térnie háza tájékára.

Ott a léha Lemminkejnen
Háza tájékira érve,
Ráismer a földre, partra,
Szigetségre, vízszorosra,
Ráismer a régi révre,
Hajdani élte színhelyére,
Halmok hátán a fenyőkre,
A szömörkés dombtetőkre,
Csak nem ismer házhelyére,
Falai talap-terére;
Már a ház helyét azolta
Zsenge zelnicés befolyta,
Házhalmát fenyő borítja,
Kúti ösvényét boróka.

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Ott a liget, ahol jártam,
A kövek, hol kecmeregtem,
Ott a pástok, ahol játsztam,
A lankák, hol henteregtem;
Mi hordta el hű tanyámat,
Ki dúlta fel szép szobámat?
Házam porrá hamvasztották,
Szelek az üszköt széjjel szórták.”

Adja ím fejét sirásnak,
Sír egész nap, sír még másnap;
Nem a házat siratozza,
Nem a tárat áhitozza,
Bánja házbeli barátját,
Éléstári édes társát.

Egy madarat láta lengőt,
Sasmadarat fönn kerengőt,
Tudakolni kezdi tőle:
„Oh te sasfi, ég madara,
Nem tudnád-e megmondani,
Hol van az én volt anyuskám,

Az én ékes karonhordóm,
Én gyönyörű téjjel-tartóm?”

Nem tud semmiről a sasfi,
Mord madár még nem is sejt;
A sas gondolja kimultnak,
S a holló hiszi halottnak,
Szablya által elveszettnek,
Csatabárddal tönkre tettnek.

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Oh én ékes karon-hordóm,
Én gyönyörű téjjel-tartóm!
Már megholtál, én nevelőm,
Elhunytál én enyhe szülőm,
Húsod elporladt hamuvá,
Fejedet fenyő befogá,
Sarkaid helyét borókák,
Ujjaid közeit fűzfák.”

„És én árva bosszulásra,
Bosszúra én boldogtalan
Fentem szablyám minduntalan,
Fogtam fényes fegyveremet
Ottan Észak udvariban,
Homálylakai mesgyék mentin,
Halálára én hadamnak,
Nevelőmnek végvesztire.”

Nézelődik, forgolódik,
Egy kis nyom eléadódik,
Gyenge gyűrődés a gyeppen,
Hangafűben holmi hézag;
Indul az úttal ismerkedni,
A csapát szemügyre venni;
Erdőbe az út vezette,
A csapa csak vitte, vitte.

Mén egy mérföldet, egy másat,
Befut földet jókorásat
Burkos ballang belsejéig,
Szörnyű erdő szögletéig;
Meglát ím egy titkos fürdőt,
Pici putrit ottan rejlőt

Két kőszikla közt közében,
Három szál fenyő tövében,
Ott találja édesanyját,
Hatalmas öreg szülejét.

Ott a léha Lemminkejnen
Megörül felette szörnyen ;
Fölemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját :
„Oh én édes-kedves szülöm,
Aj anyácskám, fölnevelőm !
Hát még élsz, anyám, idefenn,
Imitten vagy én öregem,
Holott hittelek már holtnak,
Váltig véltelek már voltnak,
Szablya által elveszettnek,
Dárdaéllal átdöföttnek ;
Szép szemeim könny kiette,
Ékes orcám tönkre tette.“

Mondja Lemminkejnen anyja :
„Bizony élek mindamellett,
Bárha menekülnöm kellett,
Itt keresnem búvóhelyet
Burkos ballang belsejiben,
Szörnyű erdő szögletiben ;
Pohjola hadat vezetett,
Sunyi serge ülközetet
Te szegény fejed bajára,
Te rád, boldogtalan árva,
Házunk porrá hamvasztotta,
Telkeink tűzzel-vassal dúlta.“

Szólt a léha Lemminkejnen :
„Oh anyácskám, karon-hordóm,
Ne törődjél semmivel se,
Semmivel se, ennyivel se !
Házat újat építhetünk,
Még különbet készíthetünk,
Pohjolát meg harcba hívjuk,

Lempo nemzetét kiirtjuk.“

Ottan Lemminkejnen anyja
Maga szóval így en mondja :

„Sokat forgódtál, fiókám,
Nagy ideig éltél, Kaukóm,
Idegen országok határán,
Ismeretlen ajtók táján,
Névtelen kis félszigeten,
Szótalan kis földszeleten.“

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja :
„Jó vala éldegélnem ottan,
Igen édesen mulattam,
Ott a fák pirosan égők,
Fák pirosak, földek kéklők,
Ezüst van a fenyvek ágán,
Arany a hangafű virágán ;
Ott a halmok édes márcsal,
Sziklák telve tyúktojással,
Kiszáradt szömörkék mézzel,
Meddő jegenyék is téjjel,
Vaj forr kamraszögletekben,
Karókból a sör kifeccsen.“

„Jó vala éldegélnem ottan,
Időm édesen mulattam ;
Azért lőn sanyarú dolgom,
Azért ottlételem zordon :
Féltek, hogy a kis libákkal,
Remegtek, hogy a rimákkal,
A sok hitvány naplopóval,
Ördög adta sok lotyóval
Gonoszul talállok bánni,
Túlontúl is éjszakázni :
Én a lányokat gyűlöltem,
Asszony szültét elkerültem,
Mint farkas a disznócsürhét,
Sólyom a falusi csirkét.“

HARMINCADIK ÉNEK.

Summája:

Fagytól ember zöldül, kékül
S nem szabadul bűbáj nélkül.

Ahti úrfi, jeles úrfi,
Léha Lemminkejnen úrfi
Egyszer virradat-időben,
Kora reggelre kelőben
Ladik-álláshoz lelépdél,
Hajórévbe indul ím el.

Ottan sír a fadereglye,
A vashorgú ott keserge:
„Mi végre is alkottak hát,
Mire képeztek mihasznát:
Nem evez Ahti háborúba
Hat nyár hosszat, tíz nyár múlva
Sem ezüstre sóhajtozva,
Sem aranyra áhítozva.”

Az a léha Lemminkejnen
Ketztyüvel a sajkát sújtva,
Cifra szájú karmantyúval,
Maga szóval mondja fennen:
„Ne busúlj, fenyő-fenekes,
Ne zúgolódj, vendég-deszkás,
Fogsz még hadba menni hékás,
Lesz csatában részed búsás;
Léssz vitézzel telis-telve

A holnapi napra kelve.”

Indul anyjához legitten,
Maga szóval mondja fennen:
„Ne siratozz, én anyuskám,
Ne zúgolódj, öreg dajkám,
Ha elmegyek nagymesszére,
Igyekszem a harcmezőre;
Egy fortély forog fejembe,
Ötlet ütközött eszembe
Észak népét elrontanom,
Bosszút állnom a cudaron.”

Anyja váltig tartóztatja,
A vén asszony inti folyton:
„El ne indulj, én fiacskám,
Észak ellen ütközetre!
Ottan véged lesz tenéked
Ott halálod feltalálad.” [nen,

De mit bánja Lemminkej-
Menésre gondol menten,
Igéri, hogy indul egyben,
Szóval mondja, ígyen ejti:
„Hol szerezzek másik embert,
Másik embert, másik fegyvert

Ahtinak hadi segédül,
Az erősnek jobb kezéül?”

„Még tudtomra megvan Tiera,
Közel Kúra hallatomra,
Benne bírok másik embert,
Másik embert, másik fegyvert,
Ahtinak hadi segédül,
Az erősnek jobb kezéül.”

Megy odáig faluhosszat,
Tiera telkéig utazgat,
Mondja ott megérkeztekor,
Magyarázza megjöttekor:
„Tiera szívem, meghítt társam,
Édes-kedves jó barátom!
Emlékszel-e mult időkre,
Előbbeni életünkre,
Mikor mentünk ketten együtt
Ama nagy csatamezőkre;
Nem találtunk oly falura,
Tíz ház ahol ne lett volna,
Nem találtunk olyan házra,
Tíz hős ahol ne lett volna,
Nem találtunk olyan hősré,
Sem férfit ép-, erősré,
Akit meg nem görbítettünk
S kétfelé nem gördítettünk.”

Ablakban volt épen atyja,
Fejszéje nyelét faragja,
Éléstár küszöbén anyja
A köpülőt szortyogtatja,
Kapu szádájában öccse
Úti szánkót ácsol össze,
Hugocskája hidlásszélen
Pokrócokat ványol épen.

Ablakában szól ím atyja,
Éléstár küszöbén anyja,
Öccse a kapuszádába,
Hídlás szélin hugocskája:
„Nem megy Tiera hadakozni,
Tiera bárdja bírákozni;

Tiera tett fogadást fennem,
Felcsapott erős kegyetlen,
Nőt hozott a házhoz nemrég,
Magának való menyecskét,
Még csecsei csupa épség,
Melle mind merő egészség.”

Ép a gócon Tiera fent volt,
Kályha mellett Kúra kuksolt;
Cipőt húz a gócon egyget,
Másikat a padka mellett,
Kapun magát övedzi,
Künn kígyó köpével edzi;
Tiera dárdáját ragadja,
Nem volt ép a dárdák nagyja,
Nem is épen apró fajta,
A dárda középső fajta:
Egy ló áll a toll tetején,
Egy csikó mozog mezején,
Farkas ordít foglalatlán,
Medve mormog szögie mentin.

Vonogatja dárda végét,
Vonogatja, csattogtatja,
Döfi dárdáját egy öltre
Az agyag közé a földbe,
Fütelen mező fölibe,
Hoporcstalan föld ölibe,

Dárdáját taszítja Tiera
Ahti dárdái közibe,
Térül-fordul, menni készül
Ahtival hadi segédül.

Ott a Száribeli Ahti
Sajkáját a vízre vitte,
Mint kígyót, avarba bújót,
Avagy mint eleven csúszót,
Indul északra terelve,
Pohjolai tengerekre.

Észak úrasszonya ím itt
Fagyot rettenetést indít
Pohjolai tengerekre,
Végzetetlen vizezre.

Ő szavát im így szabja,
Parancsolja, meg is mondja:
„Fagy fiacskám, finomacskám,
Én gyönyörű magzatocskám!
Menj el mindjárt, merre mondom,
Merre mondom és ohajtom,
Fogd le a dévajli naszádját,
Léha Lemminkejnen szállját
Sima tenger tág mezején,
Végzetellen víz tetején!
Fogd magát a gazdát is le,
Fagyaszd be a dévajt vízbe,
Hogy mindéig ottan üljön,
Soha meg se meneküljön,
Míg nem engedem szabadon,
Meg nem érek fölbontanom!”

A gonosz fajú Fagyocska,
Gonosz erkölcsű fiúcska
Megy, a tengert hogy lehűtse,
Habjait lecsendesítse;
Már amint igyekszik arra,
Egy darabig útzagatva,
Leharapja fák levelit,
Fűszálak feje tetejit.

Mindjárt megjöttével aztán
Az északi tenger partján,
Végzetellen víznek martján,
Legott a legelső éjjel
Öblöt, révet borít jéggel,
Tenger martját megköveszti,
Még a tengert nem hűté le,
Habját nem csendesíté le;
Árva pinty a tenger árján,
Billegény a hullám hátán,
Ennek körme nincs lefagyva,
Kis feje dermesztetlen hagyva.

Már a másik éjre kelve
Nagyra fejlődik felette,
Válik rettentő gonosszá,
Romlik borzasztóan rosszá;

Már teljes hideget terjeszt,
Csikorgó fagyával dermeszt,
Könyöknyi jeget köveszt im,
Hoz havat póznányél-magasat,
Hűti a dévajnak hajóját,
Ahti csónakát az árba.

Magát Ahtit is lehűtné,
A jeles vitézt is jéggé;
Már a körmeit kísérti,
Ujjait ugyancsak sérti;
Legitt felforr Lemminkejnen,
Legitt felforr, gyúl haragra,
Tűzbe a Fagyot bedobja,
Kényszeríti vaskohóba.

Fagyfiút kezébe fogja,
Mord levegőt megmarkolja,
Főlemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját:
„Fagyocska, Fújónak fattya,
Tél fia, hideg hozója,
Ne követeld körmeimet,
Ne csípd úgy az ujjaimat,
Ne bosszantsd fülemnek botját,
Ne fagyaszd fejemet folyvást!”

„Van mit fagylalnod tenéked,
Hűteni valód temérdek,
Nemcsak embernek alakja,
Szülőtől szülöttnek tagja;
Dermessz lápot, dermessz földet,
A kemény köveket dermeszd,
Vizi fűzfákat didergesd,
Nyárfa-tuskókat nyomorgasd,
Nyírfa-kérgeket szorongasd,
Fiatal fenyőket szaggasd;
Ne az embernek a bőrét,
Némber magzatának szőrét!”

„Ezzel hogyha be nem telnél,
Fagylalj furcsábbakat ennél,
Fagylalj forró kőlapokat,
Égő szikladarabokat,

Vasból való szirtfokokat,
 Acélból való hegyeket,
 Vuokszi vészes forgatagját,
 Az iszonyatos Imatrát,
 Örvény útjának elejét,
 Szörnyű vízesés telijét!“
 „Megmondjam-e már nemedet,
 Hirdessem-e hírnevedet?
 Tudom én nemed mivoltát,
 Növekvésed minden dolgát:
 A Fagy fűzfákon született,
 Mord idő egy nyíres megett,
 Pohjolai putri szélén,
 Homálylaki viskó végén
 Régi romboló atyától,
 Semmirevaló anyától.“

„Ki adott a Fagynak falni,
 Mord időnek mellet nyalni,
 Míg anyjának teje nem volt,
 Dajkájának tőgye nem folyt?“

„Kigyó adott Fagynak falni,
 Kigyó falni, csúszó nyalni
 Csecseből a bimbóatlanból,
 Tőgyéből, a tejtelenből;
 Északi szél volt ringatója,
 Zord levegő altatója
 Vad füzes erek vizénél,
 Pusztá kis patakok partján.“

„Rossz erkölcsű lett a gyermek,
 Csupa kártételre termett,
 Nevit nem találtak kellőt,
 A vásott kölyökhöz illőt;
 Hát nevet a rosszra húznak,
 Hívni fogják Fagyfiúnak.“

„Sövények közt jár azontúl,
 Bozótokban zördül-fordúl,
 Nyáridőtt patakon hintál
 A legnagyobb lápok síkján,
 Télen tombol fenyesekben,
 Jegenyék közt durrog szörnyen,

Nyírfák között csitteg-csattog,
 Égerfák közt csipked-csapkod,
 Fákat, fűveket fagyasztja,
 Térségeket letarolja,
 Lemarja fák leveles ágát,
 Hangafűnek a virágát,
 Lúcfá kérgeit kopasztja,
 Fenyőt forgácsitól fosztja.“

„Nagyon is nagyra dalmahod-
 Igen elhatalmasodtál, [tál,
 Engem fognál fagyasztani,
 Fülem föllebb dagasztani,
 Alul lábamat lefogni,
 Felül körmömön kopogni?“

„Engem ugyan meg nem fagy-
 Hideget rám hiába hajtasz: [lalsz,
 Tűzzel töltöm meg botosom,
 Cipóm szikrával kirakom,
 Finom szénnel köpönyegem,
 Zsarátnokkal lábszinegem,
 Fagy biz engem meg nem sarcol,
 Mord levegő meg nem markol.“

„Oda üzlek ím izibe
 Észak távol térségire;
 Osztan majd ha odaértél,
 Tenházadba visszatértél,
 Fagyaszd meg a forró üstöt,
 Kályha tűzhelyén az üszköt,
 Nők kezét dagasztás közben,
 Fiút szűzleányi ölben,
 Bárány tőgyében adaját,
 Ló hasában ő csikáját!“

„Ezzel hogyha meg nem győz-
 Hát izibe oda üzlek [lek,
 Hiszi hő szene közibe,
 Lempo kályhája tűzibe;
 Ott a lángba beledülhetsz,
 Az üllőre lecsücsülhetsz,
 Kovács pőrölyvel pufogat,
 Kalapáccsal megkopogtat,

Jól pufogtat pörölyivel,
Kalapáccsal elfenekel.“

„Szót ha erre sem fogadnál,
Kicsinyég alább se hagynál,
Tudok más helyet is néked,
Választok egyéb vidéket:
Szánom szádat déli tájra,
Nyelvedet a nyár lakába,
Onnat nem fogsz menekülni,
Élted hosszat kikerülni,
Míg nem engedlek szabadon,
A bogot ki nem bogozom.“

Fagyocska, Fujónak fattya
mmár jön veszélye, tudja,
Irgalmat ezennel esde,
Szónak ered, szót így ejte:

„Tegyünk tiszta egyezséget,
Sohse bántasz s én se téged,
Míg világ világul leszen
S kedves hold ragyog az égen.“

„Ha meghallod, hogy fagyasz-
Megintlen csufúl csavargok, [tok,
Dugj a tűzbe irgalmatlan,
Nyomj a lángokba legottan,
Kovács hő szenei közzé,
Ilmari kohója közzé,
Vagy vidd számat déli tájra,
Nyelvemet a nyár lakába,
Honnat meg nem menekülök,
Míg élek, ki nem kerülök!“

Legott léha Lemminkejnen
Hagyja ím hajóját fagyba,
Ő hadi naszádját fogva,
Maga megy tovább megintlen;
Tiera társa ím utána
Döcög dévajunk nyomába.

Siklik át a síma jégen,
A csuszamón szánkáz szépen;
Mén egész nap, másnap újra,
Hát bizony csak harmadnapra

Éhség félszigetje látszik,
Egy hitvány falucska bámlik.

Lép a félszigeti várhoz,
Szóval mondja, ígyen ejti:
„Van-e vajjon hús a várban,
Egy kis hal az udvarházban
Tikkadt hősöknek ebédül,
Fáradt férfiaknak étkül?“
Nem volt bizony hús a várban,
Semmi hal az udvarházban.

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Tűz égesse rongyos várát,
Víz vigye el a silányát!“
Maga megy, kocog előre,
Egy vad erdőbe fölére
Uttalan utakon átal,
Ösmeretlen ösvényeken.

Ott a léha Lemminkejnen,
A szépséges Messzikedvű
Gyapjat a kőről gyűjt eleget,
Szórt a szikláról szedeget,
Kapcának köti azonban,
Keztyűnek keríti nyomban
Öregebb hideg helyekre,
Fagyjárta nagyobb terekre.

Indul az úttal ismerkedni,
A csapát szemügyre venni;
Erdőbe vezet az ösvény,
Odavisz a csapa önkényt.

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Oh, én édes társam, Tiera!
Most jutottunk ám csak jóra,
Rogyásig a földet rónunk,
Véges-végig vándorolnunk.“

Tiera ő szavát ím szabja,
Maga mondja, fölfeleli:
„S még mi árvák bosszút állni,
Boldogtalanok, boszúra

Indultunk a nagy csatába
 Pusztaságos Pohjolába,
 Önnön éltünk végeztire,
 Minmagunknak elvesztire
 Itt eme gonosz helyeken,
 Ösmeretlen ösvényeken.“

„Bizony még nem is gyanítjuk,
 Nem gyanítjuk, nem alítjuk,
 Milyen út visz majd el minket,
 Mely csapinó csal bennünket
 Erdő végiben kimulnunk,
 Mező pástjára borulnunk,
 Hollók háló helyeire,
 Varjak szálló szérűire.“

„Ott a hollók elcipelnek,
 Mord madarak széjjelszednek,
 Húsunkon madárkák híznak,
 Forró vérünkön a varjak,
 Holló vágja orra végét
 Szegény dög testünkbe vérért,
 Csontunk hányja kőrakásra,
 Sziklazátonyra dobálja.“

„Nem tudja szülők szegényke,
 Bús dajkánk ahogy gyanítja,
 Húsa mely felé mozoghat,
 Önnön vére hol foroghat,
 Szörnyű háborúba ment-e,
 Egyenletes ütközetbe,
 Vagy a tágas tenger táján,
 Hánykodik a habok hátán,
 Vagy tán tobzos dombon futkos,
 Bozót-ballangokban bujdos.“

„Nem tud semmit én anyács-
 Az ő gyászos gyermekéről, [kám
 Anyám már halottnak ítélt,
 Végkép elveszettnek is vél;
 Sirva én anyácskám mondja,
 Én szegény szülém zokogva:“

„Ott vagyon fiam szegénynek,
 Gyámolítóm gyászos nőnek.

Tuoni férgit ölbevetve,
 Kalma földjébe temetve;
 Már az én fiamtól bezzeg,
 Gyermekemtől gyötrelmesnek
 Íjak vesztég maradhatnak,
 Szörnyű ívek száradhatnak,
 Kis madarak fognak hízni,
 Berki fajok berzenkedni,
 Medvék mind világuk élni,
 Vad rének mezőn henyélni.““

Szolt a léha Lemminkejnen,
 A szép Messzikedvű mondja:
 „Úgy ám, úgy, szegény szülém,
 Úgy biz, én nyomorú dajkám!
 Neveltél csibét egy falkát,
 Hattyút, hej, egész kis kondát,
 Jött a szél, az széjjelverte,
 Jött Lempo, tova zavarta,
 Ezt emerre, azt amarra,
 Harmadikat más-más helyre.“

„Hisz tudom én, hajdan hogy
 Emlegettem azt a jobb kort, [volt,
 Míg jártunk virágszál módra,
 Magunk földjén mint számóca;
 Volt, ki nézzen termetünkre,
 Szemít formánkon felejtse,
 Nem ahogyan mostanában,
 E mai cudar világban:
 Csak a szél itt jóbarátunk,
 A nap, kit előbb is láttunk,
 Az is fellegektől fedve,
 Esőktől előlünk rejtve.“

„Mégse gondolok a gonddal,
 Nem törődöm búval-bajjal,
 Csak a lányok jól legyenek,
 Fürtös fejek örvendjenek,
 Vigadozzon minden asszony,
 A menyecske mind mulasson,
 Keservében ne könnyezzen,
 Bánatában el ne vesszen.“

„Még bűbajos minket nem bánt,
Bűvös nem bánt, néző nem lát
Holtan esve ez utunkra,
Im ez ösvényünkre bukva,
Ilyen ifjan elszunnyadva,
Fiatalon felfordulva.”

„Bűvös-bájos ha bűvölne,
Néző hogyha szemre venne,
Sirüljön saját honába,
Lóduljon maga lakába;
Ott maga-magát bűvölje,
Önnön gyermekit regölje,
Önnön nemzedékit ölje,
Családjabelit csepülje!”

„Nem indult atyám se nékem,
Hatalmas öreg szülém sem
Üös-bűös ember kedvén,
Lappnak tetszésit követvén;
Igy szólott atyám is hajdan,
Igy szólok magam is mostan:
Óvj, állhatatos teremő,
Ékes Isten, védj ezektől,
Kegyes markoddal segélj meg,
Végtelen erőddel védj meg
Férfiúi fondorlattól,
Gonosz női gondolattól,
Szakállasoknak szavától,

Szakálltalanok szavától!
Állj mellém örök segédül,
Állhatatos őrizőmül,
A fiú hogy le ne szegjen,
Anyaszülte el ne szökjön
Teremő tőkélte tájról,
Isten intézte irányból!”

Ott a léha Lemminkejnen,
Maga a szép Messzikedvű
Gondjaiból lovat ácsol,
Barna mént bubánatából,
Fékét fájdalmas napokból,
Nyergit elrejtett haragból;
Legott pattan jó lovára,
Helyes Hóka oldalára,
Hajt hevenyén, nagy zörögve,
Tiera társa egyetembe,
Hajt a partokon csörögve,
Homokmartokon recsegve
Nyájas anyja otthonába,
Agg szüléje oltalmába.

Kaukót immár itt elejtem,
Versemből tovább eresztem,
Tierát útjára bocsájtom,
Haza ő is hadd találjon,
Fordítom a verset másra,
Igazítom új csapásra.

HARMINCEGYEDIK ÉNEK.

Summája:

Akit óriássá gyúrtak,
Nem való az, csakis — úrnak!
Ne csinálj belőle szolgát,
Mert elrontja minden dolgát.

Nevelt egy szülő csibéket,
Egész hattyúkondát költött,
Csibéit a gyepe csapta,
Hattyúit a vízre vitte,
Jött a karvaly, el is kapta,
Jött a héja, el is hordta,
Szárnyas madár szétzavarta:
Egyet Karjalába hurcolt,
Egyet muszka földre vonszolt,
Harmadikat otthon hagyta.

Akit hurcolt muszka földre,
Kereskedő lett belőle,
Akit vonszolt Karjalába,
Kalervo lett nagykorába,
Akit otthon elfeledett,
Abból Untamo eredett,
Atyja éltét háborító,
Anyja búját bokrosító.

Untamo hálóját bocsátja,
Kalervo halas tavába:
A hálót Kalervo látja,
Gyűjti a halat háti zsákba;

Untamo, a heves ember
Nosza lobban nagy haragra,
Ujjából hadat ereget,
Tenyere közül sereget,
Halbelekért kezd kocódást,
Sügérikráért civódást.

Civakodnak, viaskodnak,
Egymáson ki mégse fognak;
Ki mit szó a másikára,
Visszakapja önmagára.

Máskor meg, kis idő telve,
Másod, harmad napra kelve,
Kalervo zabot veteget
Untamónak háza megett.

Untamo ügyes ürűje
Kalervo zabját lelegelte,
Kalervo kuruc kutyája
Untamo juhát megölte.

Untamo fenyegetőzik
Kalervóra, testvérjére:
Kiirtja Kalervo népét,
Öregit-apraját levágja,

Hadát kergeti halálba,
Lakait borítja lángba.

Rendel sok hőst, kardövezve,
Férfiat, kezükbe fegyver,
Kopjás övű kis gyereket,
Fejszés vállú lányt eleget,
Indúl nagy csatába ime,
Önnön öccse ellenibe.

Kalervónak szép kis menyé
Ablakában ottan üle,
Kitekinte ablakából,
Mondja most, kiszól szavából:
„Az ott sűrű füst lehet-e,
Avagy felhő tán, fekete,
Ama szántóföldek szélén,
Az új utca felső végén?”

Nem volt bizony gőz, gomolygó,
Sűrű füst sem volt, kavargó,
Untamónak volt a népe,
Nagy csatára érkezőbe.

Jöttek Untamo hadai,
Kard övezte férfiai,
Kiírtják Kalervo népét,
Megölik minden nemzetségét,
Házát tűzlángba borítják,
Tiszta símára tarolják.

Egy Kalervo-lány van élve,
Méhebeli nagy terhével,
Untamo azt megkíméli,
Elviszik velök vitézi,
Pici putri porlójának,
Padlata síkálójának.

Telt az idő egy keveset,
Kis fiúgyerek született
A szerencsétlen szülőtől.
Mi néven nevezzék őt el?
Anyja hívta Kullervónak,
Untamo a bajvivónak.

Betették piciny pulyácskát,
Gyömöszölték gyöngé árvát

Pólyába, hogy ott pihenjen,
Bölcsőbe, hogy ringjon-rengjen.

Bölcsőben a kisedet rengett,
Kisedet rengett, haja lengett,
Rengett egy nap, rengett másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Hát a fiú fickándozik,
Fickándozik, nyujtózódik,
Pólya-övét összetépve,
Jut takarója fölébe,
Eltöri a hársfa pólyát,
Szétszaggatja ringyét-rongyát.

Jó lesz ebből, úgy ítélték,
Hasznos válik, arra vélték;
Ugyan várták Untamóék:
Ez fog ebből cseperedni,
Eszesedni, emberedni,
Merőn megfériasodni,
Száz pénzt fog ez egy rab érni,
Ezerrel is fogják mérni.

Két, vagy három hónap telve,
A harmadik óra kelve.
A térdnyi magas fiúcska
Maga gondolkozni kezde:

„Növekedjem csak nagyobbra,
Testesedjem tagjaimba,
Bosszút állok vert atyámért,
Megfizetek bús anyámért“.

Ezt meghallja Untamói,
Maga szóval így szólal:

„Ebből vész hadamra jó fel,
Ebből még Kalervo nő fel“.

Mind a férfiak tűnődnek,
Vén asszonyok tépelődnek,
A fiút el hogy veszejtsék,
Halálra hová helyezték.

Hát egy mérőbe veszeszti,
Hordóba ihol rekesztik,
Aztán elviszik a vízre,
Habok hátára teszik le.

Nézésire mennek aztán
Két vagy három éjjel multán,
A fiú hogy vízbe fúlt-e,
A hordóban hogy már holt-e?

Nem fúlt a fiú a vízbe,
A hordóba nem volt veszve,
Hordóból kijött a legény,
Ült a hullámok tetején,
Réz horognyél van kezibe,
Rajta csüng selyem zsinege,
A tenger halát halássza,
Tenger mélyit mércsikéli,
Tengerben a víz temérdek,
Becsli két merőkanálra,
Igazándiban ha méri,
Harmadikra jutna némi.

Untamo tünődni kezdte:
„A fiút el hogy szerezzük,
Őtet el mikép veszesszük,
Halálra hogyan helyezzük?”

Szétszalaszt számos szolgát,
Nyírfát gyűjteni keményet,
Száz ágú-bogú fenyőket,
Sok jóféle kátrányos fát,
Egy fiút fölégettetni,
Kullervót kivégeztetni.

Szedegettek, gyűjtögettek,
Nyírfát, jobbnál jobb keményet,
Száz ágú-bogú fenyőket,
Sok jóféle kátrányos fát,
Ezer szánnal nyírfa héjját,
Kőrifát vagy száz kis öllel;
Fából gyűjtanak egy fáklyát,
A máglyarakásra dobják,
A fiút belé taszítják,
Égő tűz közé hajítják.

Égett egy nap, másnap égett,
Harmad nap is egyre égett,
Akkor mennek látására:
Poronty a porban térden állva,

Könyökig paskol a parázsba,
Szénvonó vagyon kezébe,
A tüzet élesztgeti véle,
A szenet szedi eléje,
Nem veszett el egy szál szőre,
Haja meg sincs pörkölődve.

Untamo ugyan acsarog:
„A fiút el hogy szerezzük,
Őtet el mikép veszesszük,
Halálra hogyan szerezzük?”
Fiút fára felakasztják,
Tölgyfa-ágón lógáztatják.

Két éjszaka, három telve,
Épen annyi napra kelve,
Unto gondolja magába:

„Ideje menni látására,
Kullervo hogy elpatkolt-e,
Bitófán a fiú holt-e?”

Szolgát küldé látására,
Hírül hozza rabszolgája:
„Kullervo még el nem patkolt,
Bitófán a fiú nem holt,
A fiú a fát megírja,
Kezében kicsinyke kopja,
Képpel a fa teleírva,
Betűvel tele a tölgyfa,
Ottan ember, ottan szablya,
Ottan lándzsák jobbra-balra”.

Mit tehetett Untamojnén
A vásott fiúcska ellen,
Vesztét bárhogy is kívánta,
Bármiként halálra szánta,
Vész torkába nem juttatja,
Sehogyse hal meg adta fattya.

Belefáradt végezetre
Az öléses ötletekbe,
Kullervót nevelni kell hát,
Fiául fogadni rabját.

Untamo szavát ím szabja,
Mondja mostan, fölfeleli:

„Szép szelíden hogyha megléssz,
Tisztességgel mindent megtéssz,
Itt e házban ellakhatol,
Mint rabszolga dolgozhatol;
Béredet utóbbra hagyjuk,
Érdemedhez alkalmazzuk,
Derekadra övet pompást,
Vagy füled mögé kopintást“.

Kullervo kicsit hogy zsendült,
Arasz termetűvé lendült,
A fiút dologra fogják,
Menten munkára szorítják,
Pici pólyást ringatnia,
Apró ujjút altatnia:
„Vigyázz szépen a fiúra.
Etesd meg, te is ehétel,
Mosd ki rongyát a folyóban,
Kis öltőit öblögesd el“.

Vigyáz egy nap, két nap rája,
Kezit törte, szemit vájta,
Hát im harmadnapra kelve,
Kórral a fiút megölte,
Rongyát vízbe vette úszni,
Pólyát tűzbe elpusztulni.

Untamo itt elgondolja:
„Nem igen való ez arra,
Pici pólyást ringatnia,
Apró ujjút altatnia;
Nem tudom, hová helyezzem;
Milyen munkára menesszem!
Küldjem erdőt irtania?“
Küldi erdőt irtania.

Kullervo, Kalervo-magzat
Ő szavát im így enjti:
„Akkor lesz belőlem ember,
Ha fejszét kapok kezembe,
Különb képem lesz legottan,
Ékesebb, mint eddig voltam,
Őt férfival én kiállok.
Hat hőssel birokra szálllok“.

Megy kovácsnak műhelyébe,
Mondja mostan, fölfeleli:

„Hej vasverő, jó barátom,
Kalapálj favágó bárdot,
Kalapálj a hőshöz fejszét,
Munkáshoz szabott szekercét;
Megyek erdőirtogatni,
Szálás nyírfát pusztogatni“.

A kovács kalapál kellőn,
Sebtiben a fejsze meglőn;
Kész a hőshöz szabott fejsze,
A munkáshoz mért szekerce.

Kullervo, Kalervo-magzat,
Élezé a fejszét erre,
Nappal élezé a fejszét,
Nyelit este készítette.

Indul, irtásra tökélvé,
Ballangföldi fölvidékre,
Szép sudarfák sűrűjébe,
Szörnyű erdőnek ölébe.

Vág a fához fejszéjével,
Hozzásujt a síma éllel,
Legjobb szállfát egy ütéssel,
Satnyákat lesujt egy féllel.

Őt szállfát elejt így aztán,
Összeviszsa nyolcat is tán,
Azzal ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:

„Manó műveljen ily munkát,
Ördög irtson több ily szállfát!“

Felkap egy fatő csúcsára,
Harsány hangon ott hujázva,
Ott füttyölve, ott üvöltve,
Mondja mostan, szót így ejte:
„Omoljon le mind ez irtás,
Dűljön meg e délceg nyírfás,
Amennyire hangom elhat,
Amennyire füttyöm futhat!“

„Soha vessző ne viruljon,
Soha fűszál ne fakadjon,

Míg világ világul leszen,
Hold aranylik fenn az égen
Kalervófiú vetésén,
Igaz ember új törésén“.

„Ez a föld ha megfoganna,
Ha zsendülne ifjú sarja,
Szála hogyha szálasodnék,
Szára hogyha szárasodnék,
Kalászba ne hajtson szála,
Ne boruljon fejbe szára!“

Untamojnen, heves ember,
Megszemlélni mégyen mostan
Kalervófi irtásföldjét,
Az új szolga törte mesgyét,
Hát az irtásra nem ismer,
Ilyent nem tör ifjú ember.

Untamojnen elgondolja:
„Nem való ez ily dologra,
Szálfák szépét im lerontja,
Legjobb erdőm letarolja;
Nem tudom, hová helyezzem,
Milyen munkára menesszem,
Küldjem-é kerítés-kötni?“
Küldi hát kerítés-kötni.

Kullervo, Kalervo-magzat
Kezdi a kerítést kötni,
Égig érő nagy fenyőköt
Azon mód kerítéssé köt,
Szál szömörkefákat szépen
Karónak leszúr egészben,
Vesszőkül közé kanyarít,
Berkenyefák hosszabbjait,
Zárt kerítést így megépít,
Kaputlan karámot készít;
Főlemeli száját szóra,
Mondja mostan, ígyyen szóla:
„Aki nem madár, repülő,
Két szárnyon magasba tűnő,
Ne kelhessen által, élvén,
Kalervófiú sövényén“.

Untamó im odaére,
Maga megszemlélni méne
Kalervófiú karámját,
Hadi rabszolga tanárkát:
Van kerítés, nincsen rése,
Nincs nyílása, úttörése,
Földfenéig van leverve,
Fel a felhőkig emelve.

Szóval mondja, fölfeleli:
„Sehogy sem való ez erre,
Ajtótlan kerítést épít,
Kapútlan karámot készít,
Azt az égig fölpeckeli,
Fel a felhőkig emeli,
Nem jut át ezen de senki,
Résén által sem be, sem ki;
Már nem tom, hová helyezzem,
Milyen munkára menesszem,
Küldjem gabna cséplésre?“
Küldi gabna cséplésre.

Kullervo, Kalervo-magzat
Csépelgeti hát a gabnát,
Porrá csépli rozsnak halmát,
Polyvává töri a szalmát.

Odaére gazdaúra,
Méne maga meglátnia
Kalervófi csépmunkáját,
Kullervo kopácsolását;
Ím a gabna porrázúzva,
Ím a szalma pusztá polyva.

Untamojnen gyúl haragra:
„Nem lesz ebből munkás szolga,
Fogjam bármilyen dologra,
Dolgát együgyűn lerontja;
Muszkaföldre szállítatom,
Vagy Karjalában eladom
Ilmarinen vasverőnek,
Kovácsöröly-püfölőnek“.

Kalervo fiát eladta,
Karjalában díját kapta

Ilmarinen vasverőtől,
Kovácsok közt kitünőtől.

S mit adott a kovács érte?
Nagy árat adott az érte:
Két kivetni való katlant,

Három horgot, elszakadtat,
Öt kaszát, kutyának kellőt,
Hat kapát, szemétre illőt
Egy mihaszna emberkéért,
Rakoncátlan rab legényért.

Országos Széchényi Könyvtár

5

HARMINCKETEDIK ÉNEK.

Summája:
Olcsón vettek a rabot?
Árát később megadod

Kullervo, Kalervo-magzat,
AkékkapcásUkkomagzat,
Szőke hajjal ékeskedő,
Bőr cipővel büszkélkedő,
Mindjárt a kovácsi lakba
Esti dolgát tudakolja,
Gazdájától esti gondját,
Asszonyától napi munkát:

„Nevezzenek dolgot nékem,
Nevezzék a munkát néven,
Milyen munkára kell mennem,
Mily dologra vetemednem?”

Ilmari kovácsné asszony
Ottan eltűnődik azon,
Rabját mily robotra fogja,
A megvettet mily dologra,
Pásztornak a szolgát adja,
Nagy nyáj mellé megfogadja?

Ez a fondorlatos asszony,
Rosszmájú kovácsné asszony
Kenyeret süt a rablegénynek,
Degesz pompost a szegénynek,

Árpát lenn, búzát fölébe,
Követ köt a közepébe.

Keni a pompost tiszta vajjal,
Héjját helyre hozza zsírral,
Szánja szolgájának étkül,
A pásztornak eleségül;
Szolgáját maga tanítja,
Szavát szabja, fölfeleli:

„Ne egyél ám addig ebből,
„Míg a nyájad meg nem erdől”.

Ilmariné asszony evvel
Indítja legelni nyáját,
Főlemeli szóra száját,
Megeresztli mondókáját:

Küldöm marhámat mezőre,
Tejadómat legelőre,
Csákó szarvút nyárjas
Kula szarvút nyíresközzé, [közzé,
Fogom faggyat felszedniök,
Kövérseget keresniök
Kiterjedt mezőim mentin,
Tágas berkeim füventin,

Nyurga nyírfák árnyékában,
Alacsony nyárfák oltalmában,
Arany fenyvesek tövében,
Ezüst erdőknek ölében“.

„Nézz reájuk, ékes Isten,
Óvd, állhatatos teremő,
Óvd meg kárvezető nyomtól,
Védd meg minden ártalomtól,
Bajba hogy ne keveredjen,
Veszendőbe ne eredjen!“

„Ha földél alatt is nézted,
Oltalomban is ha védted,
Hát nézz rá földeltelenben,
Vigyázz rája védtelenben,
Hogy a falka megszépüljön,
Gazdasszony gyümölcse gyűljön
Jó akaróm örömére,
Ártóm kedve ellenére!“

„Pásztorim ha tán silányok,
Ha gyatrák a csordás lányok,
Rendelj lúzfát őrzőjéül,
Égert kondám nézőjéül,
Berkenyét barombíróul,
Zelnicét hazahozóul,
Gazdasszonynak gondja nélkül,
Más nép megmukkanta nélkül“.

„Fűzfa hogyha nem vigyázna,
Berkenye ha jól nem bánna,
Éger hogyha el nem hajtja,
Zelnice haza se hozza,
Küldj melléje különbeket,
Tégy természetűtündéreket
Gabnám gondviselőjéül,
Minden marhám nézőjéül;
Van te néked sok cseléded,
Szófogadód száz is néked,
Ég alatt valakik élnek,
Természeti jó tündérek“.

„Nyár tündére, nyájas asszony,
Déltündér, teremő néne,

Fenyőszűz, te jó gazdasszony,
Borókaszűz, szép kisasszony,
Ici-pici berkenyeszűz,
Tapio lánya, zelniceszűz,
Mielikki, erdei menyecske,
Tellervo, Tapio hölgye!
Figyeljétek falkám folyvást,
Gyümölcstömet gyöngyen, óvást,
Egész nyáron szépségesen,
Galyidőn át nagy kegyesen,
Galy a fán míg lengedezik,
Fű a földön rengedezik“.

„Nyártündér, te áldott asszony,
Déltündér, teremő agnő,
Hajítsd rá remek rokolyád,
Borítsd bár előkötödet
Én nyájamra lepedőnek,
Kicsinyimre fedezőnek,
Zordon szél ne fujjon rája,
Zordon eső meg ne vágja!“

„Védd meg nyájam ártalomtól,
Óvd meg kárvezető nyomtól,
Lengedező lápterektől,
Rengedező vizezerektől,
Mozgó fertők mellékétől,
Kerék gödrök mélységétől,
Bajba hogy ne keveredjen,
Veszendőbe ne eredjen,
Lába ne sülyedjen lápba,
Ne csuszamjon ingoványba
Isten intézete nélkül,
A boldognak híre híján!“

„Hozd a kürtöt más vidékről,
Az ég kellő közepéről,
Édes kürtödet az égből,
Kedves kürtöd földfenékről!
Fujj a kürtbe, a jelesbe,
Harsogj a híres-nevesbe,
Fujd a halmokat hímessé,
Szántók szélit szép színessé,

Irtás szélit ékesítsd,
Liget szélit édesítsd meg,
Mocsár mentit mérő mézzel,
Forrásét malátaízzel“.

„Úgy etesd meg nyájaimat,
Lakasd jól én állatimat,
Etesd mézízű falattal,
Itasd mézízű itallal,
Etesd meg aranyos füvel,
Szénával, ezüst színűvel,
Üdítő vizű erekből,
Csörgedező csermelyekből,
Zajló vízesés tövéről,
Futamó folyók vizéből,
Gyönyörű hoporcs gyöpeből,
Ingó irtások fűvéből!“

„Aranyos kutacskát készíts
Kétfelől a falka földjén,
Hadd igyék a falka vizet,
Szürcsölje az édes izet
Dagadozó tőgyeibe,
Duzzadozó emleibe,
Hogy erei járdaljanak,
Tejfolyók megáradjanak,
Tejforrások forrongjanak,
Tejzuhogók zajongjanak,
A tejsövek csobogjanak,
Tejcsatornák csorduljanak,
Tejet mindig jót adjanak,
Fejésre megáradjanak
Haragvóm feje felett is,
Ártóm ujjai között is,
Manához tejem ne menjen,
A nyáj adta el ne vesszen“.

„Sokan vannak kárba ejtők,
Manához tejet kerítők,
A nyáj adtát elveszítők,
Tehén hoztát elhódítók;
Kevesen vannak hasznot hajtók,
Manától tejet behajtók,

Tejszint külről visszarejtők,
Frissen fejtet visszafejtők“.

„Én szülém sohase ment ki
Mások kedvit kérdezetni,
Szomszéd ház szokását lesni;
Megkapta tejét Manától,
Tejszínét a megtartótól,
Frissen fejtet elfogótól,
Messzebről is megszerezte,
Távolabb is megkereste,
Hozott tejet Tuonelából,
Manalából, alvilágból,
Hozta éjjel egymagában,
Suttyomban, sűrű homályban,
Hitvány ember hogy ne hallja,
Tökéletlen meg ne tudja,
Haragvó hogy meg ne sejtse,
Írigy meg ne írigyelje“.

„Így szólott szülécském hajdan,
Így szólok magam is mostan:
Hol késik tehénkém haszna,
Merre tűnt el én tejecském?
Tán idegen tájra dugták,
Falusi udvarokba csukták,
Kósza kurvák kebelébe,
Én irigyimnek ölébe,
Vagy fákhöz fogott ragadni,
Erdőszerte elmaradni,
Ligeteken áradt széjjel,
Mezők mentin ömlött-é el?“

„Nem szánom tejem Manának,
Tehén hasznát senki másnak,
Kósza kurvák kebelébe,
Én irigyimnek ölébe,
Avagy fákhöz hogy ragadjon,
Erdőszerte elmaradjon,
Ligeteken szétáradjon,
Mezők mentin elömljön;
Szükség van a tejure otthon,
Vágyakoznak rája folyton,

Otthon várja ház úrnője,
Kezében fenyő fejőke“.

„Nyártündére, nyájas asszony,
Déltündér, teremő néne!
Enyhítsd éhit éhesemnek,
Oltsd el szomját szomjasomnak,
Teljesítsd a Tarkát tejjel,
Neveljed a Bimbót nedvvel,
Adj tejet Virágocskámnak,
Új levet én Almácskámnak
Finom fűszálak fejéből,
Szép nádtippan tetejéből,
Édes ízű rét fűvéből,
Méz ízű hoporcs gypéről,
Mézes fű növő mezőről,
Bogyócska benőtte földről,
Hangások virágszüzétől,
Szénaszárak tündérétől,
Felhők tejtartó szüzétől,
Ég közepe tündérétől,
Hadd hozza hasát tejesen,
Tögye mindig telve legyen,
Apró asszonykának fejni,
Csepp cselédnek csepegtetni“.

„Kelj föl, szűz, a völgy öléből,
Szép szegélyű szűz az érről,
Hóleány a forráshabból,
Ékes arcú az iszapból!
Végy, a forrásnak vizéből,
Nedvesítsd meg falkám véle,
Hogy a falka megszépüljön,
Gazdasszony gyümölcse gyűljön
Gazdasszonynak lépte nélkül,
Csordáslányok nézte nélkül,
Gazdasszonynak gondatlannak,
Csordáslánynak rusnyarossznak.

„Mielikki, erdők úrasszonya,
Tér tenyerű falkabanya, [det,
Hajszold hosszabb hölgyecské-
Lódítsd legis-legjobb lányod

Én gabnámra gondviselni,
Én falkámra felügyelni
Szép tavaszidő szakában,
Teremtőnek hév nyarában,
Isten által ránk jövőben,
Irgalmastól eredőben!“

„Tellervo, Tapio szűze,
Erdő lánya, sűgár-bűszke,
Finom ingű, szép szegélyű,
Szőke hajjal ékeskedő,
Ki vagy falkámra figyelő,
Garmadámra gondviselő
Nyájas erdő-országában,
Ügyelő Tapiolában,
Figyelj folyton falkáimra,
Vedd gyümölcsem gondjaidba!“

„Kis kacsóiddal igazítsd,
Ügyes ujjaddal utasítsd,
Keféld mint hiúz-ször olyra,
Fésüld halszárnyú finomra,
Mint tengeri állat szőre,
Erdőbeli juh pihéje;
Estét érve, éjre térve,
Sötétség sűrűsödtevel
A kondát haza kísérd el
A jó gazdasszony elébe,
Hátán hintázó patakcsa,
Keresztcsontján tejtavacska“.

„Nap ha indul alkonyodni,
Estvéli madár dalolni,
Magad monddtakarmányomnak,
Szólj a szarvasmarha-sornak:
„Haza mind, kajla szarvú pára,
Tejadók, nosza tanyára,
Jó tinéktek otthon ülni,
Finom földön elfeküdni,
Rossz a rengeteget róni,
Martok mentin ordítózni;
Hazatéréstek ha lészen,
A fejjérép tüzet téssen,

Mézes fű növő mezőkön,
Bogyócska belepte földön“.

„Nürikki, Tapio-magzat,
Kék köntösű berki magzat!
Nagy szömörkefákat tőstül,
Burkos fenyveket tetőstül
Tégy fertők fölébe hídnek,
Veszedelmes földre foltnak,
Láp fölibe, sár fölibe,
Lengő limbusok fölibe!
Hadd a görbe szarvút, menjen,
Hasadt körmüt, lépegessen,
Minden füstre megjöhessen,
Ártalmatlan, bántalmatlan,
Pocsolyába pusztulatlan,
Fertővízbe fordulatlan“.

Szót ha nem fogad a pára,
Ha nem jön meg éjszakára,
Berkenyeszűz, kis hajadon,
Borókaszűz, szép kisasszony,
Nyessel nyírfát a berekből,
Vegyél vesszőt a ligetből,
A berkenyeostort hozzad,
A boróka nyájcsapódat
Tapiónak vára mellől,
Túlhan az ükörkehegyről,
Hajtsd a kondát ház terére,
Fürdő-fűtés idejére;
Magam nyája udvaromba,
Erdő nyája Erdőhonda!“

„Nagyhomlokú erdő gyöngye,
Mézes markú, hajlott hátú,
Tegyünk szíves sort legitten,
Határbékét kössünk ketten,
Létünkiglen, voltunkiglan,
Éltünkiglen, holtunkiglan,
Hasadt körmüt nem bántanod,
Nem támadnod téjadómat
Szép tavaszidő szakában,
Teremtőnek hév nyarában“.

„Kolomp kondulását hallva,
Avagy kürt szavát rivallva,
Fogj a földre lefeküdni,
Dülj a pázsitra pihenni,
Dugd füled az avarfűbe,
Fúrd fejed hoporcs közibe,
Vagy a rengetegbe rándulj,
Te moha tanyádra vándolj,
Más halomra menj izibe,
Tűnj a többi domb hegyibe,
Hogy ne halld a nyáj harangját,
Se a kondás szava hangját“.

„Nagy homlokú, édes Otszóm,
Mézes markú szép kis mackóm,
Nem tiltom csatangolásod,
Nem bánom barangolásod,
Tiltom nyelvvel hozzá nyúlnod,
Csúnya szájjal megcsúfolnod,
Fogaiddal tépned, falnod,
Markaiddal marcangolnod“.

„Falkám földjeitől fuss el,
Tejmezőktől messze bujj el,
Kolomp kongását kerülve,
Pásztorhangtól menekülve!
Ha mezőn a falka lépdél,
Te mocsásra mendegélj el;
Falkám ha mocsásra bukkan,
Térj a rengetegbe ottan;
Falkáim ha dombon járnak,
Te a dombról menj alának;
Domb alá ha fordul falkám,
Cammogj fel a dombra szolgám;
Hogyha jár az irtásföldön,
Te harasztba ruszsanj rögtön;
Ha meg a harasztot járja,
Iramodj az irtóványba!
Kakuk módra járj kegyesen,
Vadgerlicekép ügyesen,
Térülj-fordulj szemling módra,
Vizi hal gyanánt huzódva,

Gyapjú gömbölyegbe gördülj,
Lenkötelékképen lendülj,
Körmöd húzd be szőröd közzé,
Fogad ínyeidbe rejtsd bé,
Falkám meg ne félemedjen,
Szép kis marhám ne szepegjen!”

„Hagyd a páráimat bizton,
Hasadt körműimet nyugton,
Engedd át a barmot szépen,
Hadd, hogy módra lépdegéljen
Át mocsáron, át lapályon,
Ballangi mezőn át szálljon,
Hogy valaha rajt ne üssél,
Undokúl belé ne kössél!”

„Jut eszedbe régi esküd,
Tuonela vizénél esküdt,
Vad zúgónak szörnyű száján,
Teremtőnek térde táján!
Adtak néked engedelmet
Háromszor a nyár havában
Kolomp hallatára kelned,
Harangszós határban lenned,
De az nem volt helyben hagyva,
Nincs is engedelem abba,
Hogy rugaszkodj rusnya tetre,
Hogy rossz fát tegyél a tűzre”.

„Haragod ha fölgerjedne,
Fogad hogyha ingerelne,
Harasztba hajítsd haragod,
Rosszindulatod fenyőkbe,
Hasogasd a rothadt fákat,
Korhadrt nyírfatöket vágjad,
Vizi tuskók hátán furkálj,
Szamócás tetőkön turkálj!”

„Táplálék híját ha érzed,
Ehetnéked van te néked,
Erdőben a gombát szaggasd,
A hangyabolyokat bolygasd,
Piros barcs-akánt gyökerít,
A mézételt, erdőbelit,

Én falkafüvellőm nélkül,
Én lelkes legelőm nélkül”.

„Mézeskádak Erdőhonba
Ott suvadnak savanyodva,
Szép arany hoporcs hegyibe,
Ezüst dombnak tetejibe;
Ott az éhes jóllakhatik,
Szomjas ember jól ihatik,
A falat se fogy, bár falják,
Az ital se szűn, bár isszák”.

„Hát örök kötést csináljunk,
Örök békességet álljunk,
Hogy megélünk épségesen,
Egész nyáron szépségesen,
Földjeink közöst megosztva,
Eleségünk elválasztva”.

„De ha vágyol verekedni,
Hadilábra helyezkedni,
Verekedjünk tél havában,
Üssünk össze hó szakában;
Nyár ha éled, lép ha enged,
Mocsolyát a nap melenget,
Ne hatolj eme határra,
Kedves kondám hallatára!”

„Ha e tájra visszatérnél,
Erdeink alá ha érnél,
Itt meglőnek mindig bizton,
Lövő hogyha nincs is itthon;
Van itt arra termett némbér,
Háziasszony mindig éber,
Megtorolni te utadat,
Csúffá tenni ittjártodat,
Hogy sohase nyújtózkodol,
Rútul el nem rugaszkodol
Alkotód akarátától,
Boldog Isten szándokától”.

„Oh Ukko, te felsőisten,
Ha látod a vészt közelben,
Máítsd marháimat másra,
Csapd a falkát új csapásra,

Formáld jószágimat kővé,
 Finom falkámat fatővé,
 Míg földemen jár a szörnyű,
 Míg a rémség kullog környűl!

„Ha én nagyhomlokú volnék,
 Mint mézesmarkú lohólnék:
 Bizony nem kotolnék otthon,
 Vénasszonyoknak sarkán folyton;
 Akad tartomány akárhol,
 Találkozik térség távol,
 Henye férfinak futosni,
 Állástalannak utazni,
 Tenyered-talpad letaposni,
 Lábikrádat elkoportatni
 Kékes erdő közepiben,
 Burkos ballang belsejiben“.

„Ott a tisztás, tobzos, járnod,
 A homok, heje-hujáznod,
 Utad is megvan, rajta menned,
 Tenger partja, futnod innét
 Hosszú északi határra,
 Lappországi tér lapályra;
 Ott lenne csak jó te néked,
 Édes volna éledgeled,
 Nyáron cammognod cipőtlen,
 Kapcátlanul őszidőben,
 Menkő nagy morotvák mentén,
 Téres tóállások telkén“.

„Oda hogyha el se mennél,
 Tán a tájára se lelnél,
 Fuss egy jó darabon folyvást,
 Gyalogúton iparkodvást
 Oda Tuoni erdejébe,
 Halál tisztása terére!
 Van ott láp, hogy rajta lábolj,
 Hangafüves hely, hogy táncolj,
 Ott a Cifra, ott a Kajla,
 Ott a böcce mindenfajta,
 Vasból vert vonószíjakon,
 Nyűg van biztos ő nyakukon;

Hízik ott az ösztövé is,
 Még csontja is megkövérszik“.

„Berek békülj, ballang térülj,
 Szelidülj meg kékszín szálfás,
 Hagyd én barmaimat bizton,
 Hasadt körműimet nyugton
 Szép meleg idő szakában,
 Mi urunknak hő nyarában“.

„Nyurganyak, erdőknek királya,
 Szürke szakállú erdő-vénje,
 Hajtsd elé kutyahadaid,
 Fékezd meg fenevadaid,
 Dugj az orrlyukába gombát,
 Másikának almacsutkát,
 Ne szálljon a szag feléje,
 A nyáj gőze el ne érje,
 Szemeit selyemmel kösd be,
 Fülét gombolyaggal főd be,
 Ne hallja meg a haladót,
 Ne lássa meg a szaladót“.

„Ezzel ha be nem elégli,
 Még erre sem fogna félni,
 Tiltsad el te magzatidat,
 Fordítsd félre fattyaidat;
 Szállítsd el e sűrűségből,
 Riaszd el e martvidékről,
 Szűk falka-füvellő földről,
 E széles legelők mellől!
 Ebeid üregbe űzzed,
 Kis kutyáid megkötozzed,
 Arany nyűggel megnyügözzed,
 Ezüst szíjjal egybefűzzed,
 Kártételit hogy ne űzze,
 Rossz fát ne tegyen a tűzre“.

„Ezzel ha be nem elégli,
 Még erre sem fogna félni,
 Oh Ukko, aranyos felség,
 Oh ezüst uralkodó te,
 Halld meg im arany igéim,
 Én gyönyörű gyöngy beszédim!

Faragj berkenyefa pántot,
 Busa orruk azzal pántold;
 Berkenye ha meg nem bírja,
 Rézből öntsd a pántot újra,
 A réznek ha nincs ereje,
 Vaspántot csinálj nekie!
 Vasat is ha széjjelszedne,
 Ha mégis hibába menne,
 Húzz aranyos rúdat nekik,
 Állcsontjuktól állcsontjukig,
 Végeit merőn megormold,
 Szögeit keményen kampold,

Álnok álla ne mozogjon.
 Förtelmes foga ne fogjon,
 Ha csak nem feszítik vassal,
 Nem tépik acélkapoccsal,
 Meg nem sebzik éles késsel,
 Fejszével nem fejtik széjjel!"
 Avval Ilmariné asszony,
 A gondos kovácsné asszony
 Hajtja óljából a marhát,
 Legelni bocsátja barmát,
 Farka bojtjához mint bojtárt,
 Rabját ragaszlja mint hajcsárt.

HARMINCHARMADIK ÉNEK.

Summája:

Szolgádat ha sérted, kár:
Kegyetlen bosszúja vár!
Míg ott kinn a nyáj megerdől,
Sorsod, nagy gazdasszony eldől.

Kullervo, Kalervo-magzat,
Tesz a tarsolybaeledelt,
Hajtja lábmentin a kondát,
Maga megy, lohol mezőn át,
Szóval mondja elmentiben,
Kesergi előkeltiben:

„Oh én bú gyötörte gyermek,
Én gyermek, kit bú gyötör meg,
Most jutottam jóról balra,
Juttam hitvány hivatalba,
Ökrök farkára figyelek,
Borjúk bőrére ügyelek,
Mindenik mocsáron gázlok,
Csupaszföldön csúszok-mászok“.

Leül a földön egy kupacra,
Napos lejtőre akadva,
Ottan versét szólaltatja,
Ő dalát ím így dudolja:

„Süss fel, Isten napja fénye,
Urunk orsója, ragyogj rá
Kovács nyája őrzőjére,
A kis bojtárra szegényre,
Ne Ilmarinen lakára,
Még annyit se asszonyára!

Az asszony világát éli,
Szeldel a buzakenyérben,
Pástétomot két pófára,
Még vaját is ken reája;
Szegény bojtár száraz gyürkén,
Rág kenyérnek kemény kérgén,
Zabliszt zagyvalékban ájkál,
Polyva pomposában vájkál,
Szalmaliszt habarcsot habzsol,
Fenyőhéj falatot majszol,
Nyírfahéj ivóval hajszol
Nedves domb tövéen egy kortyot“.

Menj le, oh nap, áldozz, élet,
Szállj le, Istennek ideje,
Fordulj napafenyvesekre,
Áldozz élet a berekre,
Borókásokra bocsátkozz,
Égerfák tövébe távozz,
Bocsásd el a bojtárt haza,
Vajas tálban turkálnia,
Árpazsemlyén dúskálnia,
Friss cipóban furkálnia“.

Akkor Ilmariné asszony,
Míg a bojtár búgta versét,

Kullervó az ő keservét,
 Vajas tálban maga turkált,
 Árpazsemlén maga dúskált,
 Friss cipóban maga furkált,
 Pépet főzött pusztá vízzel,
 Nyers káposztát Kullervónak,
 A zsírt róla eb lenyalta,
 Kormos kutya pártul fogta,
 Kuvasz kénye-kedvén falta,
 Bodri bőven dézsmálgatta.

Berekben madárka dalol,
 Kis madár a cserje alól:

„Ideje ím a rabnak enni,
 Apátlannak estelizni“.

Kullervó, Kalervo-magzat,
 Néz a napra, vet ím hosszat,
 Maga szóval így szólal:

„Ideje már a jóllakásnak,
 Ideje az ebédelésnek,
 Eleség-előszedésnek!“

Hajtja barmát pihenőre,
 Nyáját nyujtózni mezőre,
 Maga ül egy kis hoporcra,
 Zöldelő kis gyephalomra,
 Veszi válláról a tarsolyt,
 Tarsolyból kenyeret markolt,
 Megnézeli, megforgatja,
 Ő szavát ím így szabja:

„Sok cipó csinos felülről,
 Símábbnál simább kívülről,
 De belülről csak fa-porka,
 Héja alatt csak kéregkorpa“.

Tokjából a kést kirántja,
 Kenyerét hogy széjjel vágja,
 Hát ím kése kőhöz koppan,
 Sziklának szalad legottan,
 Kicsorbul a késnek éle,
 Ketté válik vaspengéje.

Kullervó, Kalervo-magzat,
 Nézi, nézi kedés kését,

Maga elfakada sírva,
 Mondja mostan, fölfeleli:

„Csak e vas volt testvér velem,
 Ez a kés szerető felem,
 Atyám adta jószágocskám,
 Szülém szerette vagyonkám,
 Azt is eltörém a sziklán,
 Kemény kövön kicsorbitám,
 Gonosz gazdámnak kenyerén,
 Gonosz asszonynak sütetén;
 Hogy fizetem meg vígasságát,
 Vígasságát, csúfosságát,
 Bősz banyának aljasságát,
 Rossz ringyónak süteményét?“

Varjú vákog a berekben,
 Varjú vákog, holló károg:

„Oh aranycsatos, te árva,
 Magános Kalervo-magzat,
 Mért oly bús a kedved folyton,
 Szíved mért oly szörnyű zordon?
 Vágj egy vesszőt a berekben,
 Nyírfát erdő-szögeletben,
 Küldd a trágyás lábút lápra,
 Űzd a barmot ingoványra,
 Felit farkas fogainak,
 Felit mackó markainak“.

„Hívd az ordasokat egybe,
 Mind a mackót egy seregbe,
 Ordasokból alkoss Aprót,
 Bűvöld Böccévé a mackót,
 Hajtsd hazafelé a farkát,
 Udvarra tereld a Tarkát!
 Így fizeted vissza vígasságát,
 Bősz boszorkány bosszantását“.

Kullervó, Kalervo-magzat,
 Maga szóval így szólal:

„Várj csak, várj csak, Híz szaj-
 Apám késiért én sirtam, [hája,
 Majd sírsz még te is egyébért,
 Sírsz a sok fejős tehénért!“

Vág egy vesszőt a sűrűből,
Nyájcsapót gyalogfenyűből,
Kergeti a kondát érre,
Úzi ökrit ágas térre,
Felit farkasnak falászni,
Mást mackónak markolászni,
Farkasból tehént varázsol,
A mackóból marhát másol,
Egyikéből Aprót bájol,
Bimbót bűvöl másikából.

A nap ím nyugatnak hajlik,
Enyészet felé hanyatlik,
Fenyőfák tövére távoz,
Fejő kor felé leáldoz;
Szegény boldogtalan bojtár,
Kullervó, Kalervo-magzat,
Hajt a medvékkel hazáig,
Farkasnyájjal udvaráig,
Medvéit még biztatgatja,
Farkasait szóval tartja:
„Cibáldasszonyomnak combját,
Harapj lába ikrájába,
Majd ha megszemlélni feljön,
Lekuporog, hogy majd fejjön!”

Tehéncsontból kürtöt készít,
Furulyát ökörszarúból,
Szegefű lába lett a sípja,
Kürtje meg a Cifra sarka,
Szólataltja kürtje száját,
Fujja, fujja furulyáját,
Házi halmon három ízben,
Hatszor is az aklok közben.

Ilmariné úrasszonyság,
Vasverőné, nyalka némbér,
Várton várja tejnek jöttét,
Elheveri ott az estét;
Hát a lápról kürtszót hallott,
Mezőről muzsikahangot.
Szóla szóval illeténnel,
Ím beszéle ily beszéddel:

„Istenem, tiéd a hála,
Kürt szól, jön a nyáj tanyára;
Hol szedett a szolga szarvat,
Hol kapott a béres kürtöt,
Hogy ím jődögél fütyülve,
Akkorákat fuj a kürtbe,
Fülem majd hogy megrepesztí,
Fejemet halálra gyötri”.

Kullervó, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:

„Lápon lelt szarút a szolga,
Fütyülőjét fertőn fogta,
Nyájad ím az utcán vagyon,
Az akoldűlőn a barom:
Ideje indítani füstjét,
A fejéshez fognod tüstént!”

Ilmariné asszony arra
Fejni a napát noszolja:

„Eredj aggnő, fejd meg őket,
Hozd helyre az éhezőket,
Magam rá sem érnék mástól,
A nagy tészta-dagasztástól”.

Kullervó, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:

„Gazdaasszony, aki gondos,
Háziasszony, aki szorgos,
Maga feji meg a marhát,
Maga hozza helyre barmát”.

Ilmariné asszony ottan
Maga gerjeszt füstöt nyomban,
A füst mellől fejni feljö,
Mostan megnézi a marhát,
Szemléli az almos csordát,
Szóval mondja, fölfeleli:

„No a nyáj az ékesforma,
Síma szőrű minden barma,
Bundája: hiúznak bőre,
Ballangbéli juh pihéje,
Tőgyüket a tej dagasztja, [ja”.
Csecsük majd hogy szétszakaszt-

Leguggol, hogy fejni fogjon,
 Húzza, hogy a tej csorogjon,
 Húzza egyszer, húzza újfönn,
 Harmadszor is húzná rögtön;
 Hát a farkas rája robban,
 Mackó markolássza nyomban,
 Farkas falja két orcáját,
 Medve tépi térde táját:
 Harap lába ikrájába,
 Lábszár-csontját, sarkát rontják.

Kullervó, Kalervo-magzat,
 Így áll bosszút csúfságáért,
 Csúfságáért, vígságáért,
 Gonosz nőnek így fizet bért.

Ilmariné, gyöngy menyecske,
 Maga imhol sírni kezde,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Rosszul tetted, rongyos bojtár,
 Házamba hogy medvét hoztál,
 Farkast én nagy udvarimba!”

Kullervó, Kalervo-magzat,
 Szóval erre fölfelelé:

„Rosszul tettem rongyos bojtár,
 Te se jobban, rongy menyecske,
 Úgy-e kőkenyeret süttél,
 Sziklából kalácsot küldtél,
 Késem megszegém a sziklán,
 Kemény kövön kicsorbitám,
 Atyám késit, egyetlenjét,
 Rokonságom bírta pengét”.

Mondja Ilmariné asszony:
 „Oh te bojtár, édes bojtár!
 Szedd visszára szándokidat,
 Bontsd fel bűvös mondatidat,
 Végy ki farkas fogaiból,
 Ments ki medve markaiból,
 Inget varrok rád lobogóst,
 Szabok díszes lábravalót,
 Kalácson, vajon lakozol,
 Édes tejben dúslakodol,

Tétlen dőzsölhetsz egy évig,
 Munka nélkül még egy évig”.
 „Sebten hogyha el nem engedsz,
 Iziben ha föl nem fejtesz,
 Legitt halva omlok össze,
 Földnek formáját felöltve”.

Kullervó, Kalervo-magzat,
 Szóval mondja, fölfeleli:

„Halj meg, ha megakarsz halni,
 Múlj el, ha el akarsz múlni,
 Van a földben hely a holtnak,
 Sírban az aláomoltnak,
 Hatalmasabbnak is hálni,
 Szálasbnak is oda szállni!”

Mondja Ilmariné asszony:

„Oh Ukkó, te felső isten!
 Fogd szaporán a nagy íjad,
 Legjobb íved igazítsad,
 Réz tolladat, azt a gombost
 Tedd a tüzes újra ímmost,
 Tazítsd el tüzes nyiladat,
 Lődd ki azt a gombos tollat,
 Lőjj a hónán keresztül-át,
 Hasogasd meg válla húsát,
 Terítsd le Kalervo kölykét,
 Lődd agyon a hitvány dögjét,
 Szegesvégű szárnyas nyíllal,
 Rézből való gombos tollal!”

Kullervó, Kalervo-magzat,
 Maga szóval így szól:

„Oh Ukkó, te felső isten!
 Ne lőjj meg nyiladdal engem,
 Ilmarinét inkább meglődd,
 Gombos nyíllal a gonosz nőt,
 Helyéből se mozdulhasson,
 Sehová se fordulhasson”.

Ilmariné asszony ottan,
 A neves kovácsnak nője
 Ím alá hanyatlik holtan,
 Halálszínben hull a földre,

Maga háza udvarára,
Kicsiny telke tájékára.

Így volt az ifju nőnek veszte,
A szép asszony így végezte,

Kit sokáig várton vártak,
Hat éven át híven szántak

Ilmarinen örömének,
A nagy vasverő diszének.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HARMINCNEGYEDIK ÉNEK.

Summája :

Csöstül' jön a baj nem egyszer,
Tapasztalja nem egy ember ;
Balszillag alatt született,
Aki megér ily esetet.

Kullervó, Kalervo-magzat,
A kék kapcás Ukko-fi,
Szőke hajjal ékeskedő,
Bőr cipővel büszkélkedő
Maga útra elkészülve
Ilmarinen vasverőtől,
Mielőtt nevének holta
Gazdája fülébe jutna,
Gazdája haragra gyúlna,
Viadalra felvonúlna.

Vigan vált a vasverőtől,
Nagy örömmel égtől-földtől,
A tisztáson csengve-bongva,
Gyujtoványon megy zajongva,
A láp döngött, a föld rengett,
A tér tisztás visszazengett
Kullervó dala zajától,
A gonosznak víg szavától.

Behallott a kácsmühelybe,
A kovács megállta helybe,
Fülevé az útra mén ki,
Udvarára széjjelnézni,
Mily muzsika szól az erdön,
Mi cseng-bong a tisztástájon ?

Látja a valót legitten,
Az igazat leplezetlen,
Ott látja nejét ledülve,
Szépségesét elterülve,
Elterülve önnön telkén,
Hanyattég a hantra esván.

Ott a vasverő megállta,
Zordon bú szívére szálla,
Ott marada éjjel sirván,
Könnyeit napestig ontván,
Kátránnyal a kedve felér,
Szíve mint a szén oly fehér.

Kullervó csak megy, mendegél,
Csak előbbre lép, lépdegél,
Egy nap erdők vadonjában,
Hísznek puszta pagonyjában,
Estét érve, éjre térve,
Telepszik egy kis tetőre,
Ottan ül im az atyátlan,
Ott petyeg a pártfogótlan :

Mi volt én megteremtőm,
Koldusnak kiköltőtöm,
Bujdosásra mindörökre,
Holtig az ég alá kilökve !"

„Más emberek haza mennek,
Maguk szállásán pihennek;
Erdőben van nékem almom,
Tisztásokon telkem, házam,
Tűzhelyem a szélben tartom,
Akkor fürdök, ha megázom.“

„Ne alkoss, te áldott Isten,
Sohse alkoss olyat itten:
Embert világra valótlant,
Se pediglen párifogótlant,
Itt az ég alatt atyátlant,
Avagy teljesen anyátlant,
Mint alkottál engem Isten,
Itt hagyta ily buba esten,
Csüllők társául kitévén,
Tengeri sirályok bércein!
Fecskére a nap sugara,
Feljön a verébfiura,
Öröm ég madaraira,
Én rám világ végeztéig
A nap nem derül fel többé,
Az öröm soha örökké.“

„Nem tudom, ki volt a nemzöm,
Nem ismerem életszerzöm,
Jérce tett az útra vajjon,
Vagy réce rakott az érre,
Kacsa költött ki a marton,
Vagy bűvár kövek közébe.“

„Elmaradtam rég atyámtól,
Kiskoromban még anyámtól,
Atyám is, anyám is sírba,
Egész nagy nemem kiírta;
Rám hagyá cipője rongyát,
Hagyott hókásás harisnyát,
Engem hagyott jégbe fagyva,
Forgandó bőrűkre bízva,
Hogy leljem sírom mocsárba,
Sülyedjek a sűrű sárba.“

„De azért én mostanában
Még sem szánom el magamat

Láp fölébe hidlasműnek,
Pocséta fölé bürűnek;
Nem lelem mocsárba sírom,
Míg a két kezemet bírom,
Míg öt ujjamat viselem,
A tíz körmömet emelem.“

Most valami jut eszibe,
Egy gondolat vág fejibe,
Megyen Untamó-falúba,
Bosszut állá vert atyjáért,
Vert atyjáért, bús anyjáért,
Maga minden bántalmáért.

Szóval mondja fölfeleli:
„Várj csak, várj csak Untamói,
Hadd csak, én hadam halála!
Ha feltámadok csatára,
Szobád porrá nem teszem-e,
Házad széjjel nem szedem-e.“

Jön egy aggnő szembe véle,
Kék köntösű berki néne,
Ő szavát im így szabja,
Maga mondja, fölfeleli:

„Hova kullogsz, Kullervói,
Merre mégy, Kalervo-magzat?“

Kullervó, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:

„Valami jutott eszembe,
Egy gondolat jár fejembe,
Utazok biz én amoda,
Megyek Untamó-falúba,
Megbosszúlom hadam végét,
Atyám kékjét, szülöm vérét,
Házok hamvvá tüzelem fel,
Pozdorjává pörköölöm fel!“

Az aggnő szavát im szabja,
Maga mondja, fölfeleli:

„Nincs a te nemed kiírta,
Kalervó még nincs a sírba:
Életben van még atyuskád,
Ép a földön még anyuskád.“

„Oh én édes-kedves néném,
Mondd meg édes asszony-néném,
Hol találom fel atyámat,
Szép dajkám, jó anyámat?”

„Ott vagyon a te atyuskád,
Szép dajkálód, jó anyuskád,
Lappországnak széles szélén,
Halas tengerszem szegélyén.”

„Oh én édes-kedves néném,
Mondd meg édes asszony-néném,
Hogy jutok én ama tájig,
Mikép érek el odáig?”

„Könnyen éred el a tájat,
Járatlan is megtalálhadd:
Vadon erdőn át kell jutnod,
Folyó martja mentin futnod;
Még egy egész nap, aztán másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Igy északnyugatnak menve,
Hegy találkozik ott szembe,
Te csak menj a hegy alatt el,
Balkérről a hegyet hadd el,
Víz találkozik ott osztán
Jobb kezéd felől folyosván,
Menj le a folyóvíz mellett,
Három zúgó ahol törtet;
Érsz egy földnyelv hajlatához,
Jutsz egy hosszú fok csucsához,
Ház van a földnyelv hajlatában,
Rossz fürdő a fok csucsában,
Ottan él a te atyuskád,
Ott szép dajkád, jó anyuskád,
Húgaid is ottan lesznek,
Két gyönyörű leánygyermek.”

Kullervo, Kalervo-magzat
Hát megindul, megy, mendegél,
Megy egész nap, aztán másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Igy északnyugatnak menve,
Hegy találkozik ott szembe,

Ő a hegynek alján ellép,
Bal lejtőjén lépdél arrébb,
Eljut a folyóhoz aztán,
Mégyen a folyónak martján,
Balfelén a víznek elmén,
Jár a három zúgó mentén,
Ér egy földnyelv hajlatához,
Jut egy hosszú fok csucsához,
Ház van a földnyelv hajlatában,
Rossz fürdő a fok csucsában.

Legott lép be a lakásba,
Nem ismernek rá a házba:

„Honnét vendég, vízen túli,
Az utas hová való fi?”

„Hát fiad nem ismered meg,
Nem ismersz-e gyermekednek,
Akit Untamó-vitézek
Honukba velük vivének,
Valék, mint atyám arassza,
Anyám orsójának hossza.”

Anyja mondja ím előre,
Fölfeleli agg szülője:

„Oh szegény szülöttem, drá-
Oh aranycsatos kis árvám! [gám,
Hogy te látó szemmel járod
Ezt a kerek nagy világot,
S én sirattalak mint holtat,
Már régesrégén kimultat.”

„Két fiacskám vala nekem,
Két gyönyörű lánygyermekem,
Közülök szegény szivemtől
Elszakadt a vénebb kettő,
Fiam egy nagy ütközetbe,
Lányom Isten tudja merre.
Lám fiamat újra látom,
Soha többet én leányom.”

Kullervó, Kalervo-magzat,
Maga kérdezi előre:

„Lányod milyen tájon tűnt el,
Húgocskám hová is ment el?”

Anyja ő szavát im szabja,
Maga mondja, fölfeleli:
„Szegény lányom arra tűnt el,
Kis hugocskád arra ment el:
Eprészve az erdőt járta,
A hegy alját áfonyázva,
Ott veszett el én kis árvám,
Szörnyet haltszegény madárkám,
Híre sincsen elhaltának,
Neve nincsen elmúltának.“

„A leányt pedig ki szánja?
Ki más, hogyha nem szüléje,
Legelőbb keresi anyja,
Az keresi, az siratja;
Hát én gyászos útra keltem,
Kis lányom hogy megkeressem,
Erdőkön mint mackó futtam,
Mint vidra a berket bujtam,
Bujtam egy nap, aztán másnap,

Harmadnap is ráadásnak,
Harmadik nap lementében,
Egy hét múlva legkésőbb
Jókora halomra hágtam,
Egy magas tetőn megálltam,
Lányomat kiáltám ottan,
Az eltűntet áhítottam:

„„Holvagyédes kedves lányom,
Gyere már haza virágom!““

„Lányomat im így kiáltám,
Az eltűntet így kívánám;
Hegyek-völgyek válaszoltak,
A tisztások íme szóltak:

„„Mit hivod hajadon lányod,
Mit hivod, mit is kívánod?!
Nem lesz annak visszatérte,
Sohasem kerül az élve
Anyja ősi örökébe,
Az atyai régi révbe!““

HARMINCÖTÖDIK ÉNEK.

Bűnnek bűn a követője,
S a halál sincs messze tőle :
Eléri a kárhozat,
Mielőtt új kárt okozhat.

Summája :

Akit már halálos sebbe,
Súlyed mélyre, még mélyebbre,
Mignem ott lel irt, nyugalmat,
Ahol mindörökkre alhat.

Kullervó, Kalervo-magzat,
A kék kapcás Ukko-fi
Ottan éldegélt továbbra
Apja, anyja oltalmába ;
Nem kapott nagy értelemre,
Nem volt benne férfielme,
Hogy nevelték kurtán-furcsán,
Dajkálták kicsinyül durván,
Furcsa fölnevelőjénél,
Durva dajkálója mellett.

A fiú dolognak állta,
Munkában feszült a válla,
Neki fekszik, hogy halásszon,
Nagy hálóval csónakázzon,
Maga ő szavát im szabja,
Véli, az evezőt fogva :

„Vonjam-e egész erővel,
Húzzam tőlem telhetőleg,
Vagy esetszerűleg vonjam,
Szükségsszabta módon húzzam ?“

Kormányos a kormány mellől
Mondja szóval, fölfeleli :

„Vonjad bár egész erővel,

Tőled telhetőleg húzzad,
Csak a csajkát szét ne zúzzad,
Csak ne törd az evezőt el.“

Kullervó, Kalervo-magzat,
Vonja ím erőn-erővel,
Tőle telhetőleg húzta :
Fahorgait széjjelzúzta,
Eltépte boróka ívét,
Nyirfa csónakot szana-szét.

Megy Kalervo, megnézei,
Szóval mondja, fölfeleli :

„Nem lesz csónakos belőled,
Összetörted a fahorgot,
Szerte a boróka boltot,
Izekre a nyirfa ívet ;
Menj gyalomra turbukolni,
Turbuklónak jobb fogsz lenni!“

Kullervó, Kalervo-magzat,
Im gyalommal turbukol,
Maga ottan turbukolva,
Szóval mondja, fölfeleli :

„Turbukoljam teljes vállal,
Férfimód neki feszüljek,

Vagy vonjam esetszerűleg,
Szükség szerint turbukoljam ?“

A vonó szavát ím szabja :
„Hogyan tudnál turbukolni,
Ha nem teljes vállal vonnád,
Férfimódra meg nem fognád ?“

Kullervó, Kalervo-magzat,
Teljes vállal turbukolja,
Férfi módra meg is fogja,
Vizet kásává kavarja,
Gyalmot kóccá turbukolja,
A halakat enyvvé gyúrja.

Megy Kalervo, megnézeli,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Nem lesz turbukló belőled,
Gyalmom kóccá turbukolád,
Usztatóim porrá pallád,
Köteleim ronggyá rontád ;
Menj inkább adót bevinni,
Földnek terhet megfizetni,
Útra termettél te nyilván,
Ösvényen ügyesb leszel tán.“

Kullervó, Kalervo-magzat,
A kék kapcsás Ukko-gyermek,
Sárga hajjal fényeskedő,
Bőr cipővel ékeskedő
Mégyen az adót bevinni,
Földnek magját megfizetni.

Adó terhet hogy letette,
Föld magjait megfizette,
Legott szökken szán farába,
Kapaszkodik kosarába,
Hajt hazafelé javába,
Utaz önnön otthonába.

Hajt szaporán, csakúgy csattog,
Méri útját, amint hajt ott
Vejnöle téres tisztásain,
Rég megművelt irtásain.

Egy leány akad eléje,
Aranyhajú hajt feléje

Ottan Vejnő irtásain,
Rég megművelt tisztásain.

Kullervó, Kalervo-magzat,
Megállítja ménjét menten,
Ott a lánykát hívogatja,
Hívogatja, csalogatja :

„Gyer kisasszony a kasomba,
Feküdj hátra bundáimra !“

Szól a lány a lábszánkáról,
Inceleg az illangáról :

„Halál kapjon fel kasodba,
Kórság bujjon bundáidba !“

Kullervó, Kalervo-magzat,
A kék kapcsás Ukko-gyermek
Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyös végűt csördít rája,
Fut a Furge, szépen halad,
Fogy az út, a szánkó szalad,
Hajt előre, csakúgy csattog,
Méri útját, amint hajt ott
A tengernek téres hátán,
Végzetlen víz határán.

Egy leány akad eléje,
Bőrcipős evez feléje
A tengernek téres hátán,
Végzetlen víz határán.

Kullervó, Kalervo-magzat,
Megállítja lovacskáját,
Igazítja szépen száját,
Egyengeti mondókáját :

„Jöjj fel, kedves, én kasomba,
Földnek fénye, útaimra !“

Szól viszontag a leányka,
A bőrcipős visszavágja :

„Tuoni kapjon fel kasodba,
Mana menjen véled útra !“

Kullervó, Kalervo-magzat,
A kék kapcsás Ukko-gyermek
Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyös végűt csördít rája,

Fut a Fürge, szépen halad,
Száll a szán, az út leapad ;
Hajt előre, csattog-pattog,
Méri útját, amint hajt ott
Észak tisztásai táján,
Lappsországnak tér határán.

Egy leány akad eléje,
Cín keblű kocog feléje
Észak tisztásai táján,
Lappsországnak tér határán.

Kullervó, Kalervo-magzat
Meglassítja lovacskáját,
Igazitja szépen száját,
Egyengeti mondókáját :
„Szálljszűzecske szánkasomba,
Takarómba, gyöngyöm adta,
Adok almát, enned abba,
Diót, rágicsálnod rajta“.

Szól viszontag a szűzecske,
A cínmellű ráförmedve :
„Köpök, kőfic, korbélyodba,
Kótyonfitty, a kosaradba ;
Hideg a takaró alja,
Zordon élet van a kasba“.

Kullervó, Kalervo-magzat,
A kék kapcás Ukko-gyermek,
Kapja szűzét szánfarába,
Rántja rögtön kosarába,
Bundája fölé keríti,
Takaró alá teríti.

A kisasszony ottan mondja,
A cínmellű ráfordulva :

„Engedj engemet szabadon,
Hadd menjen a kis hajadon,
Hitvány embert hogy ne halljon,
Ily gézen-gúzt ne uraljon,
Vagy kirúgom a fenekét,
Szedem léceid szanaszét,
Magát szánkód széjjeltöröm,
Kis kasodat porrázúzom!“

Kullervó, Kalervo-magzat,
A kék kapcás Ukko-gyermek
Kinyitá a pénzesládát,
Felpattintja cifra hátát,
Megmutatja mind ezüstjét,
Vég posztóit teríti szét,
Sok kapcát, aranyos szélüt,
Övet, szép ezüst szegélyüt.

A posztó bolonddá tette,
Pénz a lábáról levette,
Ezüst csalta, csábította,
Arany eltántorította.

Kullervó, Kalervo-magzat,
A kék kapcás Ukko-gyermek
Ott a lánnyal legyeskedik,
Édeskedik, kedveskedik,
Félkeze a lónak fékén,
Másik a menyasszony mellén.

Ott a lánnyal jócskán játszik,
A cíнкеblűvel cicázik,
Réz rojtos takarón fekve,
Babos bundákon heverve.

Már adott az Isten reggelt,
Másnapot az Isten rendelt,
Akkor a kisasszony mondja,
Kérdezgeti, szóba hozza :

„Hát te milyen nemzetségből,
Milyen hadból vagy vitézlő,
Nyilván nagy nemből eredtél,
Főrendű apától lettél!“

Kullervó, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli :

„Nem eredtem nagyobb nemből
Sem nagyobból, sem kisebből,
Vagyok csak középső fajta,
Kalervónak satnya sarja,
Tökfejú fia szegényke,
Félnótás silány legényke ;
Ámde mondd el ten családot,
Vitéz hadból származásod,

Úgye nagy nemből eredtél,
Főrendű apától lettél?”

A kisasszony fölfeleli,

Ő szavát im így emeli:

„Nem eredtem nagyobb nemből,
Sem nagyobból, sem kisebből,
Vagyok csak középső fajta,
Kalervó alacsony sarja,
Silány kis lánya, sanyarú,
Gyöngye gyermeke nyomorú“.

„Egyszer még kicsiny korom-
Még édes anyámnál voltam, [ban,
Eprészgettem kinn az erdőn,
Szedtem földön a számócát,
Hegy lejtőjén a bogyócskát,
Málnát szedtem fenn a lejtőn,
Szedtem egy nap, ott is háltam,
Szedtem nappal, szedtem más-
Hát ím harmadnapra kelve, [nap,
Haza utat nem találtam;
Az út erdőbe vezetett,
Az ösvény sűrűbe veszett“.

„Ottan ültem, sírdogáltam,
Sírtam egy nap, másnap újra,
Hát ím harmadnapra jutva
Jókora halomra hágtam,
Egy magas tetőn megálltam,
Ott kiáltoztam, hujáztam,
Feleltek az erdők vissza,
Mind a tisztás hangoztatta:
„Ne bomolj, bolond leányka,
Ne zúgj, esztelen, hiába,
Úgy se hallik az odáig,
Nem hallik szavad hazáig!“

„Három-négy nap elteltében,
Öt-hat napra legkésőbb
Haláloamat eltökéltem,
Kimúlásra készülődtem,
Még sem jött el én halálom,
Ínségesnek elmúlásom!“

„Ha elér halálom hitványt,
Végem boldogtalan kislányt,
Egy évvel azután osztán,
Már harmadik nyárra jutván,
Mint fűszál kinyíltam volna,
Mint virág virultam volna,
Mint földi finom számóca,
Piros áfonyabogyócska,
S nem lenne ily szörnyű végem,
Nem ért volna ilyen szégyen!“

Alig ezt hogy elmondotta,
Alig egyszer elzokogta,
Kiszökkent a szánból sebtén,
Futott a folyóhoz menten,
Víznek vészes forgójába,
Zúgó-búgó csorgójába;
Ottan vesztét elvégezé,
Ott halálát megszerezé,
Tuoniban talála enyhet,
A habok között kegyelmet.

Kullervó, Kalervo-magzat,
Szánkójából talpra szökken,
Kezde síratozni szörnyen,
Panaszkodni nagy keserven:

„Oh ínségi életemnek,
Oh félelmi bús fejemnek,
Hogy saját hugommal háltam,
Szülém szültét meggyaláztam!
Oh atyám, oh én anyácskám,
Én öreg nevelőm drágám,
Mért is alkottatok engem,
Mit hordoztatok keservest!
Jobb lett volna meg se lennem,
Nem születnem, fel se nőnöm,
E világra nem vetődnöm,
Föld színére sohse jönnöm;
A halál is rosszul tette,
A kórság is elvétette,
Hogy engemet meg nem rontott,
Másod éjjel meg nem fojtott!“

Késsel lójármát nyiszálja,
Vassal járomszíját vágja,
Azzal felpattan lovára,
Jó hókája oldalára,
Nyargal az uton előre,
Valamelyest vágtat véle,
Atyja udvarára ére,
Önnön ősi házhelyére.

Udvarra kinéze anyja:

„Oh anyám, én gondviselőm,
Én nyomorult fölnevelőm,
Mért nem hagytál, engem szülvén
Ott a fürdő fojtó füstjén,
Mért a zárt reá nem toltad,
Fiad füstbe nem fojtottad,
Másod éjjel meg nem ölted,
Vásznon vízbe nem vetted,
Mennyezetről le nem lökted,
Bölcsőm tűzlángra nem szántad,
Pólyám parázsba nem hánytad!”

„Falunk faggatódzott volna:

„„Mért a pólya nincs a házba,
Mért a fürdő bé van zárva?”“

Te meg válaszoltál volna:

„„Bölcsőt tűzön elégettem,
A pólyát parázsra vettem,
Fürdőházban sört kelettem,
Malátát izesítettem”“.

Szólal anyja jó előre,

Tudakolja agg szülője:

„Mi bajod, fiacskám, néked,
Milyen bú találta téged,
Mintha Tuonelából jönnél,
Manalából menekülnél?”

Kullervó, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:

„Megvan immár a nagy ínség,
A szörnyű szerencsétlenség,
Hajadon hugommal háltam,
Szülém szültjét meggyaláztam”.

„Adót vittem, onnan jöttem,
Földnek bérít megfizettem,
Egy leány jött vélem szembe,
Avval estem szerelembe,
A leány az én hugom volt,
Anyám szülte hajadon volt”.

„Az a vesztit elvégezé,
Ő halálát megszerezé
Víznek vészes forgójában,
Buzgó-forró csurgójában;
Magam ésszel föl sem érem,
Nem is sejtem, nem is értem,
Hol fog veszttem rám szakadni,
Mi fog hitványt meghaladni,
Üvöltő toportyán torka,
Morgó medve szája, marka,
Hasa tenger cethalának,
Foga tengeri csukának?”

Anyja szóval fölfeleli:

„Ne legyen, fiacskám, veszted
Üvöltő toportyán torka,
Morgó medve szája, marka
S ne juss cethalnak hasába,
Félelmes csuka fogára!”

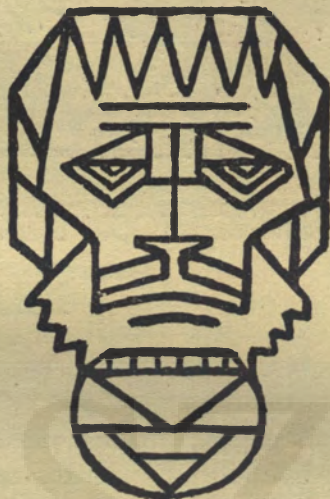
„Ott van Szuomi nagy szigete,
Szavo széles szögelete,
Bűnös embert rejtegetni,
Rossz tetteit eltemetni;
Őt-hat évig rejtezz ottan,
Kilenc évig egyhuzomban,
Az idő míg hoz kegyelmet,
Az évek a búra enyhet”.

Kullervó, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli: [koljak,

„Nincs kedvem, hogy bujdo-
Én gonosz, kereket oldjak,
Megyek sír szája elibe,
Halál háza közelibe,
Nagy viadalmak helyére,
Férfiak ölü terére;

Még Untónak ép a bőre,
A gazember nincs ledöntve,
Atyám kékje megbosszulva,

Megtorolva szülők vére,
Megfizetve minden sérve,
Magam bántalminak bére“.

Országos Széchényi Könyvtár

HARMINCHATODIK ÉNEK.

Summája :

Hős, ha mindent veszni lát,
Elveszejti önmagát.

Kullervó, Kalervo-magzat,
A kékkapcás Ukko-fi
Fölkerekedik csatára,
Készül bosszújáratára;
Köszörűli kardját kissé,
Oszt lándzsáját élesíté.

Anyja szóval így szólal:
„Ne készülj, szegény fiacskám,
Ne készülj kemény csatába,
Kardok küszködése közzé!
Aki hadra kel hiába,
Szánt szándékkal száll csatába,
Azt a harcmezőn megölik,
Ütközetben agyonütik,
Kard élivel aprítják szét,
Szablyával szakítják végét.
Bak hátán ha indulsz hadba,
Kecskén ülve ütközetbe,
A bakot bizony leverik,
Kecskét sár közé keverik:
Békával bicegsz honodba,
Varangyossal vágatsz vissza!”
Kullervó, Kalervo-magzat,

Szóval mondja, fölfeleli:
„Akkor nem mocsárba fúlok,
Sem mezőre nem borúlok,
Hollók háló völgyeibe,
Varjak szántó földjeire,
Ha csatahelyen ledűlök,
Vívótérségre terűlök;
Meghalni a harcban édes,
Kardok küzdelmiben ékes,
Gyöngy betegség a csatai,
Gyorsan elmegy a csatafi,
Korhatatlan indul messze,
Sorvadatlan omlik össze.”

Mondja mégis ő szülője:
„Hogyha meghalsz a csatába,
Mi marad szegény apádra,
Öreg napja oltalmára?”

Kullervó, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Suvadjon le út sarába,
Essen össze udvarába!”

„Mi marad szülő anyádra,
Öreg napja oltalmára?”

„Haljon meg, ölébe kéve,
Hunyjon el akol szögébe“.

„S mi marad öcséd számára,
Jövő élete sorára?“

„Vesszen erdő sűrűjébe,
Rogyjon a mező gyepeire!“

„S mi marad hugod számára,
Jövő élete sorára?“

„Kút-ösvényre leboruljon,
Mosó-ösvényre lehulljon!“

Kullervó, Kalervó-magzat,
Indul immár otthonából,
Apjának ím szól szavából:

„Isten hozzád, jó atyuskám,
Megsiratsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
Nemzetedből elszakadtam,
Családodból kimaradtam?“

Atyja szóval így szól:
„Nem siratlak biz én téged,
Ha meghallom is, hogy véged,
Kapunk majd fiút különbet,
Te náladnál jobbat, szebbet,
Nálad sokkal eszesebbet“.

Kullervó, Kalervo-magzat
Szóval mondja, fölfeleli:

„Biz én sem siratlak téged,
Ha meghallom, hogy már véged,
Kapok ily apát kevésből,
Száját földből, fejét kőből,
Szemeit lápról, áfonyából,
Szakállát is száraz szálból,
Lábát kecskefűz-villából,
Egyéb húsát rothadt fából“.

Öccsének ím mondja mostan:
„Isten hozzád, én öcsikém,
Megsiratsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
Nemzetedből elszakadtam,
Családodból kimaradtam?“

Öccse szóval így szól:

„Nem siratlak biz én téged,
Ha meghallom is, hogy véged,
Kapok bátyát majd különbet,
Te náladnál jobbat, szebbet,
Kétszerte is ékesebbet“.

Kullervó, Kalervo-magzat
Szóval mondja, fölfeleli:

„Biz én sem siratlak téged,
Ha meghallom is, hogy véged,
Kapok ily öcsét kevésből,
Fejit kőből, száját földből,
Szemeit lápról, áfonyából,
Üstökét is száraz szálból,
Lábát kecskefűz-villából,
Egyéb húsát rothadt fából“.

Hugának ím mondja mostan!
„Isten hozzád én hugocskám,
Megsiratsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
Nemzetedből elszakadtam,
Családodból kimaradtam?“

Huga szóval így szól:

„Nem siratlak biz én téged,
Ha meghallom is, hogy véged,
Kapok bátyát én különbet,
Te náladnál jobbat, szebbet,
Nálad sokkal eszesebbet“.

Kullervó, Kalervo-magzat
Szóval mondja, fölfeleli:
„Biz én sem siratlak téged,
Ha meghallom, hogy már véged,
Kapok ily hugot kevésből,
Fejit kőből, száját földből,
Szemeit lápról, áfonyából,
Haját néki száraz szálból,
Füleit tengerszem-virágból,
Termetét iharfaágból.“

Anyjának ím mondja mostan:
„Én anyuskám, édes szülöm,

Én szépséges fölnevelőm,
Én aranyos gondviselőm,
Megsirsatsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
Nemzetedből elszakadtam,
Családodból kimaradtam?”

Szól viszontag ő szülője,
Maga mondja, fölfeleli:

„Nem érted anyádnak lelkét,
Nem sejtéd szülőd szerelmét;
Megsiratlak, elhiheted,
Ha majd hallom holt híredet,
Hadamból hogy elapadtál,
Családomból elmaradtál;
Sírom házamat özönbe,
Hidlásdeszkáim habokba,
Minden úton görnyedezve,
Az aklokban kuporogva,
Sírom a havat sikosra,
A sikosat pusztá földre,
Pusztaföldet virítóra,
Virítót csupa fakóra“.

„Mit nem sírhatok el nyilván,
Nem tudok úgy elzokogni,
Emberek közepett sírván:
Füldömben sirom el titkon,
Vízáradásokba ontom,
Füldöm padját elborítom“.

Kullervó, Kalervo-magzat,
A kék kapcás Ukko-gyermek
Megy a harcba muzsikálva,
A hadba heje-hujázva;
Zeng az éren, zeng a téren,
Kurjongat a tisztásokon,
Visít fennen a fenyéren,
Csakúgy csattog az avaron.

Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:

„Már atyád halottaiban,
Nagy öreged ím odavan,

Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temetik el a holtat“.

Kullervó, Kalervo-magzat,
Ott azonnal fölfeleli: [jon,
„Hogyha meghalt, hát csak hal-
Van nekünk heréltünk otthon,
A földbe hogy eltehessék,
Halál halmába temessék!“

Megy a lápon csengve-bongva,
Gyujtoványon nagy zajongva;
Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:

„Már öcséd halottaiban,
Szülőd gyermeke odavan,
Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temetik el a holtat“.

Kullervó, Kalervo-magzat
Ott azonnal fölfeleli: [jon,
„Hogyha meghalt, hát csak hal-
Van mi nekünk ménünk otthon,
A földbe hogy eltehessék,
Halál halmába temessék“.

Megy a lápon csengve-bongva,
Gyujtoványon nagy zajongva;
Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:

„Már hugod halottaiban,
Szülőd gyermeke odavan,
Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temetik el a holtat“.

Kullervó, Kalervo-magzat
Ott azonnal fölfeleli: [jon,
„Hogyha meghalt, hát csak hal-
Van mi nekünk kancánk otthon,
A földbe hogy eltehessék,
Halál halmába temessék“.

Harsog a haraszton által,
A réten riogva járdal;
Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:

„Meghalt jó anyád, nevelőd,
Kimúlt kedves gondviselőd,
Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temeti más a holtat“.

Kullervó, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:

„Oh én árva boldogtalan,
Hogy anyám is már odavan,
Meghalt menyeezet-mivelőm,
Elhúnyt hű paplanhimezőm,
Hosszú végváznak szövője,
Öreg orsók pergetője;
Itt se voltam, mikor elvált,
Jelen, mikor lelke elszállt,
Nagy hideg vala-e holta,
Vagy kenyérnek szűkös volta“.

„Mossák meg a holtat szépen,
Német szappannak vizében,
Takarják selyembe testét,
Gyenge gyolcsba göngyölgessék,
Azután a földbe rejtsek,
Halál halmába temessék,
Vigyék verssel, siratóval,
Bocsássák le énekszóval;
Én nem térek addig vissza,
Míg Untamo nincs bosszulva,
A garázda el nincs ejtve,
A rosszmájú agyonverve“.

Megy a harcba muzsikálva,
Örvendezve Untolába,
Szól szavából mondja fennen:

„Oh Ukkó, te fölsoisten,
Csak egy kardot adj elébem,
Szablyát szépet szállíts nékem,
Egy táborral szembeszállót,
Száz számnak is ellenállót!“

Kap kardot, kívánta fajtát,
Legis-legjobbyszerű szablyát,
Egész népet maga ver szét,
Elpusztítja Unto sergét,

Mindent porrá perzsel ott föl,
Pusztá pozdorjává pörköl,
Kályhakő marad meg bévül,
Burkos berkenyefák kívül.

Kullervó, Kalervo-magzat,
Hazafelé fordul immár,
Holt atyjának házhelyére,
Szülőinek szérűjére;
Üres a ház, ahogy odajön,
Kietlen, mikor beköszön,
Nem jön senki átölelni,
Kezét nem kínálja senki.

Nyúl a tűzhelyre kezével:
Tűzhelyen a szén kiégve;
Arról tudja, oda érven,
Édesanyja nincs már élven.

Nyúl a kályhához kezével:
A kályha köve kihülve;
Arról tudja, oda érven,
Édesatyja nincs már élven.

A pallóra szeme pillant:
Lát is pallót, súrolatlant,
Arról érti megjöttével,
Hugocskája sírba téve.

Fut a révbéli vizekre:
Nincs a révben csónak egy se;
Arról érti, megjöttével,
Öcsikéje sírba téve.

Ottan elfakada sírva,
Sír egész nap, másnap újra,
Maga szóval így szól:
„Oh én édes enyhe dajkám,
Mit hagyál te itten én rám
Ezen a kerek világon?“ [gem,

„Nem hallasz szülcéském en-
Hogy szemeidnél szepegek,
Halántékidnál rebegek,
Fejednél fujom keservem“.

Anyja fölserken a sírba,
Föld alól felel ím vissza:

„Hisz megvan kutyám, a Kormos,
Barangolnod ballangföldön ;
Vidd el véled vén kutyámat,
Ballangföldre menj el rögtön,
Térj, az erdőn végigvágva,
Erdő lányai lakába,
Kékszín szűzek udvarába,
Tüleveles vár fokára,
Eleségért ott esedezz,
Zsákmányolni ott igyekezz !“

Kullervó, Kalervo-magzat,

Veszi véle vén kutyáját,
Indul megtenni a pályát,
Rándul fel a rengetegbe ;
Jár az úton egy darabot,
Valamelyest ballaghatott,
Hát im a szigethez ére,
Talál tettének helyére,
Hol a szűzet fertőztette,
Anyja szültét szeplőztette.

A gyönyörű gyöp zokogott,
A kedves avar kesergett,
Az új széna szánakozott,
Hangafűvirág dohogott
A leánynak ott megestén,
Anyja szülte szégyenültén.

Új szénának nem hajt ága,
Nem nő hangafű virága,
Nem terem meg ama tájban,
Abban a gonosz határban,
Ahol lőn a lány megeste,
Anyja-szülte szégyenülte.

Kullervó, Kalervo-magzat
Éles kardját kiragadja,
Nézegeti, megforgatja,
Kérdegeti, szólongatja ;
Kardnak ím a kedvét kérdi,

Van-e vajjon kedve néki
Bűnös húsból eddegélni,
Vétkes vérből iddogálni ?

Kap a kard a gazda kedvén,
Ért biz az a hősnek nyelvén,
Válaszola ilyen szóval :

„Hogyne volna enni kedvem,
Bűnös húsból egyet ennem,
Iddogálnom vétkes vérből ;
Eszem húst, mit bűn nem ért is,
Iszom vétkezetlen vért is“.

Kullervó, Kalervo-magzat,
A kék kapcás Ük-ivadék,
Markolatát szúrja földbe,
Végét ím a gyepebe dőfte,
Hegyit mellének szögezte,
Hegyére magát vetette,
Maga vesztit megkereste,
Ő halálát megszerezte.

Így volt ím az ifjú veszte,
Vitéz Kullervó eleste,
Végtére a hősnek holta,
Kemény küzdőnek kimulta.

Ott az öreg Vejnemöjnen,
Hogy halála hírét hallja,
Kullervó kimúltát érti,
Ő szavát ím így szabja :
„Ne neveltesd, népem, eztán
Magzatodat kurtán-furcsán,
Bízva dőre dajkálóra,
Idegen elaltatóra !
Fiad ferdén ha neveled,
Dőrén dajkálod gyereked,
Nem fog kapni értelemre,
Nem lesz benne férfielme,
Noha vén korát eléri,
Termetét bár öllel méri“.

HARMINCHETEDIK ÉNEK.

Summája :

Nőt, aki szivedben trónol,
Arany, ezüst sohse pótol.

Avasverő Ilmarinen
Napokig nejét siratja,
Sír éjente álomtalan,
Sír naponta étlen-szomjan,
Korán kezdi a kesergést.
Pitymallatkor a pityergést,
Fiatal hölgye hogy már halva,
Szépét rejti sírnak halma ;
Nem is fordul már kezire
Kalapácsa réz nyele se,
Nem hallani műhely zaját
Egész álló hónapon át.

Szólt vasverő Ilmarinen :
„Jaj már énnekem szegénynek,
Mit műveljek, hogy-mint éljek ;
Ülök éjjel, vagy ledülök,
Éjem hosszú, órám balga,
Bajom él, hatalmam halva“.

„Estéim csupa siralom,
Reggeleim szívfájdalom,
Éjszakám csak annál hosszabb,
Fölserkentem annál rosszabb ;

Nem az estét siratozom,
Nem a reggelt fájlalom én,
Az elmúlt időt siratom :
Fáj szívem szerelmesemért,
Fáj, kesereg kedvesemért,
Búsul a bogárszeműért“.

„Bizony immár mostanában
Nékem gyászosnak gyakorta
Álmaimban éjfél tájban
Két karom a semmit fogja,
A káprázatot karolom
Akármelyik oldalamon“.

Akovács él asszony nélkül,
Feleségtelenül vénül ;
Sír két-három hónapig,
A negyedik hóban osztán
Tengerről aranyat gyűjtött,
Hoz a hullámról ezüstöt ;
Fát is hord egész rakással,
Hurcol harminc munkaszánnal,
Fölégeti fáját szénné,
A szenet kohóba küldé.

Szedi szerre az aranyat,
Ezüstöt elérakogat
Úgy őszi anyajuh formán,
Téli nyúlhoz arányozván,
Az aranyat tűzbe dönti,
Ezüstöt kohóba önti,
Küld rabokat, fujtatniok,
Szolganépet nyomkodniok.

Fujtat rablegénye fujva,
Szolganép zihálva nyomja
Kemény kézzel, keztyűtlennel,
Kalaptól fedetlen fejfel;
Ilmari kovács azonban
Kohót kurkál egyhuzomban,
Az aranyos képet képzi,
Az ezüst menyasszonyt nézi.

Nem jól fujtatják a szolgák,
Rablegények nem jól nyomják;
Ilmari kovács rühellé,
Maga áll a fúvó mellé;
Fujtat egyszer, fujtat másszor,
Hát ím harmad fujtatáskor
Kémli a kohó fenekét,
A hevítő hely peremét,
Hogy mi kél ki a kohóbul,
Tűz tanyájáról mi tódul.

Anyajuh kel a kohóbul,
Tör elé az olvasztóbul,
Arany a szőre, réz a része,
Ezüst szín a többi szőre;
Mindenki megőrül ezen,
Nem örül meg Ilmarinen.

Szólt vasverő Ilmarinen:
„Kell a farkasnak a formád!
Arany hitvest várok innét,
Ezüstből való menyecskét“.

Ilmari kovács ím fogja,
A juhocskát tűzbe dobja,
Még aranyat önt fölibe,
Ezüstöt kever közibe,

Küld rabokat, fujtatniok,
Szolganépet, nyomkodniok.

Fujtat rablegénye fujva,
Szolganép zihálva nyomja
Kemény kézzel, keztyűtlennel,
Kalaptól fődetlen fejfel;
Ilmari kovács azonban
Kohót kurkál egyhuzomban,
Az aranyos képet képzi,
Az ezüst menyasszonyt nézi.

Nem jól fujtatják a szolgák,
Rablegények nem jól nyomják;
Ilmari kovács rühellé,
Maga áll a fúvó mellé;
Fujtat egyszer, fujtat másszor,
Hát ím harmad fujtatáskor
Kémli a kohó fenekét,
A hevítő hely peremét,
Hogy mi kél ki a kohóbul,
Tör elé az olvasztóbul.

Csikó kel ki a kohóbul,
Tör elé az olvasztóbul,
Arany a sörénye sárga,
Ezüst feje, réz patája,
Mind örülnek rajta igen,
Nem örül meg Ilmarinen.

Szólt vasverő Ilmarinen:
„Kell a farkasnak a formád!
Arany hitvest várok innét,
Ezüstből való menyecskét“.

Ilmari kovács ím fogja,
A csikót a tűzbe dobja,
Még aranyat önt fölibe,
Ezüstöt kever közibe,
Küld rabokat fujtatniok,
Szolganépet nyomtatniok.

Fujtat rablegénye fujva,
Szolganép zihálva nyomja
Kemény kézzel, keztyűtlennel,
Kalaptól fődetlen fejfel;

Ilmari kovács azonban
Kohót kurkál egyhuzomba,
Az aranyos képet képzí,
Az ezüst menyasszonyt nézi.

Nem jól fujtatják a szolgák,
Rablegények nem jól nyomják;
Ilmari kovács rühellé,
Maga áll a fúvó mellé;
Fujtat egyszer, fujtat másszor,
Hát ím harmad fujtatáskor
Kémli a kohó fenekét,
A hevítő hely peremét,
Hogy mi kél ki a kohóbul,
Tör elé az olvasztóbul.

Lány kel ki az olvasztóbul,
Arany fűrtű a kohóbul,
Ezüst feje, arany haja,
Egész termete dalia;
Megijednek tőle igen,
Nem ijed meg Ilmarinen.

Ilmari kovács ím fogja,
Arany képét kovácsolja,
Veri éjjel szemhunyatlan,
Egész nap unos-unotlan;
Lábat a leánynak épít,
Lábat épít, kezit készít,
De a láb nem áll kelőleg,
Nem áll karja ölelőleg.

Fülét formála szüzének,
Nincsen hallása fülének;
Oszt' csinála csinos száját,
Csinos száját, szemit szépet,
Egy szót nem szalajt ki szája,
Szemeinek nincsen bája.

Szólt vasverő Ilmarinen:
„Biz ez szép kisasszony volna,
Csak oly szóttalan ne volna,
Esze volna, nyelve szólna“.

Legott a leánykát fogja,
Viszi ínómos ágysátorba,

Lágy fejalját tesz nekie,
Selyem ágyba fekteti le.

Ilmari kovács ezután
Finom fürdőt fűt szaporán,
Szerez mosdót szappanosat,
Jó suhogós seprőt hozat,
Visz vizet is három lappal,
Lubickol a pinty legottan,
Mosdik ím a sármány mostan,
Tisztul az arany salaktól.

Vedel a vasverő vídáman,
Kénye-kedvire kimosdik,
Avval lép a lányka mellé,
Finom ágysátorba megy bé,
Az acélas mennyezetbe,
Vas veretű hálóhelyre.

A vasverő Ilmarinen
Legott a legelső éjjel
Paplan után néz ám széjjel,
Takaródzó dunyhát kémel,
Hoz két-három medvebundát,
Kerít négy-öt gyapjú dunnát,
Együtt hálnia nejével,
Azzal az aranyos képpel.

Meleg volt ám egy oldala,
Melyik a dunyha felé vala;
Ki a fejrénep felé volt,
Az aranyos kép felé volt,
Az az oldala hideg lett,
Fagytól össze-vissza dermedt,
Majd csak hogy nem jéggé hűlt le,
Kemény kővé hidegült le.

Szólt vasverő Ilmarinen:
„Nem jó énnekem az ilyen;
Viszem Vejnehonba lányom,
Vejnemőjnennek ajánlom,
Holtáiglan hitveseül,
Hón alatt való csibéül“.

Viszi lányát Vejñöhonba;
Menten ott megérkezttivel

Szóval mondja, fölfeleli :
 „Oh te öreg Vejnemöjnen,
 Egy leányt hozok ím néked,
 Egy gyönyörű fejé népet,
 Nem jártatja ez a száját,
 Nem koptatja el az állát“.

Komoly öreg Vejnemöjnen
 Nézi a leányt legitten,
 Szemét szegzi az aranyra,
 Szóval mondja, fölfeleli :
 „Minek jössz te hozzám evvel
 Az aranyos kísértettel?“

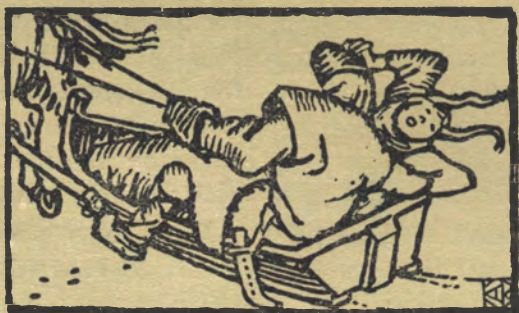
Szólt vasverő Ilmarinen:
 „Nem egyébnek: jónak, szépnek,
 Holtig való feleségnek,
 Hón alatt való csibédnek“.

Szólt az öreg Vejnemöjnen :
 „Oh vasverő, édes vérem !
 Taszítsad leányod tűzbe,
 Kalapálj belőle bármit,
 Avagy vidd el muszka földre,
 Szász földre a képet szállítsd,
 Tusázzon a dús ott érte,

Haddal a hatalmas kérje ;
 Nem való az én hadamnak,
 Nem való nekem magamnak
 Arany asszonyt nőül vennem,
 Ezüst lánnyal enyelegnem“.

Ottan tiltja Vejnemöjnen,
 Inti Vízvölgy vőlegénye,
 Tiltja népét, a növekvőt,
 Inti az eléjövendő
 Az aranynak hódolástól,
 Vagy ezüstért bódulástól ;
 Fölemelé szóra száját,
 Megereszté mondókáját :
 „Ne vágyjatok, iljak, zsengék,
 Ti nevendék kis leventék,
 Bárha boldogságot bírtok,
 Vagy sanyarú sorban sírtok,
 Míg világ világul lészen
 S tündököl a hold az égen,
 Arany asszonyt nőül venni,
 Ezüst lánnyal enyelegni !
 Az arany hoz csak hideget,
 Az ezüst fagyot ereget“.

HARMINCNYOLCADIK ÉNEK.

Summája :
Nem-szeretem-nő hogy' jár ?
Lesz belőle jó madár.

Avasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Aranyképét elhajítja,
Ezüst hölgységét eltaszítja ;
Csikáját befogja ime,
A Sárgát a szán elibe,
Maga ül a szán farába,
Kapaszkodik kosarába,
Indul egyben, azt igéri,
Menésre magát tökéli
Pohjolába háztűznézni,
Pohjolából más nőt kérni.

Hajt egész nap egyhuzomba,
Megy, mendegél másnap újra,
Harmadnapon hajnaltájba
Elér Észak udvarába.

Louhi, Észak úrasszonya
Ép az udvarra kinézett,
Kezdi nyomban a beszédet,
Felé fordul, tudakolja,
Magzatának mint van dolga,
Kedvesének élte folyta
Uránál menyecskesorba,
Anyósánál asszonysorba.

Ilmari kovács pediglen,
Feje-lesütve, rossz a kedve,
A süvegje félreütve,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Ne kérdezz, anyósom, olyat,
Én tőlem ne tudakoljad
Leányodnak élte dolgát,
Édesednek hogy-mint voltát !
Lenyelte már a sírnak szája,
Szörnyű vég szakadt le rája ;
Földben fekszik már bogyócskám
Hant alatt én alakocskám,
Bogárszemű szépem fűbe,
Ezüstöm gyp alá tűnve ;
Jöttem másik menyasszonyért,
Lányid közt a kisebbikért :
Add ide, anyósom, lelkem,
Kisebb lányod hazavinnem
Volt feleségem lakába,
Néhai nénje hajlokába !“

Louhi, Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli :
„Oh én nagy gyászom !
Én gyászba borult be szánom,

Gyermekem hogy átaladtam,
Másikat is néked hagytam
Olyan ifjan elhunynia,
Virulón lehullania,
Mintha farkas falta volna,
Medvének üvöltő torka.“

„Mást nem adok, azt fogadom.
Lányom át nem származtatom
Szurkos voltodat vakarni,
Kormos voltodat kaparni;
Inkább is ledobom lányom,
Szelid magzatomat szánom
Vészes víznek forgójába,
Buzgó-forró csurgójába,
Manai menyhal potrohába,
A csuda csuka fogára.“

A vasverő Ilmarinen
Száját rágja, fejét rázza,
Rágja fekete szakállát,
Fodor fejét elfordítja;
Ott a házba is behatol,
A tető alá belohol.
Szóval mondja, fölfeleli:
„Gyere hozzám, gyöngy leányka,
Néhai nénéd hajlokába,
Volt feleségem lakába
Mézes pitéim szerének,
Söritalom mesterének!“

Pallón egy poronty dalolgat,
Igy dalolgat, így szavalgat:
„Menj, mihaszna, várlakunkból,
Idegen ember ajtainkról!
Már e várat jól megbontád,
Ézt a várat jól megrontád
Egyszer ittjártod idején,
Kezed ajtainkra tevén.“

„Kisasszonyka, kis hugocska,
Ne örülj meg a legénynek,
Noha száját egyengeti,
Nemes lábát illegeti!“

Farkas-foga van nekie,
Róka marka van zsebében,
Mackó karma van kezében,
Öviben vérivónak kése,
Fejed avval símogatja,
Hátad hosszát hasogatja.“

Maga ím a lányka mondja
Ilmarinen vasverőnek:
„Nem megyek bizony tehozzád,
Nem szívelek ily mihasznát;
Már megölted első nőt,et,
Sírba tetted nénikémet,
Még engemet is megölnél,
Magamat is sírba tennél;
Pedig ilyen lány, mint én e,
Külömb kérőt is megérne,
Tetszőbb termetre találna,
Szebb szánkóba is beválna,
Tiednél külömb tereken,
Rangosabb ülőhelyeken,
Nem kovács-kohó szenénél,
Tompá ember tűzhelyénél.“

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Száját rágja, fejét rázza,
Rágja fekete szakállát;
Egyben megcsipi a lánykát,
Körmei közé keríti,
Mint a forgatag kirohan,
Száguld szánjához szilajan,
Szűzét szánjába teríti,
A kasba lependeríti,
Avval indul egyszeribe,
Vándolnia fölkészüle,
Félkeze a lónak fékén,
Másik a menyecske mellén.

Sír a lányka és duruzsol,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Jaj, most léptem lép mohára,
Vizenyőn mocsárvirágra,

Itt lesz tyúknak elveszése,
Madárkának szörnyű végem.“

„Halld, vasverő Ilmarinen!
Ha nem engedsz el iziben,
Kasod apróra taposom,
Szánod szerteszt szakitom,
Széttaposom térdeimmal,
Lábam szárával töröm el.“

Ilmari kovács azonba
Maga szóval menten mondja:
„Azért a kovácsi szánnak
Szélit vasból úgy csinálnak,
A taposást hogy megállja,
Ha egy szép lány gázol rája.“

A kisasszony csak kesereg,
A rézövű csak pityereg,
Ujjacskáit tördelgeti,
Kis kacsóit kulcsolgatja,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hogyha el nem engedsz engem,
Magam vízbe hallá rejtem,
Szemlinggé a mély habokba.“

A vasverő Ilmarinen
Maga szóval így szólal:
„Nem jutsz ám oda, kísérlek,
Csuka képiben elérlek.“

A kisasszony csak kesereg,
A rézövű csak pityereg,
Ujjacskáit tördelgeti,
Kis kacsóit kulcsolgatja,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hogyha el nem engedsz engem,
Majd az erdőbe menekszem
Mint menyét a kő közibe.“

A vasverő Ilmarinen
Maga szóval így szólal:
„Nem jutsz ám oda, kísérlek,
Vidra képiben elérlek.“

A kisasszony csak kesereg,
A rézövű csak pityereg,

Ujjacskáit tördelgeti,
Kis kacsóit kulcsolgatja,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hogyha el nem engedsz engem,
Mint pacsirta fölrepülök
S egy felhő mögött megülök.“

A vasverő Ilmarinen
Maga szóval így szólal:
„Nem jutsz ám oda, kísérlek,
Sas képiben utolérlek.“

Hajt az úton egy darabot,
Valamelyest vágthatatott,
Hát a ló fülét hegyezi,
A konya fülű ficáncol.

Fölüté fejét a lányka,
A hóban nyomokat látva,
Kérdezgeti, mondja neki:
„Mi futott keresztül itten?“
Szól vasverő Ilmarinen:
„Nyúl futott keresztül itten.“

Szegény szűz ím sóhajtozik,
Sóhajtozik, sápítozik,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Oh én boldogtalan árva!
Jobban járnék bizonyára,
Én bús fejem jobban járna,
Nyargalászó nyúl nyomain,
Hajlott térdűnek utain,
Mint az ilyen kérő szánján,
Rút képűnek rongy ruháján;
Szebb a nyúlnak szőre szála,
Díszesebb a nyúl pofája.“

A vasverő Ilmarinen
Ajkat rágja, fejét rázza,
Dérrel-dúrral elrobogott,
Hajt az úton egy darabot,
Lám a ló fülét hegyezi,
A konya fülű ficáncol.

Fölüté fejét a lányka,
A hóban nyomokat látva,

Kérdezgeti, mondja neki:
 „Mi futott keresztül itten?”
 Szól vasverő Ilmarinen:
 „Róka ruszszant által itten.”

Szegény szűz ím sóhajtozik,
 Sóhajtozik, sápítozik,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Oh én boldogtalan árva!
 Jobban járnék bizonyára,
 Én bús fejem jobban járna
 Csahos rókának csapáin,
 Kószának komisz kocsiján,
 Mint az ilyen kérő szánján,
 Rút képűnek rongy ruháján;
 Szebb a róka szőre szála,
 Díszesb a ravasz' pofája.”

A vasverő Ilmarinen
 Ajkát rágja, fejít rázza,
 Dérrel-durral elrobogott;
 Hajt az úton egy darabot,
 Lám a ló fülét hegyezi,
 A konya fülű ficáncol.

Fölküti fejét a lányka,
 Nyomokat a hóban látva,
 Kérdezgeti, mondja neki:
 „Mi futott keresztül itten?”
 Szól vasverő Ilmarinen:
 „Farkas futott által itten.”

Szegény szűz ím sóhajtozik,
 Sóhajtozik, sápítozik,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Oh én boldogtalan árva!
 Jobban járnék bizonyára,
 Én bús fejem jobban járna
 Fene farkasnak nyomain,
 Horgas orrúnak utain,
 Mint az ilyen kérő szánján,
 Rút képűnek rongy ruháján;
 Szebb a farkas szőre szála,
 Díszesb a fene pofája.”

A vasverő Ilmarinen
 Ajkát rágja, fejét rázza,
 Dérrel-dúrral vágat tova
 Éjtszakára új faluba.

Elfáradva sok nagy úttul,
 A kovács elalszik rúttul,
 A menyecske máshoz térül
 Álmos embere kezérül.

A vasverő Ilmarinen
 Korán reggel, amint serken,
 Száját rágja, fejít rázza,
 Rágja fekete szakállát;
 Szól vasverő Ilmarinen,
 Maga véli, fölfeleli:

„Dalljak-e mostan bűvös ígét,
 Igézniem az ily menyecskét
 Sűrűbe sűrűk vadának,
 Vagy a vízbe víz halának?”

„Erdőbe ha dallom vadnak,
 Mind az erdők megborzadnak;
 Vízbe halnak ha dalolom,
 A halakat megzavarom;
 Inkább szablyámmal szelem szét
 Kardommal kioltom lelkét.”

Érti a kard a gazda nyelvét,
 Pedzi bajnoka beszédjét,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 „Nem teremődtem én arra,
 Asszonynépet learatni,
 Hitványakat meghaladni.”

A vasverő Ilmarinen
 Igézéshez lát iziben,
 Daloláshoz fog dühösen,
 Nejét csüllövé dalolja,
 Sziklákon sikongania,
 Víz zátonyán zengenie,
 Földfok végén vijjognia,
 Széllal szemben szállongnia.

Ilmari kovács im itten
 Magát szánjába vetette,

Dérrel-dúrral elrobogott,
Fejlesütve, rossz a kedve,
Önnön országiba tére,
Ismerős határba ére.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Jön az úton véle szemben,
Intéz hozzá ily igéket:
„Hej, vasverő Ilmarinen,
Mért a kedved oly kegyetlen,
Sisakod kétszer olyan félre
Pohjolából visszatérve?
Hát Pohjola hogy van, él-e?”

Szól vasverő Ilmarinen:
„Gyöngyélet van Pohjolában!
Ott a szampo öröl bezzeg,
A tarka tetejű hintál:
Egy nap öröl jóllakásra,
Másnap öröl eladásra,
Harmadikon háztartásra.”

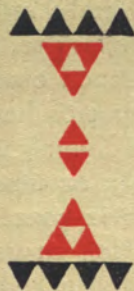
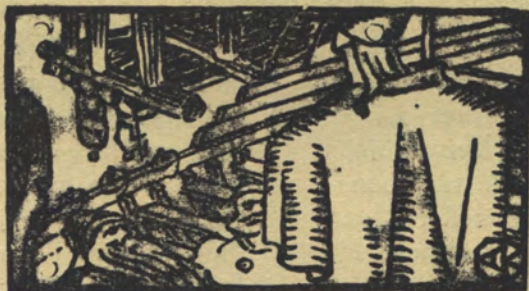
„Azért mondom, váltig hajtom

Ujra is elődbe tartom:
Gyöngyélet van Pohjolában,
Pohjolában van a szampó!
Van mit vetni, van aratni,
Van tenyészet ott temérdek,
Örökös öröm az élet.”

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Hej, vasverő Ilmarinen!
Hol hagytad fiatal-nődet,
Merre a hires menyasszonyt,
Hisz üres a szánkó ismét,
Mostse hoztál még menyecskét?”

A vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
„El van a jó madár igézve
Csüllőcskének vizi bércre;
Mostan ott csipog mint csüllő,
Mint sirály, sivítva ülő,
Kiált a vizi köveken,
Kurjongat a kőszirteken.”

HARMINCKILENCEDIK ÉNEK.

Summája :

Háztűznéző mitsem használ,
Szampó százszor szebb lesz annál!
Hőseink hát mennek, mennek. —
Furcsa vége lesz ám ennek.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóvalígyen szólal:
„Oh vasverő Ilmarinen,
Menjünk Pohjolába innen,
A szép szampót vegyük szerbe,
A tarka tetőset szemre!”

A vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli :
„Nincs mód szampótszerbe venni,
A tarka tetőst kicsenni
Pusztaságos Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából!
Ott a szampót fölvitették,
A tarka tetőst letették
Pohjolai kőhalomra,
Ottan rejti rézhegy gyomra,
Kilenc zárnak van rá gondja,
Gyökere le van eresztve
Kilenc ölnyre a földbe,
Egy gyökere álló földbe,
Másik vízhordta fövénybe,
Harmadik honi halomba.”

Öreg Vejnemöjnen mondja :
„Hej vasverő, édes vérem,
Menjünk mégis Pohjolába,

Vegyük szerbe azt a szampót!
Csináljunk hajót hatalmast,
Szállítsuk a szampót arra,
Tegyük a teteje-tarkát
Pohjolai kőhalomról,
Ama rézhegy belsejéből
Kilenc zár alól kihozva.”

Szól vasverő Ilmarinen :
„Biztosabb a földi pálya,
Manó menjen tengerekre,
Halál a nagy vízvilágba!
Ott a szél majd elrengetne,
Vihar megverné, cibálna,
Ujjamból evező válna,
Tenyeremből meg lapátfa.”

Szóltaz öreg Vejnemöjnen :
„Biztosabb a földi pálya,
Biztosabb is, bajosabb is,
Csakugyan csavargósabb is ;
Vígabb csónakkal a vízen,
Hajóval haladni híven,
Vágni végtelen vizeket,
Hasítani a tág tereket :
Szél csicsisgatja vitorlám,
Hajómat üzi a hullám,

Nyugatról a szél szalajtja,
Délről is előre hajtja ;
Ámde mégis, mind a mellett,
Tengeren ha úgy rühelled,
Menjünk hát a földnek színén,
Martok mentiben döcögven !“

„Csakcsinálnékem kardotújat,
Tüzes élű kardot készíts,
Kivel a kutyákat üssem,
Észak emberit elűzzem,
Majd a szampóra találva
A hideg havas hazába,
Pusztaságos Pohjolába,
Ama zordon Szárjolába.“

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Vasat tűzbe dug izibe,
Acélat a szén közibe,
Aranyat is két tenyérryt,
Ezüstöt marékkal készít ;
Rabot rendel fujtatni,
Szolganépet nyomkodni.

Fujtatják a szolgálk szépen,
Nyomják a rabok serényen,
Foly az arany mint a pempő,
Az acél mint tészta megfő,
Ezüst mint a víz úgy villog,
Arany mint a hullám csillog.

Itt vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Kacsint a kohófenékre,
Tűzhely legszelső szögébe,
Látja : kard előtte készül,
Arany markolatú épül.

Fogja tűzből azt a formát,
Kapja ím a jó koholmányt
A kohóból az ülöre,
Kalapácsokra, verőkre,
Készít kedve szerint szablyát,
Kardot legis-legjobb fajtát,

Befuttatja arany füsttel,
Ékesíti új ezüsttel.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Annak látni jó legitten ;
Kész a tüzes élű szablya,
Ott a jobb kezébe kapja,
Nézegeti, megforgatja,
Szóval mondja, így szabja :
„Illik-e a kard a hőshöz,
A fegyver a felvevőhöz?“

Illik ím a kard a hőshöz,
A fegyver a felvevőhöz,
Hold ragyog alá hegyéről,
A nap süt lapos feléről,
Markolatán csillog ragyog,
Pengéjén paripa nyihog,
Cica nyávog szöge fején,
Kis kutya ugat hüvelyén.

Feni kardját, meghúzgálja
Vashegynek hasadékába,
Maga szóval így szólal :
„Már én ezzel a vaséllal
Hegyeket hasítok széjjel,
Köszalakat osztok ketté.“

A vasverő Ilmarinen
Maga szóval fölfeleli :
„Hát immár én gyámoltalan,
Én gyöngé hogy óvjam magam,
Kászolódjam, készülődjem,
Föld ellen, viz ellen védjem ?
Tán vértbe varázsolódjam,
Vagy vasüngbe bájolóddjam,
Éles övbe öltözködjem ?
Biztosabb ám, vért ha védi,
Vasümgöben több a férfi,
Tehetősebb éles övben.“

Itt az elmenés ideje,
Int az óra indulóra ;
Egy az öreg Vejnemöjnen,
Ílmár vasverő a másik ;

Mennek megnézni a ménest,
Szemlélni avarsörényest,
Övükön elsőfünek féke,
Vállukra csikóhám téve :
Ketten a lovat keresik
Fákon át fejét figyelik,
Szorgosan szemügyre veszik,
A kék erdőt megkerülve ;
Lelnek a ligetbe fényest,
Fenyők közt avarsörényest.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Ilmár vasverővel egyben
Fölkantározzák az édest,
Zablázzák az első évest ;
Elhajtanak már kocogva
Martok mentin egymagokba,
Hát a partról jajszó jó föl,
Keseregés a kikötőből.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli :

„Ott valami lány siratoz,
Csibelle csipog, bizonyos ;
Ne menjünk-e nézésire,
Közel kifürkészésire ?”

Legott hozzá lépegete,
Megy közelről megnéznie,
Hát nem lányka siratozott,
Nem csibelle sipítoz ott :
Bíz ott egy hajó pityereg,
Egy kedves naszád kesereg.

Komoly öreg Vejnemőjnen
A naszádhoz érkeztivel :
„Te fa-naszád, mit pityeregsz,
Győzős hajó mit keseregsz,
Fás voltodat fájlalod-e ?”
Győzős voltod gyászolod-e ?”

A fa-naszád fölfeleli,
A győzős hajó im szólal :
„Vízre vágyik a dereglye
A kátrányos ászokról is,

Férjhez áll a lányok kedve
Leggazdagabb házakból is ;
Azt siratom gyászos sajka,
Azt kesergem bús dereglye,
Aki engem vízre vinne,
Habok hátára letenne.” [ták,

„Míg ácsoltak mind azt mond-
Míg faragtak mind azt fújták :
Csata-csónakká csinálnak,
Szánnak hadbeli naszádnak,
Életet hozok tetézve,
Talpamon kincset garmadában ;
Nem vittek csaták tűzébe,
Zsákmányútra általában.”

„Más dereglyék, nohagyengék,
Viaskodnak folytonosan,
Hánykolódnak háborúban,
Háromszor egy nyár idején
Hoznak pénzt egész teherrel,
Kincset talpukon özönnel ;
Én finom faragott sajka,
Száz deszkájú mester-munka
Itt rohadok forgácsomon,
Fekszem váltig vágásomon ;
Rút förtelmes földi férgek
Ime ívem alatt élnek,
Ég madarai legalja
Sugárfámra fészket rakja,
Ballangbéli békák serge
Tetőimen láb-láb egyre ;
Óh kétszerte jobb is, szebb is,
Kétszer, háromszor különb is
Lenni dombtetőn fenyőnek,
Vagy mezőben jegenyének,
Ágamon evet futosna,
Lenn a Bodri botránkozna.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Erre szóval így szólal :
„Ne siránkozz, fadereglye,
Győzős csónak, ne csörömpölj,

Fogsz csatában forgolódni,
Háborúban hánykolódni!"

„Ha, dereglye, művész mívelt,
Művész mívelt, mester ívelt,
Vágj a víznek oldalaslag,
Szöktess széleddel a habnak
Marék működése nélkül,
Kéznek rátevése nélkül,
Vállnak megvetése nélkül,
Karnak küzködése nélkül!"

Válaszol a fadereglye,
A győzős hajó felelve:
„Nem megy az én nagycsaládom,
Soha egy ladik barátom
Tengerre taszítatlanul,
Hab hátára húzatlanul,
Marék hogyha nem mozdítja,
Kar ereje nem fordítja.“

Szólt az öreg Vejnemőjnen:
„Hát ha vízre löklek itten,
Fogsz-e futni evezetlen,
Lapátokkal lódítatlan,
Kormányfával fordítatlan,
Vitorla közé fuvatlan?“

Válaszol a fadereglye,
A győzős hajó felelve:
„Nem fut az én nagy családom,
Soha semmi sógorságom
Ugyan ujjal evezetlen,
Lapátokkal lódítatlan,
Kormányfával fordítatlan,
Vitorla közé fuvatlan.“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Erre szólal ilyen szóval:
„Fogsz-e futni evezésre,
Lapátokkal lódításra,
Kormányfával fordításra,
Vitorla közé fuvásra?“

Válaszol a fadereglye,
A győzős hajó felelve:

„Hisz minden családom sarja,
Rokonságombéli sajka
Futott ujjal evezésre,
Lapátokkal lódításra,
Kormányfával fordításra,
Vitorla közé fuvásra.“

Ott az öreg Vejnemőjnen
Fövénnyre lovát ereszti,
Kantárt fára felüggeszti,
Gyeplőt ágra felakasztja,
Löki a hajót a habra,
A dereglyét vízre dallja;
Kérdezi a fadereglyét,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Oh te sajka, biztos ívű,
Fadereglye, horgas mívű!
Tudsz-e vinni olyan szépen,
Amily szép vagy külsőképen?“

Válaszol a fadereglye.
A horgas hajó felelve:
„Tudok vinni olyan szépen,
Tágas is vagyok fenékben,
Elfér rajtam száz evezős,
Amúgy ülhet még ezer hős.“

Ott az öreg Vejnemőjnen
Csak dalolgat, csak dudolgat;
Dalol elsőbb egy felére
Sima fejű férfiadat,
Sima fejű markosakat,
Csizmás lábú hős urakat;
Dalol még a más felére
Cin násfájú nősereget,
Cin násfájút, réz öveset,
Gyönyörű arany gyűrűset.

Dalol végre Vejnemőjnen
Padokat teli sereggel,
Csupa inséges öreggel,
Váltig otthon vesztegelttel,
Hol valának helynek híján
Iljak elsőbsége mián.

Leül a hajó farába,
Nyirfa orrtőke csucsára,
Hajtja híven a hajócskát,
Szól egy szócskát ilyenformát :
„Fuss dereglye, fátlan tájon,
Vitorlás, a vízvilaon,
Haladj a habon mint hólyag,
Tündérrózsa hullámháton !“

Eveztetí ifjak népét,
Lányok addig üldögélnek ;
Ifja húz, lapátja hajlik,
Még se mén az út előbbre.

Eveztetí lányok népét,
Ifjak addig üldögélnek :
Lány evezget, uja hajlik,
Még se mén az út előbbre.

Eveztetí aggok népét,
Felülről az ifjak nézték ;
Agg evezgete búlja reszket,
Még se mén az út előbbre.

Itt vasverő Ilmarinen
Maga ül az evezőhöz,
Hát fut ám a fadereglye,
Dereglye fut, halad az út,
Evezők csapása messze,
Elhangzik a horgok neszze.

Így eveznek, hab morajlik,
Padka roppan, oldal hajlik,
Berreg ám a berkenyerúd,
Karikája fajdmódra bűg.
Éle mint fogoly burukkol,
Hajó-orr mint hattyú dalól,
Fara károg varjúmódra,
Hápgó lúd gyanánt a horga.

Maga öreg Vejnemöjnen
Vezet Isten igazában
A piros hajó farában,
Köpcös kormány közelében,
Hát szemben egy földfok látszik,
Hitvány házíko homálylik.

Ahti lakja ím a fokot,
Kauko azt a földhajlatot ;
Hal hiányán búsul Ahti,
Lepény híján Lemminkejnen,
Ahti szűkös kamra mián,
Dús osztály híján a dévaj.

Csónak oldalát faragott,
Új naszádnak aljat rakott
Ép a hosszú éhfok szelén,
Rongy faluja lejtős részén.

Füle finom volt felette,
Még annál is jobb szemei ;
Szemét nyugotnak szegezí,
Fejít fordítja keletre,
Lát messziről szép szivárványt,
Távolaslag felhő-foszlányt.

Nem vala biz az szivárvány,
Sem picinyke felhő-foszlány,
Hajó volt közelgetőben,
Sajka ottan elmenőben,
Tágas tengernek tetején,
Végzetetlen víz mezején,
Hajófarban deli hős ül,
Délceg férfi evezősül.

Szólta a léha Lemminkejnen :
„Nem ismerem e naszádot,
Lám pedig derék dereglye,
Szuomiból evez im erre,
Lapátját keletről csapja,
Kormányát nyugotnak szabja.“

Kezde hangosan hujázni,
Kurjongatni, hajkurászni,
Földfok végiben kiálta,
A dévaj a vízen által :
„Ki sajkája van a vízen,
Ki hajója hullám hátán ?“

Hajós férfiak felelnek,
Asszonyok is szót emelnek :
„Ki vagy ember, erdön élő,
Fakopácsoló vitézlő,

Hogy nem ismersz e naszádra,
Nem sejtéd a Vejnő-sajkát,
Nem ismered kormányhősét,
Nem alítod evezősét!?”

Szólt a léha Lemminkejnen :
„Már sejttem, ki ül a faron,
Evezősét is gyanitom :
Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga ül a kormány mellett,
Ilmarinen ím evezget ;
Hová mentek, jó vitézek,
Hősök vajjon merre tértek ?”

Szólt az öreg Vejnemöjnen :
„Észak tájára törekszünk,
A nagy zúgókhöz igyekszünk,
A fodros fejű habokhoz,
Szampót szándékszunk szerezni,
Tarka tetőst szemre venni
Észak kőhalmának ormán,
Rézhegy belsejibe hatván.”

Szólt a léha Lemminkejnen :
„Ohó, öreg Vejnemöjnen,
Fogadj férfiúl magamat,
Mint vitézlő harmadikat,
Ha mégyszampót elemelni,
A cifra tetőst cipelni !
Én is érek egy férfiút,
Ütközetre ha tán sor jut,

Tud tanácsot két tenyerem,
Vállamat is jól vezetem.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Felveszi a férfit véle,
A dévajt a dereglyére ;
Az a léha Lemminkejnen
Sebbel-lobbal jó legitten,
Oda pöndörödik menten,
Vészdeszkát is viszen véle
Vejnemői dereglyére.

Szólt az öreg Vejnemöjnen :
„Hisz vagyon fa csónakomba,
Dereglyémen deszka dúsan,
Még teher is túlon túl van ;
Mit hozol hát még egy deszkát,
Sajkámra fölösleges fát ?”

Szólt a léha Lemminkejnen :
„Támasz nem dönt fel dereglyét,
Gyámfa nem borít fel boglyát ;
Észak tengerén ugyancsak
Szükség van a szélben fára,
Szél ellen a vészdeszkára.”

Szólt az öreg Vejnemöjnen :
Azért van a hadi sajka
Melle mindig megvasalva
És acélból épült orra,
Hogy a szélvész szét ne szedje,
A vihar nyakát ne szegje.”

NEGYVENEDIK ÉNEK.

Summája:

Mestermű terem csudára,
Hal csontjából húros hárfa.
S kit illet, hogy megzendítse:
Hát a mestert, mást senkit se.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Vezet immár istenesen
El a hosszú fok tövétől,
Szegényes falu szögétől;
Vezet a vizen vigadva,
Hullámháton kurjogatva.

Foknak végiben a lányok
Nézelődnek, hallgatóznak:
„Mily öröm a vízvidéken,
A habokon milyen dal van,
Öröm ékeőbb, mint régen,
Dal derekabb, mintsem hajdan?”

Vezet az öreg Vejnemőjnen,
Vezet egy nap belvizeken,
Másodnap mocsárvizeken,
Harmadnap zugóvizeken.

Ott a léha Lemminkejnen
Eszmél egynéhány ígére
Tüzes zugónak tövébe,
Szent folyónak forgójánál;
Fölemelé szóra száját,

Megereszté mondókáját:

„Hadd el, zúgó, háborgásod,
Vad vízesés, hánykódásod!
Zúgó szűze, habzás hölgye,
Tajtékköre telepedj le,
Tajtékszirtre ülepedj le,
Ültesd a habot öledbe,
Kösd a gömbölyűt kezedre,
Markoddal maraszd a morgót,
Mellünket hogy el ne rontsa,
Fejünket ne föcskendezze!”

Nab alatt lakozó néni,
Öreg néni, hullámszéli!
Nyulj a zaj fölé kezeddél,
Kebieddel a habra kelj fel,
Gyűjtsd a zajló habgyűrűket,
Fogd fel a fodor fejüket,
Büntelent ne bökdössenek,
Ártatlant ne lökdössenek!”

„Köszál a folyó közepén,
Szirt a zaj tetős-tetején

Hajoljon le homlokával,
Térüljön tovább fokával
A piros dereglye futtán,
Kátrányos hajócska útján!"

„Eleget ha ez sem érne,
Köves Kimmo, Kammo vére!
Nosza forgasd meg furúdat,
Nyiss az öregárral utat
A zúgó köve közepén,
Szörnyű szikla oldalában,
Haladjon hajóm hibátlan,
Naszádom ne essék kárban!"

„Eleget ha ez sem érne,
Víz gazdája, lenn az árba!
Másítsd a követ mohára,
Hajóm' csuka hólyagára,
Zajlásokon míg lemegyen,
Halad halmos habfejekén!"

„Zúgótői szép kisasszony,
Folyószéli szűz hajadon!
Nosza fonj finom fonalat
Guzsalyod finom szőszéből,
Vond a víz fölé fonalad,
A hullámra húzd a kéklőt,
Azon át a sajka járjon,
A kátrányos keblű szálljon,
Közepes hajós is keljen,
Járatlan is utat leljen!"

„Melatár, kegyes menyecske!
Fogdsza legkedvesb lapátod,
Vedd a kormányzást kezédbe,
A varázsvízen leszállnod,
Irigyem lássa meg lakából,
Varázsló az ablakából!"

„Eleget ha ez sem érne,
Ukko, ég istene, halljad,
Karddal kormányomat tartsad,
A hüvelytelennel hajtsad,
Hadd a fadereglye fusson,
A jegenye csónak csússzon!"

Maga öreg Vejnemöjnen
Vezet immár istenesen,
Zátonyokon át vezetett,
Szörnyű zajlások közepett,
Nem jött a facsónak bajba,
Nem akadt fenn a táltos-sajka.

Hát bizony ahogy kiére
A tengernek tér vizére,
Nem fut a naszád továbbad,
A sajka sehogy se vágtat;
Hajója keményre koppan,
A kis sajka meg se moccan.

Ilmari kovács im itten,
Más a léha Lemminkejnen,
Tengerbe lapátot dugva,
Fenyőforgácsot a habba,
Húzakodnak, hogy kimentsék
Fogságából a dereglyét;
Nem akar a csónak futni,
Fa naszád előre jutni.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Oh te léha Lempi vére,
Hajolj csak le, vedd szemügyre,
Min akadt fel a dereglyénk,
Hajócskánk hogy megfeneklék
Itt e tágas víztereken,
Itt e csendes csillapodón,
Vajjon kőbe, vagy fatőbe,
Vagy másmilyen bökkenőbe!"

Az a léha Lemminkejnen
Megnézni lehajlik menten,
A naszád alá benéze,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nem akadt a csónak kőbe,
Se nem kőbe, sem fatőbe,
Csuka csontján van a csónak,
Forgóján vizikutyónak."

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:

„Akad az ember, vizen járva,
Hol fatőre, hol csukára ;
Hát hogyha csukának csontján,
Vízi ebnek forgóján van,
Vágj karddal a vízbe bátran,
Ketté a halat hasítván!”

Ott a léha Lemminkejnen,
Az a dévaj vérmes fickó
Övéről a kardot kapja,
A csontharapót kivonja ;
Csap a tengerbe a karddal,
Szélről jól közibe vagdal,
A vízbe maga beledül,
Tenyérrel a habba terül.

Ilmari kovács im arra
Üstökön a hőst ragadja,
Vízből a fiút emeli,
Maga szóval fölfeleli :
„Bárkit emberré bubálnak,
Szakállat viselni szánnak,
Hegyibe a százas számnak,
Az ezerre toldománynak.”

Kikapja övéből kardját,
Hüvelyből a szilaj szablyát,
Kólint im a halra véle,
Szélről jót suhint feléje :
A kard izzé-porrá tör szét,
A csuka reá sem eszmélt.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal :
„Nincs köztetek férfi fél se,
Nincsen hős még harmadrész se ;
Lám, hogyha szorúl a kapca,
Férfiészre szükség volna,
Mit sem ér az ilyen ész el,
Minden dolga szerteszéjjel.”

Maga húz im kardot nyomba,
Az éles vasat kivonja,
Vágint kardjával a vízbe,
Csónakszél alá csapint be

Csukahalnak csontja közzé,
Vízi ebnek vállán végig.
Keménybe a kard ütődött,
A kopoltyúdba kötődött,
Legott öreg Vejnemöjnen
A halat előceperi,
Vízből a csukát emeli :
Csuka kétfelé szakadt szét,
Farka a fenékre perdült,
Feje a kosárba gördült.

Kezd immár a csónak futni,
Fogságból a sajka jutni ;
Komoly öreg Vejnemöjnen
Sajkát a szigethez hajtja,
A part szélihez szalajtja,
Nézegeti, megforgatja
Feje részit a csukának,
Ő szavát im így szabja :
„Aki legidősebb férfi,
A csukát föl az metéli,
A halat izekre szabja,
Fejit felszeli darabra!”

Férfiak a sajkan fújják,
Menyecskék a padkán mondják :
„A kapónak keze kellőbb,
A fogónak ujja elsőbb.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Húzza kését hüvelyéből,
A hideg vasat helyéből,
Csukát összeaprítnia,
Halat széjjel szabdalnia,
Maga szóval így szólal :
„Aki a legifjabb lányka,
Az fogja a halat főzni
Nékünk úri uzsonára,
Halas déli lakomára!”

Jőnek ám a lányok főzni,
Tíz is egy a mást előzni ;
Főzik a csukát puhára,
Élik úri uzsonára,

Csontját a szigetre szórják,
Kőszirtre a hálnak csontját.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Ott azokat nézegeti,
Nézegeti, megforgatja,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Válna-e valami vajjon
E hatalmas hal fogából,
Csuka széles állcsontjából,
Nagy mesternek műhelyében,
Ügyes ötvös tégelyében,
Erős férfiú kezében?”

Ilmari kovács ím szólal:
„A semmiből nem lesz semmi,
Hal csontjából hasznos holmi,
Add bár mester műhelyébe,
Ügyes ötvösnek elébe,
Erős férfiú kezébe.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:
„Bizony ebből mégis válna
Halcsontbeli ékes hárfá,
Csak lenne reávaló szer,
Csontmuzsikát gyártó mester.”

Mivel senki sem sietett,
Nem akadt reá való szer,
Csontmuzsikát gyártó mester,
Komoly öreg Vejnemőjnen
Magát szánja mesterének,
Teszi eltökélőjének;
Csukacsontból szerze lantot,
Örökös örömet alkot.

Miből van a hárfá öble?
A nagy csuka állcsontjából;
Hát a hárfának szegei?
Fogából a nagy csukának;
Hát a hárfának a húrja?
Hisz heréltjének hajából.

Megvan immár a muzsika,
Ím a hárfá megcsinálva,

A csuka-csont nagy muzsika,
A halszárnýú ékes hárfá.

Oda jöttek ifjú hősök,
Férfiak is jöttek nők,
Fiúk jöttek félidősök,
Apró-cseprő hajadonok,
Ifjú hölgyek, vén asszonyok,
Közepes korbelt menyecskék,
Hogy a hárfát nézegessék,
A muzsikát megfigyeljék.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szólít ifjat, szólít aggot,
Szólít még középkorút is
Ujjaikkal billegetni
Halcsontbeli húros hárfát
Azt a szálkás zengő ládat.

Zeng az ifja, zengett vénje,
Közép szer is zengett véle;
Zengett ifja, hajlik ujja,
Vénje próbál, reszket búbja,
Az öröm örömmé nem vált,
A zene zenél nem szállt.

Szólta a léha Lemminkejnen:
„Oh ti feleszű legények
És ti léhűtő leányok,
Meg ti más nyavalyás népek!
Nem zene a ti zenétek,
Nem művészet a tiétek;
Adjátok elem a hangszert,
Hozzátok a hárfát hozzám,
Tegyem térdem tetejibe,
Úgy a tíz ujjam hegyibe!”

Ott a léha Lemminkejnen,
Hogy a hárfát megkeríté,
Az örömet közelíté,
A muzsikát körme közé,
Illegeti muzsikáját,
Billegeti biz a hárfát,
A muzsika nem muzsikál,
Az öröm örömmé nem vál.

Szólt az öreg Vejnemöjnen :
 „Nincs ebben a zsenge népben,
 Növekedő nemzedékben,
 Vagy a vének közt is bárki
 E muzsikán muzsikálni,
 Öröm-hangon hangicsálni;
 Hát ha ottan Északhonban
 A muzsika szólna jobban,
 Az öröm örömmé válna,
 Vinném tán el Pohjolába ?“

Viszi a hangszert Pohjolába,
 Elszállítja Szárjolába ;
 Zeng Pohjola ifjusága,
 Zeng az ifja, zeng a lánya,
 Zeng a házasság hada,
 Zeng a férjes nők csapata,
 Maga úrasszonya zendít,
 Egyet fordít, másat ferdít,
 Ujjával ugyancsak nyomja,
 Tíz körmével húzza-vonja.

Zeng Pohjola ifjúsága,
 Zeng népének minden ága,
 Az öröm örömet nem szült,
 A zene zenének nem tűnt ;
 Húrja húzott egyenetlen,
 A lószőr tutúlt kegyetlen,
 Nyöszörgött a hangja nyersen,
 A zene recsegett szörnyen.

Egy vaksi aludt a göcön,
 Vén ember a kályha-pócon,

Fölserken a kályhán a vén,
 Megébred a pest mellékén,
 Mordul most a kályha mögül,
 Dörmög íme szögletibül :
 „Hagyjátok el, váljatok el,
 Szünjetek el, álljatok el,
 Fülem majd hogy megrepeszi,
 Fejemet halálra gyötri,
 Égnek áll a hajam szála,
 Vége álmomnak sokára !“

„Finn nemzetem, ha muzsikád
 Sem örömnék hangot nem ád,
 Sem álomba el nem ringat,
 Nyugalomra nem indítgat,
 Hát akkor a vízbe vedd el,
 Hullámok közé süllyesz el,
 Vagy pediglen vidd el vissza,
 Muzsikádat bízd rá bízva
 Muzsikádnak mesterére,
 Készítőjének kezére !“

Menten a muzsika mondja,
 Hangzik ám a hárfa nyomba :
 „Még én vízbe nem merülök,
 Hullámokba nem kerülök,
 Előbb a művésszel zengek,
 Vélem bajlódottal csengek.“

El is vitték nagy vigyázva,
 Szállították szép szelíden
 Maga mestere kezibe,
 Teremtője térdeire.

NEGYVENEGYEDIK ÉNEK.

Summája:

Ember, állat mind felvidul
Honi hárfá hangjaitul.

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Fő nótafa mindétiglen
Igazitja ujját, körmét,
Mossa mind a két hüvelykjét;
Öröm-köre ül legitten,
Letelepszik a dalszirten,
Ezüstös halom hegyiben,
Aranyos kis domb tetején.

Újjával a hangszert fogja,
Térdével a görbét tartja,
Két keze között a hárfát,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nosza jöjjön meghallgatni,
Aki nem hallott ezelőtt
Örök dallost, örvendezőt,
Húros hárfát, zengedező!”

Avval öreg Vejnemőjnen
Hangicsálni kezde gyöngyen
Csukaszálfás zengő lánán,
Halcsontbeli ékes hárfán;
Újja fürgén forgott fel s le,
Könnyedén szökött hüvelyke.

Az öröm örömmé lendült,

Vígság vígasságá pendült,
A zene zenévé zendült;
A dal immár dallá zsendült,
A csukafog fönnen zengett,
A halfarkú gyöngyen engedte,
A mén szőre csengett-bongott,
A paripaszőr ujongott.

Zengett az agg Vejnemőjnen,
Nem volt ott a rengetegben
Állat, négy lábon szaladó,
Patán szerte száguldozó,
Aki nem jött hallania,
Víg örömet vallania.

Mókuskák ott ágaskodnak,
Galyról-galyra kapaszkodnak,
Hölgymenyétek ott mozognak,
Gyepük csúcsára csücsülnek,
Mezőn szarvasok szökelnék,
Hiuzok örömet ülnek.

Fölserken a lápi farkas,
Mezőmedvéje megébred,
Kéregfészkből kimozdul,
Felkel a fenyővacokbul;

Tesz a farkas útát hosszút,
Nagy mezőt a medve megfut,
Végre a sövényhez ül le,
Ott is a kapunak dülve,
A sövény egy szirtre terül,
Kapu az avarra kerül;
Akkor ugrik egy fenyőre,
Felfordul egy jegenyére
A muzsikát hallania,
Víg örömet vallania.

Tapió-lak vizsga vénje,
Maga Erdőlak ura is,
Tapiónak minden népe,
Mind leánya, mind legénye
Halad fel a hegytetőre,
A muzsikát hogy megértse;
Maga erdő asszonya is,
Tapió takaros hölgye
Kék kapcát izibe öltve,
Piros pántlikáját kötve,
Hág egy nyírfára hajlatára,
Ül egy görbe égerfára,
Húros hárfa hallatára,
Muzsikája szép szavára.

Madár mind az égen járó,
Két szárnyon suhogva szálló
Mint a forgatag megeredt,
Nagy sebbel-lobbal sietett
A gyönyörűt hallania,
Víg örömet vallania.

Otthon a sas hogy hallja hírül
Ezt a finom finn muzsikát,
Hagyja fészkében fiait,
Maga szárnyra kelve sírúl
A jó hősnek hárfájához,
Vejnemőjnen trillájához.

Magasból a sas leszárnyal,
Jön a héja felhőn által,
Jegesruca mély hullámról,
Hattyúk a fölengedt lápról,

Pici pintyőkék is árvák,
Csirikoló csepp madárkák,
Kis tollasok száz számra is,
Pacsirták ezernyi számmal
Ujjongnak a levegőben,
Csevetelnek válla csúcsán,
Míg atyuska vigad fönnen,
Míg muzsikál Vejnemőjnen.

Természetnek tündérei,
Levegőég szép szűzei
Ők is az örömet vallják,
Hogy a húros hárfát hallják,
Ki az égi jármon ülve,
Menny karéján tündökölve,
Ki egy kisdéd felhő szélén,
Pompázva piros szegélyén.

Holdleány, a szép hajadon,
Napleány, nemes kisasszony,
Ím a bordát berregteti,
A nyüstöt emelintgeti,
Arany vásznat sző, szöveget,
Ezüstöset gyárt remeket,
Piros felhő szélén ülvén,
Hosszú égkaréjnak csücskén.

Hát amikor hallják azt ott,
A remek muzsikahangot,
Kihull markukból a borda,
Vetélő kifut kezükből,
Arany szálak elszakadnak,
Ezüst nyüstök elszaladnak.

Nem volt ottan állat olyan,
Nem volt vízben vickándozó,
Hat uszósárnyon haladó
Hal a jobbak közül való,
Aki nem jött hallania,
Víg örömet vallania.

Csukák jöttek máncorogva,
Vizi ebek vánszorogva,
Lazac száguld zátonyárul,
Mélységből a szemling járul;

Kis vörösszem és sigérhal,
Eperlán meg más egyéb hal
Versenyt mind a nádba gyűlnek,
Mart mentin letelepülnek
Vejnő verse hallatára,
Muzsikája szép szavára.

Ahto is, habok királya,
Vízi bátya, fűszakállú,
Víz tetejére huzódván,
Meglapul egy tündérrózsán,
Az örömet úgy hallgatja,
Ő szavát ím így szabja:

„Sohsem hallottam hasonlót
Ezen a kerek világon
Vejnemőjnen vígalmához,
A nagy nótafa dalához“.

Kacsatündér, két-egy-testvér,
Marti nádlakó leányok
Hajukat hogy ott kefélték,
Fejüket hogy fésülgették
Fésűjök ezüst fejével,
Aranyozott szőrkefével:
Hát különös hangot hallnak,
Muzsikáját ékes dalnak,
Fésűjök a vízbe vezett,
Ecsetjök a habba esett,
Fejök marad fésületlen,
Hajuk félig készületlen.

Maga víznek úrasszonya,
Nádas mellű vízi banya
Emelkedik ím a vízből,
Kél a tenger habja közzül,
Fut a nádasba előre,
Kecmereg egy vízi kőre
Azt a hangot hallania,
Vejnemőjnen vígasságát,
Oly csodálatos az ének,
Oly gyönyörű a muzsika;
Ottan mélyen elaludott,
Hasra fekve szunnyadozott

Az iratos kő tetején,
Pockos sziklának peremén.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Zengett egy nap, másnap újfenn,
Nem volt ott vitélő egy se,
Nem volt férfi még oly büszke,
Nem volt férfi, sem menyecske,
Sem egy hajfonatos hetyke,
Hogy sírva ne fakasztaná,
Szívét meg ne olvasztaná;
Sírtak ifjak, sírtak vének,
Sírtak nőtelen legények,
Sírtak mind a házas hősök,
Fiúk is feleidősök,
Fiúk, szűzek, minden népség,
Apró-cseprő láncselédség,
Oly csodálatos az ének,
Dala oly varázs a vénnek.

Vejnemőjnennek magának
Könnyei kicsordulának,
Perdül gyöngye két szemének,
Vízceppjei gördülének,
Áfonyánál izmosabbak,
Borsószemnél vaskosabbak,
Fajdtojásnál domborúbbak,
Fecskefejnél vastagabbak.

Kicsordul szeméből könnye,
Másikából más csöpög le,
Képire alá potyogván,
Ő szép orcáira folyván,
Ő szépséges orcáirul
Széles állára aláhull,
Széles álláról pediglen
Magas mellére pereg le,
Magas melléről megintlen
Terebélyes térdeire,
Terebélyes térdeirül
Nemes lábai hegyére,
Nemes lábai hegyérül
Lába elé a földre térül

Öt gyapjútakarón által,
Hat aranyos övön által,
Kék köntösön héten által,
Posztófölsőn nyolcon által.

Vízceppjei gördülének
Öreg Vejnemő szemének
Kéklő tenger széleiglen,
Kéklő tenger széleitől
Végzetlen víz ölébe,
Fekete iszap fölébe.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:
„Van-e itt az ifjú népben,
Ifjú népben, itt e szépben,
Ebben a hatalmas hadban,
Egy-őstől való csapatban
Könnyemnek kihalászója
Végzetlen víz öléből”.

Ifjak ott im így szólak,
Viszont vének válaszolnak:
„Nincsen itt az ifjú népben,
Ifjú népben, itt e szépben,
Ebben a hatalmas hadban,
Egy-őstől való csapatban
Könnyednek kihalászója
Végzetlen víz öléből.”

Szólt az öreg Vejnemőjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Könnyemet ki megszerezi,
Vízceppjeim visszaveszi

Végzetlen víz öléből,
Tollas bundám bírja bérül”.

Jött a holló himbálódzva;
Öreg Vejnemőjnen szóla:
„Hozd el, holló, könnyeimet
Végzetlen víz öléből!
Tollas bundám bírod bérül”.
Bíz a holló el nem hozta.

Hallja ezt egy kékes kácsa,
Odajött a kékes kácsa;
Öreg Vejnemőjnen mondja:
„Te kék kácsa, víz közepett
Száddal bukdácsolsz eleget,
Vágod váltig a vizeket;
Eredj, hozd fel könnyeimet
Végzetlen víz öléből;
Kapsz jutalmat jót, jeleset:
Tollas bundám bírod bérül”.

Ment a kácsa kihalászni
Vejnemőjnen könnyceppjeit
Végzetlen víz öliből,
Fekete iszap köziből;
Tengerből a könnyet hozza
Vejnőnek kezébe vissza,
Már a könnyek mássá lőnek,
Gyönyörűségessé nőttek:
Drága gyönggyé dalmahodtak,
Kékes kővé finomodtak,
Kincsévé király uraknak,
Örömévé a nagyoknak,

NEGYVENKETTEDIK ÉNEK.

Summája :

Baklövés egy szelesnek
Dolgát ad nem egy jelesnek.

Komoly öreg Vejnemöjnen,
A vasverő Ilmár véle,
Meg a léha Lempi vére,

A szépséges Messzikedvű,
Megy a tágas tengereken,
Tornyos hullámok tetején
A hideg havas határba,
Pusztaságos Pohjolába,
Férfiakat vesztő helyre,
Hősök-elsülyesztő helyre.

Ki áll vajjon evezősnek ?
Ilmár vasverő az egyyk,
Evezősnek ő telepszik
Le a legfelső lapáthoz,
Más a léha Lemminkejnen,
Lát a legalsó lapáthoz.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga ül a kormány mellé,
Hajt előre, húzva hosszan,
Hajt a hullámokon által,
Kemény zajlások közepett,

Tarjagos habok tetején
Észak régi réveibe,
Ismert ászokfái fele.

Azután oda betérve,
Útjuk végéhez elérve,
Partra vontatják a sajkát,
A kátrányos keblűt kapják
Acél ászokfák fölébe,
A rézzel ragyogós révbe.

Onnan a szobába jönnek,
Nagyhamar be is köszönnek ;
Kérdi Észak úrasszonya,
Vendégeket vallat vala :
„Ti urak mit ujságoltok,
Hősök mily híreket hoztok ?“

Komoly öreg Vejnemöjnen
Arra fölfeleli menten:
„Urak szampót ujságol-
A tarkatetöst a hősök ; [nak,
Jöttünk szampót széjjelszedni,
Tarkatetöst szemre venni.“

Maga Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Fajdot egyet nem osztunk szét,
Három hősnek egy evetkét;
Hadd bűgjon a szampó szépen,
Hadd zűgjon a tarka tetős
Észak kőhalma tetején,
Itt a rézhegy rejtekében,
Magamnak is méltó hasznom
Anagyszampót kormányoznom“.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Az osztályt ha megtagadod,
A fél szampót át nem adod,
Az egészet elfoglaljuk,
Helyéről hajónkra hordjuk.“

Louhi, Észak úrasszonya
Ezen roppant felfortyana,
Összehívja Észak népét,
Kardos ifjú nemzedékét,
Fegyverfogó férfait
Vejnemöjnen feje ellen.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Hárfájához nyúl legittén,
Muzsikálni kezdte legott,
Szép hegedűszóba fogott;
Nosza mind fülelni fognak,
Az örömmön álmélnakodnak,
Mind a férfiak vidáman,
Mind a nők nevető szájjal,
Hősök szeme könnyel telve,
Fiúk földön térdepelve.

Így a népet elfárasztja,
A sereget elbágyasztja,
Aki hallja, mind elalszik,
Aki látja, lehanyatlik,
Szunnyad immár ifja, vénje
Vejnemöjnen énekére.

Bölcs varázsló Vejnemöjnen,
Főfő táltos mindétígen

Tapint íme tarsolyába,
Nyúl erszénye legaljába,
Álomtűt előszedeget,
Álommal keni szemöket,
Szemszörít keresztbe teszi,
Szeme héját leszegezi
A megfáradt embereknek,
A hétalvó hős seregnek;
Bocsát álmot, hosszan nyúlót,
Nyugodalmat, el nem múltót
Észak minden nemzetére,
A falusi nép fejére.

Indul szampót elemelni,
Tarkatetőst kiszemelni
Észak kőhalma csucsáról,
A rézhegység röjtökéből,
A kilenc lakat mögéből,
A tizedik titkos zárból.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Dalol vala, dúdol vala
A rézhegynek ajtaiba,
Kővárnak közelletibe;
Mozdul ím a vár kapuja,
Vas sarka im enged vala.

Ilmari kovács ezemben
Mint vitézlő másod ember
Lakatokat hájjal megken,
Jól megzsíroz minden sarkat,
Hogy az ajtó ne üvöltsön,
A sarok ne sírjon-ríjjon;
Lakatot lepattint ujjal,
Reteszt föltaszít horoggal,
Zajtalan a zár ím fordul,
A nagy ajtó nem csikordul.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szól:
„Oh te léha Lempi vére,
Bizodalmas nagy barátom,
Menj a szampót megszerezni,
Tarkatetőst széjjelszedni!“

Az a léha Lemminkejnen,
Már mint a szép Messzikedvű
Könnyen kész, ha kéretlen is,
Fürge földicséretlen is,
Megyen szampót szerbe venni,
Tarkatetöst széjjelszedni,
Mondja oda elmentiben,
Kérkedik előkeltiben:

„Ami embert én kiteszek,
Ami hőst én Ukko-gyerek,
Annyit térüljön a szampó,
Táguljon a tarkatetős
Jobb lábam lökése által,
Cipőm sarka mozdultával!”

Térítgeti Lemminkejnen,
Térítgeti, fordítgatja,
Fogta ím a szampót öltre,
Földön térdével döfölte,
Bíz a szampó megse mozdul,
Tarkatetős fel nem fordul;
Gyökere le volt eresztve
Kilenc ölnyre a földbe.

Pohjolának pompás ökre
Termett vala temérdekre,
Oldala erősre, épre,
Inai gyönyörű szépre;
Szarva egy öl hosszú annak,
Orra másfél olyan vastag.

Fogja ezt az ökröt fűről,
Ekét szántói gyepről,
Szántja szampónak gyökerit,
Tarkatetősnek kötélit;
Már a szampó meg is mozdul,
A tarkatetős ím fordul.

Ott az öreg Vejnemöjnen,
Ilmár kovács egyetemben,
Meg a léha Lemminkejnen
Lekisérlik a nagy szampót
Északhoni kőhalomról,
A rézhegynek rőjtökéből;

Csónakukba elhurcolják,
Hajójukra felrakolják.

Szállítják a szampót szállra,
A tarkatetöst naszádra,
Viszik a dereglyét vízre,
Százbordás hajót a habra;
Vízre csobban ím a csolnak,
Oldalaslag mén a habnak.

Ilmari kovács ím kérdi,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hova szállítsuk a szampót,
Mely vidékre vigyük vajjon
E gonosz hirű határból,
Pusztaságos Pohjolából?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga mondja, fölfeleli:
„Oda szállítsuk a szampót,
Tereljük a tarkatetöst
Párás földnyelv párkányára,
Enyhe félsziget fokára,
Áldásképen ottan álljon,
Örökös tanyát találjon;
Van ott hely csekély darabka,
Van ott föld egy kis falatka
Meg nem éve, meg nem véve,
Hősi kardtól el nem érve.”

Itt az öreg Vejnemöjnen
Pohjolából indul egyben,
Vidám kedvvel indul vissza,
Önhonába vígadozva;
Maga szóval így beszéle:
„Fordulj bárka Pohjolából,
Hazafele tarts e tájról,
Farral az idegen földnek!”

„Ringasd, szél, a bárkát szépen,
Vidd el víz a kis ladikot,
Légy lapátjaim segédje,
A kamósok könnyebbsége
Végzetetlen víz mezein,
Tágas tengerek tetein!”

„A lapátok ha picinykék,
Evezősök hogyha gyengék,
Faron ülök ha kicsinykék,
Hajó sáfári ha zsengek,
Add, oh Ahti, tenlapátod,
Sajkád, víz ura, sajátod,
Új lapátot sokkal jobbat,
Külömb kormányt, biztosabbat!
Lapát mellé magad ülj le,
Evezgetni települj le,
Engedd, a fabárka fusson,
A vashorgú vígan jusson
Át a szörnyű zajlók helyén,
Tarjagos habok tetején!”

Ott az öreg Vejnemöjnen
Hajt előre, csak úgy harsog,
Ilmár vasverő pediglen,
Meg a léha Lemminkejnen,
Ezek ketten ott eveznek,
Ott eveznek, igyekeznek
Síma tenger sík mezején,
Hatalmas habok tetején.

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Úgy volt ám az én időmben,
Vize volt az evezősnek,
Verse volt az éneklőnek;
Más idő van most, mint régen,
Nem hallani soha napján
Dallozást a dereglyéken,
Énekszót a víznek habján.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nem való a vízre nóta,
Énekszó a hullámokra;
Lustává teszen az ének,
Evezők a dallal késnek;
Szép napunk tovaszaladna,
Éjszaka reánk szakadna
Végzetetlen víz mezején,
Hatalmas habok tetején.”

Itt a léha Lemminkejnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Az idő csak úgy elrohan,
Fényes napunk tovasuhan,
Ránk köszönt az éjjel mégis,
Utolér a sötétség is,
Noha soha dalt se fúnál,
Világ végeig se búgnál.”

Hajt az öreg Vejnemöjnen,
Hajt a kékes tenger színén,
Hajt egész nap, másnap újra,
Hát bizony csak harmadnapra
Ez a léha Lemminkejnen
Faggatózik másodizben:
„Mért nem dallasz, Vejnemöjnen,
Mért nem búgsz, te boldogfalvi,
Hogy ím szampót szépet nyertél,
Igaz ösvényt megösmertél?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Bíz ott fölfeleli bölcsen:
„Kora lenne még a nóta,
Az öröm idétlen volna;
Akkor lesz az ének illő,
Vígasságnak kora kellő,
Ennen ajtaink ha lássuk
És halljuk csikordulásuk.”

Szólt a léha Lemminkejnen:
„A faron magam ha ülnék,
Ahogy birnám, énekelnék
Fújnám, ahogy tölem telnék.
Többet máskor sem sütök ki,
Tán még ennyi sem fog telni;
Ha nem állasz tüstént szóznak,
Én csapok fel dalmondónak.”

Ott a léha Lemminkejnen,
A szépséges messzikedvű
Száját íme illegeti,
Hangját hozzá egyengeti;
Maga kezdi el a dűdot,
A gyatra ím dalra gyűjtött

Hangjával, a haragossal,
Torkával, a darabossal.

Dúdol léha Lemminkejnen,
Tutul már a Messzikedvű,
Mozog szája, reng szakállá,
Ide-oda rándul álla;
Elhangzik az ének messze,
Vízen túl a nóta nessze,
Hat falúhatáron áthat,
Hét tengernél is továbbad.
Daru ült im a fatőkén,
Vizenyős hoporcsnak végén,
Körmei hegyét ott kémli,
Lábait csereberéli,
Megijed biz ő pogányul
Lemminkejnennek dalátul.

A darú egy furcsát fűtlyent,
Rikolt rútul a megszeppent,
Fogja, tüstént tovaszárnyal,
Pohjoláig röpül átal;
Odaérkeztivel aztán,
Pohjai mocsárhoz jutván,
Még ott is kiáltoz szörnyen,
Ordítóz erős-kegyetlen,
Fölveri az alvó Pohját,
Fölkelti gonosz hatalmát.

Ébred Észak úrasszonya,
Hosszú álmából ocsudva,
Fürkészi a falkaföldet,
Az életes tárhoz törtet;
Megszemléli mind a marhát,
Körülkémleli a gabnát,
Nem hibázik ám a falka,
Nincs az élet megrabolva.
Most a kőhalomhoz jára,
A rézhegynek ajtajára,
Mondja itt megérkeztivel:
„Oh éltémnek gyászórája!
Itt idegen ember jára,
Mind a zár ki van feszítve,

Vár kapui megrendítve,
Sarokvasak összetörve;
Tán a szampót is kiszedték,
Szőrin-szálán elemelték?”

Kiszedték bizony a szampót,
Elvitték a tarka tetőst
Északhoni kőhalomról
A rézhegynek rőjtökéből,
A kilenc lakat mögéből,
A tizedik titkos zárból.

Louhi, Észak úrasszonya
Nagy haragra föllobbana,
Véli: megdől már hatalma,
Összeomlik uradalma,
Ködleányhoz ím esedez:
„Ködkisasszony, párás tündér,
Oh szitálj szitádba párát,
Burhanyót bocsáss reájok,
Ködtakarót küldj az égből,
Gőzlepedőt levegődből
Tágas tenger tetejére,
Végzetlen víz színére,
Akadjon fenn Vejnemöjnen,
Uvantói megrekedjen!”

„Ez ha mind elégtelen még,
Örök-Turszó, Ük-ivadék,
Üsd föl a tengerből fejedet,
Hozd a hab fölé süveged,
Sújtsd le a Kalev-sereget,
Uvantó urait ejtsd el,
Vad vitézeit veszejtsd el
A mélységes mély habokba,
Hozd a szampót Északhonba
Csónakostul, csorbitatlan!”

„Ez ha mind elégtelen még,
Oh Ukkó, te fölső isten,
Ég ura, aranyos felség,
Ezüstös király egyetlen!
Kerekíts vihart kegyetlent,
Idők nagy erejét keltsd föl,

Szerezz szélvészt, hajts habokat,
Csapja szembe csónakukat,
Akadjon fenn Vejnemőjnen,
Uvantói megrekedjen.“

Ködkisasszony, páratündér
Tengerre ködöt lehel ki,
Gőzzel a levegőt tölti,
Öreg Vejnemőjnent ottan
Három éjjel egyhuzomban
A kék tenger hátán hagyja,
Útjártában visszatartja,
Nem engedi jutni partra.

Három éjjel ott heverve
A kékellő tenger hátán,
Szól az öreg Vejnemőjnen,
Maga mondja, fölfeleli :
„Nincs oly férfi, bár az alja,
Nincsen olyan álmos dalja,
Hogy azt köddel süllyessék el,
Lebírják borús idővel.“

Kardját ím a vízbe vágja,
Szablyával a tengert szántja,
Zúdul a kard elől az édes,
Szablyazengéstől a mézes,
A köd égne emelkedik,
A gőz felszáll fellegekig,
Párától a tenger tisztul,
Tenger habja borulattul,
Tenger tágra terpeszkedik,
Világ nagyra nevededik.

Telt az idő egy darabot,
Egy picinyke pillanatot,
Hát im szörnyű zaj szülemlett
A piros hajócska mellett,
A hullám magasra föccsen
Vejnö bárkájával szemben.

Ilmár vasverő biz itten
Visszahőköl nagy ijedten,
Orcáin aláfut vére,
Pirosságát veszti képe ;

Veszi a velezt fejére,
Húzza két füle fölébe,
Eltakarja képét gyöngyen,
Szemeit még annál szebben.

Maga öreg Vejnemőjnen
Néz mellé a víz színére,
Pillant a naszádtól földre,
Csekélyke csodát vesz észre :
Örök-Turszó, Ük-ivadék
A piros hajócska mellett
Tengerből fejét felüté,
Süvegét a hullám fölé.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Fülön markolja legitten,
Fölkapja fülénél fogva,
Kérdezgeti, tudakolja,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Örök-Turszó, Ük-ivadék !
Mért keltél a tengerből ki,
Habból mért emelkedél ki
Embereknek útját állnod,
Kiváltkép Kalev fiának ?“

Örök-Turszó, Ük-ivadék,
Bíz ezen nem örvendezék,
Nem is igen ijedezeti,
Felelni sem igyekezett.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Újra mégis megkísérti,
Harmadszor keményen kérdi :
„Örök-Turszó, Ük-ivadék !
Mért keltél a tengerből ki,
Habból mért emelkedtél ki ?“

Örök-Turszó, Ük-ivadék,
Hát immáron harmadszorra
Feelve szavát ím szabja :
„Tengerből kiemelkedtem,
Hab közül bizony kikeltem,
Mivel az volt nékem gondom :
Kalev népét mind elrontom,
Szampót Északhonba hordom ;

Vess a vízbe vissza engem,
Hadd meg számalmasnak lelkem,
Soha fel nem fogok szállni,
Embereknek útját állni.“

Komoly öreg Vejnemöjnen
Veti a szegényt a vízbe,
Maga szóval így szólal :
„Örök-Turszó, Ük-ivadék !
A tengerből sohse kelj ki,
Hab közül ne emelkedj ki,
Embereknek útját állnod
Mai naptól mindétiglen !“

Ama naptól mindétiglen
Turszó tengerből ki nem kel
Embereknek útját állni,
Valameddig napra, holdra,
Kelünk virradatra jóra,
Időre vidámítóra.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Lendíti ladikját innen ;
Telt az idő egy darabot,
Picinyke kis pillanatot,
Hát Ukkó, a felső Isten,
Időjárás ura ott fenn,
Szólít ám szeleket fújni,
Vad vészeket dúlni-fúlni.

Szelek fújni elkezdenek,
Dúlni-fúlni a vad vészek ;
Rettentően rengett nyúgot,
Enyészet ijesztőn zúgott,
Dél derekasan dühöngött,
Kelet ocsmányúl üvöltött,
Kukszél jajgatott kutyául,
Észak ordított csunyául.

Fákról lombokat leszedett,
Fenyőkről a tűlevelet,
Hangafűről a virágot,
Fűszálról a finom ágat ;
Fekete iszapot visznek
Tetejébe tiszta víznek.

Fújt a szél ott folyton folyvást,
Hullám tépte a vitorlást,
Vitte a csukacsont hárfát,
Halszárnnyabeli hegedűt
Vellamó hada elébe,
Ahtolának örömére ;
Ébred Ahto a habokból,
Ahto népe hullámokból,
Felszedik a szép hegedűt,
Hazamennek avval együtt.

Öreg Vejnemöjnen nézi,
Köny szökik szemébe néki,
Maga szóval így szólal :
„Oda lett im alkotmányom,
Eltűnt édes hangszerszámom,
Elveszett örök örömem ;
Soha nem lesz többet részem,
Míg világ világul leszen
Csukafoggal örvendeznem,
Hal csontjával zengedeznem.“

A vasverő Ilmarinen
Keserűli ezt felette,
Szóval mondja, fölfeleli :
„Óh életem gyászos perce !
Mért mentem ki tengerekre,
Végzetetlen vizeztekre,
Léptem fára forgandóra,
Ágacskára imbolygóra !
Lát is már hajam szeleket,
Üstököm vihart eleget,
Szakállam gonosz napokat
E vizeken lát, de sokat,
Gyéren is volt része hajdan
Szélben mint ez oly szilajban,
Ilyen szörnyű zajlásokban,
Fodros fejű hullámokban ;
Most már szél a védőm nékem,
Tenger habja menedékem.“

Komoly öreg Vejnemöjnen
Viszont így vélekedik :

„Nem szokás zokogni sajkán,
Dohogni dereglye-deszkán ;
Sírás nem ment meg a bajtól,
Bőgés bútól, búbánattól.“

Arra még szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli :
„Tiltsd el, víz, te fajzatodat,
Maraszd, hullám, magzatodat,
Hűtsd le, Ahto, habok hevét,
Vellamó, a víz erejét,
Párkánydeszkám ne paskolja,
Ne csapjon be csónakomba !“

„Szállj fel szél, az ég ölébe,
Fuss a fellegek fölébe,
Te fiadhoz, te fajodhoz,
Te nemedhez, te hadadhoz !
Ne borítsd fel a fabárkát,
Fenyősaikámat ne sújtsd le,
Döntsöd fel gyujtoványok fáját,
Halmon a szömörkét húzd le!“

Az a léha Lemminkejnen,
A szépséges Messzikedvű
Szóval mondja, fölfeleli :
„Jőjj fel sasfi, Turjabeli,
Hozd el három tollacskádat,
Sasfi hármát, holló kettőt,
Csepp csónakunk oltalmának,
Rossz hajónkra párkányfának !“

Maga ím a deszkát hozza,
Tutaj szélit tatarozza,
Vendégpárkányt illeszt hozzá,
Egész ölmagasra toldá,
Hogy a hullám el ne érje,
Ne paskoljon peremére. [most,

Volt ám deszka bőven már
A ladiknak széle számos,
Szilaj szélnek szuttyongatni,
Heves habnak háborgatni
Szörnyű szajlásokon szállva,
Halmos hullámokon hálva.

NEGYVENHARMADIK ÉNEK.

Summája:
Bárki, ha szükül a kapca,
Zsákmányáért kész a harcra.

Louhi, Észak úrasszonya,
Északhontgyűlésbe hívja,
Serge rögtön íjat öltson,
Katonaság kardot kössön,
Bárkát épít Pohjolának,
Csata-csónakot csináltat.

Bárka népét besorozza,
Hadfiait helyrehozza,
Mint a kácsa kicsikéit,
Réce rendezí csibéit,
Kardforgató száz leventét,
Íjhordozó hősök ezrét.

Ott vitorlafákat állít,
Fölszereli árbocfáit;
Vitorlát a fára húzza,
Vásznait az árbócrúdra,
Mint felleget, hosszú lomhát,
Égen függő felleg foltját;
Avval indul a hajócskán,
Indul is, halad is jócskán,
Szampót visszavívni vágyón
Vejnemőjnen csónakából.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Kék tengeren járta közben

Maga szólal ő szavából,
Beszél bárkája farából:
„Oh te léha Lempi vére,
Bizodalmas nagy barátom,
Emelkedj az árbócvégre,
Kapj föl a vitorlafára,
Ügyeld az időt előtted,
Nézd meg az eget mögötted,
Tiszta-é az égnek alja,
Tiszta, vagy be van borulva!”

Lemminkejnen, léha lurkó,
Ez a dévaj vérmes fickó,
Könnyen kész, ha kéretlen is,
Fürge földicséretlen is,
Emelkedik árbócvégre,
Felkap a vitorlanyélre.

Néz keletre, néz nyugotra,
Néz im délre, északféltre,
Néz Pohjola partján végig,
Avval ő szavát im szabja:
„Tiszta im a táj előttem,
Borongós az ég mögöttem:
Kis felhő van észak ormán,
Nyugot felől felhőfoszlány”.

Szolt az öreg Vejnemöjnen :
 „Bizony füllentettél újfenn ;
 Nem felhő az észak ormán,
 Semmikép se felhőfoszlány ;
 Vitorlás hajó az ottan :
 Nézd meg újra pontosabban !“

Nézi újra, nézi nagyban,
 Mondja szóval illeténnel :
 „Sziget látszik messze távol,
 Derengeni déli tájról,
 Nyárjas, telve sólyomhaddal,
 Nyíres, cifra nőstényfajddal“.

Szolt az öreg Vejnemöjnen :
 „Bizony füllentettél újfenn ;
 Nem sólyommadár az egy se,
 Cifra nőstényfajd még úgy se,
 Észak népe jó fel ottan ;
 Nézd meg harmadszorajobban !“

Léha Lemminkejnen arra
 Nézi újfenn harmadszorra,
 Mondja szóval, illeténnel,
 Beszél íme ily beszéddel :
 „Bizony észak bárkája ez,
 A százhorgú vígan evez,
 Száz ember evezőknél ül,
 Ezer más van ott anélkül“.

Itt az öreg Vejnemöjnen
 Látja, baj lesz ebből menten,
 Szóval mondja, fölfeleli :
 „Húzd, vasverő lllmarinen,
 Húzd meg, léha Lemminkejnen,
 Minden ember jól meghúzza,
 Hadd menjen a sajka futva,
 Haladjon hajócskánk útja !“

Evez lllmár vasverdeső,
 Evez léha Lemminkejnen,
 Evez mindenféle nemzet,
 Lendül a lapát, az edzett,
 A berkenye horgok búgnak,
 Reszket a fenyőfacsónak ;

Orra fúj, mint fóka borja,
 Fara zúg, mint zúgó sodra,
 Forr a víz buborékolva,
 Fut a hab, golyókat dobva.

Versent a vitézek vonják,
 Veszködve a hősök húzzák ;
 Még sem fogy az út azonban,
 A fabárka el nem illan
 A vitorlás nagy naszádtól,
 Észak ama csónakától.

Itt az öreg Vejnemöjnen
 Érzi : végső vésze várja,
 Gonosz nap szakad le rája ;
 Tanakodik, tépelődik,
 Mit csináljon, cselekedjen,
 Maga szóval így szólal :
 „Tudok én erre fortélyt illőt,
 Talállok csinálmányt kellőt“.

Taplója között kaparász,
 Tűzszerszámában kotorász,
 Kiveszen kovát egy aprót,
 Picike parányi taplót,
 A tenger vizébe rejtí,
 Bal válla felett elejtí,
 Szóla szóval illeténnel,
 Ím beszéle ily beszéddel :
 „Ebből zátony kerekedjék,
 Sziget titkos nevededjék,
 Észak bárkája úgy érje :
 A százhorgú törjön széjjel
 Tengervésznek torlatában,
 Habok háborgó hadában !“

Abból zátony kerekedett,
 Tenger hátán szirt született,
 Hosszabb vége napkeltére,
 Haránt vége északféltre.

Jön észak hajója zúgva,
 Habok hátát hasogatva,
 Ér a szirthoz egyszeriben,
 Zátonyra szorul mereven ;

Szétrepül a fadereglye,
A százíves összetörve,
Tengerbe zuhan az árboc,
Vitorlának vége mármost,
Van mit szállítani a szélnek,
Hajtani a csípőskének.

Louhi, Észak úrasszonya,
Ott a vízbe lábol vala,
Fut a bárkát fölemelni,
A dereglyét talpra tenni;
Biz a bárka meg se billen,
A hajócska rendületlen,
Minden íve összetörve,
Minden horga széjjelszórva.

Tanakodik, tépelődik,
Maga szóval így szólal:
„Már most milyen módhoz nyúl-
Mihez fogjak, folyamodjak?” [jak,
Változik legott egyébre,
Bújik bátran más bőrébe:
Öt kaszát előszed ottan,
Hat kapát ütött-kopottat,
Képzi őket karmainak,
Módolja im markainak;
Tört hajója fél felébül,
Alsó része abból épül,
Deszkáiból szárnyat szaggat,
A kormánylapátból farkat,
Szárnya alá százan gyűlnek,
Farka végén ezren ülnek,
Száz férfiú, szablyaöltő,
Ezer ember, ijjal küzdő.

Terpeszkedik, fel is szárnyal,
Mint sas kél az égen átal;
Lengve száll a levegőbe
Vejnemöjnen üldözője,
Félszárnya a felhőt verte,
Fele a vizet septe.

Vízanya, világszép asszony
Ez meg szóval így szólal:

„Oh te öreg Vejnemöjnen!
Fordítsd fejed délről félre,
Szegd szemed napenyésztére,
Nézz magad mögé kicsinyég!”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Elfordítja délről fejét,
Napnyugotnak szegzi szemét,
Néz maga mögé kicsinyég:
Jön ám Észak vénasszonya,
Csapkod a madár, a csoda,
Sólyom volna vállát nézve,
Griff-madár a termetére.

Utolérte Vejnemöjnt,
Fel az árbócscúcsra röppent,
Csapott a vitorlanyélre,
Felállott a rúd hegyére;
Bárka fejfel feldülőben,
Sajka oldalra esőben.

Ilmari kovács im erre
Leborulva Istent imád,
Teremtőre bízza magát,
Mondja szóval illeténnel:
„Óvj meg állhatatos isten,
Tekints rám, te szép teremtő,
E fiú hogy el ne fogyjon,
Anyaszülte le ne rogyjon
Teremtőnk saját sorával,
Isten intézete által!”

„Ukko, nyilvanságos isten,
Magad agg apó a mennyben!
Teríts én rám tüzes bundát,
Adj rám üngőt lánglobogóst,
Kinek vívjak védelmében,
Kinek küzködjem mögében,
Hogy fejem balúl ne járjon,
Hajam szerte szét ne szálljon
Villogó vasaknak élén,
Zabolátlan szablyák szélén!”

Maga öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:

„Hej, te Észak úrasszonya!
Szampót szétosztani szállsz-e
Párás földnyelv párkányára,
Enyhe félsziget fokára?”

Mondja Észak úrasszonya:
„Nem jövök szampón osztakozni
Olyanokkal, mint te, gazfi,
Épen véled, Vejnemöjnen”.

Maga szampója után nyul,
Vejnemöjnen csónakából.

Ott a léha Lemminkejnen
Övéről a kardot kapja,
Acélát, az élest vonja,
Bal feléről felragadja,
Karvaly körmét kaszabolja,
Úszólábát sarabolja.

Vág a léha Lemminkejnen,
Vág vasával, szől szavával:
„Földre hősök, földre szablyák,
Földre mind, ti álmos dalják,
Százanként a szárnya szélin,
Tizenként a körme élin!”

Mondja Észak vénasszonya,
Rúd végéről válaszola:
„Oh te léha Lempi vére,
Szegény Kaukó, gyászvitéz te!
Rászedted szülő anyádat,
Megcsúfoltad agg dajkádat:
Mondtad, el nem mégy csatába
Hat-hét évnek évadába
Sem aranyra sóhajtozva,
Sem ezüstre óhajtozva”.

Komoly öreg Vejnemöjnen,
A főtáltos mindétiglen
Ideje van immár, véli,
A perc eljött, úgy itéli;
Vonja vízből a lapátot,
Hab közül a tölgy sziaácsot,
Avval kólint a csodára,
Sasnak körmeit levágja;

Többi körme el van törve,
Maradt egy kisujja körme.

Fiai szárnyáról lehullnak,
Hősök tengerbe borulnak,
Szárnyairól száz emberke,
Farkáról a hősök ezre;
Maga ím a sas lepottyant,
Bókonyfákon nagyot koppant,
Mint fajdjerce fáról földre,
Fenyőágról az evetke.

Ott a szampót kapja még el
Ujjával a nevendékkal,
Szampót vízbe rántja véle,
Dönti lám a tarkatetőst
Piros bárka pereméről
Kékes tenger közepébe;
Ott a szampó szétzúzódik,
Tarkatetős darablódik.

Szállnak ím a törmelékek,
Szampóbéli roppant részek
A csendes vizek ölibe,
Fekete iszap fölibe,
Váltak víznek jószágivá,
Ahto népe kincseivé;
Attól fogva mindétiglen,
Míg aranyos hold süt ott fenn,
El nem fogy a víz vagyona,
Vízi Ahto kincse soha.

Megmaradtak töredéki,
Apróbbacska része néki
Ott a kékes tenger hátán,
A térséges tenger árján,
Van mit szélnek elringatni,
Habnak üzni, hajtogatni.

Szél ezeket elringatja,
Tenger sodra táncoltatja
Ott a kékes tenger hátán,
A térséges tenger árján,
Szél a föld felé lökődi,
Hullám part felé tereli.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Látja, hogy zudít a zajlat,
Földre hogy hajít a habzat,
Hullám partra hogy rakogat
Régi szampórészecskéket,
Tarkatetős töredéket.

Megörül ezen fölötte,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ebből minden mag ereje,
Örök boldogság eleje,
Ebből szántásunk, vetésünk,
Növekvésünk minden nemből,
Ebből holdunk fényesebben,
Süt szerencsénk napja szébben
Szuomi tér hegyein-völgyén,
A fölséges Szuomi földjén!”

Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Tudok én erre kellő dolgot,
Tudok dolgot, mondok módot
Szántásodra, vetésedre,
Falkádra, növekvésedre,
Te ragyogó holdjaidra,
Tündöklő napos napodra:
Holdat kő közé gurítom,
Napot szirt mögé szorítom,
Fagyot fuitatok fulasztót,
Hideget hozok halasztót
Szántásidra, vetésidre,
Állatidra, életidre,
Vasas jégesőket vágok,
Acélból valókat rázok
Irtásfölded föbbjeire,
Szántásaid szebbjeire”.

„Küldök medvét a mezőről,
Gyérfogút a tülevélről,
Paripáid elpusztítsa,
Kedves kancáid kiirtsa,
Falkáidat földhöz verje,
Teheneid leteritse;

Kórral kínzom tönkre néped,
Megölöm minden nemzetséged,
Hogy soha se fogja senki
E világon emlegetni”.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Maga szóval fölfeleli:
„Engem ugyan lapp le nem dall,
Turjabéli földbe nem pall;
Istennél időnknek útja,
Teremtőnkél üdvünk nyitja,
Nem irigyünknek kezébe,
Ártónk ujjába téve”.

„Teremtőmhöz én ha térek,
Istenemtől ilyent kérek,
Elüzi vetésim férgét,
Gabonámról ártóm mérgét,
Hogy vetésim fel ne túsza,
Dús termésem fel ne dúlja,
Füventiben el ne ölje,
Gabonámat ne gyűlölje”.

„Te meg, Észak úrasszonya,
Rekeszd kő közé a rosszat,
Nyomd szirt közzé a gonosszat,
Kórságot a hegybe hozdad,
Ne a holdat holtodiglan,
Napvilágot voltodiglan!”

„Futtass bár fagyot, fulasztót,
Hozz hideget bár, halasztót
Tennen termő földjeidre,
Magad vette gabnaszemre;
Vasas jégesőket vágjál,
Acélból valókat rázzál
Ten ekéid törte rögre,
Északhoni szántóföldre!”

„Küldd a medvét a mezőről,
Vadmacskát berek öléből,
Vájt markút az erdőszélről,
Gyérfogút a tülevélről
Észak utcája terére,
Észak falkája fejére!”

Ottan Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Már megdült hatalmam nékem,
Alászállott én értékem,
A tengerbe tűnt vagyonom,
Szampóm széttört a habokon“.

Sírva indul otthonába,
Panaszkodva Pohjolába,
Nem igen volt valamije
Szampójából hazafele,
Csak kevéskét vihetett el
Ujjával, a névtelennel,
Pohjába hozá tetőjét,
Szárjolába emelőjét;
Innen Északon az inség,
Lappok közt kenyértelenség.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Kimenve a földre itten,
Lel a szampó-részecskékre,
Tarkatetős törmelékre
Tenger mellett, part mentiben,
A finom fehér fövenyen.

Vitte a szampó-részecskéket,
Tarka-tetős törmeléket
Párás földnyelv párkányára,
Enyhe félsziget fokára,
Ott nőjjenek, zsendüljenek,
Ott érjenek, lendüljenek
Sörré, árpából valóvá,
Rozsbeli remek cipóvá.

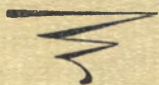
Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:
„Add Teremtőm, engedd Isten,

Add, hogy boldoguljunk itten,
Éljünk mindig békességgel,
Haljunk majdan tisztességgel
A felséges finn hazában,
A szépséges Karjalában!“

„Óvj, állhatatos Teremtő,
Ments meg minket, ékes Isten,
Ments meg férfi-fondorlattól,
Vénasszonyi gondolattól;
Bírd le földi bántalmaink,
Verd le vízi ártalmaink!“

„Állj magzatid mellett mindig,
Gyámold gyöngye gyermekidet,
Vedd éjente oltalomba,
Őrizd őket nappalonta,
Rontó nap ne süssön rája,
Rontó holdvilág ne bántsa,
Rontó szél ne ráncigálja,
Rontó eső meg ne vágja,
Fagy ne forduljon feléje,
Zord zimankó meg ne tépje!“

„Vaskerítést vonj eléje,
Kővárat kötözz köréje
Minden élő birtokomnak,
Népem mellett oldalaslag
Földtől fogva föl az égig,
Égtől le a föld színéig,
Én nekem örök otthonomul,
Gyámolómul, oltalmamul,
Irigyem hogy fel ne falja,
Ellenem hogy el ne hordja,
Míg világ világul léssen,
Hold aranylik fenn az égen!“

NEGYVENNEGYEDIK ÉNEK.

Summája:

A harc kétes művelet;
A dal édes bűvölet.
Legédesb, ha izibe
Hárfahang szól közibe.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Elgondolja elméjében:
„Most illene a muzsika,
Elkelne az öröm szava
Ez ujdonat-új utakon,
E szebbnél-szebb szállásokon;
Hanem hát a hárfa eltűnt,
Örömem örökre elszűnt
Halas tenger hajlokába,
Lazacok köves lakába,
Torkos tenger tündérihez,
Ős Vellamo vérségihez;
Többet ugyan fel se hozza,
Ahti azt nem adja vissza“.

„Oh vasverő Ilmarinen!
Verted egykor, tegnap ismét,
Verd ma is még valamicskét,
Verj vasból való gereblyét,
Vasgereblyét sűrű foggal,
Sűrű foggal, hosszú nyéllel,
Hullámokat húzigálnom,
Habokat halomra hánynom,
Tenger nádasít kazalba,
Mind a szélit szénasorba,

Muzsikám hogy megtaláljam,
Kis hárfámat kihalásszam
Halas tenger hajlatából,
Lazacok köves lakából!“

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Veri ám a vasgereblyét,
Rikkant hozzá réznyelescskét,
Fogait szabja száz ölesre,
Nyelit nyújtja ötszörösre.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Veszi ám a vasgereblyét,
Ballag véle valamicskét,
Megtesz egy kis útát ismét
Az acélas ászokfákhoz,
A rézzel remekelt rébe. [kettő,

Svan ott sajka, van ott
Két hajócska útra készen
Az acélas ászokfákon,
A rézzel remekelt rében:
Egy hajócska új hajócska,
Más hajócska régi ócska.

Szólt az öreg Vejnemöjnen,
Mondja ím az új hajónak:

„Szállj a víz színére, csónak,
Hajts a hullámra, dereglye,
Kart kinyujtanom se kelljen,
Hüvelyket reád helyeznem!”

Vízre méne im a sajka,
A hajó a habra hajta;
Komoly öreg Vejnemőjnen
Leül a ladik farába,
Sepri a vizet simára,
Tenger hajjait sikálja;
Tündérrózsát gyűjt rakásra,
Gereblyél a parti sásba,
Huzigál füvek szemetjét,
Fű szemetjét, nád törekjét,
Meggereblyélt minden gödröt,
Minden szirtet végig söprött,
Nem akada, nem találta
A csuka-csont muzsikára,
Végkép megszűnt vígalmára,
Az elveszett hárfácskára.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Hazafelé fordul itten,
Feje lesütve, rossz a kedve,
A sisakja félreütve,
Maga szóval így en szólal:
„Nem lesz többé mulatságom,
Csukafoggal fujdogálnom,
Hal csontjával hangicsálnom.”

Léptet az avaron átal,
Ép az erdőszélen járdal,
Hát egy nyírfa ott áll sírva,
Zöldág könnyez nagy zokogva;
Iparkodik im elébbre,
Oda lép közelletébe.

Kérdegeti, tudakolja:
„Mit mormojálsz, ékes nyírfa,
Zöldelő sudár, oly sírva,
Oh fehérövű mit évódsz?
Hisz nem visznek el csatába,
Nem ölnek el harc havába.”

Válaszol a nyírfa bölcsen,
Maga szól a zöldág fönnen:
„Némelyek biz úgy beszélnek,
Számosan is arra vélik,
Én csupa örömben élek,
Mulatságból zöngicsélek;
Én meg árva csak bajomban,
Vigadozok fájdalomban,
Keservemben kornyikálok,
Mord kedvemben mormojálok.”

„Evődöm en inségemen,
Vagyok árva semmitelen,
Oly gyarlandó, gyámoltalan,
Oly borzasztó boldogtalan
E haszontalan helyeken,
Tágas füvellő tereken.”

„Más boldogok, bőségesek
Minduntalan egyet várnak:
Jöttit szép tavasz szakának,
Melegét a hosszú nyárnak;
Mást várok én inség verte,
Mástól félek bú gyötörte:
Hogy a héjamat lehántják,
Leveles lombjaimat bántják.”

„Nékem árvának elégszer,
Gyöngé árvának gyakorta
Gyors tavaszon a sok gyermek
Kérgemhez közel kerülnek,
Késükkel keresztül-átal,
Hasgatják leves hasamat;
Pajkos pásztorok nyaranta
Elviszik fehér övemet,
Kit doboznak, kit pohárnak,
Kit bogyószedő kosárnak.”

„Én gyöngé megérem gyakran,
Gyöngé árva én gyakorta,
Hogy alattam lánysereg gyűl,
Mellettem vihog vesszettül,
Lombjaim lemetszik fellyül,
Seprűt fonnak vesszeimbül.”

„Én gyöngé megérem gyakran,
Gyöngé árva én gyakorta,
Hogy levágnak irtásfának,
Fölszelve rakásra hánynak;
Háromszor a nyár havában,
A mult nagy meleg szakában
Férfiak álám gyülenek,
Rám fejszét köszörülének
Bús fejemnek elmúltára,
Lenge párám pusztultára.“

„Ez tavasszal vígasságom,
A nagy nyáron mulatságom;
A telet se tartom szebbnek,
Havak holdját kedvesebbnek.“

„Így időelőtt is engem
Képemből kivesz keservem,
Fonnyadtra fejem hanyatlik,
Haloványra orcám hajlik,
Mord napjaim megfontolván,
Rossz időim elgondolván.“

„Hozzá hoz a szél bajokat,
A fagy még fogósbajokat;
Szél leszedi zöld subámat,
Fagy remekszép rokolyámat;
Így hát én ügyefogyottja,
Én szegény nyomorult nyírfa
Merő meztelen maradok,
Ruhátlanul itt ragadok
A hideg havon remegve,
Fagy körme között üvöltve.“

Szólt az öreg Vejnemőjnen:
„Ne sírj zöldfa, se ne zokogj,
Viruló sudár, ne dohogj,
Oh fehérövű, ne évődj!
Most jön fel szerencséd napja,
Válik élted vídámabbra;
Sírsz legittén örömdben,
Jó kedvedben ujjongsz fönnen.“

Ott az öreg Vejnemőjnen
A nyírfából gyárt hegedőt:

Faricskál a nyári napban,
Kopácsol a hárfán nagyban,
Ködös félszigetnek orrán,
Enyhe földszeletnek ormán;
Hasát hajlít hárfájának,
Öblét új vidámságának,
Nyírfából hasa, keménybül,
Fodorhabból öble készül.

Szólt az öreg Vejnemőjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Hasa megvan hegedőmnek,
Öble az örök örömmek;
Hát szegeit hogy szerezzünk,
Felhúzóit hol teremtsünk?“

Nőtt egy tölgy a falkatéren,
Szép egy szál a sűrűszélen,
Tölgyfának telepe ága,
Minden ágon almácskája,
Almáján arany karika,
Karikán arany kakukja.

Kezd kiáltani kakukja,
Öt-hatféle nyelven fújja,
Szájából arany özönlik,
Ezüstnek folyója ömlik
Aranyos halom hegyibe,
Ezüst dombnak tetejibe;
Ott a hárfá hűrfogói,
Fodorhabnak fordítói.

Szólt az öreg Vejnemőjnen,
Maga mondja, fölfeleli:

„Megvan hárfám hűrfogója,
Fodorhabnak felhúzója;
Még hibázik valamije:
Öt kis hűr a hegedűre;
Hát hűrjait honnan hozzak,
Hangocskáit hol nyomozzak?“

Megyen megkeresni hűrját,
Lépdél im az irtáson át;
Egy szűz ült az irtás szélén,
Ifjú lány a völgynek mélyén,

Nem sírdogált a szüzecke,
Nem is volt különös kedve,
Csak dalolt magában ottan,
Dallal estéjét mulatta,
Völegénye jöttét várja,
Édes-kedvesét kívánja.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Cipőtlen oda tipegett.
Kapcátlan közel sietett;
Aztán ott megérkezttivel
A hajkérést így kezdi el,
Ilyen szóval intézi el:
„Adj fürtödből, szép szüzecke,
Hajadból, helyes hajadon,
Hárfámra hogy húzzam húrnak,
Az örök öröme hangnak!”

Ád hajából a hajadon,
Enged finom fürtjeiből,
Ád hajából öt-hat szálát,
Fürtjéből hetet is átad;
Így a hárfá felhúrozva,
Ős örömfá hangra hozva.

Készen lett im hegedűje;
Ott az öreg Vejnemőjnen
Fenekköre települ le,
Sziklából való bürüre.

Hárfáját kezébe fogja,
Közelébb a kedvest vonja,
Élit égnek felfordítja,
Talpát térdén tartogatja,
Így a hangját helyhezseti,
Húriját összeegyezteti.

Hangjait már elhelyezte,
Muzsikáját egyeztette;
Hát keze alá keríti,
Térdei fölé teríti,
Leengedi körme tízét,
Egyengeti az öt újját
Húrról-húrra vándolnia,
Hangról-hangra táncolnia.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Ahogy húzza hegedőjét
Könnyed kézzel, vékony újjal,
Kifelé hajolt hüvelykkel,
Hát beszél bizony a zöld fa,
Búg bizony a lombleveles,
Kajdászik aranykakukja,
Fütyörész a lányka fürtje.

Játszott Vejnemőjnen ujjá,
Harsogott a hárfá húrja, [gett,
Hegy-völgy zengett, szikla ren-
Mind a szirtek menyedörögtek,
Habokon kövek görögtek,
A fenyérek vízben úsztak,
Fenyőfák is vígadoztak,
Mezőn tuskók táncot roptak.

Sok Kalevné sógorasszony
Legjavában hímet varrnak,
Nosza mint folyóvíz futnak,
Mint az áradat rohannak,
Íljú nők nevető szájjal,
Menyecskék mulati kedvvel
A muzsika hallására,
Víg örömeinek vallására.

Aki férfi van közelben,
Mind kezében a kalapja,
Aki asszony volt közelben,
Kezét mind a képén tartja,
Lányok szeme könnyel telve,
Fiúk földön térdepelve
Úgy hallgatják ott a hárfát,
Az örömet úgy csodálják,
Mind egy szájjal esküdöznek,
Mind egy ajkkal lelkendeznek:
„Nem hallottak itt ezelőtt
Muzsikát ily megbűvölőt,
Mióta süt Isten napja,
Tündököl a hold aranyja.”

Szólt a szépséges muzsika,
Elhallatszík hat faluba;

Nincsen olyan vad semerre,
Hogy az mostan el ne jönne
Hallgatni a szép muzsikát,
A hárfának zengő szavát.

Erdőszerte aki vad volt,
Mind a körmére leguggolt
Húros hárfá hallására,
Vig örömmel vallására;
Légben szárnyon kik repülnek,
Lábok ujjára leülnek,
Vízi hal temérdek fajta
Kitelepszik mind a partra,
Föld alól a férgek, nyűvek
Mind a rög fölébe gyűlnek,
Ott forognak, ott figyelnek,
Hogy az édes nótát hallják,
Ős örömmel hárfahangját,
Vejnemőjnen vígadalmát.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Játszodott ám szebbnél-szebben,
Hangicsált gyönyörűn, gyöngyen;
Játszott egy nap, másnap újra,
Játszott, csakis egyet falva,

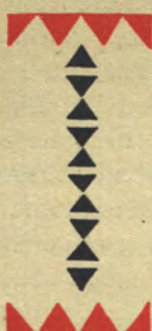
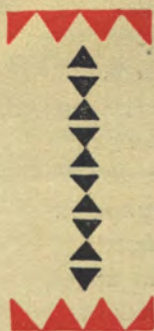
Egy reggeli étkezéssel,
Egyetlenegy övkötéssel,
Egyetlenegy ingöltéssel.

Mikor otthon játszott egyet,
A fenyőfa-házban zengett,
Még a háztető is rengett,
A palló is csengett-pengett,
Födél dalolt, ajtó bűgött,
Mind az ablak vígan zűgött,
A kőkályha izgett-mozgott,
Fűtölt a fodorhab-oszlop.

Hogyha erdőn járdalगतott,
Jegenyék közt játszogatott,
Mind a fenyvek lehajoltak,
Fák a dombon megfordultak,
Toboz szerte hullt a térre,
Tű pattogott a gyökérre.

Mikor a ligetben járt kelt,
Avagy az avaron lépdelt,
A ligetek játszadoztak,
Az avarok vígadoztak,
Körbe táncolt a virág is,
Hajlongott a zsenge ág is.

NEGYVENÖTÖDIK ÉNEK.

Summája :

Hatalom ha alias bosszút áll,
Nemes lélek ilyen csak utál,
S eget-földet megmozgat,
Hogy legyűrje a rosszat.

Louhi, Észak úrasszonya
Füleibe hír hatola,
Vejnöle hogy vígan va-
Kalevala díszlik nagyon [gyon,
Régi szampó-részecskéken,
Tarkatetős törmeléken.

Ezt irigylő szörnyűképen,
Mind azt forgatja fejében,
Milyen vésszel vesse végít,
Mely halállal verje végig
Vejnö honja népességét,
Kaleviek nemzetségét.

Ukkót így imádja ottan,
A mennydörgőt kéri mostan :
„Oh Ukkó, te fölső Isten !
Küldd Kaleva népeire
Te vasból való jegeid,
Acélas hegyű szegeid,
Vagy pusztítsd betegségekkel,
A gonosz hadat veszejtsd el,
Férjait szérük zöldjén,
Asszonyait aklok földjén !“

Tuonelában volt egy vak lány,
Loviatar, vén boszorkány,
Tuoni legrosszabb leánya,
Manatündérek silánya,
Minden rosszaság eleje,
Ezer romlásnak veleje ;
Kormos képe irtóztató,
Bőre színe borzongató.

Tuoni lánya, ez a kormos,
A hunyt szemű álmoházi,
Ágyát im az útra vette,
Almát rossz helyt készítette ;
Háttal fordult a szeleknek,
Oldalkost a fürmetegnek,
Farral a hideg fuvatnak,
Szembe a pirosuló napnak.

7ött szörnyű szél, kavargó,
Napkeletről egy zimankó,
Együgyűt teherbe fúvá,
Dagasztotta domborúvá
Fátlan gyujtovány tövében,
Merő dombtalan mezőben.

Hordja méhe magzatterhét,
 Nagy hasának súlyos teljét,
 Hordja két vagy három hóig,
 Hordja négy vagy öt hón átal,
 Hordja hét-nyolc hónap hosszat,
 Kilenc álló hónap hosszat,
 Régi nőszám bételtéig,
 A tizedik hó feléig.

Kilencedik hónap telve,
 A tizedik óra kelve,
 Már a méhe megkeményszik,
 Már kegyetlen kinnal készti;
 Mégse szüli meg szülöttjét,
 Nem költi ki korcsos kölykét.

Áltátéshi ágyát onnan,
 Más helyre huzodik nyomban,
 Megy a kurva könnyebbülni,
 Tűzrevaló szajha szülni
 Két kősziklának közébe,
 Hegynek ötnek üregébe;
 Ott se szüli meg szülöttjét,
 Nem költi ki korcsos kölykét.

Keres hát fiadó földet,
 Helyet, hol hasa ürülhet,
 Csörgedező csermelyeken,
 Ingó-bingó vízereken;
 Ott se lelt helyet, hol szüljön,
 Helyet, hol hasa ürüljön.
 Próbálja poronty szülését,
 Nagy hasának ürülését
 Vad zúgónak csorgójában,
 Víznek vészes forgójában,
 Három zúgó örvényében,
 Kilenc hágónak tövében,
 Úgy se szüli meg szülöttjét,
 Nem könnyíti rongy a keblét.

Kezd óbégatni az ocsmány,
 Bőgni a gonosz boszorkány,
 Már nem tudja, merre menjen,
 Költöznie hova kelljen,

Hasa terhét hol lerakja,
 Fiait hol megfiazza.

Felel Isten fellegekből,
 Szól Teremtőnk az egekből:
 „Van a lápon egy vityiillő,
 Tenger tájt a marton álló,
 Pusztaságos Pohjolában,
 Ama zordon Szárjolában;
 Oda menj el megfiazni,
 Méhed terhét távoztatni,
 Ott már áhitoznak téged,
 Várton várják nemzedéked!”

Tuoni kormos képű lánya,
 Gonosz szűz Mana lakába,
 Észak ajtaihoz ére,
 Homályhoni fürdőtérre,
 Kölykeit hogy ott kiadja,
 Magzatait megfiadzza.

Louhi, Észak úrasszonya,
 Észak gyérfogú banyája
 Titkon fürdőjébe rejti,
 Álúton a gőzszobába,
 Ne sejtse a falu népe,
 Ne jusson a hír fülébe.

Elfűti a fürdőt loppal,
 Megenyhíti sebbel-lobbal,
 Minden ajtót megken vajjal,
 Ajtók sarkait szaladdal,
 Ajtó hogy ne csikorogjon,
 Ajtósark ne nyikorogjon.

Avval ő szavát ím szabja,
 Maga mondja, fölfeleli:
 „Kave, természet leánya,
 Kave, te kegyes nagyasszony,
 Ki vagy nők közt legrégibb nő,
 Magavalók közt anya első,
 Térj a tengervízbe térdig,
 Hab közibe övkötésig
 Hozd fel nyálát sérinchalnak,
 Menyhal nedvét hozd fel onnat

Kenned-fenned csontközeit,
Engesztelned oldalait,
Mentened a lányt bajától,
Asszonyt hasa hév jajától,
Nagykegyetlen kínzatától,
Méhe terhes munkájától!”

„Ez ha mind elégtelen még,
Oh Ukkó, te főistenség!
Jer, hol várnak rád szorongva,
Hajtsd füledet hívásomra,
Lásd meg ezt a lányt bajában,
Asszonyt hasa hév jajában
Füst között a fürdőházban,
Idegennél gőzszobában!”

„Fogd aranyos buzogányod,
Markold meg a jobb kezeddél,
Hárítsd el vele a gátot,
Mind az ajtófélfát törd el,
Térítsd el Teremtőnk zárját,
Szeld széjjel a hátsó závárt,
Öreg, apró hadd hogy menjen,
Az erőtlen megeredjen!”

Ott ez a cudar cemende,
Tuoni húnyt szemű leánya
Méhét már kiürítette,
Vad fiait rakja rendre
A rézrojtos paplan alá,
Finom ágymenyezet alá.

Kilenc kölykét így veté el
Egyetlenegy nyári éjjel,
Egyetlenegy vessző vertén,
Egyetlenegy fürdő föltén,
Egyetlenegy has terhéből,
Egy telides-teli méhből.

Nevezgeti magzatait,
Rendezgeti fajzatait
Mint kiki saját szülöttjét,
Maga termette gyümölcsét:
Egyikből szerez szegezést,
Másikból csinál csikarást,

Egyikből kanyarít köszvényt,
Másikból gabalyít görvényt,
Kelést egyikből dagasztott,
Rühöt másikból ragasztott,
Egyikből fenét fakasztott,
Másikból dögöt szalasztott.

Egy maradt neve nem adva,
Legutólján lett vakarcsa,
Ezt azonnal elkergette,
Varázslónak vízbe vette,
Nyirkos völgybe megtevőnek,
Mindenhol irigykedőnek.

Louhi, Észak úrasszonya,
Rendeli a többit oda
Párás földnyelv párkányára,
Enyhe félsziget fokára;
Uszítja dühös dögeit,
Küld különös kórságokat
Vejnö népét elveszteni,
Kalev hadját meghalatni.

Sínylik Vejnöle vidéke,
Kornyadoz Kalevnek népe
Nevük is nevezhetetlen
Különös betegségekben;
Alattok a padló korhad,
A lepedő rájuk rothad.

Ott az öreg Vejnemöjnen,
Főfő táltos mindétiglen,
Megy menteni a fejeket,
Leszedni a lelkek láncát,
Megyen Tuonival csatázni,
Betegséggel harcra szállni.

Készít fürdőt jó meleget,
Vesszőlésre fűt köveket
Inos-finos apró fával,
Hasábfával, vízhordtával;
Viszi a vizet takarva,
Titokban a vesszőt hordja,
Gőzli vesszejét, a jeles
Enyhíti a százlevelest.

Csap legottan fürdőt fényest,
 Forral mint a méz oly édest
 A forró kövek fölibe
 Égő sziklák tetejibe,
 Szóval mondja illeténnel,
 Ím beszéle ily beszéddel:
 „Jer ide, istenem, fürödni,
 Ég öregje, melegedni,
 Egészséget izmosítani,
 Békességet biztosítani!
 Oltsd el ezt a szörnyű szikrát,
 Bontsd fel ezt a szörnyű rontást,
 Jó fürdőt e földre juttass,
 Rossz fürdőket messze futtass,
 Gyermekid hogy ne gyötörjék,
 Teremtényidet ne törjék!”

„Mind ami vizet locsolok
 E forró kövek fölibe,
 Változzon át mézzé tüstént,
 Édes ízzé föccsenjen szét;
 Mint folyó, a méz buzogjon,
 Édes íz mint tó zuhogjon
 Köves kályhánk oldalain,
 Mohos gőzfürdők falain!”

„Nem falnak fel ártatlanul,
 Nem ölnek le kórtalanul,
 Nagy Teremtőnk ha nem enged,
 Istenünk halálra nem vet;
 Ha ki falna ártatlanul,
 Szálljon szava önszájába,
 Fejére gonosz bűbája,
 Gondolata önmagára!”

„Én bennem ha nincsen lélek,
 Ereje Ukko gyermekének,
 Csúffá tenni a csinálmányt,
 Elhárítani az ármányt,
 Vagyon Ukkóban magában,
 Föllegeknek főurában,
 Fia felhők közt lakóban,
 Burhanyókon országlóban.”

„Oh Ukkó, te fölső Isten,
 Istenünk a föllegekben!
 Jer, hol várnak rád szorongva,
 Hajolj hozzánk hívásunkra,
 Kinjainkat észrevenned,
 Veszélyünknek végit vetned,
 Sok csinálmányt csúffá tenned,
 Rosszragadványszéjjelszedned!”

„Küldj kardot nekem tüzeset,
 Villogó vasat jeleset,
 Gonoszokat tönkre tennem,
 Írigyeket földhöz vernem,
 Bízom a bajokat szélre,
 A kinokat tágas térre.”

„Oda űzöm a kinokat,
 Oda bájlom a bajokat
 Köves pincék közepébe,
 Vas rakásnak rejtekébe
 Kőszálakat szagatniok,
 Szirteket szorongatniok;
 Kő a kintől nem sír, nem rí,
 Bajt a szikla meg nem sinyli.
 Bár sokat reája hánynak,
 Számlálatlan számot szánnak.”

„Tuoni lánya, kórtündére,
 Ki felültél kór kövére,
 Három víznek egybefolytán,
 Három érnek eloszoltán
 Ott őrlöd a kórköveket,
 Kórhegyeket hengergeted!
 Jövel, gyűjtsd a kórt rakásra
 Kék malomkő mély hasába,
 Vagy vezesd a vízbe őket,
 Tenger mélységébe lökjed,
 Széltől el nem érhetőbe,
 Naptól át nem süthetőbe!”

„Ez ha mind elégtelen még,
 Kórleány, kegyes kisasszony,
 Sebleány, jeles urasszony,
 Te is jöjj el, véle kelj fel,

Egészséget izmosítani,
Békességet biztosítani!
Tedd, a kór hogy ne kinozzon,
Tedd, a seb hogy ne sajogjon,
A beteg hogy bírja fektét,
Nyavalyás nyugton várja keltét,
Törődött az óra teltét,
Sérült mozgathassa testét."

„Kösd a kórt a káforkába,
Rejtsd a bajt a rézvékába,
Vidd a kórokat odáig,
Szállítsd el a bajt egy szálíg
Kórságdombnak közepére,
Kórsághegy meredekére;
Főzd meg mind a kórt legottan
Pirinyó kis katlanokban,
Egy ujjal beérhetőekben,
Egy hüvelykkel mérhetőekben!"

„Kő van ott a domb tetején,
Lyuk vagyon a kő közepén,
Fúróval amelyet fúrtak,
Nagyfoggal amelyet túrtak;
Oda nyomd a kórságokat,
Bujtogasd a bösz bajokat,
Szorítsd a szilaj kinokat,
Borítsd a beteg napokat
Éjjel meg se mukkanókul,
Nappal meg se moccanókul!"

Ott az öreg Vejnemőjnen,
Főfő táltos mindétiglen
Sérvekre vaját keneget,
Mind megönti a sebeket
Kilencféle kantairral,
Nyolcféle bűbájos zsírral,
Mondja szóval illeténnel,
Ím beszéle ily beszéddel:
„Oh Ukkó, te fölső Isten,
Öreg ember fönn a mennyben!
Keletről a felhőt gerjeszd,

Északról is indíts terhest,
Nyugatról borúdat küldd el,
Essél mézzel, essél vízzel
Kenőcsül a kóros helyre,
Öntésül a sajgó sebre!"

„Tőlem semmi ki nem telne,
Ha nincs Alkotóm kegyelme;
Adj oh Alkotóm kegyelmet,
Hozz oh Isten engedelmet,
Magam nézvén néző szemmel,
Fogván fellyülről kezemmel,
Bűvös számból ráfuvalván,
Lelkemből reálehelvén!"

„Hol kezem nem érintheti,
Érjék istennek kezei;
Hova nem bír nyúlani ujjom,
Alkotómnak ujjá nyúljon;
Isten ujjá ékesebb is,
Teremtőm tenyere szebb is!"

„Jövel, Alkotóm, javalni,
Isten, ígéid szavalni,
Mindenható, orvosolni!
Tedd éjtszaka éppé, jóvá,
Nappal frissé, virítóvá,
Felül fájdalom ne fogja,
Kór középén ne kinozza,
Szúrás szívére ne szálljon,
Egy fikarcnyit hogy ne fájjon,
Még gyöngécskén se gyötörje,
Míg világ világul léssen,
Hold aranylik fenn az égen!"

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Örök táltos mindétiglen,
Csúffá tette a csinálmányt,
Rontásokkal rendre elbánt,
Téteményeket tovatolt,
Gonosz bűbájt mugurusolt,
Népét megmenté haláltól,
Kalev nemzetét a kártól.

NEGYVENHATODIK ÉNEK.

Summája:
Sok minden kerül ám sorra,
Míg sor kerül medvetorra.

Szállt a monda Pohjolába,
Híre a hideg hazába
Vejnöle vidámultának,
Kalevhon kiláboltának
A rejteki rontásokból,
A különös kórságokból.

Louhi, Pohja úrasszonya,
Észak gyérfogú banyája
Fölforr ennek hallatára,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Tudok erre több dolgot is,
Mondok erre más módot is:
Medvét mozdítok mezőről,
Vájtmarkút vadon közéből
Vejnöle minden csordáira,
Kalevala kondáira“.

Mozdít medvét a mezőről,
Loncsost, lakta vad vidékről
Vejnö irtási hegyébe,
Kalev kondái közébe.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:
„Ilmár, vasverdeső vérem,
Új lándzsát kalapálj nekem,
Háromélű dárdát építs,
Réznyelét is egybe készíts!
Nagyhomlokút kell keríteni,

Pénzes bőrt leteríteni,
Lovaim ne rontogassa,
Kancáim ne koncolgassa,
Nyájaimat ne nyivassza,
Marháim ne törje, marja“.

Vasverő a lándzsát verte,
Sem hosszúra, sem rövidre,
Szabja kellő közepesre:
Farkas álldogál a tollán,
Éle tájékán toportyán,
Illesztékén szarvas szökdel,
A nyelén csikó csatangol,
Végiben meg jávor tombol.

Hó esett le éppen újra,
Finom porhó csak picurka,
Úgy őszi anyajuh formán,
Téli nyúl színéhez fogván;
Szólt az öreg Vejnemöjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Most kerekedik föl kedvem,
Kedvem Erdőhonba mennem,
Erdő lányai lakába,
Kék szüzeknek udvarába.

Megyek ember, erdőt nézlő,
Külső dolgokban vitézlő;
Fogadj, erdő, emberedül,
Tapió, vitéz feledül,

Segíts vallanom szerencsét,
Elejtenem erdő gyöngyét!”

„Mielikki, erdők úrasszonya,
Tellervó, Tapio hölgye!
Kösd kutyáid nyűg közibe,
Űzd ebeid, de izibe,
Loncfából való karámba,
Tölgyszegélyes tartományba!”

„Erdő almácskája, Otszó,
Mézesmarkú zsíros mackó!
Majd ha engem hallasz kelni,
Jeles férfit jődögelni,
Húzd be karmod szőröd közzé,
Fogaid ínyedbe húzd bé,
Soha senkihez se nyúljon,
Mozdulatlan meglapúljon!”

„Én aranyos édes Otszóm.
Mézesmarkú szép kis mackóm!
Feküdj a hoporcs fölébe,
A gyönyörű szirt gyöpere,
Feletted a fenyvek zúgnak,
A szömörkék súgnak-búgnak;
Ottan Otszó hentereregél,
Mézesmarkú hemperegél,
Mint fészken a fajdmadárka,
Pipe, költése korába!”

Ott az öreg Vejnemöjnen,
Hallja, hogy ugat kutyája,
Csahol ám a Bodri szája
Kisszeműnek telke táján,
Laposorrúnak lapályán;
Szóval mondja, fölfeleli:

„Azt hívém, kakukszó csendül,
Gyöngymadaram fűttye zendül,
Pedig nem kakukszó vala,
Nem a gyöngymadárka dala,
Kutyám szólt, a legkedvesebb,
Vadam volt, a legjelesebb,
Otszó háza ajtajába,
Ékes ember udvarába“.

Komoly öreg Vejnemöjnen,
Ott elejti Otszót könnyen,
Feldönti a finom fekhelyt,
Fenekből a fényes almot,
Szóla szóval illeténnel,
Ím beszéle ily beszéddel:

„Istenem, tiéd a hála,
Csak te légy, Teremtőm, áldva,
Otszót adtál osztályomul,
Erdő kincsét zsákmányomul!”

Nézi, nézi kedves kincsét,
Szóval mondja, fölfeleli:

„Én aranyos édes Otszóm,
Mézesmarkú szép kis mackóm!
Ne vedd rossz néven a véged,
Nem én vágtalak le téged,
Magad estél görbe fáról,
Buktál le a tős sudárról,
Galygatyád így elszakajtád,
Tőleveles kacabajkád;
Őszidött csuszós a pálya,
Nagy a felhős nap homálya“.

„Erdő kedves szép kakukja,
Te bozontos drága bunda!
Hagyd el immár hült helyedet,
Szállásodat mint rideget,
Nyírfaágas csepp szobádat,
Kosárvesszőnyi tanyádat;
Indulj innen, híresneves,
Erdő dísze, ellépegess,
Költözködjél, könnyű csizmás,
Tipegj tova, kékharisnyás,
E picinyke házhelyekről,
E szorongós szűk terekről
Hősök népes táborába,
Férfiak sűrű sorába!
Nem sért ám ott senki téged,
Nem bánnak bitangul véled,
Ott virágizen lakoznak,
Ott friss mézet falatoznak

Az új vendég öröme,
Érkező utas diszére“.

„Kerekedj már föl, útra készülj
E falatnyi fészecskébül
Híres házfedelünk alá,
Tekintetes tetőnk alá;
Suhanj át a hó mezején,
Mint tavitök tó tetején,
Fenyőgalyon úgy ficáncolj,
Mint ágon a mókus táncoll!“

Ott az öreg Vejnemőjnen,
Főnótafa mindvégiglen,
Megy az irtáson ujongva,
Tisztásokon csengve-bongva
Vendégével, híresével,
Nyaláb szőrös-bőrösével;
Házáig hatol a zengés,
Fedele alá a csengés.

Szólamodik háza népe,
Hirdeti a nemzet szépe: [gást,

„Halljátok csak künn a kon-
Az erdei dallos hangját,
Tobzos madár csipogását,
Erdő lánya sipolását!“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Immár udvarába ére;
Kikiálta háza népe,
Kérdezé a nemzet szépe:

„Az aranyos érkezik-e,
Ezüstös ígérkezik-e,
A szép szőrű lép-e vajjon,
A pénz jár-e útainkon;
Mézevőt adott az erdő,
Vagy hiúzt a ballangbíró,
Hogy víg dallal jöttök vissza,
Iringáltok nagy dudolva?“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Erre szóval így szólal:
„Hozunk hiriért egy vidrát,
Regül im az istenadtát,

Hát azért jövünk danolva,
Iringálunk nagy dudolva“.

„Hej dehogy van vidra itten,
Vidra sincsen, hiúz sincsen,
Maga a híres van jövőben,
Erdő dísze érkezőben,
A vén ember vándorlóban,
Posztóbajkás bujdoklóban;
Kedves vendégül ha várjuk,
Mind az ajtókat kitárjuk;
De ha gyűlölt vendég leszen,
Ajtót csukjatok keményen!“

Válaszol a nép viszontag,
Nemzet szépe visszamondta:

„Üdvöz légyen, Otszó, jöttöd,
Mézesmarkú, megjelented,
Mind e megmosott tereken,
E gyönyörű házhelyeken!“

„Hisz oly régesrég reméltem,
Kiskoromtól kezdve kértem,
Hogy halljam Tapio kürtjét,
Erdő sípja megzendültét,
Lássam jőni erdő kincset,
Érkezni pagony ezüstjét
E parányi kis terekre,
E szorongós szűk helyekre“.

„Vártam, mint a jó esztendőt,
Néztem, mint nyarat közelgőt,
Mint ordas az újhó estét,
Lábszán a legsímább mesgyét,
Ifju szűz a szíve társát,
Pirospozsgás hölgy a párját“.

„Ablakomban ültem este,
Kamra hídján reggelente,
Hétszám a kapukon állva,
Utca végén hónapszámra,
Ólmellékin tél szakába;
Álltam, míg a hóból tér gyűl,
Tiszta föld a havas térből,
Tiszta földből lesz kavicsos,

Kavicsosból porhanyagos,
 Porhanyagosból virító;
 Elgondoltam reggelente,
 Nappal forgatám fejembe,
 Hol időz el Otszó hosszan,
 Erdő éke merre, hol van,
 Talán Észthonba osont át,
 Szuomi-földről elsomfordált“.

Ott az öreg Vejnemőjnen
 Maga szóval így szólal:

„Hát vendégem hova dugjam,
 Kísérjem a kedves kincset,
 Tán bizony a csűrbe csukjam,
 A szalmás szobába hordjam?“

Válaszol a nép viszontag,
 Nemzet szépe visszamondta:

„Oda vidd el vendégünket,
 Kísérd be a kedves kincset
 Híres házfedelünk alá,
 Tekintetes tetőnk alá;
 Ott az étkek rendbe rakva,
 Ivókészség helyrehozva,
 Pádimentom leporolva,
 Pallók símára surolva,
 Mind a nők felöltözködve
 Tisztaságos köntösökbe,
 Fejök szépen feldiszipve,
 Mind fehérben tündökölve“.

Ott az öreg Vejnemőjnen
 Maga mondja, fölfeleli:

„Édes Otszóm, egyetlenem,
 Mézesmarkú göngyölegem!
 Még van egy kis járőfölded,
 Mező, melyen át kell menned.
 Kerekedj hát fel útra, gyöngyöm,
 Lépj el, kedves kincs, a földön,
 Barnakapcás, büszkélkedve,
 Posztópantallós, peregve,
 Járd el a cinege útját,
 Veréb ösvényein kelj át

Öt ászokfás otthonunkba,
 Hatgerendás hajlékunkba!
 Ügyelj mind, szegényke asszony,
 Nehogy nyájunk borzadozzon,
 Aprómarha félemedjen,
 Gazdasszony-gyümölcs. ijedjen,
 Ha Otszóm a házba fordul,
 Bédöndül a szőrösorrú!“

„Le a lépcsőről, legénykék,
 Ajtófélfától, fehérnép,
 A hős ha szobámba toppan,
 Derék férfiú berobban!“

„Erdő almácskája, Otszó,
 Erdő szépe, hájas mackó!
 Ne ijedj meg a szüektől,
 Ne félj fürtözött fejektől,
 S nehogy asszonyoktól tartsál,
 Kopott kapcásokra hajtsál!
 Aki asszony van a házba,
 Mind a tűzhely hátuljába,
 Ha ember a házba toppan,
 Derék férfiú berobban!“

Szólt az öreg Vejnemőjnen:
 „Itt is áldást adjon Isten
 Híres házgerendánk alatt,
 Tekintetes tetőnk alatt!
 Hova helyezzem ízesemet,
 Rakjam szőrös-bőrösömet?“

Válaszol a nép viszontag:
 „Fogadj Isten, adjon Isten!
 Oda vidd el gyöngymadarad,
 Kísérd el a kincsaranyat
 A jegenye lóca végre,
 Vasveretű hosszúszékre,
 Bundabírálat okából,
 Szörsszemlélet szándokából!“

„Ne törődjél avval, Otszó,
 Ne is legyen érte zokszó,
 Ha eljön a bunda sora,
 Szöröd-szemlélésnek kora;

Bundád el nem rontják-bontják,
Nem szemlélik szőrös szoknyád
Gézengúzokra gunyául,
Rongyosok fölé ruhául“.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Otszó bundáját levészi,
Csűrhiú szögébe teszi,
Húst készít a katlanokba,
Aranyozott cinüstökbe,
Rézfenekű fazekakba.

Tűzön már fazekak fornak,
Parázson a rézzel róttak,
Tetézve telistelien
Húsfalatokkal felesen,
Közé sót kanyarítottak,
Messzeföldről melyet hoztak,
Sót a szászoktól szerezve,
Felsődvínei vizektől,
Só-szoroson átevezve,
Vitorlás hajón vezetve.

Mikor az étel meg volt főve,
Tűzhelyről az üst levéve,
A zsákmány fiát vezérlik,
Keresztorrút elkisérik
Hosszúasztal mellékére
Kis aranyos kupicákból
Mézharmatot hörpölgetni,
Sörítőkát szürcsölgetni.

Fenyő volt az asztal fája,
Rézből öntve minden tála,
Új ezüsből a kanalak,
Mind a kések színaranyak;
Telistele mind a csésze,
Tálakat tetős-tetézték
Erdőnek kegyadományi,
Szép szállásnak hagyományi.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:
„Domb öregje, arany mellű,
Tapiói házigazda,

Mézes asszony Erdőhonba,
Erdei nyájas gazdasszonyka,
Tapio vére, tiszta ember,
Tiszta ember, vörössipkás,
Tellervó, Tapio szüze,
Meg Tapio-nemzet több más,
Jöszte ökröd lakzijába,
Hosszúgyapjasod torába!
Van itt most falat, de mennyi,
Van mit innya, van mit ennyi,
Van magunk mivel mulatni,
Marad másnak is mit adni“.

Válaszol a nép viszontag,
Nemzet népe visszamondta:
„Hol született Otszó almánk,
Hol nőtt nagyra pénzes bundánk,
Született-e szalmás almon,
Füldőzúgban nőtt-e vajjon?“

Itt az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:

„Nem született Otszó szalmán,
Nem lett pajtában a polyván;
Ott lőn Otszócskának szülte,
Mézesmarkúnak menyülte
Hold körül, a nap közében,
Göncölcsillag válla csúcsán,
Levegőég lányainál,
Természetnek tündérinél“.

„Járt egy lány az ég peremén,
Kisasszony a menny közepén,
Szállt a felhők széle táján,
Mendegélt a menny határán
Kapcácskában, kécellőben,
Cifra sarkas cipellőben,
Gyapjuvékát vitt a lányka,
Szőrös sajtárt hónaljába;
Marék gyapjat vet a vízre,
Szórt hullat a hullámokra;
Szél a habon himbálgatja,
Lágy levegő lóbálgatja,

Lebegteti víznek lelke,
Hullám partra kiterelte
Pompás pagony mellékére,
Finom földfok legvégére“.

„Mielikki, gondos gazdasszony-
Szorgos néne Erdőhonba, [ka,
Megkapja vizen a szép szöszet,
Finom gyapjút a habok közt.“

„Fürgén összeillegeti,
Gönyörűen göngyölgeti,
Köti jávorfa kosárba,
Szép bölcsőbe bugyolálja,
Pólyamadzagát is pedzi,
Aranyláncát felfüggeszti
A legizmosabb sudárra,
A legburkosabbik ágra“.

„Ringatja szegény szeretettjét,
Hintáztatja kedves kincsét
Virágfőszömörke alján,
Terebély fenyő tövében;
Ottan Otszót felemeli,
Nemes szőrűt megneveli,
Mézzel dús liget szögében,
Bűvös barlang belsejében“.

„Nőtt is Otszó szörnyű szépre,
Kapaszkodott mind elébbre:
Rövid lába, görbe térde,
Orcácskája tömzsi forma,
Feje széles, orra tompa,
Szép nagy szőre sűrű bunda,
Foga még nem volt megteremtve,
Nem volt megkészítve körme“.

„Mielikki, erdők úrasszonya,
Maga szóval így szólal:“

„„Készítenék körmet legitt,
Kerítnék bizony fogait,
Ha nem hajtaná hibára,
Gonosz munkát nem csinálna““.

„Ottan Otszó esküt fogadt
Erdő asszonyának térdén,

Nyilvánóságos Isten előtt,
Alkotónknak arca alatt,
Bűnt hogy el nem fog követni,
Rossz fát nem fog tüzre tenni“.

„Mielikki, gondos gazdasszony-
Szorgos néne Erdőhonba [ka,
Megyen fogkeresni nyomba,
Körömkérni a pagonyba,
Tartósájú berkenyétől,
Jó szívós gyalogfenyőtől,
Sok göcsörtös fagyökértől,
Tuskótól, köves keménytől,
Körmökre sehosem akadt,
Nem talált neki fogakat“.

„Tisztáson fenyőfa termett,
Dombtetőn szömörke díszlett,
Fenyőnek ezüst az ága,
Arany a szömörke ága;
Kegyes nő kezébe kapja,
Otszó körmet abból szabja,
Állcsontjába illeszti be,
Ínyeibe ülteti be“.

„Elindítja szörpamaccsát,
Kiereszti kedves boccsát,
Küldi lápra kullognia,
Bokron-berken ballagnia,
Irtás szélén csörtetnie,
Tisztás tájon törtetnie;
Meghagyta, hogy járjon szépen,
Csecse lábon lépdegéljen,
Víg időket ottan éljen,
Nagyszerű napokat töltsön
Mocsár mentin, szigetföldön,
Künn a késálgató réten,
Járjon nyáron át cipőtlen,
Kapca nélkül ősz időben,
Lakja legrosszabb idejét,
Heveréssze tél hidegit
Ükörkefa kunyhójában,
Tügalvárnak kuckójában,

Délceg fenyves oltalmában,
 Borókásnak oldalában,
 Gyapjúpaplan ott fedezi,
 Nyolc köpönyeg védelmezi ;
 Onnan vettem zsákmányomat,
 Rendeltem ragadmányomat.“

Zsenge népe szóval mondja,
 Öreg népe válaszolva :

„Mint lőn, hogy az erdő engedt,
 Erdő engedt, szállás szenvedt,
 Vigan várt a ballangbíró,
 Pártolt páratlan Tapió,
 Átaladta kincse főbbjét,
 Martalékul mézevőjét :
 Lándzsa lőn-e meglelője,
 Avagy nyíl a meglövője?“

Komoly öreg Vejnemőjnen
 Maga szóval így szól :

„Örömet az erdő engedt,
 Erdő engedt, szállás szenvedt,
 Vigan várt a ballangbíró,
 Pártolt páratlan Tapió“.

„Mielikki, erdők úrasszonya,
 Tellervó, Tapio hölgye,
 Erdők kedvesképű lánya,
 Erdőhonnak csepp cselédje
 Kalauznak kínálkozott,
 Mutatókat csinálgatott,
 Megjelölte útunk szélit,
 Vezetgette lábunk léptit ;
 Hajkot rótt a fákba rendre,
 Mutatókat tett a hegyre,
 Jeles Otszónk ajtaihoz,
 Pénzszigetnek partjaihoz.“

„Odaérkeztemkor aztán,
 Célom legvégéhez jutván,
 Nem lett lándzsával ölése,
 Űzve-hajtva meglövése ;
 Maga fordult le a fáról,
 Bukfencezett tős sudárról,

Mellét rőzse törte össze,
 Hasát vessző vágta kettő.“

Még tovább is mondja szóval,
 Maga szólal, fölfeleli :

„Édes Otszóm, drágaságom,
 Gyöngymadaram, boldogságom,
 Add ide mármost fej-ékedet,
 Hozd harapó készségedet,
 Gyér fogaid vesd el végre,
 Széles állad nyujtsd elébbre !
 S ne vedd rossz neven mitőlünk,
 Ha valami lenne vélünk,
 Csontcsattogás, fejforgatás,
 Fogakkal kemény kopogás“.

„Már Otszónak orrát vészem,
 Többi orr közé letészem,
 Nem szánom sanyaruságra,
 Nem is éppen árvaságra“.

„Otszónak fülét kivészem,
 Többi fül közé letészem,
 Nem szánom sanyaruságra,
 Nem is éppen árvaságra“.

„Otszónak szemét kivészem,
 Többi szem közé letészem,
 Nem szánom sanyaruságra,
 Nem is éppen árvaságra“.

„Otszó homlokát kivészem,
 Többi homlok közé tészem,
 Nem szánom sanyaruságra,
 Nem is éppen árvaságra“.

„Otszó orcáját kivészem,
 Többi orca közé tészem,
 Nem szánom sanyaruságra,
 Nem is éppen árvaságra“.

„Otszóm nyelvit már kivészem,
 Többi nyelv közé letészem,
 Nem szánom sanyaruságra,
 Nem is éppen árvaságra“.

„Férfinak most azt itélném,
 Hősnek azt az embert vélném,

Ki a csontláncot kivenné,
Fogsorocskáját kiszedné,
Az acélos állkapcába
Vasmarokkal belevájva“.

Bizony senki sem akadott,
Vitéz egy se vállalkozott;
Csontláncát maga vevé ki,
Fogsorocskáját szedé ki,
Csontos térde közé téve,
Vasmarokkal vájt beléje.

Fogja Otszója fogait,
Szóval mondja, fölfeleli:

„Erdő almácskája, Otszó,
Erdő szépe, hájas mackó!
Most még útra kell ám kelned,
Jó darabon át szökelled
E falatnyi fészektájról,
Ez alacsony kis tanyáról
Magasabb menedékházba,
Messzeláthatóbb lakásba“.

„Kerekedj hát fel útra kincsem,
Lépdegélj el, drága gyöngyöm
A sertési pálya mellett,
Kis kocák csapája mellett
Harasztos halommal szemben,
Magas heggyel átellenben,
Ágas-bogas jegenyére,
Tüvel teljes nagy fenyőre!
Olyan jó lesz ottan laknod,
Oly édes lesz ott mulatnod,
Hallgatnod a nyáj harangját,
A kolompnak kedves hangját.“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Útjártából visszajöve,
Szól a népnek fiatalja,
Nemzet szépe tudakolja:

„Hova vitted zsákmányodat,
Hol hagyta hozományodat;
Tán a jég közé temetted,
Kásás hó közébe vetted,

Vagy vesztetted láp sarába,
Mező mentiben elásva?“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli:

„Jég közibe sem temettem,
Kásás hó közé se vettem,
Ottan a kutyák gurítnák,
Mord madarak elburítnák;
Nem is vesztém láp sarába,
Mező mentiben elásva,
Ott a férgek tönkre tennék,
A fekete hangyák ennék.“

„Oda vittem zsákmányomat,
Hordtam kis hozományomat
Egy kedves halom hegyibe,
Réz hegyhátnak tetejibe;
Felfüggesztém tiszta fára,
Tüvel teljes nagy fenyőre,
A legizmosabb sudárra,
Legis-legburkosabb ágra
Embereknek örömére,
Derék útasok diszére.“

„Inyét napkeletre köttem,
Szemeit éjnyugatnak tettem,
Nem egészen a tetőig;
Tetőig ha tettem volna,
Ott a szél belébotolna,
A csípőske csúffá tenné;
Nem is tettem föld felé se,
Föld felé ha volna téve,
Ott a disznó döckölgetné,
Konya orrú döntögetné.“

Itt az öreg Vejnemőjnen
Énekszóra gyujta menten
Dicső estéje diszére,
Múló napja örömére.

Szólt az öreg Vejnemőjnen,
Maga mondja, fölfeleli:

„Most világíts, fáklyatartó,
Hadd lásson az énekmondó,

Itt van ím az énekóra,
Áll is szám az énekszóra.”

Ott énekre, dalra gyujta,
Egész este vígan fujta,
Szól, a dalnak véget vetve,
Maga mondja végezetre:

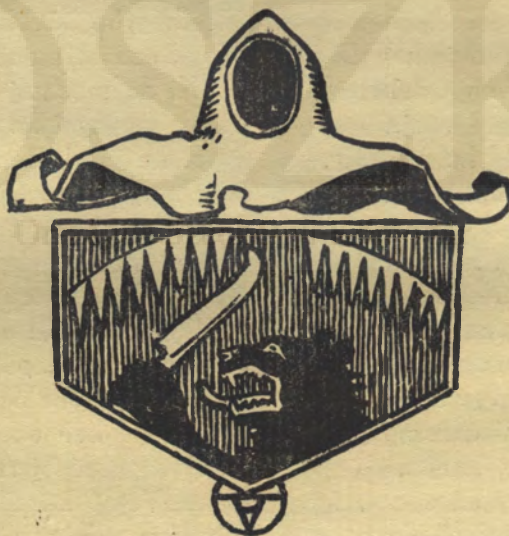
„Adj, Istenem máskor is még,
Jó teremtőm, ilyen ismét,
Hogy itt ilyen örvendezzünk,
Ilyet újra elrendezzünk,
Vadászember víg sorában,
Hosszúgyapjasnak torában!”

„Adj, Istenem, mindig ilyen,
Adj, igaz teremtő, ujfent,
Mutatókat építgetnünk,

Fába hajkot vésegetnünk
Hős férfiak táborában,
Vitézek sűrű sorában!”

„Adj, Istenem, mindig ilyen,
Hadd igaz teremtőnk ujfent
Szólalni Tapio kürtjét,
Erdő sípja megcsendültét,
E picinyke házhelyeken,
E szorongós szűk tereken!”

„Bár napestig lenne dalszó,
Öröm éjten-éjjel hangzó,
Itt e mi hazánknak földjén,
Szuomi tér hegyein-völgyén,
A növekvő nemzedékben,
Feltörekvő zsenge népben!”

NEGYVENHETEDIK ÉNEK.

Summája:

Rabló, ha nagy és hamis,
Ellop napot, holdat is.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Váltig vonja hegedűjét,
Váltig vonja, dallal toldja,
Anélkül is vígan vonja.

Hatol hangja hold lakáig,
Kedve a napnak ablakáig,
Házából a hold kiszálla,
Hág egy nyírfa hajlatára,
Várából a nap elékel,
Egy jegenyecsúcsra lépdél,
Hárfahangot hallania,
Víg örömet vallania.

Louhi, Észak úrasszonya,
Pohjai fogatlan banya,
Megszerzi a napot onnat,
Kézre kapja ím a holdat,
Holdat nyírfa hajlatáról,
A napot fenyő csucsáról;
Hordja őket ön-honába,
Pusztaságos Pohjolába.

Rejti holdunk ragyogását
Rótt elejű szirt ölibe,
Napunk tündöklő világát

Acélhegybe bűvöli be,
Maga szóval mondja mostan:
„Ki ne mozdulj addig innen,
Hold, ragyogni föl ne serkenj,
Nap, ne jöjj ki tündökölni,
Míg magam nem engedlek ki,
Vissza nem jövök vezetni,
Kilenc ménnel vinni vissza,
Egyetlenegy kancán hozva!”

Hogy a holdat elemelte,
A napot oda cepelte
Északhoni kőhalomra,
Vasas szirtbeli odorba,
Hát világosságot rabol,
Tűzet Vejnő házaiból;
Tűztelen a ház, a kunyhó,
Világostalan a viskó.

Immár éjvanegyfolytában,
Holdtalan homály van,
Kormos éj Kalevalában,
Minden vejnöhoni házban,
Éj lepi a menny vidékét,
Ég öregje ülő székét.

Kin az élet, tűz ha nincsen,
Világ nélkül bajos szörnyen,
Embereket búra bírja,
Magát Ukkót megbúsítja.

Ukko, az a fölsőisten,
Nagy teremtőnk fönna a mennybe,
Már kezd rajta évelődni,
Tanakodni, tépelődni,
Hold elé ugyan mi álla,
Nap útjába milyen pára,
Hogy a hold így hamvába holt,
Napvilágunk így eloszolt.

Jár a felhők széle táján,
Mendegél a menny határán,
Kapcácskában, kékellőben,
Cifra sarkos cipellőben,
Megy a holdat megkeresni,
A napot előszerezni;
Nem lel rá a holdacskára,
A napot csak nem találja.

Szikrát üt az égben Ukkó,
Világnak világot gyújtó,
Tüzesélű szablya szélén,
Villogó vasának végén;
Szikrát üt körömkövével.
Reccsent ujjizületével
Ott a felső ég határán,
Csillagkertek színe táján.

Megkapá tüzet, csiholtát,
Dugja ím a tűzsziporkát
Színarany szelencéjébe,
Új ezüst medencéjébe,
Szűzet rendel ringatnia,
Ég leányát ápolnia
Holdnak újnak velejévé,
Napnak újnak elejévé.

Lány a hosszú felhő szélén,
Szűz a felső ég szegélyén
Tüzet tüstént ringatgatja,
Szikrát szépen ápolgatja

Szép aranyos bölcsejében,
Ezüst szíjak szövetében.

Az ezüst gerenda lendül,
Arany pólya csendül-pendül,
Felhő mozdul, ég nyikordul,
Égödél is lejjebb fordul,
Úgy ringatják a sziporkát,
A tüzecskét úgy apolják.

Ringatá a szűz a szikrát,
Ápolá a tűzdarabkát,
Ujjal a szikrát szépítgeti,
Tüzet kézzel képezgeti,
Leejté botor a lángot,
Vigyázatlan a világot,
Kis keze a lengetőnek,
Ujja az egyengetőnek.

Szétrepedt az ég lyukakra,
Mind a mennybolt ablakokra;
Száll alá a tűzsziporka,
A piros sugár suhogva,
Végigvillan az egeken,
Átsüvölt a fellegeken,
Kilenc égen végigszárnyal,
Hat tarkatetősen által.

Szólt az öreg Vejnemőjnen:
„Hej, vasverő Ilmár vérem!
Menjünk, lássuk, mi van véle,
Okosodjunk meg felőle,
Miféle tüzecské jó le,
Mily különös láng világít,
A legfelső égből jöve
A legalsó földanyáig;
Ha tán holdnak kerek képe,
Vagy a napnak kerekége.

Indul ím a hősök párja,
Megy, mendegél, ókumlálja,
Hogy jutna el ama tájra,
Szép szerével hogy találna
A tüztérület terére,
Világvillanat helyére.

Egy folyó eléjük omla,
Tisztességes tenger forma ;
Ott az öreg Vejnemöjnen
Sebbel-lobbal sajkát ácsol,
Erdő aljában kopácsol ;
Ilmár vasverő pedigen
Kormányt készít fenyűfából,
Jegenyéből jó cölönköt.

Elkészül a sajka sebtén,
Horgastul, rudastul egyben ;
Hát a sajkát vízre vonják,
Vezetgetik, halkan húzzák
A nagy Néván össze-vissza,
Névafook körül utazva.

Égleány, világszép néne,
Teremtő leányok véne,
Ez találkozik eléjük,
Szóba áll, beszélget velök :

„Ti miféle szerzet vagytok,
Kinek hinak benneteket ?“

Szólt az öreg Vejnemöjnen :
„Hát bizony mi tengerészek,
Én az öreg Vejnemöjnen,
Ez vasverő Ilmarinen ;
Most magad nemét nevezd meg,
Hát tégedet hogy neveznek ?“

Válaszol a nő viszontag :
„Vagyok némber, vénebb mind-
Legrégibb levegőtündér, [nél,
Magavalók közt anya első,
Dúsabb díszű öt jegyesnél,
Különb képű hat kegyesnél ;
Hát vitézek merre mentek,
Hős urak, hová eredtek ?“
Szólt az öreg Vejnemöjnen,
Maga mondja, fölfeleli :

„Eldugúlt a tűz minálunk,
Veszendőben van világunk,
Régóta tüzetlenkedünk,
Sötétségben settenkedünk ;

Hát eszünkbe fogott jutni,
Megyünk a tüzet kitudni,
Mely az égből szállt amoda,
Fellegekből hullott vala“.

Válaszol a nő viszontag,
Maga mondja, fölfeleli :
„Dühös a tűz tudakolásra,
Világosság vallatásra ;
Tett is már a tűz egyetmást,
Rendelt a világló rontást :
Lám a szikra hogy lelobbant,
A piros pamacs lepottyant
Istennek tevő teréről,
Ég üke ütő helyéről
Át a mennyei lapályon,
A kiterjedt égi tájon,
Füstfogója rongyos útján,
Kiszáradt földelgerendán
Túrnak új lakó teréig,
Palvonon tetétlenéig“.

„Ott megérkeztevel aztán,
Túrnak új lakába jutván,
Tilos tette terpeszkedik,
Durva tette vetemedik,
Lányok mellit marcangolja,
Szűz csecsüket megcsúfolja,
Fiúk térdét öldököli,
Urak bajsztát megpörköli“.

„Egy szülő gyereket szoptat,
Boldogtalan bölcsőbelit,
Hát a tűz oda közelit,
Ott teszi a leggonoszbat,
Elégeti pici pólyást,
Megégeti anyja mellét ;
Ment a gyermekcse Manába,
Biz a pólyás Tuonelába,
Hogy halálra volt teremtve,
Pusztulásra kiszemelve
Piros tűznek bántalmiban,
A fehérnek fájdmalmiban“.

„Lám szüleje többet érte,
Nem is lőn Manába térte,
Tudott az tüzet igézni,
A világost visszaüzni
Piciny tűfokán keresztül,
Fejszefok lyukán keresztül,
Forró csákánynak csövén át,
Mezők mesgyéinek mentin“.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Megkérdezi jó eleve:
„Hát onnan a tűz hová ment,
A sziporka merre szökkent
Túr mezeje mesgyéjéről,
Erdőbe, vagy vízbe tértül?“

Válaszol a nő viszontag,
Maga mondja, fölfeleli:
„A tűz onnan távoztában,
A világos vándoltában
Előbb ellep számos földet,
Számos földet, hegyet-völgyet,
Végtére a vízbe futa,
Alu tónak hullámira,
A tó csaknem meggyulladott,
Tűzszikrákat tajtékozott“.

„Három éjjel nyár havában,
Kilenc éjjel ősön által
A fenyők csucsáig forrott,
Tetejükön túl is tombolt
Körme közt a szilaj tűznek,
Világos verő kezében“.

„Forrt, hogy hala szárazt ére,
Fenékhez tapadt sigére;
Ott a halak nézelének,
Tanakodnak a sigérek,
Mi lesz vélek, hogy-mint élnek;
Sigér sírja éléstárát,
Hal ugyancsak udvarházát,
Sérinc sírja sziklavárát“.

„A sigérhal, görbe nyakkal,
Tűzszilánk nyomába nyargal,

A sigérke el nem érte;
A kék szemling indul érte,
Lenyeli a tűzszilánkot,
Bevedeli a világot“.

„Alu tó is nedvesedik,
Tornyos volta csendesedik
Hajdanában volt helyére
Egyetlenegy nyári éjjel“.

„Az idők így eltelének,
Kinja lett ám a nyelőnek,
Baja biz a vedelőnek,
Insége a sok-evőnek“.

„Úszkál-csúszkál jobbra-balra,
Úszik egy nap, másnap újra
Szemlinges szigetek szélén,
Lazac lakta szirtek közben,
Ezer földfok oldalában,
Száz szigetnek hónaljában;
Minden földfok azt hangozza,
Száz sziget is hírül hozza:
Nincs ebben a vékony vízben,
Alu tóban, aggasztóban,
Hitvány hálnak elnyelője,
Nyomorultnak nyivasztója
Tűrhetetlen tűzkinjában,
Pusztító parázs bajában“.

„Egy halvány lazac figyeli,
A kék szemlinget lenyeli;
Az idők így eltelének,
Kinja lett ám a nyelőnek,
Baja biz a vedelőnek,
Insége a sok-evőnek“.

„Úszkál-csúszkál jobbra-balra,
Úszik egy nap, másnap újra
Lazac lakta szirtek közben,
Csukahalas kertek közben,
Ezer földfok oldalában,
Száz szigetnek hónaljában;
Minden földfok azt hangozza,
Száz sziget is hírül hozza:

Nincs ebben a vékony vízben,
 Alu tóba, aggasztóba,
 Hitvány hálnak elnyelője,
 Nyomorultnak nyivasztója
 Láanggal égő tűzkínjában
 Pusztító parázs bajában“.

„Egy szürke csuka figyeli,
 Halvány lazackát lenyeli;
 Az idők így eltelnének
 Kínja lett ám a nyelőnek,
 Baja bíz a vedelőnek,
 Insége a sok-evőnek“.

„Úszkál-csúszkál jobbra-balra,
 Úszik egy nap, másnap újra
 Csüllőszirtek szűk közein,
 Sirályzátonyok köve közt,
 Ezer földfok oldalában,
 Száz szigetnek hónaljában,
 Minden földfok azt hangozza,
 Száz sziget is hírül hozza:
 Nincs ebben a vékony vízben,
 Alu tóba, aggasztóba,
 Hitvány hálnak elnyelője,
 Nyomorultnak nyivasztója
 Láanggal égő tűzkínjában,
 Pusztító parázs bajában“.

Komoly öreg Vejnemöjnen,
 Meg vasverő Ilmarinen
 Fa háncsából gyalmot kötnek,
 Borókából összeütnek;
 Meg is festik fűzfalébe,
 Kötélük kecskefűznek kérge.

Komoly öreg Vejnemöjnen
 Nőket nógat a gyalomhoz;
 Nézik ám a nők a gyalmot,
 A hugoskák húzzák-vonják,
 Evezgetnek, ereszkednek
 Fokról-fokra, szögrol-szögre
 Lazac lakta szirtek közbe,

Szemlinges szigetek szélén
 Vörhenyeges nádmezőig,
 Viruló szép sásvidékig.

Igyekeznek, istenkednek,
 Húzzák-vonják, túrják-marják,
 Visszásan vetik a gyalmot,
 A hálót hibásan húzzák,
 Nem kerül meg adta hala,
 Kit versengve űznek vala.

Öcskösök a vízre szállnak,
 Hősök a gyalomhoz állnak;
 Ráncigálják, lebocsátják,
 Húzigálják, vonigálják,
 Öbölszádán, szirtes színen,
 Kalev zátonyköveiglen,
 Sehol sincs ebadta hala,
 Kire szörnyen szükség vala,
 Nem jön fel a szürke csuka
 Öböl vékonyka vizéből,
 Sem a tágas tengeréből:
 Kis halacskák, ritka hálók.

Halak immár felzugának,
 Csuka mondá a csukának,
 Szemling kérdezé az öntől,
 Egy lazac a más lazactól:

„Tán a hősök mind elhulltak,
 Kalevfiak mind kimultak,
 Vászongyalmok vonszolói,
 Kötélük kigondolói,
 Nagy turbukok tuszkolói,
 Hosszú csákyák csúsztatói?“

Hallja öreg Vejnemöjnen,
 Maga szóval így szólal:

„Még a hősök el nem hulltak,
 Kalevnépek el nem multak;
 Egy meghalt, született kettő,
 Kinek turbukja se dibdáb,
 Nyele egy arasszal nyurgább,
 Gyalma kétszer oly rettentő“.

NEGYVENNYOLCADIK ÉNEK.

Summája:

Tűz ha útjára elindul,
Föld, víz, ember javain dűl;
De az égi fények atyja
Mint a pelyvát, eloszlatja.

Komoly öreg Vejnemöjnen,
Főfő táltos mindétiglen
Immár uj tanácsra térve,
Új határozatot tökéelve,
Köt egy lenfonalas gyalmot.
Új százszemű hálót alkot.

Ő szavát im ígyen szabja,
Maga mondja fölfeleli:
„Van-e lennek elvetője,
Elvetője, termelője,
Hálót újat elkezdenem,
Új százszeműt szerkesztenem,
Hitvány hálnak holta végett,
Nyomorúlnak veszte végett?”

Fölfedeznek egy kis földet,
Helyet, tűzzel nem pörköltet,
A legnagyobb láp tetején,
Két fatököz legközepén.

A fatőgyökérbe vájnak,
Ottan lenszemet találnak
Tuoni-pondró putrijában,
Föld férgének holmijában.

Hamu ottan nagy halomban,

Egész dombbal száraz por van
Fás dereglye tüzebeli,
Hajóégés üszkebeli;
Elvetik a lent im oda,
Beszántják a tűzhamuba,
Alut tó közelletébe,
Az agyagos föld ölébe.

Abbul ott csemete zsendült,
Szösznek szára szertelen gyűlt,
Szokatlan nagy lenszál lendült
Egyetlenegy nyári éjen.
Éjjel a lent el is vetették,
Holdvilágon felszántották,
Tisztogatták, himszálazták,
Megnyűtték, lelevelezték,
Nagy tüzesen tépegették,
Egy-kettő, s el is ecselték.

Aztán vitték áztatóba, [ba;
Megáztatják friss tempó-
Kiemelik hippel-hoppal,
Szároгатják sebbel-lobbal.

Nagy hamar haza is hozzák,
Héját hirtelen lefosztják,

Dérrel-dúrral megtilolják,
Pozdorjától függén pallják.

Simálják ugyan sietve,
Szinre szedték szürkületbe,
Guzsalyra kerítik nyomban,
Orsóra tán még gyorsabban
Egyetlenegy nyári éjen,
Két kis nap között középén.

Hugocskáék ott ezt fonják,
Süvasszonyok túbe vonják,
Őcsők hálóba kötözik,
Apósok fonalba fűzik.

Ott a tücske bezzeg forgott,
Kötőpálca bezzeg bolygott,
Hogy a háló elkészüle,
Megkerült huzókötele
Egyetlenegy nyári éjen,
Abból is csupáncsak félen.

Igy a háló elkészülvén,
Jó huzókötel kerülvén,
Alja száz öl széles annak,
Széle hétszáz a gyalomnak;
Súlyt beléje raknak szépen,
Úsztatófát kellőképen.

Iljak a gyalomhoz jönek,
Otthon a vének tűnölődnek:
Az kerül-e a gyalomba,
Kit keresnek vágyakozva.

Huzigálják, vonigálják,
Hozzáfognak, fáradoznak,
Vonják egyszer át a vízen,
Hurcolják haránt a vízen,
Kapnak is halat keveset,
Aprófajta sérinceket,
Pirosbarna szemlingeket,
Pontyokat, vörösszemeket,
Azt a halat meg nem fogják,
Akiért a gyalmot fonták.

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Hej, vasverő Ilmarinen,

Menjünk el magunk izibe
Hálóval a víz közibe!”

Elindult a két vitézlő,
Hálóját a vízre vonta,
Egyik szélét fordította
Széles tenger szigetjének,
Másik szélét fordította
Rét oldala földnyelvének,
Emelője oda téve
Agg Vejnő kikötőjébe.

Ráncigálják, vonigálják,
Huzigálják, lebocsátják,
Kapnak is halat eleget,
Sigért-sügért egy sereget,
Süllöt-büllöt rengeteget,
Durdahalat meg lazacot,
Mindenféle vízihalat,
Csak nem kapják azt a halat,
Kiért fonták azt a hálót,
Készítették a kötelet.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Még varsáit toldja-foldja,
Oldalszéleit kitolja
Ötszáz öllel összevissza,
Korcát hétszázzal nagyobbra,
Szóval mondja, fölfeleli:

„Vessünk hálót mélyebb vízbe,
Szállítsuk el még messzibbre,
Vigyük vízre még egy ízbe
Másik hálóhúzó helyre!”

Vetik a hálót mélyebb vízbe,
Mennek vele még messzibbre,
Viszik vízre még egy ízbe
Másik hálóhúzó helyre.
Ott az öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:

„Oh Vellamo, víz asszonya,
Nádas mellű vízibanya!
Jövel üngöt elcserélned,
Ruhát váltanod fehéret!

Nádból van az üngöd néked,
Tajték a takaró rajta,
Szél leánya szőtte-fonta,
Hableány hímezte, adta,
Lám én vászoninget szánok,
Tiszta gyolcsruhát ajánlok,
Ezt a holdleány kötötte,
Nap leánya fonta-szőtte.

„Ahto, hullámigazgató,
A száz vermen uralkodó!
Fogj husángot öt öl hosszát,
A hétölnyi csáklját hozza,
A mély tengert megzavarnod,
Fenekestől felkavarnod,
Szállítnod a szálkás serget,
A halnyáját hessegetned
E hálóemelő helyre,
Száz szeműt kivető helyre
A halas kanyargók közzül,
Lazac lakta üregekből,
Tágas tenger tájairól,
Borzasztó bevágásiból,
Nap nem sütte mély határból,
Homok nem horzsolta tájról.“

Egy kis ember kél a vízből,
Apró hős a hullám közzül,
Megáll im a tenger hátán,
Arra szóval így szólal:

„Van-e szükség turbuklóra,
Hosszú póznát buktatóra?“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Maga szóval fölfeleli:

„Szükség volna turbuklóra,
Hosszú póznát buktatóra.“

A kis ember, csöpp dalia,
Parton egy fenyőt szakita,
Hosszú fát a jegenyésben,
Zurbolónak sziklát tészén,
Kérdegeti, mondja szépen:
„Vonjam-e erőn-erővel,

Teljes vállal turbukoljam,
Vagy szokásszerűleg vonjam?“

Okos öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli:

„Ha szokás szerint vonod is,
Lesz mit turbukolnod itten.“

A kis ember, csepp dalia,
Legott híven turbukolja,
Bár szokásszerűleg vonja,
Hesseget halat halommal
A hálóemelő helyre,
Száz szeműt kivető helyre.

A kovács lapátot lendít;
Komoly öreg Vejnemőjnen
A gyalmot maga emeli,
A huzózsínórt kezeli,
Szólt az öreg Vejnemőjnen:

„Gyül immár a halak serge
E hálóemelő helyre,
Száz-szemű-kivető helyre.“

Kiemelik ott a gyalmot,
Beleöntik, rázzák azt ott
Vejnemőjnen csónakába;
Mefogták a halas kondát,
Ki miatt a hálót fonták,
A kötelet készítették.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Sajkát földhöz fartoltatja,
Kékes hídnak mellékére,
Piros bürü legvégére:
Rendezi a halas kondát,
Szedi ki a szálkás serget
S a szürke csukát kifogja,
Kit keresett régtől fogva.

Már az öreg Vejnemőjnen
Maga eltűnődik itten:

„Hozzá merjek vajjon érni,
Ujjamat ha vas nem védi,
Kökesztyű ha nem takarja,
Rézkarmantyú nincsen rajta?“

Fülibe jut a Nap fiának,
Szóval mondja, fölfeleli :

„A csukát én fölhasítnám,
Pusztá kézzel is kinyitnám,
Apám kését hogyha bírnám,
Agg szülém szerezte bicskám.“

Kés esik le az egekből,
Bicska pottyan fellegekből,
Nyele arany, ezüst az éle,
Nap fiának hull övére.

A nagyságos Nap fiucska
Azt a kést kezébe kapja,
Csukát véle felhasítja,
Széles szájút szétszakítja ;
A szürke csuka hasában
A halvány lazacot lelte,
Halovány lazac hasában
Volt a síma szemlingecske.

Síma szemling szétszeltivel
Ím a kékszín pamacsra lel
Szemling béle szurdokában,
A harmadik hajlatában.

Kifejti a kék pamacsot,
A kék szín pamacsból ottan
A piros pamacs kipottyan ;
Bontja fel piros pamacsát,
A piros pamacsban ottan
A tűzsziporkára bukkan,
Amely jött volt az egekből,
Aláhullt a fellegekből,
A nyolcadik menny mögéből,
Kilencedik ég színéből.

Vejnemőjnen míg tűnődik,
Ez hogy és mikép vivődik
A tüzehagyott lakokba,
Homályszállta hajlokokba,
Hát im a tüzecke villan,
Nap fia kezéből illan,
Égeti bajsztát Vejnemőnek,
Még inkább a vasverőnek

Tűz a képét tűzi szörnyen,
Kezét pörköli kegyetlen.

Megy azután, hogy továbbmen,
Át aluti tó tetején,
A borókarétre borul,
A borókás tűzbe borul,
A szömörkésre zudúl rá,
Porrá ég a szép szömörkés,
Azután odébb haladott,
Fölégette fél Északot,
A szélső Szavó határát,
Két oldalát Karjalának.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Maga most elindul itten,
Föl a rengetegbe hág a
Szilaj szikrának nyomába ;
Ott van ím a tűz, lapulván
Két fatő gyökere alján,
Éger tönknek odujában,
Rothadt tuskó hónaljában.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal :

„Oh tüzecke, isten adta,
Teremtőnk szerezte szikra !
Ürügy nélkül mentél mélyre,
Ok nélkül oly távol térre,
Jobb lesz visszatérned végre
Köves kályha belsejébe,
Parazsadbba visszabujnod,
Szénül szépen elcsitulnod,
Nappal híven tartogatva
Kisházban mint fűtő nyírfa,
Éjen át dugaszban állván
A kedves kemence vállán“.

Ott a tűzsziporkát fogja,
Gyúlékony fagyöngybe dugja,
Kemény nyírfa gyomborúba,
Réz üstjébe jól becsukja ;
Üstben a tüzet vezeti,
Nyírfa kérgén költözteti

Párás földfok párkányára,
Enyhe félsziget fokára;
Hoz a házikókba lángot,
A vityillókba világot.

Ilmár vasverő ezenbe
Oldalaslag dől a vízbe,
Tenger szirtjére települ,
Parti kősziklára leül
Égő tűznek fájdalmiban,
Szikra szülte bántalmiban.

Immár a tüzet apasztja,
Legitt lángjait lohasztja,
Mondja szóval illeténnel,
Im beszéle ily beszéddel:

„Óh tüzezske, isten adta,
Nap fiacskája, piroska!
Mi tett olyan rosszra téged,
Képemet hogy így elégeds,
Oldalaím fölhevítsed,
Csípőim dühösen csípjed?”

„Már e tüzet miként apasszam,
Ezt a lángot hogy' lohaszszam,
Bontsam fel a tűznek báját,
Vegyem el a láng varázsát,
Hosszasan hogy ne lobogjon,
Sokáig hogy ne sajogjon?”

„Jővel, lányka, Turja-tájról,
Nézz be, szűz, a lapp határról,
Kapcád dérbe, csizmád jégbe,
Zuzmarában szoknyád széle,
Kezedben az üst, fagy ülte,
Jégmerő kanál az üstbe;
Hints hideg vizet hegyibe,
Szórj szaporán szajt fölibe
Az elégetett helyeknek,
Tűz ütötte rossz sebeknek!”

„Ez ha mind elégtelen még,
Jöjj fiúcska Pohjolából,
Gyermek távol lapp hazából,
Hosszú ember éjhonából,

Erdei fenyőt felérő,
Mocsári jegenyét mérő,
Fagykesztyű kezedre húzva,
Fagycsizma te lábaidba,
Fagysüveg fejedbe ütve,
Fagyöv öltve te övedre!”

„Hozz hűvöset Észak-tájáról,
Jeget a hideg határból!
Van Északon hűvösség is,
A hideg határban jég is,
Fagy folyókon, jég a tóban,
Minden sarkon illangó van,
Fagyos nyúlfiak futosnak,
Jeges medvék játszadoznak
Havas halmok tetejében,
Havas hegységek tövében,
Fagyos hattyúhad sikamlík,
Jeges récehad iramlík
A havas folyók vizében,
Jeges zúgók színültében.”

„Fagyot húzótalpon vontass,
Jeget szánon száguldoztass
Vad oromnak tetejéről,
Hórihorgas hegy tövéről!”

„Hűvös hóval úgy csitítsd,
Hideg jéggel csillapítsd
A tűz ütte nagy sebeket,
A pirostól pörkölteket!”

„Ez ha mind elégtelen még,
Magad Ukko, fölsőisten,
Ukko, burhanyók bírása,
Fia fellegek királya,
Keletről a felhőt kergesd,
Nyugatról is indíts terhest,
Oldalukkal üsd együvé,
Csapd szélükkel egymás közé!
Essél szajjal, essél jéggel,
Essél írral, jófélével,
A tűz égette sebekre,
Az agyongyötört helyekre!”

Ott vasverő Ilmarinen
Tűzét immár leapasztja,
Lám a lángot ellankasztja,

Így a vasverő felépül,
Régi formájára szépül
Tűz törte szilaj sebébül.

Országos Széchényi Könyvtár

NEGYVENKILENCEDIK ÉNEK.

Summája:

Előled ha eltűn Nap, Hold, —
Bárhogy is a fényt kiharcold!

Bíz a nap csak nem süttött,
Kedves hold se jött,
Vejnőhonnak házaira,
Kalevala tisztására;
Hideg csapkod csemetékre,
Idegen a nyájnak élte,
Égi szárnyasnak szokatlan,
Embernek unalmas ottan,
Ahol napfény nem ragyoghat
S nem látni a kedves holdat.

Hal ösmeri odva öblét,
Sas az égi szárnyas röptét,
Szél naszádok napi útját:
Emberfiak sohse tudják,
Mikor van a nap eleje,
Érkezik az éj ideje
Párás földszeletnek orrán,
Enyhe félszigetnek ormán.

Tanácskoznak ott az ifjak,
Korosak is gondolkoznak,
Hold hiján velük mi léssen,
Nap hiján a nép hogy éljen
E siralmas hon határán,

Pohjolai puszta hátán.

Tanácskoznak ott a lányok,
Szépecskék szerit találnak,
Kovácsműhelyt fölkeresik,
Szóval mondják illeténnel:

„Föl, kovács, a falmellékről,
Vasverő, a góc mögéből,
Holdat újat kalapálni,
Új napkerekét csinálni!
Rossz, ha ül homály a holdon,
Nap ha nem süt, éltünk zordon.

Kovács kél a falmellékről,
Vasverő a góc mögéből
Holdat újat kalapálni,
Új napkerekét csinálni;
Holdat színaranyból készít,
Napot új ezüsből épít.

Jött az öreg Vejnemőjnen,
Megáll ott az ajtószádán,
Szóval mondja, fölfeleli:

Aj vasverő, édes vérem!
Mit kalapálsz, versz itt,
Mit kopogsz napestig?

A vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Holdat alkotok aranyost,
Ezüstből napot faragok
Oda fel az ég ölébe,
Hat tarka-tetős fölébe.”

Ott az öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:
„Hej, vasverő Ilmarinen,
Munkád most mily értéktelen!
Nem fog sütni arany holdad,
Ezüst nap sose ragyoghat.”

Kovács képezgeti holdját,
Kalapál kerek napocskát,
Emelgeti nagy tüzesen,
Viszi őket szép ügyesen,
Szömörke csucsára holdját,
Napját nagy fenyő fölébe;
Hull vivőjük veritéke,
Izzad a hozónak képe
A derekas dolgot téve,
Az erős emelgetésbe.

Így a holdat fölemeli,
A napocskát elhelyezi,
Holdat a szömörkecsúcsra,
Napot a jegenyedúcsra;
De csak nem világít holdja,
Bizony nem süt a napocska.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:

„Ideje, hogy az örvöt vessük,
Férfijellel kérdezzessük,
Hova tűnt a nap mitőlünk,
Merre szünt a hold előlünk.”

Maga öreg Vejnemöjnen
Főfő táltos mindétiglen
Égerből szilánkot szel le,
Szabatos sziaácsot szerze,
Fog az örv-elindításhoz,
Örvöt ujjával irányoz,

Mondja szóval illeténnel,
Beszél íme ily beszéddel:
„Alkotónk, te légy tanácsom,
A valódi választ várom:
Szólj szer, alkotónk szerezte,
Mondj igazat, Isten örve,
Hova tűnt a nap mitőlünk,
Merre szünt a hold előlünk,
Hogy im élünk ily időket,
Nem látjuk az égen őket?”

„Mondd el, örv, a dolgot rend-
Bár a kérdő kedve ellen, [ben
Hozz ide igaz híreket,
Indítsd a szabott szereket!
Ha örvünk hazuggá léssen,
Megalázzuk értékében,
Az örvöt a tűzre vetjük,
Férfijelt fölégettetjük.”

Hoz az örv igaz híreket,
A férfijel visszafelel.
Mondja, hogy a nap jutott volt,
Hogy odaveszett a szép hold
Északhoni kőhalomra,
Rézhegységnek rejtji gyomra.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Erre szóval így szólal:

„Ha én most elmék Pohjolá-
Észak ifjai nyomába, [ba,
Fel fog holdunk fénye tűnni,
Ékes napunk fel fog sütni.”

Avval indul, megy javába
Pusztaságos Pohjolába,
Útaz egy nap, másnap újra,
Hát im harmadnapra jutva
Pohja portája felöltik,
Köves domb feléje ködlik.

Előbb hujjantva kiálta
Pohjola folyóján által:
„Hozzatok hamar hajócskát,
Hadd ruszsanok a folyón át!”

Hogy hujája nem hallatszott
S hajót senki nem szalasztott,
Összegyűjt im egy halom fát,
Szömörkének száraz lombját,
Mart mellékin tüzet gerjeszt,
Füstfelleget sűrűt terjeszt;
Tüze nagyfel száll az égbe,
Vastag füst a levegőbe.

Louhi, Észak úrasszonya
Éppen ablakához érve,
Néz a vízszoros hegyére,
Szóval mondja, fölfeleli:

„Mit égetnek ott a máglyán,
A sziget szorosa szádján?
Hadi máglyának kicsinylem,
Gyalomgyujtatnak öreglem.“

Maga Pohjolai magzat
Uccu, udvarra kiugrat
Körülnézni, megfigyelni,
Tüzetesen szemre venni:
„Túlhan a folyó mögében
Délceg ember van menőben.“

Komoly öreg Vejnemőjnen
Már hujázik másodizben:
„Hozd a sajkát, Észak ifja,
Vejnemőjnen várta sajkát!“

Így vág vissza Észak ifja,
Maga mondja, válaszolja:
„Nincs itt sajka, néked tetsző,
Jössz, ha ujjad lesz evedző,
Kezed körme kormánylapát
Pohjolai nagy vizen át!“

Ott az öreg Vejnemőjnen
Tanakodik, tépelődik:
„Sohse volt az férfi eddig,
Ki utjából visszaverdik.“

Mint csukahal megy a tóba,
Mint szemling a sík folyóba,
Átuszik az öblön egyben,
Szorosokon száguld sebtén,

Lába lép, a másik mostan,
Pohjolai partra dobban.

Észak ifja mind azt mondja,
Rárivall a rongyos banda:
„Jer csak Észak udvarára!“
Megyen Észak udvarára.

Észak ifja mind uszítja,
Rárivall a rongyos banda:
„Lépj a pohjolai lakba!“
Megy a pohjolai lakba;
Lábbal a bürűt tapodja,
Kézze a kilincset fogja,
Avval a szobába robban,
A tető alá betoppan.

Ott férfiak mézet isznak,
Édes ízet kortyolgatnak,
Mind a férfi kardövezten,
Hősök harci fegyverzetben,
Vejnemőjnen feje ellen,
Szuvantói végvesztére.

Kérdik ott az érkezőtől,
Szólnak szóval illeténnel:
„Mi a hitvány hősnek híre,
Úszott úrnak ujdonsága?“

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hold felől van hír, különös,
Nap felől csoda, örökös;
Hova tűnt a nap mitőlünk,
Merre szűnt a hold előlünk?“

Észak ifja mind azt mondja,
Visszavág a rongyos banda:
„Töletek a nap odatünt,
Nap odatünt, hold odaszünt
Rótt elejű szirt ölébe,
Vas sziklának röjtökébe;
Kerítetlen ki se kerül,
Mentetlen ki nem menekül.“

Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval fölfeleli:

„Hogy a kőből hold ki nem kél,
Sziklából a nap ki nem száll,
Keljünk hát birokra kézzel,
Szabdalkozzunk szablyaéllal!”

Kardot ránt, vasát kivonja,
Hüvelyből hevesét húzza,
Kinek hold süt pengevasán,
Nap tündököl markolatán,
Ló álldogál háta mentén,
Cica nyávog szögje táján.

Ott a szablyát összemérik,
Ott a kardot megkisértik;
Hát kicsinyég hosszabb fajta
Öreg Vejnemőjnen kardja,
Egyetlenegy árszemmel,
Szálasabb egy szalmaízzel.

Most az udvarra kimennek,
A térségre, mell a mellnek;
Ott az öreg Vejnemőjnen
Vág egy verset, vasa villan,
Vágja egyszer, vágja ismét,
Ápríljá mint répa rendjét,
Metéli mint lenmag tokját
Észak ifjai kobakját.

Avval öreg Vejnemőjnen
Megy a holdnak látására,
Napnak elbocsátására
Rótt elejű szirt öléből,
Acélhegynek belsejéből,
Vassziklának rejtékéből.

Lép az úton egy darabot,
Valamelyest ballaghatott,
Bukkan ím egy zöld szigetre,
Szigeten egy nyirfa, büszke,
Nyirfa alján bérc, iromba,
Bérc alatt pediglen szikla,
Szemben ajtó kilenc-számra,
Százával az ajtók zára.

Kap a kőben karcolatot,
Bűvös-bájos jelt a bércezen;

Húzza kardját hüvelyéből,
Vág varázsbetűt a bércebe
Tüzesélű fegyverével,
Szikraszóró szablyájával;
A kő kétfelé szakadott,
Szikla háromba hasadott.

Komoly öreg Vejnemőjnen
A körésbe néz legitten:
Ott kigyók sörön legelnek,
Csúszók árpalét vedelnek
Rótt köszikla rejtékiben,
Májszinűnek üregiben.

Szólt az öreg Vejnemőjnen,
Maga mondja, fölfeleli:

„Hát szegényke nőink otthon
Azért sörtelenek folyton,
Hogy a sört kigyók legelik,
Árpalét csúszók vedelik.”

Szeldeli a kigyófejeket,
A csúszók nyakát nyiszálja,
Szóla szóval illeténnel,
Im beszéle ily beszéddel:
„Soha többet életünkben,
Mai naptól mindvégiglen
Ne igyék sörünkéből kigyó,
Malátánkából csúszó-mászó!”

Itt az öreg Vejnemőjnen,
Főtáltos örökétiglen
Kézzel ajtókat nyitogat,
Szó-erővel sarkaikat;
Nem nyilik az ajtó kézzel,
Sarka nem gondol igékkel.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szól:
„Asszony a férfi fegyvertelen,
Bárd hiján biz embertelen.”

Hazafelé indul egybe,
Feje lesütve, rossz a kedve,
Hogy a holdat mégse hozza,
Napot nem vihette vissza.

Szolt a léha Lemminkejnen :
 „Haj, te öreg Vejnemöjnen !
 Mért nem vittél véled engem
 Réülőnek egyetemben,
 Lakat mind lepottyant volna,
 Hátsó zár lepattant volna,
 A hold már ragyogna régen,
 A nap fennsütne az égen.“

Komoly öreg Vejnemöjnen
 Maga szóval így szólal :
 „Nem tör le a zár ígétől,
 Lakat nem lazul regétől,
 Sem marékkal megfogástól,
 Kézzel közbekapkodástól.“
 Megy kovácsa műhelyébe,
 Szóval mondja, fölfeleli :
 „Oh, vasverő Ilmarinen !
 Kalapálj kampót három ággal,
 Csinálj csákányt egy tucatnyit,
 Kulcsot jókora nyalábbal,
 Holdat kő közül kihoznom,
 Napot szirtből szabadítanom.“

A vasverő Ilmarinen,
 Főkovács örökétiglen
 Kalapál a kérő kedvén,
 Csákányt egy tucatnyit vervén,
 Kulcsot jókora nyalábbal,
 Dárdát is derék nyalábbal,
 Nem öreget, nem is aprót,
 Kalapál kerek közepest.

Louhi, Észak úrasszonya,
 Pohja gyérfogú banyája
 Szerez szárnyat, tollat rája,
 Fel is röppen könnyüdüsen ;
 Keringőzik háza körül,
 Azután amodább kerül,
 Észak tengerén is végig,
 Ilmár kovács műhelyéig.

Ablakát kovács kinyitja,
 Talán szél jön, azt gyanítja ;

Nem volt biz az szél fuvallta,
 Szürke szárnyú héja volt a.

Ilmarinen vasverdeső
 Szóval mondja, fölfeleli :
 „Mit vagy itt, oh vad, kereső,
 Ablakom alatt megülő ?“

Megered a héja nyelve,
 Szól a sólyom, fölfelelve :
 „Oh, vasverő Ilmarinen,
 Főkovács örökétiglen !
 Hisz tudósnak te igen nagy,
 Vasverőnek oly jeles vagy !“

Szolt vasverő Ilmarinen,
 Maga mondja, fölfeleli :
 „Nem valami csodadolog,
 Ha kovácsnak gondos vagyok,
 Hisz a menny kovácsa voltam,
 Ég földelit én ormoltam.“

Megered a héja nyelve,
 Szól a sólyom fölfelelve :
 „Mit készít a vasverdeső,
 A kovács kinek kalapál ?“

A vasverő Ilmarinen
 Szóval megfelel imígyen :
 „Biz én nyakláncot csinálók
 Északhoni vén banyának,
 Evvel kötjük majd a vént le,
 Hórihorgas hegy tövébe.“

Louhi, Észak úrasszonya,
 Pohja gyérfogú banyája
 Érzi, végveszélye várja,
 Inségnap szakad le rája,
 Felrepül hát egyszeribe,
 Pohjolába ér izibe.

Holdat a kőből kiereszti,
 Napot bérc mögül kimenti,
 Maga változik egyébbé,
 Átbukdácsol gilicévé,
 Libben-lebben, átalröppen
 Ilmár kovács műhelyéhez,

Ajtajára mint madárka,
Gilice a küszöbre szálla.

A vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hogy repülsz madár imide,
Jössz küszöbömre gilice?”

Válaszol a vad az ajtón,
Küszöbön a gili felszól:
„Azt keresem küszöbödön,
Hírrel, jóval kedvesködöm,
Kikelt már a hold a kőből,
A nap feljött szirt mögéből.”

A vasverő Ilmarinen
Maga megszemlélni megyen,
Áll a műhely ajtajába,
Néz merőn a menny boltjára,
Nézi, hát a hold homálylik,
Látja, lám a nap világít.

Megyen Vejnemöjnen elé,
Szóval mondja, fölfelelé:

„Hé, te öreg Vejnemöjnen,
Főnótafa mindétiglen!
Jer a holdat észrevenni,
Napvilágot nézegetni,
Helyükön vannak már, az égin,
Szállásukon im, a régin.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Az udvaron termett egyben,

Fejit nagyhamar felütve
A menny boltjára tekinté:
Hát a hold felkelt, a nap megtért,
Megint megtalálta mennyét.

Itt az öreg Vejnemöjnen
Maga szólni kezde fönnen,
Mondja szóval illeténnel,
Beszél íme ily beszéddel:

„Üdvözlégys oh hold, hogy fény-
Orcád megmutatod, ékes, [lesz,
Dicső nap, hogy felderültél,
Világunk az égre ültél!”

„Kedves hold, kikeltél kőből,
Szép napunk, a szirt mögéből,
Mint arany kakuk kikeltél,
Mint ezüst gili szökeltél
Helyedre, a hajdanira,
Régi pályád útjaira.”

„Kelj föl ismét reggelenként
Mái naptól fogva mindég;
Köszönts békességgel bennünk,
Vezesd a vadat elejbünk,
Zsákmányt ujjaink ügyébe,
Áldást horgaink hegyére!”

„Járj utadon épségesen,
Pályádon át szépségesen,
Ivedet gyönyörűn fúsd be,
Estve az örömbé juss be!”

ÖTVENEDIK ÉNEK.

Summája:

A keresztnak napja végre
Felsüt egy új nemzedékre.
De az őst eltűnt kornak
Emlékel bennünk forrnak,
S ízük annál édesebb,
A nap mentül fényesebb.

Marjatta, magasztos magzat
Soká otthon volt növekvő
Úri atya udvariban,

Édes anyja hajlékiban;
Elnyűtt láncot öt darabot,
Hat karikát elkoptatott
Kedves atya kulcsaival,
Az ölében tündöklőkkel.

Elkoptatott fél küszöböt
Csillogó szép szoknyaíval,
Fél gerendát feje fölött
Sima selyemkendőivel,
Feléig az ajtófélfát
Remek ruhaujjaival,
A bürűn a pallódeszkát
Bőrcipője sarkaival.

Marjatta, magasztos magzat,
A kicsinyke kis leányka
Él szüntelen szüziesen,
Mindvégiglen szeplőtelen;
Megeszi a hálnak szépét,

Fenyőfának puha pépét,
Nem eszi a tyúk tojását,
Kerüli kakas dörögtét,
Bárányhússal éppen nem él,
Mivel ott volt az ürünél.

Anyja küldi megfajnie;
Nem kell a fejés nekie;
Maga szóval így szól:

„Magamféle kisasszonyka
Tehén tőgyét meg nem fogja,
Mely ökrökkel ökredezett;
Fiatal üszőből folyjon,
Avagy borjuból buzogjon“.

Ménfogatba küldi apja,
Nem ül szánba, ménfogatba;
Öccse kancát állít elé,
A kisasszony fölfelelé:

Nem ülök lovas fogatba,
Ménektől volt a kanca,
Hogyha nem visznek csi-
Egyhónapos pici lóval“. [kóval,

Marjatta, magasztos magzat,
Lánylétiben kedvét töltő,
Szűzecske szemérmeskedő,
Fürtös fejjel kényeskedő
Kél a kondát pásztorolni,
Bárányokkal vándorolni.

Juha fenn a dombot járja,
Hegytetőt a birkanyája,
Irtáson a lányka lépdél,
Égerfák közt könnyedén kel
A kedves kakukot hallva,
Ezüstöst, felé szavalva.

Marjatta, magasztos magzat,
Nézelődik, hallgatózik,
Szamócás hoporcsra ül le,
A domb oldalára dül le,
Ő szavát im így emeli,
Maga mondja, fölfeleli:

„Kiálts, kedves kis kakukom,
Szavalj, szép ezüst madaram,
Te címellő, csattogj fönnen,
Szász szamóca, szólj gyöngyen
Hajadonfejt még meddig várok,
A nyáj mellett meddig járok
E tér tisztások tetején,
Tágas berkek belsejében:
Még egy nyárig, vagy egy párig,
Öt kis évig, hat kis évig
Vagy tíz nyárnak elteltéig,
Vagy még ezt se végesvéig?”

Marjatta, magasztos magzat,
Sok ideig pásztorkodik;
Bajos biz a pásztor dolga,
Legkivált a lánygyereké:
Fű között a féreg bujkál,
Gyakran gyík feléje fúkál.

Nem is féreg bujt biz ottan,
Nem gyíkocska fujt biz ottan,
Dombról egy eperje szálla,
Mezőről egy áfonyácska:

„Jer kisasszony, csípj el korán,
Pirospozsgás, szedj szaporán,
Cínmellű, szakíts le menten,
Rézöves, szemelj ki engem,
Mielőtt a csiga megnyal,
A fekete féreg felfal!
Százan jöttek, szemrevettek,
Ezren csak letelepedtek,
Száz kisasszony, ezer asszony.
Gyermek jött biz olvasatlan,
Nem szakít le senki, senki,
Engem árvát nem szemel ki“.

Marjatta, magasztos rajvég,
Megy az úton egy darabot,
Megy az epret észrevenni,
Szamócát pirost leszedni
Édes ujjai hegyével,
Szépséges kicsi kezével.

Hát a dombon egy szamócát,
Réten lát piros bogycskát;
Szamócának nézi szemre,
Áfonyácskának teremve,
Földről enni ám nagyocska,
Fán elérni alacsonyka.

Fog a réten egy hasábfát,
Leveri az áfonyácskát;
Im a földről az eperszál
Szép cipője bőrére száll,
Szép cipője bőrén tova
Tiszta térdére hatola,
Tiszta térdéről pediglen
Fényes szoknyájára szökken.

Onnan övcsatjára tére,
Övcsatjáról kebelére,
Kebeléről állára kel,
Álláról az ajkára lel,
Szájába suhan be ottan,
Nyelvének hegyére pattan,
Nyelvéről ihol inyére,
Ínyéről hasába ére.

Marjatta, magasztos rajvég,
Meggyül ettől, megtel ettől,
Vastagra is válik tőle,
Kövérsegre kap belőle.

Kezd szalag hijához szokni,
Öv-levetve lomposkodni,
Titkon fürdőházba futkos,
Homályos helyekre bujdos.

Gondolkodik folyvást anyja,
Ő szüléje fontolgatja:

„Mi van a mi Marjattánkkal,
Kedves házi tyúkocskánkkal,
Hogy szalag hijához szokik,
Öv-levetve lomposkodik,
Titkon fürdőházba futkos,
Homályos helyekre bujdos?”

Egy poronty lám azt petyegi,
Pici gyermek kifecsegi:

„Az van a mi Marjattánkkal,
Mi szegényke árvácskánkkal,
Hogy pásztorúl hosszan elvult,
Nyáj körül sokat csatangolt”.

Hordja méhe magzatterhét,
Nagy hasának súlyos teljét
Hat hónapig, nyolcig hordja,
Kilenc álló hóig hordja,
Régi nőszám rendjén végig,
A tizedik hó feléig.

Ebben a tizedik hóban
Baj éri a lányt valóban,
Megkeményszik méhe szörnyen,
Kínozza erős kegyetlen,

Kéri anyjától a fürdőt:
„Óh anyácskám, édes dajkám!
Igazítsd az enyhelyecskét,
Csepp szobácskát, melegcskét,
Pici lánykapihenőnek,
Vackul a vajudó nőnek!”

Anyja nem szánja leszólni,
Önszüléje válaszolni:

„Óh te hitvány Hísz rimája!
Kivel háltál, ki fiával,
Férfiúval nőtlennel-e,
Avagy házas emberrel-e?”

Marjatta, magasztos magzat,
Erre szóval fölfeleli:

„Nem háltam se nőtelennel,
Sem pediglen nős emberrel;
A szirten számócát szedtem,
Piros áfonyára leltem,
Bogyót kaptam kedvemtelőt,
Másodízben nyelven-nyelőt,
Az nekem inyemre szökkent,
Onnan a hasamba röppent;
Tőle gyült meg, tőle telt meg,
Tőle kaptam ezt a terhet”.

Kéri atyjától a fürdőt:
„Óh atyuskám, édes lelkem!
Adjál egy kis enyhelyecskét,
Csepp szobácskát, melegcskét,
Hol a gyenge gyámolt leljen,
Lánynak kinja hol leteljen”.

Atyja nem szánja leszólni,
Vén nem áthat válaszolni:
„Kotródj, kurva, távolabbra,
Tágíts tűzrevaló szajha,
Menj a medve kölyukába,
Mackó sziklaszurdukába,
Ott fiaznod, kurva, kölyköd,
Tűzrevaló szajha, szülnöd!”

Marjatta, magasztos magzat,
Viszont bölcsen válaszola:

„Nem vagyok én kurvaajta,
Se nem tűzrevaló szajha,
Nagy fiat fogok én szülni,
Nemes nemzetűt nevelni,
Hatalmasnál ki hatalmasb,
Vejnemőnél diadalmasb”.

Immár inség száll a szűzre,
Merre menjen, hova keljen,

Fürdőt honnan esdekелjen;
Szóval mondja, fölfeleli: [dem,

„Piltti, cseppnyi csepp cselé-
Legis-legjobb szolgálánykám!
Fuss fürdőért a faluba,
Gőzlőért a Sásér mellé,
Hol a gyarló gyámolt leljen,
Lánynak kinja hol leteljen;
Jöjj sebesen, siess nagyon,
Rád sietvébb szükség vagyon!”

Piltti, cseppnyi csepp cselédje,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Kitől kérjek fürdőt néked,
Hol keressem a segédet?”

Mondja mostan Marjattácska,
Szóval szólal, fölfeleli:
„Kérj a Ruotusz telke táján,
Gőzszobát a Sásér-szadán!”

Piltti, cseppnyicsepp cselédlány,
Szelid szolgál, szófogadó,
Könnyen kész, ha kéretlen is,
Fürge feldicséretlen is,
Mint a pára, menten kijut,
Mint a füst, az udvarra fut;
Szoknyáját szedi marokra,
Köntösét kezébe fogja,
Elinal, oda is ére
Ruotusz háza környékére;
Dombok döndülnek szaladtán,
Hegyek hajlanak haladtán,
Tisztáson a tügaly szökdös,
Láp mentin a murva röpdös;
Ruotuszek lakába lépe,
Jut a házuk belsejébe.

Rusnya Ruotusz rétüngösen
Eszik-iszik főrendesen
Asztalfőn, ümögbe bujva,
Tiszta gyolcsba, ujdón-ujba.

Mondja Ruotusz étke mellett,
Tál tövében morran egyget:

„Hát te, hitvány, mit abajgatsz,
Nyomorult, mi végett nyargalsz?”

Piltti, cseppnyi csepp cselédlány,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Fürdőért futok faluba,
Gőzlőért a Sásér mellé,
Hol a gyarló gyámolt lelhet,
Sínylő asszony segedelmet”.

Ruotusz rusnya felesége,
Jár, keze csipőre téve,
Híderesztéken csoszogva,
Középpadlaton kocogva,
Kezdi kérdezni előre,
Maga mondja, fölfeleli:
„A fürdőt kinek kívánod,
Kinek kéred a segédet?”

Szól Piltti, a csepp cselédlány:
„A mi Marjattánknak kérem”.

Ruotusz rusnya felesége
Maga szóval fölfeleli:
„Nincs itt fürdő más faluba,
Sásér-szadán gőzlőszoba;
Irtásföldön van a ferdő,
Lóhidas a fenyeserdőn,
Rossz ringyaja hol fiazhat,
Komisz kurva kölyket kaphat;
Lesz a lónak lélegzeti,
Magát avval gőzölheti!”

Piltti, csepp cselédlányka
Hazaindul hamarjába,
Elinal, oda is ére,
Mondja ott, hogy visszatére:
„Nincsen a faluba fürdő,
A Sáséren szoba, gőzlő;
Ruotusz rusnya felesége
Szóval mondá, fölfelelé:
Nincs itt fürdő más faluba,
Sásér-szadán gőzlőszoba;
Irtásföldön van a ferdő,
Lóhidas a fenyeserdőn,

Rossz ringyaja hol fiazhat,
 Komisz kurva kölyket kaphat;
 Lesz a lónak lélegzeti,
 Magát abba fűrosztheti!
 Így felelt biz ilyen furcsán,
 Így válaszolt biz a kurtán“.

Marjatta, kicsiny kisasszony,
 Sírva kellett már fakadjon,
 Maga szóval így szólal:
 „Indulnom kell immár innen
 Mint akármilyen napszámosnak,
 Rabszolgának, béren bírtak,
 Fel az irtóványba mennem,
 A fenyős fenyérre kelnem“.

Köntösét kezébe fogja,
 Szoknyáját szedi marokra;
 Vesz egy vesszőt védelmére,
 Lomblevelest enyhelyére,
 Sebbel-lobbal tovainál
 Hasa kínzó fájdalommal
 A fenyvesi házikóba,
 A Tapio-dombi ólba.

Mondja szóval, illeténnel,
 Beszél íme ily beszéddel:
 „Jöjj, teremtőm, támaszomul,
 Kegyes Isten, gyámolomul
 Ebben az erős dologban,
 E nagyon nehéz napokban!
 Mentsd meg a szüzetszükségétől,
 Asszonyt hasa hévségétől,
 Baja hogy ne törje össze,
 Kínzata hogy el ne vessze!“

Odaérkeztivel aztán
 Maga szóval így szólal:
 „Lehelj rám, te jámbor kis ló,
 Lehelj rám, te húzó csitkó,
 Fújj fejemre fürdőt enyhét,
 Küldd reám a gőz melegjét,
 Gyarlandó míg gyámo'lt nyerhet,
 Sínylő asszony segedelmet!“

Rálehelt a jámbor kis ló,
 Ráfuvalt a húzó csitkó
 Hasatájt a kinnal teltnék;
 A kis ló ha egyet lehel,
 Mintha csak a fürdőt fűtné,
 Vesszőcskével veregetné.

Marjatta, kicsiny kisasszony,
 A picinyke szent szüzecke
 Így kap fürdőt annak rendjén,
 Hasi gőzlőt kénye-kedvén;
 Kis fiacskát szül ott aztán,
 Gyöngye gyermekét a szalmán,
 A lovacska lába mellett,
 Szépszőrűnek jászla mellett.

Megmossa piciny porontyát,
 Köré göngyölgeti rongyát;
 Térdére teszi a törpét,
 Szoknyájába szedi szültét.

Titkon a kicsikét tartja,
 Szépségesét dajkálgatja,
 Ápolja az arany almát,
 Ezüstből való botocskát,
 Őlében őt jóllakítja,
 Karon ülőt hordozgatja.

Térdére ereszti egyjét,
 Csípőjére teszi cseppjét,
 Fésülni fejét kívánja,
 Kefélni haját simára;
 Térdéről a gyermek eltűn,
 Csípőről a csepp csak elszűn.

Marjatta, kicsiny kisasszony
 Fájlalja felette, folyton;
 Keresni, kutatni kezdi,
 Keresni a kis fiúcskát,
 Az aranyos ékes almát,
 Ezüstből való botocskát,
 Még az örökkő alatt is,
 A száguldó szán alatt is,
 Szitáló szita alatt is,
 Vízvivő veder alatt is,

Ráz fenyveket, oszt füveket,
Gyenge szénát széttereget.

Csak keresi csepp cselédjét,
Csepp cselédjét, csemetéjét,
Fenn a dombon, fenyveserdőn,
Fatós földön, hangatermőn,
Minden hangafüvet megnéz,
Minden berket végigfűrkész,
Borókák gyökerit vájja,
Fák hajtásit húzigálja.

Lép, lépdegél gondolkodva,
Megy, mendegél, botologva,
Hát egy csillag ott jó szembe,
A csillaghoz így esenge:

„Óh te csillag, isten adta!
Fiacskám ha láttad volna,
Szólj, hová lett kis fiacskám,
Kis fiacskám, aranyalmám?”

Biz a csillag felel csúfúl:
„Ha tudnám, sem adnám tudtúl;
Hiszen ő teremtet engem,
Ily sanyaru sorban tengnem,
A hidegben csillámpolnom,
Sötétségben pislákolnom”.

Lép, lépdegél gondolkodva,
Megy, mendegél botologva,
Hát a hold jön ottan szembe,
Hát a holdhoz így esenge:
„Óh, holdacska, isten adta!
Fiacskám ha láttad volna,
Mondd meg, hol van kis fiacskám,
Kis fiacskám, aranyalmám?”

Hát a hold is felel rútúl:
„Ha tudnám, sem adnám tudtúl;
Hiszen ő teremtet engem,
Ily sanyarú sorban tengnem,
Éjjel fentülnöm magamba,
Henyélnem pedig naponta”.

Lép, lépdegél gondolkodva,
Megy, mendegél botologva;

Hát a Nap jön ottan szembe,
Hát a Naphoz így esenge:

„Óh Napocska, isten adta,
Fiacskám ha láttad volna,
Mondd meg, hol van kis fiacskám,
Kis fiacskám, aranyalmám.”

A Napocska felel bölcsen:
„Jól tudom, fiacskád hol van,
Hiszen ő teremtet engem,
Ily szerencsés sorban lennem,
Új arannyal csengnem-pengnem,
Ezüsttel örökké zengnem.”

„Hát tudom, fiad odavan,
Jaj, fiacskád, boldogtalan!
Odavan piciny fiacskád,
Kis fiacskád, arany almád,
Övig áll mocsár vizében,
Hónaljig homokmezőben.”

Marjatta, kicsiny kisasszony,
Keresi fiát mocsáron;
Mgleli fiát mocsáron,
Haza is viszi vidámon.

A mi Marjattánknak ekkép
Nől gyermeke gyönyörű szép;
Nevit néki nem tud senki,
Nincs mi néven emlegetni,
Virágnak nevezi anyja,
Más nép mihasznának mondja.

Keresnek keresztelőjét,
Néznek vízzel öntözőjét;
Egy vén jó keresztelőnek,
Virokánász vízöntőnek.
Szavát az öreg emeli,
Maga mondja, fölfeleli:

„Nem keresztelek ily átkost,
Nem öntök meg hitványságost,
Vigyük elsőbb vizgálatra,
Vizgálatra, bírálatra.”

Ki legyen hát vizgálója,
Vizgálója, bírálója?

Komoly öreg Vejnemöjnen,
Főtáltos örökétiglen,
Azt híják el vizsgálónak,
Vizsgálónak, bírálónak.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Ottan íme így ítélte:

„Mivel lápon lett a gyermek,
A földön bogyóból termett,
Rejtsék a fiút a földbe,
Epres domboldalba ölje,
Vagy vigyék a vizenyőre,
Üssék fával agyba-főbe!”

Szól a félhónapos gyermek,
A kéthetős rájáförmed:

„Oh vén ember, gyámoltalan,
Gyámoltalan, dologtalan,
Bizony balgán bíraskodtál,
Igaz törvényt megmásoltál!
Hisz nagyobb okért is téged,
Sokkal durvább dolgok végett
Nem vittek a vizenyőre,
Nem is vágtak fával főbe,
Mikor ifjabb férfiüsszel
Anyád szültét ígéréd el,
Feloldanod tenfejedet,
Jómagadat megmentened”.

„Akkor sem ütöttek főbe,
Nem vittek a vizenyőre,
Mikor ifjabb férfiüsszel
Ifjú nőcskét vesztél el
Mélységese habok ölébe,
Fekete iszap fölébe”.

Fut a vén, keresztel frissen,
Megönti a fiút menten
Karjala felett királynak,

Minden országok urának.

Erre fölforr Vejnemöjnen,
Fölforr, szégyenkezik szörnyen,
Útra indul ím izibe,
Megy a tenger mellékire,
Ottan elkezd énekelni,
Egy utolsót kezd regelni,
Regel rézhajócskát legott,
Lenge szárnyú érckladikot.

Maga ül a kormány mellé,
Megy a tenger síkján el-bé;
Mondja mostan elmentiben,
Beszél ím előkeltiben:

„Várjátok csak, lesz még idő,
Egy nap elmegy, másik feljő,
Szükség lesz majd én rám újra,
Várnak vissza, hívnak vissza
Új szampónak mesteréül,
Új dalmondásnak szeréül,
Új holdnak kerítőjéül,
Új napnak derítőjéül,
Hold és nap ha újra elszűn,
Világból az öröm eltűn.”

Ott az öreg Vejnemöjnen
Elevez dörögve innen
A rézből remekelt sajkán,
Ércből épült kis tutajkán
A legfelső földanyáig,
A legalsó éghatárig.

Csónakostul ott megállta,
Dereglyéstül ott leszálla,
Hárfáját im hátrahagyta,
Szép zenéjét finn fiakra,
Népére örök örömét,
Nagy dalait nemzetére.

Már be kéne fogni szám,
Nyelvemet lekötni mán,
Verselésnek végit vetni,

Csenditéstől csendesedni;
Lám a ló is fúj egy hosszút,
Huzamosb utat ha megfut;
Lám kicsorbul a kaszaél,
Nyáron át ha szénát metél;
Meghalkúl a víznek útja
Folyótorkolathoz jutva,
Tűzláng is lelohad végre
Egész éjen által égve;
Csak a dal ne bágyadna el,
Finom vers ne fáradna el,
Estén át ha örvendezett,
Naphosszat ha zengedezett?

Így hallám hogyszóval mondják,
Mástól így értém a módját:

„Zúgó is, bár dúsabb fajta,
Vizét fogytig le nem hajtja,
Dallos, noha nem az alja,
Mind, amit tud, el nem dallja;
Jobb, az ész ha megmaradt,
Mint ha szerteszt szakadott“.

Hát elhagyom, végit vetem,
Megszakítom, megszüntetem,
Gombolyagba kötöm kótám,
Csomóba csavarom nótám,

Csomót csűr hijába dugom,
Csontkamra mögé lecsukom,
Honnan meg nem menekedik,
Soha föl nem kerekedik
Csontom megrendülte nélkül,
Állam szétterülte nélkül,
Fogam forgatása nélkül,
Nyelvem nyargalása nélkül.

De mit ér, ha dalolok is,
Ha még annyit dúdolok is,
Megzengek is minden völgyet,
Dalom minden fenyvest fölvet?

Rég hogynincs anyuskám élvén,
Nincs imetten agg szülécském,
Nincs kedvesem, ki figyeljen,
Szeretőm, ki rám ügyeljen;
Csak szömörkefák figyelnek,
Fenyőágak rám ügyelnek,
Nyirfák gallyai kegyelnek,
Burkos berkenyék becsülnek.

Elszakadtam rég szülőmtől,
Kiskoromi nevelőmtől,
Mint pacsirta, szállva,

Mint rigó, a kőrákásra,
Panaszkodva mint pacsirta,
Rigó-módra sírva-ríva,
Ismeretlen asszony telkén,
Mostohának kénye-kedvén;

Az kiűzött boldogtalant,
Hajtott gyenge gyámoltalant
Szobájából ki a szélbe,
Hajlékából északfelé,
Ott szél cibált szegénykét,
Csípett árva kis legénykét.

Mint pacsirta elbolyogtam,
Bús madárka imbolyogtam,
Földön vézna vánszorogtam,
Inség-verte vándoroltam,
Minden széllel ösmerkedtem,
Forgolódtam förgetegben,
Fázlódtam hidegben, nagyban,
Felordítottam a fagyban.

Jut is nékem most akárhány,
Találkozik több, mint várnám,
Ki haragos hangon fogad,
Szilaj hangon rám riogat ;
Ki a nyelvem hurrogja le,
Ki a hangom harsogja le,
Recsegőnek szidja nótám,
Fecsegőnek mondja kótám,
Dalom durván dúdolónak,
Versem félrefordulónak.

Ne bánjátok, jámbor népek,
Rossz neven ne is vegyétek,

Gyermekül a dal ha gyengén,
Kicsinyül ha fúvom ferdén !
Nem tanultam én ezt mástól,
Nem jártam tudósok telkén,
Nem is kaptam szókat máshol,
Bűvigéket messze távol.

Mások művelőbe mentek,
Én hazulról el nem voltam,
Egyetlen anyám apoltam,
A magányos mellett voltam ;
Tanulgatni otthon kellett,
Rúd alatt az éléstárban,
Szülém orsócskája mellett,
Bátyám szíjófája mellett,
Azt is apró kis koromba,
Rétümögbe rosszalkodva.

Ámde mégis, mindhiába,
Csapát törtem új danákra,
Csapát törtem, gallyat szeltem,
Ágat nyestem, utat leltem ;
Innen megy az út ezentúl,
Az új ösvény innen indul
Dicsőbb dalok szerzőinek,
Különb ének költőinek
A törekvő zsenge népben,
A növekvő nemzedékben.

MEGEMLEKEZÉSÜL.

A Kalevala ünnepel. Álló száz esztendeje, hogy Lönnrot Illés letette a Finn Iródlmi Társaság asztalára sokévi gyűjtésének és avatott szerkesztői munkájának gyümölcsét: a Kalevala kéziratát.

Ez történt 1835 februárjának 28-án. S ugyanez év őszén nyomtatásban jelent meg e remek alkotás. Azóta újabb, meg újabb gyűjtések révén nagyban megnőtt a hősköltemény terjedelme; 32 énekről 50-re gyarapodott. De hatásával már első szerkesztésében is világirodalmi eseménynek bizonyult. Egyszerre ismertté tette mindenfelé a művelt nemzetek körében az eddig csak kevésbé ismeretes finn nevet. Egy új éposz s egy régi nép nyomult az előtérbe. A Kalevala, melyben a finn nemzet ősi múltjának gondolat- és érzésvilága szintiszta költészet ragyogásában örök életességgel tükröződik, fölkelte az egész világ irodalombarátainak érdeklődését.

A századik évforduló nálunk is erős visszhangot keltett.

Az együttérzés finn rokonainkkal kézzelfoghatóan megnyilatkozik azáltal, hogy világirodalmi társaságunk a jubileum alkalmából ünnepi kiadványul bocsátja közre a Kalevala magyar fordítását. S amikor ezzel nagy hézagot tölt be, mert a műnek a Magyar Tudományos Akadémia rendezte első kiadása már régen elfogyott, pótolja tetézetten is e régit, mért jubileumi kiadásunk Finnország hírneves művészeinek: Gallen-Kallela Axelnek remekbeírt képeivel jelenik meg.

Hogy a finn költészet e leghíresebb alkotása magyar földön is közkinccsé válhassék, a két nemzet testvéri kézszorításal fogott össze. Procopé v. miniszter úr kezdeményezésére a Finn Papírosgyárak Egyesülete kiváló minőségű papírost ajándé-

kozott s a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium, hogy kifejezze együttünneplő szándékát, megnyitotta ünnepi kiadványunk előtt az iskolai intézetek és népkönyvtárak kapuit. Így Szuomi és Magyarország közös akarata hozta tető alá a kétkötetes Kalevala-művet. A jelen kötetben az énekeket adjuk; ezt „Magyarázatok a Kalevalához” címen egy második kötet fogja követni.

Hálánk, amellyel a rokonérzésből fakadt segítséget vallás- és közoktatásügyi kormányunknak és a Finn Papírosgyárak Egyesületének megköszönjük, ugyanígy illeti vállalkozásunk többi elősegítőjét is: különösen nemzetünk kitűnő finn barátját, Setälä Emil Nestor urat. Köszönetünket fejezzük ki Gallen-Kallela Jorma úrnak, a nagy finn festőművész jeles fiának és örökösének azért az áldozatos szivességéért, hogy a Kalevala-képeket közlésre átengedte nekünk és azok nyomdai elkészítésének ellenőrzésére is vállalkozott.

A jubileumi kiadás útravalójaképpen a Kalevala átültetője a költemény ama fenkölt igéit kívánja ideiktatni, amelyek az első kiadás élén díszlettek:

Tőlem semmisem telik ki,
Egymagamtól éppen semmi,
Ha nincs Alkotóm kegyelme,
Igaz Isten engedelme.

Budapest, 1935 februárius.

LA FONTAINE IRODALMI TÁRSASÁG.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Nemzeti Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

